P. Ovidius Naso (P.)

PUBLII OVIDII NASONIS
DE
TRISTIBUS
LIBRI V.

NTERPRETATIONE & NOTIS
ILLUSTRAVIT
Daniel Crispinus Helvetius,
JUSSU
CHRISTIANISSIMI REGIS
IN USUM
ERENISSIMI DELPHINI.
CUM
INDICE Vocabulorum.

EDITIO TERTIA, prioribus emendatior.

LONDINI,
Typis GULIELMI SAYER, Impensis Societatis
Stationariorum. MDCCXXIX.

BRITISH MUSEUM

ANGELI POLITIANI
ELEGIA
De Exilio & Morte *OVIDII.*

ET jacet Euxinis vates Romanus in oris :
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui luſit amores,
Barbara : quam gelidis alluit Iſter aquis.
Nec te Roma pudet, quæ tanto immittis alumno,
Pectora habes ipſis barbariora Getis ?
Ecquis, Io Muſæ, Scythicis in finibus ægro
Tædia qui morbi demeret, ullus erat ?
Ecquis frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem ?
Aut qui tentaret ſalientis tempora venæ,
Aut fomenta manu qui properare daret ?
Conderet aut oculos medià jam morte natantes,
Aut legeret ſummam qui prius ore animam ?
Nullus erat : nullus. Veteres, tu dura, ſodales,
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes !
Nullus erat. Procul ah conjux, parvique nepotes :
Nec fuerat profugum nata ſequuta patrem.
Scilicet immanes Beſſi flavique Coralli,
Aut quos pelliti ſaxea corda Getæ ;

ELEGIA.

Scilicet horribili dederit ſolamina vultu
Sarmata, ab epoto ſæpè vehendus equo?
Sarmata, cui rigidam demiſſo in lumine frontem
Mota pruinoſo tempora crine ſonant.
Sed tamen & Beſſi extinctum, & flevêre Coralli,
Sarmataque: & durus contudit ora Getes.
Extinctum & montes flebant, & ſylva, feræque,
Et flêſſe in mediis dicitur Iſter aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum
Nereïdum lacrymis intepuiſſe ferunt.
Accurrêre leves Paphiâ cum matre volucres,
Arſuroque faces ſuppoſuere rogo.
Quem ſimul abſumpſit rapidæ violentia flammæ,
Reliquias tecto compoſuere cado.
Impoſitumque brevi ſignârunt carmine ſaxum:
Qui jacet hîc, teneri doctor amoris erat.
Ipſa locum latè ſancto Cytherea liquore
Irrorat niveâ terque quaterque manu.
Vos quoque, Pierides, vati libâſtis adempto
Carmina, ſed noſtro non referenda ſono.

4 DE 65

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER I.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Per Prosopopœiam exsul & infelix Poeta librum suum admonet, ut è Scythia ad Urbem profecturus, eo habitu accedat, quo exsules utuntur : mandatque quid velit responderi sciscitantibus, quid ipse agat. Docet simul quomodo se excuset, si fortè carmina hæc minora videbuntur ejus ingenio. Postremo jubet, ut Palatium evitet, unde fulmen emissum in se fuisse commemorat.

PArve (nec invideo) sine me, Liber, ibis in Urbem.
(Hei mihi !) quòd domino non licet ire tuo.
Vade, sed incultus ; qualem decet exsulis esse.
Infelix, habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia fuco :
Non est conveniens luctibus ille color.

INTERPRETATIO.

HEI mihi ! Libelle, proficiscêris in Urbem sine me (neque æmulor) quòd non conceditur vadere domino tuo. Discedito, sed neglectus, qualem decet esse libellum profugi. Miser, indue habitum hujus temporis. Neque vaccinia tegant te succo purpureo : Iste color non est congruus mœroribus.

NOTÆ.

a. *Tristium.* | Quia à tristi atque exsule Poeta conscripti ; materiamque habent tristem.

1. *Liber.* | Hunc primum intellige ; siquidem & in sequentibus Poetam audies ad alios libros verba facientem.

3. *Decet.* | Habitâ ratione status *scilicet* ; atque commiserationis movendæ causâ.

4. *Hujus.* | Quo non sine luctu maximo, Tomis, longissimè à Patria, inter barbarorum barbaros, vitam suam Naso trahebat. Quanquam autem in primis exilii causam prudentissimè dissimulat, nullus dubito quin propter Juliæ amores illuc ab Augusto ablegatus fuerit.

5. *Vaccinia.* | Violas esse purpurei coloris scribit Servius : Plinius fruticem in Gallia purpureum. Volunt nonnulli baccas esse nigras ligustri, quæ etiam scriptorio atramento inserviunt. Alii mora agrestia quorum quidem succus purpureus. Salmasius Hyacinthum esse credidit, qui *Iris* & *Gladiolus* dicitur. Nihil horum video.

6. *Fuco.* | Quo libri regmen infectum esset.

Neque titulus inficiatur minio, neque papyrus cedro: neque feras cornua alba fronte atrâ. Hæc ornamenta decorent libellos beatos. Te decet non esse oblitum mei infortunii. Neque duplices pagina lævigentur fragili pumice, ut videaris hispidus capillis sparsis. Neve pudeat liturarum. Qui illas adspexerit, cognoscet esse factas meis lacrymis. Proficiscere, Liber, atque impertire salute meo nomine loca placentia. Sane tangam illa, quo pede conceditur. Si quis illic, ut in turbâ, non erit oblitus nostri, si quis, qui fortè petat quid faciam; dices me superstitem esse; negabis tamen valere: atque habere etiam id Dei beneficio, cuòd vitâ fruar. Tum tacitus de sic præbeas legendum scisciranti plura, ne fortè effutias quæ non sunt utilia. Continuò lector admonitus recordabitur meorum errorum; & palam arguar ore populi. Atque fuge agere causam tuam, quancunque lacessiris verbis. Causa non vincibilis erit pejor defensione.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigrâ cornua fronte geras.
Felices ornent hæc instrumenta libellos.
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus passis ut videare comis.
Neve liturarum pudeat. Qui viderat illas,
De lacrymis factas sentiet esse meis.
Vade, Liber, verbisque meis loca grata saluta.
Contingam certè quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo, nostri non immemor illic,
Si quis, qui, quid agam, fortè requirat, erit;
Vivere me dices: salvum tamen esse negabis.
Id quoque, quod vivam, munus habere Dei.
Atque ita te tacitus quærenti plura legendum,
Ne, quæ non opus est, fortè loquare, dabis.
Protinùs admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Neu cave defendas, quamvis mordebere dictis.
Causa patrocinio non bona pejor erit.

NOTÆ.

7. *Minio.* | Minium pigmentum est, seu color factitius cinnabari non absimilis, ex Hispania primùm allatus; quo inscriptiones seu titulos decorare consueverant.

Cedro. | Cedri succo, aut oleo liniri chartas diuturnitatis & conservationis à carie, & odoris ergo testatur Plinius.

8. *Cornua.* | Cylindri seu bacilli teretis extrema dixit, quæ libro circumvoluto supernè atque infernè eminebant; auroque, & argento, vel etiam aliis rebus decorabant. Scribebant enim veteres in altera tantum paginarum facie, ad cujus partem infimam cedrinum, eburneum, aut ex hujusmodi materia bacillum illum agglutinabant. *Umbilicum* autem, quòd plicato volumine esset medius, dictum voluerunt.

Fronte. | *Paginâ*, quæ ideò nigra, quòd lucis indicia haberet.

9. *Instrumenta.* | Ornamenta dicit.

11. *Gemina.* | Interior & exterior.

Pumice. | Eo lapide in expoliendis chartis utebantur, ut & elegantiores & ad scribendum aptiores: namque asperitas cùm retardat stylum, tum etiam visu fœda.

15. *Loca.* | Propter homines præsertim amicos, puellas, *&c.*

16. *Quo.* | Carminum suorum in Urbem adventu aliquo modo sibi videtur Naso Romam appellere: neque temerè.

17. *Ut in populo.* | *Ut fieri solet in magnâ hominum frequentiâ.*

20. *Dei.* | Augusti Cæsaris: namque eò usque processit assentatio & vesania.

21. *Tacitus.* | Hanc vocem ex vulgatis, quàm removerat clar. Heinsius, huc retraxi; quippe quæ apprimè ad scopum spectet, atque sequentibus respondeat, *ne fortè loquare.* Neque dubito quin ab judicio bene paratum virum assentientem habeam, postquam animum adverterit. Scilicet Nasonis liber ejus est nuncius, qui plura neque proferre, neque scire debet, quàm quæ imperata sunt. Nugatur hic Commentator.

23. *Repetet.* | Id est, cùm libellos à me quisquam viderit, continuò criminum meorum recordabitur; & fortè hæc nova esse criminabitur.

Crimina. | Quòd scripsisset amatoria; & nescio quid vidisset. Illa namque esse ipse confessus est Naso, ne majora patefacerent.

26. *Pejor.* | Tum quia defendendo irritatur adversarius: tum insuper vincendo, atque ostendendo pœnâ tantâ ob rem, Ethnicorum judicio, tantillam, dignum non esse Poetam, ad exilii exquirendam veram causam quivis inducitur. Nasoni autem maximè cautum esse debuit, ne in vulgus exiret Juliæ amor; quem ne ipse Imperator quidem non potuisset non punire gravius.

Invenies

Invenies aliquem, qui me ſuſpiret ademptum,
Carmina nec ſiccis perlegat iſta genis:
Et tacitus ſecum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea lenito Cæſare pœna minor.
Nos quoque, quiſquis erit, ne ſit miſer ille, precamur,
Placatos miſero qui volet eſſe Deos.
Quæque volet, rata ſint; ablataque Principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori.
Ut perages mandata, liber, culpabere forſan;
Ingeniique minor laude ferêre mei.
Judicis officium eſt, ut res, ita tempora rerum
Quærere. Quæſito tempore tutus eris.
Carmina proveniunt animo deducta ſereno:
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis.
Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
Carminibus metus omnis abeſt: ego perditus enſem
Hæſurum jugulo jam puto jamque meo.
Hæc quoq; quòd facio, judex mirabitur æquus;
Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumſpice caſus;
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique ſecurus famæ, Liber, ire memento;
Nec tibi ſit lecto diſplicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis præbet fortuna ſecundam,
Ut tibi ſit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram ſoſpes, tituli tangebar amore;
Quærendique mihi nominis ardor erat.

Reperies nonnullos, qui doleant quod ſu latus ſim; neque evolvant iſtos verſus oculis aridis; atque taciti, ne quis iniquus accipiat, voveant ſecrete ut meum ſupplicium ſit lævius Cæſare placato. Nos etiam quiſquis ille erit, cui cupiet Deos eſſe lenitos mihi miſero, oramus ne ſit infelix; & quæ volet ſint firma, atque ira Principis ſedata concêdat mihi poſſe olire in ædibus paternis. Cum exſequêris juſſa, Liber, forte arguêris, & dicêris inferior laude mei ingenii. Eſt judicis exquirere ut res, ita tempora rerum. Habitâ ratione temporis, ſecurus eris. Verſus fluunt deducti mente ſerenâ: tempora noſtra ſunt obnubilata malis repentinis. Verſus amant ſecretum & pacem ſcribentis: Pontus, & venti, & ſæva tempeſtas, me agitant. Omnis timor procul eſſe debet à verſibus: ego miſer jam jamque arbitror gladium infixum iri faucibus meis. Judex integer mirabitur etiam quòd hos ſcribam, & leget cum indulgentia qualiacunque ſcripta. Vale mihi Mæoniden, & circumſpice tot infortunia; omne ingenium retundetur tantis malis. Denique, Liber, memento incedere haudquaquam fame anxius: neque te lectum pudeat diſplicuiſſe. Fortuna non ita ſe dat nobis propitiam, ut tibi ſit curanda laus tua. Quamdiu incolumis fui, motus ſum deſiderio laudis, & vehementer cupivi comparare famam.

NOTÆ.

29. *Malus.* | Qui continuò, quaſi officii ergò, audita ad Imperatorem deferat.

32. *Volet.* | *In ſuum meumque commodum: omnia denique quæ cupit.*

Ablata. | Cautè admodum, verecundè, & callidè reditum precatur.

36. *Minor.* | Quia minùs elegans ſtylus, &c. Quod tamen ſecus eſt: nam certè nemini, cui mens ſana fuerit, hæc ſeſe non probaverint opuſcula.

37. *Res.* | Quia ſine adjunctis aut circumſtantibus nunquam ſatis judici apparent.

Tempora. | Ille verò maximè excuſandus, cui neque ſpatium neque opportunitas conceſſa aliquid præſtandi; aliis atque aliis urgentibus curis diſtrictus.

39. *Sereno.* | Turbido enim minùs perſpicuè quid rerum agatur, apparet: ut mirum ſit eo ingenii vigore valuiſſe Poetam, qui per tam aſperam tempeſtatem hæc quæ ſcripſit perſpicere potuerit.

40. *Nubila.* | Quia graviſſimis malis per exilium urgebatur.

42. *Hyems.* | Vel tempeſtatem intelligit, ſiquidem hic liber in itinere ſcriptus fuit: vel allegoricè, fortunæ iniquitatem arguit.

43. *Abeſt.* | *Abeſſe debet:* namque alio diſtracta cura, minima illa nequit expendere, quæ ad legitimos verſus requiruntur.

Enſem. | Vel ab inimicis exſulem perſequentibus, vel à Scythis, qui maximè barbari, immiſſum.

47. *Mæoniden.* | *Homerum*: de quo in Arte. Ne quidem illum Poetarum Principem in tantis ærumnis bonos poſſe verſus diducere innuit noſter.

52. *Habenda.* | Negliguntur minora mala, cùm majora urgent.

Sit satis, quòd nunc non odio habeo versus, & studium quòd nocuit: eo modo paratum est exitium arte meâ. Proficiscere tamen, tu, cui conceditur, proficiscere Romam pro me. Dii annuerent, possem nunc esse meus liber! Neque arbitrare te posse venire ignotum populo, quia hospes accedis ad ingentem Urbem. Quamvis careas titulo, cognoscêris ipso colore, tametsi velis fingere te non esse meum. Furtim tamen accede, ne mei versus tibi obsint. Non sunt pleni gratia, ut olim erant. Si quis erit, qui arbitretur, te non esse inspiciendum, quia sis meus, atque repellat ex sinu suo; Intuere, dic, titulum. Non sum doctor Amoris. Illud opus jam multatum est pœnâ, quâ dignum fuit. Fortè exspectes, an jubeam te dimissum ascendere in excelsa Palatia, & sedes Cæsaris. Loca augusta mihi parcant, cum Diis locorum: fulmen missum est in meum caput ab illâ arce. Recordor equidem Deos lenissimos esse in illis ædibus: verùm metuo Deos qui obfuerunt. Columba vulnerata tuis unguibus, accipiter, trepidat ad levissimum strepitum alæ. Neque agna, si qua est correpta dentibus rapacis lupi, audet longius abire à stabulis. Phaeton fugeret cœlum, si superstes esset; neque vellet tangere equos, quos incautè cupierat. Agnosco me etiam metuere arma Jovis, quæ sensi: puto me petî flammâ insensâ, cum tonat.

Carmina nunc si non studiumq; quod obfuit, odi,
Sit satis, ingenio sic fuga parta meo.
I tamen, I, pro me tu, cui licet, adspice Romam.
Dî facerent possem nunc meus esse liber!
Nec te, quod venias magnam peregrinus in Urbem,
Ignotum populo posse venire puta.
Ut titulo careas, ipso noscêre colore:
Dissimulare velis te licet esse meum.
Clam tamen intrato; ne te mea carmina lædant.
Non sunt, ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quia sis meus, esse legendum
Non putet, è gremio rejiciatque suo;
Inspice, dic, titulum. Non sum præceptor Amoris.
Quas meruit, pœnas jam dedit illud opus.
Forsitan exspectes, an in alta Palatia missum
Scandere te jubeam, Cæsareamque domum.
Ignoscant augusta mihi loca, Dîque locorum.
Venit in hoc illâ fulmen ab arce caput.
Esse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina: sed timeo, qui nocuêre, Deos.
Terretur minimo pennæ stridore columba,
Unguibus, accipiter, saucia facta tuis.
Nec procul à stabulis audet secedere, si qua
Excussa est avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaeton, si viveret; & quos
Optârat stultè, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ sensi, fateor, Jovis arma timere:
Me reor infesto, cùm tonat, igne peti.

NOTÆ.

55. *Obfuit.* | Propter amorum libros sese patriâ pulsum fingit.

56. *Sit satis.* | Multum sese in Carminum gratiam dicit præstare, quod in totum non oderit: quandoquidem propter illa tam longè ablegatus fuerit.

Sic. | *Scribendo versus.*

61. *Colore.* | Nigro atque lugubri; sicut & versuum charactere.

67. *Inspice.* | Verba sunt quibus Liber obvium quemvis, qui sese rejiciat, ad legendum hortari debeat.

Præceptor. | Qualem sese in libris præsertim *de arte Amandi* præbuit Naso.

69. *Palatia.* | Quæ splendida domus fuit in Palatino Monte ab Augusto excitata: de qua jam sæpius in aliis libris.

71. *Dî ue.* | Augustum intelligit præsertim, qui vivens divinos meruit honores; uti quidem visum impiis adulatoribus. Huic adde Tiberium, Germanicum, & totam Cæsarum familiam.

72. *Fulmen.* | De exilio suo loquitur, quo ab Augusto, quasi fulmine, proturbatus.

73. *Mitissima.* | Augusti clementiam magis insuper laudabit in sequentibus.

79. *Phaeton.* | Qui Solis filius ex ejus excussus est curru, quem per ambitiosam temeritatem regere aggressus est.

80. *Equos.* | Solis *scilicet*, qui illius currum trahere finguntur: de quibus in *Metam.*

81. *Jovis.* | De Augusto loquitur.

Qui

Quicunque Argolica de classe Capharea fugit;
Semper ab Euboïcis vela retorquet aquis.
Et mea cymba, semel vastâ percussa procellâ,
Illum, quo læsa est, horret adire locum.
Ergo, care Liber, timidâ circumspice mente;
Et satis à mediâ sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimiùm sublimia pennis
Icarus, Icariis nomina fecit aquis.
Difficile est tamen, hic remis utaris an aurâ,
Dicere: consilium resque locusque dabunt.
Si poteris vacuo tradi; si cuncta videbis
Mitia; si vires fregerit ira suas;
Si quis erit, qui te dubitantem & adire timentem
Tradat, & ante tamen pauca loquatur; adi.
Luce bonâ, dominoque tuo felicior ipse
Pervenias illuc; & mala nostra leves.
Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achillêo tollere more potest.
Tantùm ne noceas, dum vis prodesse, videto;
Nam spes est animi nostra timore minor.

Quisquis ex classe Græca vitavit Caphareum, deflectit semper lintea ab aquis Euboïcis. Mea etiam navis semel impulsa ingenti procella, refugit accedere ad locum in quo afflicta est. Adeoque, dilecte Liber, circumspice animo pavido; & tibi satis sit legi à turba sortis mediæ. Dum Icarus nititur in excelsa pennis debilibus, dedit nomen fluctibus Icariis. Difficile est tamen dicere hic utaris remis an ventis. Res & locus ostendent quid opus sit facto. Si poteris offerri otioso; si aspicies omnia lenia; si ira minuerit vires suas; si quis erit qui introducat te hæsitantem, & verentem accedere, & tamen ante pauca dicat; accede. Fausta die, & ipse beatior tuo domino, illuc accedas; & minuas nostras ærumnas. Namque vel nullus, vel qui impegit plagam, potest conglutinare eam, more Achilleo. Prospice tantum ne officias, dum vis juvare; nam spes nostra est minor metu mentis.

NOTÆ.

83. *Caphareæ.* | Fuit Caphareus Euboeæ promontorium, ex quo Nauplius rex insulæ, Palamedis filii injustam necem ulturus, faces quæ portus fidem facerent Troja redeuntibus Græcis ostentavit, ut illi in scopulos impingerent. Quæ res ex voto Nauplio accidit.

90. *Icarus.* | Qui Dædali filius, cùm, neglecto patris præcepto, altius volare concupiisset, liquefactis alarum ceris in mare cecidit, cui & nomen dedit. Verùm prolixè de eo in præcedentibus.

91. *Remis.* | Hâc præcipuè gratiâ hos libros conscripsit Naso, ut Augusti iram leniret, atque in Urbem, si liceret, reverteretur. Dubius autem hærebat, magisne ex voto rès procederet reditum suum solicitè procurando, an vero patienter opportunitatem exspectando, postquam tempore Imperatoris lenitus animus esset. Illud est quod jam allegoricè significat: neque placent quæcunque in hunc locum ab aliis allata, ex iis saltem quæ oculis subjecta sunt.

93. *Vacuo.* | Namque ille qui re aliquâ animum habet maximè occupatum, ad alia vocari iniquè patitur. Quod sedulò iis advertendum qui magna ad Principes procurant.

95. *Timentem.* | Ingeniosissimè istud; neque quicquam magis ad leniendum animum conferre potest, quàm hujusmodi timor. Apud cordatos nihil probatione opus habet quod dico: cæteros nolim admonuisse.

96. *Pauca.* | In tuam gratiam, *scil.* quæque præsertim metum, de quo modo dixi, latenter & cautè insinuent.

100. *Solus.* | Quàm callida est hæc adulatio; quamque apta ad Augusti leniendum animum!

Achilleo | Achilles nempe eadem hastâ, quâ Telephum Herculis filium vulneraverat, reconciliatus sanavit: ut in *Amoris Remedio* vidimus.

101. *Ne noceas.* | Maximè cavere se testatur Cicero, cùm cujuspiam causam defenderet, ne prudens contra eum quicquam diceret. Quæ cautio quanta sit, illis censendum relinquo qui experti sunt; namque aliis vix unquam satis inculcari possit. Optimè dicunt nostri, *A force de vouloir bien faire, on ne fait souvent rien qui vaille.* Quid quòd eo plerique sunt ingenio, ut quò meliores sunt rationes & ad rem aptiores, eò magis illas contemnunt atque respuunt? Id nuper expertus sum ego, qui stultissimè apud invidos, quos tamen eos esse nescivi, optima certè (namque erant) non sine aliquo dedecore exposui. Nudari sibi pudenda arbitrantur, quicunque virtutis expertes aliquid de alienis bonis audiunt. Illud in mentem venire mihi debuisset, neque mea proculcanda objecisset.

Quæ

Atque cave, ne ira quæ erat compoſita, provocata exardeſcat, & tu ſis altera cauſa ſupplicii. Cùm tamen ſubieris noſtrum ſecretiorem receſſum, & tetigeris ſcrinia cava, tuas ſedes; videbis illic fratres ſitas ex ordine, quos omnes eadem cura abſolvit. Reliquum agmen apertè exhibebit titulos detectos, & habebit ſua nomina in fronte nudâ. Aſpicies tres procul ſeſe occultantes in loco obſcuro: iſti etiam, ut omnes ſciunt, docent amare. Vel tu hos vites, vel ſi ſatis audens eris, fac appelles Oedipodas, & Telegonos. Et ſi aliquis eſt tibi amor patris, hortor ne quemquam diligas ex tribus, tametſi ipſe docebit. Sunt etiam quindecim volumina Metamorphoſeôs, verſus nuper rapti ex funere meo: Hortor ut his dicas faciem fortunæ meæ poſſe recenſeri inter corpora transformata. Namque ea eſt repente reddita diſſimilis præcedenti: & nunc lugenda, quæ aliquando læta fuit. Si exquiris, habebam equidem plura tibi imperanda; ſed metuo cauſa eſſe lentæ cunctationis. Quod ſi, Liber, cuncta portares tecum quæ occurrunt animo, eſſes magnum onus illi qui te ferret. Iter longum eſt: feſtina. Extrema pars mundi, tellus diſſita a tellure mea, à nobis incoletur.

Quæque quieſcebat, ne mota reſæviat ira,
Et pœnæ tu ſis altera cauſa, cave.
Cùm tamen in noſtrum fueris penetrale receptus,
Contigeriſque tuam ſcrinia curva domum;
Adſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem.
Cætera turba palàm titulos oſtendet apertos;
Et ſua detectâ nomina fronte geret.
Tres procul obſcurâ latitantes parte videbis.
Hi quoque, quod nemo neſcit, amare docent.
Hos tu vel fugias, vel, ſi ſatis oris habebis,
Oedipodas facito Telegonoſque voces.
Deq; tribus, moneo, ſi quæ tibi cura parentis,
Ne quemquam, quamvis ipſe docebit, ames.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Nuper ab exequiis carmina rapta meis:
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora poſſe meæ.
Namque ea diſſimilis ſubitò eſt effecta priori:
Flendaque nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, ſi quæris, habebam;
Sed vereor tardæ cauſa fuiſſe moræ.
Quòd ſi quæ ſubeunt, tecum, Liber, omnia ferres;
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via eſt: propera. Nobis habitabitur orbis
Ultimus; à terrâ terra remota meâ.

NOTÆ.

105. *Penetrale.* | Domus ſuæ ſecretiores partes dicit.

107. *Fratres.* | Libros dicit à Naſone conſcriptos.

109. *Turba.* | *Librorum copia.*

111. *Tres.* | Illos dicit quibus artem amandi docuit; ſicut & alii docuerant.

114. *Oedipodas.* | Oedipo ſimiles, qui Laium patrem Thebanorum regem, quanquam neſcius illum eſſe, occidit.

Telegonos. | Quia etiam Telegonus Ulyſſis & Circes filius inſciens patrem interfecit. Quàm grave autem Poetæ fuerit ſuum exilium ex eo patet, quòd morti æquiparat.

117. *Volumina.* | Tot habemus etiam Metamorphoſeon libros.

118. *Exequiis* | *Exilio:* ut eo quaſi ad rogum efferri viſus ſit Poeta.]

119. *Mutata.* | Minor eſt mutatio corporis humani in lapidem, quàm felicis hominis in miſerum.

128. *Ultimus.* | Invidioſè; quanquam certè longè tamen à Patria Roma Tomi.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Di maris & cœli.] *In exilium proficiſcens Poeta, jubente Auguſto, deprehenſuſque in medio mari, fluctibuſque pene obrutus, deos precatur, ut ipſi ſaltem ignoſcant, nec cum Cæſare ipſum funditus perdant. Probatque multis exemplis poſſe eos id facere. Deſcribit deinde tempeſtatem: tam deos precatur, ut ſe incolumem ad Tomitas perducant.*

DI maris & cœli (quid enim niſi vota ſuperſunt?)
Solvere quaſſatæ parcite membra ratis:
Neve, precor, magni ſubſcribite Cæſaris iræ,
Sæpe premente Deo fert Deus alter opem.
Mulciber in Trojam, pro Troja ſtabat Apollo:
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Ænean propior Saturnia Turno.
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpe ferox cautum petiit Neptunus Ulyſſem:
Eripuit patruo ſæpe Minerva ſuo.
Et nobis aliquod, quamvis diſtamus ab illis,
Quid vetat irato numen adeſſe Deo?
Verba miſer fruſtrà non proficientia perdo:
Ipſa graves ſpargunt ora loquentis aquæ.

Di maris & cœli (quid enim niſi preces reſtant?) nolite diſjungere partes navis afflictæ. Neu, quæſo, facite cum ira Cæſaris: ſæpe Deo aliquo urgente, alius Deus adeſt in auxilium. Vulcanus nitebatur adverſus Trojam, Apollo favebat Trojæ: Venus fuit propitia Trojanis, Pallas infenſa. Saturnia æquior Turno, habebat Æneam odio. Ille tamen erat ſecurus potentiâ Veneris. Sæpe Neptunus atrox invaſit callidum Ulyſſem: Minerva abſtulit ſæpe eum patruo ſuo. Quid etiam prohibet, quanquam inferiores ſumus illis, aliquem *Deum nobis favere, Deo* Auguſto *irato? Infelix nequicquam perdo voces inutiles: aquæ graves inſiliunt in ipſa ora loquentis.*

NOTÆ.

1. *Maris.* | *In quibus Neptunus, Nereus, Oceanus, Glaucus*, &c.
Cœli. | *Jupiter, Apollo, Mercurius*, &c.

4. *Fert.* | Ridiculum equidem, Deos ſibi invicem oppoſitos! Cæterum ita attemperatæ ſunt tamen veri Dei virtutes inter ſe, ut neque pereunt omnes quos juſtitia malè perdere feſtinat. Præſidium nobis adverſus illam paravit miſericordia, modò ne ad extremum iram ſolicitemus. Pœnitenti omnia ſunt conceſſa.

5. *Mulciber.* | Vulcanus, ſeu ignis ferrum mulcens.

Apollo. | Quippè qui Neptuno ejus urbis poſuerat mœnia: quanquam hic moroſior adverſus Trojanos maximè fuit.

6. *Pallas.* | Ipſa Venus, Æn. 2. à V. 610. Æneæ ſuo Palladem, Junonem, Neptunum, Jovem ipſum oſtendit Urbem Trojam eruentes.

7. *Saturnia.* | Juno Saturni filia Turno Rutulorum regi favebat.

9. *Petiit.* | Quia Palemedem Neptuni nepotem proditionis titulo perdiderat; Polyphemum filium inſuper occæcaverat.

10. *Patruo.* | Fuit verò Neptunus Minervæ patruus; ſiquidem ipſa Jovis filia, ille Jovis frater.

Minerva. | Quæ ideò Ulyſſi favere dicta, quòd is ſummâ atque exquiſitâ prudentiâ ad omnia ſe accingeret.

Terribi-

Et Auſter furens aufert mea verba ; neque patitur mea vota pervenire ad Deos , ad quos diriguntur. Ergo iidem venti, ne offendar unâ causâ, rapiunt noſtras preces & noſtra carbaſa neſcio quò ? Me infelicem, quanta moles aquarum tolluntur ? Jam jam credas nos *tacturos ſuprema aſtra. Quantæ valles ſubſidunt mari diſtracto ! Jam jam credas tacturos atra Tartara. Quocunque oculos vertas, nihil eſt niſi mare & aer ; illud minax undis elatis, hic nubibus. Venti ſonant inter utrumque turbine furenti. Fluctus maris incertus eſt, cui domino obſequatur. Nam modò Eurus ſumit vires ab Ortu purpureo : nunc Zephyrus inſtat à veſpertino : nunc frigidus Aquilo furit ab Arcto arida : nunc Notus certat fronte oppoſitâ. Nauclerus dubius eſt ; neque reperit quid ſequatur aut vetet : ipſa ars attonita eſt anceps periculis. Nimirùm periimus, neque ſpes eſt ſalutis niſi inanis : & dum verba facio, fluctus obruit meam faciem. Unda extinguet hanc animam ; & admittemus aquas* nos *oppreſſuræ ore fruſtra orante. At pia uxor nullâ aliâ re luget, quàm quòd ſim exul : novit, atque queritur hoc unum noſtræ ærumnæ. Ignorat corpus agitari in vaſto mari : ignorat impelli ventis : ignorat inſtare mortem. Dii bene, quod non ſibi aſcendere mecum ; ne mors mihi eſſet bis adeunda ! At nunc, quamvis moriar, ſiquidem illa tuta eſt a diſcrimine, certè ſuperſtes ero dimidiâ parte.*

Terribiliſque Notus jactat mea dicta ; preceſque,
Ad quos mittuntur, non ſinit ire Deos.
Ergo iidem venti, ne cauſa lædar in una,
Velaque neſcio quò, votaque noſtra ferunt ?
Me miſerum, quanti montes volvuntur aquarum !
Jam jam tacturos ſidera ſumma putes.
Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles !
Jam jam tacturos Tartara nigra putes.
Quocunque adſpicias, nihil eſt niſi pontus & aer ;
Fluctibus hîc tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrumque fremunt immani turbine venti.
Neſcit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab Ortu :
Nunc Zephyrus ſero veſpere miſſus adeſt :
Nunc gelidus ſicca Boreas bacchatur ab Arcto :
Nunc Notus adversâ prœlia fronte gerit.
Rector in incerto eſt : nec quid fugiatve petatve,
Invenit. Ambiguis ars ſtupet ipſa malis
Scilicet occidimus, nec ſpes niſi vana ſalutis :
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus : fruſtraq; precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quàm me dolet exule conjux :
Hoc unum noſtri ſcitque gemitque mali.
Neſcit in immenſo jactari corpora ponto :
Neſcit agi ventis : neſcit adeſſe necem.
Dî bene, quòd non ſum mecum conſcendere paſſus :
Ne mihi mors miſero bis patienda foret !
At nunc, ut peream, quoniam caret ille periclo,
Dimidiâ certè parte ſuperſtes ero.

N O T Æ.

16. *Non ſinit.* | Quales fuerint illi Dii hinc conjicito.

21. *Subſidunt.* | Subſidere videntur, quando diducta eſt aqua.

22. *Tartara.* | Qui locus eſt inferorum à Poetis decantatus, ubi fontes plectuntur.

26. *Domino.* | Ut hinc in omnes partes agitatas aquas atque erutas intelligas ; ex quo maximum periculum.

27. *Purpureo.* | Quia, rutilo apparet colore Aurora in parte cœli quæ ad ortum ſpectat.

29. *Sicca.* | Quia ut in præcedentibus vidimus, Arctos Helice ſeu Urſa, in quam mutata Caliſto Lycaonis filia, deinde Jovis beneficio in cœlum tranſlata, Junonis odio expers maris, in quod nunquam recipitur. Siccam inſuper dixeris, quia à parte Septentrionali venti ſunt maximè ſicci.

31. *Rector.* | Navis, *ſcilicet*, qui ad gubernaculum ſedet.

37. *At.* | Solatium verò eſt benevolos habere noſtrarum miſeriarum non participes quidem, ſed iis commotos, qui precibus ſuis ſaltem & miſericordiâ nos tantillùm ſublevent. Quanquam & illi, quibus eſt cor maximè generoſum, ne quidem amicos volunt, ſi licet, conſcios habere malorum, quibus mederi non poſſunt.

Hei

Hei mihi, quàm celeri micuerunt nubila flammæ!
Quantus ab ætherio personat axe fragor!
Nec leviùs laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quàm grave balistæ mœnia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, undecimoque prior.
Nec lethum timeo: genus est miserablile lethi.
Demite naufragium; mors mihi munus erit.
Est aliquid, ferrove suo fatove cadentem
In solita moriens ponere corpus humo:
Est mandata suis aliquid sperare sepulcra,
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego solus
Hîc vehor. Immeritos cur mea pœna trahit?
Pro Superi, viridesque Dei, quibus æquora curæ!
Utraque jam vestras sistite turba minas.
Quamque dedit vitam mitissima Cæsaris ira,
Hanc sinite infelix in loca jussa feram.
Si quam commerui pœnam me pendere vultis;
Culpa mea est ipso judice morte minor.
Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas
Cæsar; in hoc vestrâ non eguisset ope.
Est illi nostri non invidiosa cruoris
Copia; quodque dedit, cùm volet, ipse feret.
Vos modò, quos certè nullo puto crimine læsos,
Contenti nostris, Dî, precor, este malis.
Nec tamen ut cuncti miserum servare velitis,
Quod periit, salvum jam caput esse potest.

Hei mihi, quàm rapidâ flammâ nubes fulserunt! quantus strepitus personat à Polo cœlesti! Neque asseres laterum leviùs verberantur à fluctibus, quàm pondus balistæ quatit muros. Hæc unda quæ advolvitur, excedit cæteras undas; est posterior nonâ, & prior undecimâ. Neque expaveo mortem: genus mortis est lugubre. Tollite naufragium; mors mihi erit donum. Est aliquid occumbentem vel fato suo, vel ferro, demittere corpus moriens in terra solita. Est aliquid sperare tumulos imperatos suis, neque esse pradam piscibus marinis. Ponite me esse meritum hujusmodi lethum: ego non hic vehor solus. Quamobrem mea pœna rapiat indignos? Pro Dii superi, atque glauci, quibus maria curæ! Utrumque agmen omittite jam vestras minas: atque concedite, ut miser portem in loca præscripta hanc vitam, quam ira lenissima Cæsaris indulsit. Siquidem cupitis me exsolvere pœnam, quâ dignus sum; peccatum meum est levius morte, ipso judice. Si Cæsar jam cupivisset me deturbare ad aquas Stygias, non opus habuisset vestro auxilio. Ille habet potestatem non invidiosam in nostram vitam: & ipse tollet, quando libebit, quod indulsit. Vos tantùm, Dii, quos certè nullo flagitio arbitror violatos, estote contenti nostris malis. Neque tamen, utcunque omnes cupiatis incolumem præstare miserum, caput, quod jam occidit, potest esse salvum.

N. O T Æ.

48. *Balistæ.* | Tormenta erant aut machinæ, quibus saxa gravissima in hostes, aut illorum propugnacula mittebantur.

50. *Posterior.* | Decimum fluctum vulgò dicunt cæteris esse majorem, *decumanumque* illum appellant.

51. *Nec lethum.* | Non credo, Naso. Usque adeò non fuisti cæcus, ut mortem contemneres. Verùm hæc verba sunt; eaque perquisita.

Ib. *Genus.* | Tum quia, ut narrat Homerus, anima igne est, cui in aqua contrario elemento extingui admodùm grave: tùm quia sic morientes, cùm piscium esca fiant, tumulique honore fraudentur, longis erroribus jactandi, priusquam Orco recipiantur.

53. *Fato.* | *Morte suâ naturali,*

59. *Virides.* | Quia viridi, vel potiùs cæruleo aut glauco colore apparet altum mare.

64. *Judice.* | *Augusto* scilicet.

65. *Stygias.* | Hoc est, *ad inferos*, ubi Styx palus, de quâ jam toties.

68. *Copia.* | *Potestas est Augusto in meam vitam, cujus adempta nullum extimescat ulterem.*

Quodque | *Vitam*, scilicet; quam ferre & adimere poterit, utcunque libuerit.

69. *Nullo puto.* | Immò, siquidem illi Dii, eò magis læsi, quòd Dii sunt, quàm Principes qui illorum tantùm sunt ministri. Ex vero namque Deo Principibus obsequi didicimus etiam propter conscientiam, quam illi mancipatam intelligimus.

Quamvis mare quiescat, & habeam ventos secundos, quamvis mihi ignoscatis, anne minùs ero profugus? Ego non trano vastum mare mercimoniis commutandis, cupidus acquirendi opes sine modo: neque concedo Athenas, quas olim visi studio deditus: non tendo in urbes Asiæ, non in loca ante conspecta. Non ut appulsus ad urbem celebrem Alexandri aspiciam tuas mollitias, Nile facete. Quod voveo ventos propitios (quis possit fidem adhibere?) terra Sarmatica est, quam mea desideria expetunt. Obstringor votis, ut tangam sæva littora Ponti sinistri; & doleo quod exilium sit tam lentum, Paro mihi iter breve per meas preces, ut aspiciam Tomitas sitos in nescio quâ parte mundi. Sive me amatis, reprimite tantas undas, & vestra numina sint propitia nostræ navi; sive potiùs odistis, applicate me terræ assignatæ. Pars mea pœnæ est in ipsa mundi plaga. Venti vehementes (quid hic ago?) abripite mea vela; quamobrem mea lintea cernunt fines Italos? Cæsar hoc noluit: cur retinetis quem ille expellit? Tellus Pontica videat meam faciem. Et imperat, & dignus sum: neque arbitror fas aut pium flagitia defendi, quæ ille arguerit. Si tamen facta hominum nunquam occulta sunt Diis; compertùm habebis flagitium longè esse ab errore meo. Imò ita vos nôstis. Si mea ignorantia me abripuit, & animus nobis fuit decipiens, non nefarias: si, quanquam ex tenuissimis, devoti fuimus illi domui; si publica mandata Augusti satis mihi fuerunt:

Ut mare confidat, ventisque ferentibus utar;
Ut mihi parcatis; num minùs exsul ero?
Non ego divitias avidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro:
Nec peto, quas quondam petii studiosus, Athenas;
Oppida non Asiæ, non loca visa priùs.
Non ut, Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nile jocose, tuas.
Quòd faciles opto ventos (quis credere possit?)
Sarmatis est tellus, quam mea vota petunt.
Obligor, ut tangam lævi fera littora Ponti;
Quodque sit à patria tam fuga tarda, queror.
Nescio quo videam positos ut in orbe Tomitas,
Exilem facio per mea vota viam.
Seu me diligitis, tantos compescite fluctus:
Pronaque sint nostræ numina vestra rati:
Seu magis odistis, jussæ me advertite terræ.
Supplicii pars est in regione mei.
Ferte (quid hîc facio?) rapidi mea carbasa venti.
Ausonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæsar: quid, quem fugat ille, tenetis?
Adspiciat vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui. Nec, quæ damnaverit ille,
Crimina defendi, fasve piumve puto.
Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt;
A culpâ facinus scitis abesse meâ.
Imò ita; vos scitis. Si me meus abstulit error,
Stultaque mens nobis, non scelerata fuit:
Quamlibet è minimis, domui si favimus illi;
Si satis Augusti publica jussa mihi;

NOTÆ.

78. *Asiæ.* | Quam cùm Maximo viderat Naso, ut ipse testatur Pontic. lib. 2. Eleg. 10.

79. *Alexandri.* | Alexandriam dicit Alexandri Magni opus.

80. *Nile.* | Hunc Ægypti fluvium jocosum dicit, quia nocte dieque Alexandriâ proficiscebantur naviculæ virorum ac mulierum lascivientium plenæ ad Serapidis solemnia, quæ Canopi, ubi ejus templum erat, celebrantur. Dissolutis autem moribus fuisse Ægyptios indicat etiam Martial. his verbis:

Nequitias tellus scit dare nulla magis.

82. *Sarmatis.* | Sarmatia regio est perampla, cujus pars ad Europam, pars ad Asiam spectat. Tomos autem ablegatum Nasonem, quæ urbs illa fuit, suprà vidimus.

83. *Lævi.* | Quia Poetæ, mare Ponticum ingredienti, à lævâ Tomos, quam petebat.

86. *Exilem.* | *Compendiosam.*

92. *Ausonios.* | *Italos:* ab Ausonibus partim derivatos, ad quos vi tempestatis relicto priori cursu referebantur.

101. *Favimus.* | Nimiùm nimiumque faverat, siquidem amare est favere.

102. *Si satis.* | Id est, *Si mihi Augusti semper nutus, & simplex voluntas pro lege fuit; ut nunquam quod ille publicè sanciverit, ad me etiam spectare sine omni tergiversatione non crediderim.*

Hoc

Hoc Duce si dixi felicia secula ; proque
Cæsare thura pius Cæsaribusque dedi :
Si fuit hic animus nobis ; ita parcite, Divi.
Sin minùs ; alta cadens obruat unda caput.
Fallor ? an incipiunt gravidæ vanescere nubes,
Victaque mutati frangitur ira maris ?
Non casus, sed vos sub conditione vocati,
Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

si dixi secula beata hoc Imperatore, atque pius obtuli thura pro Cæsare, & Cæsaribus : si mea mens fuit nobis, ita ignoscite, Dii. Sin minùs, fluctus sublimis irruens demergat caput. Decipior ? An nubes tumidæ incipiunt distrahi, & ira fracta mutati maris minuitur ? Non fortuna, sed vos petiti sub conditione, quos non datur decipere, præbetis mihi istud auxilium.

NOTÆ.

104. *Thura.* | Deorum illis conciliandi favoris causâ.

Cæsaribus. | *Caio* atque *Julio* Augusti nepotibus, itemque *Tiberio*, post illorum obitum ab Augusto adoptato ; tum Germanico à Tiberio Augusti jussu pro filio assumpto.

109. *Conditione.* | Callidissimè profectò sese toti Cæsaris domui amicum, quasi Diis testibus, ostendit.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Cùm subit illius.] *Miserabiliter exponit Poeta consternationem illam, quâ affectus est, postcaquam jussit eum Cæsar in exilium abire : quidque eâ nocte etiam egerit, quæ fuit illi in urbe novissima, declarat. Miserabilius deinde uxoris, & domesticorum lacrymas describit.*

CUM subit illius tristissima noctis imago,
Quæ mihi supremum tempus in Urbe fuit ;
Cùm repeto noctem, quâ tot mihi cara reliqui ;
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Jam prope lux aderat, quâ me discedere Cæsar
Finibus extremæ jusserat Ausoniæ.
Nec mens, nec spatium fuerant satis apta paranti :
Torpuerant longâ pectora nostra morâ.

Quando recordor illius mœstissimæ noctis, quæ fuit mihi ultimum tempus in Urbe ; quando mente revolvo noctem, quâ deserui tot res mihi dilectas ; lacryma nunc etiam defluit ex oculis meis. Jam prope dies venerat, quo Cæsar mihi imperaverat egredi finibus ultimæ Italiæ. Neque animus, neque tempus, fuerunt satis idonea adornanti fugam : mens nostra elanguerat prolixo tempore.

NOTÆ.

6. *Ausoniæ.* | *Italiæ*, ut sæpè alibi : fuerunt namque Ausones antiqui Italiæ populi.

7. *Mens.* | Quæ repentino malo attonita, singula, quæ opus erat, suis temporibus dividere, per tantillum spatium non poterat.

8. *Torpuerant.* | Adeoque bonorum nostrorum pars sumus maxima ; qui illud maximè semper cogitare debemus, quomodo adversam fortunam feramus, minimoque indigeamus. Verùm quibus has narres fabulas !

Non

Non fuit mihi cura servorum, non sodalis legendi, non vestis aut auxilii idonei profugo. Non secus attonitus fui, quam qui superstes est, afflatus flammis Jovis, & ipse est nescius suæ vitæ. Postquam tamen ipse dolor depulit hæc nubila ex animo, & denique mei sensus redierunt, novissimè discessurus alloquor tristes amicos, qui erant unus & alter de modo plurimis. Conjux ipsa amans, lugens vehementiùs complectebatur lugentem, rore usque fluente per genas immeritas. Filia procul aberat dissita ad oras Libycas, neque poterat cognoscere meum infortunium. Quocunque oculos verteres, luctus & gemitus audiebantur, & species erat intùs funeris haudquaquam muti. Fœmina & vir, pueri etiam lugent infortunio meo, & omnis angulus in domo habet fletus. Si licet uti magnis exemplis in re tenui, hæc erat species Trojæ cùm exportaretur. Jamque sonus omnis hominum & canum repressus erat, & Luna sublimis agitabat equos nocturnos. Ego hanc suspiciens, & ab hac videns Capitolia, quæ nequicquam erant proxima nostris Penatibus; Dii,

Non mihi servorum, comitis non cura legendi:
Non aptæ profugo vestis opisve fuit.
Non aliter stupui, quàm qui Jovis ignibus ictus
Vivit; & est vitæ nescius ipse suæ.
Ut tamen hanc animo nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluêre mei;
Alloquor extremùm mœstos abiturus amicos,
Qui modò de multis unus & alter erant.
Uxor amans flentem flens acriùs ipsa tenebat;
Imbre per indignas usque cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diversa sub oris:
Nec poterat fati certior esse mei.
Quocunque adspiceres, luctus gemitusque sonabant:
Formaque non taciti funeris intùs erat.
Fœmina, virque, meo pueri quoque funere mœrent:
Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti;
Hæc facies Trojæ, cùm caperetur, erat.
Jamque quiescebant voces hominumque canumque:
Lunaque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego suspiciens, & ab hac Capitolia cernens,
Quæ nostro frustra juncta fuêre Lari;
Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
Jamque oculis nunquam templa videnda meis,
Dîque relinquendi, quos Urbs habet alta Quirini;
Este salutati tempus in omne mihi.
Et quanquam serò clypeum post vulnera sumo;
Attamen hanc odiis exonerare fugam;

inquam, manentes in æde vicina, & templa jam nunquam conspicienda oculis meis, numinaque deserenda, quæ Urbs excelsa Quirini habet, estote salutata à me in omne ævum. Et quamvis serò capit parmam post plagas, nihilominus absolvite hoc exilium odiis,

NOTÆ.

12. *Nescius.* | Priusquam spatium datum fuerit cogitandi, atque singula excutiendi quæ nec opinantem ex sede sua dejiciunt, nullius animus huc illuc raptus consilii est capax.

19. *Nata.* | *Perilla*, quæ virum in Africam secuta erat.

Libycis. | Libya pars est ampla Africæ, quæ pro ea tota sæpissimè ponitur.

22. *Non taciti.* | Quia omnes apertè lugebant, & gemitus atque plangores edebant.

23. *Pueri.* | *Servuli.*

24. *Capitolia.* | In Capitolio monte templum fuit Jovi dicatum.

30. *Frustrà.* | Quia tutum ab Augusti ira non præstiterant. Quod quidem impiè dixit Naso.

Lari. | *Domui.* De Laribus diis suprà Metam. 15. ubi vide. Indicis compendio nihil facilius.

31. *Numina.* | Deos compellat, qui in Capitolio colebantur: ad quos etiam Manlius his verbis ex Livio: *Jupiter optime maxime, Junoque regina, ac Minerva, caterique dii, deæque, qui Capitolium arcemque incolitis*, &c.

33. *Quirini.* | *Romuli*, cui post suam consecrationem illud datum nomen.

35. *Clypeum.* | Deorum præsidium istoc appellat nomine. Quod utinam multi seriò perpenderent.

36. *Odiis.* | *Ne me Cæsar odio persequatur.*

Cœlesti-

Cœleſtique viro, quis me deceperit error,
Dicite; pro culpa ne ſcelus eſſe putet.
Ut, quod vos ſcitis, pœnæ quoque ſentiat auctor.
Placato poſſum non miſer eſſe Deo.
Hâc prece adoravi Superos ego: pluribus uxor;
Singultu medios præpediente ſonos.
Illa etiam, ante Lares paſſis proſtrata capillis,
Contigit extinctos ore tremente focos:
Multaque in averſos effudit verba Penates,
Pro deplorato non valitura viro.
Jamque moræ ſpatium vox præcipitata negabat,
Verſaque ab axe ſuo Parrhaſis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Ultima ſed juſſæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
Vel quò feſtines ire, vel unde, vide.
Ah quoties certam me ſum mentitus habere
Horam, propoſitæ quæ foret apta viæ.
Ter limen tetigi; ter ſum revocatus: & ipſe
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe, Vale dicto, rurſus ſum multa locutus;
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: meque ipſe fefelli,
Reſpiciens oculis pignora cara meis.
Denique, Quid propero? Scythia eſt, quo mittimur, inquam:
Roma relinquenda eſt. Utraque juſta mora eſt.

& dicite viro divino, quis error mihi impoſuerit; ne arbitretur ſcelus eſſe pro aberratione: ut quod vos cognoſcitis, auctor mei ſupplicii cognoſcat etiam. Poſſum eſſe non infelix, Deo lenito. Ego precatus ſum Deos hâc oratione; conjux pluribus, ſi gultu abrumpente medias voces. Illa etiam procumbens coram Laribus, ſciſſâ comâ, tetigit focos extinctos ore tremente, & protulit multa verba adverſus infenſos Penates, non profutura perdito marito. Jamque nox præterita recuſabat tempus cunctandi, & Urſa Arcadica erat verſa ab axe ſuo. Quid agerem? Retinebar grato deſiderio Patriæ: verùm iſta nox erat noviſſima exilio præſcripto. Ah quoties dixi, cum alicuis feſtinaret, Quamobrem feſtinas? Cogita vel quò properes, vel unde proficiſcaris. *Ah! quoties falsò dixi me habere horam conſtitutam, quæ eſſet idonea itineri decreto? Ter offendi in limen; ter repreſſi pedem, & ipſe obſequens deſiderio pes mihi erat ſegnis. Sæpe, Vale dicto, plurima denuò protuli, & tanquam proficiſcens obtuli noviſſima ſuavia. Sæpe repetivi eadem juſſa; & me ipſe decepi, retorquens oculos meos ad dilecta pignora. Tandem dixi, Quamobrem feſtino? Scythia eſt ad quam pellimur, Roma eſt deſerenda: utraque mora eſt juſta.*

NOTÆ.

37. *Cœleſti.* | *Auguſto*, qui vivus etiam in Diis habitus.

38. *Culpa.* | Contendit Naſo ſe per imprudentiam, non malâ mente, peccâſſe.

40. *Deo.* | *Auguſto.*

42. *Medios.* | *Imperfecta verba:* ſingultibus abrumpentibus orationis curſum.

45. *In averſos.* | Ea eſt naturæ perverſitas, quæ hodiéque humanum genus miſerè perdit; ut Deum ipſum, qui ſupremus eſt rerum arbiter, quàm ſeſe qui malorum omnium ſuorum ſunt auctores, malint arguere. Quia omnia poteſt Deus, debere autumant; quaſi ſuæ ipſius non eſſet potentiæ ſapientiſſimus, idemque liberrimus Oeconomus, aut ſeſe non deberet Numen ab injuria vindicare.

48. *Verſa.* | Adeoque Aurora ſeu diluculum inſtabat

Parrhaſis. | Urſa, quæ Græcis *Arctos* dicitur, in quam Caliſto Lycaonis filia mutata, *Parrhaſis* ſeu Arcadica dicitur à Patriâ, ubi ejus pater imperium tenuit. Sidus autem illud jam ſæpe ad Polum Septentrionalem eſſe diximus.

52. *Quò.* | In regionem teterrimam.

Unde. | Ex patriâ jucundiſſimâ: ut neutrâ de causâ ſit feſtinandum.

55. *Limen.* | Siniſtrum uſque adeò putârunt omen eſſe veteres, in limen impingere ingreſſuris vel egreſſuris, ut ſi fieret, quod tum facturi eſſent proſperè ſibi contingere non poſſe crederent.

56. *Tardus.* | Ut quaſi de induſtriâ limen offenderet; ne ſcilicet aliqua non eſſet diutiùs permanendi cauſa.

60. *Pignora.* | Uxorem dicit, amicos, aliaque ſibi cariſſima.

62. *Mora.* | Pro causâ moræ. *Seu*, inquit, *Scythiæ barbariem reſpicio, ſeu in Roma jucunditatem hæreo, utrobique permanendi cauſa eſt.*

Conjux superstes negatur in æternum mihi superstiti; itemque domus, & membra dilecta fidelis domûs; & socii, quos ego amavi more fraterno. O animi mihi connexi fide Theseâ! Quamdiu conceditur, amplectar; forsitan nunquam amplius concedetur. Tempus quod mihi conceditur est in lucro. Et sine cunctatione omitto verba sermonis inexpleta, complectens animo meo quæque proxima. Dum loquor & lacrymas profundimus, Lucifer splendidissimus nobis molestus erat ortus in excelso cœlo. Non aliter divellor, quàm si deseram meos artus; & pars visa est dividi à suo corpore. Eo modo doluit Priamus, tunc cùm equus proditor mutatus in contraria habuit vindices. Tum verò tollitur clamor & gemitus meorum; & manus tristes plangunt pectora aperta. Tum verò uxor, incumbens humeris discedentis, miscuit hæc mœsta verba suis lacrymis: Non potes abstrahi: una ah, inquit, una proficiscemur! Te comitabor, & uxor profugi ero profuga. Mihi etiam paratum est iter: extrema terra me etiam tenet. Ero parvum onus navi profugæ. Ira Cæsaris te jubet egredi ex patria: Pietas me jubet. Hæc pietas erit mihi Cæsar. Talia incipiebat; atque ita etiam anteà inceptaverat; & agre concessit superata utilitate.

Uxor in æternum vivo mihi viva negatur:
Et domus & fidæ dulcia membra domûs.
Quosque ego fraterno dilexi more sodales.
O mihi Theseâ pectora juncta fide!
Dum licet, amplectar: nunquam fortasse licebit
Amplius. In lucro, quæ datur hora, mihi est.
Nec mora; sermonis verba imperfecta relinquo,
Complectens animo proxima quæque meo.
Dum loquor, & flemus; cœlo nitidissimus alto
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat.
Dividor haud aliter, quam si mea membra relinquam:
Et pars abrumpi corpore visa suo est.
[Sic Priamus doluit, tunc cùm in contraria versus
Ultores habuit proditionis equus.]
Tum vero exoritur clamor gemitusque meorum;
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tum verò conjux, humeris abeuntis inhærens,
Miscuit hæc lacrymis tristia dicta suis:
Non potes avelli: simul ah, simus ibimus, inquit!
Te sequar; & conjux exulis exul ero.
Et mihi facta via est: & me capit ultima tellus.
Accedam profugæ sarcina parva rati.
Te jubet è patria discedere Cæsaris ira;
Me pietas: pietas hæc mihi Cæsar erit.
Talia tentabat: sic & tentaverat antè:
Vixque dedit victas utilitate manus.

NOTÆ.

64. *Membra.* | Omnia intelligit, quæ ad vitæ solatium domi teguntur.

66. *Theseâ.* | *Antiquâ*, ut aiunt, & *firmâ*, cujusmodi fuit Thesei in Pirithoum.

72. *Lucifer.* | Stella est Veneris, quæ cæteras fugare dicitur, quia Solis ortum præcedit, cujus lumen cæteras obscurat: tumque *Phosphorus* dicitur. *Hesperus, Vesper*, & *Vesperugo* appellatur, cùm Solis ejusdem subsequitur occasum.

75. *In contraria.* | Ineptè enim Sinoni crediderunt Trojani, equum ligneum muris suis, illo admonente, si reciperent,

Ultro Asiam magno Pelopeia ad mœnia bello
Venturam:

Cùm ea machina potius armatos in urbem Trojam invexerit, à quibus incensa atque funditus eversa est. Cæterùm ne dubites quin hoc distichon à manu sit aliena:

76. *Ultores.* | Græcos dicit equi utero inclusos, in quem gravem hastam Laocoon intorserat, doli non ignarus; qui quidem Græci, incensâ urbe Trojâ, equi ultores etiam esse videntur.

79. *Tum.* | Profectò hæc ita accuratè recensentur atque referuntur, ut eadem videre atque audire credat qui hæc legit. Adeoque adolescentulis ut hæc evolvant opuscula multis de causis consulerem.

83. *Capit.* | Propter maritum, qui in ea terra erit, *scilicet.*

Ultima. | Quia maximè remota Scythia ad Septentrionem.

86. *Pietas.* | Quid sentis, Lector? Estne hæc ingenii magis, an commiserationis plena?

Egredior

Egredior (sive illud erat sine funere ferri)
Squalidus immissis hirta per ora comis,
Illa dolore mei tenebris narratur obortis
Semianimis mediâ procubuisse domo.
Utque resurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & gelidâ membra levavit humo;
Se modò, desertos modò complorâsse Penates;
Nomen & erepti sæpe vocâsse viri:
Nec gemuisse minùs, quàm si natæve meumve
Vidisset structos corpus habere rogos:
Et voluisse mori; moriendo ponere sensus:
Respectuque tamen non posuisse mei.
Vivat: & absentem, quoniam sic fata tulerunt,
Vivat, & auxilio sublevet usque suo.

Exeo (seu illud erat efferri sine funere) lentus, capillis sparsis per vultus hispidos. Illa semiviva dicitur cecidisse in media domo caligine inducta mei dolore. Et postquam excitata est, comâ infecta obsceno pulvere, atque sustulit artus terrâ frigidâ, destevisse modo se, modo destitutos Penates, & sæpe citasse nomen mariti sublati: neque minùs gemuisse, quàm si vidisset pyras exstructas habere meum corpus, vel corpus filiæ: & voluisse mori, & amittere sensus moriendo: & tamen non amisisse in meam gratiam. Vivat: & siquidem ita fors tulit, vivat, & semper sustentet absentem auxilio suo.

NOTÆ.

89. *Ferri.* | *Efferri, ad sepulturam portari, quanquam vivus essem.*

90. *Hirta.* | In luctu enim neque capillos, neque barbam tondebant.

91. *Tenebris.* | Caliginem dicit, quæ animi comitatur deliquium.

98. *Rogos.* | Cremabant mortuorum cadavera veteres; uti millies dictum.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Sese dicit Poeta mari tandem concreditum; tantamque in Ionio mari tempestatem coortam, ut ipsi etiam nautæ salutem suam desperaverint.

TIngitur Oceano custos Erymanthidos Ursæ,
Æquoreasque suo sidere turbat aquas:

Custos Ursæ Erymanthidos mergitur Oceano, & ciet aquas marinas suo sidere:

NOTÆ.

1. *Custos.* | Arctophylax est seu Bootes, in cujus Zona stella una cæteris lucens clariùs, quæ Arcturus dicitur, cujus ortus atque occasus gravissimas dicitur ciere tempestates. Annus autem, quo in exilium ejectus Poeta 760 fuit ab Urbe conditâ, & à Christo nato octavus, mense Octobri, quo Arcturus occidit, navim conscendit.

Erymanthidos. | Quia Calisto, quæ in Ursam mutata, Arcadica fuit, in cujus patria mons Erymanthus.

Nos tamen ſulcamus mare Ionium non ultrò, ſed cogimur eſſe audentes timore. Me infelicem; quàm vehementibus ventis maria tollantur, & glarea educta ex profundis gurgitibus agitata eſt! Atque fluctus non minor monte invehitur in proram atque puppim recurvam, & percutit Deos pictos. Texta pinea gemunt; funes ſtridunt; atque ipſa navis queritur de noſtris ærumnis. Nauta prodens pavorem frigido pallere nunc ſequitur navim ſuperatam, non regit arte. Et ſicuti eques infirmus laxat habenas inutiles equo colli difficilis: ita cerno nauclerum permiſiſſe lintea navi, non quò cupivit, ſed quò vis fluctuum egit. Quòd niſi Æolus emiſerit ventos mutatos, vehar in loca jam nobis non tangenda. Nam Illyricis procul deſertis à parte ſiniſtra, Italia prohibita conſpicitur à me. Ventus, precor, omittat petere terras interdictas, & mecum obſcuretur magno Deo. Dum verba facio, & pariter opto & metuo revehi, quanto impetu fluctus verberavit latus! Ignoſcite vos, ignoſcite Dii glauci maris; ſitque ſatis, Jovem eſſe mihi infenſum. Vos ſubtrahite crudeli morte animam defatigatam: ſi modò qui occidit, poteſt non occidiſſe.

Nos tamen Ionium non noſtrâ findimus æquor
Sponte: ſed audaces cogimur eſſe metu.
Me miſerum, quantis increſcunt æquora ventis;
Erutaque ex imis fervet arena vadis!
Monte nec inferior proræ puppique recurvæ
Inſilit, & pictos verberat unda Deos.
Pinea texta ſonant; pulſi ſtridore rudentes:
Aggemit & noſtris ipſa carina malis.
Navita confeſſus gelido pallore timorem
Jam ſequitur victam, non regit arte, ratem.
Utque parùm validus non proficientia vector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quò voluit, ſed quò rapit impetus undæ,
Aurigam video vela dediſſe rati.
Quod niſi mutatas emiſerit Æolus auras;
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul, Illyricis læva de parte relictis,
Interdicta mihi cernitur Italia.
Deſinat in veritas quæſo contendere terras,
Et mecum magno pareat aura Deo.
Dum loquor, & cupio pariter timeoque revelli,
Increpuit quantis viribus unda latus!
Parcite, cærulei vos parcite numina ponti;
Infeſtumque mihi ſit ſatis eſſe Jovem.
Vos animam ſævæ feſſam ſubducite morti:
Si modò, qui periit, non periiſſe poteſt.

NOTÆ.

3. *Ionium.* | Quod inter Siciliam & Græciam.

4. *Audaces.* | Hic jocus non eſt verborum ſine re: quia quotidie ita evenit, ut metus audentiſſimos præſtet. Cæterùm cordatos hoc modo afficit metus: namque alios omninò dejicit.

Metu. | Quia Italia Auguſti juſſu excedendum, niſi graviori pœnæ ſeſe addicere vellet Poeta.

5. *Increſcunt.* | Quia in altum tolluntur fluctus, & tumet mare, mare ventorum impetu.

8. *Deos.* | Quorum ſtatuæ in puppi, ubi velut quoddam ſacrarium erat, atque ab illis ceu inſigni naves appellabantur.

10. *Aggemit.* | Invitâ fortunâ, atque urgentibus malis ingenioſus eſt tamen Nato. Solent autem naves tempeſtate actæ gravi, aut vi majore preſſa ligna ſonum quendam reddere, ex quo ea vim pati facilè cognoſcitur.

12. *Non regit.* | Quanquam & ars in eo eſt, ventis & æſtui navim permittere, quam adverſus illorum impetum nequeas flectere. Ille naufragium ſuum acceleraret, qui uſque obnixi ſtuderet.

17. *Æolus.* | *Rex ventorum.*

18. *Loca.* | *Italiam* ſcilicet, ex quâ exilio ab Auguſto pulſus.

19. *Illyricis.* | Illyris ſeu Illyria dicitur ea regio, quæ Italiæ objecta à parte Septentrionali, Adriatico interfuſo mari. Illa verò Poetæ in Pontum aut Scythiam tendenti à læva fuit: quam deſerere, repetitâ interdictâ Italiâ, coorta vis ventorum cogebat.

22. *Deo.* | Deus verò fuiſſet, ſtupentibus omnibus, ſiquidem in ventos atque fluctus imperium habuiſſet Auguſtus.

23. *Cupio.* | Cupiebat verò Romam reverti; ſed metuebat propter Auguſti iram. Nuſquam non acutè Ovidius: atque ex iſto verborum conflictu, quam dolendæ ſint vices noſtræ, qui uſque & uſque rerum jactamur repugnantiâ, licet intelligere, donec ad ſalutis portum ancoram noſtram fixerimus.

26. *Jovem.* | *Auguſtum.*

28. *Periit.* | Auguſti irâ, & ad Sarmatas exilio.

ELEGIA

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

O mihi post ullos] *Amici fidem laudat Poeta, quòd etiam in adversis eum nunquam deseruit : quam rem raros admodùm ex tam multis fatetur sibi præstitisse. Simul tum hortatur, ut in pristino persistat, nec Augustum timeat.*

O Mihi post ullos nunquam memorande sodales,
O cui præcipuè sors mea visa sua est;
Attonitum qui me (memini) carissime, primus
Ausus es alloquio sustinuisse tuo;

O Nunquam mihi recensende post ullos socios, ô cui sors mea visa est præsertim sua; qui primus non es veritus (recordor) dilectissime, solari me attonitum tuo alloquio.

NOTÆ.

1. *Post ullos.* | Siquidem primus sit fide in adversis probata.

2. *Sua.* | Ea est Christi, & lex & conditio, & spes, unde cætera fluunt; ut omnes quotquot in ejus corpore verâ fide vivunt, unum sint cor atque una anima, qui eadem sentiant, bona malaque juxta communia habeant. Promulgatum est insuper decretum, quòd omnes improbos in rem malam deturbet, novissimâ die repetendum, *Discedite exsecrandi, quia enim neque esurienti cibum, neque sitienti potum præbuistis*, &c. namque satis superque docti sunt Christiani. Ex re ipsa illos spectes. Postquam paucos JESU Servatoris discipulos exemeris; cæteros vaferrimos invenias nebulones, pleroscque, Pharisæos præsertim, atque in istis omnium pessimos, qui de veritate quam certè obtinent & profitentur, usque & usque gloriantur: quasi viam munitissimam, accensamque maximè habere facem, satis fuerit, ut quoquam deveniatur. Græculorum nullum quos corripuit Polyphemus tantâ rabie afflixit; nullius tamen asperè quassavit ossa, quanto cum invidiæ furore frater fratrem vivum deglubit, aut illius vulneribus vescitur. Quanquam verò ita expertus sum, neque rabiosi calumniatores tanquam Socinianum & Patriæ imminentem pestem exagitaverunt, ut feris laniandum objicerent, scilicet; non ideò tamen istud conqueror ulciscendi causâ; sed magis hortandi ut in Charitatis viam, si potis est, redeant: namque hoc primum in resipiscente *inscitiæ suæ agnoscere*. Cæterum datâ occasione, ne cuiquam fuerim offendiculo; atque uti porrò, sicut institui, promovendo in adolescentibus JESU CHRISTI regno operam meam ponere nihil prohibeat; ita bene faveas oro, Lector, atque hanc gratiam quovis pretio repetendam indulgeas, ut, contra quam livor, & ex eo odium suasit, testificari liceat me per summam Dei misericordiam ita a pueritia imbutum, atque robustiore ætate, maturoque judicio, confirmatum, ut ab ejus Veritate quam publicè profiteor, nulla ex parte sim alienus.

4. *Alloquio.* | Verba quid possint illorum est æstimare, qui Verbi interni æternique filii Dei vim incredibilem sincero Amore experti sunt. Pecora cujusmodi passim reperias, in terris vagantia, cibumque ex solo vanitatis halitu captantia, frustrà ad abditi illius Manna suavitatem perducere contendas: namque vacuis atque famelicis tantum acceptum: Illa verò sui & luti usque adeo plena sunt, ut ad primos veritatis benè monentis, & famem ex inopia conciliantis tota cohorrescant. Tandem tamen dicitur singulis, *Habuisti tua bona.* O Verba & Voces! Omnes si scirent quantum habeant vitium & jucunditatis!

qui mihi dediſti lene conſilium vivendi, cùm deſiderium mortis eſſet in corde infelici; nôſti cuem alloquar, indiciis poſitis pro nomine; neque beneficium tuum te latet, amice. Hæc erunt ſemper infixa intimis medullis; & ero æternus debitor hujus vitæ: atque hæc anima ante feretur diſcerpenda in tenuem aërem, & relinquet oſſa in rogo calido, quam oblivia officiorum tuorum invadant mentem noſtram, & iſte amor excidat longo tempore. Dii ſint tibi propitii, & præbeant ſortem nullâ re egentem, atque diſparem meæ. Si tamen hæc veheretur vento ſecundo, fortè hæc fides non eſſet perſpecta. Pirithous non experius eſſet Theſeum tam amicum, niſi vivus ſubiiſſet aquas Styias. Furiæ tuæ, luctuoſe Oreſta, fecerunt, ut Phocæus eſſet exemplum ſinceri amoris. Niſi Euryalus deveniſſet in hoſtes Rutulos, nulla eſſet laus Niſo Hyrtacidæ. Nimirum, ut flavum aurum probatur in ignibus, ſic fides eſt ſpectanda tempore adverſo. Dum utile eſt, & fortuna ridet vultu lato, omnia ſequuntur divitias intactas.

Qui mihi conſilium vivendi mite dediſti,
Cùm foret in miſero pectore mortis amor;
Scis bene, cui dicam, poſitis pro nomine ſignis;
Officium nec te ſallit, amice, tuum.
Hæc mihi ſemper erunt imis infixa medullis;
Perpetuuſque animæ debitor hujus ero.
Spiritus & vacuas priùs hic tenuandus in auras
Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo;
Quàm ſubeant animo meritorum oblivia noſtro:
Et longâ pietas excidat iſta die.
Dî tibi ſint faciles, & opis nullius egentem
Fortunam præſtent, diſſimilemque meæ.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico;
Ignoraretur forſitan iſta fides.
Theſea Pirithous non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas vivus adiſſet aquas.
Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt Furiæ, triſtis Oreſta, tuæ.
Si non Euryalus Rutulos cecidiſſet in hoſtes;
Hyrtacidæ Niſo gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum juvat, & vultu ridet Fortuna ſereno;
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.

NOTÆ.

5. *Conſilium.* | Quid commodi ex divitiis ſuis, ex faſtu, ex ignorantiâ ſuâ capiant, qui in tenebris, in ſuperbiâ, in creaturis vitam totam agunt? maximè velim illos dicere, cùm ſeſe illa omnia produnt, atque perditos eſſe cum illis demonſtrant. Vidi ego adoleſcentem, & mille alii viderunt, pridie bene valentem, feſtivum, neque ſodalium ſuorum, ut videbantur, ulli inferiorem, cui ſibi poſtridie laqueo gulam frangere pulchrum viſum eſt: atque id opus pulchrè exegit. Unde parabile fuit ad vitam remedium? Ex verbis; iiſque quæ maximè à pleriſque contemnuntur; pauciſſimi in promptu habent.

7. *Signis.* | Quia amicum ſuum nomine appellare verebatur Naſo, ne in Auguſti incurreret offenſionem, facto ipſo aut benevolentiæ teſtimonio illum deſignat.

10. *Animæ.* | *Vitæ.*

11. *Hic.* | *Meus* ſcil. *Priùs moriar.*

17. *Navis.* | Per navim, vitam atque fortunas Poetæ intellige. Allegoria eſt.

19. *Theſea.* | Hic Ægæi filius cum Pirithoo Ixionis filio, Proſerpinæ illi in uxorem rapiendæ causâ, ad inferos deſcendit: cujus amicitia in Proverbium abiit.

21. *Phocæus.* | Pylades eſt Strophii Phocenſis filius, indiſſolubili amicitiæ vinculo cum Oreſte conjunctus; qui furiis, ob Clytemneſtræ matris necem, agitatum amicum ita nuſquam deſeruit, ut pro eo mori apud Colchos non dubitaverit. Quanquam Iphigenii auxilio uterque liberati ſunt.

24. *Niſo.* | Trojanus quidam fuit Hyrtaci filius Virgiliano carmine notiſſimus, qui arctiſſimo quoque fuit amicitiæ vinculo cum Euryalo conjunctus. Hi duo verò Rutulorum caſtra ingreſſi ſunt magnâque hoſtium ſtrage editâ, cum die adventante, ſeſe reciperent, in illorum inciderunt equitatum, à quo circumventus Euryalus. Ille cùm amicum non poſſet eripere, certiſſimæ ſeſe maluit morti objicere, totumque facinus in ſe derivare, quàm captum deſerere.

26. *Duro.* | Namque ille non nobis, ſed ſibi favet, qui, ſecundis noſtris rebus, iiſdem nobiſcum fruitur.

28. *Sequuntur.* | Omnia ex votis illis cedunt, quibus opes integræ, & nullo caſu imminutæ.

At,

At ſimul intonuit ; fugiunt : nec noſcitur ulli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt propriis cognita vera malis.
Vix duo treſve mihi de tot ſupereſtis amici :
Cætera fortunæ, non mea, turba fuit.
Quò magis, ô pauci, rebus ſuccurrite lapſis,
Et date naufragio litora tuta meo :
Neve metu falſo nimiùm trepidate timentes,
Hac offendatur ne pietate Deus.
Sæpe fidem adverſis etiam laudavit in armis ;
Inque ſuis amat hanc Cæſar, in hoſte probat.
Cauſa mea eſt melior, qui non contraria fovi
Arma ; ſed hanc merui ſimplicitate fugam.
Invigiles igitur noſtris pro caſibus oro ;
Diminui ſi quâ numinis ira poteſt.
Scire meos ſi quis caſus deſideret omnes ;
Plus, quàm quod fieri res ſinit, ille petit.
Tot mala ſum paſſus, quot in æthere ſidera lucent ;
Parvaque quot ſiccus corpora pulvis habet.
Multaque credibili tulimus majora : ratamque,
Quamvis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam mecum quædam moriatur oportet :
Meque velim poſſit diſſimulante tegi.
Si vox in fragili mihi pectore firmior ære,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent ;
Non tamen idcircò complecterer omnia verbis :
Materiâ vires exſuperante meas.
Pro duce Neritio docti mala noſtra Poetæ
Scribite : Neritio nam mala plura tuli.

At ſtatim atque intonuit, dilabuntur ; neque cognoſcitur ab ullo, qui modo erat ſtipatus turbâ comitum. Atque hæc, olim collecta exemplis veterum, ſunt nunc mihi perſpecta certa meis ærumnis. Vix de tot amicis duo aut tres reliqui eſtis : cæterum agmen fuit fortunæ, non meum. Quò magis, ô pauci, ſubvenite rebus afflictis, & præbete littora tuta meo naufragio ; neve nimiùm pavidi tremite vano timere, ne Deus lædatur hâc pietate. Sæpe approbavit fidem etiam in armis adverſis ; & Cæſar hanc diligit in ſuis, laudat in hoſte. Cauſa mea eſt potior, cui non ſecutus ſum arma adverſa, ſed merui hoc exilium ſimplicitate. Precor itaque, ut proſpicias noſtro infortunio, ſi ira Dei poteſt frangi aliquo modo. Si quis cupiat cognoſcere omnia mea infortunia, ille quærit plus quàm quod res patitur fieri. Tot mala tuli, quot ſtellæ fulgent in cœlo, aut quot pulvis aridus habet exigua corpora. Atque paſſi ſumus plurima graviora quàm credere eſt ; neque inventura fidem certam, utcunque evenerint. Neceſſe eſt igitur aliquam partem mecum perire : atque optem poſſe celari, me diſſimulante. Si vox mihi eſſet firmior ære in pectore fragili, & ora plura cum linguis pluribus ; non ideò tamen comprehenderem omnia verbis, argumento exhauriente meas vires, Poetæ eruditi, ſcribite noſtras ærumnas pro duce Neritio ; nam paſſus ſum plura mala Neritio.

NOTÆ.

29. *Intonuit.* | Id eſt, *Cùm primùm aliquod malum impendet.*

37. *Falſo.* | *Qui veram cauſam non habeat.*

38. *Deus.* | *Auguſtus.*

42. *Simplicitate.* | Utcunque ſeſe excuſet Naſo, magis perſuadet ; tamen mitius ex innocentia quam ex eo natam confidentiam, quod ipſum Cæſarem aliam exilii cauſam, quam quæ vera erat, fingere advertiſſet. Cæterùm eo eſt ingenio Poeta, torque boni animi cernuntur ubique in ipſo indicia, ut tametſi reus maximè fuerit, vix quiſquam ita ſævus reperiatur, qui crimen intra gloriam ejus non ponat.

43. *Pro caſibus.* | Si fortè in gratiam redire poſſet,

51. *Pars quædam.* | Poſtquàm hujus loci ſenſum diutiùs exquiſivi, nullus dubito tandem quin ærumnarum ſuarum in parte ponat quod obſtinatè diſſimulat Naſo, crimen ipſum cujus causâ relegatus : at admiſiſſe illud, aut quòd ejus fuerit conſcius, in malorum ſeu ærumnarum ſuarum bonam partem traxerit. Atque id ad virtutem proximè.

Moriatur. | *Intercidat* ; ut nulla ſit ejus memoria.

57. *Duce Neritio.* | Ulyſſes eſt, cui à Nerito Ithacæ inſulæ monte, hoc datum nomen.

Ille erravit per multos annos in exiguo ſpatio inter regiones Dulichias & Trojanas. Fortuna nos vexit in oras Geticas & Sarmaticas, qui exaravimus maria diſſita per ſidera cognita. Ille habuit & certos milites, & comites fidos: mei ſodales deſtituerunt me exulem. Ille latus & victor tendebat in ſuam patriam: ego victus & profugus auferor à patria. Neque Dulichium, vel Ithaca, aut Same ſunt mihi ſedes; à quibus locis procul eſſe non eſt magnum ſupplicium; ſed Roma locus Imperii, & Deorum, quæ circumluſtrat univerſum mundum ex ſeptem collibus. Ille habebat corpus durum, & patiens laborum; mihi vires infirmæ & ingenuæ. Ille erat ſemper exercitus rigidis armis; ego fui aſſuetus mitibus ſtudiis. Deus me afflixit, nemine diminuente noſtra mala: Dea belli illi auxilio erat. Et cùm ille *qui Imperium habet in aquas turgidas ſit minor Jove; ira Neptuni urget illum, me Jovis. Adde quod pars maxima laborum illius eſt falſa: nulla fabula recenſetur in noſtris malis. Denique ille tamen rediit ad ſedes petitas; & pervenit tamen in campos, quos diu quæſivit. At mihi in æternum carendum eſt terrâ patriâ, niſi ira Dei offenſi fuerit lenior.*

Ille brevi ſpatio multis erravit in annis
Inter Dulichias Iliacaſque domos.
Nos freta ſideribus notis diſtantia menſos
Sors tulit in Geticos Sarmaticoſque ſinus,
Ille habuit fidamque manum, ſocioſque fideles:
Me profugum comites deſeruêre mei.
Ille ſuam lætus patriam victorque petebat:
A patria fugio victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus eſt, Ithaceve, Sameve:
Pœna quibus non eſt grandis abeſſe locis.
Sed quæ de ſeptem totum circumſpicit orbem
Montibus, imperii Roma Deûmque locus.
Illi corpus erat durum patienſque laborum:
Invalidæ vires ingenuæque mihi.
Ille erat aſſiduè ſævis agitatus in armis:
Aſſuetus ſtudiis mollibus ipſe fui.
Me Deus oppreſſit, nullo mala noſtra levante:
Bellatrix illi Diva ferebat opem.
Cumque minor Jove ſit tumidis qui regnat in undis;
Illum Neptuni, me Jovis ira premit.
Adde, quod illius pars maxima ficta laborum eſt:
Ponitur in noſtris fabula nulla malis.
Denique quæſitos tetigit tamen ille Penates;
Quæque diu petiit, contigit arva tamen.
At mihi perpetuò patriâ tellure carendum eſt,
Nî fuerit læſi mollior ira Dei.

NOTÆ.

60. *Dulichias.* | Dulichii inſulæ non procul ab Ithaca in mari Ionio, cui etiam Ulyſſes imperavit.

61. *Iliacas.* | Per decem annos priuſquam Troja ſeu Ilio domum ad Penelopen ſuam redux eſſet, Ulyſſes erravit.

62. *Geticos.* | Getæ ad Pontum magìs quam Daci in Orientem vergebant, gens dura, ſæva, ferox, quâ nulla truculentior in toto orbe, ut alibi teſtatur Naſo. Adeoque pejor illius quàm Ulyſſis ſors fuit, hic ſiquidem ad uxorem atque in regnum reverteretur.

63. *Manum.* | Copias ſcilicet, aut milites quos ſecum vehebat.

65. *Victor.* | Excisâ Trojâ.

68. *Same.* | De hac inſula, quæ & Cephalenia, Ulyſſis etiam imperio ſubditâ, jam ſæpe dictum.

72. *Ingenuæque.* | Quales ſunt viri urbani, atque otium ſequentis.

75. *Deus.* | *Auguſtus.*

76. *Bellatrix.* | *Pallas*; quam ſuprà Ulyſſi vidimus operam navantem.

79. *Jovis.* | *Auguſti.* Adverte autem quàm venuſtè contraria contrariis per totam hanc ſui cum Ulyſſe comparationem penſaverit Naſo, quæ plurimum artis & eloquentiæ habent.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Nec tantùm Clario] *Uxoris fidem & induſtriam laudat Poeta: quòd, quùm nonnulli avidiſſimè inhiarent ejus opibus, ipſa ingenio, & amicorum præſidio integra omnia ſervaverit. Unde Poeta verecundè tantùm pollicetur, eam fore ſuis carminibus immortalem.*

NEC tantùm Clario Lyde dilecta poetæ,
Nec tantùm Coo Battis amata ſuo eſt:
Pectoribus quantùm tu noſtris, Uxor, inhæres;
Digna minùs miſero, non meliore viro.
Te mea ſuppoſitâ veluti trabe fulta ruina eſt:
Siquid adhuc ego ſum, muneris omne tui eſt.
Tu facis, ut ſpolium ne ſim, neu nuder ab illis,
Naufragii tabulas qui petiêre mei.
Utque rapax ſtimulante fame cupiduſque cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus:
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit ecquod
Sub nulla poſitum cernere poſſit humo:
Sic mea neſcio quis, rebus maleſidus acerbis,
In bona venturus, ſi paterere, fuit.
Hunc tua per fortes virtus ſubmovit amicos,
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.

NEque Lyde fuit tantùm amata à Poeta Clario, neque Battis tantùm dilecta à ſuo Coo; quantùm tu inhæres noſtro cordi, ô conjux digna marito minùs infelici, non meliore. Meum excidium eſt ſuſtentatum à te tanquam trabe ſubmiſsâ: ſi ego ſum adhuc aliquid, totum eſt ex dono tuo. Tu præſtas, ut re ſim præda, neve ſpolier ab illis, qui petiverunt aſſeres mei naufragii. Et quemadmodum lupus vorax & avidus ſanguinis inſidiatur ovili minùs cuſtodito, fame impellente: vel ſicuti vultur rapax circumſpicit num poſſit videre aliquod corpus inſepultum: ità neſcio quis perfidus fuit involaturus in mea bona rebus adverſis, ſi ſineres. Tua virtus hunc depulit per cordatos amicos, quibus nulla par gratia poteſt referri.

NOTÆ.

1. *Clario.* | Antimachum dicit, Poetam Græcum haud ignobilem, qui Lyde uxore mortuâ, quam egregiè animo charam habuit, Elegiam mœroris ſolandi causâ ſcripſit, *Lyden* nomine. Clarius dicitur à Claro Ioniæ civitate Apollinis oraculo nobili, juxta Colophontem: quia verò Poeta fuit Antimachus, atque adeò Apollini ſacer, *Clarium* a vicino oraculo quàm *Colophoniam* dicere maluit.

2. *Coo.* | Phileta eſt Poeta Elegiographus Co inſulâ oriundus, qui Battidem ſuam carminibus celebravit. Alex. Magni floruit ætate, corporeque dicitur fuiſſe adeò tenui, ut ne ventorum flatibus raperetur, ei neceſſe fuerit plumbum addere.

8. *Tabulas.* | Bona dicit quæ Auguſtus non ſuſtulit, adeoque a naufragio & exilio ſupererant; quibus quoquo modo enatare, & aliquatenùs ærumnas lenire poſſet.

Qui petiêre. | Nullibi non ſunt frequentes hujuſcemodi corvi, qui vivorum etiam corpora diſtringunt.

12. *Sub nulla.* | *Inſepulcum.*

Ergo

Adeoque quàm infelici, tam certo laudaris teſte, ſi modò hic teſtis habet aliquam dignitatem. Neque vel conjux Hectoris, vel Laodamia proſequuta maritum mortuum tibi præcellit probitate. Si tu nata eſſes Poetam Mæonium, laus Penelopes eſſet minor tuâ. Sed tibi iſtud debes facta pia nullâ docente, & virtus tibi eſt conceſſa cum prima vita; ſive fœmina Princeps, à te obſervata per totam vitam, te docet eſſe in exemplum piæ uxoris, & reddidit te ſibi ſimilem longo uſu; ſiquidem conceditur componere magna cum parvis. Hei mihi, quòd mei verſus non ſunt magni ponderis; & noſtrum eloquium eſt minus tuis beneficiis! Si etiam aliquid fuit olim acris vigoris in nobis, oppreſſum diutinis ærumnis totum interiit. Obtineres primum locum inter pias heroidas: prima conſpicua eſſes laude pietatis tuæ. Quantumcunque tamen celebratio noſtra poterit, vives in omne ævum meis carminibus.

Ergo quàm miſero, tam vero, teſte probaris:
Hîc aliquod pondus ſi modò teſtis habet.
Nec probitate tuâ prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro,
Tu ſi Mæonium vatem ſortità fuiſſes;
Penelopes eſſet fama ſecunda tuæ.
Sive tibi hoc debes, nullâ pia facta magiſtrâ;
Cumque nova mores ſunt tibi luce dati:
Fœmina ſeu Princeps, omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum conjugis eſſe bonæ:
Aſſimilemque ſui longa aſſuetudine fecit:
Grandia ſi parvis aſſimilare licet.
Hei mihi, non magnas quòd habent mea carmina vires,
Noſtraque ſunt meritis ora minora tuis!
Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
Extinctum longis occidit omne malis:
Prima locum ſanctas heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conſpicerêre tui.
Quantumcunque tamen præconia noſtra valebunt;
Carminibus vives tempus in omne meis.

NOTÆ.

17. *Vero.* | Quia afflictis ſuccurrere veræ eſt virtutis. De ſe loquitur Poeta, qui uxoris virtuti teſtimonium perhibet.

Probaris. | *Bona & proba à me diceris.*

18. *Hîc.* | Ubi rerum verò teſtimonia adſunt, nihil opus eſt verbis. Cave interpretes audias, qui ineptiſſimè, ut quidem videtur, hîc hallucinati ſunt. De ſe, inquam, loquitur Poeta.

19. *Hectoris.* | Andromache, quæ maritum ardentiſſimè amavit.

20. *Comes.* | Namquè Laodamia, cùm Proteſilaum ſuum ab Hectore interfectum didiciſſet, ſuperſtes ei eſſe noluit. Verùm pleniùs illam ex epiſtola ſua cognoveris.

21. *Mæonium.* | *Homerum* ſcilicet, Poetarum Græcorum Principem.

22. *Penelopes.* | Quæ Ulyſſis uxor Homerico carmine aliiſque notiſſima.

24. *Novâ luce.* | *Die natali peculiari quodam cœli dono exornato.*

25. *Princeps.* | Liviæ Auguſti uxori adblanditur: neque perſuadet Amberbachius, ut de Martia intelligamus.

30. *Ora.* | *Eloquentia.*

33. *Haberes.* | Pendet ex eo quod dixit, *Hei mihi, non magnas:* quaſi dicat, *Siquidem id præſtaret eloquentia mea, quo digna eſt in maritum Pietas, Prima locum* ——

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Si quis habes noſtri] *Amicum admonet Poeta, ut gemmâ faciem ſuam inſculptam intuens, ejus exilii recordetur, dematque illi coronam ex hedera: ſiquidem hujuſmodi inſignia conveniunt felicibus Poetis. Mandat tamen inſculptæ imaginis loco legatur opus Metamorphoſeon in quindecim libellos digeſtum: quos quamvis ipſe in exilium proficiſcens, in ignem conjecerit, tamen coſdem pluribus exemplis conſcriptos exſtare intelligit. Poſtremò, ſex verſus mandat conſcribi in primâ libelli fronte; quo lector admoneatur, illud opus inemendatum, ſubitâ ejus conſternatione, circumferri.*

SI quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus;
Deme meis hederas Bacchica ſerta comis.
Iſta decent lætos felicia ſigna poetas.
Temporibus non eſt apta corona meis.
Hæc tibi diſſimulas, ſentis tamen, optime, dici,
In digito qui me ferſque referſque tuo.
Effigiemque meam fulvo complexus in auro
Cara relegati, quà potes, ora vides.
Quæ quoties ſpectas, ſubeat tibi dicere forſan,
Quam procul à nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas: ſed carmina major imago
Sunt mea; quæ mando qualiacunque legas.

SI quis habes faciem ſimilem noſtræ in effigie, tolle ex meis capillis hederas, & coronas Bacchicas. Iſta indicia conveniunt felicibus Poetis: ſerta non ſunt idonea meis temporibus. Diſſimulas, optime, qui fers atque refers me in digito tuo, advertis tamen hæc tibi dici. Atque complexus meam imaginem in flavo auro, intueris, quatenus licet, vultus dilectos profugi. Quos quoties intueris, fortè ſuccurrat dicere, Quam longè à nobis abeſt Naſo ſocius! Acceptus eſt tuus amor; verùm mei verſus ſunt præſtantior effigies, quos qualeſcunque jubeo ut legas.

NOTÆ.

2. *Hederas.* | Quæ Baccho etiam ſacræ, quibuſque Poetæ coronari geſtiebant. Neque verò Bacchus doliaris quidam fuit nebulo apud veteres, qualem fingunt ineptiſſimi Pictores, & cum illis popinones hodierni. Illum in remotis rupibus carmina docentem vidit olim Flaccus, Nymphaſque diſcentes. Verùm legas ipſe Carminum lib. 2. Od. 19.

5. *Diſſimulas.* | *Non profiteri apud omnes.* Generoſi quippe eſt non minùs amicum adverſis quàm proſperis rebus colere. At certè læſo Principe cautione maximâ eſt opus. Cùm ergò palam ad amicos ſcribere non auderet Naſo, ne & illos perderet, notis atque indiciis quibuſdam illos deſignabat, ex quibus quinam illi eſſent facilè ipſi intelligebant.

6. *Digito.* | Poetæ effigiem ex annuli gemmâ aliquis ejus amicus habebat, quam in digito domi foriſque ferebat: namque illud, ni fallor, his verbis, *ferſque referſque*, ſignificatur.

11. *Major.* Nampque certè illud ſumus maximè, quod animo ſentimus. Quæ res, ſi otioſis nebulonibus, qui nihil vident neque ſciunt, vel in tranſitu occurreret, ſeſe fortè tam turpiter in malam rem ruere non ſinerent.

12. *Mando.* | Ut, *ſcilicet*, & ex carminibus ſuavitatem, aliaque, quæ in Poeta amore digna erant, animo ſubjiceret amicus ille, ne fomite ſuo

Carmina

Versus docentes figuras hominum versas : quod opus lamentabile exilium domini coegit deserere. Ipse ego tristis profecturus illud injeci in ignem meâ manu, sicut bene multa meorum ; & ut Thestias dicitur cremâsse suum filium sub torre, atque fuisse melior soror matre : ita ego immisi in asperum focum nostra præcordia libellos indignos mecum occidere : vel quia odio habebam Musas ut nostra flagitia ; vel quia carmen erat adhuc imperfectum & rude. Quæ quandoquidem non sunt omninò deleta, sed supersunt, arbitror fuisse exarata multis exemplis. Nunc oro ut extent, & otia non inertia oblectent lectorem, & revocent me in memoriam. Neque tamen illa placuerunt legi æquo animo ab ullo, si quis ignoret ultimam manum non esse illis adhibitam. Illud opus est abreptum mediis incudibus ; & novissima lima desiderator meis scriptis. Atque peto veniam pro laude : Ero satis laudatus, Lector, si non contemptus a te. Habe etiam hos sex versus ab initio primi voluminis, si credderis esse præfigendos : Quisquis tangis libellos destitutos suo patre, concedatur saltem his sedes in vestra Urbe. Et quo magis faveas, hi non sunt editi ab ipso, sed quasi sublati ex rogo domini. Siquidem ergo concessum fuisset, eram correcturus quicquid in his versus non expolitus habebit vitii.

Carmina mutatas hominum dicentia formas :
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego discedens, sicut bene multa meorum,
Ipse meâ posui mœstus in igne manu.
Utque cremâsse suum fertur sub stipite natum
Thestias, & melior matre fuisse soror :
Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Imposui rapidis viscera nostra rogis.
Vel quòd eram Musas, ut crimina nostra, perosus :
Vel quòd adhuc crescens & rude carmen erat.
Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant ;
Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
Nunc precor ut vivant, & non ignava legentem
Otia delectent, admoneantque mei.
Nec tamen illa legi poterunt patienter ab ullo ;
Nesciat his summam si quis abesse manum.
Ablatum mediis opus est incudibus illud :
Defuit & scriptis ultima lima meis.
Et veniam pro laude peto : laudatus abundè,
Non fastiditus si tibi, Lector, ero.
Hos quoque sex versus, in primi fronte libelli
Si præponendos esse putabis, habe :
Orba parente suo quicunque volumina tangis ;
His saltem vestra detur in Urbe locus.
Quóque magis faveas, non sunt hæc edita ab ipso,
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, eram.

N O T Æ.

destituta amicitia languescerent ; & eâdem operâ ex præceptorum gravitate, quæ passim in Nasonis scriptis occurrunt, suum pararet commodum.

13. *Mutatas.* | De Metamorphosi loquitur : quæ procul dubio seriò meditanti, opus est & excellentissimum & jucundissimum.

18. *Thestias.* | Althea est Thestii filii, Meleagri mater, quæ interemptorum ab eo fratrum dolore, stipitem fatalem, quo filii fata continebantur, in ignem injecit. Verùm de his in præcedentibus, ubi vide. Facile est per Indicem : quo tamen labore, si quis est, operâ nostrâ levaveris, siquidem ille adornatus esset.

Soror. | Melior soror fuit, siquidem fratrum causâ filium perdidit.

20. *Viscera.* | Perinde, neque temerè, solent auctores de suis Libris loqui, ac si filii essent, qui, ut notum est, parentum etiam viscera appellantur.

27. *Patienter.* | Quia plura culpabit, ut sentit Naso ; quæ tamen magno non sunt numero. Sed enim docto, accurato, & politioris literaturæ aut majoris boni studioso facilè non est in cogitationibus suis acquiescere. Vulgus illos credit superbos, quia illud quod sciunt, ut & alii discant, sese scire profitentur. Cæterùm nullus revera modestior perito ; quippe qui veritatis quam assecutus est illustratus lumine, tenuitatem & cæcitatem suam magis perspicit ; sublimiorem atque exquisitiorem, quam nondum attigit, Veritatem suspicit. Quamobrem, utcunque abusus sit, sapienter tamen Terentianus ille senex, qui homine imperito nihil quicquam injustius esse pronunciavit Stolidus namque, qui nihil videt, eo maximè quod nihil videt, sese omnia videre autumat : atque superbit.

29. *Incudibus,* | Metaphora a re ferraria, cujus artifices sub incude ferrum diducunt, donec formam ex voto sumpserit.

ELEGIA VIII,

ARGUMENTUM.

In caput alta ſuum] *Queritur Poeta eum, quo cùm diù familiariter vixerat, ſubitâ poetæ conſternatione, & exilii ruinâ, fidem mutâſſe. Mox tamen illud admonet, ut in fide permaneat, quo ejus officium laudare queat.*

IN caput altâ ſuum labentur ab æquore retro
Fulmina; converſis Solque recurret equis.
Terra feret ſtellas: cœlum findetur aratro:
Unda dabit flammas: & dabit ignis aquas.
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter.
Omnia jam fient, fieri quæ poſſe negabam:
Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor; quia ſum deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi rebar opem.
Tantane te, fallax, cepêre oblivia noſtri?
Afflictumne fuit tantus adire timor?
Ut neque reſpiceres, nec ſolarêre jacentem;
Dure? nec exſequias proſequerêre meas?
Illud amicitiæ ſanctum ac venerabile nomen
Re tibi pro vili ſub pedibuſque jacet?
Quid fuit, ingenti proſtratum mole ſodalem
Viſere, & alloquii parte levare tui?

Magni Fluvii retrò ferentur a mari in ſuos fontes; & Sol recurret, equis converſis. Tellus producet aſtra; cœlum ſcindetur aratro; aqua emittet flammas, & ignis ejaculabitur aquas: omnia ferentur contra leges naturæ: neque pars ulla orbis ſervabit ſuum tenorem. Omnia jam evenient, quæ negalam poſſe evenire; neque eſt quicquam quod non debeat credi. Ego hæc prædico, quia ſum eluſus ab illo quem credebam auxilio futurum mihi miſero. Tantane oblivia noſtri te cœperunt, deceptor? Fuitne tantus metus viſere protritum? Ut neque reſpiceres, neque conſolareris afflictum, crudelis? Neque cohoneſtares meum funus? Illud ſanctum & venerabile nomen amicitiæ proculcatum eſt à te pedibus tanquam res nullius pretii? Quid fuit viſitare æqualem afflictum vaſta mole, & conſolare parte ſermonis tui?

NOTÆ.

1. *Caput.* | *Fontes & Scaturigines.* Ex eo quod amicus quidam fidem erga Poetam tempore adverſo mutaverat, omnia etiam ἀδύνατα, & incredibilia evenire poſſe contendit. Atque artificium hoc eſt Naſonis maximum, quòd arguendâ maximam teſtatur ſeſe in eo amico collocaſſe fiduciam: ut hìc laude ad officium retrahatur.

14. *Exſequias.* | De exilio loquitur; neque ſine cauſa in funus prodire debere amicos innuit Poeta, dum vivunt. Quorſum enim mortuis exequiarum ſplendidus apparatus?

17. *Mole.* | Calamitatem ſuam cùm mole confert, qua oppreſſus eſt.

18. *Alloquii.* | Qui cauti ſunt in conſolando, illi latenter ærumnis oppreſſum animum, ad alia nôrunt deflectere; tantumque ſaltem præterlabitur temporis, quo minus torquentur qui in luctu degunt. Verum ſi quis verè fuerit amicus, is profectò audacter partem doloris ſibi aſſumendo, eidem amicum levat; & quanquam

Inque

Et, si non exprimere lacrymam propter meum infortunium, proferre pauca verba per questum simulato dolore? Et saltem valedicere, id quod ignoti præstant; & imitari sonos plebis, atque oro omnium? Denique aspicere ultimo die tristem faciem, & nunquam aspiciendam, dum concessum fuit: & accipere, & reddere voce simili, Vale, proferendum semel, non amplius totâ vitâ? At alii nullo fœdere mihi devincti id *præstiterunt, atque profuderunt lacrymas indicia animi sui. Quid nisi essem tibi junctus comessationibus, & causis optimis, & amicitiâ longi temporis? Quid, nisi nôsses tot lusus, & tot mea seria, & ego nôssem tot lusus & tua seria? Quid si tantùm mihi cognitus fuisses Romæ, vocatus toties in omne genus loci? Omniane discerpta sunt inania in auras æquoreas? Omniane auferuntur mersa aquis Lethæis? Ego non arbitror te natum miti Urbe Quirini, Urbe, quæ nunc non est petenda meo pede: sed in cautibus, quas hæc ora Ponti lævi habet, & asperis verticibus Scythicis, & Sarmaticis. Et venæ saxi sunt circum tua viscera, & semina ferri tenent tuum sævum pectus. Atque nutrix, quæ olim tibi præbuit distentam mammam sugendam à tenero palato, erat tigris.*

Inque meos si non lacrymam dimittere casus,
Pauca tamen ficto verba dolore queri?
Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem;
Et vocem populi publicaque ora sequi?
Denique lugubres vultus, nunquamne videndos
Cernere supremo, dum licuitque, die?
Dicendumque semel toto non ampliùs ævo
Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecêre alii nullo mihi fœdere juncti;
Et lacrymas animi signa dedere sui.
Quid, nisi convictu causisque valentibus essem,
Temporis & longi vinctus amore tibi?
Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nôsses,
Tot nôssem lusus seriaque ipse tua?
Quid, si duntaxat Romæ mihi cognitus esses,
Adscitus toties in genus omne loci?
Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos?
Cunctane Lethæis mersa feruntur aquis?
Non ego te placidâ gemitum reor urbe Quirini;
Urbe, meo quæ jam non adeunda pede est:
Sed scopulis, Ponti quos hæc habet ora siniſtri:
Inque feris Scythiæ Sarmaticisque jugis.
Et tua sunt silicis circum præcordia venæ;
Et rigidum ferri semina pectus habet.
Quæque tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera, tigris erat.

NOTÆ.

verba & id tantum fuerit, dolor insuper intensissimus,

Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.

20. *Ficto.* | Non quòd fictas lacrymas cuperet Naso, utcunque neque illæ in totum nihil esse videantur: sed ut sibimet minùs consuluisse infidum amicum ostendat, cujus amicitiam nullus præterea magni pendat.

28. *Animi.* | *Benevolentiæ.*

35. *Æquoreos.* | Quam appositè! ut longissimè à terra & omni viventium commercio amicitiam atque humanitatem suam allegâsse videatur, quisquis ille est, de quo hîc Naso queritur: quem, nisi silicem in pectore habuit, exquisitâ hâc illius exprobratione & enumeratione maximoperè commotum oportuit.

36. *Lethæis.* | Quales fuerunt ex Lethe inferorum palude hauriendæ, quæ præteritorum omnium recordationem occludebant.

37. *Urbe Quirini.* | *Româ*, à Romulo seu Quirino conditâ, ubi homines mitioribus atque humanioribus moribus præditi.

39. *Hæc.* | Ponti siniſtri ora *scilicet*, ad quam aut contendisse, aut appulsum veriùs esse jam tum credideris Nasonem, tametsi Tomos nondum pervenisset.

42. *Semina* | *De la mine.* Nondum enim igne emollitum ferrum multò est rigidius.

44. *Tigris.* | Quas feras Armenia gignit sævissimas, Canis magnitudine.

At mala noſtra minùs, quàm nunc, aliena putâſſes;
Duritiæque mihi non agerêre reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis,
Ut careant numeris tempora prima ſuis;
Effice, peccati ne ſim memor hujus; & illo
Officium laudem, quo queror, ore tuum.

At arbitratus eſſes dolores noſtros minùs alienos quàm nunc putas: *neque argueris à me reus crudelitatis. Sed ſiquidem hoc etiam additur fatalibus malis, ut tempora prima careant ſuis numeris, fac ne recorder flagitii; & prædicem tuum meritum illo ore, quo queror.*

NOTÆ.

45. *Minùs.* | *Utinam magis tua credidiſſes*; ſicuti ille alius, ad quem ita Naſo:

O cui præcipuè ſors mea *viſa* ſua eſt.

48. *Ut careant.* | *Ut nullam, vel non eandem quam antea mihi fidem præſtes.*

Prima. | *Ex quo adverſam fortunam ſentio*, ſcilicet. Vel *prima* intellige omninò, quibus hic de quo ille queritur non minùs amplecti debuit in adverſis, quàm ſecundis rebus. Numeros vocat amoris teſtificationem, quæ nulla fuit ex quo Poeta relegatus; atque adeo neque veteri amicitiæ reſpondit, neque ullam fuiſſe in Poetæ adverſis rebus indicavit.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Detur inoffenſæ.] *Queritur Poeta vulgum ſequi fortunam, & ſecundis tantùm rebus adeſſe amico, at in adverſis eum deſtituere: quòd quidem re ſibi cognitum fuiſſe docet. Siquidem antequàm relegaretur ab Auguſto, multos habuit amicos: at poſtquam ſubitâ ruinâ corruit, neminem invenit, in cujus præſidio acquieſceret, quum multis per Cæſaris modeſtiam id præſtare licuiſſet: quandoquidem ab eo hoſtilis erga amicum amor etiam probetur.*

DEtur inoffenſæ metam tibi tangere vitæ,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atque utinam pro te poſſint mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigêre Deos!
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.
Aſpicis, ut veniant ad candida tecta columbæ:
Accipiat nullas ſordida turris aves.

Concedatur tibi, qui legis hoc opus non inoffenſus, pervenire ad metam vitæ inoffenſæ: atque utinam meæ preces pro te poſſint eſſe ratæ, quæ pro me non moverunt Deos ſævos! Quamdiu eris beatus, recenſebis multos amicos: ſi tempora fuerint nebuloſa, eris ſolus. Vides, ut columbæ cocant ad turres albas: tectum obſoletum nullas habeat aves.

NOTÆ.

1. *Inoffenſæ.* | Quam nulla turbat calamitas. | *Metam.* | Pro fine poſuit.

Horrea

Formicæ nunquam petunt granaria vacua : nullus amicus concedet ad divitias perditas. Et ſicut umbra eſt comes ambulantibus per radios Solis ; cùm hic abſconditur tectus nebulis, illa evaneſcit : ſic vulgus incertum comitatur ſplendorem Fortunæ ; qui ſtatim atque velatur nebulâ immiſsâ, excedit. Oro ut hæc tibi poſſint videri ſemper vana : attamen ſunt agnoſcenda vera experientiâ meâ. Domus cognita quidem, ſed non ſuperba, habebat turbæ quantùm ſatis eſſet, quamdiu valuimus : at ſtatim atque concuſſa eſt, omnes [illegible] reliquerunt, & verterunt dorſum providum in communem fugam. Neque miror, ſi timent fulmina, quorum ignibus proxima quæque ſolent corripi. Sed tamen Cæſar laudat in hoſte maximè infeſto amicum perſtantem rebus adverſis. Neque ſolet offendi (neque enim alius lenior) cùm quis diligit in duris rebus, *ſi quid dilexit. Poſtquam Thoas cognovit de ſocio Oreſtæ Argolici, dicitur laudaſſe Pyladen. Fides quæ ſemper fuit Actoridæ cum magno Achille ſolita eſt probari ore Hectoris. Aiunt deum Tartareum ægrè tuliſſe, quòd pius Theſeus veniſſet comes amico ad manes. Credibile eſt genas* ſuas *humectatas fuiſſe lacrymis, Turne, fide Euryali & Niſi tibi renunciatâ. Eſt etiam pietas quæ ſpectat miſeros, & laudatur in hoſte. Hei mihi, quàm paucos hæc mea verba tangunt !*

Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam :
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
Utque comes radios per Solis euntibus umbra,
Cùm latet hic preſſus nubibus, illa fugit ;
Mobile ſic ſequitur Fortunæ lumina vulgus :
Quæ ſimul inductâ nube teguntur, abit.
Hæc precor ut ſemper poſſint tibi falſa videri :
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum ſtetimus, turbæ quantùm ſatis eſſet, habebat
Nota quidem, ſed non ambitioſa, domus,
At ſimul impulſa eſt ; omnes timuêre ruinam :
Cautaque communi terga dedêre fugæ.
Sæva nec admiror metuunt ſi fulmina, quorum
Ignibus afflari proxima quæque ſolent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quamlibet inviſo Cæſar in hoſte probat.
Nec ſolet iraſci (neque enim moderatior alter)
Cùm quis in adverſis, ſi quid amavit, amat.
De comite Argolici poſtquam cognovit Oreſtæ,
Narratur Pyladen ipſe probâſſe Thoas.
Quæ fuit Actoridæ cum magno ſemper Achille,
Laudari ſolita eſt Hectoris ore fides.
Quòd pius ad manes Theſeus comes îſſet amico,
Tartareum dicunt indoluiſſe Deum.
Euryali Niſique fide tibi, Turne, relatâ,
Credibile eſt lacrymis immaduiſſe genas.
Eſt etiam miſeris pietas, & in hoſte probatur.
Hei mihi, quàm paucos hæc mea dicta movent!

NOTÆ.

13. *Lumina.* | Id eſt, *favorem.*

15. *Falſa videri.* | *Atque adeò nulla obruaris calamitate ; vel ſi id maximè te tamen amici eodem proſequantur amore.*

27. *Comite.* | Pylade Strophii Phocenſis filio, quem cum eſſe Oreſtes ad Dianæ aras mactandus, ne aliquid mali pro ſe pateretur, *ſcilicet*, Thoanti Tauricæ regionis regi indicavit ; cùm Oreſten ſe eſſe contra ille amici ſervandi gratiâ profiteretur. Uterque pro ſocio mori ſtudebant.

Oreſte. | Hunc Agamemnonis filium jam ſupra furiis, ob interfectam matrem, agitatum vidimus ; illumque denuò in ſcenam proferet Poeta.

28. *Ipſe.* | Utcunque crudeliſſimus tyrannus, qui humanas hoſtias Dianæ aris admoveret : ut multo potiori ratione mitiſſimus Auguſtus amicorum ratam fidem probet.

29. *Actoridæ.* | Patroclus eſt, Actoris filius, Achilli amicitiâ conjunctiſſimus.

30. *Hectoris.* | Quanquam ille Priami filius Achillis atque Patrocli hoſtis eſſet.

31. *Amico.* | *Pirithoo* ſcil. de quo jam ſuprâ.

32. *Tartareum.* | *Plutonem*, qui Tartaro etiam Inferorum obſcuriſſimo & frigidiſſimo loco, in quo rei cuſtodiuntur, jure præeſt.

Indoluiſſe. | Quia pius Theſeus ; quemque ideò minùs ulciſci licebat.

33. *Euryali.* | Repete ſuprà quæ de iſtis ſcripſimus.

Turne. | Rutulorum Rex fuit, Virgiliano carmine, gravique adverſus Æneam geſto bello notiſſimus.

35. *Eſt.* | *Pietas vocatur, eaque eſt virtus pretioſiſſima à Deo derivata, quâ amplectimur miſeros.* Veriſſimè, ſi quicquam aliud ; magnaque eſt hujus virtutis merces.

Hoſte. | *Hoſtem etiam laudaveris, qui miſerorum hoſtiumque movetur calamitatibus.*

ELEGIA

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Amico gratulatur, quòd ſtudio & doctrinâ magnam ſibi laudem paraverit, gravioribus diſciplinis intentus: cùm ipſe ob laſciviorem Muſam gravem in ſe calamitatem derivârit.

HIC ſtatus, hæc rerum nunc eſt fortuna mearum,
Debeatut lacrymis nullus adeſſe modus.
At mea ſunt, proprio quamvis mœſtiſſima caſu,
Pectora profectu facta ſerena tuo.
Hoc eventurum jam tum, cariſſime, vidi,
Ferret adhuc iſtam cùm minor aura ratem.
Sive aliquod morum, ſeu vitæ labe carentis
Eſt pretium; nemo pluris habendus erit.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes;
Quælibet eloquio fit bona cauſa tuo.
His ego commotus, dixi tibi protinùs ipſi;
Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
Hæc mihi non ovium fibræ, tonitruſve ſiniſtri,
Linguave ſervatæ, pennave dixit, avis.
Augurium ratio eſt, & conjectura futuri:
Hâc divinavi, notitiamque tuli.

HIC eſt nunc ſtatus, hæc ſors rerum mearum, ut nullus debeat eſſe finis lacrymis. At quanquam meum cor eſt triſtiſſimum proprio infortunio, exhilaratum eſt ſucceſſu tuo. Senſi hoc futurum, dilectiſſime, jam tum cùm levior ventus adhuc impelleret iſtam navem. Seu laus eſt aliqua morum, ſeu vitæ integræ, nullus erit pluris faciendus. Sive aliquis ſuſtulit caput per artes liberales, omnis cauſa ſit bona eloquentiâ tuâ. Ego his inductus continuò dixi tibi ipſi, Amice, vaſta ſcena debetur tuo ingenio. Non exta pecudum, aut tonitrua, aut lingua, vel penna alitis obſervata hæc mihi aperuit. Ratio eſt vaticinium, & omen futuri: hæc conjeci, & conſequutus ſum cognitionem.

NOTÆ.

5. *Hoc eventurum.* | *Ut magnos progreſſus faceres.*

6. *Iſtam.* | *Tuam*, ſcilicet.

Ratem. | Vitam intellige. *Cùm minor aura ferret ratem*, id eſt, *cùm nondum quale eſſet ingenium tuum debiliori ætate omnibus pateſceret.*

10. *Qualibet.* | *Cujuſcunque ſit generis, Demonſtrativi, Deliberativi, aut Judicialis:* niſi inſuper omnia ex hujus amici ſui ore vera videri intendit Naſo.

12. *Scena.* | *Ut magno in theatro ſpectanda ſit tua virtus.*

13. *Fibræ.* | Ex quibus futura ante ſuum tempus ſtultiſſimè eruere nitebantur Ethnici.

Siniſtri. | Quos proſpera cur denuntiare crediderint ineptiſſimi conjectores, ſeu illa, quæ nobis ſiniſtra quia Deorum à dextra veniunt, ſeu causâ aliâ, illis inquirendum relinquo, qui cum illis in dementiam prolabi cupiunt. Ipſe quidem alia qui longè meliora ſuboleo, quæ primis labiis delibare vix contigit ad illa propero: quiſquilias datâ operâ contemno: bonos inſuper adhortor omnes, ne putidis hujuſmodi fœtoribus pectus ſuum inquinari patiantur.

14. *Lingua.* | Ex cantu enim & garritu avium, ſi diis placet, aut illorum licet contemnere futilitatem, futura etiam aucupabantur: neque verò hodieque deſunt, qui ex picarum garrulitate omnia captanda autumant.

Penna. | Namque & præpetes relatu dabant auguria.

Quæ ſiquidem certa ſunt, gratulor mihi atque tibi toto animo, tuas dotes non occultas fuiſſe. At utinam noſtræ ſepultæ eſſent in profundiſſimis tenebris! Utile fuit lumen abeſſe meo ſtudio. Et ſicuti artes ſeveræ te juvant, diſerte; ſic illis diſpares mihi obfuerunt. Vita tamen mea tibi eſt perſpecta: ſcis mores auctoris ſui abſtinuiſſe illis artibus. Scis hoc vetus carmen ſcriptum à me adoleſcente; atque iſtos, ut non probandos, ita tamen eſſe luſus. Sicut ergo arbitror, mea peccata nullo colore poſſe defendi, ita opinor *poſſe excuſari. Excuſa quatenus licet; neque deſtitue cauſam amici. Perge ſemper eodem pede, quo bene ingreſſus es.*

Quæ quoniam rata ſunt; totâ mihi mente tibique
Gratulor, ingenium non latuiſſe tuum.
At noſtrum tenebris utinam latuiſſet in imis!
Expedit ſtudio lumen abeſſe meo.
Utque tibi proſunt artes, facunde, ſeveræ;
Diſſimiles illis ſic nocuêre mihi.
Vita tamen tibi nota mea eſt: ſcis artibus illis
Auctoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis vetus hoc juveni luſum mihi carmen: & iſtos,
Ut non laudandos, ſic tamen eſſe jocos.
Ergo ut defendi nullo mea poſſe colore,
Sic excuſari crimina poſſe puto.
Quà potes, excuſa: nec amici deſere cauſam:
Quo bene cœpiſti, ſic pede ſemper eas.

NOTÆ.

22. *Diſſimiles.* | *Molliores*, ſcilicet, atque *in laſciviam pronæ.*

23. *Illis.* | *Diſſimilibus & impuris*, ſcil. Cæterùm non perſuadet Naſo: namque illud os profert, quod cor amat aut odit. Odiſſe verò nullus credat qui legerit.

25. *Juveni.* | Atque adeò, ſi quidem illud unum fuiſſet, vel jampridem vel nunquam exilio pulſus eſſet Naſo.

28. *Excuſari.* | Eſto iſtud, ſiquidem pœniteat, & vetus crimen, neque aliud.

ELEGIA

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Eſt mihi, ſitque, precor] *Laudat navem Ovidius quam in ſinu Corinthiaco accepit; & quùm altera navis diu eundem curſum tenuiſſet, quem navis poetæ: quumque poſteà ex Samothracia ſolverent, utriuſque navigationem & loca deſcribit. Optat deinde, ut incolumis Tomum navis eum perferat; quod ſi contigerit, Minervæ ſe agnam immolaturum pollicetur. Poſtremò Caſtorem & Pollucem precatur, ut utrique navi adſint.*

EST mihi, ſitque, precor, flavæ tutela Minervæ
Navis; & à picta Caſſide nomen habet.
Sive opus eſt velis; minimam bene currit ad auram:
Sive opus eſt remo; remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta eſt vincere curſu:
Occupat egreſſas quamlibet ante rates.
Et patitur fluctus, fertque aſſilientia longè
Æquora, nec ſævis icta fatiſcit aquis.
Illa, Corinthiacis primùm mihi cognita Cenchris,
Fida manet trepidæ duxque comeſque fugæ.
Perque tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquora, Palladio numine tuta fugit.

EST mihi navis, ſitque ori, tutela flavæ Minervæ: & habet nomen à picta galea. Sive opus eſt carbaſis, fertur bene minimo vento; ſive opus eſt remis, impellitur remige. Neque illi ſatis eſt ſuperare ſocias celeri curſu; attingit naves multò ante egreſſas. Et fert undas, & firma eſt adverſus maria è longinquo irruentia, neque ſolvitur verberata feris aquis. Illa primùm mihi cognita Cenchris Corinthiacis, ſtat fidelis dux & comes pavidi exilii. Atque per tot caſus, & maria turbata ventis adverſis evaſit ſecura numine Palladio.

NOTÆ.

1. *Tutela.* | Jam ſuprà monuimus veteres in puppi ſacrarium quoddam habuiſſe, in quo Dii locati naves præſides atque cuſtodes, qui *Tutela* dicebantur. Adeoque hîc Navis *Tutela* appellatur per appoſitionem, quaſi dicat Poeta ſibi navim eſſe & Tutelam Minervæ, cùm navis in tutela Minervæ.

2. *Caſſide.* | Hinc patet non ſemper à Diis, ſub cujus tutela eſſent, navibus impoſita eſſe nomina: crediderimque in prora inſigne ſculptum pictumque fuiſſe ut plurimùm, ex quo nomen ſumeretur: quomodo divus Paulus à Caſtore & Polluce illum deſignat, qua in Italiam vectus eſt. *Corbita* dicebantur communiter naves onerariæ, quæ in ſummo malo corbes pro ſigno gerebant. Galeam inſigne habebant quæ bello paratæ: Mercurii petaſum quæ ad celeritatem: Caduceum pacificatoriæ. Singulis verò etiam ſuum nomen, ab inſigni aliquo extante, ut dixi, quod nomen & illi loco inſcribebatur, quem dixerunt *Oculum*.

Habet. | *Navis*, ſcilicet; namque perperam ad Minervam retulit Commentator; neque id patitur Poetæ ingenium.

9. *Cenchris.* | Cenchreæ pagus fuit & navale Corinthiorum ad ſinum Saronicum. Per ſynizeſim autem triſſyllabum *Cenchreis* pro diſſyllabo poſitum.

Nunc etiam oro ſecura pervadas aditus vaſti Ponti, & ſubeat aquas litoris Getici, quo contendit. Quæ poſtquam me deduxit in mare Helles Æoliæ, & ſuperavit longum iter anguſto limite, fleximus curſus in ſiniſtram partem; & ab urbe Hectoris venimus ad portus tuos, terra Imbria. Inde navis laſſa pervenit ad Samon Thraciam, poſtquam legiſſemus litora Zerinthia levi aurâ. Trajectus exiguus ab hac terra petenti Tempyra. Illa comitata eſt dominum ſuum huc uſque. Nam mihi placuit iter facere per agros Biſtonios: illa repetivit aquas Helleſpontiacas. Atque contendit Dardaniam nactam nomen ædificatoris, & te Lampſace ſecura Deo agricolâ: & quâ fretum ſejungit Seſton ab urbe Abydenâ per arctas aquas puellæ malè victæ. Hincque Cyzicon poſitum ad oras Propontiacas, Cyzicon inclytum opus nationis Hæmoniæ.

Nunc quoque tuta precor vaſti ſecet oſtia Ponti;
Quaſque petit Getici litoris intret aquas.
Quæ ſimul Æoliæ mare me deduxit in Helles,
Et longum tenui limite fecit iter;
Fleximus in lævum curſus; & ab Hectoris urbe
Venimus ad portus, Imbria terra, tuos.
Inde levi vento Zerynthia litora nactis
Threïciam tetigit feſſa carina Samon.
Saltus ab hac terra brevis eſt Tempyra petenti.
Hac dominum tenus eſt illa ſecuta ſuum.
Nam mihi Biſtonios placuit pede carpere campos:
Helleſpontiacas illa relegit aquas.
Dardaniamque petît auctoris nomen habentem:
Et te ruricolâ Lampſace tuta Deo.
Quaque per anguſtas vectæ malè virginis undas
Seſton Abydenâ ſeparat urbe fretum.
Hincque Propontiacis hærentem Cyzicon oris;
Cyzicon Hæmoniæ nobile gentis opus:

NOTÆ.

13. *Oſtia.* | Thracius Boſphorus, ni fallor, per hæc oſtia intelligitur, ſiquidem per illum aditus eſt ad Pontum, Pontique inſuper aquæ in Propontidem per eundem defluunt. Somniâſſe mihi videntur qui *aditus fluminum in mare* hîc meminerunt.

14. *Getici.* | Fuerunt Getæ in Scythia ad Ponti Euxini oram occidentalem.

15. *Æoliæ.* | Fuit Helle Athamantis Thebarum regis & Nepheles filia, quæ novercæ inſidias metuens, cùm accepto a patre ariete aureo Pontum vellet trajicere; periculi magnitudine perterrita, in mare decidit, quod ab ea *Helleſpontus* dictum eſt. Illa autem *Æolia* ab avo Æolo, Athamantis patre vocata eſt.

16. *Tenui.* | Quia per Helleſponti anguſtias coarctatur mare.

17. *Hectoris urbe.* | *Trojâ*, ſcilicet: neque hîc quicquam video difficultatis, quod interpretum tantùm morari potuerit.

18. *Imbriæ.* | *Imbros* vel *Imbrus* inſula eſt non longè à Lemno & Samo, Thraciæ oræ ferè adjacens.

19. *Zerinthia.* | Fuit Zerinthus oppidum Samothraciæ inſulæ, quæ Poetæ ab Imbro in Thraciam tendenti occurrit.

20. *Samon.* | Plures fuerunt eo nomine inſulæ; quamobrem hæc *Thracia* dicitur, quam illi regioni adjacere modo obſervavimus.

21. *Saltus.* | *Trajectus:* proxima namque Thracia.

Tempyra. | Urbs eſt Thraciæ, quæ Antonino *Timpirum* dicitur, non longè à Trajanopoli.

22. *Dominum.* | *Naſonem*, ſcilicet.

23. *Biſtonios.* | Quibus à Biſtone lacu, aut Biſtoniis ſeu Biſtonibus populis illud datum nomen. Illos verò ingreſſus eſt Naſo, cùm primùm è navi deſcendit, deinceps pedes iter facturus.

24. *Relegit.* | Hanc vocem quam in textum retrahendam ſuſpicatus erat Micyllus, atque in Medoniano invenit clariſſ. Heinſius non cunctanter arripui, ſiquidem omnem difficultatem tollit. Ab Helleſponto curſum ſuum in ſiniſtram partem flexerunt, ut ad Biſtonia littora Naſo appelleret: nunc inſtitutum curſum relegit ſeu repetit navis.

25. *Dardaniam.* | Quæ urbs eſt Helleſponti anguſtias non longè ab Ilio, à Dardano condita.

26. *Ruricolâ.* | Priapus eſt Bacchi & Veneris filius, hortorum Deus. Lampſaci natum volunt; unde obſcœnitatis causâ pulſus: quanquam & poſteà eidem Lampſaceni templa poſuerunt.

27. *Quâque.* | Anguſtias de ignat Helleſponti, ubi Helle ariete vecta in mare decidit.

Virginis. | *Helles Athamantis filiæ.*

28. *Seſton.* | Europæ eſt arx hodie, urbs olim è regione Abydi in Aſia: inter quas Helleſpontus. Appellantur hodie *les Dardanelles.*

29. *Propontiacis.* | *Propontis* dicitur mare, quod ab Helleſponto, ubi coarctatur, latiùs in partem Septentrionalem diffunditur.

30. *Hæmoniæ.* | Quia Cyzicus Rex, Æneæ

Quaque

Quaque tenent Ponti Byzantia litora fauces.
Hic locus eſt gemini janua vaſta maris.
Hæc præcor evincat, propulſaque flantibus Auſtris,
Tranſeat inſtabiles ſtrenua Cyaneas.
Thyniacoſq; ſinus, & ab his per Apollinis urbem
Alta ſub Anchiali mœnia tendat iter.
Inde Meſembriacos portus, & Odeſſon, & arces
Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo:
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugum conſtituiſſe Larem.
A quibus adveniat Miletida ſoſpes ad urbem,
Offenſi quò me compulit ira Dei.
Hanc ſi contigerit, meritæ cadet agna Minervæ.
Non facit ad noſtras hoſtia major opes.
Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit inſula, fratres,
Mite precor duplici numen adeſte viæ.
Altera namque parat Symplegadas ire per arctas,
Scindere Biſtonius altera puppis aquas.
Vos facite, ut ventos, loca cùm diverſa petamus,
Illa ſuos habeat, nec minùs iſta ſuos.

& qua litora Byzantia occupant anguſtias Ponti. Hic locus eſt vaſtum oſtium duplicis maris. Oro ut iſta ſuperet, & acta Auſtris adſpirantibus, fortis pervadat ſluctuantes Cyaneas, & ſinus Thyniacos, & ab his reflectat iter per urbem Apollinis, ſub excelſos muros Anchiali. Inde prætereat portus Meſembriacos, & Odeſſon, & arces appellatas nomine tuo, Bacche; & quos dicunt ortos ab urbe Alcathoi poſuiſſe Larem exulem in his domibus: à quibus incolumis contingat urbem Miletida, quo ira Dei laſi me miſit. Si illuc pervenerit, agna mactabitur Minervæ meritæ. Major victima non ſpectat ad noſtras facultates. Vos etiam, Tyndaridæ fratres, quos hæc inſula veneratur, oro adiſte numen propitium duplici itineri. Namque altera navis intendit ire per anguſtas Symplegadas, altera ſulcare aquas Biſtonias. Vos præſtate ut, cùm tendamus in loca diverſa, illa fruatur ſuis ventis, neque minùs iſta ſuis.

NOTÆ.

Hæmonii, ſeu Theſſali ex Æniſe vel Ænete Thracum regis natâ, fuit filius; qui Cyzico urbi nomen, cùm prius *Arctoneſtis*, *Dolionis*, & *Dyndimis* diceretur, Plinio teſte, mutavit.

31. *Byzantia.* | Quæ Byzantio *Conſtantinopole*, urbe in Europa munitiſſima atque ampliſſima ad Thracium Boſphorum, nomen habuerunt.

32. *Gemini.* | *Propontini*, quâ ad mare Ægæum deſcenditur, & *Ponti Euxini*.

34. *Cyaneas.* | Duæ fuerunt inſulæ aut ſcopuli ad oſtia Ponti Euxini, quas inſtabiles, & concurrentes etiam ideò finxerunt, quod ex adverſo intrantibus geminæ, mox ex obliquo intuentibus, quaſi conjunctæ viderentur.

35. *Thyniacos.* | A Thyniâ urbe & promontorio, in Ponti orâ ſiniſtrâ, non longè ab Apollonia.

Apollinis. | Apollonia eſt, de qua modo, quæ etiam ad Ponti oram ſita eſt: Hodie *Siſſopoli* dicitur.

36. *Anchiali.* | Urbs fuit *Anchialus* ab Apolloniatis condita, ad oram Getici littoris; quæ hodieque *Anchialo* dicitur, & Turcis paret.

37. *Meſembriacos.* | Urbs Meſembriæ, quæ ad Pontum Euxinum ſita, in extremo angulo Thraciæ, & Mœſiæ inferioris confinio.

Odeſſon. | Hæc Mœſiæ eſt inferioris.

Arces. | Dionyſiopolim dicit in eodem Mœſiæ tractu ad Pontum Euxinum.

38. *Alcathoi.* | Fuit Alcathous Pelopis filius, qui Megaris regnavit; unde orti qui *Calatim* ſeu *Callatiam* urbem in littore Getico tenuerunt. Quanquam enim Pomponius Mileſiorum, Strabo Heraclienſium Coloniam eam eſſe ſcripſerint; cùm nullum aliud oppidum in eo de quo agitur tractu magis opportunum occurrat, ibi conſediſſe etiam Megarenſes conjiciendum eſt.

40. *Larem.* | Lares jam ſæpiùs Deos fuiſſe diximus domeſticos.

41. *Miletida.* | Tomos dicit Mileſiorum coloniam, quo relegatus Poeta.

43. *Meritæ.* | Siquidem navem quæ exilii ſolatia, ipſumque Poetam prius vexerat, ad optatum portum perduxerit.

44. *Major.* | Namque niſi exul, & minus, potens vacca mactanda fuit, ut in 4. Metam. ipſe Naſo indicavit.

45. *Tyndaridæ.* | Caſtor & Pollux qui Tyndari eſſe putabantur uterque (cum Jovis alter ſaltem eſſet) quia Leda mater Tyndaro nupta. Illi autem nautis faventia numina eſſe credebantur.

Hæc. | Samothracia, *ſcil.* ſeu Samothrace, in qua Caſtor & Pollux, Cabiri, Dioſcori, & Dii magni Ethnicis culti: atque hinc in ea ſcriptam hanc Elegiam fuiſſe apparet.

46. *Duplici.* | Quia navi, quâ ſarcinæ atque inſtrumenta vehebantur, per Helleſpontum Symplegadas, & Pontum, Tomos petere cogebatur: ipſe verò Poeta, qui pede carpere iter conſtituerat, per Biſtonios campos tranſibat.

48. *Altera puppis.* | De ſeipſo loquitur Poeta; quomodo & ſupra *ratem* uſurpavit pro amico, ad quem verba faciebat.

Aquas. | Horatius de Ulyſſe,

---- adverſis rerum immerſabilis undis

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Litera quæcunque est] *Excusat se Ovidius, si quid fortè in ejus carmine incultum fuerit & minùs elegans: culpamque hujus rei omnem rejicit in tempestatem & fluctus, quibus obstrepentibus se hæc scripsisse narrat.*

Litera, quæcunque est à te lecta toto libello, est conscripta à me tempore viæ anxiæ. Vel Adriaticum mare me vidit hanc exarantem, cùm tremerem mense frigidi Decembris in mediis aquis: vel postquam evicimus cursu Isthmon bimarem, & altera navis capta est in nostrum exilium. Arbitror Cycladas Ægæas attonitas fuisse, quòd scriberem carmina inter sævos mugitus maris. Ipse ego nunc miror, ingenium meum non lapsum esse tantis undisonentis & maris. Seu stupor, seu vesania est nomen huic curæ, tota mea mens est sustentata ab hoc studio. Sæpe ego trepidans agitabar ab hœdis imbriferis: sæpe mare erat minax stellâ Steropes:

Litera quæcunque est toto tibi lecta libello,
Est mihi sollicitæ tempore facta viæ.
Aut hanc me, gelidi tremerem cùm mense Decembris,
Scribentem mediis Hadria vidit aquis:
Aut postquam bimarem cursu superavimus Isthmon,
Alteraque est nostræ sumpta carina fugæ.
Quòd facerem versus inter fera murmura ponti,
Cycladas Ægæas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror, tantis animique marisque
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor huic studio, sive huic insania nomen;
Omnis ab hâc curâ mens relevata mea est.
Sæpe ego nimbosis dubius jactabar ab Hœdis:
Sæpe minax Steropes sidere pontus erat.

NOTÆ.

4. *Hadria.* | Mare est Adriaticum, ab Adriâ urbe non longè à Venetiis sitâ, sic dictum.

5. *Isthmon.* | Corinthiacum dicit, qui Ægæo & Ionia mari alluitur. *Isthmus* autem dicitur terræ angustia inter duo maria coarctata.

8. *Cycladas.* | Ægæi maris sunt insulæ in orbem positæ; κύκλος enim *orbis* est.

10. *Fluctibus.* | percellitur verò gravissimè & distrahitur animus etiam rerum adversarum tempestate.

11. *Huic.* | *Poetico*; de quo Davus ille Horatianus ad dominum,

Aut insanit homo, aut versus facit.

Arbitratur nimirùm stupidum vulgus dementes omnes eos esse, qui juxta cum illis ad easdem terræ fæces animum non demittunt, cæcoque impetu in brutas voluptates non feruntur.

12. *Hâc.* | Quam faciebat exilium. Studia verò etiam adversis profugium ac solatium præbent: ut docuit Cicero. Immò sine illis, modo suo sensu intelligas, hominem necesse est in propriis volutari cæcis, obscœnis, irrequietis, & miseris cogitationibus, donec ad Tartara deturbetur. Lumine omninò opus est illi, eoque qui à Sole est Justitiæ, quisquis ad æternam vitam assurgere nititur. Verùm hæc omnia apud plerosque pro fabulis veniunt. Christus JESUS mortuus est pro illis. Illud satis est: namque decreta Dei sunt immutabilia. Pecora quorum non immerito jam diu nefariam irrisionem dæmonibus ulciscendam tradidit æquissimus Terræ Judex.

13. *Hœdis.* | Hœdi dicuntur stellæ duæ in humero aut brachia Aurigæ seu Erichthonii, quæ ortu atque occasu suo tempestates ciere dicuntur.

14. *Steropes.* | Una fuit ex septem Pleiadibus, Pleiones & Atlantis filiabus: quæ Pleiades in cœlum translatæ & ante Tauri collum positæ

Fuf-

Fuscabatque diem custos Erymanthidos Ursæ;
Aut Hyadas sævis auxerat Auster aquis:
Sæpe maris pars intus erat; tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunque manu.
Nunc quoque contenti stridunt Aquilone rudentes;
Inque modum tumuli concava surgit aqua.
Ipse gubernator, tollens ad sidera palmas,
Exposcit votis immemor artis opem.
Quocunque adspicio, nihil est, nisi mortis imago:
Quam dubiâ timeo mente, timensque precor.
Attigero portum, portu terrebor ab ipso.
Plus habet infestâ terra timoris aquâ.
Nam simul insidiis hominum pelagique laboro;
Et faciunt geminos ensis & unda metus.
Illa meo vereor ne speret sanguine prædam:
Hæc titulum nostræ mortis habere velit.
Barbara pars læva est, avidæ substrata rapinæ,
Quam cruor & cædes bellaque semper habent.
Cumque sit hibernis agitatum fluctibus æquor;
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quò magis his debes ignoscere, candide lector,
Si spe sunt, ut sunt, inferiora tuâ.
Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis:
Nec consuete meum lectule corpus habes.
Jactor in indomito brumali luce profundo:
Ipsaque cæruleis charta feritur aquis.

& custos Ursæ Erymanthidos obscurabat diem; vel Auster cumulabat Hyadas. Sæpe pars maris erat intùs: tamen ego scribebam versus qualescunque manu incertâ. Nunc etiam rudentes sonant distenti Borea, & aqua curva tollitur tanquam tumulus. Ipse nauclerus, tendens manus ad astra, oblitus artis, expetit auxilium. Quocunque oculos verto, nihil est, nisi imago mortis, quam metuo incerto animo, & metuens oro. Appulero at littus, metuam ab ipso littore. Tellus plus habet metus inimicâ aquâ. Nam simul urgeor insidiis hominum & maris; & gladius & aqua pariunt duplicem timorem. Metuo ne ille speret exuvias sanguine; hæc cupiat consequi laudem ex nostrâ morte. Pars sinistra est barbara, devota rapaci furtæ, quam sanguis, & strages, & certamina semper tenent. Et cùm mare sit turbatum undis hibernis, cor est magis agitatum quàm ipsum mare. Quo magis debes his veniam dare, Lector, si sunt minora tua expectatione, ut sunt. Non hæc pangimus, ut olim, in nostris hortis: neque tenes meum corpus, lectule assuete. Agitor in sævo mari die hiberno: & ipsa papyrus verberatur aquis glaucis.

NOTÆ.

cùm circa Æquinoctium vernum oriantur, atque æstatem & navigandi tempus significent, Græcis παρὰ τὸ *navigo*, nomen sortitæ sunt *Virgiliæ* Latinis, à vere dictæ. Occasu autem suo hyemem atque tempestates indicant, Poetis saltem si fidem habeas.

15. *Custos.* | Arctophylax seu Bootes, in cujus zona cæteris clariùs lucens stella, quæ *Arcturus* dicitur; ortu atque occasu suo pluvias & tempestates ciens.

Erymanthidos. | Ab Erymantho Arcadiæ monte Calisto Lycaonis filia in ursam à Junone mutata, deinde in cœlum Jovis beneficio translata, *Erymanthis* dicitur.

16. *Hyadas.* | Eæ stellæ, quas in Tauri capite numero septem finxerunt, à pluendo, quod Græcis est ὕειν, dictæ sunt, Latinis *Suculæ*; quæ Hyantem fratrem à leone interfectum postquam insolabiter in terris luxerunt, ex cælo in quod Jovis miseratione translatæ lacrymas suas imbrifera virtute insignitæ, spargunt.

Auxerat. | Auster enim ventus est pluvius, ut notum.

20. *Concava.* | Non aqua quidem, sed fluctus ex ea.

26. *Terra.* | Propter monstra quæ gignit, homines scilicet savos, atque sibi invicem insidiantes

29. *Ille.* | Non ensis quidem, sed qui eum tractat, obviùs quilibet barbarus.

31. *Læva.* | Namque eam Thraces incolunt.

Substrata. | Alii habent *subjecta*; ut Thraces sceleri deditos atque mancipatos intelligas.

34. *Turbidiora.* | Nullus dubito adeoque, quin navem suam denuò conscenderit Naso.

37. *Non.* | Scilicet compositus animus, nullisque curis vexatus, aut objectis impetitus esse debet, qui minima maxima consectari, optima quæque componere, & curiosè ordinare satagit. Quid ille agat, quem propè in frusta sua vesania aut mille monstra conciderunt?

Hyems aſpera certat, & irascitur, quod non verear ſcribere, ſe intentante ſævas minas. Tempeſtas ſuperet hominem: ſed precor eodem tempore ego faciam finem carminis, illa ſui.

Improba pugnat hyems, indignaturque, quod audax
Scribere, ſe rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominem, ſed eodem tempore quæſo
Ipſe modum ſtatuam carminis; illa ſui.

NOTÆ.

43. *Vincat.* | Ingeniosè certè; quasi eâ causâ ſæviat tempeſtas tantùm, ut Poetam à ſcribendo | abſterreat; quæ ſævitiam omnem compeſcere tentatur, poſtquam ipſe ſtilum poſuerat.

P. OVIDII NASONIS TRISTIUM LIBER II.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Quid mihi vobiſcum eſt] *Precatur Auguſtum Ovidius, ut ſi non reditum velit, mitius tamen, ac tutius exilium concedat. Dicitque ſe tentare, ſi fortè carmina, quæ illi anteà nocuere, nunc poſſint ſalutem reddere: quemadmodum Achillis haſta, quæ Telephum & vulneravit, & ſanavit. Longo igitur & artificioſo carmine conatur Cæſarem placare, oſtendens ſe multa de eo ſcripſſe. Enumeratque poetas alios quamplurimos, qui nunquam ullâ clade affecti ſunt, quamvis mordacia aut turpia poemata ediderint.*

QUID mihi vobiſcum eſt, infelix cura, libelli,
Ingenio perii qui miſer ipſe meo?
Cur modò damnatas repeto mea crimina Muſas?
An ſemel eſt pœnam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere vellent
Omine non fauſto fœmina virque, mea.

INTERPRETATIO.

QUID mihi eſt vobiſcum, libelli, ſtudium miſerum, qui infelix ipſe occidi meo ingenio? Quamobrem revertor ad Muſas modò profligatas, mea crimina? An leve eſt dignum fuiſſe ſemel multâ? Verſus mei cauſſa fuerunt, ut puella atque viri cupierint me cognoſcere infelici præſagio.

NOTÆ.

1. *Infelix.* Quia infeliciter per hujuſmodi curas in exilium & maximas calamitates compulſus.

5. *Carmina.* Non abs re clariſſ. Heinſius ſuſpectum habuit diſtichon.

Carmina

Versus causa fuerunt, ut Cæsar damnaret me & meos mores, ab Arte jam deinde visâ. Remove à me studium, remove vobis etiam opprobria vitæ. Debeo carminibus esse noxius. Hanc reportavimus mercedem ex studiis & laboribus indefessis. Supplicium inventum meo ingenio. Si saperem, merito odio haberem doctas sorores, deas exitiales suo cultori. At nunc (tanta vesania iuncta est meo morbo) denuò refero pravum pedem ad istas cautes. Nimirùm gladiator etiam superatus redit in arenam; & navis naufraga repetit aquas turbatas. Forte res eadem mihi feret vulnus & remedium, sicuti olim obtinenti regna Teuthrantia; & Musa mulcebit iram, quam excitavit: versus flectunt sæpe magnos Deos. Ipse etiam Cæsar jussit matronas atque puellas Italas cantare versus Opi turriferæ. Jusserat etiam cantari Apollini, quo tempore fecit ludos, quos una ætas videt semel. Oro, ut his exemplis Cæsar leniissime, jam tua ira deleniatur meo ingenio. Illa quidem est justa; neque difficilior me dignum esse: Verecundia non adeò recessit à vultu nostro. Verùm nisi deliquissem, quid tu posses ignoscere? Sors nostra tibi obtulit materiam veniæ.

Carmina fecerunt, ut me moresque notaret
Jam demùm visâ Cæsar ab Arte meos.
Deme mihi studium; vitæ quoque crimina demes,
Acceptum refero versibus, esse nocens.
Hoc pretium curæ vigilatorumque laborum
Cepimus: ingenio pœna reperta meo.
Si saperem, doctas odissem jure sorores,
Numina cultori pernicioſa suo.
At nunc (tanta meo comes est insania morbo)
Saxa malum refero rursus ad ista pedem.
Scilicet & victus repetit gladiator arenam;
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
Forsitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opemque feret:
Musaque, quam movit, motam quoque leniet iram:
Exorant magnos carmina sæpe Deos.
Ipse quoque Ausonias Cæsar matresque nurusque
Carmina turrigeræ dicere jussit Opi.
Jusserat & Phœbo dici; quo tempore ludos
Fecit, quos ætas adspicit una semel.
His precor exemplis tua nunc, mitissime Cæsar,
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem justa est, nec me meruisse negabo.
Non adeò nostro fugit ab ore pudor.
Sed, nisi peccâssem, quid tu concedere posses?
Materiam veniæ sors tibi nostra dedit.

NOTÆ.

13 *Sorores.* | *Musas:* quæ pro studio, aut mollioribus literis positæ.

Cultori. | *Mihi Ovidio.*

19. *Teuthrantia.* | Teuthranti regis Mysiæ; qui virili stirpe carens Argiopen filiam Telephi Herculis filio despondit, eumque reliquit regni sui successorem.

20. *Vulnus opemque.* | Jam sæpiùs hunc Telephum Achillis hastâ vulneratum, ejusdemque rubigine sanatum vidimus.

24. *Opi.* | *Ops*, quæ & *Cybele* dicitur, *Rhea*, *Bona Dea*, *Magna Deûm Mater*, ipsaque est Terra, plurimis insuper insignita nominibus, Turrita etiam, qui turritas urbes sustinet. Romæ in Palatio templum suum habuit, in cujus honorem ludi instituti quorum curam gerebant Ædiles curules. Maximo sumptu atque superbo apparatu celebrabantur *Megalenses* illi per sex dies à pridie nonas April. matronasque spectatæ pudicitiæ in his psallere memoriæ proditum est. Cùm itaque Italia Augusti tempore fame premeretur, non abs re Illius credideris ut mortalibus redderet Dea alimenta vitæ, in curandis ejus sacrificiis collocatam aliquam curam.

25. *Jusserat.* | Ad præconis alludit consuetudinem, qui ad ludorum secularium spectacula convocato populo, ita dicebat, *Hos ludos qui facturi sunt, nemo vestrûm vidit, nec visurus est.*

Phœbo. | Apollini & Dianæ tanquam Diis malorum depulsoribus, & vitæ atque incolumitatis præsidibus canebatur carmen seculare, ludis qui in illorum honorum post *undenos decies per annos* referebantur, docente Horatio, in egregio illo carmine, quod horum gratiâ conscripsit. Anno autem U.C. 736. ante C. natum 15. hos ludos Augustus retulit, quater ante ipsum celebratos.

28. *Ab ingenio.* | *Siquidem ipsos Deos carminibus flexisti, ô Cæsar, cùm illis dici jussisti; tu quoque meis flecti patiaris.*

32. *Materiam.* | Illi verò multùm tribuitur cui per clementiam Deo proximum, quatenùs patitur natura, esse licet: at enim cautione maximâ in hac exercenda virtute opus est, ne pravitatem invehat.

Si,

Si, quoties homines peccant, sua fulmina mittat
Jupiter ; exiguo tempore inermis erit.
Hic ubi detonuit, strepituque exercuit orbem,
Purum discussis aëra reddit aquis.
Jure igitur genitorque Deûm rectorque vocatur ;
Jure capax mundus nil Jove majus habet.
Tu quoque, cùm Patriæ rector dicare Paterque ;
Utere more Dei nomen habentis idem.
Idque facis : nec te quisquam moderatiùs unquam
Imperii potuit fræna tenere sui.
Tu veniam parti superatæ sæpe dedisti,
Non concessurus quam tibi victor erat.
Divitiis etiam multos & honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quæque dies bellum, belli tibi sustulit iram :
Parsque simul templis utraque dona tulit.
Utque tuus gaudet miles, quod vicerit hostem ;
Sic, victum cur se gaudeat, hostis habet.
Caussa mea est melior : qui nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro,
Per te præsentem conspicuumque Deum ;
Hunc animum favisse tibi, Vir maxime : neque,
Quâ sola potui, mente fuisse tuum.
Optavi peteres cælestia sidera tarde ;
Parsque fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te : cumque omnibus unus.
Ipse quoque adjuvi publica vota meis.
Quid referam libros, illos quoque, crimina nostra,
Mille locis plenos nominis esse tui ?
Inspice majus opus, quod adhuc sine fine reliqui,
In non credendos corpora versa modos ;

Si Jupiter jaculatur sua fulmina quoties homines delinquunt, brevi erit spoliatus armis. Postquam ille detonuit, & terrorem incutiit mundo tonitru, serenat cœlum aquis disjectis. Adeoque meritò appellatur pater & rex Deorum ; merito vastus orbis nihil habet majus Jove. Tu etiam, cùm voceris Pater & moderator Patriæ, imitare consuetudinem Dei obtinentis idem nomen. Atque id facis : neque ullus unquam potuit tractare leniùs te habenas sui imperii. Tu sæpe pepercisti partibus victis, quæ superiores tibi non pepercissent. Cognovi etiam multos cumulatos opibus & honoribus, qui sumpserant arma adversus tuum caput. Atque dies quæ profligavit bellum, delenivit tuam iram : & pars utraque simul portavit munera in templa. Et quemadmodum tuus miles lætatur, quod domuerit hostem ; sic hostis habet quamobrem lætetur cùm victus sit. Causa mea est potior, qui neque perhibeor secutus arma adversa, nec copias hostiles. Juro per Pontum, per Tellurem, per tertia Numina, per te Deum præsentem atque conspicuum, hanc mentem tibi benevolam fuisse, Vir maxime, meque fuisse tuum animo, quo solo licuit esse. Vovi ut serò adires astra ætherea, & fui pars exigua multitudinis votentis idem. Atque obtuli pia thura pro te : & ego unus cum omnibus meis promovi etiam communia desideria. Quamobrem recenseam illos etiam libellos, mea peccata, plenos esse nominis tui mille locis ? Vide majus opus, quod etiam deserui imperfectum, corpora mutata in species non credendas :

NOTÆ.

40. *Idem.* | *Pater* siquidem apellatur.

41. *Moderatius.* | Principem etiam in civitate locum tenere passus est Augustus plurimos diversarum partium veniâ & incolumitate donatos : ut testatur Tranquillus.

48. *Pars utraque.* | Augustus, quia à Dîis servatus, Conjuratis quia ipse pepercerat : namque sæpius ejus vitam insidiis petitam constat.

50. *Cur se gaudeat.* | Quia nempè non amplius infensus Cæsar.

53. *Tertia.* | *Cælum*, & qui in eo est, *Jovem.*

56. *Solâ.* | Reipsâ namque Augusto favendi nulla oblata occasio, sicuti cogitabat Ovidius : quanquam favisset, si quidem castus fuisset.

57. *Tardè.* | Eadem prope vovisse etiam reperias Horatium Flaccum, virum quidem quem inter Ethnicos haud temerè à judicio cuiquam inferiorem dixeris : cæterùm aliter loqui malim.

62. *Plenos nominis.* | Hoc verò minimè prolatum oportuit.

63. *Majus.* | *Metamorphosin.*

Invenies

Ibi reperies laudes nominis tui : reperies multa pignora meæ benevolentiæ. Laus tua non fit amplior versibus, neque habet quò possit augeri, ut fiat amplior. Laus Jovis præcellit, tamen ille amat sua acta memorari, & se esse argumentum carminis : & cùm recensentur certamina belli Gigantæi, credere est illum oblectari præconiis suis. Alii te laudant quantâ facundiâ decet, & prædicant tuam gloriam ingenio feliciore. Veruntamen ut Deus tangitur cruore centum taurorum, ita movetur *minimo honore thuris. Ah ! crudelis, & nimiùm inhumane nobis hostis quisquis legit tibi nostros Amores ! ne carmina sic te reverentia nostris libris possint legi judicio æquiore. Verùm quis posset mihi esse amicus, e infenso ? Vix ego non eram tunc mihi inimicus. Cùm domus impulsa cœpit inclinari, totum pondus cadit in partes subsidentes ; & omnia dissolvuntur Fortunâ aperiente rimam. Ipsa tecta olim cadunt suâ mole. Adeoque odium hominum mihi paratum est versibus : & multitudo secuuta est tuos vultus, quà debuit. At, recordor, laudabas vitam meam & mores, cùm transvehcrer illo equo, quem dederat.*

Invenies vestri præconia nominis illic :
Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria, nec quo,
Ut major fiat, crescere possit, habet.
Fama Jovis supereſt, tamen hunc sua facta referri,
Et se materiam carminis esse, juvat :
Cumque Gigantêi memorantur prælia belli ;
Credibile est lætum laudibus esse suis.
Te celebrant alii quanto decet ore, tuasque
Ingenio laudes uberiore canunt.
Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Ah ferus, & nobis nimiùm crudeliter hostis,
Delicias legit qui tibi cumque meas!
[Carmina ne nostris sic te venerantia libris
Judicio possint candidiore legi.]
Esse sed irato quis te mihi posset amicus ?
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
Cùm cœpit quassata domus subsidere ; partes
In proclinatas omne recumbit onus :
Cunctaque Fortunâ rimam faciente dehiscunt.
Ipsa suo quondam pondere tecta ruunt. [que
Ergo hominum quæsitum odium mihi carmine : qua-
Debuit, est vultus turba secuta tuos.
At (memini) vitamque meam moresque probabas
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.

NOTÆ.

70. *Juvat.* | Nullâ se equidem Deus augetur ; at tamen cùm fieri non possit ut temerè & sine scopo quicquam incipiat, eo ipso quod Deus est, Naturæque & Gloriæ suæ vindex, rationes inducit atque respectus per suam communicationem, quibus ut de suo largiri, ita & ejusdem perinde videtur repetere usum, quasi compendio aliquæ lætaretur. Quæ altioris sunt meditationis, quam ut hìc in transcursu accuratè exponi queant.

71. *Gigantêi.* | Jovem clarum Giganteo triumpho scripsit Flaccus, itemque alii Poetæ. Cæterùm quam ridiculum fuerit certamen Deorum adversus terrigenas illos, qui cœlum ipsum affectârunt, vide apud Apollodorum.

73. *Alii.* | Maro præsertim, Horatius, &c.

76. *Minimo.* | Quia mens ipsa, non donum spectatur, quod maximum semper fuerit, si ea bona.

78. *Dei ias.* | *Libros amatorios* : ex quibus, utcumque sedulò dissimulaverit, ne neptis suæ magìs patesceret probrum, Augustus Poetæ intellexit furta.

Legit. | *Atque adeò iniquè interpretatus est, quæ ipse solus si legisses, non tantoperè damnasses.*

81. *Amicus.* | *Qui sequiori sensu atque in alienam sententiam acceptos versus, lenius exponat.*

83. *Cùm cœpit.* | Sese Augusti irâ perditum, quemque omnia premant, hâc comparatione innuit Poeta.

90. *Prætereuntis.* | Idibus Quintilibus transvectio fiebat Equitum Romanorum ab æde Honoris in Capitolium, Ordinis ejus recognoscendi probandique gratiâ : de qua transvectione Tranquillus his verbis : *Augustus Equitum turmas frequenter recognovit, post longam intercapedinem reducto more transvectionis.*

[Quod

[Quòd si non prodeſt, & honeſti gratia nulla
Redditur; at nullum crimen adeptus eram.]
Nec malè commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
Liſque decem decies inſpicienda viris.
Res quoq; privatas ſtatui ſine crimine judex: 95
Deque meâ faſſa eſt pars quoque victa fide.
Me miſerum! potui, ſi non extrema nocerent,
Judicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Ultima me perdunt: imoque ſub æquore mergit
Incolumem toties una procella ratem. 100
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva: ſed omnes
Preſsêre hoc fluctus, Oceanuſque caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi?
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam: 105
Præda fuit canibus non minùs ille ſuis.
Scilicet in Superis etiam fortuna luenda eſt;
Nec veniam læſo numine caſus habet.
Illâ namque die, quâ me malus abſtulit error,
Parva quidem periit, ſed ſine labe, domus. 110
Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut ævo
Clara, nec ullius nobilitate minor:
Et neque divitiis, nec paupertate notanda:
Unde fit in neutrum conſpiciendus eques.

Quod ſi non juvat, & nulla eſt gratia honeſti, at nullo crimine tenebar. Neque ſors reorum, & lis cognoſcenda à centumviris eſt nobis malè concredita. Compoſui etiam res privatas judex ſine crimine: & pars etiam ſuperata agnovit meam fidem. Me infelicem! Potui, niſi ultima obeſſent, eſſe ſecurus non ſemel judicio tuo, Noviſſima me perimunt; & una procella deturbat in profundum gurgitem navem toties ſalvam. Neque pars exigua Ponti mihi obfuit; ſed omnes undæ obruerunt meum caput cum Oceano. Quamobrem aliquid intuitus ſum? Quamobrem in culpam traxi meos oculos? Quamobrem peccatum intellectum à me inconſiderato? Actæon vidit imprudens Dianam ſine amictu; non minùs ille fuit præda ſuis canibus. Nimirùm cùm agitur de Diis, etiam caſus eſt plectendus, neque ſorti ignoſcitur numine offenſo. Namque illâ die, quâ improbus error me rapuit, domus quidem tenuis, ſed ſine vitio, corruit. Ita etiam nihilominùs tenuis, ut dicatur illuſtris ætate patris; neque arguenda opibus, neque inopiâ: unde eques ſit in neutrum conſpiciendus.

NOTÆ.

91. *Quòd ſi.* | Semibarbarum dixit hoc Diſtichon cl. Heinſius: mihi videtur putidum.

93. *Nec malè.* | Adeoque in Centumviris fuit, quorum judicio teſtamentariæ, hæreditariæ, capitales etiam cauſæ ſubjiciebantur.

94. *Decem decies.* | Siquidem terni ex ſingulis tribubus, quæ Romæ 35 fuerunt numero, quinque fuerunt ſupra centum in centumviris: verùm ut hodiéque mos eſt apud omnes, facilìùs numero abſoluto nominabantur.

95. *Privatas.* | Ubi civis cum cive; cùm publicè de proditionibus in patriam, ambitu, atque hujuſmodi habeant controverſiam.

Statui. | Quando ſorte electus judex ad cognoſcendam cujuſquam cauſam de more.

96. *Faſſa.* | Ut hinc Poetæ fidem optimam fuiſſe intelligas.

100. *Toties.* | Hinc conjicias non temerè multa etiam in Republica geſſiſſe Ovidium non parvi momenti, quæ ad Auguſtum delata.

101. *Omnes.* | Quia, ut mos eſt, Poeta à Principe profligato, omnes in illum conſpiraverunt.

103. *Aliquid.* | Quid iſtud ſit aliquid, quod ſilentio tam alto preſſit Poeta, difficile eſt conjicere: nam inceſtu Auguſti cum Julia quod conjiciunt, mihi quidem non videtur probabile, ſiquidem illam in exilium ejecerit. Neque verò placabilius fuiſſet rem eam toties commemorare, aut infenſo Auguſto objicere magìs, quàm errorem ſuum excuſare. Inepta eſt curioſitas, in majoribus etiam compeſcenda.

105. *Actæon.* | Hujus in cervum Metamorphoſin lib. 3. vidimus.

107. *Fortuna.* | Plectuntur etiam à Diis, qui neſcii & caſu peccant.

109. *Error.* | Non ſcelere, ſed errore (ut in fortunam ſeu caſum transferenda ſit culpa) peccâſſe dicit.

111. *Patrio.* | Hoc dicit, ut ſuo ævo protritam, miſericordiâ motus Auguſtus, ſublevet.

113. *Notanda.* | Cenſus equeſtris ad quadringenta ſeſtertia, ſeu decem millia coronatorum aſſurgebat, ut vel ex illo Horatii compertum eſt,

Si quadringentis ſex ſeptem millia deſint:
Plebs eris.

Neque verò ob flagitia tantùm publicus equus tranſvectione adimebatur; verùm etiam ſi quis de patrimonio tantùm conſumpſiſſet, ut equeſtri cenſu non frueretur. Cæterùm neque equitum tamen tam ampla res erat, ut Senatorum opes duplo majores æquaret.

114. *In neutrum.* | Neque divitiis ampliòribus

Sit

Sit etiam noſtra domus tenuis vel divitiis, vel genere, certè illa non obſcura eſt ingenio meo. Quo tametſi videar uſus nimis leviter, conſequutus ſum tamen famam non parvam toto mundo. Atque chorus doctorum novit Naſonem, neque veretur recenſere illum inter viros eruditos. Hæc igitur domus grata Muſis ſubverſa eſt, jacens ſub uno peccato, ſed magno. Atque ea ſic jacet, ut poſſit excitari, ſi modo ira Cæſaris offenſi reſederit. Cujus clementia eſt tanta in eventu pœnæ, ut illa fuerit mitior noſtro timore. Vita data, & ira tua conſtitit citra eadem, ô Princeps, uſe moderatè poteſtate tuâ. Facultates paternæ inſuper adduntur, te non tollente, quaſi vita eſſet exiguum donum. Neque damnâſti mea acta ſententiâ Senatûs; neque meum exilium eſt decretum judice ſelecto: Tu ipſe invectus aſperis dictis ultus es, ut decet, injurias tuas: Ita dignum Principe. Adde, quod mandatum, tametſi atrox & minax, attamen fuit mite in nomine ſupplicii. Nempe dicor relegatus, non exul in illo: & paucæ voces ſunt aſſignatæ ſorti meæ. Nullum quidem ſupplicium majus integro & animi compoti, quam diſplicuiſſe tanto viro. Verùm numen ſolet nonnunquam fieri placabile: Dies ſolet procedere purus nebulâ disjectâ. Ego vidi ulmum preſſam vitibus pampineis, quæ fuerat icta fulmine irati Jovis. Quanquam tu prohibeas, ſperabimus. Hoc unum poteſt fieri, te interdicente. Magna ſpes mihi incidit, Princeps leniſſime, cùm te intueor; ſpes mihi decidit *cùm* intueor *meam ſortem. Et ſicut ſævitia non eſt æqualis, neque impetus continuus ventis turbantibus maria;*

Sit quoque noſtra domus vel ſenſu parva, vel ortu;
Ingenio certè non latet illa meo.
Quò videar quamvis nimiùm juveniliter uſus;
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaque doctorum Naſonem novit, & audet
Non faſtiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Muſis accepta, ſub uno,
Sed non exiguo, crimine lapſa domus.
Atque ea ſic lapſa eſt, ut ſurgere, ſi modò læſi
Ematuruerit Cæſaris ira, queat.
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta eſt,
Ut fuerit noſtro lenior illa motu.
Vita data eſt, citraque necem tua conſtitit ira,
O Princeps, parcè viribus uſe tuis.
Inſuper accedunt, te non adimente, paternæ
(Tanquam vita parùm muneris eſſet) opes.
Nec mea decreto damnâſti facta Senatûs:
Nec mea ſelecto judice juſſa fuga eſt.
Triſtibus invectus verbis (ita Principe dignum)
Ultus es offenſas, ut decet, ipſe tuas.
Adde quod edictum, quamvis immane minaxque,
Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo:
Parcaque fortunæ ſunt data verba meæ.
Nulla quidem ſano gravior mentiſque potenti
Pœna eſt, quàm tanto diſplicuiſſe viro.
Sed ſolet interdum fieri placabile numen:
Nube ſolet pulsâ candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quæ fuerit ſævi fulmine tacta Jovis.
Ipſe licèt ſperare vetes; ſperabimus æquè.
Hoc unum fieri te prohibente poteſt.
Spes mihi magna ſubit, cùm te, mitiſſime Princeps:
Spes mihi, reſpicio cùm mea fata, cadit.
Ac veluti ventis agitantibus æquora non eſt
Æqualis rabies, continuuſque furor;

NOTÆ.

Senatorum conſpiciendus, neque plebis aut capite cenſorum paupertate.

125. *Cujus.* | *Auguſti.*

132. *Selecto.* | *Selecti Judices* dicebantur ii, qui à Prætoribus urbanis, iiſque juratis, vel ex Senatorio, vel Equeſtri ordine, vel Tribunis ærariis ſeligebantur: non enim idem ſemper Ordo præfuit rebus judicandis.

137. *Exul.* | *Exilium* eſt perpetuum; *Relegatio* ad tempus.

Sed

Sed modò ſubſidunt, intermiſſique ſileſcunt,
Vimque putes illos depoſuiſſe ſuam ;
Sic abeunt redeuntque mei variantque timores :
Et ſpem placandi dantque negantque tui.
Per Superos igitur, quæ dent tibi longa, dabuntque,
Tempora, Romanum ſi modò nomen amant ;
Per Patriam, quæ te tuta & ſecura Parente eſt ;
Cujus, ut in populo, pars ego nuper eram ;
Sic tibi, quem ſemper factis animoque mereris,
Reddatur gratæ debitus Urbis amor.
Livia ſic tecum ſociales compleat annos,
Quæ, niſi te, nullo conjuge digna fuit.
Quæ ſi non eſſet, cælebs te vita deceret :
Nullaque, cui poſſes eſſe maritus, erat.
Soſpite ſic te ſit natus quoque ſoſpes ; & olim
Imperium regat hoc cum ſeniore ſenex :
Utque tui faciunt ſidus juvenile nepotes ;
Per tua perque ſui facta parentis eant.
Sic aſſueta tuis ſemper Victoria caſtris,
Nunc quoq; ſe præſtet, notaq; ſigna petat :
Auſoniumque Ducem ſolitis circumvolet alis :
Ponat & in nitidâ laurea ſerta comâ.
Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas ;
Auſpicium cui das grande, Deoſque tuos.
Dimidioque tui præſens es, & aſpicis Urbem :
Dimidio procul es, ſævaque bella geris.
Hic tibi ſic redeat ſuperato victor ab hoſte ;
Inque coronatis fulgeat altus equis ;

ſed interdum componuntur, & per vices quieſcunt, & credas illos omiſiſſe vim ſuam ; ita mei pavores diſcedunt & recurrunt, atque fluctuant, & ſpem faciunt atque denegant tui leniendi. Per Deos igitur, qui præbeant tibi longum ævum, quique præbebunt, ſi ſaltem diligunt nomen Romanum ; per Patriam, quæ eſt tuta & ſecura, te Patre, cujus ut in populo, ego nuper pars eram : ſic ſemper tibi præbeatur factis & animo debitus amor Urbis, quo dignus es. Sic Livia impleat tecum annos ſocios, quæ digna fuit nullo marito præter te. Quæ niſi eſſet, vita cælebs te deceret, nullaque erat, cui poſſes eſſe maritus : filius ſit etiam incolumis te incolumi ; & ſenex olim regat hoc imperium cum ſeniore : & ſicut faciunt tui nepotes ſidus adoleſcens, incedant per acta tua & ſui patris. Sic Victoria ſemper addicta tuis caſtris, ſe præbeat nunc etiam, & concedat in ſigna nota, & circumvolitet Ducem Italum alis ſolitis ; & ponat coronas laureas in odoratis capillis ; per quem bella geris, cujus corpore nunc certas ; cui das magnum auſpicium, & Deos tuos : & dimidio tui ades, & intueris Urbem : dimidio es longè, & geris atrocia bella. Sic ille ad te revertatur victor ab hoſte victo ; & excelſus ſplendeat in equis coronatis.

NOTÆ.

157. *Parente.* | Auguſtiſſimo titulo *Pater Patriæ* dictus eſt Auguſtus.

161. *Livia.* | Auguſti uxor, de qua jam ſuprà.

165. *Natus.* | Tiberium dicit : poſt nepotum enim ſuorum Caii atque Lucii obitum, Auguſtus illum privignum adoptavit ; ut teſtatur Dio.

167. *Nepotes.* | *Germanicum* dicit Druſi, Tiberii fratris, filium, quem Tiberio Auguſtus adoptandum dedit, veritus ne animo elatus ad res novas conſurgeret : deinde ad *Druſum*, qui Tiberii filius fuit. Turpiter hîc hallucinati ſunt qui de Caio & Lucio, jamdudum mortuis, hoc modo mentionem fieri arbitrati ſunt ; ſicuti optimè obſervavit clariſſ. Heinſius.

168. *Tiberii* ſcilicet.

170. *Nunc.* Quo tempore graviſſimum à Dalmatis & Pannoniis bellum motum fuerat : de quibus Dio. Commentator nullam temporis habuit rationem.

171. *Auſonium.* | *Tiberium*, ſcil. quem etiam bellum conſultò trahere ſuſpicatus eſt Auguſtus, ut legionibus diutiùs ſuccinctus eſſet : quamobrem novum exercitum legit, & Germanicum etiam in Pannoniam miſit.

172. *Laurea.* | Imperator ac milites triumphantes laureati urbem ingrediebantur.

174. *Auſpicium.* | Nihil niſi captatis ante auſpiciis incipiebant Ethnici ; illiuſque dicebantur, qui rem gerendam tanquam Auctor curabat. Pugnavit igitur Tiberius, non ſuis, ſed Auguſti auſpiciis.

175. *Dimidio.* | Sic etiam Horatius Amicum *dimidium animæ ſuæ* vocitavit. Hîc verò Tiberio adblanditur Naſo, quem tamen, niſi vehementer fallor, non ita charum habuit.

177. *Sic.* | Uſitata formula vovendi ; quaſi dicat, *Ita revertatur Tiberius, ita victoria tua ſigna petat*, &c. *uti mihi ignoſcas.*

Parce

Ignoſce, oro; & depone fulmen tuum ſava tela, nimium cognita mihi miſero! Ignoſce, Pater Patriæ: neque oblitus hujus nominis mihi adime ſpem tui molliendi. Neque oro ut revertar; quanquam credibile eſt magnos Deos præbuiſſe potiora petitis. Si indulges oranti exilium tolerabilius & propius, magna pars erit ſublata ex ſupplicio meo. Tolero extrema relegatus in hoſtes medios: neque quiſquam exul longius eſt remotus à patriâ. Pulſus ſolus ad oſtia Danubii ſeptemfluvi, urgeor frigido cardine puellæ Parrhaſiæ. Jazyges & Colchi, & agmen Meretrêum, & Getæ vix arcentur interfuſis aquis Iſtri. Cumque alii ſint à te relegati causâ majore, nulli tellus aſſignata eſt remotior, quàm mihi. Nihil eſt ulterius hâc, quàm frigus tantùm & hoſtis, & aqua quæ concreſcit glacie firmâ. Hactenus pars ſiniſtri Euxini eſt Romana. Baſternæ & Sarmatæ habent proxima. Hæc tellus eſt ultima ſub ditione Itala, vixque eſt in extrema ora tui Imperii. Unde oro humilis, ut nos ſubmoveas in loca tuta: ne pax ſit mihi ſublata etiam cum Patria. Nec metuam nationes, quas Danubius non ſatis arcet; neve tuus civis poſſim tolli ab hoſte.

Parce, precor: fulmenque tuum fera tela reconde;
Heu nimiùm miſero cognita tela mihi!
Parce, Pater Patriæ: nec nominis immemor hujus
Olim placandi ſpem mihi tolle tui.
Nec precor, ut redeam: quamvis majora petitis
Credibile eſt magnos ſæpe dediſſe Deos.
Mitius exilium ſi das, propiuſque roganti;
Pars erit è pœnâ magna levata meâ.
Ultima perpetior medios projectus in hoſtes:
Nec quiſquam patriâ longius exul abeſt.
Solus ad egreſſus miſſus ſeptemplicis Iſtri,
Parrhaſiæ gelido virginis axe premor.
Jazyges, & Colchi, Meterêaque turba Getæque,
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cumque alii causâ tibi ſunt graviore fugati,
Ulterior nulli, quàm mihi, terra data eſt.
Longiùs hâc nihil eſt, niſi tantùm frigus & hoſtis;
Et maris adſtricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars eſt Romana ſiniſtri:
Proxima Baſternæ Sauromatæque tenent.
Hæc eſt Auſonio ſub jure noviſſima, vixque
Hæret & Imperii margine terra tui.
Unde precor ſupplex ut nos in tuta releges:
Ne ſit cum patriâ pax quoque adempta mihi.
Ne timeam gentes, quas non bene ſubmovet Iſter:
Neve tuus poſſim civis ab hoſte capi.

NOTÆ.

182. *Nec immemor.* | Memorem vult eſſe Auguſtum Naſo, quòd Pater ſit Patriæ, ut paternâ indulgentiâ ſibi quoque parcat.

187. *Ultima.* | *Extremaque acerbiſſima mala.*

189. *Egreſſus.* | *Oſtia, les Embouchures.*

Iſtri | *Danubii*, qui maximus Europæ fluvius ſeptem vaſtis fluminibus in Pontum devolvitur.

190. *Virginis axe.* | Polo Septentrionali, cœloque frigidiſſimo; cui à Caliſto Parrhaſiâ ſeu Arcadicâ, in urſam mutatâ, deinde in cœlum tranſlatâ, ut jam ſæpe dictum, illud datum nomen.

191. *Jazyges.* | Populi Sarmatiæ Europeæ.

Colchi. | Populi Aſiæ ad Ponti Euxini oram Orientalem; quos ſiquidem Danubii aquis prohibitos dicere non potuit Naſo. Optime, ni fallor, de iis interpretatus eſt Micyllus, qui Medeam ſequuti, cùm illam apprehendere non potuiſſent, circa Tomos conſederunt, ut habet Comment. Apollonii lib. 4.

Meterêaque. | Gens fuit Scythiæ Europeæ, de qua vix alibi mentionem factam comperias: quare hunc locum corruptum ſuſpicantur. Merula *Neurea* legi mavult; eò fortè adductus, quòd *Neuros* & *Jazyges* conjunxit Val. Flaccus hoc verſu,

Neurus & expertes canentes Jazyges avi.

Getæque. | Hos Strabo id Orientem ad Pontum Euxinum tranſtulit, quos alii cum Dacis confuderunt: vultque hos Germaniam verſus ad Iſtri fontes collocatos, Davoſque olim dictos.

198. *Baſternæ.* | Populi fuerunt ultra Danubium, quos Germanis an Sarmatis aſcribat, dubitat Tacitus.

Sauromatæ. | Hi ad Boryſthenem porrecti erant.

203. *Iſter.* | Qui alio nomine dicitur Danubius: de quo jam ſuprà.

Fas

Fas prohibet Latio quemquam de sanguine natum
Cæsaribus salvis barbara vincla pati.
Perdiderint cùm me duo crimina, carmen & error;
Alterius facti culpa silenda mihi.
Nam non sum tanti, ut renovem tua vulnera, Cæsar;
Quem nimio plus est indoluisse semel.
Altera pars superest: quâ turpi crimine tactus
Arguor obscœni doctor adulterii.
Fas ergo est aliquâ cœlestia pectora falli;
Et sunt notitiâ multa minora tuâ?
Utque Deos, cœlumque simul sublime tuenti
Non vacat exiguis rebus adesse Jovi;
A te pendentem sic dum circumspicis orbem,
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii, Princeps, statione relictâ
Imparibus legeres carmina facta modis?
Non ea te moles Romani nominis urget,
Inque tuis humeris tam leve fertur onus;
Lusibus ut possis advertere numen ineptis;
Excutiasque oculis otia nostra tuis.
Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda:
Rhætica nunc præbent Thraciaque arma metum.

Fas vetat quemquam ortum ex sanguine Latino sæve catenas barbaras Cæsaribus incolumibus. Cùm duo peccata me prodiderint, versus, scilicet, & error; pravitas alterius facti est mihi præterunda. Nam non sunt tanti, ut operiam tuas plagas, Cæsar, quem semel offensum fuisse est plus nimio. Altera pars restat; quâ accusatus de obscœno flagitio, damnor doctor turpis adulterii. Adeòne fieri potest, ut mentes cœlestes aliquâ decipiantur? & multa sunt leviora quàm ut subjiciantur tuæ cognitioni. Et quemadmodum non licet Jovi aspicienti simul Deos & cœlum immiscere parvis rebus; sic dum circumspicis mundum à te pendentem, minima surripiuntur tuis cogitationibus. Quasi verò, Princeps, omisso gradu Imperii, legeres carmina facta modis inæqualibus? Non id petulus Romani nominis te premit, & tam leve onus incumbit tuis humeris; ut liceat demittere numen levibus jocis, & expendas nostra otia tuis oculis. Nunc Pannonia, nunc ora Illyris est tibi submittenda: arma Rhatica atque Thracia nunc incutiunt timorem.

NOTÆ.

205. *Fas prohibet.* | Ut quidem Romanæ superbiæ videbatur.

207. *Carmen.* | Libros dicit de Amoribus & Arte amandi.

Error. | Imprudentia & casus, de quo jam sæpiùs.

208. *Culpa.* | Cogitavit aliquando de Agrippa nepote ab exilio revocando Augustus, neque ejus rei conscium quenquam habuit præter Fabium maximum virum Consularem. Hic ad uxorem suam Martiam illud statim effutivit; quæ idem continuò ad Liviam Augusti conjugem detulit. Acerbè verò ea cum Cæsare de hac re expostulavit: quamobrem iratus Fabium jussit mori. Nasonis conjux illi Martiæ fuit conjunctissima. Forsitan ergo nimiùm sese Poeta in domum Augustam immiscuerat. Cæterùm crediderim semper alia omnia crimina obtentui, amores veram exilii causam fuisse.

209. *Nam non.* | Callidissima atque honestissima ratio: cæterùm magis Rhetorica quàm solida.

213. *Cœlestia.* | Quale est Augusti, qui aliis negotiis districtus, ad levissima ea, quæ de Amore scripsit Naso, non potuit animum demittere. Meliùs verò non potuit Naso causam defendere; si modò bona fuisset. Sed Augusto imponere difficile fuit.

219. *Scilicet.* | Indicio perverso alterius, non Augusti judicio damnatum sese innuit Poeta.

220. *Imparibus.* | Quia Pentametrum brevius Hexametro.

221. *Non ea.* | *Major est rerum moles, quàm ut tibi liceat de ineptis ludis cogitare.*

224. *Otia.* | *Quæ per otium scripsimus: quæque adeò vel nobis ipsis levissima.*

225. *Pannonia.* | Jàm suprà adversus Pannonios (*les Hongrois*) Tiberium atque Germanicum missos diximus.

Illyris. | Regio est Italiæ opposita, ultra mare Adriaticum. Mazæos autem, Dalmaticam gentem, quæ magis ad ortum Illyriæ, multis damnis affecerat Germanicus: qui denique cum Pannoniis fame, morbo, & bello afflicti de pace ineunda legatos miserunt; eo ipso anno quo in exilium missus Naso. Sed ea pax infida fuit.

226. *Rhætica.* | Rhæti, *les Grisons*, ad Italiam usque pertinent. Non hos tamen, sed illis conterminos Noricos rebellasse scripsit Dio: quem vide omninò libri 4. cap. 12.

Thracia. | Hæc à Pisone perdomita fuit.

Nunc Armenius posit pacem : nunc eques Parthus effert manu trepidâ arcus, & signa ablata. Nunc Germania sentit te adolescentem filio tuo ; & Cæsar gerit bella pro magno Cæsare. Denique, ut in tanto corpore quantum non fuit unquam, nulla est pars imperii quæ fatiscat : Urbs etiam, & custodia legum tuarum & morum, quos optas esse similes tuis ; te fatigat. Neque otia quæ præbes populis tibi obveniunt ; & geris bella sollicita cum multis. Obstupeam ergo te in mole tantarum rerum unquam perlegisse nostros lusus. At si, quod magis cuperem, forte otiosus fuisses, nullum flagitiosum inveniſſes in Arte meâ. Agnosco equidem illa scripta non esse vultus gravis, neque digna legi à tanto Principe : neque tamen ideò ea sunt contraria patutis legum, & docent puellas Romanas. Neve possis incertus esse, quibus scribam, unus libellus ex tribus habet hos quatuor versus : Longè este vittæ subtiles, indicium castitatis ; atque fascia longa onæ velas medios pedes : nihil scribemus nisi legitimum & furta licita : neque ullum flagitium erit in meo carmine. Annon severè repulimus ab hac Arte omnes, quas stola & vitta capta prohibet tangi ?

Nunc petit Armenius pacem : nunc porrigit arcus
Parthus eques, timidâ captaque signa manu.
Nunc te prole tuâ juvenem Germania sentit ;
Bellaque pro magno Cæsare Cæsar obit.
Denique, ut in tanto, quantum non extitit unquam,
Corpore, pars nulla est quæ labet imperii ;
Urbs quoque te & legum lassat turela tuarum,
Et morum, similes quos cupis esse tuis.
Nec tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas ;
Bellaque cum multis irrequieta geris.
Mirer in hoc igitur tantarum pondere rerum
Unquam te nostros evoluisse jocos.
At si (quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
Nullum legisses crimen in Arte meâ.
Illa quidem fateor frontis non esse severæ
Scripta, nec à tanto Principe digna legi :
Non tamen idcircò legum contraria jussis
Sunt ea ; Romanas erudiuntque nurus.
Neve quibus scribam possis dubitare ; libellus
Quatuor hos versus è tribus unus habet :
Este procul, vittæ tenues, insigne pudoris ;
Quæque regis medios instita longa pedes :
Nil, nisi legitimum, concessaque furta, canemus ;
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidè submovimus Arte,
Quas stola contingi vittaque sumpta vetat ?

NOTÆ.

227. *Armenius.* | Armenia regio est ultra Cappadociam & Euphraten. Adversus Armenios alterum ex Cæsaribus nepotibus anteà miserat Augustus ; qui ex vulnere in ea expeditione accepto in Syriâ obiit. Adeoque si Justino credimus, ipse Augustus Orientis statum composuit.

Porrigit. | *Parthi quoque & Armeniam vindicanti facilè cesserunt ; & signa militaria quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant reposcenti reddiderunt ; obsidesque insuper obtulerunt.* Tranquillus in Augusti vita.

229. *Prole.* | Nisi vehementer fallor, non patitur ratio temporum, ut de Druso Tiberii fratre illud intelligatur : nullusque dubito quin de Tiberio agat Naso, ad quem missum ab Augusto Germanicum, ex Dione suprà annotavimus. Vide Dionem & Velleium.

231. *Ut.* | Mirum esse innuit, quòd in tanto corpore, quale fuit Imperii Romani, nulla pars labet, ut Cæsaris curis illud totum ascribat ; cui adeò Nasonis otia & nugas non concessum fuerit inspicere.

233. *Legum.* | Non modò leges retractavit, sed quasdam ex ingenio sanxit, ut testis est Suetonius : qui omninò videndus.

241. *Frontis.* | *Quæ severitatem titulo aut primâ paginâ præ se ferant.*

244. *Erudiunt.* | Immò maximè : Cùm rem videas, censeas. Scilicet ea scripta non viderint puellæ Romanæ, quia illis non dicata !

247. *Vittæ.* | Id est, *Virgines pudicæ*, quæ vittis utuntur.

252. *Stola.* | Quæ fuit matronarum vestis propria.

At matrona poteſt alienis artibus uti ;
Quoque trahat, quamvis non doceatur, habet.
Nil igitur matrona legat : quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
Quodcunque attigerit, ſi qua eſt ſtudioſa ſiniſtri,
Ad vitium mores inſtruet inde ſuos.
Sumpſerit Annales (nihil eſt hirſutius illis)
Facta ſit unde parens Ilia, nempe leget.
Sumpſerit, Æneadum genitrix ubi prima ; requiret,
Æneadum genitrix unde ſit alma Venus.
Perſequar inferiùs (modò ſi licet ordine ferri)
Poſſe nocere animis carminis omne genus.
Non tamen idcircò crimen liber omnis habebit.
Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.
Igne quid utilius ? ſi quis tamen urere tecta
Comparat, audaces inſtruit igne manus.
Eripit interdum, modò dat medicina ſalutem :
Quæq; juvans monſtrat, quæque ſit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur enſe viator :
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.
Diſcitur, innocuas ut agat facundia cauſas :
Protegit hæc ſontes immeritoſque premit.
Sic igitur carmen, rectâ ſi mente legatur,
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
At quiddam vitii quicunque hinc concipit, errat :
Et nimiùm ſcriptis abrogat ille meis.
Ut tamen hoc fatear : Ludi quoque ſemina præbent
Nequitiæ : tolli tota theatra jube ;

At matrona poteſt uti artibus alienis, & habet quæ accipiat, tametſi non doceatur. Matrona ergo nihil legat, quia poteſt eſſe inſtructior ad peccandum ex omni poemate. Si quæ eſt amans obliqui, inde inſtituet mores ſuos ad crimen. Ceperit Annales (nihil eſt aſperius illis) nimirùm illa videbit ex quo Ilia ſit facta mater. Ceperit poema, *in quo prima mater Æneadum, petet ex quo alma Venus ſit mater Æneadum. Probabo inferiùs (ſi modò conceditur* ſingula ſuo *ordine referre) omne genus carminis poſſe obeſſe animis. Non ideo tamen omnis liber erit pravus, nihil juvat, quod idem non queat obeſſe. Quid eſt utilius igne ? Si quis tamen inſtituit incendere domos, inſtruit manus temerarias igne. Medicina nonnunquam tollit proſperam valetudinem, aliquando confert : atque indicat quod gramen proſit, quodve noceat. Et latro & viator providus cingitur gladio : verùm ille* ſtruit *inſidias, hic ſibi parat præſidium. Comparatur eloquentia ut tueatur cauſas juſtas : hæc defendit noxios, & urget inſontes. Ita ergo patebit meos verſus neminî poſſe obeſſe, ſi modò legantur puro animo. Atque quiſquis hinc in animum inducit aliquid ſceleſti, fallitur ; & nimiùm detrahit meis ſcriptis. Quanquam verò hoc agnoſcam : Ludi etiam exhibent fomites laſciviæ ; Jube omnia theatra removeri,*

NOTÆ.

253. *At matrona.* | Objectio eſt quàm ſibi ex parte Auguſti fingit, minus à commentatore intellecta.

Alienis. | Id eſt, *quæ non ſibi ſcripta.*

254. *Trahat.* | *Sua faciat.*

255. *Nil igitur.* | Non reſpondes, Naſo : neque verò quod ſatisfaciat quiſquam proferre poſſit. Vix enim ulla, utcumque ſapiens & ſapientiſſima Naſonis Artes poſſit legere, quæ non corrupta diſcedat. Ipſemet fugâ ſibi in amore conſulendum eſſe ſua ſit ; vinci adeoque cupit, qui lenociniis, quæ ille habet, animum ſuum attentum præbet.

256. *Poteſt.* | Verùm equidem. Cæterùm non fuerit illud crimen carminis ſcripti, ſed ingenii legentis. Tua verò ita adornata, ut eo ipſo mentem deleniant, quòd illam tangant.

258. *Inſtruet.* | A contrario, ſcilicet.

259. *Hirſutius.* | Horrido enim ac priſco genere ſermonis, nullis deliciis, ſcripti Annales Romani.

260. *Ilia.* | Quæ virgo Veſtalis ex Marte Romulum & Remum genuit.

261. *Ubi prima.* | *Sumpſerit librum, in quo prima Mater Æneadum.* Maronis dicit Æneidem. Somniaſſe videtur interpres in hoc loco.

262. *Unde.* | *A quo ?* nimirùm ab Anchiſe ; ut hinc cognoſcat quilibet ex adulterio ortos Romanorum proceres. Quod an ſatis cautè dictum fuerit, aliis judicandum relinquo.

280. *Tolli.* | Quaſi dicat, *Siquidem omnia removenda, quæ habent ſemina nequitiæ, etiam theatra prorſus tollenda : atqui iſtud poſterius non ſit ; neque igitur carmina proſcribenda.*

quæ frequenter præbuerunt multis animum peccandi, cùm arena Martia sparsa est in duro solo. Diruatur Circus: licentia Circi non est secura: puella hic assidet viro non cognito. Quamobrem ulla porticus aperta est, siquidem nonnullæ deambulent in ea, ut amator eodem accedat? Quis locus est venerabilior templis? Si qua est callida in suum crimen, effugiat hæc etiam. Cum fuerit in templo Jovis, recordabitur in templo Jovis quam multas mater ille Deus fecerit. Occurret veneranti proxima templa Junonis, hanc Deam ægrè passam multas adulteras. Minervâ visâ, petet quamobrem virgo eduxerit Erichthonium ortum ex crimine. Venerit in eadem Martis magentis quæ tua munera; Venus est juncta viro. Vindici ante januam. Sedens in templo Isidis, petet quamobrem Saturnia illum agitaverit per mare Ionium & Bosphorum.

Peccandi causam quæ multis sæpe dederunt,
Martia cùm durum sternit arena solum.
Tollatur Circus: non tuta licentia Circi:
Hîc sedet ignoto juncta puella viro.
Cùm quædam spatientur in hac, ut amator eâdem
Conveniat, quare porticus ulla patet? 286
Quis locus est templis augustior? hæc quoque vitet,
In culpam si qua est ingeniosa suam.
Cùm steterit Jovis æde, Jovis succurret in æde,
Quàm multas matres fecerit ille Deus. 290
Proxima adoranti Junonia templa subibit,
Pellicibus multis hanc doluisse Deam.
Pallade conspectâ, natum de crimine virgo
Sustulerit quare quæret Erichthonium.
Venerit in magni templum tua munera Martis: 295
Stat Venus Ultori juncta viro ante fores.
Isidis æde sedens, cur hanc Saturnia, quæret,
Egerit Ionio Bosphorioque mari.

NOTÆ.

282. *Martia.* | Quia eâ spargebantur loca sibi gladiatores Martem exercebant, & pugnas inibant.

283. *Circus.* | Locus fuit Romæ à Tarquinio Prisco ludis celebrandis exstructus; cui à forma, ovi specie orbiculatâ, aut circulari, illud datum nomen.

Licentia. Ubi passim juvenes cum puellis, noti ignoti, sedent promiscuè, & quælibet effutiunt.

286 *Quare.* | Siquidem Porticus amantibus etiam faveant, qui illuc amoris causâ conveniunt, claudi debere aut omninò everti eas contendit Poeta; siquidem tamen ex rerum abusu, legitimum usum tollendum quisquam censuerit. Atque eò spectat ejus oratio, ut ne suæ Artis amatoriæ delicæ & lepores damnentur, quia illis ad nequitiam abuti possint matronæ. Quæ omnia ad fucum faciendum summâ arte sunt exquisita; ad persuadendum verò non satis idonea.

290. *Quam multas.* | Hinc vides, Lector, qualis potuerit esse religio hujus generis hominum: quamque abhorrendus omnis Ethnicorum cultus, si pauculos excipias, qui istas nequitias supremo Enti totum abjudicaverunt.

Matres. In Metamorphosi passim videre licet Jovis adulteria.

292. *Pellicibus.* | Qualis Europa, Io Alcmena, Danaë, Calisto, Leda, aliæ sine numero.

293. *Virgo.* | *Pallas*, scilicet.

294. *Erichthonium.* | Hic ex Vulcani semine, à Pallade repulsam passi ortus est puer draconum pedibus horribilis. Dictus est ἀπὸ τῆς ἔριδος καὶ χθονὸς, ex contentione & humo, hâc causâ: Jupiter per infernam paludem Vulcano juraverat se nihil negaturum, quòd Diis arma adversus gigantes fecisset. Hic Palladis postulavit nuptias. Abnuere non potuit qui sese tantâ religione constrinxerit: adeoque turpissimi fabri libidini eam objicere coactus est. Minervam igitur, quod reliquum fuit, hortatus est, ut pudicitiam defenderet, quòd ea egregiè præstitit: sed per eam luctam Vulcani semen in terram decidit. Inde Erichthonius: quanquam alii aliter. Minervæ verò curas in eo tollendo vide in Metam.

295. *Tua.* | Quia Marti ultori illud templum, quod bello pro ultione patris suscepto voverat, exstruxit Augustus.

296. *Juncta.* | Quia Veneris genetricis ædes Martis templo proxima; ut hinc pronum sit ejus cum illa adulterium recordari: tum nequitias ejusmodi aucupari. Cæterùm observa, Lector, quantâ industriâ voces conquisierit Poeta, quæ maximè instituto faveant. Ut rem ipsam narrat, non videtur quisquam posse ad Martis ædes accedere, quin illum adulteria suadentem audiat aut videat.

297. *Cur.* | Quia, *scilicet*, Io, pellex fuit, Juno eam, in vaccam mutatam, toto orbe agitavit, donec in Isin in Ægypto conversa est. Quam fabulam vide in Metam. namque frustrà toties easdem quisquilias everreremus. Festinanter, & earum rerum tollendarum causâ, quæ bonæ sunt, cætera perstringenda. In iis non immorandum.

In

In Venere Anchiſes, in Luna Latmius heros,
In Cerere Iaſion, qui referatur, erit.
Omnia pervérſas poſſunt corrumpere mentes.
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.
At procul ab ſcripta ſolis meretricibus Arte
Submovet ingenuas pagina prima nurus.
Quæcunq; irrumpit, quo non ſinit ire ſacerdos;
Protinùs hæc vetiti criminis acta rea eſt.
Nec tamen eſt facinus molles evolvere verſus:
Multa licet caſtæ non facienda legant.
Sæpe ſupercilii nudas matrona ſeveri,
Et Veneris ſtantes ad genus omne videt.
Corpore Veſtales oculi meretricia cernunt:
Nec domino pœnæ res ea cauſa fuit.
At cur in noſtra nimia eſt laſcivia Muſa?
Curve meus cuiquam ſuadet amare liber?
Nil niſi peccatum manifeſtaq; culpa, fatendum eſt:
Pœnitet ingenii judiciique mei.
Cur non Argolicis potiùs quæ concidit armis,
Vexata eſt iterum carmine Troja meo?
Cur tacui Thebas, & mutua vulnera fratrum?
Et ſeptem portas ſub duce quamque ſuo?

Anchiſes erit qui memoretur in Venere, heros Latmius in Luna, Iaſion in Cerere. Cuncta poſſunt perdere animos corruptos. Attamen illa omnia ſtant ſuis ſedibus. At prima pagina arcet honeſtas matronas ab Arte ſcripta ſolis ſcortis. Quæcunque per eam accedit quo ire das prohibet accedere, ea re continuò arguitur interdicti ſceleris. Neque tamen eſt flagitium percurrere laſciva Poemata, licet pudica evolvant plurima non admittenda. Matrona ſæpe quæns caſti ſupercilii intuetur nudas meretrices, & ſeſe præbentes ad omne genus Veneris. Oculi Veſtales ſpectant corpora meretricia: neque ea res fuit cauſa multæ a Domino. At quamobrem nimia eſt mollities in noſtra Muſa? Vel cur meus liber conſuit cuiquam amare? Nihil eſt niſi delictum & crimen evidens, agnoſcendum eſt: Piget ingenii & judicii mei. Quare Troja quæ diruta eſt telis Argolicis, non agitata eſt denuo meis verſibus? Quamobrem ſilentio prætermiſi Thebas, & mutua vulnera fratrum? & ſeptem portas, ſingulas ſub duce ſuo?

NOTÆ.

299. *Anchiſes.* Qui ex Venere Æneam ſuſcepit.

Latmius. *Endymion*, à Latmo Cariæ monte ſic dictus, quem Luna amavit.

300. *Iaſion.* Qui Jovis & Electræ filius ex Cybele uxore Corybantum genuit: ex Cerere verò per adulterium Plutonem.

302. *Tuta.* Neque porticus, neque templa everruntur, quia ex illis, aut in illis, ingeniosæ ad nequitiam mulieres, malè faciendi anſam præripiunt; adeoque neque amatorii libelli tollendi, aut eorum Auctor profligandus. Atque hic verus eſt ſenſus hujus loci, ni fallor: neque placent quæ in eum alii, quos quidem vidi, protulerunt.

305. *Quæcunque.* Neque ſe vatem, neque Veneris ſacerdotem reum eſſe à ſimili arguit Naſo; ſed eam quæ prohibita impexerit,

Licet. Verùm. Sed nequitias docere, atque libidinem proritare non licet.

309. *Severi.* Si credere fas eſt: Catone namque theatrum ingreſſo, non auſus eſt populus ut nudarentur mulieres poſcere, quamobrem diſceſſiſſe teſtatur Valer. Maximus, ne præſentiâ ſuâ ſpectaculi conſuetudinem impediret. Si quæ ergò eſſent ſupercilii ſeveri matronæ, Floralia ludos certè non ſpectâſſent, quibus turpiſſimæ meretrices laſciviam ſuam oſtentui haberent.

312. *Domino.* *Pontifici Maximo*, qui in Veſtales animadvertebat, ſi caſtitatem violâſſent. Quanquam ſuſpectus eſt erroris hic verſus.

313. *At cur.* Seipſum damnat Poeta: quòd quidem non meritò tantùm, ſed Oratoriæ, & arte ad impetrandam veniam accommodatiſſimâ.

317. *Argolicis.* A Græcis everſam Trojam cantaverat Maro. Illud idem argumentum potuiſſe aſſumere ſe de novo, non ſine calliditate ſui commendatione, dicit Poeta.

318. *Vexata.* Quia Trojæ labores Virgiliano deſcribuntur carmine, ideò *vexata* dicitur.

319. *Thebas.* Quæ urbs Bœotiæ, aut certè bellum ad eam geſtum Statio Poetæ egregii operis præbuit argumentum.

Fratrum. Eteocles & Polynices, qui mutuo vulnere, ad ſingulare certamen congreſſi, occubuerunt. Filii fuerunt Œdipi Thebanorum regis, quorum paſſim repetitam hiſtoriam huc fruſtrà tranſcribere viſum eſt.

320. *Sua.* Ea lege Œdipus regnum ſuum Eteocli atque Polynici reliquerat, ut alternis annis regnarent. Majori natu Eteocli priores partes Polynices conceſſerat: verùm ille, expleto anno,

Neque Roma bellicosa recusabat mihi argumentum : atque pius est labor memorare acta Patriæ. Denique, Cæsar, siquidem cumulaveris omnia beneficiis, una pars de multis fuit mihi describenda. Et quemadmodum lumen coruscum Solis ducit oculos ; tua acta ita duxissent meam mentem. Accusor indignè : exiguus ager à me colitur : illud opus erat magna copiæ. Si qua navicella non reformidat ludere in parvo stagno, non debet idcircò se committere mari. Fortè etiam incertus sim, an sim satis paratus ad versus tenuiores, & parsim levibus modis. At si me cogas cantare Gigantes protritos fulmine Jovis, onus franget nitentem. Est ingenii fertilis scribere facta ingentia Cæsaris ; ne carmen vincatur argumento. Et tamen aggressus eram : sed videbar detrahere, &, quod nefas, esse detrimento tuæ virtuti. Rursùs redii ad opus tenue & versus juveniles ; & perculi animum meum ficto amore.

Nec mihi materiam bellatrix Roma negabat:
Et pius est patriæ facta referre labor.
Denique cùm meritis impleveris omnia, Cæsar,
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utque trahunt oculos radiantia lumina Solis ;
Traxissent animum sic tua facta meum.
Arguor immeritò : tenuis mihi campus aratur :
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideò debet pelago se credere, si quo
Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forsitan & dubitem, numeris levioribus aptus
Sim satis ; in parvos sufficiamque modos.
At si me jubeas domitos Jovis igne Gigantas
Dicere ; conantem debilitabit onus.
Divitis ingenii est immania Cæsaris acta
Condere ; materiâ ne superetur opus.
Et tamen ausus eram : sed detrectare videbar,
Quodque nefas, damno viribus esse tuis.
Ad leve rursùs opus juvenilia carmina veni ;
Et falso movi pectus amore meum.

NOTÆ.

regno cedere fratri recusavit. Quare hic ad Adrastum Argivorum regem confugit, qui paratis maximis copiis cum Amphiarao, Hippomedonte, Capaneo, Tydeo, Parthenopæo, & Polynice ipso, in generum assumpto, adversus Eteoclem bellum gessit. Horum ducum unusquisque portam sibi oppugnandam ceperat : namque Thebis septem fuerunt. Illud nunc agitur.

324. *Pars.* | *Meritorum rerum, ô Cæsar.* Nunc verò & summâ arte, & veris rationibus causam suam agit Poeta.

327. *Arguor.* | Correctio est ingeniosissima, tum ad facti sui excusationem tum ad Cæsaris laudem.

Tenuis. | Metaphora aptissima quâ se leviori bus tantum idoneum esse agnoscit Poeta. Per tenuem enim cumpum enim leve argumentum aut materia intelligitur.

328. *Illud.* | *Quodcunque ex Augusti præclaris factis in Poematis argumentum desumpsisset.*

Fertilitatis. | *Fertilis atque ulteris ingenii.*

329. *Non ideò.* | Alia Allegoria eodem spectans

336. *Levioribus.* | *Elegiis*, quibus levior materia tractatur.

334. *Jovis igne.* † *Fulmine.*

Gigantas. | Qui bellum adversus Deos ausi movere : De quibus in Metam.

334. *Onus.* | *Operis difficultas.*

336. *Condere.* | *Componere, scriptis ad posteros transmittere, & quasi aterna renovare.* Hinc verò apparet distichо superiore per Jovem, Augustum allegoricè intelligendum : per Gigantas, eos omnes qui adversus illum bello congressi.

Materia. | Dicta factis exæquanda oratori esse docuit Crispus : quantò magis Poetæ, cujus opus materiam exornare, & superare debet?

337. *Detrectare.* | *Tuæ laudi detrahere.*

338. *Viribus.* | *Virtuti.*

339. *Juvenilia.* | *Quæ juvenum lusus, materiâ ingenio meo tenui accommodatâ, exponerent.*

340. *Falso.* | Quasi ipse non amaverit, sed aliorum Amores scripserit.

Non equidem vellem : ſed me mea fata trahebant,
Inque meas pœnas ingenioſus eram.
Hei mihi, quòd didici ! quòd me docuêre parentes,
Literaque eſt oculos ulla morata meos !
Hæc tibi me inviſum laſcivia fecit, ob Artes,
Quas ratus es vetitos ſollicitâſſe toros.
Sed neque me nuptæ didicerunt furta magiſtro :
Quodque parùm novit, nemo docere poteſt.
Sic ego delicias, & mollita crimina feci,
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
Nec quiſquam eſt adeò media de plebe maritus,
Ut dubius vitio ſit pater ille meo,
Crede mihi ; mores diſtant à carmine noſtro.
Vita verecunda eſt, Muſa jocoſa mihi.
Magnaque pars operum mendax & ficta meorum
Plus ſibi permiſit compoſitore ſuo.
Nec liber indicium eſt animi, ſed honeſta voluptas,
Plurima mulcendis auribus apta ferens.

Nollem equidem, ſed ſors mea me regebat, & eram ſolers in meum ſupplicium. Hei mihi, quod profeci in literis ! quòd parentes erudierunt me, & ulla litera detinuit oculos meos ! Hæc laſcivia reddidit me tibi odioſum, propter Artes, quas didiciſti appetiſſe lectos proximos. Verum neque matrimonio junctæ edoctæ ſunt adulteria me præceptore : & nullus poteſt docere quod non intelligit. Ego ita ſcripſi amores, & laſcivos verſus, ut nulla fabula tetigerit nomen meum. Neque adeò ullus eſt vir de medio populo, ut ille ſit pater incertus mea culpâ. Fidem mihi adhibe : mores differunt à noſtris verſibus. Vita eſt mihi honeſta, Muſa feſtiva. Magnaque pars ſcriptorum meorum & falſa & ficta amplius ſibi induſit ſuo auctore. Neque liber eſt indicium mentis, ſed eſt voluptas honeſta exhibens plurima idonea ad capiendas aures.

NOTÆ.

341. *Mea fata.* | *Ipſe quidem pol ſapiens fingit fortunam ſibi :* ſiquidem memineris, Naſo. Verum & ita loquuntur noſtri homines plerique. Si quid ipſi contra Gratiæ inſtinctum turpiſſimè admiſerunt. *Oh ! Deus ſic voluit*, inquiunt : *Mihi gratiam efficacem non indulſit : Namque ſi indulſiſſet, procul dubio ejus decreta ſunt immutabilia. Ille omnia poteſt : neque ceſſiſſem. Nobis ignoſcet.* Si quid exuperans gratia, neſcientibus illis fortè, præſtitit ; tunc id totum in ſeſe derivant. Atque eo modo, ſive benè, ſive malè agant ſuperbiunt ipſi, Deum non tantùm debito honore ſpoliant, ſed & illi nequitiam ſuam affingunt. Scelera & genera ſacrilega ! Sed quòd magis dolendum, Theologaſtri quidam, cùm hanc materiam enarrandam aſſumpſerant, non audent loqui ; videntur aſperos carduos comedere. Atque ita quiſque ad ingenium ſuum redit. Deus omnia præſtiterit ; homines ſinguli per Averni de cenſum cœlos penetrabunt. Vapida pectora & vanitatis ludibria ! Scilicet ipſi vivimus per gratiam ; non Deus.

342. *Pœnas.* | Quia exilio pulſus propter Amorum libellos ; uti quidem ille credendum fuadet.

343. *Didici.* | Non literæ, ſed ingenium laſcivum obfuit.

346. *Vetitos.* | *Matronarum*, ſcilicet.

347. *Furta.* | *Inconceſſam Venerem.*

348. *Parùm novit.* | Quaſi vero ille matronam neſcit corrumpere, qui aliam quamvis puellam ! Iſta ad ludendum, quod optimè noverat Naſo, non ad perſuadendum ſunt apta.

350. *Fabula.* | Scilicet ideò fuerit ille caſtiſſimus, quia in ore non fuerit omni populo ? Aliter ipſe docuit Naſo.

352. *Dubius.* | *Quod illius conjugem tetigerim.*

Vitio. | *Adulterio.* Non *præceptis*, ut expoſuerunt.

353. *Crede mihi.* | Non credo tamen : namque nimius es in Cogitandis, Probandis, atque Amandis quibuſque Veneris illecebris atque deliciis. Fugè contulendum ſibi ipſe frequens indicâſti, vix aliter ; neque aliter ſuadet Ratio & Veritas. Jamdiu perit, qui à Cogitatione voluptuaria mentem revocare non poterit : neque in medio præcipitio conſtiterit, qui pedem in aditu reprimere nequiverit.

Diſtant. | Seſe dicit non illud feciſſe quod ſuaſit. Cæterùm & *ſuadere* ipſum eſt in moribus ; & ille jam fecit, qui amavit.

355. *Mendax.* | Fortè iſtud verùm ; ſed fallaciam eſſe in Vero magis adhuc crediderim.

356. *Suo.* | *Ovidio*, qui plura dixit quàm fecit.

357. *Nec liber* | Veriſſimè, ſi quicquam aliud. Supereſt ut honeſtam voluptatem eſſe probaveris, ultrò ad libidinem & nequitiam prònum humanum ingenium, deliciis inſuper ad eaſdem acuere.

Accius esset crudelis; Terentius esset popino; qui scribunt sæva bella essent bellicosi. Denique non solus scripsi molles Amores: solus sui pœnas Amore scripsi. Musa Teia senis Lyrici quid docuit nisi mulieri venerem mulso mero? Sappho Lesbia quid docuit nisi puellis amare? Tamen Sappho se ira & ille fuit securus. Neque tibi obfuit, Battiade, quod sæpe ipse confessus es carmine tuas voluptates legenti. Nulla est Comœdia faceti Menandri sine Amore: Atque hic solet legi ab adolescentulis & puellis. Quid est ipsa Ilias, nisi obscœna meretrix, de qua certamina fuit inter Amatorem & maritum? Quid prius est illi Amore Chryseidis? & ut puella subita moverat iram ducum? Vel quid est Odyssea, nisi una fœmina expetita a multis procis, propter amorem, dum maritus abest?

Accius essет atrox; conviva Terentius esset;
Essent pugnaces, qui fera bella canunt. 360
Denique composui teneros non solus Amores:
Compositо pœnas solus Amore dedi.
Quid nisi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teia Musa senis?
Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas? 365
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi, Battiade, nocuit, quod sæpe legenti
Delicias versu fassus es ipse tuas.
Fabula jucundi nulla est sine amore Menandri:
Et solet hic pueris virginibusque legi. 370
Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera, de qua
Inter Amatorem pugna virumque fuit?
Quid prius est illi flammâ Chryseidos? utque
Fecerit iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyssea est, nisi fœmina propter amorem,
Dum vir abest, multis una petita procis? 376

NOTÆ.

350. *Accius.* | Poeta qui Tragœdias scripsit, & ex Sophocle in Latinam vertit; duriusculè, ut Ciceroni visum; quod in temporis vitium rejicit Quintil.

Atrox. | Quia Tragœdiarum suarum tale argumentum. Adeoque hic denique redit Nasonis oratio: *Ego non sum arguendus, si quidem lasciva quædam scripsi in Amoribus: namque illud, non meum, sed Argumenti & Amoris fuerit vitium. Non dicitur Accius crudelis, qui tyrannorum atrox ingenium & similia scripsit: Ergo neque ego lascivus, cui Amatorum indolem aliaque id genus per rationem argumenti, expolivi.* Cujus generis sit ista ratio non ambigent qui Terentium legerint, aut Ædilium fuisse meminerint prius fabulas excutere, quàm ad populum referrentur. Quadam omnino silentio prætereunda sardet pudor. Asia vituperanda, non laudanda. Virtus, &c.

Conviva. | Quia in ejus Comœdiis de adolescentum compotationibus agitur; in quibus Syros præsertim lautè munus administravit suum.

364. *Teia.* | Anacreontis Poetæ, qui Teon, urbem & portum Joniæ patriam habuit.

365. *Lesbia.* | Lesbon Ægæi maris insulam, è regione Trojæ, patriam habuit Sappho; quæ libris suis poemata lasciva, Elegias, Epigrammata, alia quæ comprehendit; de quâ in præcedentibus.

367. *Battiade.* | Callimachus est, qui à Batto generis sui auctore, qui Cyrenen condidit, illud nomen accepit. Lyden puellam amavit, de qua etiam scripsit Elegias.

369. *Menandri.* | Is fuit Athenensis Comœdiarum scriptor, quarum nonnullas Terentius Latinas fecit.

371. *Ilias.* | Quæ Homeri opus, de Ilio seu Troja, à Græcis, ob raptam Helenam, subversa.

ipsa. | Maximam laudem habet hoc in loco hæc vocula; ut Homeri Iliadem omnium faciat Poematum præstantissimum.

Adultera. | Quia ob turpissimam illam, Helenam, scilicet, à Paride raptam, bello conflagravit tota Asia, in quem conjuraverunt omnes Græciæ Principes.

372. *Amatorem.* | Paridem.

Virum. | Menelaum.

373. *Chryseidos.* | In principio statim Iliados Agamemnonis erga Chryseida, seu Astynomen, Chryse sacerdotis filiam, amor describitur.

374. *Puella.* | Briseis est, quam Achilli eripuit Agamemnon, postquam Astynomen suam patri coactus est restituere: quare gravissimæ inter eos orta inimicitiæ.

375. *Odyssea.* | Quæ alterum Homeri opus, de Ulyssis erroribus, à quo Græcè nomen habuit.

Fœmina. | Penelope, Ulyssis conjux; quam multi, absente marito, expetierunt, ut dictum in Epistolis.

Quis

Quis niſi Mœonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obſcœno corpora prenſa toro?
Unde niſi indicio magni ſciremus Homeri,
Hoſpitis igne duas incaluiſſe Deas?
Omne genus ſcripti gravitate Tragœdia vincit:
Hæc quoque materiam ſemper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto, niſi cæcæ flamma novercæ?
Nobilis eſt Canace fratris amore ſui.
Quid, non Tantalides agitante Cupidine currus
Piſæam Phrygiis vexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrum natorum ſanguine mater,
Concitus à læſo fecit amore dolor.
Fecit amor ſubitas volucres cum pellice regem,
Quæque ſuum luget nunc quoque mater Ityn.
Si non Æropen frater ſceleratus amâſſet;
Averſos Solis non legeremus equos.
Impia nec tragicos tetigiſſet Scylla cothurnos,
Nì patrium crinem deſecuiſſet amor.
Qui legis Electran, & egentem mentis Oreſten,
Ægyſthi crimen Tyndaridoſque legis.

Quis niſi Mœonides refert Venerem & Martem juvenclos corpora deprehenſa in turpi lecto? Unde ſciremus niſi declaratione magni Homeri, duas Deas correptas amore hoſpitis? Tragœdia eſt ſupra omne genus ſcripti, gravitate: hæc etiam ſemper habet argumentum ex amore. Nam quid in Hippolyto, niſi amor cæcæ novercæ? Canace eſt celebris Amore fratris ſui. Quid, annon Tantalides eburnus duxit Piſæum equis Phrygiis, Amore recente currus? Dolor motus ab amore offenſo cauſa fuit ut genetrix infigeret cultrum cruore fœtum. Amor mutavit in aves Pandionias regem & illicem, & matrem, quæ nunc etiam deſlet ſuum Ityn. Si frater ſceleſtus non amâſſet Æropen, non legeremus equos Solis retroactos. Neque Scylla impia tetigiſſet cothurnos tragicos, niſi Amor totondiſſet crinem patrium. Qui legis Electran & Oreſten mente captum, leges crimen Ægyſthi & Tyndaridis.

NOTÆ.

377. *Mœonides.* | *Homerus.*

378. *Prenſa.* Tenuiſſimis retibus comprehenſos Vulcanus Veneris maritus Diis omnibus, ſeſe inſuper deridendum præbuit. Quâ de re in Metamorphoſi.

380. *Hoſpitis.* | *Ulyſſis*, ſcil.

Deos. | *Calypſo*, quæ naufragum Ulyſſem hoſpitio excepit; *Circen*: de quibus in Metam.

383. *Hippolyto.* | Tragœdiam dicit, quæ de Hippolyta à quopiam Poeta Græco conſcripta: ubi Phædræ novercæ illius amor deſcriptus. Quæ omnia, & in Epiſtolis vidimus, & in Metam.

384. *Canace.* | Hujus ſceleſtum amorem vide in ejus ad Macareum fratrem Epiſtolâ.

385. *Tantalides.* | Pelops Tantali filius, cujus videbis fabulam in Metam. namque ineptum foret ſubinde eaſdem nugas inculcare.

Currus. | Nimirùm Amoris cauſâ curule certamen cum Oenomao, non ſine graviſſimo periculo, iniit; ut videre eſt in Metam.

386. *Piſæam.* | *Hippodamiam*, Oenomai filiam, ex Piſa Arcadiæ urbe, quæ patre victo, Pelopi in uxorem ceſſit.

Phrygiis. | Quia Pelops Phrygius.

Eburnus. | Quia eburneum humerum, in ejus locum, quem Ceres comederat, Dii, quibus illum Tantalus pater epulandum apponerat, reſtituerunt.

387. *Mater.* | *Medea*, cujus Amor veneficæ non ex Tragœdiis modo, ſed ex obviis quibuſque Poematibus cognoſcitur.

389. *Rege m.* | *Tereum*, cujus ut & Philomelæ pellicis, & Prognes fabulam, vide in Metam.

390. *Ityn.* | Filius fuit Terei ex Progne.

391. *Æropen.* | Atrei fuit uxor, quæ cum Thyeſte, Atrei fratre, concubuit, Tragicíſque ſcriptoribus argumentum inſigne præbuit.

392. *Averſos.* Iſtud dicit, quia Thyeſti fratri comedendum filium Atreus, ut uxoris ſtupratæ injuriam ulciſceretur, aprofuit. Quod nefas Sol ne videret, currum retro egiſſe dicitur.

393. *Scylla.* | Ejus crimen, atque patri ſublatum crinem vide in Metam.

Cothurnos. | Cothurnus propriè calceamentum eſt, quo in Tragœdiis agendis utebantur, qui etiam pro ſtylo ſublimiore non ſemel ponitur.

395. *Electram.* | Fuit hæc Agamemnonis filia, adeoque Oreſtæ ſoror; quæ Sophocli atque Euripidi Tragœdiæ argumentum præbuit.

Egentem mentis. | Hujus inſaniam Pyladiſque amici fidem non multò antè vidimus.

396. *Ægyſthi.* | Qui Thyeſtis filius Agamemnonem obtruncavit.

Tyndaridos. | *Cytemneſtræ*, Tyndari filiæ, atque Agamemnonis uxor.

Nam

Nam quid dicam sævo domitore Chimæræ, quem dolosa hospita fere morti tradidit? Cur memorem Hermionem? Cur te puella Schœneia teque Phœbas dilecta à duce Mycenæo? Quid Danaen, & nurus Danaes, & matrem Lyæi? Et Hæmonem, & noctes duas quæ junctæ sunt? Quid generum Peliæ? Quid Thesea? quidve illum, qui primus Græcorum tetigit nave terram Iliacam? Huc addatur Iole, & mater Pyrrhi; huc conjux Herculis, huc Hylas, & puer Iliades. Tempus me deficiat,

Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ,
Quem letho fallax hospita penè dedit? [90
Quid loquar Hermionem? quid te, Schœneïa virgo,
Teque, Mycenæo, Phœbas amata duce?
Quid Danaen, Danaesque nurum, matremque Lyæi?
Hæmonaque, & noctes quæ coïere duas?
Quid generum Peliæ? quid Theseа? quidve Pelasgum,
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc Iole, Pyrrhiq; parens; huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliadesque puer.
Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes;
Vixque meus capiat nomina nuda liber.

si recensçam amores Tragicos, & vix liber meus contineat sola nomina.

NOTÆ.

307. *Chimæræ.* | Quod monstrum indomabile Leonis capite terribile pedibusque draconis horrendum suprà habuimus in Metam. Bellerophon verò sustulit, qui hic ejus domitor dicitur.

398. *Hospita.* | *Sthenebœa*, Prœti regis uxor, quæ Bellerophontem ad furtivum concubitum cùm pellicere non potuisset, illum apud regem, quasi se de stupro interpellasset, accusavit. Quæ res, nisi virtutis eximiæ fuisset, Bellerophontem prope perdidit. Quam fabulam prolixè habet Apollodorus.

399. *Hermionem.* | Quæ Menelai & Helenæ filia Oresti Agamemnonis, desponsata; deinde abÆystho Pyrrho Achillis filio promissa, Tragœdiarum scribendarum fuit etiam Argumentum.

Schœneia. | Atalanta est Schœnei regis filia, cujus fabulam habet Metam. 10.

400. *Mycenæo.* | *Agamemnoni*, Mycenarum regi; qui quidem Cassandram Priami filiam, Apollinis seu Phœbi Sacerdotem fatidicam amavit, atque Mycenas captivam captivus ipse duxit.

401. *Danaen.* | Quam Jupiter amavit, atque in pretium, seu aureum imbrem versus, stupravit.

Nurum. | Andromeden designat, quam Perseus Danaes filius habuit uxorem; uti dictum in Metam.

Matrem. | Semele est, quæ Bacchi seu Lyæi aut Liberi patris mater. De cujus cum Jove concubitu, itemque Junonis zelotypiâ vide in Metam.

402. *Hæmona.* | De isto Hæmone in Sophoclis Antigone; cujus hæc est fabula. Illa contempto edicto ne quis Polynicen sepeliret, eum, quia frater erat, humavit. Deprehensa, Creontis regis jussu, ad Polynicis tumulum jugulatur. Hæmon qui eam perditè amabat, ibidem, pectore ense perfosso, sibi mortem consciv: quem & sequuta est Eurydice mater doloris impatiens.

Noctes. | Tres alii dicunt, quibus continuis cum Alcmena Herculis matre Jupiter consuevit.

403. *Generum.* | Admetus est, qui Alcesten, Peliæ filiam, duxit uxorem, de qua Euripidis Tragœdia.

Thesea. | Qui heros Tragœdiarum scriptoribus non levia præbuit argumenta.

404. *Primus.* | Protesilaum indicat; qui Thessalus fuit, atque adeò *Pelasgus* ab iis qui primi Thessaliam tenuerunt, appellatur. Illam verò in Laodamiæ uxoris epistola primum ab Hectore mactatum diximus.

405. *Iole.* | Quæ Euryti Oechaliæ regis filia, ab Hercule adamata, atque ab eodem, occiso patre, sublata, Hyllo filio in uxorem cessit.

Parens. | Deidamia est, Lycomedis, Scyri insulæ regis, filia; apud quem Thetis Achillem sub muliebri habitu celavit, hic verò Pyrrhum ex illo genuit.

Uxor. | Megaram dicit, Creontis Thebanorum regis filiam, quam Iolao postèà concessit. Per illam autem Tragœdia est intelligenda, in qua non gesta tantùm, sed & Herculis Amores legebantur.

406. *Hylas.* | *Tragœdia* in qua Hylas puer, Herculis comes & deliciæ.

Iliades. | Ganymedes est Trojanus, Trois regis filius, qui Jovis pincerna. Junonis etiam zelotypiam movit.

407. *Ignes.* | Amores qui in Tragœdiis continentur.

408. *Nomina.* | Horum quorum Amores etiam Tragœdiis argumentum luctuosum præbuerunt.

Nuda. | Sine omni vitæ eorum narratione, quorum Amores in Tragœdiis describuntur.

Eſt & in obſcœnos deflexa Tragœdia riſus,
Multaque præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem
Infregiſſe ſuis fortia facta modis.
Junxit Ariſtides Mileſia crimina ſecum:
Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſuâ.
Nec qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum,
Eubius impuræ conditor hiſtoriæ.
Nec qui compoſuit nuper Sybaritida, fugit:
Nec quæ concubitus non tacuêre ſuos.
Suntque ea doctorum monumentis miſta virorum,
Muneribuſque Ducum publica facta patent.
Neve peregrinis tantùm defendar ab armis;
Et Romanus habet multa jocoſa liber.
Utque ſuo Martem cecinit gravis Ennius ore;
Ennius ingenio maximus, arte rudis;
Explicat ut cauſas rapidi Lucretius ignis,
Caſurumque triplex vaticinatur opus;
Sic ſua laſcivo cantata eſt ſæpe Catullo
Fœmina, cui falſum Lesbia nomen erat.
Nec contentus eâ, multos vulgavit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit exigui ſimiliſque licentia Calvi,
Detexit variis qui ſua furta modis.

Tragœdia eſt etiam deducta in turpes riſus, & habet multa dicta pudoris omiſſi. Neque obeſt auctori, qui fecit ſuis carminibus amantem Achillem intermiſiſſe egregia facinora. Ariſtides compoſuit crimina Mileſia: neque tamen Ariſtides ejectus urbe ſua. Neque Eubius ſcriptor turpis hiſtoriæ, qui docuit ſemina matrum corrumpi. Neque exulavit qui deſcripſit nuper Sybaritida; nec quæ non ſilentio prætermiſerunt ſuos concubitus. Atque ea ſunt miſta monumentis doctorum virorum: & aperta ſunt, facta publica muneribus ducum. Neque tegar tantùm armis extraneis; liber Romanus habet etiam multa laſciva. Et quemadmodum gravis Ennius cantavit Martem ſuo ore; Ennius maximus ingenio, rudis arte; quemadmodum Lucretius exponit cauſas violenti ignis, & prædicit triplex opus interiturum; ſic ſua puella, cui Lesbia erat fictum nomen, eſt ſæpe laudata à laſcivo Catullo. Neque expletus ea, publicis Laſcivia parvi Calvi fuit ſimilis

vos fecit multos amores, in quibus ipſe agnovit ſuum adulterium. atque æqualis, qui vulgavit ſua adulteria diverſis modis.

NOTÆ.

409. *Riſus.* | Contra decorum, ſiquidem luctuoſa Tragœdiis tractantur.

410. *Præteriti.* | *Neglecti* atque *violati.*

411. *Mollem.* | *Briſeidis amatorem.*

412. *Infregiſſe.* | Dicitur verò Achilles ob raptam ſibi ab Agamemnone Briſeida, bello abſtinuiſſe, atque adeò fortia facta infregiſſe.

413. *Ariſtides.* | Mileſius Poeta fuit, qui Mileſiaca Poemata, & de rebus impudicis ſcripſit: de quo Plutarchus & Lucianus.

Mileſia. | *Mileſiorum*, deliciis atque laſciviâ infamatorum, qui denique Miletum florentiſſimam Ioniæ urbem perdiderunt.

415. *Semina.* | Atque adeò immaturum fœtum ejicit.

416. *Eubius.* | Quis hic fuerit aliunde non novi.

417. *Qui compoſuit.* | Hemitheonis & Miſthonis Sybariorum, turpiſſimorumque ſcriptorum meminit Lucianus.

Sybaritida. | Fuit Sybaris oppidum Calabriæ inter Crathim & Sybarim fluvios, cujus incolæ laſcivià perditi.

418. *Quæ.* | Quales Philœnis & Elephantis, quarum fœdiſſima ſcripta verſuſque ſpurciſſimi paſſim circumferebantur.

420. *Muneribus.* | *Concedentibus Imperatoribus, omnibus expoſita ea ſcripta, & aperta ſunt.*

421. *Peregrinis.* | *Græcorum ſcriptis*, quæ recenſuit Naſo.

423. *Martem.* | *Bella & arma.*

Ennius. | Annales, Satyras, Comœdias, atque Tragœdias ſcripſerat, quæ omnia, exceptis aliquot verſibus paſſim citatis, perierunt.

425. *Ignis.* | Seu de noſtro elementari, ſeu de fulmineo intelligas utriuſque cauſas enarrat Lucretius Poeta in egregio illo quod hodieque exſtat opere *de rerum natura.*

426. *Triplex.* | Cœlum, *ſeil.* Terra & Mare.

Vaticinatur | Quia interiturum mundum diſputat Lucretius, contra eos, qui æternum dicebant.

428. *Falſum.* | Quia non *Lesbia*, ſed *Codia* dicebatur, uti quidem ſcripſit Merula.

431. *Exigui.* | Quia parvæ ſtaturæ. Catulli amicus fuit; non Poeta modò, ſed & Orator clarus, violentus accuſator, & concitatus.

Quid

Quamobrem memorem poemata Ticidæ, quamobrem Memmii, apud quos omni verecundia abest rebus & nominibus? Cinna est etiam horum socius, atque Anser lascivior Cinna: & opus jocosum Cornificii, & simile Catonis: & quorum libris, modo tecta nomine Perillæ, legitur appellata tuo nomine, Metella. Ille etiam, qui duxit Argo in aquas Phasiacas non potuit tegere adulteria sui Amoris. Neque versus Hortensii, neque Servii sunt minus impuri. Quis vereatur imitari tantos Auctores? Sisenna interpretatus est Aristiden: neque illi nocuit immiscuisse lascivos ludos illi historiæ. Neque pudori fuit Gallo cantâsse Lycoridem, sed non repressisse linguam nimio vino. Tibullus arbitratur esse difficile fidem habere puellæ juranti, quod illa neget etiam de se marito.

Quid referam Ticidæ, quid Memmî carmen, apud quos
Rebus abest omnis nominibusque pudor?
Cinna quoq; his comes est, Cinnâq; procacior Anser:
Et leve Cornificî, parque Catonis opus.
Et quorum libris modo dissimulata Perillæ
Nomine, nunc legitur dicta, Metella, tuo.
Is quoque, Phasiacas Argo qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere suæ.
Nec minùs Hortensî, nec sunt minùs improba Servî
Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi?
Vertit Aristiden Sisenna: nec obfuit illi
Historiæ turpes inseruisse jocos.
Nec fuit opprobrio celebrâsse Lycorida Gallo,
Sed linguam nimio non tenuisse mero.
Credere juranti durum putat esse Tibullus;
Sic etiam de se quod neget illa viro.

NOTÆ.

423. *Ticidæ.* | Hic Metellam amâsse dicitur, quam fallo nomine *Perillam* in Elegiis vocitabat.

Memmi. | Poeta fuit & Orator; de quo Plinius in Epistolis, itemque Tranquillus; qui illum C. Cæsari objecisse testatur, quod ad Nicomedis regis cyatnum & vinum stetisset.

425. *Cinna.* | Q. Helvius Cinna myrnam scripsit, quam decem annis elimavit.

Anser. | Hic Antonii Poeta fuit, cujus laudes scripsit.

426. *Leve.* | Quia Amatoria scripsit hic Cornificius. Galeatos lepores milites fugientes sæpius appellaverat; quamobrem ab illis destitutus interiit.

Catonis. | De Valerio Catone sermo est, qui Birsenni cujusdam libertus fuit ex Gallia. Grammaticen docuit; vitaque est peridoneus præceptor maximè ad Poeticam tendentibus. Is, præter Grammatices libellos, Poemata etiam scripsit; in quibus præcipuè probata Lydia & Diana: de quibus hic agitur.

427. *Quorum.* | Metri rationem, aut honoris gratia quorundam nomen reticet Poeta, qui Metellam, quam Ticida aut aliquis alius Perillæ nomine celaverat, apertè celebraverunt.

429. *Is* | Varronem Attacinum intelligit, qui Leucadiam amavit. Ille enim Argonautica ex Apollonio scripsit.

Phasiacas. | *Colchicas*, à Phasi ejus regionis fluvio.

Duxit. | Argo navem duxisse dicitur Poeta in Colchos ad vellerem aureum tollendum, quæ ejus errores scripsit.

441. *Hortensi,* | Hortensius & Sulpitius celeberrimi fuerunt Oratores, qui nihilominùs mansuetioribus Musis operam dederunt. Posterioris prurire poema scri sit Ausonius; propter lasciviam carminis, *scilicet.*

443. *Aristiden.* Qui Græcè Milesios turpissimos libellos, de quibus suprà, scripserat.

Sisenna. Hunc inter Oratores recenset Cicero. Doctus vir erat, & studiis optimis deditus, gnarus Reipublicæ, non inc facetiis. Historiam Romanam insuper compositerat.

445. *Lycorida.* Hanc Servius Cytheridem fuisse scripsit, Voluminii libertam; de qua libros quatuor scripsit.

Gallo. | Hic Ægypti Procurator, cùm civitatem Thebanam, plurimis peremptis, exhausisset, & furti accusaretur, sibi manus violentas intulit; docente Ammiano Marcellino. Sed veriùs alii eò compulsum volunt, quòd, cùm in ipsum Imperatorem amicum, multa, inter pocula præsertim, intemperanter jactâsset, aliaque patrâsset, huic domo & provinciis suis Augustus interdixisset; Senatus graviore sententia bona omnia sustulisset.

447. *Juranti.* | Deliæ amicæ Tibullus difficilè credere scripserat, quæ sese cùm nullo alio rem habere juraret: siquidem de ipso ad maritum pejeraret. Hinc igitur ajo Tibullum de turpibus scripsisse probat; quæ illi tamen fraudi minùs fuerunt. Hi verò sunt Tibulli versus:

Illa quidem tam multa negat: sed credere durum est.
Sic etiam de me pernegat usque viro.

Fallere

Fallere cuſtodem demùm docuiſſe fatetur ;
Seque ſuâ miſerum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ ſignumve probaret ;
Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum.
Utque refert, digitis ſæpe eſt nutuque locutus,
Et tacitam menſæ duxit in orbe notam.
Et quibus è ſuccis abeat de corpore livor,
Impreſſo fieri qui ſolet ore, docet.
Denique ab incauto nimiùm petit ille marito,
Se quoque uti ſervet ; peccet ut illa minùs.
Scit cui latretur, cùm ſolus obambulat ipſe :
Cur toties clauſas excreet ante fores.
Mul aque dat talis furti præcepta : docetque
Quâ nuptæ poſſint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi ; legiturque Tibullus,
Et placet, & jam te Principe notus erat.
Invenies eadem blandi præcepta Propertî :
Diſtrictus minimâ nec tamen illa notâ eſt.
His ego ſucceſſi, quoniam præſtantia candor
Nomina vivorum diſſimulare jubet.
Non timui, fateor, ne, qua tot icêre carinæ,
Naufraga ſervatis omnibus una foret.
Sunt aliis ſcriptæ, quibus alea luditur, artes.
Hæc eſt ad noſtros non leve crimen avos.

Denique agnoſcit ſe docuiſſe cuſtodem decipere ; & dicit, ſe infelicem nunc eſſe ſuis præceptis. Scribit ſe tetigiſſe manum dominæ per cauſam, quaſi laudaret gemmam aut ſigillum ejus. Et, ut memorat, ſæpe eſt locutus digitis & nutu, & duxit indicium ſecretum in orbe menſæ. Atque indicat ex quibus ſuccis livor, qui conſuevit fieri ore impreſſo, excedat ex corpore. Denique ille poſcit maritum nimis improvidum, ut cuſtodiat ſe quoque, ut illa minus peccet. Novit cui latretur, cùm ipſe ſolus expatiatur : cui toties exſpuat ante januam obſeratam. Atque præbet multa præcepta hujuſmodi adulterii : & docet quibus nuptæ poſſint decipere maritos. Neque hoc fuit illi damno ; & Tibullus legitur, & gratus eſt, & cognitus erat te jam Imperatore. Comperies eadem præcepta lenis Propertii : neque tamen ille eſt multatus minimâ notâ. Ego his ſucceſſi, quandoquidem candor jubet præterire excellentia nomina ſuperſtitum. Non veritus ſum, agnoſco, ne qua tot naves tranſiverunt, una eſſet naufraga, omnibus incolumibus. Artes, quibus alea luditur, ſunt conſignatæ ab aliis. Hæc eſt non parvum peccatum ad Majores noſtros.

NOTÆ.

449. *Cuſtodem.* | Cui puellæ cura credita.

450. *Premi.* | Qui fallatur etiam.

452. *Per cauſam.* | Siquidem manum tangeret, gemmæ aut ſigilli inſpiciendi causâ.

454. *Notam.* | Diductâ vini gratiâ ; ſicuti in Amoribus vidimus. Adeundus verò eſt Tibullus, apud quem omnia hæc invenias, de quibus agit Naſo.

455. *Et quibus.* | Tibullus hoc modo :

Tunc ſuccos herbaſque dedi, queis livor abiret,
Quem facit impreſſo mutua dente Venus.

458. *Servet.* | Ut gratior ſit voluptas, quæ denegata, & invito marito capta.

Minùs. | Siquidem ejus Amator ſervatus, non poſſit ad illam accedere.

459. *Scit.* | Tibullus de ſe ita profitetur :

Ille ego ſum ; nec me jam dicere vera pudebit,
Inſtabat totâ cui tua nocte Canis.

460. *Cur.* | *Et ſimulat deindè domum, mox deinde recurrit*
Solus, & ante ipſas excreat ipſe ſuas fores. Tibull.

465. *Eadem.* | Eadem docentia, quæ Tibullus docuit.

Propertî. | Hic Elegiacorum Poetarum Princeps ; quem qui non amat, neque illum profectò Muſæ amant : quanquam optandum foret, ut ad aliam potiùs quam amatoriam materiam, felicem & candidam illam ingenii veniam contuliſſet.

466. *Notâ.* | Infamiâ.

467. *Succeſſi.* | Quia Amatoria etiam ſcripſit Naſo.

Quoniam. | Quaſi præſtantiores vixerint ſuo tempore Poetæ, quos ſibi prætulerit Naſo, niſi illorum Amores diſſimulare candor ſuaſerit.

469. *Carina.* | Pro Poetis, qui Amatoria ſcripſerant.

471. *Una.* | *Mea*, ſcilicet. De ſeipſo loquitur Poeta.

471. *Luditur.* | *Deſcribitur.* Quid valeant tali, verbi gratiâ, quis teſſerarum ictus.

Quid

Quid tali valeant; quo jactu possis exhibere plurima; aut vites canes exitiales; quot numeros tessera habeat: quomodo oporteat mittere distante vocato, quomodo dare missa. Quomodo calculus discolor incedat recta via, cum miles medius cadit ab hoste duplici. Ut magis sciat velle sequi, & repetere priorem; ne secure fugiens procedat incomitatus. Parva est tabella, sed & instructa ternis calculis, in qua in eandem seriem digessisse suos est vicisse. Atque alii lusus (neque verò jam omnes referam) solent terere rem pretiosam, nostra tempora. Alius scribit figuras & jactus pilarum. Hic docet artem natandi, ille trochi. Ars fucandi coloris descripta est ab aliis; hic posuit leges dapibus atque hospitio. Alius indicat terram, ex qua fingantur pocula: & monstrat quodnam fictile sit idoneum vino liquido. Ejusmodi scribuntur mense fumidi Decembris, quæ collegisse nemini obfuit.

Quid valeant tali ; quo possis plurima jactu
Fingere ; damnosos effugiasve canes.
Tessera quot numeros habeat : distante vocato
Mittere quò deceat, quo dare missa modo.
Discolor ut recto grassetur limite miles,
Cùm medius gemino calculus hoste perit.
Ut mage velle sequi sciat ; & revocare priorem ;
Ne tuto fugiens incomitatus eat.
Parva sed & ternis instructa tabella lapillis ;
In qua vicisse est, continuâsse suos.
Quiq; alii lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
Perdere rem charam, tempora nostra, solent.
Ecce canit formas alius jactusque pilarum.
Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
Composita est aliis fucandi cura coloris :
Hic epulis leges hospitioque dedit.
Alter humum, de qua fingantur pocula, monstrat ;
Quæque docet liquido testa sit apta mero.
Talia fumosi luduntur Mense Decembris ;
Quæ damno nulli composuisse fuit.

NOTÆ.

473. *Tali.* | Talorum facies seu superficies fuerunt quatuor ; sex tesserarum. Talorum facies prima *Canis* dicebatur, quæ infelicissima. Illi opposita *Senio* dubia. Reliquæ duæ terna-rio & quaternario numero notabantur. Binarius & quinarius numerus in talis non erant. Quatuor autem talis, tribus ferè tantum tesseris ludere consueverant.

Plurima. | Seniones putà, non Canes.

475. *Fingere.* | Ut Senionis facies, non Canum, exhibeantur.

475. *Distante.* | Solent qui ludunt tesseris, cum sibi maximò expetere numerum, atque voce indicare, quo ad vincendum opus habent. Cæterùm cùm nostra ludendi ratio à veterum ratione valde discrepet, facilè non est dicere, quid per distantem numerum intelligendum sit. Certum equidem nihil ad rem protulisse Commentatores plerosque : verùm quid certi dicam non occurrit ; nisi fortè per distantem illum intelligas numerum qui minùs frequenter caderet, aut numero antè ab adversario jacto contrarium esset.

476. *Mittere.* | In pyrgum, *scilicet* : quod ex Horatiano Satira liquet, mercede d'urna conductum pascente qui pro se tolleret atque in pyrgum mitteret talos. Somniarunt hoc in loco Interpretes, nisi ipse scribens dormio ; quod spero non evenerit.

Dare. | In alveum ex pyrgo mittere interpretor.

477. *Discolor.* | Scilicet diverso colore debent esse latrunculi, *les Echecs*, quorum jam tangit ludum Poeta. Quanquam enim circa illum non omninò eædem leges veterum atque ætatis nostiæ hominum, plurima sunt tamen quæ eandem esse horum atque illorum non obscurè demonstrent.

479. *Ut mage.* | Locus mendosus auctore clariss. Heinsio, quem prorsùs non intelligo.

Priorem. | Calculum, scilicet ; ne forte longius elapsus ab hoste capiatur.

481. *Parva.* | De eo ludo in Amoribus, ubi vide.

485. *Formas.* | Fuerunt enim Trigonales pilæ durissimæ, atque omnium minimæ, pilo plenæ fuerunt *Paganicæ*, laxiores & plumis refertæ, quibus Pagani atque rustici utebantur. Additum est tertium genus, ex pellibus, spiritu inflatis. fiebant insuper ex panno aut pelle lanâ seu tomento refertis.

486. *Artem nandi.* | Quasi verò ea cum Arte Amandi conferenda sit.

488. *Epulis.* | Quomodo lautè apparandum convivium.

491. *Fam si.* | Quia mense Decembri maximè focus colitur.

Luduntur. | A Poetis scribuntur festis Saturnalibus, quibus maxima licentia. Hæc maximè ad excusationem faciunt.

His

His ego deceptus non triſtia carmina feci;
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta jocos.
Denique nec video de tot ſcribentibus unum,
Quem ſua perdiderit Muſa: repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcœna jocantes,
Qui ſemper vetiti crimen amoris habent?
In quibus aſſiduè cultus procedit adulter;
Verbaque dat ſtulto callida nupta viro.
Nubilis hos virgo, matronaque, virque, puerque
Spectat: & è magna parte Senatus adeſt.
Nec ſatis inceſtis temerari vocibus aures:
Aſſueſcunt oculi multa pudenda pati.
Cumq; feſellit amans aliquâ novitate maritum,
Plauditur; & magno palma favore datur.
Quoque minùs prodeſt, pœna eſt lucroſa poetæ:
Tantaque non paryo crimina Prætor emit.
Inſpice ſudorum ſumptus, Auguſte, tuorum:
Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu ſpectâſti, ſpectan aque ſæpe dediſti:
Majeſtas adeò comis ubique tua eſt.
Luminibuſque tuis, totus quibus utimur orbis,
Scenica vidiſti lentus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos;
Materiæ minor eſt debita pœna meæ.
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum;
Quodque libet, mimis ſcena licere dedit?
Et mea ſunt populo ſaltata poemata ſæpe:
Sæpe oculos etiam detinuêre tuos.
Scilicet in domibus veſtris ut priſca virorum
Artifici fulgent corpora picta manu;

Ego his falſus compoſui jocoſos verſus; ſed ſupplicium non jocoſum ſecutum eſt noſtros luſus. Denique neque aſſicio quemquam de tot ſcribentibus, quem ſua Muſa afflixerit: ego inventus. Quid ſi ſcripſiſſem Mimos ludentes turpia, qui ſemper habent crimen amoris prohibiti? in quibus ſemper adulter ambulat ornatus, & nupta aſtuta decipit ineptum maritum. Puella viro matura, & matrona, & maritus, & puer hos videt: & Senatus præſens eſt magna ex parte. Neque ſatis eſt aures inquinari verbis nefariis: oculi aſſueſcunt ferre multa erubeſcenda. Et cùm amator decipit maritum aliqua novitate, plauditur; & palma præbetur magno favore. Et quò minus eſt utilis, pœna eſt fructuoſa Poetæ: & Prætor emit tanta flagitia pretio *non vili. Vide expenſam tuorum ludorum, Auguſte, invenies plurima ejuſmodi a te parata magno. Tu ea ſpectaviſti, & ſæpe præbuiſti ſpectanda: adeò Majeſtas tua eſt ubique civilis. Atque quietus intuitus es ſtupra ſcenica tuis oculis, quibus totus mundus fruimur. Siquidem licet componere. Mimos exhibentes obſcœna, levior pœna eſt debita argumento meo. An ſua pulpita reddunt hoc genus ſcripti ſecurum, atque ſcena præbuit Mimis conceſſum eſſe quod libet? Mea etiam carmina ſunt ſæpe ſaltata plebi: ſæpe etiam morata ſunt oculos tuos. Nimirum, ſicuti antiqua corpora hominum picta manu docta ſplendent in veſtris ſedibus;*

NOTÆ.

497. *Mimos.* | Verſus qui ſermones aut facta aliorum imitantur cum laſcivia. Eo nomine appellabantur etiam auctores ejuſmodi verſuum; itemque Actores, qui illos verſus aut fabulas referebant.

498. *Crimen.* | Criminationem.

507. *Quoque.* | Viderunt alii latere hic mendum; atq; ſuo quiſque modo, illud correxerunt: ſed longiùs à veteri ſcriptura abire videntur. *Mimis* pro minùs in uno Medicco legi teſtatur clariſſ. Heinſius. Illud arripio & minimâ mutatione lego, *Quæ mimis*, &c.

Pœna. | Pœna, inquit, Actorum & Poetæ, qui Mimos ſcripſit eſt lucrum. Atque hæc eſt optima Poetæ ratio: neque dubium eſt, quin, impunè Amatoria ſcripſiſſet, ſiquidem id unum admiſiſſet.

508. *Prætor.* | Ad Ædiles magis ludorum cura ſpectabat, qui à à Poetis fabulas non vili pretio emebant, quas ludorum die recitari, poſtquam ſedulò antè inſpexiſſent, curabant.

513. *Utimur.* | Quique adeò te auctorem ſequendo peccare non credimus.

514. *Scena.* | *Quæ à mimis in Scena recitata.*

Lentus. | Abſque ira aut indignatione.

517. *Sua pulpita.* | Quæ erant ante Scenam ubi ludicra exercebantur.

521. *Veſtris.* | Palatinâ porticu præſertim.

Sic

ita est alicubi exigua tabella, quæ exhibeat diversos coitus atque figuras Veneris. Et quemadmodum Telamonius sedet, prodens iram vultu, & mater barbara exhibet lœtis oculis; ita cujus madida exsiccat crinem humidam digitis; & modo velata aquis maternis conspicitur. Alii canunt bella instructa armis sanguinolentis, & pars scribunt acta tua. Natura mali nihil concluserit me exiguo limine, & pratuit par ad dotes ingenio. Et tamen ille beatus auctor tuæ Æneidos, deduxit arma virumque in lectos Tyrios: neque pars ulla magis extat de toto opere, quam amor ligatus fœdere veneris. Hic idem adolescens prius scripserat versiculos Bucolicis lentis amore Phyllidis & Amaryllidis. Nos etiam olim deliquimus isti poemate. Peccatum non nunc mutatur pœnâ novâ. Atque vulgaverat versus, cum merito eques securus præteriit toties e incurrem in peccata. Adeoque versus, quos parum cautus arbitratus sum, non obfuturos mihi adolescenti, nunc obfuerunt seni. Tarda ultio antiqui libelli redundavit: supplicium distat etiam a tempore meriti sui.

Sic quæ concubitus varios Veneriſque figuras
Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Utque ſedet vultu faſſus Telamonius iram;
Inque oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos ſiccat digitis Venus uda capillos;
Et modò maternis tecta videtur aquis.
Bella ſonant alii telis inſtructa cruentis:
Parſque tui generis, pars tua facta canunt.
Invida me ſpatio Natura coercuit arcto,
Ingenio vires exiguaque dedit.
Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor,
Contulit in Tyrios arma virumque toros:
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quàm non legitimo fœdere junctus amor.
Phyllidis hic idem teneroſque Amaryllidis ignes
Bucolicis juvenis luſerat ante modis.
Nos quoque jam pridem ſcripto peccavimus iſto.
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque ediderat, cùm te delicta notantem
Præterii toties jure quietus eques.
Ergo quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parùm prudens, nunc nocuêre ſeni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli;
Diſtat & à meriti tempore pœna tui.

NOTÆ.

524. *Parva.* | Tiberius verò, *Cubicula pluriſariam diſpoſita tabellis ac ſi illis laſciviſſimarum picturarum ac ſigurarum adamavit*, ut refert Tranquillus.

525. *Telamonius.* | Ajax eſt Telamonis filius, qui ex eo quod Achillis arma Ulyſſi adjudicata eſſent, non ad iram modò, ſed & veſaniam compulſus eſt. Hujus autem & Medeæ tabulas Cæſar ante ædem Veneris genitricis dicaverat; ut auctor eſt Plinius.

526. *Mater.* Medea, quæ in Jaſonis odium, qui pellicem Glaucam ſeu Creuſam Creontis filiam uxorem duxerat, filios ex illo ſuſceptos mactare non reformidavit: ut prolixè vidimus in Epiſtolis.

527. *Venus.* | Illam ab Apelle pictam è mari exeuntem Divus Auguſtus in patris Cæſaris delubro dicavit, quæ *Anadyomene* dicta eſt.

528. *Maternis.* | Venerem enim ferunt, Cœli pudendis à Saturno abſciſſis & in mare dejectis, ex maris ſpuma procreatam.

530. *Tui generis.* | Lucii, Caii, Tiberii, Germanici, atque aliorum.

534. *Tyrios.* | Quia Æneam ſuum Virgilius in Didonis Tyriæ lectum ſuis verſibus deduxit; ut videre eſt in ejus Æneide.

Arma. | Ad Æneidos alludit initium, *Arma virumque cano*, &c.

538. *Corpore.* | Æneidos, ait namque quartus ejus liber artis & ſuavitatis habet plurimum.

536. *Non legitimo.* | Legitimus videtur ſiquidem Junonis & Veneris conſilio conglutinatus! at Jovis juſſu & urgentibus fatis perturbatus fuit.

537. *Phyllidis.* | Ejus & Amaryllidis Amores in Virgilii Bucolicis deſcribuntur.

539. *Iſto.* | Amatorio, de quo agitur.

540. *Non nova.* | Quia jam olim Poetæ amatoria ſcripſerunt, ex quibus nullus pœnâ aliquâ affectus.

Novum. | Quo in neminem ante me ob hanc cauſam animadverſum.

541. *Delicta.* | Naſo ſeſe prætereuntem equitem ab Auguſto Cenſore minimè notatum dicit in tranſvectione, de qua ſuprà; tametſi jamdiu Amatoria luſiſſet.

545. *Sera.* | Quod contrà eſſe debet; ut ad morum correctionem faciat vindicta.

546. *Et à.* | Ut ſic à merito quoque diſtare pœnam quam graviorem facit Auguſtus intelligis.

Ne

Ne tamen omne meum credas opus esse remissum;
Sæpe dedi nostræ grandia vela rati.
Sex ego Fastorum scripsi totidemque libellos;
Cumque suo finem mense volumen habet.
Idque tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
Et tibi sacratum sors mea rupit opus.
Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis:
Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
Dictaque sunt nobis, quamvis manus ultima cœpto
Defuit, in facies corpora versa novas.
Atque utinam revoces animum paulisper ab irâ,
Et vacuo jubeas hinc ubi pauca legi!
Pauca, quibus primâ surgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Cæsar opus:
Aspicias, quantùm dederis mihi pectoris ipse;
Quoque favore animi teque tuosque canam.
Non ego mordaci destrinxi carmine quemquam;
Nec meus ullius crimina versus habet.
Candidus à salibus suffusis felle refugi.
Nulla venenato litera mista joco est.
Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
Quem mea Calliope læserit, unus ego.
Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluisse, malis,
Nec mihi credibile est quemquam insultâsse jacenti;
Gratia candori si qua relata meo est.

Nec tamen arbitreris omnia mea Poemata esse mollis ingenii; sæpe aptavi majora lintea nostræ navi. Ego composui sex & totidem libros Fastorum; volumen habet finem cum mense suo. Atque fortuna mea abrupit nuper illud opus dicatum tuo nomini, Cæsar, & tibi sacratum. Præbuimus quoque poema regale cothurnis tragicis; & cothurnus gravis habet voces quas par est habere. *Corpora etiam mutata in novas figuras cantata sunt à nobis, tametsi manus novissima destituit inceptum. Atque utinam abolvas paulisper mentem ab irâ, atque imperes inde pauca legi tibi otioso! Pauca, quibus deduxi opus incipiens à primo exordio mundi ad tua tempora, Cæsar: videas, quantùm ipse mihi addideris animi; & quâ benevolentiâ mentis laudem te atque tuos. Ego neminem laceravi versibus satyricis; neque mea carmina continent cuiusquam flagitia. Innocens vitavi lepores tinctos felle. Nulla litera est juncta facetiis virulentis. Ego solus* sum *cui mea Musa nocuerit tot scriptis nostris inter tot millia populi. Adeoque non credo ullum Romanum lætari nostris malis; sed plurimos ægrè tulisse. Neque mihi credibile est ullam insultâsse* mihi *protrito; si qua gratia est relata meæ innocentiæ.*

NOTÆ.

547. *Remissum.* | Animi soluti & lascivientis.

548. *Grandia.* | Quia heroico carmine pluries Metamorphoses scripsit; deinde & Fastos adornavit.

549. *Totidem.* | Qui injuriâ temporum perierunt.

552. *Rupit.* | Atque adeò non Augusto, sed Germanico, qui pro se ad illum ageret, Fastos suos inscripsit Naso.

553. *Regale.* | Quia in Tragœdias reges, aut ejus generis personæ inducuntur.

Cothurnis. | Per illud calceamentum quo in Tragœdiis agendis utebantur, Tragœdiæ ipsæ sunt intelligendæ. Medeam autem scripserat Naso, quæ, Fabio auctore, quantùm vir ille præstare potuerit, si ingenio suo temperare quam indulgere maluisset, ostendere videtur.

554. *Habet.* | Tragœdiam Medeam gravi stilo scripsisse dicit.

556. *In facies.* | Metamorphosim indicat.

561. *Pectoris.* | *Animi & facundiæ.*

563. *Non ego.* | Certè equidem, si Amatoriæ excipias, vix in homine Ethnico quidquam desideres, quod in Nasone non reperias.

565. *Salibus.* | Neminem mordaci carmine destrinxisse aut laceràsse ait.

567. *Scripti.* | *Scriptis nostris* corrigendum voluit emunctissimæ naris Tanaquillus Faber, vir de bonis literis optimè meritus, præceptor olim meus, atque amicus charissimus. Neque verò in his ab ejus sententia ausim discedere.

568. *Calliope.* | Musa pro carmine ipso posita.

572. *Candori.* | Quæ virtus nullum scelus, nihil obscuri, aut maligni patitur.

Oro, ut tua Majeſtas poſſit moveri his atque aliis, ô cura & ſalus Patriæ tuæ. Non ut revertar in Italiam, niſi forſitan olim, cùm flexus eris longo tempore ſupplicii. Precor exilium ſecurius, & paulò quietius; ut pœna mea ſit æqualis ſuo crimini.

His precor, atque aliis poſſint non numina flecti,
O Pater, ô Patriæ cura ſaluſque tuæ.
Non ut in Auſoniam redeam, niſi forſitan olim,
Cùm longo pœnæ tempore victus eris.
Tutius exilium paulóque quietius oro:
Ut par delicto ſit mea pœna ſuo.

NOTÆ.

575. *Auſoniam.* | *Italiam*, ut ſæpe alibi, ab Auſonibus antiquis Italiæ populis.

578. *Par.* | *Levis*, ſcilicet, quale ſuum crimen eſſe innuit.

P. OVIDII NASONIS TRISTIUM LIBER III.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Missus in hanc venio] *Librum Romam mittit Poeta incultum quidem, & sordidum: inducitque illum errare per varia urbis loca, precarique Augustum, ut patri & Poetæ exuli det veniam. Sed cùm nusquam recipi se videat, rogat manus plebeias, ut eum illæ saltem accipiant, ut habeat ubi possit divertere.*

Missus in hanc venio timidi liber exulis urbem.
Da placidam fesso, lector amice, manum;
Neve reformida, ne sim tibi fortè pudori.
Nullus in hâc chartâ versus amare docet.
Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infelix ullis dissimulare jocis.
Id quoque, quod viridi quondam malè lusit in ævo,
Heu nimiùm serò damnat & odit opus.

INTERPRETATIO.

Lector amice, ego *liber exulis pavidi venio missus in hanc urbem: porrige blandam manum lasso; neve metue, ne sim fortè tibi opprobrio. Nullus versus in hâc papyro docet amare. Neque est sors mei domini, ut miser debeat tegere illam ullis jocis. Improbat etiam & odit, heu nimis tardè, illud opus, quod olim malè cecinit ætate juvenili.*

NOTÆ.

1. *Exulis.* | *Ovidii*, scilicet.
Urbem. | *Romam*, quæ simpliciter *Urbs* dicitur, cùm alia oppida tantùm Romanis viderentur.
2. *Manum.* | Fidei & auxilii symbolum.
7. *Viridi.* | Cùm juvenis esset Poeta.
8. *Serò.* | Quia postquam Amorum causâ in exilium missus.

Vide quid feram: nihil hic inveries nisi lugubre; versibus congruentibus suis temporibus. Quod versus claudi cadunt alterno carmine, vel ratio pedis, vel longum iter hoc præstat. Quod neque sum flavus cedro, nec expolitus pumice; me puduit ornatiorem esse domino meo. Quod litera sordidata habet lituras asperas; ipse Poeta fœdavit opus suum fletibus. Si fortè nonnulla videbuntur non Latinè prolata; tellus in qua scribebat, fuit barbara. Dicite, lectores, si non molestum quâ sit eundum; & quas domos subeam libellus peregrinus in Urbe. Postquam hæc clanculum dixi linguâ vacillante, vix fuit unus qui mihi ostenderet viam. Dii tibi præbeant, quod non induxerunt nostro patri, posse traducere leniter ævum in sua patria. Duc, quæso, namque sequor: tametsi defessus veniam terrâ & mari à plaga remotissima. Obsequutus est; & ducens me, Hæc, ait, sunt fora Cæsaris: hæc est via quæ nacta est nomen à sacris. Hæc sedes est Vestæ, quæ custodit Minervam & ignem: hîc fuit parva aula veteris Numæ. Inde petens dextram, Ista, inquit, est porta Palatii: Hic Stator: Roma est primum posita in hoc loco. Dum miror omnia, aspicio postes insignes armis coruscis, & eadem dignam Deo. Atque, inquam, hæc est sedes Jovis. Quod ut esse crederem, corona querna faciebat indicium animo.

Inspice quid portem: nihil hîc nisi triste videbis;
Carmine temporibus conveniente suis.
Clauda quod alterno subsidunt carmina versu,
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quòd neque cum cedro flavus, nec pumice lævis;
Erubui domino cultior esse meo.
Litera suffusas quòd habet maculosa lituras;
Læsit opus lacrymis ipse poeta suum.
Si qua videbuntur casu non dicta Latinè;
In quâ scribebat, barbara terra fuit.
Dicite, lectores, si non grave, quâ sit eundum;
Quasque petam sedes hospes in Urbe libet.
Hæc ubi sum linguâ furtim titubante locutus,
Qui mihi monstraret vix fuit unus iter.
Dî tibi dent, nostro quod non tribuêre parenti,
Molliter in patriâ vivere posse tuâ.
Duc age, namq; sequor: quamvis terraq; mariq;
Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
Paruit & ducens, Hæc sunt Fora Cæsaris, inquit:
Hæc est à Sacris quæ via nomen habet.
Hic locus est Vestæ, qui Pallada servat & ignem:
Hîc fuit antiqui regia parva Numæ.
Inde petens dextram, Porta est, ait, ista Palatî:
Hîc Stator; hoc primùm condita Roma loco est.
Singula dum miror; video fulgentibus armis
Conspicuos postes, tectaque digna Deo.
Et, Jovis hæc, dixi, domus est: quod ut esse putarem,
Augurium menti querna corona dabat.

NOTÆ.

9. *Clauda.* | Festive claudicare ait Elegiacum carmen, quo utitur.

11. *Alterno.* | Alternis vicibus Hexametrum atque Pentametrum recurrunt.

Subsidunt. | Cadere videtur versus Pentameter, ex eo quod uno pede fit brevior Hexametro.

13. *Cedro.* | Quis usus fuerit olei cedrini in adornandis suprà diximus.

21. *Titubante.* | Præ metu.

23. *Di tibi.* | Verba sunt libri ad illum qui iter monstrabat.

Parenti. | *Ovidio*, qui libelli pater.

27. *Fora.* | Plura fuerunt Romæ, hîc de Foro Augusti intelligitur.

28. *Sacra.* | Quia in ea via fœdus inter Romulum & Tatium ictum, perque eam sacra in arcem feruntur.

29. *Locus Vestæ.* | Templum ejus dicit rotundum à Numa extructum, ubi ignis perpetuus à Vestalibus summâ cautione servabatur.

Pallada. | Palladium dicit ab Æneа in Italiam allatum; quo Imperii fata contineri volebant.

30. *Numæ.* | Qui Romanorum Rex fuit secundus, justitia & pietatis major quam dignitate suâ cognitus.

31. *Palati.* | Quæ & *Saturnia* & *Faudania* prius dicta.

32. *Stator.* | Jovis Statoris ædem intelligit, quam illi Romulus ideò ponendum curavit, quod fœdam suorum fugam stiterit, cum adversus Sabinos pugnaret.

36. *Querna.* | Quercus enim Jovi sacra.

Cujus

Cujus ut accepi dominum, Non fallimur, inquam:
Et magni verum est hanc Jovis esse domum.
Cur tamen appositâ velatur janua lauro;
Cingit & augustas arbor opaca fores?
Num quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata Deo?
Ipsane quòd festa est, an quòd facit omnia festa?
Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
Utque viret semper laurus, nec fronde caducâ
Carpitur: æternum sic habet illa decus?
Causa superpositæ scripto testata coronæ
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice servatis unum, Pater optime, civem;
Qui procul extremo pulsus in orbe jacet.
In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus causam, sed suus error habet.
Me miserum, vereorq; locum, venerorq; potentem:
Et quatitur trepido litera nostra metu.
Aspicis exsangui chartam pallere colore?
Aspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunque, precor, nostro placata parenti,
Isdem sub dominis aspiciare domus.
Inde tenore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad intonsi candida templa Dei.

Cujus postquam audivi dominum; Non decipimur, dixi: & verum est hanc esse sedes magni Jovis. Quamobrem tamen porta tegitur lauro adjunctâ, & arbor umbrosa amœnt splendidam januam? Anne quia ipsud palatium dignum est æterno triumpho? an quia semper dilectum fuit Deo Leucadio? Ipsumne quod festum, an quod reddit omnia læta? an ipsud est signum Pacis quam præbet orbi? Et quemadmodum laurus semper virescit, necne habet folia decidua; sic illud habet honorem perpetuum? Causa coronæ superpositæ elogio declarata testatur cives liberatos hujus auxilio. Pater optime, adde unum civem servatis, cui longè relegatus protritus est in plaga remotissima. In quo non flagitium, sed error suus habet titulum pœnarum, quibus agnoscit se dignum esse. Me infelicem, & timeo locum, & contra dominum; & nostra litera percellitur timore trepido. Videsne papyrum pallere colore exsangui? Videsne pedes alternos trepidisse? Oro ut domus quandocunque delinita nostro patri, videavis sub iisdem dominis. Inde ducor æquali incessu sublimibus gradibus ad templa alta candida Dei intonsi;

NOTÆ.

37. *Non fallimur.* | Quia Augustum pro Jove accipiebat. Quæ detestabilis adulatio neque etiam hodie in totum profligata est.

41. *Triumphos.* | *Laurus*, inquit Plinius, *triumphus propriè* dicatur, vel gratissima domibus janitrix Cæsarum Pontificumque, quæ sola & domus exornat, & ante limina excubat.

42. *Leucadio.* | *Apollini* cui Laurus, ob Daphnen in eam arborem mutatam carissima, ut dictum in Metam. Augustus verò in Amphibracii sinûs ore, non longè à Leucate promontorio, ad Actium oppidum, urbem amplam quam Nicopolim dixit, cum templo Apollini sacro excitavit. Inde ille *Leucadius*.

43. *Festa.* | Perperàm ad laurum retulerunt, quod de Cæsaris domo intelligendum.

46. *Illa.* | *Domus*, scil. *Augusti*.

47. *Superpositæ.* | Superior pars januæ frondibus lauri ornata erat, subjecta corona querna, illis dari solita qui civem servâssent; atque *civica* dicebatur.

48. *Hujus.* | *Augusti*.

49. *Unum.* | *Nasonem*, scil.

50. *In quo.* | *Orbe*, inquiunt: De Nasone intellige.

53. *Locum.* | Propter Augustum, ejus potentem, atque Dominum.

56. *Alternos.* | Quia alternis hexametro & pentametro usus est Poeta.

Intremuisse. | Istud dixit propter Pentametri brevitatem, quasi incedere vereatur.

Quandocunque. | Quando placuerit Cæsari. Non enim definit tempus.

Parenti. | *Nasoni*, scil. qui auctor seu pater hujus libelli.

59. *Tenore.* | Incessu atque ordine.

60. *Intonsi.* | *Apollinis*, non Capitolini, ut scripserunt, sed *Palatini*, cui in domûs suæ parte templum unà cum bibliotheca Augustus ædificavit.

Candida. | Ex candido marmore.

ubi Belides, & genitor barbarus gladio nudato sunt statuæ alternæ peregrinis columnis : atque ea *conceduntur videnda lecturis, quæ antiqui atque recentiores viri comprehenderunt docto pectore. Pervestigabam fratres, illis videlicet relictis, quos suus pater vellet non produxisse. Custos præfectus sancto loco imperavit me frustrà pervestigantem excedere idâ domo. Concedo ad alia templa vicina proximo theatro : Hæc etiam non erant calcanda meis pedibus. Neque Libertas passa est me adire atria sua, quæ prima aperta sunt doctis libris. Fortuna recidet in prolem infelicis auctoris : atque liberi patimur exilium quo ille multatus est. Fortasse etiam aliquando Cæsar delinitus prolixâ morâ erit minùs sævus in nos atque in illum. Dii atque adeò Cæsar, maxime Dive ; (neque enim mihi multitudo oranda est) oro, adesto meo desiderio. Interea, siquidem sedes publica mihi est denegata, concedatur latitâsse in privata domo. Vos etiam, si licet, manus vulgi, accipite versus nostros suffusos pudore repulsa.*

Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis
Belides, & stricto barbarus ense pater :
Quæque viri docto veteres cepêre novique
Pectore, lecturis inspicienda patent.
Quærebam fratres, exceptis scilicet illis,
Quos suus optaret non genuisse parens.
Quærentem frustrà custos me sedibus illis
Præpositus sancto jussit abire loco.
Altera templa peto vicino juncta theatro :
Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis,
Atria Libertas tangere passa sua est.
In genus auctoris miseri fortuna redundat ;
Et patimur nati, quam tulit ipse, fugam.
Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
Evictus longo tempore Cæsar erit.
Dî, precor, atq; adeò (neq; enim mihi turba roganda
Cæsar, ades voto, maxime Dive, meo.
Interea, statio quoniam mihi publica clausa est ;
Privato liceat delituisse loco.
Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsæ
Sumite plebeiæ carmina nostra manus.

NOTÆ.

62. *Belides.* | *Danai filiæ* 50, ab avo ita dictæ; quæ patrueles suos eosdemque sponsos, unâ nocte patris jussu interfecerunt : nisi quod Lynceo suo Hypermnestra pepercit. Hæ alternis columnarum vicem magnificam præstabant in Palatina porticu, ut dictum in Amoribus.

Barbarus. | *Danaus*, scil. qui jugulandos tradidit filiabus suis Ægypti fratris filios.

63. *Quæque.* | Bibliothecam designat, quam suprà modò diximus.

65. *Fratres.* | *Cæteros libros à Nasone compositos.*

Illis. | *De Amore*, quorum causâ exilio pulsum sese suadat Naso.

67. *Custos.* | *Bibliothecæ præfectus.*

68. *Sancto.* | Quia quoddam quasi Sapientiæ templum erat Bibliotheca illa : deinde ad Augustum spectabat.

69. *Altera.* | Sunt qui Veneris victricis, Pompeii theatro vicini, hoc esse templum putent. Alii Herculis Musarum (quem Græci *Musagetem* dixerunt) à Fulvio nobiliore extructum, deinde à Martio Philippo instauratum. Alii aliud, sed absque fundamento.

71. *Prima.* | *Ante alias Bibliothecas. Nam Asinii Pollionis, hoc Romæ inventum, qui primus Bibliothecam dicando, ingenuam hominum Rempublicam fecit* : ut scribit Plinius.

72. *Libertas.* | Cui ædes sacra, in quo Bibliotheca olim.

73. *Genus.* | Atque adeò in Ovidii libros.

75. *Illi.* | *Ovidio parenti.*

77. *Neque.* | Quia solus ignoscere Augustus poterat.

80. *Privati.* | *Privati alicujus hominis.*

81. *Repulsæ.* | Neque enim custos bibliothecæ Palatinæ, neque Libertas excipere libellum voluit.

82. *Plebeia manus.* | *Plebs.*

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Ergo erat in fatis] *In hâc Elegiâ, quam plerique perperàm jungunt cum ſuperiore, queritur Poeta, quòd fata eum in Scythiam compulerint : nec ſacerdoti ſuo opem tulerint aut Apollo, aut Pierides. Deinde dicit, ſe in Scythiâ in aſſiduo fletu & mœrore degere. Poſtremò deprecatur, ut tandem ei mori liceat.*

ERgo erat in fatis Scythiam quoque viſere noſtris,
Quæque Lycaonio terra ſub axe jacet ?
Nec vos, Pierides, nec ſtirps Latoïa, veſtro
Docta ſacerdoti turba tuliſtis opem ?
Nec mihi, quod luſi vero ſine crimine, prodeſt ;
Quodque magis vitâ Muſa jocoſa meâ eſt ;
Plurima ſed pelago terrâque pericula paſſum
Uſtus ab aſſiduo frigore Pontus habet.
Quique fugax rerum, ſecuraque in otia natus,
Mollis & impatiens ante laboris eram ;
Ultima nunc patior : nec me mare portubus orbum
Perdere, diverſæ nec potuêre viæ.
Suffecitque malis animus : nam corpus ab illo
Accepit vires, vixque ferenda tulit.
Dum tamen & terris dubius jactabar & undis ;
Fallebat curas ægraque corda labor.

ERgo erat etiam in noſtris fatis viſitare Scythiam, atque terram, quæ ſita eſt ſub Polo Lycaonio ? Neque vos, Pierides, neque proles Latoïa, agmen doctum auxilium præbuiſſis veſtro vati ? Neque me juvat, quod jocatus ſum ſine vero crimine ; & quòd mea Muſa eſt magis laſciva vitâ meâ. Sed Pontus rigens frigore perpetuo tenet me paſſum multa diſcrimina maris & terrâ. Atque ego, qui fugitans negotia, & natus ad tutam pacem, prius eram delicatus & minus ferens laborum ; jam tolero extrema : neque mare importuoſum, neque variæ peregrinationes poluerunt me tollere. Et animus par fuit ærumnis. Nam corpus mutuatum eſt robur ab illo, & toleravit vix ſufferenda. Dum tamen incertus agitabar terrâ marique, labor decipiebat ærumnas & mœſtum pectus.

NOTÆ.

2. *Lycaonia.* | *Septentrionali*, cui à Calliſto Lycaonis filia in urſam mutata, deinde in cœlum, non longè ab axe, tranſlata, illud datum nomen.

3. *Pierides.* | Muſæ, quibus ſtuduit Naſo ; quæ vel à Pierio Theſſaliæ monte ubi natæ, vel à Pieri filiabus ſuperatis, & in picas mutatis, illud nomen habent.

4. *Stirps.* | Apollo, Latonæ & Jovis filius, cui Poetæ ſacri Muſarum ſacerdotes.

5. *Vero.* | Verum tamen creditum eſt, quod exilii vera cauſa fuit.

8. *Frigore.* | Ponti enim regio multum ad Septentrionem porrecta, adeoque frigore aſperâ homini præſertim à meridionali plagâ venienti.

9. *Rerum.* | Fori, litium, omniumque rerum quæ otium turbare valent.

11. *Portubus orbum.* | Euxinus enim & Geticum littus in primis eſt deſertum & petroſum, ut docet Strabo.

16. *Fallebat.* | Quippe præſentioribus malis deſtinabatur.

Postquam iter absolutum est, & lator iter faciendi omissus, & terra mei supplicii est tacta à me, nihil volo, nisi lacrymari: neque humor parcior fluit ex nostris oculis, quàm aqua de nive vernâ. Roma & sedes meæ recurrunt, & amor locorum, & quidquid mei superest in Urbe relictâ. Hei mihi! quòd fores nostri tumuli toties pulsa, sed nunquam reserata sunt! Quamo rem ego vitavi tot enses; & tempestas toties minata non demersit miserum caput? Dii, quos sentio nimis constanter infestos, quos unus Deus habet participes iræ, instigate, quæso, mortem tardantem; & prohibete januam mei lethi esse obseratam.

Ut via finita est, & opus requievit eundi;
Et pœnæ tellus est mihi tacta meæ;
Nil nisi flere libet: nec nostro parcior imber
Lumine, de vernâ quam nive manat aqua.
Roma domusque subit, desideriumque locorum,
Quidquid & amissâ restat in Urbe mei.
Hei mihi, quod nostri toties pulsata sepulchri
Janua, sed nullo tempore aperta fuit!
Cur ego tot gladios fugi; totiesque minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Dî, quos experior nimiùm constanter iniquos,
Participes iræ quos Deus unus habet;
Exstimulate, precor, cessantia fata; meique
Interitûs clausas esse vetate fores.

NOTÆ.

18. *Tellus.* | *Tomitana*, scilicet.
23. *Pulsata.* | Quia maximis periculis jactatus.
28. *Participes.* | Tanquam aliter precatus erat lib. 1. Eleg. 2.
Unus. | *Augustus.*
29. *Exstimulate.* | *Ut denique morâ*

ELEGIA

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Hæc mea, si casu miraris, epistola] *Ad uxorem scribens ex Scythiâ Poeta, se excusat, quòd alienâ manu scriptam miserit epistolam: quòd aliter non potuisse fieri ostendit, ob adversam valetudinem, quâ conflictabatur: simulque incommoda commemorat. Sed præter cætera illud fatetur esse maximum, quòd careat ipsius uxoris aspectu. Mandat, ut ejus ossa Romam deferantur in parva urna, & signentur epitaphio à se composito.*

HÆC mea, si casu miraris, epistola quare
Alterius digitis scripta sit: æger eram.
Æger in extremis ignoti partibus orbis;
[Incertusque meæ penè salutis eram.]
Quid mihi nunc animi dirâ regione jacenti
Inter Sauromatas esse Getasque putes?
Nec cœlum patior, nec aquis assuevimus istis:
Terraque nescio quo non placet ipsa modo.
Non domus apta satis: non hic cibus utilis ægro:
Nullus, Apollineâ qui levet arte malum.
Non qui soletur, non qui labentia tardè
Tempora narrando fallat, amicus adest.
Lassus in extremis jaceo populisque locisque:
Et subit affecto nunc mihi quicquid abest.
Omnia cùm subeant; vincis tamen omnia, conjux:
Et plus in nostro pectore parte tenes.

Si fortè miraris, quamobrem hæ meæ literæ sint exaratæ digitis alterius: ægrotabam. Eram morbo affectus, & prope dubius meæ vitæ in remotissimis partibus mundi ignoti. Quid credas me afflictum in fera plaga, inter Sauromatas & Getas nunc cogitare? Neque tolero aerem, neque assuevimus iis aquis: & tellus ipsa nescio quo modo non grata est. Habitatio non satis idonea: cibus non hic aptus ægroto: nemo qui leniat morbum ope Apollineâ. Sodalis non adest qui consoletur, non qui decipiat tempora segniter fluentia fabulando. Dejectus prostratus sum in populis atque locis ultimis; & quicquid non adest recurrit nunc mihi ægroto. Cùm omnia occurrunt, superas tamen omnia, uxor; & occupas plus parte in nostro corde.

NOTÆ.

3. *In extremis.* | Ut ex eo maximè ægrum tibi fingas Poetam.

7. *Cœlum.* | *Aeris inclementiam.*

8. *Terra.* | Atque adeò omnia elementa contraria.

Nescio. | Ita loquimur cùm plura cognoscimus. Nimirùm incultam, sterilem, inamœnam, pigram terram, Româ distantem præsertim sentiebat Naso.

10. *Apollineâ.* | Medicâ; cujus Auctor Apollo.

12. *Fallat.* | Jucundis sermonibus multum sublevantur ægri, illi præcipuè quos tædium afflixit.

13. *Lassus.* | *Exhaustus, confectus.* Quod maximum est malum.

14. *Affecto.* | *Graviter ægrotanti.*

16. *Plus parte.* | *Maximam partem* ergo.

Te

Nuncupo te abſentem : vos mea citat te ſolam : nulla nox, nulla dies mihi oritur ſine te. Quin etiam aiunt, me ita protuliſſe delira, ut nomen tuum eſſet in ore inſano. Si jam lingua me *deſtituat faucibus occluſis, vix recreanda vino infuſo, atque alicui narret dominam huc appuliſſe, ſuſcitabor ; & ſpes tui erit nobis cauſa vigoris. Ego igitur ſum vitæ incertus : tu fortè illic tranſigis tempus lætum noſtri ignara ? Non facis, aſſevero ; certus ſum, ô dilectiſſima, tempus à te non tranſmitti niſi mœſtum ſine me. Si tamen mea ſors abſolvit tempora, quæ debuit ; & finis vivendi tam properè mihi adeſt ; quàm exiguum erat, ô magni Dii, ignoſcere interituro, ut ſaltem conderer terrâ patriâ ! Vel ſupplicium protractum fuiſſet in tempus obitus ; vel mors accelerata occupâſſet exilium. Intactus potui nuper bene obire hunc diem : nunc vita mihi conceſſa eſt, ut morerer profugus. Ergo cademur tam procul in pla a ignota ; & m rs erit luctuoſa ipſo loco ? Neque meum corpus ſolvetur in lecto aſſueto ? Neque quiſquam erit qui me lamentetur ? Neque juſſa dabo ? Neque brevis mora ſupervenit animæ meæ lacrymis dominæ juventibus in noſtra ora ? Neque juſſa dabo ? Neque amica manus claudet oculos morientes cum clamore ultimo ? Sed tellus fera obruet hoc caput indefletum, ſine exequiis, ſine honore ſepulchri ?*

Te loquor abſentem : te vox mea nominat unam :
Nulla venit ſine te nox mihi, nulla dies.
Quin etiam ſic me dicunt aliena locutum,
Ut foret amenti nomen in ore tuum.
Si jam deficiat ſuppreſſo lingua palato,
Vix inſtillato reſtituenda mero ;
Nunciet huc aliquis dominam veniſſe ; reſurgam :
Speſque tui nobis cauſa vigoris erit.
Ergo ego ſum vitæ dubius : tu forſitan illic
Jucundum noſtri neſcia tempus agis ?
Non agis, adfirmo : liquet, ô chariſſima, nobis,
Tempus agi ſine me non niſi triſte tibi.
Si tamen implevit mea ſors quos debuit annos ;
Et mihi vivendi tam citò finis adeſt ;
Quantum erat, ô magni, perituro parcere, Divi ;
Ut ſaltem patriâ contumularer humo !
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet,
Vel præcepiſſet mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere lucem :
Exul ut occiderem, nunc mihi vita data eſt.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris ;
Et fient ipſo triſtia fata loco ?
Nec mea conſueto langueſcent corpora lecto ?
Depoſitum nec me qui fleat, ullus erit ?
Nec dominæ lacrymis in noſtra cadentibus ora
Accedunt animæ tempora parva meæ ?
Nec mandata dabo ? nec cum clamore ſupremo
Labentes oculos condet amica manus ? [chri
Sed ſine funeribus caput hoc, ſine honore ſepul-
Indeploratum barbara terra teget ?

NOTÆ.

19. *Aliena.* | Quæ non ad rem & abſurdè proferuntur, cum alio mens deerat. Quod ſæpius illis evenit, qui graviori aliquâ curâ correpti ſunt.

23. *Dominam.* | De uxore loquitur.

31. *Quantum erat.* | Quaſi dicat *minimum.* Vehementiſſimum autem affectum habet iſta commemoratio.

34. *Præcepiſſet.* | *Mortuus eſſem priuſquam in exilium ejectus.*

35. *Integer.* | Et vitæ, & honoris ; omnibuſque bonis cumulatus.

40. *Depoſitum.* | *Rogo impoſitum.*

42. *Accedent.* | Quaſi conjugis lacryma atque Amor diſcedentem animam tantillum morari valeant. Cujus rei nullus dubiam fidem crediderit qui aliquando amaverit.

43. *Clamore.* | Cujuſmodi audiri ſolent, ubi quis inter amicos & propinquos moritur.

44. *Condet.* | Jam ſæpius à propinquioribus mortuorum claudi ſolere oculos vidimus.

Ecquid

Ecquid, ut audieris, totâ turbabere mente;
Et feries pavida pectora fida manu?
Ecquid, in has frustrà tendens tua brachia partes,
Clamabis miseri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas; nec scinde capillos.
Non tibi nunc primùm, lux mea, raptus ero.
Cùm patriam amisi, tum me periisse putato:
Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, si fortè potes, sed non potes optima conjux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quàm potes, extenua forti mala corde ferendo;
Ad quæ jampridem non rude pectus habes.
Atque utinam pereant animæ cum corpore nostræ,
Effugiatque avidos pars mihi nulla rogos!
Nam si morte carens vacuam volat altus in auram
Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis;

Nonne, postquàm acceperis, percelleris totâ mente, & planges fidum pectus manu turbatâ? Nonne porrigens frustrà tuas ulnas versus has plagas, citabis vacuum nomen infelicis mariti? Noli tamen discerpere genas; neque lacera comam. Non tibi ero primùm sublatus, mea vita. Cùm excidi patriâ, tum crede me sublatum fuisse: Ille meus fuit obitus & prior, & molestior. Nunc, si forsitan potes, sed non potes, uxor optima, lætare tot ærumnis mihi letho exhaustis. Minue quantum potes ærumnas, ad quas habes jamdiu cor præparatum, tolerando strenuâ mente. Atque utinam animæ nostræ cadant cum corpore, neque ulla pars mei vitet rapaces flammas! Nam si Anima immortalis sublimis erumpit in inanem aerem, & verba senis Samii sunt certa;

NOTÆ.

47. *Ut audieris.*] Non tam ad dolorem uxori creandum, quàm ad amicorum imò & Augusti movendam misericordiam hæc adornata sunt: quæ certè ad eam rem maximè idonea.

49. *Has.* | *Septentrionales.*

50. *Inane.* | Siquidem ipse Naso nullus sit.

52. *Nunc primùm.* | Quia anteà per exilium sublatus.

54. *Gravior.* | Quia decus, fama, libertas, quarum rerum privatio animam ipsam pro tempore videtur suo modo extinguere, ingenuo viro cariora sunt multò, quàm ipsa hæc habitatio corporea. Ego quidem, ut obiter dicam, infensos minùs, minusque infestos latrones crediderim, qui pecuniolæ imò & vitæ insidiati fuerint, quam scelestos atque nefarios illos calumniæ artifices, qui me nuper tanquam Socinianum monstrumque Religioni profligandæ subornatum, bonis omnibus detestandum, & quasi jure malè perdendum buccinavêrunt. Quantùm enim in illis fuit non vitam modo, sed eam per summum dedecus; atque inter dignos cruciatus sustulerunt: quam Deus servavit. Non hanc vitam sustulerunt, sed amabilem illam atque spiritualem, quæ inter fratres & verè Christianos, quodam quasi æternæ præludio, ducitur. Non spiritualem, sed æternam, spe cujus animam meam deturbare per invidiæ suæ machinamenta aggressi sunt: nisi Dominus præsidium inexpugnabile in sanguine suo obtulisset. Quæ quidem adversus malè feriatos illos non odio aut parva vindictæ cupidine conqueror: sed ut Gratiæ præcones, quæ est in Christo JESU, reipsa membra ejus fovere, non omnibus modis lacerare condiscant: mihi insuper concorditer, & eodem Veritatis Spiritu cum bonis agere liceat.

57. *Extenua.* | Verba hæc sunt, quæ quidem quid opus sit facto indicant, præstandi pariter facultatem non præbent. Avida est quietis & felicitatis Mens omnis intelligendi capax, neq; in arbitrio cujusquam posuit summus omnium rerum Opifex, ut beatum esse percupiat, necessitate naturæ omnes esse volunt. Quare qui miser est; eo ipso quod sese miserum cognoscit, absque quo miser non foret, non malo torquetur, modò sed, ut cautior est, eò magis annititur ut illud effugiat. Ex suo adeoque ipsius conatu, quo vires exhaurit, in dies crescit dolor, nisi is contrario bono levetur. Itaque potiora illa Maronis, quæ non sine ratione animi fortitudinem inculcant,

Durate, & vosmet rebus servate secundis,
O passi graviora; dabit Deus his quoque finem.

sed enim ex Religione solâ, eâque verè Christianâ, peti possunt causæ, quæ mentem adversus omnem ærumnam confirment.

59. *Atque utinam.* | Nisi fortè quoquo modo odium, quo in Barbaros ferebatur Naso indicare voluit, turpiter hîc de animarum naturâ sentire videtur: quasi illæ post fata, alieno vitio obnoxiæ esse possint. Quod contra est; maximoque nobis solatio esse debet.

60. *Rogos.* | In quibus defunctorum cadavera cremare consueverant.

62. *Samii.* | Pythagoram dicit, Samo oriundum; cujus doctrinam ex Metam. repetas licet.

Inter

Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras;
Perque feros manes hoſpita ſemper erit.
Oſſa tamen facito parvâ referantur in urnâ.
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Nec vetat hoc quiſquam: fratrem Thebana per
Suppoſuit tumulo Rege vetante ſoror. [emptum
Atque ea cum foliis & amomi pulvere miſce:
Inque ſuburbano condita pone ſolo.
Quoſque legat verſus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hîc ego qui jaceo tenerorum luſor amorum,
Ingenio perii Naſo poeta meo.
At tibi qui tranſis, ne ſit grave, quiſquis amâſti,
Dicere, Naſonis molliter oſſa cubent.
Hoc ſatis in titulo eſt: etenim majora libelli,
Et diuturna magis ſunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuêre, daturos
Nomen, & auctori tempora longa ſuo.
Tu tamen extincto feralia munera ferto;
Deque tuis lacrymis humida ſerta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis;
Sentiet officium mœſta favilla pium.
Scribere plura libet: ſed vox mihi feſſa loquendo
Dictandi vires ſiccaque lingua negat.
Accipe ſupremo dictum mihi forſitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipſe, Vale.

Manes Romani errabunt inter Sarmaticos, & ſemper erunt peregrini inter ſævus Umbras. Cura tamen ut oſſa reportentur in exiguâ urnâ. Ita ego non ero profugus etiam poſt fata. Neque quiſquam iſtud vetat. Soror Thebana ſepelivit fratrem occiſum Rege prohibente. Atque ea condito cum foliis & pulvere Amomi: & collocata compoſita in ſolo ſuburbano. Atque inſculpe majoribus literis marmori ſepulchri carmen quod viator legat oculo feſtinante. Ego, Naſo Poeta, qui hic jaceo luſor mollium Amorum occidi ingenio meo. At tibi qui præteris, quicunque amâſti, ne ſis moleſtum dicere, Oſſa Naſonis moliter quieſcant. Hoc ſatis eſt in titulo: namque libri ſunt monumenta mei majora, & magis durabilia. Quos ego credo, quamquam obfuerunt, prabituros famam & diuturnam ætatem ſuo auctori. Tu tamen præbe dona funebria mortuo, & offerto coronas madidas tuis lacrymis. Tametſi flamma verterit corpus in favillas; triſtis cinis cognoſcet pium officium. Velim plura mittere: verùm vox mihi laſſa loquendo, & lingua arida ſubtrahit vires dictandi. Accipe Vale, tibi forſitan dictum noviſſimo ore, quod qui tibi mittit ipſe non habet.

NOTÆ.

63. *Romana.* | Naſonis Romani, inter quem & Barbaros minimè convenit.

64. *Pereunt.* | Neque ſatis iſtud cum cæterorum doctrinâ de Inferis congruit. Verùm ut inſinuatum ſupra ſe induſtria videtur errare Poeta, ut magis quod cupit efficiat.

66. *Sic ego.* | Quanto Patriæ deſiderio tenetur Poeta, ex hoc loco maximè colligitur.

67. *Hoc.* | *Ut mea oſſa in Patriam referantur.*

Thebana. | Antigonem dicit, qui Eteoclem fratrem Oedipi Thebanorum regis filium, Creonte rege invito, ſepelivit.

69. *Amomi.* | Frutex eſt exoticus, qui ex Aſſyria, atque Armenia præſertim afferebatur: cujus in condendis corporibus multus uſus fuit. Ita autem inter ſe diſſentiunt auctores qui ejus reliquêrunt deſcriptionem, ut vix cognoſci hodie poſſit.

71. *Properante.* | Namque viatoribus in ſingulis non licet diu immorari.

74. *Ferii.* | Videtur iſtud Auguſto creare invidiam: Verùm, quid id noſtrâ? Potiùs fuerit ex eo intelligere, ingenioſis ad Amorem periculum maximum impendere, ne præter quam quas ipſe moleſtias habet addamus.

76. *Molliter.* | In cippis verò hæ literæ inſcribebantur, S.T.T.L. *ſit tibi terra levis.*

80. *Longa.* | Vix enim alia magis leguntur Poetæ opera, quam de amoribus, utcunque noceant.

81. *Feralia.* | Inferias dicit; de quibus Faſtorum 2.

84. *Sentiet.* | Gratum ſaltem viventibus & morientibus benevolos circum ſe habere, certò obitus ſuus deſiderium creare poſſit.

88. *Non habet.* | Ubique eſt acutus Poeta, qui quidem nunc dat quod non habet.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

O mihi chare quidem] *Amicum chariſſimum, quem propter Auguſtum non audet nominare, Poeta admonet, ut magna atria & potentes fugiat: qui quamvis poſſint plurimùm prodeſſe, non proſunt: ſed potiùs nocent. Laudat deinde amici fidem, quam ſibi in adverſis rebus numquam defuiſſe cognovit: ſimulque enumerat exilii ſui incommoda; rogat poſtremò, ut quam poſſit illi opem ferat.*

O Mihi chare quidem ſemper, ſed tempore duro
Cognite, res poſtquam procubuêre mei;
Uſibus edocto ſi quidquam credis amico;
Vive tibi, & longè nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes præluſtria vita.
Sævum præluſtri fulmen ab arce venit.
[Nam quanquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes;
Non proſit potiùs ſi quis obeſſe poteſt.]
Effugit hibernas demiſſa antenna procellas,
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Aſpicis ut ſummâ cortex levis innatet undâ,
Cùm grave nexa ſimul retia mergat onus.
Hæc ego ſi monitor monitus priùs ipſe fuiſſem,
In quâ debueram forſitan Urbe forem.

O Mihi quidem ſemper dilecte, ſed cognite tempore adverſo, poſtquam res meæ afflictæ ſunt; ſi quam fidem habes amico experientiâ inſtituto: Vive tibi, & longè vita clara nomina. Vive tibi, & fuge ſplendida quantum potes: ferum fulmen mittitur ab arce coruſca. Nam tametſi ſoli potentes poſſunt juvare, non juvet ſi quis poſſit potiùs nocere. Antenna demiſſa vitat tempeſtates hibernas, & vaſta carbaſa habent plus metus quam parva. Vides, ut levis cortex feratur ſuper aquas extremas, cùm pondus grave in profundum ſecum trahat retia alligata. Si ego monitor priùs ipſe eſſem, de his admonitus forte eſſem in Urbe, in quâ eſſe debueram.

NOTÆ.

3. *Uſibus.* | Rebus, atque experientiâ. Illis verò maximè credendum, qui non tam verba, quam res ipſas exhibere videntur.

4. *Vive tibi.* | *Ne ſis alterius:* namque hic eſt verus hujus loci ſenſus, non quem alii dederunt.

Nomina. | *Potentes*, quorum, ſi pauculos excipias, mancipia eſſe oportet, quicunque cum illis vivunt.

7. *Nam.* | Nugatoris alicujus eſſe hoc Diſtichon non temerè cenſuit clariſſ. Heinſius. Quanquam aliquid boni animo videtur concepiſſe; ſed proferre neſcivit.

9. *Effugit.* | Egregiâ comparatione à re nautica deſmptâ, quam Flaccus aliique inculcavêrunt, alta petentibus maxima imminere pericula oſtendit.

10. *Timoris.* | Quia illum creant, quæ nimiùm ventum capiunt vela.

10. *Cortex.* | Per eum tenuis fortunæ homines intellige, qui demiſſi in obſcuro vitam agunt.

11. *Onus.* | Plumbum dicit, quod retibus alligare ſolet, ut fundum petant; per quod onus Potentes intelligendi ſunt, à quibus imminet parvis periculum.

Dum

Quamdiu vixi tecum, quamdiu levis ventus me agebat, hæc mea navis lata est per aquas tranquillas. Qui cadit in plano (vix tamen hoc ipsum accidit) ita cadit, ut possit se erigere, terrâ tactâ: at infelix Elpenor devolutus ex sublimi tecto obtulit se Umbram levem Regi suo. Quare evenit, ut Dædalus moveret alas intactas; Icarus insigniat nomine suo vastas aquas? Nimirùm quia hic sublimiter, ille volabat inferius: nam utercque non habebant alas suas. Crede mihi, qui bene celavit vitam, bene vixit: & unusquisque debet manere infra fortunam suam. Eumedes non esset orbus, si ineptus ejus filius non concupisset equos Achillis. Neque si Merops pater cepisset Phaethontem, vidisset filium in igne, & filias in arbore. Tu etiam time semper nimiùm excelsa, & recordans tui insti uti collige lintea. Nam meritus es absolvere spatium vitæ pede illaso; & frui forte latiore. Quæ ut optem pro te dignus es blando amore, & side mihi mansurâ in omne tempus. Ego te vidi dolentem meam sortem eo vultu, quem credere est fuisse in meâ facie.

Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipsum)
Sic cadit, ut tactâ surgere possit humo:
At miser Elpenor tecto delapsus ab alto
Occurrit Regi debilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas;
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quod hic altè, demissius ille volabat:
Nam pennas ambo non habuêre suas.
Crede mihi; benè qui latuit, benè vixit: & infrà
Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret Eumedes orbus, si filius ejus
Stultus Achillêos non adamâsset equos.
Nec natum in flammâ vidisset, in arbore natas,
Cepisset genitor si Phaethonta Merops.
Tu quoque formida nimiùm sublimia semper;
Propositique memor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spatium decurrere vitæ
Dignus es: & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut voveam miti pietate mereris:
Hæsurâque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile est ore fuisse meo.

NOTÆ.

15. *Levis.* | Quali quidem illi opus est, qui sibi vivit.

16. *Cymba.* | Pro vita, aut Poeta ipso.

Aquas. | Fortunam intellige, rerumque statum quietum.

17. *Plano.* | Id est, *supra sortem suam non sublatus.*

18. *Surgere.* | Quia à mediocris ejusdemque fortunæ hominibus, rebusque levibus dejectis, sese atque illas facile est erigere.

19. *Elpenor.* | Qui Ulyssis comes nimius mero atque ex altis scalis lapsus cervicem fregit.

20. *Occurrit.* | Cùm ad Inferos descendisset Ulysses: ut narrat Homerus.

21. *Dædalus.* | Athenienſis faber, quem sibi atque Icaro filio alas aptâsse, quibus ex Cretâ aufugeret, in Metam. vidimus.

22. *Signet.* | Quippe qui Icario mari in quod decidit, cum altius volare contendisset, nomen suum dedit.

24. *Suas.* | Sed cerâ compactas, quæ, postquam calore Solis emollita esset, dissolvebantur, nullæque erant.

25. *Benè.* | Oraculum Apollinis ore dignum, & majus quàm à mortali ut unquam satis intelligatur. Felices, quibus iis, quæ bona habet, tantisper frui contigit!

27. *Eumedes.* | Dolonis filius, qui pactus Achillis equos, ut speculator ad Græcorum castra descenderet, in Diomedem & Ulyssem incidit, à quibus trucidatus est: ut in Epistolis vidimus.

29. *Natum.* | Phaethontem dicit, qui Jovis fulmine de patris curru deturbatus.

Arbore. | Namque Heliades Phaethontis sorores in populos mutatæ.

30. *Cepisset.* | Atque adeò genitore Merope, qui matris Clymenes maritus fuit, contentus vixisset Phaethon. Is verò suâ maximâ clade Solem patrem esse didicit: ut ex Met. liquet.

Merops. | Clymenes maritus, ex qua Sol Phaethontem suscepit.

32. *Contrahe vela.* | Id est, *Ne affecta quæ magna sunt aut splendida. Cave ne altioribus rebus immiscearis.*

34. *Candidiore.* | *Læviore fortunâ.*

37. *Tali.* | *Mœstissimo*, scilicet.

Nostra

Noſtra tuas vidi lacrymas ſuper ora cadentes;
Tempore quas uno, fidaque verba, bibi.
Nunc quoque ſummorum ſtudio defendis amicum;
Et mala vix ullâ parte levanda levas.
Vive ſine invidiâ; molleſque inglorius annos
Exige: amicitias & tibi junge pares.
Naſoniſque tui, quod adhuc non exulat unum,
Nomen ama: Scythicus cætera Pontus habet.
Proxima ſideribus tellus Erymanthidos Urſæ
Me tenes; adſtricto terra peruſta gelu.
Boſphorus & Tanais ſuperant. Scythicæq; paludes;
Vixque ſatis noti nomina pauca loci.
Ulterius nihil eſt, niſi non habitabile frigus.
Heu quàm vicina eſt, ultima terra mihi!
At longè patria eſt, longè chariſſima conjux;
Quidquid & hæc nobis poſt duo dulce fuit.
Sic tamen hæc abſunt; ut quæ contingere non eſt
Corpore, ſint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus Urbs, & forma locorum
Succeduntque ſuis ſingula facta locis.
Conjugis ante oculos, ſicut præſentis imago eſt.
Illa meos caſus ingravat, illa levat.
Ingravat hoc, quòd abeſt: levat hoc, quòd præſtat amorem;
Impoſitumque ſibi firma tuetur onus.
Vos quoque pectoribus noſtris hæretis, amici;
Dicere quos cupio nomine quemque ſuo.

Aſpexi tuas lacrymas defluentes in noſtros vultus; quas ſimul hauſi cum fidelibus vocibus. Nunc etiam tuerie benevolentiâ amicum ſublatum, atque minuis arumnas vix minuendas ullâ arte. Vitam age ſine invidia, & traducito in obſcuro leve ævum; atque concilia tibi amicitias æquales. Dilige etiam nomen Naſonis tui, quod unum nondum eſt profugum: Pontus Scythicus tenet reliqua. Terra vicina ſtellis Urſæ Erymanthidos me habet, terra peruſta arctico frigore. Boſphorus & Tanais & paludes Scythicæ ſunt ulteriùs, nominibus paucis loci vix ſatis cogniti. Nihil eſt ulteriùs præter frigus non tolerabile. Heu quàm proxima mihi eſt tellus noviſſima! At patria eſt remota, uxor dilectiſſima, & quidquid nobis fuit gratum poſt hæc duo eſt procul. Hæc tamen ita ſunt remota, ut quæ non datur tangere corpore, ſint omnia aſpicienda menti meæ. Et domus, Urbs, & ſpecies locorum errant præ oculis: & omnia quæ facta ſunt ſuis locis ſeſe offerunt ſuo ordine. Forma uxoris tanquam præſentis eſt præ oculis. Illa auget meum infortunium, illa minuit. Iſtud auget, quod diſſita eſt: iſtud minuit, quod reddit amorem, & conſtanter fert onus ſibi impoſitum. Vos etiam, amici, manetis in noſtro corde, quos vellem appellare ſingulos ſuo nomine.

NOTÆ.

40. *Bibi.* | *Bibit aure vulgus.* Horat.

43. *Sine invidiâ.* | Atque adeò ſine ambitione & ſplendore vitæ, qui invidiam ciet.

Molles. | *Quietos.*

46. *Nomen.* | *Famam atque gloriam.*

47. *Proxima.* | Quia magis ad Polum Septentrionalem vergit Scythia, quàm Italia.

Erymanthidos. | *Arcadicæ.* Caliſto namque Lycaonis filia, in urſam mutata, deinde à Jove in cœlum tranſlata, Arcadica fuit. Arcadiæ verò ab Erymantho monte illo nomine dicitur.

49. *Boſphorus.* | Cimmerium intellige, non Thracium. Ille nimirùm ultra Tomos, magiſque ad Septentrionem ſpectat; & Mæotidi paludi committitur.

Tanais. | Fluvius, qui à Septentrione in mediam ferè Mæotidem paludem defluens Europam ab Aſia diſterminat.

Paludes. | Mæotis eſt.

52. *Vicina.* | Ita loquitur ad commiſerationem movendam. Quanquam enim veteribus non ſatis cognitus orbis terrarum, plura cognoſcebat Naſo quàm nunc fatetur.

54. *Duo.* | *Patriam & uxorem.*

55. *Eſt.* | *Licet, conceditur.*

56. *Videnda.* | *Ut eorum abſentia torqueat.*

58. *Facta.* | Pejus eſt autem habuiſſe, atque præterita bona recordari, quàm nihil habere, neque bonis ſeſe oblectâſſe.

59. *Locis.* | Objecta ſiquidem movent ſenſus, hæc ſingulorum commemoratio vim habent maximam ad Naſonis dolorem ex inopiâ creandum; atque hinc Lectoris miſericordiam eliciendam.

61. *Ingravat.* | Rationem ejus rei mox ipſe reddet Poeta.

62. *Impoſitum.* | In Poetæ bonis tuendis, atque ejuſdem reditu procurando.

Sed

Verùm providus timor reprimit officium; & arbitror illos nolle inseri nostris versibus. Priùs cupiebatis, atque erat decori vestra nomina legi in nostro carmine. Quod quandoquidem est dubium, compellabo singulos intra cor meum; neque ero cuiquam causa metûs. Neque carmen meum prodet indicio amicos latentes. Si quis clam dilexi, diligat. Intelligite tamen, vos semper præsentes esse animo meo, tametsi absim dissitus vastis regionibus. Et quantùm singulis licet minuite, precor, nostra mala; neve recusate certam manum afflicto. Sic fortuna perstet vobis propitia; neque unquam pietatis auxilium afflati simili infortunio postuletis.

Sed timor officium cautus compescit; & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Ante volebatis; gratique erat instar honoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quemq;
Alloquar; & nulli causa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet: occultè, si quis amavit, amet.
[Scite tamen, quamvis longâ regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo:]
Et quà quisque potest, oro, mala nostra levate:
Fidam projecto neve negate manum.
Prospera sic vobis maneat Fortuna: nec unquam
Contacti simili sorte rogetis opem.

NOTÆ.

61. *Timor.* | Ne si ab Augusto cognoscerentur, in ejus offensionem incurrerent.

69. *Anceps.* | Seu amicorum Nasonis desiderium spectes, seu ad Augusti animum referas.

72. *Protrahet.* | *Per vim in periculum adducet.* Neque istud sine aliquâ in Cæsarem prolatum est.

73. *Scite.* | Non abs re importunè inculcatum hoc Distichon arbitratus est clariss. Heinsius.

76. *Projecto.* | *Neglecto atque contempto.*

78. *Contacti.* | *Ut exules, & calamitatibus omnis generis afflicti, amicorum opem implorare cogamini.*

ELEGIA

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Usus amicitiæ tecum] *Amici fidem perspectam & cognitam, in adversis præcipuè rebus, laudat Ovidius, quam dicit nunquam abituram ex ejus animo. Demùm fatetur se ali exiguâ spe, ut aliquando Augustus mitior fiat, & magìs placidum tribuat exilium.*

USus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægrè posses dissimulare, fuit:
Ni me complexus vinc'lis propioribus esses;
Nave meâ vento forsan eunte suo.
Ut cecidi, cunctique metu fugêre ruinæ,
Versaque amicitiæ terga dedêre meæ;
Ausus es igne Jovis percussum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domûs.
Idque recens præstas, nec longo cognitus usu,
Quod veterum mitero vix duo tresve mihi.
Vidi ego confusos vultus, visusque notavi;
Osque madens fletu, pallidiusque meo:
Et lacrymas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.
Brachiaque accepi mœsto pendentia collo,
Et singultatis oscula mista sonis.

Consuetudo mihi levis fuit tecum, ut facile posses dissimulare; nisi me complexus esses vodis arctioribus, nave meâ forte currente aurâ secundâ. Postquàm sum impulsus, & omnes dilapsi sunt timore ruinæ, & verterunt terga meæ amicitiæ, non veritus es accedere ad corpus afflatum igne Jovis, atque intrare limen domûs afflictæ. Idque facis novus, neque cognitus diutinâ familiaritate, quod vix duo aut tres anticorum præstiterunt *mihi infelici. Ego adverti faciem turbatam, & observavi visus, & os humidum lacrymis, & pallidius meo: & videns lacrymas fluentes ad omnes voces, hausi lacrymas meo ore, voces* verò *auribus: & amplexus sum lacertos pendentes tristi collo, & oscula mista vocibus abruptis inter singultus.*

NOTÆ.

1. *Parvus.* | Familiariter cum hoc animo non vixerat Naso. Nupera amicitia fuerat, quæ consuetudine nondum ita arctè confirmata.

3. *Dissimulare.* | *Ne in Cæsaris odium incurreret.*

3. *Propioribus.* | Atque adeò arctioribus, amicitiæ scilicet.

4. *Nave.* | Navis pro ipso Nasone ponitur.
Forsan. | Fortunæ favore magis quàm merito suo adscribendum esse insinuat Naso; quòd amicus suus constanter in benevolentiâ tuâ perstiterit.

7. *Igne Jovis.* | *Augusti irâ.*

9. *Recens.* | *Nuper mihi cognitus.*

10. *Veterum.* | *Amicorum* scilicet.

11. *Vultus.* | *Tuos* suppl. *ex quibus dolorem, atque adeò amorem intellexi tuum.*

15. *Accepi.* | *Amplexus sum.*

Sum defensus etiam absens tuis viribus. Care: Scis Carum esse pro vero nomine. Habeo insuper multa indicia benevolentiæ apertæ non excessura meo corde. Dii tibi dent posse semper tueri tuos, quibus prosis in causâ latiore. Si tamen interea petis, quod verisimile est te petere, quid ego infelix faciam in his regionibus? Ducor spe levi, quam ne mihi adimas, Deum infensum posse mitigari. Seu frustrà spero, sive id potest fieri, tu stende, quæso, fieri posse quod volo. Atque confer eloquentiam, quâ polles, in id, ut probes meum desiderium posse impleri. Quò enim quis major, magis est iræ superabilis: & animus nobilis facilè flectitur. Satis est generoso leoni dejecisse corpora; certamen finitur, cum hostis prostratus est. At lupus, & obscœni ursi, quacunque fera minus est generosa, premunt morientes. Quid habemus majus strenuo Achille apud Trojam? ille non tulit fletus senis Dardanii. Porus, & exequiæ splendidi funeris indicant qua fuerit leni as duis Æmathii. Neve memorem iras hominum delinitas; qui priùs erat hostis Junonis, nunc est gener.

Sum quoque, Care, tuis defensus viribus absens;
Scis Carum veri nominis esse loco,
Multaque prætereà manifesti signa favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dî tibi posse tuos tribuant defendere semper,
Quos in materiâ prosperiore juves.
Si tamen interea, quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile est quærere) quæris, agam?
Spe trahor exiguâ (quàm tu mihi demere noli)
Tristia leniri numina posse Dei.
Seu temerè expecto, sive id contingere fas est;
Tu mihi, quod cupio, fas (precor) esse proba.
Quæque tibi linguæ est facundia, confer in illud,
Ut doceas votum posse valere meum.
Quò quis enim major, magis est placabilis iræ;
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrâsse leoni:
Pugna suum finem, cùm jacet hostis, habet.
At lupus, & turpes instant morientibus ursi;
Et quæcunque minor nobilitate fera est.
Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
Dardanii lacrymas non tulit ille senis.
Quæ ducis Æmathii fuerit clementia, Porus
Præclarique docent funeris exequiæ.
Neve hominum referam flexas ad mitius iras;
Junonis gener est, qui priùs hostis erat.

Neve memorem iras hominum delinitas; qui priùs erat hostis Junonis, nunc est gener.

NOTÆ.

18. *Carum.* | Hoc dicit quia eo proprio nomine nonnulli Romæ appellabantur; cùm sit hoc in loco amicitiæ, magisque ad amici verum celandum nomen. Quanquam & fortè, ut nasute ubique Naso, Carum hunc proprio nomine sic dictum etiam, hac declaratione ab omni suspicione liberat.

22. *Materiâ.* | *Causâ meliore.* Hoc dicit quia exilio pulsus Poeta, in quo incidere malum nollet amicos.

26. *Tristia.* | Quia tristem facit Poetam ira Augusti.

28. *Proba.* | *Affirma, atque non temerè sperare dicito.* Eò verò non tantùm spes alebatur Nasonis; verùm etiam aliquid ad reditum ejus suadendum conferretur.

30. *Doceas.* | Sæpiùs verò tundendo, atque idem inculcando, fit denique probabile quod primâ fronte ineptum visum est. Dicere denique potuisset Augustus: *Redeat, quidem fieri posse, aut illum æquum esse arbitramini.* Hic namque scopus fuit Poetæ.

31. *Quo quis.* | Verissimè dicit. Nostri autem homines plerique quamobrem istud non capiant ipse conjicito.

38. *Dardanii.* | *Priami*, ab Achille Hectoris filii cadaver repetentis. Dardanius autem ideò dicitur, quòd à Dardano suam duceret originem.

39. *Ducis Æmathii.* | *Alexandri Magni*, Macedoniæ regis, quæ anteà *Æmathia* dicta.

Porus. | Quem victum Indiæ regem Alexander non dimisit modo, sed ampliore regno donavit.

40. *Exequiæ.* | Quas superbo apparatu Dario victo regi Alexander idem jussit atque procuravit.

41. *Gener.* | Herculem dicit, qui exhausta Junonis irâ, Heben denique ejus filiam uxorem duxit.

Denique

Denique non poſſum nullam ſperare ſalutem,
Cùm pœnæ non ſit cauſa cruenta meæ.
Non mihi quærenti peſſundare cuncta petitum
Cæſareum caput eſt, quod caput orbis erat.
Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta eſt;
Lapſaque ſunt nimio verba profana mero.
Inſcia quod crimen vidêrunt lumina, plector:
Peccatumque oculos eſt habuiſſe meum.
Non equidem totam poſſim defendere culpam:
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt, facturum ut molliat ipſe
Mutati pœnam conditione loci.
Hunc utinam nitidi Solis prænuncius ortum
Afferat admiſſo Lucifer albus equo.

Denique non poſſum nullam ſalutem ſperare, cùm cauſa ſupplicii mei non ſit capitalis. Vita Cæſaris, quæ eſt ſalus mundi, non eſt petita à me cupiente omnia evertere. Non prolocutus ſum quidquam, nec linguâ protulit minantia, aut effutivi voces impias nimio vino. Punior quia oculi neſcientes aſpexêrunt crimen: & mea culpa eſt habuiſſe oculos. Non equidem valeam me abſolvere omni crimine; verùm error facit partem noſtræ culpæ. Itaque ſpes reſtat, illum facturum, ut ipſe leniat pœnam meam ſorte loci mutati. Utinam candidus Lucifer prænuncius puri Solis advehat hunc diem equo concitato.

NOTÆ.

49. *Vidêrunt.* | Quantùm ego conjecturâ aſſequi poſſum, reſcivit Auguſtus, Juliæ laſciviam Naſoni fuiſſe perſpectam, qui fortè aliquem cum Corinnâ ſuâ invenit. Naſo ipſe inſuper, quod ſibi perſpecta eſſet, Auguſtum reſciviſſe intellexit. Reperti ſunt, deinde nullibi non frequentes qui de Corinnâ, deque Poetæ Amoribus plurima immurmuravêrunt, quo tempore turbæ maximæ in aulâ ob Juliæ laſciviam. Cæſar hujus dedecoris impatientiſſimus facilè omnia credidit: quid Amor poſſet, optimè noverat. Poeta verò, ut cautus fuit, neque minùs generoſus, nihil quidquam præter ea quæ aperta atque comprobata de culpâ alterius confiteri voluit. Adeoque uſque ad finem in eo perſtitit; neque minùs illum Tomis Auguſtus reliquit.

51. *Totam.* | Faſſus eſt namque ſe quædam in Arte Amatoriâ paulo liberiore licentiâ ſcripſiſſe.

54. *Loci.* | Nam Tomos averſabatur Poeta, aut averſari ſimulabat, ut ita de reditu faciliùs ſermonem injiceret.

55. *Hunc.* | *Diem, quo pœna mutetur. Ortum* pro die oriente, aut Solis exortu poſuit.

56. *Albus.* | Adeoque boni ominis.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Fœdus amicitiæ] *Hâc etiam elegiâ amici fidem laudat Ovidius, quam si velit, minimè dissimulare posse ostendit: cujus consilio si usus fuisset, fatetur se incolumem semper esse potuisse. Demùm precatur, ut ei Augustum mitiorem reddat, quo is sibi exilii locum mutet: quandoquidem nulli sceleri se obnoxium esse sciat.*

Neque cupis, dilectissime, neque si fortè cupias, potes dissimulare fœdus nostræ amicitiæ. Quamdiu enim licuit, nec te mihi charior alter, nec tibi me tota junctior Urbe fuit. Atque is amor erat ita apertus, ut esset prope magis cognitus quàm tu, quamque ego. Atque candor animi qui tibi erat erga dilectos amicos, perspectus est illi viro, cum ipse diligis. Nihil ita celabas, ut ego non essem particeps; & credebas meo pectori multa tacenda. Et solus eras, cui ego dicebam, quidquid habebam arcani, excepto quod me perdidit. Atque etiam, si illud cognovisses, fruereris socio incolumi, & essem alvus tuo consilio, Amice. Sed enim mea fors me rapiebat in supplicium: obstruunt omnem viam salutis. Seu tamen potui effugere hanc pœnam prospiciendo, seu nulla ratio potest superare fatum.

FŒdus amicitiæ nec vis, charissime, nostræ,
Nec, si fortè velis, dissimulare potes,
Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
Nec tibi me tota junctior Urbe fuit.
Isque erat usque adeò populo testatus, ut esset
Penè magis quam tu, quàmque ego, notus amor,
Quique erat in charis animi tibi candor amicis,
Cognitus est illi, quem colis ipse, viro.
Nil ita celabas, ut non ego conscius essem:
Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam secreti quidquid habebam,
Excepto quod me perdidit, unus eras:
Id quoque si scisses, salvo fruerere sodali;
Consilioque forem sospes, amice, tuo.
[Sed mea me in pœnam nimirùm fata trahebant:
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.]
Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo;
Seu ratio fatum vincere nulla valet:

NOTÆ.

5. *Testatus.*] *Prolatum* exposuerunt Amorem: male. Cognitum tantùm dicit.

8. *Ipse.*] Facit vox ista, ut verum, de quo hîc agitur, non Augustum, quemadmodum suspicati sunt, sed communem aliquem magni nominis amicum intelligendum esse arbitrer; quem non Poeta tantùm, sed & hic, ad quem ille scribit, maximè coluerit.

9. *Nil ita.*] Familiarissimâ itaque atque intimâ amicitiâ junctî erant.

15. *Sed.*] Distichon istud interpolatoris esse, atque equidem male feriati, optimè observavit clar. Heins.

17. *Sive.*] *Seu vitari, uti cupio, seu non vitari fatum potest, ut Stoici decent, tu tamen mei sis memor.*

Tu

Tu tamen, ô nobis uſu junctiſſime longo,
Pars deſiderii maxima pene mei,
Sis memor: &, ſi quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare rogo.
Numinis ut læſi fiat manſuetior ira;
Mutatoque minor ſit mea pœna loco.
Idque ita ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro;
Principiumque mei criminis error habet.
Nec leve, nec tutum eſt, quo ſint mea, dicere, caſu
Lumina funeſti conſcia facta mali.
Menſque reformidat, veluti ſua vulnera, tempus
Illud: & admonitu fit novus ipſe dolor.
[Et quæcunque adeò poſſunt afferre pudorem,
Illa tegi cæcâ condita nocte decet]
Nil igitur referam, niſi me peccâſſe; ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi:
Stultitiamque meum crimen debere vocari;
Nomina ſi facto reddere vera velis.
Quæ ſi non ita ſunt; alium, quo longiùs abſim,
Quære, ſuburbana hîc ſit mihi terra, locum

tu tamen, ô nobis dilectiſſime longâ conſuetudine, & propemodum pars maxima mei roi, ne oblivi caris: & ſi gratia tibi feci aliquam potestatem, ora pro nobis: periculum illius pro nobis: ut ira Dei offenſi fiat levior, & meum ſupplicium ſit levius mutato loco. Idque ita, ſi nullum flagitium eſt in noſtro corde; & error eſt causa mei peccati. Neque parvum eſt, neque ſecurum aperire quo caſu mei oculi ſint facti teſtes triſtis mali. Et animus horret illud tempus, quaſi ſuas plagas: & dolor ipſe recrudeſcit recordatione. Adhuc adeò opus eſt celari tecta obſcurâ nocte quæcunque poſſunt inducere dedecus. Nil igitur narrabo, niſi me deliquiſſe; verum nullam mercedem quæſitam à me crimine: & culpam meam debere dici ſtultitiam, ſi velis imponere vera vocabula admiſſo. Quæ ſi non ita ſunt, quære alium locum, quo ſim remotior, hic ſi mihi ſolum ſuburbanum.

NOTÆ.

21. *Vires.* | *Quibus amicos juvare poſſis, vel gratiâ apud Cæſarem, vel auctoritate apud alios.*
27. *Tutum.* | Propter Cæſaris offenſionem.
30. *Illud.* | Quo aliquid vidit, & Auguſtum læſit.
32. *Nocte.* | Atque adeò taciturnitate.
34. *Nulla.* | Ut adeoq; imprudens peccaverit.
38. *Suburbana.* | *Non videatur longe à Româ, ſed quaſi in ſuburbio terræ in qua nunc ſum, pro illâ in quam mitti velo, niſi vera dixero.*

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Vade ſalutatum] *Ad filiam Perillam ſcribens Ovidius primò fatetur ſe Muſis vacare, quamvis illæ ſibi nocuerint : eamque hortatur, ut idem faciat, quo ſibi immortalitatem comparet ; nam ea formæ elegantia, inquit, quæ in ipſa erat, ſenectute & tempore vitiabitur. At ingenii dotes ſemper permanebunt.*

Epiſtola abſoluta fidelis interpres orationis meæ, ito ſtatim ſalutatum Perillam. Vel illam reperies ſedentem cum amabili matre ; vel inter libros & ſuas Muſas. Poſtquam intellexerit te veniſſe, omittet quidquid aget ; & ſine intermiſſione petet quamobrem accedas, & quid faciam. Dices me ſuperſtitem eſſe, verùm ita ut non cupiam vivere : neque arumnas delinitas tam prolixo tempore. Et tamen redire ad Muſas quanquam obfuêrunt ; & redigere voces idoneas ad pedes alternos. Dic tu etiam, ecquid incumbis ſtudiis communibus, & modularis verſus doctos numeris peregrinis ? Natura enim tibi præluit mores caſtos cum formâ, & dotes non vulgares atque ingenium.

VAde ſalutatum ſubitò perarata Perillam
Litera, ſermonis fida miniſtra mei.
Aut illam invenies duci cum matre ſedentem,
Aut inter libros Pieridaſque ſuas.
Quidquid aget, cùm te ſcierit veniſſe, relinquet :
Nec mora ; quid venias, quidve, requiret, agam.
Vivere me dices ; ſed ſic, ut vivere nolim :
Nec mala tam longâ noſtra levata morâ,
Et tamen ad Muſas, quamvis nocuêre, reverti ;
Aptaque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoq; dic, ſtudiis communibus ecquid inhæres,
Doctaque non patrio carmina more canis ?
Nam tibi cum facie mores Natura pudicos,
Et raras dotes ingeniumque dedit.

NOTÆ.

4. *Pieridas.*] *Muſas*, quas à Pieri filiabus, aut Piero Theſſaliæ monte ſic dictas ſuprà admonuimus.

10. *Alternos.*] Verſus Hexametrum & Pentametrum per pedes intellige : illi enim verſus, non dactylus & ſpondæus, uti expoſuerunt, alternis recurrunt vicibus.

11. *Communibus.*] Eaſdem enim Muſas juxta cum patre Perilla excolebat.

12. *Patrio.*] Cave ne cum Merula *Patrios* verſus *laſcivos* interpreteris, quales ſcripſerat Perillæ pater Naſo. *Patrii* Verſus, aut *Patrius* mox dicitur *Latinus :* ut Perillam intelligas non more patrio, ſed Græco, fidibus Latinis accommodandas Odas & Lyrica carmina non priùs audita, quod & Flaccus fecit, non ſine laude ſcripſiſſe.

13. *Facie.*] Mirè conveniunt forma corporis, atque virtus animi : virtus namque hujus eſt forma ; forma verò illius virtus. Utraque in eadem perſonâ ; vel quod eſt idem, eadem in utrâque ejuſdem hominis parte, mirum quid efficit.

Hoc

Hoc ego Pegaſidas deduxi primus ad undas,
Ne malè fœcundæ vena periret aquæ.
Primus id aſpexi teneris in virginis annis:
Utque patet, venæ duxque comeſque fui.
Ergo, ſi remanent ignes tibi pectoris idem,
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed vereor, ne te mea nunc Fortuna retardet;
Poſtque meos caſus ſit tibi pectus iners.
Dum licuit tua ſæpe mihi, tibi noſtra legebam:
Sæpe tui judex, ſæpe magiſter eram
Aut ego præbebam factis modò verſibus aures;
Aut ubi ceſsâras, cauſa ruboris eram.
Forſitan exemplo, quia me læſêre libelli,
Tu quoque ſis pœnæ fata ſecuta meæ.
Pone, Perilla, metum: tantummodò fœmina non ſit
Devia, nec ſcriptis diſcat amare tuis.
Ergo deſidiæ remove, doctiſſima, cauſas:
Inque bonas artes & tua ſacra redi.
Iſta decens facies longis vitiabitur annis:
Rugaque in antiquâ fronte ſenilis erit.
Injicietque manum formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.
Cumque aliquis dicet, Fuit hæc formoſa, dolebis:
Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.

Ego primus deduxi illud ad aquas Pegaſidas, ne vena ſalientis aquæ malè obſtrueretur. Primus illud vidi in primis annis puellæ: atque, ut apparet, fui dux & comes venæ. Ergo ſi superest tibi idem amor in corde, ſola Leſbia ſuperabit tuum opus. Verum metuo ne nunc fortuna mea te removerit, atque animus tibi languescat, poſt meum infortunium. Quamdiu conceſſum eſt, ſæpe legebas mihi tua, ego legebam tibi noſtra: eram ſæpe judex tui, ſæpe præceptor. Vel ego præbebam aures carminibus modo compoſitis, vel ubi neglexeras, eram cauſa pudoris. Forſitan exemplo, quia libri mihi obfuerunt, tu etiam ſis ſecuta fortem mei ſupplicii. Omitte timorem, Perilla. Tantummodò mulier non ſit devia, neque diſcat amare tuis operibus. Adeoque, doctiſſima, deme cauſas ſegnitiei, & revertere ad bonas artes & tua ſacra. Iſta bona forma extinguetur longâ ætate, & ruga ſenilis erit in veteri fronte. Atque nocens ſenectus, quæ accedit greſſu placidò, immittet manum pulchritudini. Et cùm aliquis dicet, Hæc pulchra fuit, moleſtum tibi erit, & quereris ſpeculum tuum eſſe falſum.

NOTÆ.

15. *Hoc.* | *Ingenium*, ſcilicet.

Pegaſidas. | *Ad Muſarum fontem, quem Pegaſus alatus equus pede aperuit*: ex quo Poetam filiam ſuam primùm Poeticam artem docuiſſe intelligitur.

16. *Ne malè.*] Utcumque enim præclara, marceſcunt ingenia, niſi bonarum literarum ſucco irrigentur.

17. *Id.* | *Ingenium.*

18. *Duxque comeſque.* | Atque hinc, quia viâ ad Sapientiæ fontes adoleſcentulos perducere oporteat non obſcurè intelligitur: ſi modò eam ingredi aut vellent aut noſſent omnes Scholæ.

19. *Ignes.* | Ingenii vigor, & bonarum literarum ſtudium.

29. *Leſbia.* | *Sappho*, ex Lesbo inſulâ vates.

21. *Fortuna.* | Adverſa, ſcil. *Exilium*

26. *Ceſsâras.* *Cùm nihil ſcriberes.*

Ruboris. | Animi verò verecundi atque ingenui eſt indicium Rubor.

27. *Sis ſecuta.* | Ut metu pœnæ Poeticum ſtudium, quod exitiale adjeceris. Ille fatum ſequutus, qui obtemperat, neque ampliùs admittit quod contra illud eſt.

30. *Devia.* | *Quæ pudoris rationem non ſatis habeat.*

31. *Cauſas.* | Exilii metum puta, &c.

3 . *Sacra.* | Carmina, Muſas, Studia: Illa namque non ſacra ſunt modò, ſed mentem ſanctam ſacramque præſtant. Verùm pauciſſimi ſunt homines, qui ex vanitatis turbine ſe ſe retrahere, atque Veritati regendam animam tradere didicerint. Secundum more ceteri præſentibus tantùm, iiſque ſenſibus objectis moventur

36. *Strepitum non faciente.* | Tacitis quippe annis ſeneſcimus; illique utut maximè fugaces, ſic placidè labuntur, ut vix currere advertamus, cùm jam effluxerint.

37. *Fait.* | Non ad formam modò, ſed ad omnia præterita atq; dilapſa exhorreſcimus, cùm præſertim ingruere mala, nullius bonæ rei ſpem eſſe, advertimus. Quæ res omnibus altiſſimè mente accuratè atque maturè perpendenda eſſet, niſi inſigniter ſtulti eſſemus.

38. *Mendax.*] *Quaſi fieri non potuiſſet ut forma tam egregia in tantum immutata eſſet.*

Cum sic dignissima magnis divitiis, sunt tibi tenues. Sed pone esse æquales maximis opibus. Nimirùm fortuna illud præbet atque adimit cuicunque libet; & qui modò erat Crœsus est repentè Irus. Quamobrem memorem singula? nihil habemus morti non obnoxium, exceptis opibus mentis & ingenii. Ecce, cùm ego sim privatus patriâ vobisque, domoque, & quæ potuerunt mihi tolli sunt sublata: ego tamen sum stipatus meo ingenio, & fruor: Cæsar nihil potuit habere potestatis in illud. Quivis mihi adimat hanc vitam fero gladio; fama tamen erit reliqua me sublato. Et legar quamdiu Roma Martia victrix prospiciet universum mundum victum ex suis collibus. Tu etiam, quàm fructus latior studii maneat, vita, quantùm potes, flammas futuras.

Sunt tibi opes modicæ, cùm sis dignissima magnis.
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat id cuicunque libet Fortuna, rapitque:
Irus & est subitò, qui modò Crœsus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique bonis.
En ego, cum patriâ caream, vobisque domoque;
Raptaque sint animi quæ potuêre mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque:
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.
Quilibet hanc sævo vitam mihi finiat ense:
Me tamen extincto fama superstes erit.
Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque, quàm studii maneat felicior usus,
Effuge venturos, quà potes, usque rogos.

NOTÆ.

41. *Rapitque.* | Fluxa atque fragilia esse terrena omnia bona Ethnici prope omnes docuerunt; tantique momenti visa est ea sententia, ut & ipse generis humani Reparator noster Dominus eandem sæpiùs inculcare non destiterit. Frustrà tamen, nisi & nos seriò eandem subinde oculis in vanitatis contemptum, subjecerimus.

42. *Irus.* | Mendicus Ithacensis, Procorum Penelopes assecla, quem Ulysses pugno mactavit.

Crœsus. | Ditissimus rex fuit Lydiæ, qui in Proverbium abiit.

44. *Pectoris.* | Hæc namque bona, Sapientia, Virtus, & quæ sunt hujus generis non clara modò atque æterna habentur, sed nostra verè sunt, quibus Dei dono gloriari, atque frui liceat.

47. *Comitor.* | Passivè. Comes verò quisque sui optimus & jucundissimus, qui sine cujusquam ope suoque ingenio sibi voluptatem honestam omniaque bona præstare cum bono Deo didicit. Illud unum namque sumus quod apud nos cogitamus: cumque nos amemus maximè: beatior quis esse possit quàm qui ipse idonea & amat & cogitat, & scit, & potest amare & cogitare? Cæterùm hæc omnia verba, & id tantùm. Vix unus & alter sese in lutum passim abjicere non festinant.

50. *Fama.* | Tollere interdum Spiritus videtur Naso, animæ videlicet immortalis spe aliquâ doctus: at enim mens caligat, & in fama acquiescit. Illo verò post fata est merum somnium: nec se quisquam phaleratis illius dictis patietur duci, cui sanæ mentis vel mica una fuerit.

52. *Martia.* | Quia bellicosa, atque sub tutela Martis, qui Romuli conditoris pater.

53. *Felicior.* | *Quam mihi exuli obtigit.*

54. *Effuge.* | Atque adeò in memoria hominum vivas, propter opera scilicet.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Nunc ego Triptolemi] *Desiderio cùm patriæ, tum suorum ita teneri Poeta scribit, ut cupiat celeri aliquo cursu eò se conferre: quam rem sibi Augustum solum præstare posse ostendit. Narratque exilii sui incommoda. Optatque ut tandem Cæsar iræ modum statuat, & mitius præbeat exilium.*

NUnc ego Triptolemi cuperem conscendere currus
Misit in ignotam qui rude semen humum:
Nunc ego Medeæ vellem frænare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tuâ:
Nunc ego jactandas optarem sumere pennas,
Sive tuas, Perseu, Dædale, sive tuas:
Ut tenerâ nostris cedente volatibus aurâ,
Aspicerem patriæ dulce repente solum:
Desertæque domûs vultum, memoresque sodales,
Charaque præcipuè conjugis ora mihi.
Stulte, quid ô frustrà votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tulit, fertque, feretque, dies?
Si semel optandum est, Augustum numen adora:
Et quem læsisti, ritè precare, Deum.
Ille tibi pennasque potest currusque volucres
Tradere: det reditum; protinùs ales eris.

EGO nunc optarem conscendere currus Triptolemi, qui sparsit in terram insolitam semen inexpertum. Ego nunc optarem frænare dracones Medeæ, quos habuit fugiens arce tuâ, Corinthe. Ego nunc cuperem capere alas movendas, sive tuas, Perseu, sive tuas, Dædale; ut, vere molli cedente nostris volatibus, viderem subitò mite solum patriæ, & statum domus destitutæ, & socios mei non oblitos, & præsertim dilectos vultus uxoris. Inepte, quamobrem, ô nequicquam voves studiis puerilibus, quæ nulla ætas tulit, fert, feretque? Si semel vovendum est, venerare potestatem Augusti, & ritè ora Deum, quem offendisti. Ille potest tibi præbere & pennas, & currus alatos. Concedat reditum, continuò volucris fies.

NOTÆ.

1. *Triptolemi.* | Quem à Cerere currum accepisse, ut agriculturæ usum per omnes terras doceret, in Metam. vidimus.

2. *Ignotam.* | Quia ante Triptolemum nullam serendi rationem cognoverant inexperti homines, si fabulis credimus.

3. *Dracones.* | Illorum auxilio effugisse venefica dictam in Metam.

6. *Perseu.* | Hujus & Dædali alas vidę in Metam; facilè est per indicem: frustráque decantatissimas fabulas identidem repetamus.

11. *Stulte.* | Ne tam quidem si quis modò sequentes ex stulto voto natos versus pulcherrimus expendat.

16. *Ales.* | Non hæc ingeniosè modò, & in Augusti laudem prolato; sed in redeundo Romam, si liceat, velocitatem suam, atque adeo exilii tædium indicat Poeta.

Siquidem iſtud orem, neque enim poſſum orare majora, metuo ne meæ preces non ſint ſatis verecundæ. Fortè erit etiam iſtud orandus olim mente anxiâ, cùm ira ſe explèverit. Intereà, quod minus eſt, mihi inſtar doni magni, me jubeat cuovis concedere ex his locis. Neque cœlum, neque aquæ, neque tellus, neque aer, mihi conducunt; & morbus continuus tenet meos artus. Sive contagia animi languentis corrumpunt membra; ſive cauſa mei morbi eſt in regione; poſtquam tetigi Pontum, inſomnia torquent me, vixque macies velat oſſa, neque cibus placet palato. Atque ille color habet meos artus, qui eſt in foliis tactis primo frigore per Autumnum, quæ nova hyems læſit: neque ulla medicamenta proſunt: & nunquam cauſa queruli doloris deeſt. Neque ſum firmior animo quàm corpore; ſed pars utraque eſt pariter afflicta, & patior duplex malum. Figura meæ ſortis ſtat coram legenda, & permanet ante oculos tanquam corpus viſibile. Et cùm videmus locum, & mores hominum, & ornatum, & vocem; recurrit quid ſim, & quid fuerim, tantum eſt deſiderium mortis, ut querar de vita Cæſaris, quid non ulciſcatur ſuas injurias gladio. At quoniam eſt ſemel uſus civiliter exilio, exilium noſtrum ſit mitius mutato loco.

Si precer hæc (neque enim poſſim majora precari)
Ne mea ſint timeo vota modeſta parùm.
Forſitan hoc olim, cùm ſe ſatiaverit ira,
Tum quoque ſollicitâ mente rogandus erit.
Quod minus intereà eſt, inſtar mihi muneris ampli,
Ex his me jubeat quolibet ire locis.
Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ;
Et mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu viriant artus ægræ contagia mentis;
Sive mei cauſa eſt in regione mali:
Ut tetigi Pontum, vexant inſomnia, vixque
Oſſa tegit macies; nec juvat ora cibus.
Quique per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quæ nova læſit hyems,
Is mea membra tenet: nec viribus allevor ullis:
Et nunquam queruli cauſa doloris abeſt.
Nec meliùs valeo, quàm corpore, mente; ſed ægra eſt
Utraque pars æquè, binaque damna fero.
Hæret, & ante oculos veluti ſpectabile corpus
Adſtat Fortunæ forma legenda meæ.
Cùmq; locum, moreſq; hominum, cultuſq; ſonumq;
Cernimus; & quid ſim, quid fuerimque ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut de Cæſaris irâ,
Quòd non offenſas vindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus,
Mutato levior ſit fuga noſtra loco.

NOTÆ.

24. *Nec cœlum.* | Id quèſtus eſt ſuprà.

31. *Viribus.* | Nullâ arte medicâ, neque herbis, &c.

36. *Forma.* | Imo deformitas. Peſſimè verò illi eſt, qui mala atque ærumnas ſuas ita præſentes habet.

37. *Mores.* | *Feros*, ſcil. Quæ res quàm moleſta, quamque ingrata ſit humanioribus, atque manſuetioribus ſtudiis excultо vix quiſquam verbis aſſequatur.

41. *Civiliter.* | Legibus ut in civem decuit, nèn armis tyrannorum more.

ELE-

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Hìc quoque ſunt urbes Graiæ] *Urbes Græcas Geticam oram incoluiſſe docet, ab iiſque etiam Tomitanæ urbi nomen fuiſſe impoſitum oſtendit.*

HIC quoque ſunt igitur Graiæ (quis crederet?) [urbes.
Inter inhumanæ nomina barbariæ.
Huc quoque Mileto miſſi venêre coloni,
Inque Getis Graias conſtituêre domos.
Sed vetus huic nomen, poſitâque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti cæde fuiſſe, loco.
Nam rate, quæ curâ pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas:
Impia deſertum fugiens Medèa parentem,
Dicitur his remos applicuiſſe vadis.
Quem procul ut vidit tumulo ſpeculator ab alto:
Hoſpes, ait, noſco Colchide vela, venit.
Dum trepidant Minyæ, dum ſolvitur aggere funis,
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;
Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis,
Ausâ atque auſurâ multa nefanda manu.

SUnt ergò hìc etiam urbes Græcæ (quis crederet?) inter nomina feræ barbariæ. Coloni miſſi Mileto huc etiam accelserunt, & ſtruxerunt domos Græcas in Getis. Verùm nomen antiquum huic loco, atque antiquius urbe conditâ, tenuet fuiſſe à nece Abſyrti. Nam ſecleta Medea fugiens patrem relictum navi, quæ conſtructa arte Palladis bellatricis prima fuit per aquas non ante ſulcatas, dicitur admoviſſe remos ad hæc littora. Quem quidem patrem poſtquam ſpeculator longè aſpexit ab exceſſo colle, Advena, ait, adeſt, noſco carbaſa Colchica. Dum Minyæ feſtinant, dum rudens ſolvitur mole, dum anchora educta cedit manibus properantibus; Colchis planxit pectora non ignara ſcelerum manu ausâ atque auſurâ multa horrenda.

NOTÆ.

1. *Igitur.* | Miratur Poeta, quod inter barbaros coloniam conſtituere potuerint, aut certè voluerint moribus maximè diſſimiles Mileſii.

Graiæ. | Origine quidem, non linguâ, neque moribus.

2. *Huc.* | *Tomon*, ſcil.

Mileto. | Quæ urbs fuit quondam Ioniæ, belli pacisque artibus conſpicua: hodie vicus ſub Turcarum dominio.

5. *Vetus.* | Quod priùs impoſitum, quam illic coloniam Mileſii conſtituerent.

6. *Abſyrti.* | Illum verò Æetæ Colchorum regis filium ſoror Medea membratim decerpſit, ut inſequentem patrem moraretur. Atque inde loco datum nomen. τέμνω nimirùm eſt *ſeco*, à cujus præt. τέτομα fit *Tomos*.

7. *Pugnacis.* | Quia belli Dea Minerva, cujus inſtinctu Argo navis extructa.

8. *Prima.* | Quia major, & ſingulari artificio ad longinquiores peregrinationes, illis præſertim qui ſeſe antiquiſſimos hominum credebant, quia alios non noverant.

12. *Hoſpes.* | Hinc ſpeculatorem Scytham fuiſſe, qui ex ſibi perſpectis collibus proſpiceret, maximè intelligitur: Jaſonem enim hoſpitem aliquis ex Argonautis non appellâſſet.

13. *Minyæ.* | Theſſaliæ populi, qui Jaſonem in expeditionem Colchicam ſequuti ſunt.

Funis. | Quo navis ad portum alligata fuerat.

15. *Meritorum.* | Sceleris quod in patrem admiſerat: neque alius eſt ſenſus.

Colchi. | *Medeæ*, Æetæ filia, à patriâ eo nomine dicta.

Et

Et, quamvis magna audacia redundat animo, pallor occupat vultus exterritos puellæ. Adeoque postquam procul intea accedentia spectavi, Cervimur, inquit, & genitor est decipiendus alio dolo. Dum cogitat quid incipiat, duxit oculos in omnia forte versat eos tortos in fratrem. Cujus postquam occurrit præsentia, Potimur victoriâ, inquit; hic erit mihi causa salutis meæ obitu. Continuò transfodit sævo gladio latus innocuum ignari, neque quidquam tale metuentis. Artoue ita discerpit, & sparsit per campos artus discerptos reperiendos in multis locis. Et ne pater nesciat, proponit manus pallentes & caput cruentum in excelsa cautc; ut pater detineatur recenti luctu, & dum colligit membra mortua, retardet lugubre iter. Hinc locus iste appellatus Tomos, quia soror dicitur dissecuisse in illo artus fratris sui.

Et, quamquam supereſt ingens audacia menti,
Pallor in attonito virginis ore ſedet.
Ergo ubi proſpexit venientia vela, Tenemur,
Et pater eſt aliquâ fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum verſat in omnia vultus;
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata eſt præſentia; Vincimus, inquit.
Hîc mihi morte ſuâ cauſa ſalutis erit.
Protinùs ignari, nec quidquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atque ita divellit, divulſaque membra per agros
Diſſipat in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, ſcopulo proponit in alto
Pallenteſque manus, ſanguineumque caput:
Ut genitor luctuque novo tardetur, & artus
Dum legit extinctos, triſte moretur iter.
Inde Tomos dictus locus hic; quia fertur in illo,
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.

NOTÆ.

25. *Ignari.* | Abſyrti ſeu Ægialei Medeæ fratris, quid illa pararet neſcientis.

29. *Ignoret.* | Diſceptum ſuum filium *ſcil.*

ELEGIA

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Si quis adhuc isthic] *Exilii sui incommoda describit Poeta, sed inter cæterea tantam vim frigoris esse asserit, ut flumina, & maria, atque in his etiam pisces congelentur: & eo tempore Scythæ hostes, qui equitatu & sagittis plurimum pollent, Istrum transeant, atque ea loca depopulentur, ac homines captivos ducant.*

Si quis adhuc isthic meminit Nasonis adempti,
Et supereſt sine me nomen in Urbe meum:
Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
Me sciat in mediâ vivere Barbarie.
Sauromatæ cingunt fera gens, Bessique, Getæque:
Quàm non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimus Istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cùm tristis hyems squallentia protulit ora,
Terraque marmoreo candida facta gelu est:
[Dum patet & Boreas & nix injecta sub Arcto;
Tum liquet has gentes axe tremente premi.]
Nix jacet: & jactam nec Sol pluviæve resolvunt:
Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi delicuit nondum prior, altera venit:
Et solet in multis bina manere locis.

Si quis hic recordatur adhuc Nasonis sublati, & nomen meum perstat in Urbe sine me; intelligat me submissum stellis nunquam admodis mari, vitam agere in mediâ Barbarie. Sauromatæ natio crudelis, Bessique, & Getæ, nomina cuâ non idonea meo ingenio! circumstant. Dum tamen aer est mollior, interjectus Danubius nos tuetur. Ille fluidus prohibet bella suis aquis. At cum hyems sæva emisit caput horridum, & tellus facta est alba gelu durissimo: & dum Aquila expatiatur, & nix immissa sub Ursa, tum certum est has nationes urgeri Polo frigido. Nix jacet, & neque Sol, aut pluviæ liquefaciunt immissam, Aquilo coarctat, & reddit perpetuam. Adeoque cùm nondum prior resolvta est, altera inducitur; & solet persæpe biennis in multis locis.

NOTÆ.

1. *Isthic.* | In urbe Româ, *scil.*
Adempti. | *Exilio pulsi.*
3. *Stellis.* | Quales Ursa, Arcturus, Draco.
Nunquam tangentibus. | Quia, quum in Polo fuit Arctico super nos elevato, semper a nobis conspiciuntur.
4. *Barbarie.* | Quia inter Dracos, Getas, Scythas, aliosque feros homines.
5. *Bessi.* | Hi Thraces aut Thraciæ finitimi populi fuerunt.
6. *Ingenio.* Quia mite, mansuetum, atque bonis artibus omnis generis excultissimum; illorum natura fuit ferox, immanis, & prorsus barbara.
7. *Tepet.* | Signate dixit, ut vix aliquem sentiri calorem illis regionibus intelligatur.
Istro. | Danubium enim sine navibus non poterant trajicere barbari.
10. *Marmoreo.* | *Duro.*
11. *Dum patet.* | Ineptè adulterinum istud Distichon huc inculcatum est.
Patet. | *Aperto campo expatiatur.*
12. *Tremente.* | Ventis concusso.
15. *Prior.* | Nix, *scil.* superioris anni.

Tantaque

Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
Æquet humo turres, tectaque rapta ferat.
Pellibus & sutis arcent malè frigora bracchis;
Oraque de toto corpore sola patent.
Sæpe sonant moti glacie pendente capilli,
Et niter inducto candida barba gelu:
Udaque consistunt formam servantia testæ
Vina: nec hausta meri, sed data frusta bibunt.
Quid loquar, ut vincti concrescant rigore rivi,
Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipse, papyrifero qui non augustior amne,
Miscetur vasto multa per ora freto,
Cæruleos ventis latices durantibus Ister
Congelat, & tectis in mare serpit aquis.
Quaque rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
Frigore concretas ungula pulsat equi.
Perque novos pontes subter labentibus undis
Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
Vix equidem credar: sed cùm sint præmia falsi
Nulla, ratam testis debet habere fidem.
Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
Lubricaque immotas testa premebat aquas.
Nec vidisse sat est: durum calcavimus æquor:
Undaque non udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuisset:
Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
Tum neque se pandi possunt delphines in auras
Tollere: conantes dura coercet hyems.
Et quamvis Boreas jactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusæque gelu stabunt, ut marmore, puppes:
Nec poterit rigidas findere remus aquas.

Et impetus Boreæ est tantus, ut exæquet turres solo, & auferat domos sublatas. Neque satis prohibent frigora pellibus & femoralibus sutis; & sola facies detecta est ex toto corpore. Sæpe crines agitati strepunt glacie pendente, & barba alba splendet sparsâ glacie. Atque vina humida gerunt habentia figuram testæ: neque potant hausus vini, sed frusta tradita. Quamobrem dicam, quomodo fluvii concreti coalescunt frigore, & aquæ fragiles effodiantur ex alveo? Ipse Danubius, qui non minor fluvio papyrifero, subit ingens mare per multa ostia, rigat, ventis astringentibus glaucas aquas, & volvitur in æquor aquis tectis. Atque nunc incedit pedibus cuâ naves cucurrerant; & ungula equi quatit aquas conglaciatas. Et boves Sarmatici trahunt currus barbaros per novos pontes, aquis subterfluentibus. Vix equidem inveniam fidem; sed cum nulla sit merces ficti, testis debet habere fidem firmam. Vidimus vastum pontum firmum esse glacie, & testa lubrica urgebat quietas aquas. Neque satis est vidisse: pressimus rigidum mare; & ultima aqua fuit sub pede non humida. Si tibi tale fretum fuisset olim, Leandre, obitus tuus non esset probrum arctæ aquæ. Tum neque curvi delphini possunt se mittere in aerem: hyems sæva retinet nitentes. Et quanquam Aquilo obstrepat alis agitatis, nulla erit unda in mari obsesso, Et naves pressæ glacie tanquam marmore consistent; neque remus poterit dividere aquas duras.

NOTÆ.

18. *Æquet.* | Ventus nempè, qui nives hinc inde in cumulos cogit, idem turres dejicit, & altissima quæque proterit.

20. *Patent.* | *Non teguntur pellibus.*

26. *Fragiles.* | Quia frigore concretæ.

27. *Papyrifero.* | De Nilo agit, ad cujus ripas papyrus arbor nascitur, ex quâ papyrum olim ad scribendum parabant.

33. *Novos.* | Quia ex glacie commissi.

38. *Testa.* | In modum testæ in gelu concretâ aquâ.

41. *Leandre.* | Hunc in Epistolis vidimus ad Hero suam noctu per Hellespontiacum fretum natantem.

42. *Angustæ.* | Hellespontus enim non ultra stadia septem porrigitur.

44. *Coercet.* | Quia gelu concretum mare.

45. *Alis.* | Quibus Poetæ suâ liberalitate donaverunt ventos.

46. *Obsesso.* | A Boreâ malim exponere, quàm à frigore.

Vidimus

Vidimus in glacie piſces hærere ligatos :
Et pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis ſæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas ;
Protinùs, æquato ſicci, Aquilonibus Iſtro,
Invehitur celeri barbarus hoſtis equo :
Hoſtis equo pollens longéque volante ſagittâ
Vicinam latè depopulatur humum.
Diffugiunt alii ; nulliſque tuentibus agros
Incuſtoditæ diripiuntur opes.
Ruris opes parvæ pecus & ſtridentia plauſtra ;
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars igitur vinctis poſt tergum capta lacertis,
Reſpiciens fruſtrà rura Laremque ſuum.
Pars cadit hamatis miſerè confixa ſagittis :
Nam volucri ferro tinctile virus ineſt.
Quæ nequeunt ſecum ferre aut abducere, perdunt :
Et cremat inſontes hoſtica flamma caſas,
Tum quoq; cùm pax eſt, trepidant formidine belli :
Nec quiſquam preſſo vomere ſulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt hoſtem.
Ceſſat iners rigido terra relicta ſitu.
Non hîc pampineâ dulcis latet uva ſub umbrâ ;
Nec cumulant altos fervida muſta lacus.
Poma negat regio : nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hîc dominæ verba legenda ſuæ.
Aſpicere aſt nudos ſine fronde, ſine arbore campos
Heu loca felici non adeunda viro !
Ergo, tam latè pateat cùm maximus orbis,
Hæc eſt in pœnam terra reperta meam ?

Aſpeximus piſces manere compreſſos in glacie : atque etiam pars eorum fuit viva. Sive ergo ferus impetus nimii Aquilonis indurat aquas marinas, vel exundantes fluvio ; continuò, Danubio complanato aridis Aquilonibus, ferus hoſtis irrui veloci equo, hoſtis equo validus, & vaſtat late proximam terram ſpiculis longè volantibus. Alii dilabuntur, & nullis deſendentibus campos, divitiæ relictæ expilantur, tenues ſcilicet divitiæ agri, pecora, & currus ſtrepentes, & opes quas pauper colonus habet. Pars capta abducitur brachiis relegatis a tergo fruſtrà reſpiciens agros, & domum ſuam. Pars occiditur lugubrè traiecta uncinatis ſpiculis ; nam venenum tinctile eſt in ferro alato. Corrumpunt quæ non poſſunt ſecum tollere aut avehere ; & ignis hoſtilis abſumit tuguria immunita. Expaveſcunt horrore belli, etiam tum cum pax eſt ; neque ullus proſcindit terram impacto aratro. Hic locus vel cernit, vel timet hoſtem, quem non cernit. Terra deſerta nihil profert, pigra ſitu aſpero. Mitis uva hic non tegitur umbrâ pampineâ ; neque ferventia muſta cumulant plena labra. Plaga non profert poma ; neque Acontius hic haberet in quo duceret, voces legendas à ſuâ dominâ. Videre eſt agros vacuos ſine arbore, ſine foliis. Heu loca non videnda beato viro ! Cùm igitur vaſtiſſimus mundus tam latè porrigatur, hæc tellus quæſita eſt in meum ſupplicium ?

NOTÆ.

49. *Ligatos.* | Idem in paludoſis quibuſdam circa lacum noſtrum Lemanum atque alibi paſſim nonnunquam conſpicitur.

53. *Æquato.* | *Gelu complanato.*

55. *Equo pollens.* | Et jam olim laus Scytharum, quæ hodieque permanet.

60. *Ruris.* | Opes quas diripi dixit, cenſet.

62. *Larem.* | Pro domo, ut ſæpe alibi.

63. *Miſerè.* | Quia præſertim venenatæ ſagittæ.

70. *Ceſſat.* | Neque enim ſubigitur, neque fructum profert.

Rigido. | Scilicet induratur ſolum, quod aratro nullo exercetur.

72. *Lacus.* | Labra dicit aut cupas, quibus ex uvâ expreſſum muſtum excipitur.

73. *Acontius.* | Cujus fabulam ex ejus Epiſtolâ repete, ſi placet.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Si quis es, insultes] *Crudelissimum quendam suppresso nomine accusat Ovidius, quòd quum in Scythiâ regione, orbatus omni re charâ, in maximis degat incommodis, ille non his contentus, ei tamen insultet: addatque, magnum illi esse decus, oppugnare hominem prostratum & jacentem. Monet postremò, ut memor humanæ sortis, nolit amplius commemorare Poetæ crimina, sed ea sinat cicatricem obducere, cum præsertim nulla ejus fortuna possit fieri miserior.*

Si quis es, pervicax, qui insultes nostræ calamitati, & sævus usque me arguas, ortus es ex cautibus, eductus lacte ferino, & dicam saxa occupare cor tuum. Quis gradus supereſt atrocior, quo tua ira se extendat? aut quid vides deesse meis ærumnis? Terra sæva, & littora inhospita Ponti, & ursa Maenalis cum suis Aquilonibus me aspicit. Nulla mihi consuetudo linguæ cum natione barbarâ: omnia loca sunt plena timoris anxii. Et sicui servus fugax correptus ab ursis famelicis, aut agna circumdata lupis montanis timet; ita ego circumclusus à nationibus bellicosis expaveſco, hoste urgente meum latus. Et quamvis leve fuerit supplicium, quod sum orbus dilectâ uxore, & patriâ, & meis liberis; quamvis nulla mala patiar, præter solam Cæsaris iram, sola Cæsaris ira estne leve supplicium? Et tamen est aliquis, qui tangat plagas recentes, atque aperiat ora loquentia adversus meos mores.

SI quis es, insultes, qui casibus, improbe, nostris,
Meque reum dempto fine cruentus agas;
Natus es è scopulis, nutritus lacte ferino;
Et dicam silices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quò se tua porrigat ira,
Restat? quidve meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & inhospita littora Ponti,
Cumque suo Boreâ Mænalis ursa videt.
Nulla mihi cum gente ferâ commercia linguæ:
Omnia solliciti sunt loca plena metûs.
Utque fugax avidis cervus deprênsus ab ursis,
Cinctave montanis ut pavet agna lupis;
Sic ego belligeris à gentibus undique septus
Terreor, hoste meum pænè premente latus.
Utque sit exiguum pœnæ, quod conjuge charâ,
Quod patriâ careo, pignoribusque meis;
Ut mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram;
Nuda parùm nobis Cæsaris ira mali est?
Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retractet;
Solvat & in mores ora diserta meos.

NOTÆ.

8. *Maenalis.* | A Mænalo Arcadiæ monte altissimo Callisto Arcadica appellata, quæ in ursam mutata, deinde in cœlum translata.

Videt. | Atque adeò urget.

17. *Nisi nudam.* | Cæsarem delinit.

19. *Retractet.* | Ex quo renoventur & recrudescant.

In causâ facili cuivis licet esse diserto:
Et minimæ vires frangere quassa valent.
Subruere est arces & stantia mœnia virtus:
Quamliber ignavi præcipitata premunt [umbram?
Non sum ego quod fueram: quid inanem proteris
Quid cinerem saxis bustaque nostra petis? 26
Hector erat tunc cum bello certabat; at idem
Vinctus ad Hæmonios non erat Hector equos.
Me quoque, quem nôras olim, non esse memento
Ex illo superant hæc simulachra viro. 30
Quid simulachra, ferox, dictis inceptis amaris?
Parce, precor, Manes sollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina: nil sit in illis,
Quod magis errorem, quàm scelus, esse putes.
Pendimus en profugi (satia tua pectora) pœnas, 35
Exilioque graves, exiliique loco.
Carnifici fortuna potest mea flenda videri:
Te tamen est uno judice mœsta parum.
Sævior es tristi Busiride: sævior illo,
Qui falsum lento torruit igne bovem. 40
Quique bovem Siculo fertur donâsse tyranno,
Et dictis artes conciliâsse suas.
Munere in hoc, Rex, est usus, sed imagine major:
Nec sola est operis forma probanda mei.
Aspicis à dextrâ latus hoc adapertile tauri? 45
Huc tibi, quem perdes, conjiciendus erit.
Protinùs inclusum lentis carbonibus ure.
Mugiet, & veri vox erit ille bovis.

Cuivis pronum est esse facundo in causâ facili; & tenuissimæ vires possunt rumpere quassata. Virtus est evertere arces, & manere erectos: Quantumvis ignavi præcipitata premant. Ego non sum quod fueram: cinamobrem in primis umbram vacuam? Quamobrem insurgis lapidibus in favillam & nostrum tumulum? Hector tunc erat cum dimicabat prælio; at idem religatus ad equos Thessalos non erat Hector. Scias etiam me non esse eum quondam cognoveras. Hæc imago restat ex illo viro. Cur, save, inveheris in effigiem verbis asperis? Noli, quæso, lacessere meam umbram. Pone omnia mea crimina esse vera: nihil sit in illis, quod credas magis esse errorem quàm flagitium. Ecce exules (explecor tuum) exsolvimus pœnas acerbas fugâ, loco fugæ assignato. Sors mea potest videri lugenda torori: est tamen leviter tristis tuo judicio. Crudelior es fero Busiride; crudelior illo, qui ussit fictum taurum lento igne; & qui dicitur dedisse taurum tyranno Siculo, atque commendâsse suas artes verbis. Rex, inquit, utilitas est in hoc dono, sed major quàm videtur: neque sola species operis mei est æstimanda. Videsne hoc latus bovis adapertile? Huc tibi immittendus erit quem voles perimere. Torre continuo inclusum modicis carbonibus: Mugitus edet, & ille sonus erit veri tauri.

NOTÆ.

28. *Hæmonios.* | *Thessalos* Achillis, quibus circum mœnia Iliaca raptus Hector.

32. *Manes.* | Perinde loquitur Naso, ac si umbra quædam esset defuncti; perque elegans est hæc sui descriptio.

35. *Pendimus.* | Argutè; quasi graviores quàm meritus fuerit, luerit pœnas, quas pro errore tanquam pro scelere expenderit.

37. *Carnifici.* | Telum istud vehemens in accusatorem.

39. *Busiride.* | Qui crudelissimus rex Ægypti ab Hercule immolatus, ut dictum in Arte.

40. *Qui.* | Phalarim designat, Agrigentinorum tyrannum, qui præter cætera sævitiæ instrumenta taurum æneum habuit, Perilli cujusdam arte fabricatum, in quem damnatos, qui supposito igne, bovis mugitus ederent, crudeliter mittebat.

41. *Quique.* | Hic cùm muneris nomine non leve pretium à tyranno speraret, in taurum æneum conjectus ejus jussu, primus artis suæ specimen non temerè præbuit.

42. *Dictis.* | Scilicet munus tam egregium verbis quantum potuit ornavit Perillus.

43. *Munere.* | Verba hæc sunt Perilli taurum suum commendantis.

Pro quibus inventis, ut remuneres beneficium beneficii, præbe, quæso, mercedem dignam ingenio meo. Abstulerat: at Phalaris, inventor utilis! admirande, tu, inquit, præsens, utere tuo opus. Et sine cunctatione crudeliter ignibus indicatis ustus emisit voces querulas ore trepidante. Quid mihi cum Siculis inter Scythiamque Getasque? Nostra queruela ad te spectat, quicquis es. Atque ut possis satiare sitim nostro sanguine, & fruaris voluptate quantam cupis pectore cupido; ego profugus tuli tot mala terra, tot que mari, ut credam te etiam posse dolere auditis. Crede mihi, si Ulysses sit nobis comparatus, ira Neptuni est levior quàm ira Jovis. Quisquis es igitur, ne removes plagas; & remove manus asperas ab immitti ulcere; & ut oblivia minuant famam mei criminis, patere infortunium nostrum ducere cicatricem. Atque recordatus sortis humanæ quæ tollit & deprimit eosdem, metue ipse dubias vices. Et quandoquidem, quod nunquam credidi posse fieri, est tibi maxima cura de rebus meis; non est quod paveas. Sors nostra est infelicissima. Cæsaris ira secum vehit omne malum. Quod ut magis constet, neve credar tibi istud falso dicere; velim ipse facias periculum meorum malorum.

Pro quibus inventis, ut munus munere penſes,
Da, precor, ingenio præmia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, Pœnæ mirande repertor,
Ipſe tuum præſens imbue, dixit, opus.
Nec mora; monſtratis crudeliter ignibus uſtus
Exhibuit querulos ore tremente ſonos.
Quid mihi cum Siculis inter Scythiamq; Getaſque?
Ad te, quiſquis es, noſtra querela redit.
Utque ſitim noſtro poſſis explere cruore;
Quantaque vis, avido gaudia corde feras:
Tot mala ſum fugiens tellure, tot æquore paſſus,
Te quoque ut auditis poſſe dolere putem.
Crede mihi, ſi ſit nobis collatus Ulyſſes,
Neptuni minor eſt, quàm Jovis ira fuit.
Ergo quicunque es, reſcindere vulnera noli;
Deque gravi duras ulcere tolle manus:
Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Fata cicatricem ducere noſtra ſine.
Humanæque memor ſortis, quæ tollit eoſdem,
Et premit; incertas ipſe verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam poſſe putavi,
Eſt tibi de rebus maxima cura meis;
Non eſt quod timeas. Fortuna miſerrima noſtra eſt.
Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, neve hoc tibi fingere credar;
Ipſe velim pœnas experiare meas.

NOTÆ.

51. *Præſens.* | Laudaverat opus ſuum ille inſignis artifex: Ergo, inquit Phalaris, faciamus rei ipſius periculum, tuque ipſe inventor, tanquam præſens aliquod numen machinam tuam moveas.

Imbue. Nam tingi debent, ut melius ſiectantur machinæ.

56. *Ad te.* | Ut, ſcilicet, pari modo, quæcunque in me excogitas mala, primus atque ſolus patiaris. Sed apertè non dixit.

57. *Sitim.* | *Crudelitatem.*

61. *Ulyſſes.* | Qui quidem per decem annos,

Dum ſibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.

62. *Jovis.* | Auguſtum cum Jove Neptuno majore confert.

71. *Non eſt quod.* | *Non enim, quod times eveniet, ut Romam redeam.*

ELEGIA

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Frigora jam] *Frigoribus pulsis, adesse vernum tempus, cujus jucunditatem ex loco adjunctorum latiùs describit; incipiuntque etiam nautæ tunc navigare: qui, si in Scythiam pervenerint, se illis dicit occurrere, ut ab his intelligat de Cæsaris triumphis. Quod si quis aliquid referre potuit, protinùs à Poetâ domum ducitur, fitque ejus hospes: precatur demùm, ut domus, quam habebat in Scythiâ, non sit perpetua Poetæ sedes, sed hospitium, ut aliquando in patriam redeat.*

FRigora jam Zephyri minuunt: annoq; peracto
[Longior antiquis visa Mæotis hyems.]
Impositamque sibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.
Jam violam puerique legunt hilaresque puellæ;
Rustica quam nullo terra serente gerit.
Prataque pubescunt variorum flore colorum,
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas parvaque tecta facit.

NUNC Zephyri leniunt frigora: & anno absoluto hyems Mæotica visa est prolixior præteritis. Atque ille *qui malè vexit Hellen, sibi impositam facit tempora diurna paria nocturnis. Nunc pueri & puellæ alacres carpunt violas, quas terra agrestis profert nullo colente. Et prata sunt vestita floribus diversorum colorum, atque aves garrulæ lasciviunt inerudito gutture. Et ut hirundo effugiat probrum immitis matris, struit nidos sub tignis & humilibus tectis.*

NOTÆ.

1. *Zephyri.* | Qui ab occasu æquinoctiali flantes atque molliores liquefaciunt nives, & veris sunt quasi præcursores.

2. *Mæotis* | Multum sese hic torserunt interpretes, Micyllus præsertim, non tam ob correptam diphthongum, cujusmodi apud alios inveniuntur, quam ob constructionem & sensum; ut corruptum esse locum confidenter vir sanè doctissimus pronunciet. Aliquid esse fateor, quod non satis leniter fluit; cæterùm cur illud idem ferri non possit, non ego quidem video. Poetæ valde longa visa est hyems in plagâ Boreali. Cùm denique mense Martio solverentur nives, verque adventare intelligeret, duo menti obversabantur, tædium hyemis, deinde veris jucunditas. De illo obiter, & quasi per parenthesim, in hic immoratur. Mæotis autem ab illo hyems dicitur, quæ Mæoticam paludem, atque adeò proximum Pontum, & Scythicas regiones infestabat.

3. *Qui non.* | Aries est de quo jam sæpius, qui Phryxum atque Hellen per Hellespontum vehebat: cui quidem illa cum non bene insisteret, in mare decidit, quod ab eâ Hellespontus dictus est. Translatus est autem ille aries inter sydera, quem Sol cùm adit non veris modò facit initium, sed & vernum æquinoctium.

8. *Indocili.* | *Indocto.* Aves enim non nisi à naturâ edoctæ, quæ agros frequentant.

Vernat. | *Veris sensu lasciviit.*

9. *Malæ.* | Mala mater dicitur hirundo, quia Progne quæ in eam avem mutata Itym filium interfecit, patrique Tereo epulandum apposuit: ut dictum in Metam.

10. *Cunas.* | *Nidum.*

Herbaque, quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
Exserit è tepidâ molle cacumen humo.
Quoque loco est vitis, de palmite gemma movetur:
Nam procul à Gerico littore vitis abest.
Quoq; loco est arbor, turgescit in arbore ramus:
Nam procul a Geticis finibus arbor abest.
O ia nunc istic: junctisque ex ordine ludis
Cedunt verbosi garrula bella fori.
Usus equi nunc est, levibus nunc luditur armis:
Nunc pila, nunc celeri volvitur orbe trochus.
Nunc ubi perfusa est oleo labente juventus,
Defessos artus Virgine tingit aqua.
Scena viget, studiisque favor distantibus ardet:
Proque tribus resonant terna Theatra Foris.
O quater, & quoties non est numerare beatum,
Non interdictâ cui licet Urbe frui!
At mihi sentitur nix verno tepe soluta.
Quæque lacu duro non sodiantur aquæ.
Nec mare concrescit glacie: nec, ut antè, per Istrum
Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
Incipient aliquæ tamen huc adnare carinæ,
Hospitaque in Ponti littore puppis erit.
Sedulus occurram nautæ; dictaque salute;
Quid veniat, quæram, quisve, quibusve locis.
Ille quidem mirum, ni de regione propinquâ,
Non nisi vicinas cautus arârit aquas.

Tum herba, quæ delituit tecta sulcis Cerealibus, protrudit tenerum verticem ex terrâ tepidâ. Atque ubi sunt vites, oculus emittitur ex palmite: nam vites longè sunt dissitæ à littore Getico. Et ubi sunt arbores, ramus nascitur in arbore: nam arbores procul sunt remotæ à finibus Geticis. Nunc otia sunt istic; & certamina loquacia fori garruli locum faciunt ludis sibi invicem succedentibus. Nunc usus est equi, nunc luditur armis levibus: nunc pilâ; nunc trochus vertitur gyro celeri. Nunc postquam juventus est uncta oleo fluente, abluit lassa membra aquâ purâ. Scena celebratur, & favor flagrat vocis dissidentibus; & terna theatra personant pro tribus foris. O felicem quater, & quoties non licet recensere, cui concessum est potiri Urbe negatâ! At nix liquefacta sole verno à me sentitur, & quæ non effoditur ex rigido lacu. Neque mare congelatur; neque bubulcus Scytha ducit, ut antè, currus stridentes per Istrum. Attamen aliquæ naves incipient huc adnavigare, & puppis peregrina erit in littore Ponti. Diligenter obviam ibo nautæ; & salute dictâ, petam quamobrem accedat, quive sit, & ex quibus oris. Mirum equidem nisi ille de vicinâ regione, cautus non sulcaverit nisi aquas propinquas.

NOTÆ.

17. *Cerealibus.* | *Quibus fruges Cereris donum concreditum.*

17. *Istic.* | Romæ, *scil.*

Ludi. | De Megalensibus exponunt; frustrà, nam neque me se Martio celebrabantur, neque id Poetæ verba sonant. *Ludi juncti ex ordine* dicuntur, qui sibi invicem succedunt: quos in Fastis videre est; nisi illis latietur lector, quos jam enumerat Naso.

18. *Cedunt.* | Quia eo tempore non dicebatur jus Romæ, quo ludi publicè celebrabantur.

21. *Oleo.* | Seroma dicit quo unguenti genere ex oleo atque terrâ in palæstrâ ungebantur.

22. *Virgine.* Sudorem & pulverem in vicino Tiberi eluebant, qui in campo Martio fese exercuerant.

23. *Studiis.* | Alios aliis in ludis atque spectaculis favere solitos esse, magna etiam sponsione & depositis annulis, in Amoribus vidimus.

24. *Proque.* | Quia non fora, sed theatra per ludorum tempus frequentantur.

Tribus. | Tria verò fuerunt Romæ fora negotiis civilibus tractandis comparata Romanum antiquissimum quod & Latinum dictum; Julii Cæsaris alterum, tertium Augusti.

Terna. Tria illa fuerunt Julii Cæsaris, Tauri Statilii, & Pompeii Magni.

26. *Urbe.* | Atque adeò ludis, qui, quæ est voluptas honesta, primum locum meo judicio obtinent.

28. *Non.* | *Ut antè per hyemem.* | Illam vero vocalem pro *vix* reposui ex veteri lectione; quia ni fallor, magis ad sensum spectat. Hîc dicit se frui voluptate Poeta noster, quod jam aquam habeat denique solutam pro illis omnibus bonis quibus fruuntur Romæ. Sequentia quod volo probant; cùm dicit, *Incipient aliquæ tamen.*

Rarus ab Italiâ tantum mare navita transit:
Littora rarus in hæc portubus orba venit.
Sive tamen Graiâ scierit, sive ille Latinâ
Voce loqui; certè gratior hujus erit.
Fas quoq; ab ore freti longæq; Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dedisse Noto.
Quisquis is est, memori rumorem voce referre,
Et fieri famæ parsque gradusque potest.
Is precor auditos possit narrare triumphos
Cæsaris, & Latio reddita vota Jovi:
Teque rebellatrix tandem Germania magni
Triste caput pedibus supposuisse Ducis.
Hæc mihi qui referet, quæ non vidisse dolebo,
Ille meæ domui protinùs hospes erit.
Hei mihi! jamne domus Scythico Nasonis in orbe?
[Jamque suum mihi dat pro Lare Pœna locum?]
Di faciant, Cæsar non hîc penetrale domumque,
Hospitium pœnæ sed velit esse meæ!

Pauci nautæ tranant vastum mare ab Italiâ: Pauci pertusi hæc littora deserti ut a portulus. Seu tamen ille scierit loqui sermone Græco, sive Latino; certè erit jucundior peritus hujus. Fieri potest etiam aliquem tradidisse huc carbasa secundo Noto ab ostio maris & fluctibus longæ Propontidos. Quisquis is est, potest narrare rumorem voce memori, & fieri pars & gradus famæ. Oro ut ille possit memorare triumphos, quos accepit, Cæsari, & vota persoluta Jovi Latio; teque, Germania rebellis, denique submisisse mœstum caput pedibus inclyti ducis. Ille qui mihi hæc memorabit, quæ dolebo non assexisse, continuò erit hospes meæ domui. Hei mihi! domus Nasonis jamne est in regione Scythicâ? Jamque Pœna præbet mihi suas sedes in domicilium? Dii præstent, ut Cæsar velit his esse diversorium mei supplicii, non penetrale & sedes!

NOTÆ.

41. *Ore freti.* | Hellespontum dicit, quâ accessus patet Româ in Pontum venientibus.

Propontidos. | Mare est quod Hellespontum inter Bosphorum & Thracium porrigitur.

44. *Pars.* Ut hinc aliquatenus veritas intelligi possit.

46. *Cæsaris.* | Tiberii, vel Augusti, cujus auspiciis tunc temporis ille militabat. De priori potiùs intelligendum censeo.

47. *Rebellatrix.* | Quinctilii enim Vari socordia tres legiones non ita pridem oppresserant Germani, duce Arminio.

50. *Hospes.* | *Cui faveam maximè propter latum nuncium.*

52. *Pœna.* | Hanc sicuti furiam aliquam Tomis sedes habere suas fingit.

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Ecce ſupervacuus.] *Quum natalis Poetæ adeſſet, ſuperfluum fuiſſe dicit, in ea loca illum veniſſe, ubi non licet illi ex more ſolennia ſacra exhibere : monetque, ne amplius redeat, dum erit in Scythiâ.*

ECce dies natalis fruſtrà recurrit : quid enim profuit naſci ? Crudelis, quamobrem accedebas ad triſtes annos profugi ? Debueras illis feciſſe finem. Si tibi cura mei, vel ſi verecundia ulla adeſſet, non ſequereris me ultra patriam meam. Atque conatus eſſes mihi noviſſimus eſſe in illo loco, quo infans ſum primùm tibi cognitus. Tu etiam mœſtus, Vale dixiſſes in Urbe jam deſerendâ, quod idem amici fecerunt. Quid tibi cum Ponto ? Anne etiam offenſio Cæſaris miſit te in remotiſſimam terram orbis frigidi ? Nimirùm exſpectas honorem conſuetudinis tibi præſtitæ, ut veſtitus candidus pendeat ex meis humeris ? Altare incenſum ornetur ſertis florentibus ? & mica thuris crepi et in igne ſolenni ?

ECce ſupervacuus (quid enim fuit utile gigni ?)
Ad ſua natalis tempora noſter adeſt.
Dure, quid ad miſeros veniebas exulis annos ?
Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei, vel ſi pudor ullus ineſſet ;
Non ultra patriam me ſequerêre meam.
Quoque loco primùm tibi ſum malè cognitus infans.
Illo tenâſſes ultimus eſſe mihi.
Jamque relinquendâ (quod idem fecêre ſodales)
Tu quoque dixiſſes triſtis in Urbe, Vale.
Quid tibi cum Ponto ? num te quoque Cæſaris ira
Extremam gelidi miſit in orbis humum ?
Scilicet exſpectas ſoliti tibi moris honorem,
Pendeat ex humeris veſtis ut alba meis ?
Fumida cingatur florentibus ara coronis ?
Micaque ſolenni thuris in igne ſonet ?

NOTÆ.

1. *Quid enim.* | Melius verò eſt non natum quam miſerum eſſe : quanquam & uſque adeò fatui reperti ſunt Theologi, ut contrà docuerint.

3. *Quid ad.* | Quaſi dicat melius fuiſſe, ut antè obiiſſet, quàm in exilium mitteretur.

6. *Non ultra.* | *Me deſereres. Morerer.* Sed quanta fuerit quumque fœcunda & elegans vis imaginandi in Naſone hinc cognoſce. Hujus generis multa habes apud Jobum & Salomonem in ſacrâ paginâ.

13. *Honorem.* | Solennes feſtivitates, & celebritatem ; cujuſmodi Romæ inter ſodales antea habuerat Naſo.

14. *Alba.* | Quâ induebantur qui natales celebrabant.

15. *Fumida.* | Genio præſertim ſacra faciebant natali die.

Libaque

Libaque dem pro me genitale notantia tempus ?
Concipiamque bonas ore favente preces ?
[Non ita ſum poſitus : nec ſunt ea tempora nobis]
Adventu poſſim lætus ut eſſe tuo
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo
Convenit, & ſtructis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nihil exorantia divos :
In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquid nobis hâc luce petendum ;
In loca ne redeas ampliùs iſta, precor :
Dum me terrarum pars penè noviſſima Pontus,
Euxini falſo nomine dictus, habet.

Et offeram liba pro me indicantia diem natalem ? atque proferam bonas preces ore bene evolo ? Non ſum ita adornatus : neque ea ſunt nobis tempora, ut poſſim eſſe feſtivus acceſſu tuo. Aſtare funebre circumdatum lugubri cupreſſo, & ignis paratus compoſitis pyris ad me facit. Neque placet præbere thura nihil impetrantia à Diis : neque bona verba occurrunt in tantis ærumnis. Si tamen aliquid eſt poſcendum à nobis hodie, oro ne amplius revertaris in iſta loca : quamdiu Pontus appellatus falſo nomine Euxini, pars fèrè ultima terrarum me tenet.

NOTÆ.

17. *Libaque.* Placentam fuiſſe ſcribit Servius, quæ farre, melle, atque oleo conſtabat. Hujuſmodi verò die natali diſcumbentibus apponebatur, de quo nullus prius guſtabat, quam qui natalem ſuum celebrabat : cæteri verò qui comederent bene precari tenebantur.

19. *Non ita.* Quamobrem mendoſum aut adulteratum dixerit hunc verſum clar. Heinſius, non ego quidem intelligo. Stupidus ideò videar forté. Dum proſim parùm intereſt. Suum cuique judicium ; quod nunquam utilius, quàm cùm à ſuperbiâ, & improbo hominum metu verecundè liberum.

21. *Feralis.* Quia funeribus adhibebatur.

24. *Bona verba.* *Dicamus bona verba, venit natalis ad aras.* Tibull.

26. *In loca.* Acutiſſimè per reverſæ ſpeciem natalem diem lætum Romam mittit ; ut & ipſe fruatur Patriâ.

28. *Euxini falſo.* Ut Axenus atque inhoſpitalis locorum aſperitate, ſed maximè hominum feritate verius ſit appellandus.

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

Cultor &] *Amici colligentis ejus scripta, fidem & amorem laudat Poeta: hortaturque ut quoad potest, ejus nomen in urbe retineat. Simulque exponit Metamorphosis opus inemendatum è manibus exîsse. Postremò dicit, quicquid exilii tempore compositum à se fuit in Scythiâ, excusandum esse.*

CUltor & antistes doctorum sancte virorum,
Qui facis ingenio semper amice meo;
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare solebas,
Nunc quoque, ne videar totus abesse, caves?
Colligis exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artifici quæ nocuêre suo?
Immò ita fac, vatum, quæso, studiose novorum:
Quâque potes, retine corpus in Urbe meum.
Est fuga dicta mihi; non est fuga dicta libellis,
Qui domini pœnam non meruêre fui.
Sæpe per extremas profugus pater exulat oras;
Urbe tamen natis exulis esse licet.
Palladis exemplo, de me sine matre creata
Carmina sunt. Stirps hæc progenieque mea est.
Hanc tibi commendo: quæ quò magis orba parente,
Hoc tibi tutori sarcina major erit.

Autor & sancte præses virorum eruditorum, Amice, qui semper juvas ingenium meum; nonne, sicuti olim consueveras facere sospiti, nunc etiam prospicis, ne videar totus exulare? Nonne colligis mea poemata, solis remotis Artibus, quæ obfuerunt suo artifici? Immò sic age, precor, cultor recentium Poetarum; &, quatenus licet, retine corpus meum in Urbe. Exilium jussum est mihi; non est jussum libellis, qui non digni sunt supplicio sui domini. Sæpe pater exul fugit per ultimas regiones; attamen conceditur liberis exulis manere in Urbe. Versus sunt de me producti sine matre, exemplo Palladis. Hæc mea est soboles atque proles. Hanc tibi commendo; quæ quo magis est destituta patre, eò gravius erit onus tibi curatori.

NOTÆ.

1. *Antistes.* | *Qui alios omnes antecellis.* Ducta appellatio à sacrorum consuetudine.

4. *Caves.* | Nomen celebrandi, *scil.* Illud verò ad Poetæ revocationem non parùm conferebat. Homines postrema meminêre; atque adeò cùm invidia in pœnæ auctores redundat, si ea paulò gravior fuerit, tum etiam afflictorum dignitas atque meritum eosdem vindicat. Quanquam cautione maximâ in ejusmodi rebus opus est; ne plus obsit quàm prosit benevolus animus.

13. *Palladis.* | Quæ, quia Dei unius Sapientiæ munus est, sine omni corporis voluptate,

——*de capitis fertur sine matre paterni*
Vertice, cum clypeo prosiluisse suo:

ut ipse docet Ovid. 3. Fastorum.

16. *Major.* | Namque ex se nihil possunt;

Tres

Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti :
Cætera fac curæ sit tibi turba palàm.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Carmina de domini funere rapta sui.
Illud opus potuit, si non priùs ipse perissem,
Certius à summâ nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora :
In populi quicquam si tamen ore meum est.
Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis,
Diverso missum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunque leget (si quis leget) æstimet antè
Compositum quo sit tempore, quoque loco.
Æquus erit scriptis, quorum cognoverit esse
Exilium tempus, barbariemque locum.
Inque tot adversis carmen mirabitur ullum
Ducere me tristi sustinuisse manu.
Ingenium fregêre meum mala : cujus & antè
Fons infœcundus parvaque vena fuit.
Sed quæcunque fuit, nullo exercente refugit,
Et longo periit arida facta situ.
Non hîc librorum, per quos inviter alarque,
Copia : pro libris arcus & arma sonant,
Nullus in hâc terrâ, recitem si carmina, cujus
Intellecturis auribus utar, adest.
Nec quo secedam locus est. Custodia muri
Submovet infestos clausaque porta Getas.
[Sæpe aliquod verbum quæro, nomenq; locumque ;
Nec quisquam est, à quo certior esse queam.]

Tres mihi sunt liberi afflicti nostrâ pœnâ : cura ut cetorum agmen sit tibi cordi apud omnes. Sunt etiam quindecim volumina formis versa, poema fortunatum ex funere sui à mihi. Illud opus, nisi antè interiissem, potuit consequi famam clariorem ab ultimâ manu. Nunc devenit ineme datum in ora plebis, si tamen aliquid mei est in ore plebis. Adde etiam nostris libellis ipsum nescio quid, quod tibi venit, missum à regione remotâ. Quid cuisquis leget, si quis leget, prius perpendat quo tempore sit scriptum, & quo loco. Favebit scriptis, quorum intelligat tempus esse fugam, & locum barbariem. Atque mirabitur me potuisse modulari ullum versum mœstâ manu inter tot mala. Ærumnæ perdiderunt meum ingenium, cujus etiam fons fuit minus uber, & vena tenuis. Sed quæcunque fuit, occupata est nullo irrigante, & exolevit facta arida longo situ. Non hîc copia librorum, per quas excitet, atque sustentet. Arcus & arma obstrepunt pro libris. Nullus adest in hâc terrâ, cujus auribus intellecturis utar, si recitem versus. Neque est locus quo secedam. Custodia muri & porta observata prohibet molestos & Getas. Frequenter quæro aliquam vocem, & nomen, & locum : neque est quisquam à quo possim esse certior.

NOTÆ.

17. *Tres.* | De Arte amandi libros intelligit. *Contagia.* | Quia damnati illi.

18. *Turba.* | Libri à Nasone editi.

19. *Mutatæ.* | Metamorphosim indicat.

20. *Rapta.* Quæ ipsemet Poeta volebat in ignem injicere, cùm pulsus exilio.

22. *Nomen.* | *Famam.* Non emendatos dicit libros Metam.

25. *Nescio quid.* | Quasi turbatâ & afflictâ mente hos dicat compositos libellos.

26. *Diverso.* | Namque ab Urbe multùm distabat Regio Scythica.

28. *Quo tempore.* | *Quum adhuc florerem* expo-

suerunt. Imò cùm protritus esset Poetâ, atque in barbarâ regione jaceret. Quippe in eo est, ut suos Tristium libellos excusat : qui, siquidem excusatione aliquâ opus haberent, loci, atque temporis quo scripti sunt, ratione maximè excusati deberent.

37. *Alarque.* | Ingenium certè studio atque aliorum exemplo maximè sustentatur & acuitur.

44. *Secedam.* | Otium nempe, secessus, atque locorum amœnitas non parùm ad studii & meditationis alacritatem confert.

Custodia. | Ut urbe egredi non sit tutum.

Dicere

Sæpe (pudet agnoscere) vocabula non succurrunt mihi volenti aliquid proferre, atque obtitus sum loqui. Circumstrepunt ferè semper lingua Thracia atque Scythica; & videor posse scribere numeris Geticis. Crede mihi, metuo ne sint immistæ voces Pontica Latinis in meis scriptis, easque legas. Placeat igitur parcere qualicunque libello, & excusare eum statu fortunæ meæ.

Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi desunt; dedidicique loqui.
Threïcio Scythicoque ferè circumsonor ore:
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi, timeo ne sint immista Latinis,
Inque meis scriptis Pontica verba legas.
Qualemcumque igitur veniâ dignare libellum:
Sor is & excusa conditione meæ.

NOTÆ.

45. *Sæpe aliquid.* | Scilicet hîc denuò grassatus est importunè aliquis sciolus; ut observavit clar. Heinsius.

47. *Circumsonor.* | Nimirùm Thracio & Getico sermone loquebantur qui Tomis erant.

P. OVIDII

P. OVIDII NASONIS TRISTIUM LIBER IV.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Si qua meis fuerint] *Excusandos esse dicit Poeta suos libellos, si quid fuerit in his reprehendendum: siquidem exul hæc scrib bat, non gloriæ cupiditate, sed ut requiem peteret, & dolorem exilii carminibus consolaretur. Enumerat postremò mala, quæ patitur in Scythiâ,*

SI qua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis;
Excusata suo tempore, lector, habe. [est:
Exul eram; requiesq; mihi, non fama petita
Mens intenta suis ne foret usque malis.
Hoc est cur cantet vinctus quoque compede fossor,
Indocili numero cùm grave mollit opus:

INTERPRETATIO.

SI quædam sint reprehendenda, ut erunt in meis scriptis, lector; excusa suo tempore. Eram profugus; & quies, non laus à me quæsita est; ne cogitatio semper esset affixa suis ærumnis. Ea est causa quamobrem fossor etiam pressus catenâ cantet, cùm lenit molestum opus rudi cantilenâ;

NOTÆ.

2. *Suo.* | *Quo scripta sunt*; quod exuli fuit durissimum.

3. *Requies.* | Studia enim, ut habet Cicero, adversis perfugium ac solatium præbent: neque suis malis torquetur animus, qui ad alia, cogitando, convertitur.

5. *Hoc.* | Ne suis malis, usque sit mens intenta.

6. *Indocili.* | *Rustico, & sine arte, quam non didicit.*

Mollis. | *Cantando molle & leve facit.*

Cantet

Cantat, & innitens limosæ pronus arenæ,
Adverso tardam qui trahit amne ratem.
Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulsâ brachia versat aquâ.
Fessus ut incubuit baculo, saxove resedit
Pastor; arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Fertur, & abductâ Lyrnessidе tristis Achilles
Hæmoniâ curas attenuasse lyrâ.
Cùm traheret sylvas Orpheus & dura canendo
Saxa, bis amissâ conjuge mœstus erat.
Me quoque Musa levat Ponti loca jussa petentem,
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ.
Sola nec insidias, Threcî nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.
Scit quoque, cùm perii, quis me deceperit error:
Et culpam in facto, non scelus, esse meo.
Scilicet hoc ipso nunc æqua, quod obfuit antè:
Cùm mecum juncti criminis acta rea est.
Non equidem vellem, quoniam nocitura fuerunt.
Pieridum sacris impositisse manum.
Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa sororum:
Et carmen demens carmine læsus amo.

& iste cantet etiam qui curvus trahit navem lentam flumine adverso, calcans glaream lutosam. Qui e iam reducit remos lentos ad pectus, movet lacertos in numerum aquâ actâ. Postquam opilio in ivis est baculo vel recubuit in cute, oblectat oves versu arundineo. Labor famulæ pariter ducentis pensa tradita fallitur & decipitur. Mœstus Achilles dicitur etiam minuisse amores lyrâ Hæmoniâ, Lyrnessidе avectâ. Orpheus erat tristis uxore bis amissâ, cùm moveret arbores & rigidos lapides cantando. Musa etiam me solatur dum proficiscor in loca jussa Ponti. Illa sola permansit comes nostri exilii. Sola neque metuit fraudes, neque gladium militis Thracii, neque mare, neque ventos, neque barbariem. Novit etiam quis error mihi fraudi fuerit cum occidi: & insciitiam, non flagitium esse in meo facto. Nimirum eâ ipsâ causâ nunc propitia est, quòd nocuit priùs; cùm acta rea ejus mecum communis delicti. Cuperem equidem nunquam admovisse manum sacris Musarum, siquidem obfutura essent. Verum quid nunc agam? ipsa potentia sororum me tenet; & insanus amo versus affictus versibus.

NOTÆ.

7. *Pronus.* | Ut solent qui fune navem adversus profluentem summo conatu trahunt.

8. *Tardam.* | Quia onusta, & contra fluminis cursum.

9. *Refert.* | Qui gestus est remigantis.

10. *In numerum.* | Adeoque & cantat.

15. *Abductâ.* | Ab Agamemnonis legatis.

Lyrnessidе. | Hippodamia est Brisei filia, Lyrnesso Troadis oppido oriunda, cujus prolixè historiam vidimus in ejus epistolâ.

16. *Hæmoniâ.* | Quia ipse Achilles Hæmonius seu Thessalus. Ab Æmone verò, deinde & Thessalo regibus huic Provinciæ datum nomen esse jam sæpe diximus.

17. *Traheret.* | Cantûs suavitate traxisse feras & sylvas Orpheum; vel quod est amplius, homines feros & stupidos ad vitæ atque morum honestatem perduxisse, jam sæpiùs quoque dictum.

18. *Bis amissâ.* | Atque adeò cantu mœrorum studuit delinire. Sed vide quâ jucunditate orationem variet Poeta. Orpheum quod attinet, bis Eurydicen uxorem dicitur amisisse; quia primo serpentis morsu Aristæum persequentem fugiens è vivis sublata, deinde ab inferis cum ipso rediens ad eosdem retracta est. Legem enim a Proserpinâ datam ne priùs respiceret, quàm ad auras superas perveniisset, præposterâ amoris impatientiâ violavit.

19. *Musa.* | *Carmina*, quæ ejus instinctu scripsit Poeta.

Loca. | *Tomos.*

21. *Nec insidias.* | O nostri homines plerique si scirent, aut noscere vellent, quantùm ad felicitatem conferant bonæ literæ & optima cogitandi ratio, quam præstant Musæ! Scilicet aliquid de superfluis fortunæ bonis sibique inutilibus detraherent, ut sese lucrifacerent.

Threcî | Pro *Thracis*, *Thraci*, aut *Threicii*.

25. *Hoc ipso.* | Hic videtur dormitasse interpres. *Hoc ipso*, id est, *hâc causâ, hâc gratiâ mihi favet Musa, quòd ante obfuit*, &c.

Acta rea. | Propter versus amatorios, illius instinctu conscriptos.

28. *Imposuisse.* | *Animum ad humaniores literas adjecisse.*

29. *Sororum.* | *Musarum.*

Sic

Sic nova Dulichio lotos gustata palato,
Illo, quo nocuit, grata sopore fuit.
Sentit amans sua damna ferè; tamen hæret in illis;
Materiam culpæ persequiturque suæ.
Nos quoque delectant, quamvis nocuêre, libelli:
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forsitan hoc studium possit furor esse malorum;
Sed quidam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat esse malorum;
Præsentis casûs immemoremque facit.
Utque suum Bacchis non sentit saucia vulnus,
Dum stupet Edonis exululata jugis,
Sic ubi mota calent viridi mea pectora thyrso,
Altior humano spiritus ille malo est.
[Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
Ille nec iratos sentit habere Deos.]
Utque soporiferæ biberem si pocula Lethes,
Temporis adversi sic mihi sensus habet.
Jure Deas igitur veneror mala nostra levantes;
Sollicitæ comites ex Helicone fugæ:
Et partim pelago, partim vestigia terrâ,
Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
Sint precor, hæ saltem faciles mihi: namq; Deorum
Cætera cum magno Cæsare turba facit.
Meque tot adversis cumulant, quod littus arenas,
Quotque fretum pisces, ovaque piscis habet.

Ita novo lotos tacta palato Dulichi abfuit illo sopore qui jucunda fuit. Amans pe è sentit sua dispendia; nihilominus perstat in illis, & persequitur causam sui peccati. Libelli etiam ut obfuerint; nobis placent; & diligo telum quod mihi impegit plagas. Fortè hæc cura possit videri vesania; sed hæc vesania habet aliquid compendii. Prohibet animum semper esse intentum malis; & facit ne recordetur præsentis infortunii. Et sicut Bacchis vulnerata non percipit suam plagam, dum attonita est vociferans in clivis Edonis: Ita postquam meum cor invasit viridi thyrso, ille spiritus est sublimior humano malo. Ille neque sentit exilium, neque littora Ponti Scythici, neque habere Deos infensos. Vel quemadmodum si ducerem pocula Lethes soporifera, ita sensus temporis adversi mihi redunditur. Merito igitur colo Deos solantes nostra damna, comites ex Helicone auxii exilii, & dignatas sequi nostra vestigia partim mari, partim terrâ, vel navi, vel pede. Oro, hæ saltem sint mihi propitiæ; namque reliquum agmen Deorum stat a partibus Cæsaris. At me cumulant tot malis, quot littus habet arenas, quotque mare pisces, vel piscis ova.

NOTÆ.

31. *Dulichio.* | Ulyssis socii cùm in Africam tempestate ad Lotophagos delati essent, & a loti mir. quadam suavitate Homerus dicit fuisse delinitos, ut patriæ obliti non nisi flentes atque ab Ulysse coacti navem voluerint conscendere.

34. *Materiam.* | *Amorem*, scil.

41. *Bacchis.* | Quæ Bacchi orgya celebrat.

Vulnus. | Furorem exponunt. Ego verò magis de eo crediderim intelligendum, quod fortè inter discurrendum atque furendum inflictum fuerit.

42. *Stupet.* | *Furit* vini plena, & ut mos est, cum tædis accensis inconditis clamoribus, atque ferali ululatu per montes sylvasque discurrit, ut fusè dictum in Metam.

Edonis. In ea parte Macedoniæ quæ est Thraciæ proxima, eum montem Edonen posuit Servius.

43. *Sic ubi.* | Poeticus est maximè hic versus, & ex pectore Bacchi pleno.

Thyrso. | Fuit illud Bacchi gestamen hasta pampinis atque hederâ vestita.

44. *Spiritus.* | Apollinis scripserunt, immò Bacchi; quem & in remotis rupibus carmina docentem, Nymphasque discentes, vidisse se testatur Horatius.

46. *Deos.* | Spectat istud ad Augustum: quod me maximè movet, ut suspectum habeam hoc Distichon.

47. *Lethes.* | Lethæi fluminis, soporem & oblivionem inducentis.

49. *Deas.* | *Musas.*

50. *Helicone.* | Bœotiæ monte, Musis sacro.

55. *Quod littus.* | Hyperbolica admodum numeri notatio.

Vere

Vere priùs flores, æstu numerabis aristas,
Poma per autumnum, frigoribusque nives;
Quàm mala, quæ toto patior jactatus in orbe,
Dum miser Euxini littora læva peto.
Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum est:
Huc quoque sunt nostras fata secuta vias.
Hîc quoque cognosco natalis stamina nostri;
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utque nec insidias, capitisque pericula narrem,
Vera quidem, verâ sed graviora fide;
Vivere quàm miserum est inter Bessosque Getasque
Illi, qui populi semper in ore fuit!
Quàm miserum, portâ vitam muroque tueri,
Vixque fui tutum viribus esse loci!
Aspera militiæ juvenis certamina fugi;
Nec nisi lusurâ movimus arma manu.
Nunc senior gladioque latus scutoque sinistram,
Canitiem galeæ subjicioque meam.
Nam dedit è speculâ custos ubi signa tumultûs;
Induimus trepidâ protinùs arma manu.
Hostis, habens arcus imbutaque tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia lustrat equo.
Utque rapax pecudem, quæ se non texit ovili,
Per sata, per sylvas, fertque trahitque lupus:
Sic, si quem nondum portarum sæpe receptum
Barbaris in campis repperit hostis, agit.
Aut sequitur captus, conjectaque vincula collo
Accipit; aut telo virus habente cadit.
Hîc ego sollicitæ jaceo novus incola sedis.
Heu nimiùm fati tempora longa mei!

Antè recenseas flores vere, aristas æstate, poma per autumnum, & nives hyeme, quam ærumnas, quas fero actus per totum orbem, dum infelix tendo ad sinistra littora Euxini. Neque tamen postquam accessi, fors & cohors malorum est mitior: fata sunt etiam secuta huc nostros colles. Hic etiam agnosco fila nostri natalis; fila ducta ex atrâ lanâ. Atque ut taceam fraudes, & discrimina vitæ, vera quidem, sed maiora certâ fide; quàm miserum est vitam ducere inter Bessos & Getas illi, qui semper fuit in ore populi! Quam miserum defendere vitam valvis & mœnibus, atque ægrè esse securum finitate sui loci! Adolescens vitavi dura prœlia belli; nec tetigimus arma, nisi manu lusurâ. Nunc provectior ætate submitto latus ensi, & lævam clypeo, & meos canos capillos aut comam albam cassidi. Nam postquam excubitor fecit indicium tumultûs ex speculâ, continuò corripimus arma manu timidâ. Hostis crudelis gerens arcus, & spicula tincta veneno, obit muros equo anhelo. Et sicuti lupus avidus rapit atque offert per segetes & per nemora ovem, quæ non recepit se in ovile: ita hostis barbarus trahit si quem invenit per agros nondum tectum sæpe portarum. Correptus vel sequitur, & admittit catenas alligatas collo; vel conficitur sagittâ venenatâ. Ego hic jaceo novus incola habitationis anxiæ. Heu tempora, minùs longa meæ sortis!

NOTÆ.

61. *Veni.* | *In Scythiam appuli.*

62. *Secuta.* | *Quibus urgeor.*

63. *Stamina.* | Sæpiùs jam Parcas vitæ hominum habuimus præsides; quas atro filo infelicitatem, candido beatitatem præfinire voluêrunt.

66. *Gravicra.* | Quæ vix quisquam credere possit.

68. *In ore.* | Atque adeò comis, affabilis, & urbanitatis amator.

71. *Fugi.* | Adolescens enim in Asia militaverat.

72. *Lusurâ.* | Ludi & exercitationis causî.

75. *Tumultûs.* | Eà voce, à rumore derivatâ, bellum præsertim Gallicum aut Italicum appellabant Romani, à quibus maximum periculum sibi imminere intelligebant.

86. *Nimiùm.* | Jam sæpiùs illud questus est, quòd antè non obiisset, quam in exilium mitteretur.

Et tamen ad numeros antiquaque ſacra reverti
Suſtinet in tantis hoſpita Muſa malis.
Sed neq; cui recitem quiſquam eſt mea carmina; nec
Auribus accipiat verba Latina ſuis.
Ipſe mihi (quid enim faciam?) ſcriboque legoque:
Tutaque judicio littera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta Getæque legent?
Sæpe etiam lacrymæ me ſunt ſcribente profuſæ,
Humidaque eſt fletu littera facta meo.
Corque vetuſta meum tanquam nova vulnera ſentit;
Inque ſinum mœſtæ labitur imber aquæ.
Cùm vice mutatâ quid ſim fuerimque recordor,
Et tulerit quò me caſus, & unde, ſubit;
Sæpe manus demens ſtudiis irata malignis
Miſit in arſuros carmina noſtra focos.
Atque ita de multis quoniam non multa ſuperſunt,
Cum veniâ facito, quiſquis es, iſta legas.
Tu quoq; non meliùs, quàm ſunt mea tempora, carmen
Interdicta mihi conſule Roma boni.

Et tamen Muſa hoſpes non veretur per tantas ærumnas redire ad numeros & vetera ſacra. Verum neque ullus eſt cui recitem meos verſus; neque qui audiat voces Latinas ſuis auribus. Ego (quid enim agam?) mihi ſcribo & lego: & noſtra ſcriptura eſt ſecura ſuo arbitrio. Frequens tamen dixi, Cui nunc hoc ſtudium vi ilat? Anne Sauromatæ, & Getæ evolvent meos libellos? Sæpe etiam eruperunt fletus me ducente literas, & ſcriptura facta eſt madida meis lacrymis. Atque pectus meum tangitur antiquâ plagâ ſicuti novâ; & multus fletus triſtis depulit in gremium. Cùm recurrit quid ſim, & quid fuerim, vice mutata, & cogito quò & unde ſors me abripuerit, ſæpe manus veſana infenſa ſtudiis iniquis abjecit verſus noſtros in ignem flagraturum. Atque ita, ſiquidem pauca reſtant de plurimis, facito, quiſquis es, legas iſta cum indulgentiâ. Tu etiam Roma mihi interdicta boni conſule poema non meliùs quam ſunt mea tempora.

NOTÆ.

87. *Numeros.* | Poeticos ſcil.

9. *Tuta.* | Tuta ea eſt ſcriptura, quæ multorum hominum judicio ſuis numeris eſt planè abſoluta atque perfecta: ſuo tantùm eſſe tutam ſuam teſtatur Poeta; ne quis fortè, quod omnia non viderit, atque correxerit, alperè reprehendat.

93. *Cui.* | Quaſi dicat nemini; ſiquidem Sauromatæ libellos non legant, Romani verò ſint procul.

97. *Nova.* | Quia in dies ſeſe magis orbum ſentiebat.

98. *Mœſtæ.* | Quia ex animi mœrore expreſſa.

100. *Quo.* | In Scythiam, ubi Barbarorum mores & belluinam naturam quotidie neceſſe eſt ferre.

Unde. | Româ gentium dominâ, bonarum artium matre, deliciarumque omnis generis inexhauſto fonte.

101. *Malignis.* | Ex quibus nihil boni aut jucunditatis capiat.

104. *Veni.* | Siquidem per animi ægritudinem in exilio ſcripta ſunt.

ELEGIA

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Jam fera Cæsaribus] *Tiberium Germanicam expeditionem suscepisse, in Scythiam ad Pontum fama pertulerat. Dicit ergo, victoriam fortasse ab eo partam fuisse, cùm hæc scriberet. Ejus autem triumpho dicit se mente interesse, quandoquidem corpore non possit. Quod si quis ei triumphi formam retulerit, quamvis serò, tamen ostendit se auditurum tantâ lætitiâ, ut proprium incommodum sit posthabiturus publicæ lætitiæ.*

JAM ferox Germania potes subacta cessisse Cæsaribus genu flexo, ut totus mundus; & forte excelsa Palatia decorentur coronis, & thura crepitent in igne, & offaciant diem; & victima alba ictâ cervicem bipenni elatâ inficiat terram e vore rubro: & uterque Cæsar victores sese accingant ad exsolvendum munera vota templis Deorum faventium: itemque adolescentes qui crescunt sub nomine Cæsareo, ut ista domus semper imperet terris: atque Livia cum bonis nuribus sæpe præbitura præbet Diis meritis dona pro filio incolumi:

JAM fera Cæsaribus Germania, totus ut orbis,
Victa potes flexo succubuisse genu:
Altaque velentur fortasse Palatia sertis;
Thuraque in igne sonent, inficiantque diem;
Candidaque adductâ collum percussa securi
Victima purpureo sanguine tingat humum:
Donaque amicorum templis promissa Deorum
Reddere victores Cæsar uterque parant:
Et qui Cæsareo juvenes sub nomine crescunt,
Perpetuò terras ut domus ista regat:
Cumque bonis nuribus pro sospite Livia nato
Munera dat meritis, sæpe datura, Deis:

NOTÆ.

1. *Jam.* | Augusto atque Tiberio assentatur Naso, quos priusquam exilio afficeretur, gravissimum adversus Germanos atque Pannonios gerere bellum noverat. Neque tamen illum sua conjectura fefellit; siquidem non hostes tantùm profligavêrunt illi, quo anno ejectus est Poeta; sed sequenti nonnullos debellavêrunt, tertio denique triumphum meruêrunt Tiberius atque Germanicus, per quos Augustus bellum gerebat. Druso verò, qui jamdiu perierat, cave cum Merula illorum laudem tribuas.

3. *Sertis.* | In lætitiæ testimonium.

4. *Inficiant.* | *Fumo officient.*

5. *Candida.* | Quæ victoria partâ immolari solebat.

Adductâ. | Qui gestus est ictum molientis.

8. *Uterque.* | Augustus & Tiberius; illius namque auspiciis hic bellum gerebat.

9. *Juvenes.* | Germanicus est atque Drusus Tiberii filius.

10. *Ista.* | Cæsarum.

11. *Nuribus.* | Quales Agrippina Juliæ & Agrippæ filia, Germanici Cæsaris uxor; Livia, Drusi junioris. Neque enim huc Juliam, Augusti filiam, jamdiu relegatam, inducas.

Livia. | Augusti conjux.

Nato. | Tiberio.

12. *Sæpe.* | Ut hinc etiam Tiberii filii cognoscatur virtus.

Et

Et pariter matres, & quæ ſine crimine caſtos
Perpetuâ ſervant virginitate focos.
Plebs pia, cumque piâ lætantur Plebe Senatus;
Parvaque cujus eram pars ego nuper, Eques.
Nos procul expulſos communia gaudia fallunt:
Famaque tam longè non niſi parva venit.
Ergo omnis poterit populus ſpectare triumphos;
Cumque ducum titulis oppida capta leget.
Vinclaque captivâ Reges cervice gerentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore verſos,
Terribiles aliis immemoreſque ſui.
Quorum pars cauſas, & res, & nomina quæret:
Pars referet, quamvis noverit ipſa parùm:
Is, qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro,
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miſerabile figit,
Non iſto vultu, cùm tulit arma, fuit.
Ille ferox, oculis & adhuc hoſtilibus ardens,
Hortator pugnæ conſiliumque fuit.
Perfidus hic noſtros incluſit fraude locorum,
Squalida promiſſis qui tegit ora comis.
Illo, qui ſequitur, dicunt mactata miniſtro
Sæpe recuſanti corpora capta Deo.
Hic lacus, hi montes, hæc tot caſtella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.

& matres juxta, & quæ virginitate inde ibatâ cuſtodiunt puram ignem ſine ſtrepitio: tum populus pius, & Senatus cum pio populo lætantur, ſimul & Eques, cujus nuper ego eram pars exigua. Lætitia publica nos latet longè ejectos; neque fama niſi tenuis fertur tam procul. Adeoque omnis populus poterit cernere triumphos, & leget urbes domitas cum titulis regum: & aſpiciet reges ferentes catenas collo ſubacto ire ante equos coronatos: atque videbit faciem aliis mutatam pro tempore, aliis tremendam & ſui neſciam. Quorum pars petet cauſas, & res, & nomina; pars narrabit, quanquam parùm cognoſcat: Is qui excelſus ſplendet in purpurâ Sidoniâ fuerat Dux belli: ille proximus duci. Hic qui nunc demittit oculos miſerandos in terram, non fuit eo ore cùm tractavit arma. Ille ferox, & adhuc micans lumine hoſtili, fuit inſtigator & conſilium certaminis. Hic perfidus, qui velat vultum horridum longis capillis, clauſit noſtros dolis locorum. Aiunt corpora captiva ſæpe immolata Deo averſanti, ab illo Sacerdote qui ſequitur. Hoc ſtagnum, hi colles, hæc tot arces, tot flumina erant plena crudelis ſtragis, erant plena ſanguinis.

NOTÆ.

12. *Sæpe.* | Ut hinc etiam Tiberii filii cognoſcatur virtus.

13. *Matres.* | Pro ſoſpitibus filiis.

Quæ. | Veſtales intelige.

20. *Titulis.* | Non ducis modò, ſed loca ipſa picta titulis ſuis inſignita in triumphis transvehebantur.

22. *Coronatos.* | Quatuor verò illi candidi, qui triumphantis currum trahebant, lauro quoque coronabantur.

23. *Aliis.* | Victis.

Pro tempore. | Humili enim & abjecto vultu ſolent eſſe, qui victi ſunt.

24. *Aliis.* | De captivis loquitur, qui ſui immemores truces adhuc viderentur.

25. *Cauſas.* | Quamobrem hæc aut illa ad triumphi pompam adhibeantur.

Rem. | Quidnam ſit hoc aut illud quod transvehitur.

26. *Quamvis.* | Alicubi Poeta monuit in Amoribus, ut ſi quis cum puellâ ad ejuſmodi ſpectacula prodiiſſet, ſingula pro libitu fingeret: ut rerum ſciens videretur, atque confabulandi cauſam nanciſceretur.

27. *Is qui.* | Verba ſunt cujuſvis ſingula referentis: quem ita fingit Poeta, ut ipſe adeſſe atque triumphum ſpectare videatur.

28. *Dux.* | *Hoſtium ſummus Imperator:* nam dicit *fuerat:* deinde de Cæſare triumphum agente poſtea.

35. *Mactatâ.* | Ex Druidum religionibus, qui pro vitâ hominum, niſi vita reddatur hominum, non poſſe numen Deorum immortalium placari arbitrabantur.

Druſus, qui bona fuit proles digna parente, olim meruit cognomina in his regionibus. Hic ruptis cornibus parum velatus ulvâ viridi erit Rhenus ipſe decolor ſuo ſanguine. Ecce Germania portatur crinibus etiam ſolutis : & triſtis, ſedet ſub pede ducis invicti ; atque porrigens cervicem ferocem ſecuri Romanæ, gerit catenas illâ manu, quâ geſſit arma. Veher ris è ſuper hos per ora tui populi, Cæſar, purpureus in curru victore ; & quâ tranſibis circumplauderis manibus tuorum, flore projecto undique operiente vias. Tum iles habebi tempora redimita lauro Phœbeâ, & cantabi lo Io Triumphe, latâ voce. Ipſe videbis equos quadrijugos ſæpe reſiſtere ſtrepitu & plauſu atque fremitu calentes. Inde ibis in arcem & templa faventia votis : & laurea promiſſa offeretur Jovi merito. Ego pulſus ea apiciam animo quo poſſum : ille habet jus loci nobis ſublati. Ille liber diſcurrit per vaſtas terras ; ille conſcendit cœlum brevi calle. Ille deducit meos oculos in Urbem mediam ; neque patitur eſſe privatos tanti boni.

Druſus in his quondam meruit cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hîc fractis viridi malè tectus ab ulvâ,
Decolor ipſe ſuo ſanguine Rhenus erit.
Crinibus en etiam fertur Germania paſſis,
Et ducis invicti ſub pede mœſta ſedet.
Collaque Romanæ præbens animoſa ſecuri,
Vincula fert illâ, quâ tulit arma, manu.
Hos ſuper in curru, Cæſar, victore veheris
Purpureus populi ritè per ora tui :
Quâque ibis manibus circumplaudere tuorum ;
Undique jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbeâ lauro cingentur ; Ioque,
Miles, Io, magnâ voce, Triumphe, canet.
Ipſe ſono plauſuque ſimul fremituque calentes
Quadrijugos cernes ſæpe reſiſtere equos.
Inde petes arcem delubra faventia votis.
Et dabitur meritò laurea vota Jovi.
Hæc ego ſubmotus, quâ poſſim, mente videbo :
Erepti nobis jus habet illa loci.
Illa per immenſas ſpatiatur libera terras :
In cœlum celeri pervenit illa viâ.
Illa meos oculos mediam deducit in Urbem ;
Immunes tanti nec ſinit eſſe boni.

NOTÆ.

39. *Cognomina.* | Namque *Germanicus* à victis Germanis dictus.

40. *Parente.* | Pater fuit Tiber. Claud. Nero, mater Livia uxor Auguſti, cui maximè aſſentatur Naſo.

41. *Cornibus.* | Non Deos modò fluminibus, ſed & illis cornua attribuerunt Poetæ, propter diverſos & ſinuatum aquarum curſum. Per flumina verò ſi populos & gentes intelligas, cornua robur eorum deſignabunt, quæ fracta fractas vires ſignificabunt.

43. *Paſſis.* | Utpote in luctu ; de more.

45. *Animoſa.* | Quia animoſi Germani.

47. *Cæſar.* | Tiberium intellige.

48. *Purpureus.* | Veſte indutus purpureâ, intertexto auro.

51. *Phœbeâ.* | Phœbo ſeu Apollini ſacram Laurum, ob Daphnen in eam arborem mutatam, jam ſæpe diximus. Lauro verò coronari triumphantes notius eſt, quàm ut opus ſit dicere.

Io. | Vox erat acclamantium atque applaudentium.

53. *Sono*, &c. | *Scil.* Citharœdorum enim ac tibicinum turba triumphantem Imperatorem comitabantur.

54. *Reſiſtere.* | Turbâ ſcilicet obſtante, fremituque terrente.

55. *Arcem.* | Capitolium ; ubi templum Jovis.

Faventia. | Quia ipſe Jupiter in templo Capitolino cultus, favens.

56. *Dabitur.* | De more ; triumphantes enim coronam auream, cum pretioſis manubiis Jovis dicatis in Capitolio quaſi in ſinu ejus deponebant.

59. *Illa.* | Mens *ſcilicet*, quæ ubicunque ſit, corpus quodcunquelibet agitare, atque adeò cernere poteſt. Quanquam maxima eſt differentia inter modum quo mens quiddam cogitat, atque eum quo fruitur.

60. *Via.* | Pro ipsâ mentis celeritate aut motu.

Invenietque viam, quâ currus ſpectet eburnos :
Si certè in patriâ per breve tempus ero.
Vera tamen populus capiet ſpectacula felix :
Lætaque erit præſens cum Duce turba ſuo,
At mihi fingenti tantùm longeque remoto
Auribus hic fructus perſpiciendus erit.
Atque procul Latio diverſum miſſus in orbem
Qui narret cupido, vix erit, iſta mihi.
Is quoq; jam ſerum referet veteremq; triumphum.
Quo tamen audiero tempore, lætus ero.
Illa dies veniet, mea quâ lugubria ponam ;
Cauſaque privatâ publica major erit.

Atque reperiet viam, quâ videat currus eburnos. Ita certè ero in patriâ per exiguum ſpatium. Beatus verò populus fruetur veris ſpectaculis : & attamen præſens feſtivum erit cum duce ſuo. At ea voluptas erit ſumenda auribus tantùm mihi imaginanti atque longè diſſito. Vixque erit qui miſſus in remotam regionem longè à Latio, referat iſta mihi avido. Ille inſuper narrabit triumphum ſerum, jam veterem. Lætus ero tamen quo tempore accepero. Illa dies aderit, quâ omittam mea triſtia ; & cauſa communis erit potior privatâ.

NOTÆ.

63. *Eburnos.* | Propter ſellam curulem eburnam *ſcilicet.*

64. *Sic.* | Cogitando, atque ſingula evolvendo quæ Romæ per triumphi tempus aguntur.

65. *Vera.* | Quia non vanis ſimulachris rerum ſicuti Poeta, ſed rebus ipſis perfruetur. Quanquam haud ſcio annon majori voluptate gaudeat qui bene cogitare didicit, quàm qui hujuſmodi oculis uſurpat ſpectacula. Ea enim rudiores videntur larvæ, quibus minimè movetur, qui interiora ſcrutatur.

68. *Auribus.* | Famâ accipiendo quæ Romæ acta fuerint.

72. *Lætus* | Conficta hæc omnis, Tiberio vel magis Auguſto aſſentandi gratiâ.

73. *Dies.* | Quâ de triumpho mihi referetur.

74. *Major.* | Ut de publico commodo gaudeam, tametſi magis ob privata mala lugendum foret.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Magna minorque] *Utramque Urſam precatur Poeta, ut Romanam urbem ac uxorem aſpiciant: ſibique referant ſitne ea mariti memor, an non. Poſtmodùm ſeipſum arguit, quòd dubitet de uxoris fide, à quâ ſe amari intelligat. Tum eam laudat, doletque quòd ſuâ causâ in aſſiduo luctu verſetur. Demum hortatur, ut in fide permaneat.*

Major & minor bellua, quarum una dirigis naves Græcas, alia Sidonias, utraque ſicca; cum aſſixæ ſublimi polo omnia intuemini, neque deſcendatis in aquas occiduas; & veſter circulus circumplectens ſedes æthereas ſuo ambitu, emineat extra terram intactam; intuemini, quæſo, illa mœnia, quæ Iliades dicitur olim temerario ſuperaſſe ſaltu. Atque convertite oculos ſplendidos in meam dominam; & nunciate mihi recordeturne mei, necne. Hi mihi! quamobrem exquiro quæ ſunt nimis aperta? quamobrem ſpes mihi vacillat juncta dubio timori? Crede quod eſt, quod cupis; & omitte metuere quæ ſecura ſint: & fides ſit tibi indubitata de fide certâ.

MAgna minorq; feræ; quarum regis altera Graias,
Altera Sidonias, utraque ſicca, rates:
Omnia cùm ſummo poſitæ videatis in axe,
Et maris occiduas non ſubeatis aquas;
Æthereamque ſuis cingens amplexibus arcem
Veſter ab intactâ circulus extet humo;
Aſpicite illa, precor, quæ non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades tranſiluiſſe Remus.
Inque meam nitidos dominam convertite vultus:
Sitque memor noſtri necne, referte mihi.
Heî mihi! cur, nimiùm quæ ſunt manifeſta, requiro?
Cur labat ambiguo ſpes mihi miſta metu?
Crede quod eſt, quod vis; ac deſine tuta vereri:
Deque fide certâ ſit tibi certa fides.

NOTÆ.

1. *Magna.* | Urſam majorem dicit, ſeu Helicen, cujus aſpectu Græci navigationes ſuas dirigebant. In illud verò ſidus Calliſtonem Lycaonis filiam mutatam fuiſſe, poſtquam Urſæ formam induiſſet, tædet toties repetere.

Minor. | Urſa Minor *Cynoſura* etiam dicitur, quam Phœnices ſpectabant.

2. *Sidonias.* | Sidonis Phœniciæ urbis opulentiſſimæ.

Sicca. | Quia neutra occidit, neque adeò mari tingi videtur, ſiquidem ad polum Septentrionalem nobis ſemper ſublatum ſunt poſitæ.

5. *Arcem.* | Cœlum. Quanquam circulus polaris ſeu Arcticus brevior.

6. *Intactâ.* | Quia nobis ſemper ſeſe videndas præbent Urſæ in Polo Septentrionali poſitæ, ut modò dixi.

7. *Non bene.* | Valli enim à Romulo parati dum irridet anguſtias Remus, atque increpat ſaltu, dubium an juſſu fratris, occiſus eſt.

8. *Iliades,* | Iliæ Veſtalis filius.

9. *Nitidos.* | Stellarum quippe nitidum lumen.

13. *Quod eſt.* | *Dominam eſſe mei memorem.*

Quodqūe

Quodque polo fixæ nequeunt tibi dicere mammæ,
Non mentiturâ tu tibi voce refer:
Esse tui memorem, de quâ tibi maxima cura est;
Quodque potest, secum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præsentis inhæret,
Teque remota procul, si modò vivit, amat.
Ecquid, ut incubuit justo mens ægra dolori,
Lenis ab admonito pectore sonus abit?
Tunc subeunt curæ, dum te lectusque locusque
Tangit, & oblitam non sinit esse mei.
Et veniunt æstus, & nox immensa videtur;
Fessaque jactati corporis ossa dolent.
Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant;
Detque tuus casti signa doloris amor:
Nec cruciere minùs, quàm cùm Thebana cruentum
Hectora Thessalico vidit ab axe rapi.
Quid tamen ipse precer dubito: nec dicere possum,
Affectum quem te mentis habere velim.
Tristis es? indignor, quòd sum tibi causa doloris:
Non es? ut amisso conjuge digna fores.
Tu verò tua damna dole, mitissime conjux;
Tempus & à nostris exige triste malis:
Fleque meos casus: est quædam flere voluptas.
Expletur lacrymis egeriturque dolor.
Atque utinam lugenda tibi non vita, sed esset
Mors mea; morte fores sola relicta meâ!

Et narra tibi voce non falsâ quòd ignes in axe positi non possunt sibi dicere: Eam, *quam maximè amas, tui non esse oblitam; & quod licet, habere secum nomen tuum. Illa inhæret tuis oculis tanquam præsenti; atque longè dissita te diligit, si modo vivit. Nonne postquam tristis animus affixus est justo dolori, suavis somnus recedit à pectore sollicitato? Tunc curæ ingruunt, cum lectus & locus tangit te, neque patitur te esse mei immemorem. Atque exoriuntur anxietates, & nox videtur longissima; & ossa lassa corporis agitati dolent. Non equidem dubito quin hæc & cætera fiant, & tuus amor faciat indicia doloris: neque torqueare minus, quàm cum Thebana vidit Hectorem sanguinolentum trahi curru Thessalico. Neque tamen liquet quid ipse orem; neque possum dicere quem affectum animi cupiam te habere. Mœsta es? Doleo, quòd sim tibi causa mœroris: Non es? Vellem ne esses digna marito amisso. Tu verò defle tua mala, uxor amabilis; atque traducito tempus mœstum ex nostris ærumnis. Et deplora meas vices. Est quoddam solatium plorare; dolor expletur & expuitur fletibus. Atque utinam non vita, sed obitus meus esset tibi flendus, & esses deserta sola meo obitu.*

NOTÆ.

15. *Flammæ.* | Utraque ursa, sidera cœlo affixa.

18. *Quodque potest.* | Namque rem ipsam, seu exulem Poetam habere non licebat.

21. *Incubuit.* | Multum atque acriter cogitavit.

22. *Admonito.* | De Poetæ exilio *scil.* cùm illud subinde uxoris ejus mentem subiret.

25. *Æstus* | Optimè exprimit vox ista sollicitudines & anxietates, quæ fluctuatim mentem percellunt, & quodammodo convellunt.

29. *Thebana.* | Andromache est, Hectoris uxor, Eetionis, Thebarum Ciliciæ regis filia.

30. *Thessalico.* | Achillis Thessali, qui Hectorem currui alligatum ter circum muros patrios raptavit.

34. *Digna.* | Quamque adeò ob omissum virum tristem esse decet.

35. *Tu verò.* | Non amplius ambigit Poeta, sed tristem esse uxorem suadet, siquidem & res & ratio ita ferant.

37. *Quædam.* | Est profectò; verùm unde petatur ea voluptas facilè non est in transcursu expedire.

40. *Morte.* | Non exilio. Minùs miseram fore credit, siquidem morte sui non exilio vidua esset. Quòd pridem quanquam verissimum fuerit, illud tamen erat quòd nunquam optâsset fida conjux. Atque hæc sunt ad amorem percellendum, ciendasque lacrymas maximè idonea.

Spiritus hic per te patrias exîſſet in auras!
Sparſiſſent lacrymæ pectora noſtra piæ!
Supremoque die notum ſpectantia cœlum
Texîſſent digiti lumina noſtra tui!
Et cinis in tumulo poſitus jacuiſſet avito!
Tactaque naſcenti corpus haberet humus!
Denique &, ut vixi, ſine crimine mortuus eſſem!
Nunc mea ſupplicio vita pudenda ſuo eſt.
Me miſerum, ſi tu, cùm diceris exulis uxor,
Avertis vultus, & ſubit ora rubor!
Me miſerum, ſi turpe putas mihi nupta videri!
Me miſerum, ſi te jam pudet eſſe meam!
Tempus ubi eſt illud, quo me jactare ſolebas
Conjuge, nec nomen diſſimulare viri?
Tempus ubi eſt, quo te (niſi nonvis illa referre)
Et dici memini, juvit & eſſe meam?
Utque probæ dignum eſt, omni tibi dote placebam.
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem præferres (ita res tibi magna videbar)
Quemve tuum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoque ne pudeat, quòd ſis mihi nupta: tuuſ-
Non dolor hinc debet, debet abeſſe pudor. [que
Cùm cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu;
Num legis Evadnen erubuiſſe viro?
Nec, quia Rex mundi compeſcuit ignibus ignes,
Ipſe tuis, Phaethon, inficiandus eras.
Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti,
Quòd precibus periit ambitioſa ſuis.

Hæc anima emiſſa eſſet tuo auxilio in aerem patrium! Piæ lacrymæ irrigaſſent pectora noſtra! Et digiti tui condidiſſent noſtros oculos aſpicientes cœlum cognitum ultimo die! Et cinis compoſitus manſiſſet in ſepulchro avito! Et terra tacta à me naſcente haberet corpus! Denique &, ſicut vixi, occidiſſem ſine probro! Nunc vita mea eſt erubeſcenda ſuâ pœnâ. Me infelicem, ſi tu, quando vocaris conjux pr fugi, detorques faciem, & robur ſpargitur in vultus! Me infelicem, ſi credis indecorum videri mihi juncta matrimonio! Me infelicem, ſi nunc pudet te eſſe meam! Ubi eſt illud tempus, quo conſueveras gloriari me marito, neque diſſimulare nomen conjugis? Ubi eſt tempus, quo (niſi nonvis illorum meminiſſe) & recordor te appellari meam, & profuit eſſe? Et ſicut bonam decet, tibi gratus eram omni modo, favor amantis adjiciebat multa veris. Neque alius vir erat quem anteponeres, quemve malles eſſe tuum, ita videbar tibi res magna. Ne pudeat nunc etiam, quòd ſis mihi conjux: tuuſque dolor non debet hinc procul eſſe, ſed pudor. Cùm audax Capaneus occubuit repentino ictu, anne legis Evadnen puduiſſe mariti? Nec qui Rex Orbis repreſſit flammas, ipſe eras diſſimulandus tuis, ô Phaethon. Neque Semele facta eſt aliena patrè Cadmo, quia ambitioſa obiit votis ſuis.

NOTÆ.

31. *Per te.* | Quæ obeuntis manus mulſiſſes, oculos clauſiſſes, &c.

43. *Notum.* | Quantum ab exilio abhorruerit Naſo hinc patet, qui a ne quidem Scythico cœlo conciliari potuerit.

58. *Faventis.* | *Tui* ſcilicet. Solent verò aliquem qui amant, omnia ab eo in bonam partem magis accipere, atque in virtutum loco reponere, quæ aliis nulla ſunt.

63. *Capaneus.* | Superbus fuit Deorum contemptor, unus ex ſeptem ducibus qui Thebas obſederunt. Is Jove invito cùm eam urbem ſeſe capturum gloriaretur, fulmine oppreſſus eſt.

64. *Evadnen.* | Capanei fuit uxor, quæ in ejus rogum ſeſe immiſit, incredibili quadam impulſa impatientiâ amoris.

65. *Rex.* | Jupiter, qui Phaethontem Solis curru fulmine excuſſit.

Ignes. | Quos ipſe Thaethon accenderat; de quibus in Metam.

67. *Semele.* | Ejus vide fabulam in tertio Metam.

Nec tibi, quòd sævis ego sum Jovis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore rubor:
Sed magis in nostri curam consurge tuendi,
Exemplumque mihi conjugis esto bonæ:
Materiamque tuis tristem virtutibus imple.
Ardua per præceps gloria vadat iter.
Hectora quis nôsset, si felix Troja fuisset?
Publica Virtuti per mala facta via est.
Ars tua, Tiphy, vacet, si non sit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua, Phœbe, vacet.
Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.
Dat tibi nostra locum tituli Fortuna; caputque
Conspicuum pietas quâ tua tollat habet.
Utere temporibus, quorum nunc munere freta es.
En patet in laudes area lata tuas.

Necne pudor purpureus occupet tuos teneros vultus, quia ego sum afflatus feris ignibus Jovis: sed excitator magis in curam nostri defendendi, & esto mihi exemplum bonæ uxoris: atque imple argumentum luctuosum tuis virtutibus. Gloria difficilis eat per viam arduam. Quis cognoscere Hectorem, si Troja fuisset beata? Via facta est publica virtuti per mala. Ars tua sit inutilis, ô Tiphy, si procellæ non sint in mari: ars tua sit inutilis, ô Apollo, si homines prosperâ fruantur valetudine. Virtus quæ abscondita est, & jacet non cognita in rebus secundis, exstat & ostenditur adversis. Sors nostra tibi præbet occasionem laudis; & pietas tua habet quâ tollat caput conspicuum. Utere occasione, cujus beneficio nunc polles. Ecce vastus campus apertus est in gloriam tuam.

NOTÆ.

69. *Jovis.* | *Augusti*; quem per summum nefas jam sæpiùs Deum fecit ineptus adulator.
Ignibus. | *Irâ.*

73. *Virtutibus.* | Quæ tempore adverso magìs lucescunt: quanquam difficilius secundis rebus illas tueri.

75. *Quis nôsset.* | Fortitudo verò ejus per certamina inclaruit, quæ nulla fuissent, nisi hostis accessisset.

76. *Virtuti.* | Fortitudini *scilicet* præsertim, atque animi firmitati.

77. *Tiphy.* | Qui gubernator fuit Argo navis.

78. *Phœbe.* | Apollinem seu Phœbum Medicæ artis inventorem sæpiùs dixímus.

81. *Tituli.* | *Laudis.*

83. *Freta.* | Adeoque si Nasoni fidem habueris, idem credideris quod & pagina sacra docet, Beatum illum quem tentamina ipsa confirmaverint.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

O qui, nominibus] *Amicum laudat Poeta, exponitque Tomitani exilii incommoda: precaturque eum latenter, ut ab Augusto mitius & paulò propinquius exilium petat; quod facilè impetrari posse docet, quum magna sit ipsius clementia. Postremò narrat quemadmodum è locis non nimiùm longinquis fugerit Orestes cum Iphigeniâ sorore: ablatâ etiam inde Dianâ ad meliora loca.*

O Qui, cùm sis nobilis gloriâ avorum, vincis nobilitatem gloriâ morum; cujus ingenio insidet imago patrii candoris, ut iste candor non careat suis viribus: in cujus animo est eloquium linguæ paternæ, cuâ nulla fuit melior in foro Latino; appellatus es indiciis positis pro nomine, quod minimè cupivi; concedas ista gloriæ tuæ. Ego nihil deliqui. Bona tua cognita te patefaciunt. Si videris quod es; ego vaco culpâ. Neque tamen crede officium tibi exhibitum nostro carmine posse tibi obesse, Principe tam justo. Ipse Pater Patriæ (quid enim civilius illo?) patitur sæpe legi in nostro carmine.

O Qui, nominibus cùm sis generosus avitis,
Exuperas morum nobilitate genus:
Cujus ineſt animo patrii candoris imago,
Non careat nervis candor ut iste suis:
Cujus in ingenio patriæ facundia linguæ est,
Quâ prior in Latio non fuit ulla Foro:
Quod minimè volui, positis pro nomine signis
Dictus es: ignoscas laudibus ista tuis.
Nil ego peccavi: tua te bona cognita produnt.
Si, quod es, appares; culpa soluta mea est.
Nec tamen officium nostro tibi carmine factum,
Principe tam justo, posse nocere puta.
Ipse Pater Patriæ (quid enim civilius illo?)
Sustinet in nostro carmine sæpe legi.

NOTÆ.

1. *Nominibus.* | Atque adeò genere nobili.

4. *Suis.* | Non imaginem tantùm candoris paterni habere istum suum amicum dicit Naso, sed insuper ipsi innatam virtutem, candorem proprium.

7. *Minimè.* | Quia manet suo nomine appellare.

8. *Ignoscas.* | Siquidem aliquis ex his indiciis te esse meum amicum cognoverit.

10. *Quod es, appares.* | Quæ laus est maxima.

Culpa. | *Quâ virtutes tuas celebravi, ut hinc cognoscereris.* Cæterùm credibile est per uxorem traditas esse epistolas, atque ita, ut in tantâ urbe, quem maximè compellaret Poeta, non ita facile esset intelligere, nisi aliunde cognitus foret. Messalam tamen oratorem designari conjecerunt.

11. *Officium.* | *Quo te dignis laudibus celebravi.*

13. *Civilius illo.* | Qui non civium modò necessitudines quid ferant capit; sed & earum leges religiosè observat.

Nec

Nec prohibere poteſt, quia res eſt publica, Cæſar;
Et de communi pars quoque noſtra bono eſt.
Jupiter ingeniis præbet ſua numina vatum;
Seque celebrari quolibet ore ſinit.
Cauſa tua exemplo Superorum tuta duorum eſt:
Quorum hîc aſpicitur, creditur ille Deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen amabo:
Non fuit arbitrii litera noſtra tui.
[Nec nova, quod tecum loquor, eſt injuria noſtra.]
Incolumis cum quo ſæpe locutus eram.
Quò vereare minùs, ne ſim tibi crimen amicus;
Invidiam, ſiqua eſt, auctor habere poteſt.
Nam tuus eſt primis cultus mihi ſemper ab annis
(Hoc noli certè diſſimulare) pater:
Ingeniumq; meum (potes hæc meminiſſe) probabat:
Plus etiam, quam me judice dignus eram.
Deque meis illo referebat verſibus ore,
In quo pars altæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quòd me domus iſta recepit,
Sed priùs auctori ſunt data verba tuo. [actis,
Nec data ſunt, mihi crede, tamen: ſed in omnibus
Ultima ſi demas, vita tuenda mea eſt.
Hanc quoque, quà perii, culpam ſcelus eſſe negabis,
Si tanti ſeries ſit tibi nota mali.
Aut timor, aut error, nobis, priùs obfuit error.
Ah ſine me fati non meminiſſe mei!
Neve retractando nondum coeuntia rumpam
Vulnera; vix illis proderit ipſa quies.
Ergo ut jure damus pœnas; ſic abfuit omne
Peccato facinus conſiliumque meo.

Neque Cæſar poteſt impedire, quia eſt res publica: & eſt etiam pars noſtra ad bono communi. Jupiter præbet ſua numina ingeniis Poetarum; & patitur ſe laudari cuolibet ore. Cauſa tua eſt ſecura exemplo duorum Deorum; ex quibus hic Deus videtur, ille creditur. Quamvis non debuerim, nihilominus ego diligam hoc peccatum: noſtra epiſtola non fuit in tuâ poteſtate. Neque injuria noſtra quòd te alloquor eſt nova; quem ſæpe alloquutus eram ſoſpes. Ut minus metuas ne ego amicus ſim tibi crimini; auctor poteſt habere Invidiam, ſi qua eſt. Nam tuus pater eſt ſemper obſervatus à me ab annis teneris: noli certè hoc negare: atque laudabat meum ingenium (potes illa recordari) etiam ampliùs quàm eram dignus, me judice. Atque narrabat de meis carminibus illo ore, in cuo erat pars excelſæ nobilitatis. Non ergo nunc tibi impoſitum eſt, quòd domus iſta me admiſit, ſed anteà genitori tuo. Neque tamen impoſitum eſt, mihi crede; ſed ſi tollas poſtrema, vita mea eſt defendenda in omnibus factis. Negabis etiam peccatum quo occidi eſſe flagitium, ſi ſeries tanti mali ſit tibi perſpecta. Aut metus, aut error, error potiùs nobis nocuit. Ah! patere me non recordari fati mei! Et ne reſcindam vulnera nondum coaleſcentia refricando; vix ipſa quies illis erit utilis. Adeoque ſicuti merito luimus pœnas; ſic omne ſcelus & data opera procul fuit ab omni meâ culpâ.

NOTÆ.

19. *Duorum.* | Jovis & Auguſti. Quanquam me piget hujus impietatis.

20. *Creditor.* | Immò non ubique modo videtur Jupiter, ſiquidem per eum Ethnico more Deum verum intelligas, ſed ſentitur, cognoſcitur maximè, atque per eum omnia.

21. *Hoc.* | *Te celebrari meis carminibus.*

22. *Arbitrii.* | *Ut ipſe ſibi injurius Auguſtus videatur, ſiquidem ob literas noſtras tibi iraſcatur.*

25. *Sim tibi crimen.* | *Tibi vitio atque probro vertatur.*

26. *Auctor.* | *Ipſe ego, qui jam olim patrem maximè colui.*

83. *Iſta.* | *Tua*, ſcilicet, *Meſſala.*

34. *Auctori.* | *Patri: ut fruſtrà ſit qui te hodie amicum meum cavillatur.*

35. *Nec data.* | *Quia deceptus non eſt pater tuus in me.*

43. *Jure.* | Quia in ſuperis etiam fortuna luenda eſt, nec veniam læſo numine caſus habet.

Idque

Atque Deus id credit; quamobrem neque vita mihi oblata, neque alius habet rem mihi ademptam. Fortè, modò vivat, aliquando finem impone huic ipsi exilio, cùm ira fuit mitior morâ. Nunc oro jubeat hinc alio proficisci; siquidem nostra desideria non careant honestâ verecundiâ. Volo lenius exilium & paulò vicinius; & sedes quæ sint remotiores à fero hoste. Atque ea est clementia Augusti, ut si cuis hoc illum posceret pro me, fortè ille concederet. Littora gelida Ponti Euxini me tenent; ille fuit appellatus Axenus à veteribus. Nam neque maria turbantur lenibus auris; neque navis peregrina subit quietos portus. Nationes circumstant, quæ quærant prædam sanguine; neque terra minùs metuitur aquâ infidâ. Illi, quos audis epulari carnibus hominum, sunt fere sub cardine ejusdem sideris. Neque locus est longè à nobis, ubi altare Tauricum Deæ pharetratæ imbuitur sanguine. Hæc antea erant regna Thoantis, ut dicunt, non odiosa scelestis, neque optanda probis. Hîc puella Pelopeia pro cervâ suppositâ coluit sacra qualiacunque suæ Deæ. Quò postquam, dubium pius an scelestus, ipse impulsus furiis, appulerat,

Idq; Deus sentit: pro quo nec lumen ademptum est,
Nec mihi detractas possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam (vivat modo) finiet olim,
Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc alio jubeat discedere; si non
Nostra verecundo vota pudore carent.
Mitius exilium pauloque propinquius opto;
Quique sit à sævo longiùs hoste, locum.
Tantaque in Augusto clementia; si quis ab illo
Hoc peteret pro me, forsitan ille daret.
Frigida me cohibent Euxini littora Ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
Nam neque jactantur moderatis æquora ventis:
Nec placidos portus hospita navis adit.
Sunt circa gentes, quæ prædam sanguine quærant:
Nec minùs infidâ terra timetur aquâ,
Illi quos audis hominum gaudere cruore,
Penè sub ejusdem sideris axe jacent.
Nec procul à nobis locus est, ubi Taurica dirâ
Cæde pharetratæ pascitur ara Deæ.
Hæc priùs, ut memorant, non invidiosa nefandis,
Nec cupienda, bonis regna Thoantis erant.
Hîc, pro suppositâ virgo Pelopeia cervâ
Sacra Deæ coluit qualiacunque suæ.
Quò postquam, dubium pius an sceleratus, Orestes
Exactus furiis venerat ipse suis.

N O T Æ.

45. *Deus.* | Augustus denuò.
Lumen. | *Vita.*

53. *Si quis.* | Verecundè amico insinuat, ut mitius exilium ab Augusto petere audeat.

61. *Gaudere.* | Anthropophagos dicit Scythiæ populos.

62. *Sideris axe.* | Sub eodem climate, tractu, aut cœli plagâ.

63. *Taurica.* | Quæ in Tauricâ regione, sed Scythica Chersonesò, aut Tartaria minore, ad Ponti Euxini partem Septentrionalem, sita erat: atque adeò non longè à Tomitanâ urbe, ubi commorabatur Naso.

Dirâ. | Siquidem humanis victimis colebatur Diana Taurica.

64. *Pharetratæ.* | Quia Diana venationis Dea.

65. *Invidiosa.* | Passivè. *Odiosa.*

66. *Thoantis.* | Tauricæ regionis rex fuit Thoas, Trojani belli temporibus.

67. *Pro suppositâ.* | Quia cum aris suis admota esset Iphigenia Agamemnonis filia, pro eâ cervam Diana supposuit, virginemque in Tauricam regionem transtulit, ubi ejus Deæ sacris à Thoante præfecta est.

Virgo. | Iphigenia Agamemnonis filia, ex Pelopis genere.

68. *Coluit.* | Illud est quod modò dicebam, Dianæ sacris præpositam Iphigeniam.

69. *Dubium.* | Quia & patrem ultus est, & matrem, cædis illius auctorem, interfecit.

Orestes. | Agamemnonis filius, qui ob interfectam matrem furiis actus, in Tauricam regionem cum Pylade suo delatus est.

Et comes exemplum veri Phocæus amoris ;
Qui duo corporibus, mentibus unus erant ;
Protinùs evincti Triviæ ducuntur ad aram,
Quæ ſtabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc ſua mors, nec mors ſua terruit illum :
Alter ob alterius funera mœſtus erat.
Et jam conſtiterat ſtricto mucrone ſacerdos ;
Cinxerat & Graias barbara vitta comas :
Cùm vice ſermonis fratrem cognovit, & illi
Pro nece complexus Iphigenia dedit.
Læta Deæ ſignum crudelia ſacra peroſæ
Tranſtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio, magni penetralia mundi,
Quam fugêre homines Dîq; propinqua mihi eſt.
Atque meam terram propè ſunt funebria facra,
Si modò Naſoni barbara terra ſua eſt.
O utinam venti, quibus eſt ablatus Oreſtes,
Placato referant & mea vela Deo !

Unà cum ſocio Phocæo exemplo ſinceræ amicitiæ, qui duo erant corporibus, unus animis ; continuò ligati ducuntur ad altare Triviæ, cui cruenta erat ante valvas duplices, neque tamen ſua cædes tremefecit hunc, neq; ſua cædes illum : alter erat triſtis ob cædem alterius. Et jam ſacerdos aderat cultro evaginato ; & vitta barbara ambierat capillos Græcos ; cùm Iphigenia agnovit fratrem inter colloquendum, & illi obtulit amplexus pro morte. Læta transportavit imaginem Deæ averſantis fera ſacra ex illis locis in meliora. Hæc igitur plaga, penetralia vaſti orbis, quam homines & Dii fugerunt, eſt mihi proxima. Atque ſacra feralia ſunt juxta meam terram, ſi modò terra barbara eſt ſua Naſoni. O utinam venti, quibus Oreſtes eſt ſublatus, reducant etiam mea carbaſa, Deo lenito !

NOTÆ.

71. *Phocæus.* | Pylades eſt, Strophii filius, ex Phocide regione, Oreſtis fidiſſimus & individuus comes.

73. *Triviæ.* | *Dianæ*, quæ triviis præerat, ubi colebatur.

75. *Hunc.* | Pyladem ſeu Oreſtem dicit, quorum alter de alterius funere tantùm, non de ſuo erat ſollicitus.

77. *Sacerdos.* | Iphigenia, Agamemnonis filia.

78. *Graias.* | Oreſtis atque Pyladis, qui Græci erant.

Vitta. | Quâ decorati aut vinciri ſolebant eorum capita, qui Deo cuipiam immolabantur,

79. *Vice ſermonis.* | *Inter colloquendum.*

Fratrem. | Oreſten ſcilicet.

81. *Læta.* | Iphigenia ſcil.

Signum. | *Simulachrum.*

Peroſæ. | Non enim Deæ, ſed Thoantis regis immanitate, hoſpites aris admovebantur.

82. *Meliora.* | Ariciam ſcil, ut ſuprà dictum.

83. *Penetralia.* | Id eſt, Orbis pars interior, & quaſi abſtruſa, aut remota ab hominum commercio.

84. *Homines.* | Pylades, Oreſtes, Iphigenia.

Dîque. | Ipſa Diana.

88. *Deo.* | *Auguſto.*

ELEGIA

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

O mihi dilectos] *Amicum laudat Poeta, eumque monet, ut constanter munus amicitiæ exequatur, eique apud Augustum opem ferat. Ostendit deinde multis exemplis, tempore omnia molliri præter ejus curas; & ostendit se ita deficere, ut non diu credat se super victurum tantis malis, quam rem dicit sibi solatio relictam esse.*

O Sors mihi prima inter charos amicos, inventum unicum altare meis fortunis, cujus sermonibus hæc anima interitura suscitata est, ut vigil flamma solet reviviscere oleo affuso; qui non metuisti reserare portus fidos, & perfugium navi ictæ fulmine: cujus etiam opibus eram sensurus me divitem, si Cæsar abstulisset facultates paternas: heu quàm procul nomen tuum mihi excidit, dum impetus offert me immemorem hujus tempestatis! Te tamen cognoscis; & motus desiderio laudis optares posse aperte profiteri. Ille ego sum. Profectò, si patereris, ego cuperem tibi præbere gloriam, & commendare raram fidem famæ. Metuo ne tibi obsim carmine grato: neve laus nominis intempestivi officiat.

O Mihi dilectos inter sors prima sodales,
Unica fortunis ara reperta meis:
Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil infusâ Pallade flamma solet.
Qui veritus non es portus aperire fideles,
Fulmine percussæ confugiumque rati:
Cujus eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me rapit impetus hujus,
Excidit heu nomen quàm mihi penè tuum!
Te tamen agnoscis: tactusque cupidine laudis,
Ille ego sum, cuperes dicere posse palàm.
Certè ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem,
Et raram Famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato vereor tibi carmine; neve
Intempestivi nominis obstet honos.

NOTÆ.

1. *Sors.* | Pro parte posuit, quam tanquam à Diis habuerit.

2. *Ara.* | *Perfugium, præsidium.* Ad templa *scil.* atque aras confugere in extremis mos fuit, qui hodieque permanet.

4. *Pallade.* | Pro oleo, à Pallade invento.

5. *Portus aperire.* | Quia palam Nasonis patrocinium quodammodo susceperat, ita loquitur.

6. *Fulmine.* | Cæsaris iræ.

Rati. | De seipso loquitur Poeta. Allegoria est.

9. *Impetus.* | Scribendi atque gratum animum testificandi.

Hujus. | Calamitosi, *scil.* quo amicos non expedit indicare.

14. *Conciliare.* | Egregiè expressit quod Gall. diceremus: *Vous faire connoître à la Renommée, & lui recommander vôtre admirable fidelité.*

15. *Noceam.* | Metuebat ne in Augusti offensionem incurreret amicus.

In this short Elogie you may find
ovid's Rapture to whom was most kind Quod
o mihi thus he Crys o that my Soule
at hazard when Dire wrath Controule

Quod licet & tutum eſt, intra tua pectora gaude,
Meque tui memorem, teque fuiſſe mei.
Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior ira Deo:
Et tutare caput nulli ſervabile; ſi non
Qui merſit Stygiâ, ſublevet illud aquâ.
Teque, quod eſt rarum, præſta conſtanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua proceſſus habeat Fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipſe, juveſque tuos.
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni;
Incidat & veſtro rara querela toro.
Diligat & ſemper ſocius te ſanguinis illo,
Quo pius affectu Caſtora frater amat.
Sic juvenis, ſimiliſque tibi, ſit natus, & illum
Moribus agnoſcat quilibet eſſe tuum.
Sic ſocerum faciat tædâ te nata jugali;
Nec tardum juveni det tibi nomen avi.

Quod conceditur & ſecurum eſt, lætare in tuo ſinu, & me tui recordari, & te mei. Et ſicut facis, contende remis ad auxilium præbendum, donec ira fiat lenior Deo placato: & defende caput nemini redimendum; niſi qui detruſit in aquam Stygiam, illud juvet. Et, quod haud vulgare eſt, præbe te conſtanter ad omne officium firmæ amicitiæ. Ita fortuna tua habeat progreſſus perpetuos: ita ipſe auxilio non opus habeas, & promoveas tuos. Ita tua conjux par ſit marito bonitate continuâ; & rara querela eveniat veſtro lecto. Atque frater te ſemper amet illo deſiderio, quo pius frater diligit Caſtorem. Ita filius adoleſcens & ſit tibi ſimilis, & quivis cognoſcat moribus illum eſſe tuum. Ita filia præſtet te ſocerum face connubiali; neque det tibi juveni ſerum nomen avi.

NOTÆ.

17. *Gaude.* | Quamobrem ſcient quibus generoſa natura; alii non diſcent utcunque maximè doceantur.

19. *Remis.* | *Operâ tuâ contende, donec faveat fortuna.*

22. *Qui merſit.* | Auguſtus, *ſcilicet.*

Stygiâ. | *Perdidit & quaſi ad Inferos deturbavit.* Styx enim Inferorum palus.

29. *Socius ſanguinis.* | Frater.

30. *Frater.* | Pollux, qui cum fratre immortalitatem partiri ſuam non eſt veritus, ut alternis diebus, vel potiùs ſemeſtribus viverent. Quæ fabula ex eo nata, quòd in cœlum tranſlati oriente uno alter occidit.

33. *Tædâ.* | Pro matrimonio; quia ad illa tædæ adhiberi ſolitæ.

in some part of Times
as we have been told their ever bounty shou
and power, allways under neath our army bow
and yet valor must have its sway and thro
we shall adore yet Virgil in his poetry and eloquen
shows his virtue and solemnity which we generally
take great notice of and yet we Dictators him
arrogant they to defend our selves in a abrupt short
of a manner are so full of stupe ELEGIA
so that we are become some of the greatest
fools in life and by no other means than our
own indignation and therefore we are
accounted by the foreigner the greatest dunces
in the part of the globe

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Tempore] *Hæc inconsideratiùs cum superioribus conjunguntur, cùm unius separatæ Elegiæ argumentum videantur exsequi. Tractatur locus communis, de vi temporis seu consuetudinis, quâ, cùm mitigentur & tolerabiliora evadant omnia, non tamen mitigari curas & augures suos : mala sua ipsâ morâ ingravescere, & exspectari queritur Poeta.*

Taurus assuescit aratro ruricolæ per moram, & exhibet cervices premendas curvo jugo. Equus ferox per moram obsequitur flexilibus habenis, & admittit ore leni aspera lupata. Ira leonum Afrorum mitigatur per moram ; neque sævitia quæ fuit prius stat in corde. Atque bellua Inda, quæ paret jussis sui magistri, submittitur imperio superata per moram. Mora præstat, ut uva instetur racemis turgidis, & grana vix contineant merum quod habent intus. Mora etiam profert semen in albas aristas ; causa est, ne poma sint sapore austero. Ea terit dentem aratri ruentis terras ; ea minuit dura saxa, atque adamantem. Ea etiam paulatim lenit truces iras : ea lenit mœrores, atque erigit corda tristia. Adeoque tempus effluxum pede tacito potest minuere omnia præter meas ærumnas.

TEmpore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum ;
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæque sui monitis obtemperat Inda magistri
Bellua, servitium tempore victa subit.
Tempus, ut extentis tumeat, facit, uva racemis,
Vixque merum capiant grana, quod intùs habent.
Tempus & in canas semen producit aristas ;
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc tenuat dentem terras renovantis aratri :
Hoc rigidas silices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras :
Hoc minuit luctus, mœstaque corda levat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas
Præterquam curas attenuare meas.

NOTÆ.

4. *Lupos.* | *Lupata* frena aspera dicuntur, quibus ferociores equi coercentur, quia ad lupinorum dentium modum atque inæqualiter secta & divisa sunt.

5. *Pœnorum.* | *Africanorum*, qui omnium sunt sævissimi.

7. *Inda.* | Elephantos dicit, quos India gignit.

12. *Tristi.* | Immiti atque acerbo.

13. *Dentem.* | Vomerem.

Ut

Ut patriâ careo; bis frugibus area trita eſt:
Diſſiluit nudo preſſa bis uva pede.
Nec quæſita tamen ſpatio patientia longo eſt;
Menſque mali ſenſum noſtra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt juga curva juvenci:
Et domitus fræno ſæpe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam præſens ærumna priore:
Ut ſit enim ſibi par, crevit & aucta mora eſt.
Nec tam nota mihi quam ſunt mala noſtra fuerunt:
Sed magis hoc, quo ſunt cognitiora, gravant.
Eſt quoque non minimum, vires afferre recentes;
Nec præconſumptum temporis eſſe malis.
Fortior in fulvâ novus eſt luctator arenâ.
Quàm cui ſunt tardâ brachia feſſa morâ.
Integer eſt nitidis melior gladiator in armis,
Quàm cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites navis modò facta procellas:
Quamlibet exiguo ſolvitur imbre vetus.
Nos quoque, quæ ferimus, tulimus patientiùs ante;
Et mala ſunt longo multiplicata die.
[Credite, deficio; noſtroque à corpore, quantùm
Auguror, accedunt tempora parva malis.]
Nam neque ſunt vires, neque qui color eſſe ſolebat:
Vixque habeo tenuem, quæ tegat oſſa, cutem.
Corpore ſed mens eſt ægro magis ægra, malique
In circumſpectu ſtat ſine fine ſui.
Urbis abeſt facies, abſunt mea cura ſodales:
Et quà nulla mihi charior, uxor abeſt,
Vulgus adeſt Scythicum, braccataq; turba Getarum.
Sic malè quæ video, non videoque, nocent,
Una tamen ſpes eſt, quæ me ſoletur in iſtis;
Hæc fore morte meâ non diuturna mala.

Ex quo ſum exul, area bis trita eſt frugibus; uva bis calcata pede nudo diſrupta eſt: neque tamen patientia comparata eſt proixâ morâ, & mens noſtra ha etſe ſum mali novi. Nimirum juvenci etiam veteres effugiunt curva juga; & equus domitus ſæpe reſiſtit fræno. Præſens dolor eſt quoque gravior priore: quamvis enim ſit ſibi æqualis, crevit, & auctius eſt ſpatio. Neque mala noſtra mihi tam perpecta fuerunt, quàm ſunt: Verùm eò magis urunt, quò ſunt magis perpecta. Neque leve eſt adhibere vires integras: neque eſſe antè exhauſtum maris temporis. Novus luctator eſt fortior in ſuâ arenâ, quàm cui lacerti ſunt laſſi longo ſpatio temporis. Gladiator recens eſt fortior in armis ſplendidis, quàm cui arma rubent infecta ſuo cruore. Navis nuper conſtructa facilè tolerat procellas impetuoſas: antiqua frangitur procella quantumvis leni. Nos etiam prius toleravimus acutius quæ patimur; & mala ſunt aucta longo tempore. Credite, deſpondeo; & quantùm conjicio, exiguum ſpatium adjicitur malis, à noſtro corpore. Nam neque ſunt vires, neque color qui conſueverat eſſe; vixque habeo cutem, quæ operiat oſſa. Verùm animus eſt magis agrotus quàm corpus, & eſt ſemper affixus cogitationi ſui mali. Species Urbis longè eſt, ſocii meus amor abſunt, & conjux eſt procul, quâ nulla cura mihi gratior. Plebs Scythica, & agmen braccatum Getarum adeſt: atque ita quæ intueor, & non intueor, obſunt. Una tamen eſt ſpes, quæ me ſoletur in iſtis; hæc mala non fore longa obitu meo.

NOTÆ.

25. *Ut ſit par.* | *Quamvis ſit eadem.*

29. *Eſt quoque.* | Rationem tangit optimam, quamobrem iniquiùs ſuum exilium poſt duos annos patiatur; quia *ſcilicet* exhauſtæ vires quibus primus ærumnas tolerabat.

30. *Temporis.* | Quæ cùm tempore eveniunt.

39. *Noſtroque à corpore.* | Hoc eſt, *Si debilitatis meæ atque exhauſtarum virium rationem habens, parva tempora addunt mihi malis: namque brevi moriar.*

48. *Non videoque.* | Acutiſſimè, ut ſolet Poeta. Malum quod non videbat hoc erat, Sodalium atque uxoris abſentia.

49. *Quæ ſoletur.* | Hæc Rhetoricè & ad movendam miſericordiam, non verè & ex animo dicuntur.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Bis me Sol adiit] *Miratur Poeta, quod biennio jam exacto, nullas ab amico acceperit literas: quum hi præsertim ad eum scripserint, quibuscum amicitiæ usus non fuerat tam probatus. Subjungit tamen malle se omnia credere, quàm illum nullas ad eum dedisse literas, quas interceptas fuisse existimat. Admonet postremo ut ad eum scribat, ne semper excusandus sit.*

SOL me bis visit post frigora gelidæ hyemis, bisque alsolvit suum cursum Pisce tacto. Quamobrem spatio tam longo tua dextera non fuit officiosa in versus quantumvis paucos? Quamobrem tuus amor vacavit, illis scribentibus, cum quibus parva nobis erat consuetudo? Quamobrem, quoties resolvi sua ligamina cuipiam chartæ, speravi illam habere tuum nomen? Dei velint, ut literæ sint sæpiùs exaratæ tuâ manu, sed nullæ sint mihi redditæ ex multis! Certum est esse quod opto. Credam potiùs vultus Medusæ Gorgonis fuisse circumdatos crinibus anguineis: canes esse sub ventre puellæ: Chimæram esse, quæ dividat ignibus leænam à sævo serpente:

BIS me Sol adiit gelidæ post frigora brumæ,
Bisque suum tacto Pisce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus usus erat?
Cur, quoties alicui chartæ sua vincula dempsi,
Illam speravi nomen habere tuum?
Dî faciant, ut sæpe tuâ sit epistola dextrâ
Scripta sed è multis reddita nulla mihi!
Quod precor, esse liquet: credam priùs ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:
Esse canes utero sub Virginis: esse Chimæram,
A truce quæ flammis separet angue leam:

NOTÆ.

1. *Bis.* | Neque tamen per duos annos adhuc aberat, si modò ex Poetæ verbis rem totam dijudices; namque ut suprà adnotavimus, mense Octobri ejectus est.

2. *Pisce.* | Hoc dicit, quia per hyemis tempus Sol Piscium sicut & Aquarii & Capricorni signa pervadit.

3. *Cur non.* | *Quamobrem ad me nihil scripsisti?*

11. *Esse.* | *Atque adeò te ad me scripsisse, sed interceptas literas.*

Credam. | Quanquam inania sunt Poetarum figmenta.

Medusæ. | Cujus crines in serpentes mutatos Minervæ indignatione, quod in ejus templo cum Neptuno concubuisset: caput deinde ægidi affixum à quo hostes rigescerent fabulati sunt Poetæ.

13. *Virginis.* | Scyllæ; cujus fabulam sæpiùs in superioribus vidimus.

Chimæram. | Cujus monstri, leonis partibus superioribus, mediis capræ, draconis verò posterioribus, formam pete ex Metam.

14. *Flammis.* | Illas verò evomebat non Chimæra quidem, sed mons Lyciæ per eam designabatur, in cujus jugis Leones, medio Capræ, radici autem serpentes habitabant.

Qua-

Quadrupedeſque hominum cum pectore pectora junctos :
Tergeminumque virum, tergeminumque canem :
Sphingaque, & Harpyias, ſerpentipedeſq; Gigantas :
Centimanumque Gygen, ſemibovemque virum.
Hæc ego cuncta priùs, quàm te, chariſſime, credam
Mutatum curam depoſuiſſe mei.
Innumeri montes inter me teque, viæque,
Fluminaque, & campi, nec freta pauca, jacent,
Mille poteſt cauſis, à te quæ litera ſæpe
Miſſa ſit, in noſtras nulla venire manus.
Mille tamen cauſas ſcribendo vince frequenter :
Excuſem ne te ſemper, amice, mihi.

Et quadrupedes habentes pectora commiſſa pectoribus hominum : & virum tricorporem, & canem tergeminum : & Sphingem, & Harpyias, & Gigantes anguipedes : & Gygen centimanum, & virum ſemibovem. Ego ante credam hæc omnia, dilectiſſime, quam te verſum exuiſſe mei amorem. Montes innumeri, & itinera, & flumina, & agri, neque pauca maria ſunt inter te & me. Epiſtola quæ ſit ſæpe miſſa à te, poteſt nulla veniſſe in noſtras manus mille cauſis. Superа tamen mille cauſas ſæpe ſcribendo, amice ; ne ſemper excuſem te mihi.

NOTÆ.

15. *Quadrupedes.* | Centauros intelligit.

16 *Tergeminum.* | Aut Geryonem intelligit tribus amplum non corporibus quidem, ſed regnis, de quo jam ſæpiùs ; aut Herilum, de quo Virgilius,

Naſcenti cui tres animas Feronia mater,
Horrendum dictu, dederat, &c.

17. *Canem.* | Cerberum.

Sphingaque. | Hoc & ſequentia monſtra ſuo loco vide in Metam.

18. *Gygen.* | Hic Cœli & Terræ filius, atque Briarei & Cotti frater, centum etiam manus habuiſſe dicitur.

Semibovemque. | Minotaurum.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Jam mea cygneas imitantur, &c.] *Quinquagenarius Poeta queritur, se jam canescere in infelicissimâ regione, eo tempore quo frui debuisset patriâ, charissimâ conjuge, amicis, &c. Quæ si olim à Delphico oraculo, aut Dodoneâ columbâ futura accepisset, vana dicit se ea responsa existimaturum fuisse. Clarissimâque sententiâ docet, nihil tam validum esse, quod non subjaceat divinæ voluntati ac potentiæ. Postremò cæteros admonet, ut ejus casibus moniti, Augustum, cujus potentia par est Diis immortalibus, demereantur.*

Mea tempora jam referunt speciem plumarum cygnearum, & alba senectus tingit atros capillos. Jam veniunt anni fragiles, & ætas pigrior; jamque difficile est mihi parùm valido me portare. Nunc erat, ut deberem vivere sine imposito laboribus, nullo timore me vexante; & indulgere quieti, quæ semper quæsita est meo animo; & esse suaviter in meis studiis; & colere tenuem domum, & antiquos Penates; & agros patrios qui nunc carent domino; & tutus consenuisse in gremio dominæ, inter dilectos nepotes, atque in patriâ meâ. Mea ætas olim speraverat hæc sic absolvi: merueram ita collocare hos annos.

JAM mea cygnêas imitantur tempora plumas,
Inficit & nigras alba senecta comas:
Jam subeunt anni fragiles, & inertior ætas:
Jamque parùm firmo me mihi ferre grave est.
Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Vivere, me nullo sollicitante metu:
Quæque meæ semper placuerunt otia menti,
Carpere; & in studiis molliter esse meis:
Et parvam celebrare domum, veteresque Penates;
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
[Inque sinu dominæ, carisque nepotibus, inque
Securus patria consenuisse meâ]
Hæc mea sic quondam peragi speraverat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.

NOTÆ.

1. *Cygneas.* | Candidas esse cygnorum plumas omnes sciunt. Adeoque queritur Poeta, quod tempora & caput, aut potiùs coma albescere & canescere incipiat.

3. *Fragiles.* | Quia provectiori ætate debiles sunt vires, levissima insuper de causâ convellitur valetudo.

10. *Carent.* | *Quia ego longè remotus.*

13. *Ætas.* | Pro Poeta ipso adolescente.

14. *Ponere.* | *Sumere. Insumere.*

Non

Non ita Dîs visum ; qui me terrâque marique
Actum Sarmaticis expoſuere locis.
In cava ducuntur quaſſæ navalia puppes,
Ne temerè in mediis diſſolüantur aquis.
[Ne cadat, & multas palmas inhoneſtet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.]
Miles, ut emeritis non eſt ſatis utilis annis,
Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, Lares.
Sic igitur, tardâ vires minuente ſenectâ,
Me quoque donari jam rude, tempus erat.
Tempus erat, nec me peregrinum ducere cœlum,
Nec ſiccam Getico fonte levare ſitim :
Sed modò, quos habui, vacuos ſecedere in hortos :
Nunc hominum viſu rurſus & Urbe frui.
Sic animo quondam non divinante futura
Optabam placidè vivere poſſe ſenex.
Fata repugnârunt : quæ, cùm mihi tempora prima
Mollia præbuerint, poſteriora gravant.
Jamque, decem luſtris omni ſine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas penè tenere videbar,
Curriculo gravis eſt facta ruina meo.
Ergo illum demens in me ſævire coegi,
Mitius immenſus quò nihil orbis habet ?

Non ſic placitum Diis ; qui expoſuêrunt me jactatum terrâ marique locis Sarmaticis. Naves lacera ducuntur in vaſta navalia, ne temere diſcerpantur in mediis aquis. Equus exhauſtus vellit herbas in pratis, ne procumbat, & corrumpat multas palmas adeptas. Poſtquam miles non eſt ſatis idoneus, annis emeritis, ſuſpendit arma quæ geſſit, ad avitos Lares. Ita ergo tempus erat me etiam jam donari rude, ſenectute lentâ frangente vires. Tempus erat, neque me aerem haurire extraneum, neque ſedare ſitim aridam ſcaturigine Geticâ ; ſed nunc otioſum me recipere in hortos quos habui, nunc denuò frui conſpectu hominum atque Urbe. Ita olim vovebam poſſe vivere leniter provectus ætate, mente non providente ventura. Fata prohibuerunt ; quæ cum dederint mihi prima tempora lenia, ſequentia moleſta faciunt. Jamque decem luſtris abſolutis ſine omni notâ urgeor parte iniquiore meæ vitæ. Atque atrox clades evertit meum curriculum non longè à metis, quas prope videbar aſſecutus eſſe. Adeoque inſanus coegi illum mihi iraſci, quò mundus immenſus nihil habet lenius ?

NOTÆ.

17. *In cava.* | Navium exemplo, quæ in navalibus reponuntur, poſtquam procellis quaſſatæ ſunt, ſeſe ſenem placidâ frui quiete debuiſſe oſtendit.

18. *Diſſoluantur.* | Quinque ſyllabis efferenda ea vox per Diæreſim figuram, quâ nonnunquam utuntur Poetæ.

20. *Carpit.* | Jugo ſolutus *ſcilicet*, &c.

——ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat :

ut ſcripſit Horat.

21. *Emeritis.* | Tempore debilitatis poſtquam ſuo officio olim functus eſt.

22. *Ponit.* | Solebant verò & milites & gladiatores Deo cuipiam emeriti aut rude donati arma ſuſpendere. Hinc Horatianus ille

——*Vejanius, armis*
Herculis ad poſtem fixis, latet abdi us agro.

23. *Tarda.* | Quæ tardos facit & graves.

24. *Rude.* | Virga erat impolita, qua gladiatores donabantur ſpectati ſatis cùm in libertatem vindicabantur.

25. *Ducere cœlum.* | *Aere frui.*

27. *Vacuos.* | *Spatioſos* interpretati ſunt, aut *Domino carentes*. Ego ex eo vacuos appellatos inſuper crediderim hortos, quod ibi vacuus atque otioſus voluptatem ex ſtudiis caperet Poeta.

32. *Gravant.* | Gravia atque moleſta faciunt.

33. *Decem luſtris.* | Adeoque quinquageſimum annum Naſo agebat ; ſiquidem, ut doctiſſimis etiam viris placitum, luſtrum Poetis præſertim quinque annorum ſpatium complectitur.

34. *Deteriore.* | *Ætas enim poſt annum quinquageſimum ſolet eſſe deterior*, inquit Commentator. Nugæ : neque id agitur. Deteriorem vitæ partem queritur Poeta, quàm in exilio degere cogitur.

35. *Metis.* | Hoc eſt, *Eo tempore quo ſenex qui ſcere conſtituerat.* Metaph. eſt à curuli certamine petita.

36. *Curriculo.* | Quaſi dicat ; curru excuſſum ſeſe, qui ſpe ſua dejectus fuerit.

37. *Illum.* | Auguſtum.

Ipſaque delictis victa eſt clementia noſtris:
Nec tamen errori vita negata meo?
Vita procul patriâ peragenda ſub axe Borêo,
Quà maris Euxini terra ſiniſtra jacet.
Hoc mihi ſi Delphi, Dodonaque diceret ipſa:
Eſſe videretur vanus uterque locus.
[Nil adeò validum eſt, adamas licèt alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.]
Nil ita ſublime eſt, ſupráque pericula tendit,
Non ſit ut inferius ſuppoſitumque Deo.
Nam quanquam vitio pars eſt contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte,
Æquantem Superos emeruiſſe virum.

Ipſaque clementia eſt ſuperata meis peccatis: neque tamen vita eſt negata errori meo? Vita tranſigenda ſub Polo Boreali longè à Patriâ, quâ tellus porrigitur læva maris Euxini. Si Delphi, & ipſa Dodona prædixiſſet hoc mihi, uteroue locus videretur eſſe falſus. Adeoque nihil eſt firmum, quamvis adamas illud jungat, ut ſtet validius ſævo igne Jovis. Nihil eſt ita excelſum, & tollitur ſupra diſcrimina, ut non ſit humilius, & ſubmiſſum Deo. Nam etſi pars malorum eſt inducta meâ culpâ, tamen ſævitia Dei plus intulit cladis. At vos eſtote quoque admoniti noſtris infortuniis, devinxiſſe virum proximum Diis.

NOTÆ.

41. *Borêo.* | *Septentrionali*, unde fiat Boreas.

43. *Delphi.* | Pro Apolline, qui Delphis ad Parnaſſum montem celeberrimum illud templum atque oraculum habuit, de quo jam toties.

Dodona. | De ſylvâ Dodonæ, ejuſque oraculis diximus etiam abundè, & in ſecundo de Arte, & in Metam.

44. *Vanus.* | Quî falſa prædiceret.

46. *Jovis.* | Jupiter primò hîc deſignatur: Verùm Auguſtus ex eo, neque ſine callidiſſimâ aſſentatione intelligitur.

49. *Vitio.* | *Meo*, ſcil. Culpâ meâ.

50. *Plus.* | *Ultrà quam meritus eram, punivit.*

52. *Emeruiſſe.* | *Conciliaſſe, atque benevolum præſtitiſſe.*

ELEGIA

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Si licet, & pateris] *Inimico minatur Poeta, se in eum scripturum, nisi pœnituerit inimicitiarum.*

SI licet, & pateris, nomen facinusque tacebo,
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis :
Nostraque vincetur lacrymis clementia seris,
Fac modò te pateat pœnituisse tui.
Fac modò te damnes, cupiasque eradere vitæ
Tempora, si possis, Tisiphonæa tuæ.
Sin minùs, & flagrant odio tua pectora nostro ;
Induet infelix arma coacta dolor.
Sim licèt extremum, sicut sum, missus in orbem ;
Nostra suas istuc porriget ira manus.
Omnia, si nescis, Cæsar mihi jura reliquit :
Et sola est patriâ pœna carere meâ.
Et patriam, modò sit sospes, speramus ab illo.
Sæpe Jovis telo quercus adusta viret.
Denique vindictæ si sit mihi nulla facultas ;
Pierides vires & sua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longè submotus in oris,
Siccaque sint oculis proxima signa meis :

SI licet, & concedis, silentio prætermittam & nomen & flagitium, tua facta tradentur aquis Lethæis, & nostra clementia superabitur tardis fletibus. Cura tantùm ut appareat te pœnituisse tui. Cura tantùm ut te arguas, & voveas delere tempora furiosa vitæ tuæ, si queas. Sin minùs, atque cor tuum est incensum odio nostri ; misera ira capiet arma coacta. Quamvis sim pulsus in remotissimam plagam, sicut sum, noster dolor pertendet istuc suas manus. Si ignoras, Cæsar mihi permisit omnia jura ; & solum est supplicium carere meâ patriâ. Atque, modò sit incolumis, speramus patriam ab illo. Sæpe quercus incensa telo Jovis virescit. Denique, si nulla sit mihi potestas ad ultionem, Musæ mihi præbebunt vires, & sua arma. Quamvis degam procul relegatus in tractu Scythico, & sidera arentia sint vicina meis oculis.

NOTÆ.

1. *Licet.* | *Per te, qui me lacessis.*

2. *Lethæis.* | *Oblivioni tradam quæcunque in me incepisti.* Est enim *Lethe*, Latinis *Oblivio*, Inferorum fluvius, de cujus aqua quisquis gustasset, præteritorum omnium oblivisceba tur.

3. *Lacrymis.* | *Pœni entiâ tuâ, & consilio mutato.*

6. *Tisiphonæa.* | *Quibus, Tisiphones furiæ more, per maximum scelus atque invidiam, me vexare atque incessere non desisti.*

7. *Nostro.* | *Quo me persequeris.*

8. *Induet.* | *Atque adeò injurias meas ulciscar.*

11. *Jura.* | *Ut ergo in maledicum & obtrectatorem per amicos possim agere.*

14. *Telo.* | *Fulmine.* Elegantissimâ autem comparatione fore ad pristinum statum redire posse indicat.

16. *Pierides.* | *Musæ* ; quas à Piero Thraciæ, seu Thessaliæ, monte potiùs, aut Pieri filiabus in Picas mutatis, jam sæpè dictas fuisse indicavimus.

Tela. | Carmina *scilicet*, quæ si non cœlo possunt deducere Lunam, possunt sæpe sceleratam mentem ad laqueum compellere.

18. *Sicca.* | Quia Ursæ, de quibus jam sæpius, nunquam Oceano tingi videntur, quippe quæ nunquam occidunt.

Noſtra laudes ferentur per innumeras nationes, & quod conquerar erit cognitum, quà mundus eſt vaſtus. Quidquid proferemus procurret ab ortu ad occaſum: & Oriens erit conſcius ori Occidui. Ego audiar ultra terram, & ultra vaſtas aquas; & vox mea querimoniæ fiet ingens. Neque tua tempora tantùm ſciverint te reum: eris probrum æternæ poſteritatis. Jam agor in certamina, & nondum indui cornua: atque malim nulla ſit mihi cauſa induendi. Circus adhuc quieſcit: tamen taurus ferox diſjicit arenam, & jam ferit terram pede irato. Hoc etiam plus eſt quàm volui: Muſæ, cane receſſus, quamdiu conceditur huic tegere nomen tuum.

Noſtra per immenſas ibunt præconia gentes;
Quodque querar, notum, quà patet orbis, erit.
Ibit ad occaſum, quidquid dicemus, ab ortu:
Teſtis & Heſperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans latas audiar undas:
Et gemitûs vox eſt magna futura mei.
Nec tua te ſontem tantummodò ſæcula nôrint:
Perpetuæ crimen poſteritatis eris.
Jam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi.
Nec mihi ſumendi cauſa ſit ulla velim.
Circus adhuc ceſſat: ſpargit tamen acer arenam.
Taurus, & infeſto jam pede pulſat humum.
Hoc quoq; quam volui, plus eſt, cane, Muſa, receſſu;
Dum licet huic nomen diſſimulare ſuum.

NOTÆ.

22. *Heſperiæ.* | *Meæ*, quæ hominis eſt Itali & in partibus occiduis nati.

23. *Trans ego tellurem.* | Magnificè expreſſit.

27. *Cornua.* | In quibus robur tauri, cui ſeſe parem facit Poeta.

29. *Ceſſat.* | *Nondum commiſſa pugna.*

Spargit. | Quod ſignum eſt furentis, moxque in hoſtem impetum facturi. Hac autem allegoriâ ſeſe Naſo ad pugnam paratiſſimum oſtendit.

31. *Hoc.* | Quod minùs intentavi.

Cane. | Receſſum aut receſſui canere dicuntur tubicines, cum milites tubâ ex prœlio revocant. Quâ metaphorâ à ſcribendo Muſas ſuas Naſo dehortatur.

32. *Huic.* | Maledico *ſcilicet*, qui ſi maledictis finem faceret, à Poeta non indicaretur.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Ille ego, qui fuerim] *Lectorem docet, quâ patriâ, quibus consulibus natus sit. Denique totam suam vitam paucis perscribit. Postremò exilii mala commemorat: quorum magnitudinem dicit se Musis consolari, & illis acquiescere.*

ILle ego, qui fuerim, tenerorum lusor amorum,
Quem legis, ut nôris, accipe, Posteritas.
Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies distat ab urbe decem.
Editus hîc ego sum: necnon, ut tempora nôris,
Cùm cecidit fato Consul uterque pari.
Si quid; & à proavis usque est vetus ordinis hæres;
Non modò Fortunæ munere factus eques.
Nec stirps prima fui; genito jam fratre creatus;
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat,
Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
Una celebrata est per duo liba dies,
Hæc est armiferæ, festis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.

UT intelligatis, Posteri, quis ego fuerim ille cantator mollium amorum, quem legitis discite. Sulmo abundans aquis frigidissimis est mihi Patria, quæ dissitus est ab Urbe nonaginta millibus. Ego hîc in lucem prodii: &, ut cognoscatis tempus, cum ambo Consules occiderunt simili morte. Si est etiam aliquid, antiquus sum hæres ordinis equestris *usque à proavis, non nuper factus eques dono fortunæ. Neque fui prima soboles, ortus fratre jam nato, qui in lucem editus erat ante duodecim menses. Idem Lucifer adstitit natalibus utriusque; una dies celebrata est per duo liba. Hæc est de quinque festis Minervæ bellatricis, quæ prima consuevit fieri cruenta certamine.*

NOTÆ.

1. *Lusor.* | Qui de Amoribus scripsit.

3. *Sulmo.* | Quod oppidum fuit in Pelignis, mille passuum 90 distans ab Urbe Septentrionem atque Orientem versus.

6. *Consul.* | Hirtium & Pansam designat, qui apud Mutinam adversus Antonium Pop. Romani hostem judicatum, pugnantes ceciderunt. Adeoque 718 anno ab urbe condita, 21 Martii natus Poeta.

7. *Ordinis.* | Equestris, *scilicet.*

8. *Fortunæ.* | *Divitiis.* Quibus enim Sestertium quadringentorum millium census erat, ii in ordinem equestrem referebantur.

11. *Lucifer.* | Stellam matutinam pro die ipso posuit.

12. *Liba.* | Cujus generis placentas natalibus mitti solitas suprà vidimus.

13. *Festis.* | Vide Fastorum tertio, V. 809; ubi primam diem Minervæ sacram sanguine vacare, quod eâ Dea nata sit; cæteras strata arenâ, & ludis gladiatoriis celebrari solitas esse invenies.

14. *Quæ fieri.* | Atque adeò secunda fuit ex quinque Minervæ sacris diebus, quorum prima in 13 Cal. Apr. hoc est 20 diem Martii mensis, incidebat.

Cruenta. | Gladiatorum sanguine.

Continuo teneri excolimur, & concedimus ad viros illustres arte Urbis, cura patris. Frater studebat eloquio à mollibus annis, genitus ad acria arma garruli fori. At sacra cœlestia jam grata erant mihi puero; & Musa me rapiebat secretò ad suum opus. Parens frequenter dixit, Quamobrem experiris studium frustraneum? Ipse Homerus nullis divitias reliquit. Tacius eram monitis; & toto Helicone deserto, tentabam scribere voces liberas à metris. Versus fluebat ultrò ad modos idoneos: & quod nitebar proferre erat carmen. Interea, ætate currente gressu occulto, toga liberior capta à fratre atque à me; & purpura aptatur humeris cum lato clavo; & cura qua prius fuit nobis, supereſt. Jamque frater duplicaverat decem annos vitæ, cum obiit; & cœpi orbus esse parte mei. Cepimus etiam primos honores mollis ætatis; & fui pars una ex viris olim tribus. Senatus supererat: modus clavi contractus est. Illud onus erat gravius humeris nostris. Neque corpus fuit robustum, neque animus idoneus ad laborem, & eram alienus ab anxiâ ambitione:

Protinùs excolimur teneri, curâque parentis
Imus ad insignes Urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo,
Fortia verbosi natus ad arma Fori.
At mihi jam puero cœlestia sacra placebant;
Inque suum furtim Musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis: totoque Helicone relicto,
Scribere conabar verba soluta modis.
Sponte suâ carmen numeros veniebat ad aptos:
Et, quod tentabam dicere, versus erat.
Interea, tacito passu labentibus annis,
Liberior fratri sumpta mihique toga est:
Induiturque humeris cum lato purpura clavo:
Et studium nobis, quod fuit antè, manet.
Jamque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cùm perit; & cœpi parte carere mei.
Cepimus & teneræ primos ætatis honores;
Deque viris quondam pars tribus una fui.
Curia restabat: clavi mensura coacta est.
Majus erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitæque fugax ambitionis eram:

Neque corpus fuit robustum, neque animus idoneus ad laborem, & eram alienus ab anxiâ ambitione:

NOTÆ.

15. *Excolimur.* | *Literarum elementis, & bonis artibus imbuimur.*

16. *Ab arte.* | Qui artibus quibuscunque docendis celebres.

17. *Eloquium.* | *Eloquentiam*, quæ præsertim in dicendis causis elucet.

18. *Fortia.* | Siquidem animum quocunque opus est, flectunt.

Verbosi. | Ubi etiam blaterones plurimi, & importuni rabulæ, inani verborum profluentiâ, veram eloquentiam sese putant imitari.

19. *Cœlestia.* | Poesim intelligit.

20. *Furtim.* | Quia arcanâ quadam voluptate pellectus contra patris sententiam Poeticæ operam dabat.

22. *Mæonides.* | Homerus.

23. *Helicone.* | Quo Bœotiæ monte Musis sacro, & Musæ, & Poesis illarum opus intelligitur.

24. *Soluta.* | Prosaicam orationem.

28. *Liberior.* | Virilis *scilicet*, quam ætatis anno 17 plerumque sumebant; de qua fusiùs in Fastis.

29. *Lato.* | In transvectione enim, quæ Equitum fuit propria pompa, illi equis insidentes, oleæ ramis coronati, & purpureas palmatas togas, seu trabeas, purpureis fasciis trabium instar transversis induti vehebantur.

30. *Studium.* | Poeticum, *scil.*

31. *Geminaverat.* | Adeoq; viginti annos natus.

34. *Tribus.* | Diversissimi muneris fuerunt Triumviri, quorum alii Capitales, alii Nocturni, Monetales, &c. In quibus fuerit Naso non facilè dixerim.

35. *Curia.* | Ut Senator esset.

Clavi. | Quia Senator non erat: namque lato clavo à reliquis ordinibus Senatores distinguebantur. Neque obstat quod suprà à se lato clavo indutam purpuram dixit; quia scilicet trabeâ ad transvectionis pompam tantùm Equites utebantur.

38. *Sollicita.* | Quæque pusillæ, pravæ, & emotæ mentis indicium.

Et

Et petere Aoniæ ſuadebant tuta ſorores
Otia judicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fovique poetas ;
Quotque aderant vates, rebar adeſſe Deos.
Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo.
Quæque necet ſerpens, quæ juvet herba, Macer.
Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes ;
Jure ſodalitii qui mihi junctus erat.
Ponticus Heroo, Baſſus quoque clarus Iambo,
Dulcia convictûs membra fuere mei.
Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures ;
Dum ferit Auſoniâ carmina culta lyrâ.
Virgilium vidi tantùm : nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedêre meæ.
Succeſſor fuit hic tibi, Galle ; Propertius illi.
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.
Utque ego majores, ſic me coluêre minores :
Notaque non tardè facta Thalia mea eſt.
Carmina cùm primùm populo juvenilia legi ;
Barba reſecta mihi biſve ſemelve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per Urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.

Et ſorores Aoniæ conſulebant quærere otia ſecura ſemper dilecta meo judicio. Dilexi atque honoravi Vates illius ætatis ; & credebam tot Deos favere, quot Poeta favebant. Macer ætate provectior ſæpe legit mihi ſuas aves ; quis anguis perimat ; quod gramen proſit. Propertius, qui mihi erat junctus jure ſocietatis, ſolitus eſt ſæpe narrare ſuos Amores. Ponticus inſignis carmine *Heroico, Baſſus etiam Iambo, fuerunt partes grata mei contubernii. Numeroſus horatius detinuit etiam noſtras aures, dum pulſat politos verſus lyrâ Italâ. Aſpexi tantùm Virgilium : neque fata parca præbuerunt Tibullo tempus amicitiæ meæ. Hic fuit tibi ſucceſſor, Galle ; Propertius illi. Ipſe fui quartus ab his ordine temporis. Et ſicut ego honoravi præcedentes, ſic ſequentes me* honoravêrunt : *& mea Muſa non ſerò inclaruit. Cum primùm recitavi populo verſus juveniles, barba fuit mihi tonſa aut bis, aut ſemel. Corinna à me appella a ficto nomine celebrata per totam Urbem acuerat meum ingenium.*

NOTÆ.

39. *Aoniæ.* | Muſæ, quibus ab Aonia, Bœotiæ parte montanâ, illud datum nomen.

40. *Amata.* | Neque ſine causâ, quandoquidem per illa, & ſeſe, & ſuis bonis, imo & Deo ipſo frui licet : modò ne ſint inertia.

42. *Deos.* | Vates certè neque Scriptura ipſa ſacra dedignatur citare.

43. *Volucres.* | De quibus Macer Poeta Veronenſis.

45. *Ignes.* | Amores.

47. *Ponticus.* | Hic ut in ſequentibus videbimus, bellum Thebanum heroico carmine comprehendit ; quem cum Homero Naſo confert.

Baſſus. | Vix alibi de iſto quidquam reperias.

49. *Numeroſus.* | Seu metri varietatem, & ſuavitatem, ſeu ſententiarum copiam & elegantiam ſpectes, omnibus numeris abſolutum Poetam dixeris. Cæterùm naſutos eſſe oportet qui illum legant ; neque multis placuerit unquam.

51. *Tantùm.* | Quia major natu Virgilius. Cæterùm aliquid ampliùs fuit, ut videtur : neque fortè amicus.

Avara. | Quia immaturo fato obiit Tibullus.

53. *Galle.* | Hunc vitæ ſuæ prodigum, Ægypti præſidem, jam ſuprà vidimus.

54. *Quartus.* | *Qui* ſcilicet *amatorias delicias ſcripſi.*

55. *Thalia.* | Una ex Muſis.

57. *Juvenilia.* | Quæ de Amoribus juvenili ætate ſcripſit.

59. *Moverat.* | Amor quippe ingenioſus.

60. *Corinna.* | Quam Auguſti neptim fuiſſe veriſimile eſt. Namque hujuſcemodi nugas altius rimari, ut ſolent, mihi quidem ridiculum videtur. Hæc an illa fuerit, quid id noſtra ? In majoribus debet pateſcere, ſi quæ eſt, ingenii ſagacitas : maximum eſt vitium in omnibus accuratum videri. Non eſſe in multis, quæ ſedulò contemnas, illud verò virtus eſt. Naturæ enim vigor non minùs reſpuendo quam retinendo continetur.

Multa quidem ſcripſi : ſed quæ vitioſa putavi,
Emendaturis ignibus ipſe dedi. [mavi
Tum quoq; cùm fugerem, quædam placitura cre-
Iratus ſtudio carminibuſque meis.
Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quodque levis cauſa moveret, erat.
Cùm tamen hoc eſſem, minimoq; accenderer igni ;
Nomine ſub noſtro fabula nulla fuit.
Penè mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Eſt data : quæ tempus per breve nupta fuit.
Illi ſucceſſit, quamvis ſine crimine, conjux ;
Non tamen in noſtro firma futura toro.
Ultima, quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exulis eſſe viri.
Filia bis primâ mea me fœcunda juventâ,
Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
Et jam complêrat genitor ſua fata ; novemque
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter flevi, quàm me fleturus ademptum
Ille fuit : matri proxima juſta tuli.
Felices ambo, tempeſtiveque ſepulti,
Ante diem pœnæ quòd perière meæ !
Me quoque felicem, quòd non viventibus illis
Sum miſer ; & de me quod doluêre nihil !
Si tamen extinctis aliquid, niſi nomina, reſtat,
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos ;
Fama, parentales, ſi vos mea contigit, umbræ ;
Et ſunt in Stygio crimina noſtra foro;

Scripſi equidem multa ; verùm egomet injeci ea quæ credidi culpanda in ignem correcturum. Immiſi etiam in ignem nonnulla grata futura tum, cum proficiſcerer in exilium, infenſus ſtudio & meis verſibus. Cor mihi erat tenerum, neque invictum ſpiculis Cupidineis, & quod exigua cauſa tangeret. Cùm tamen iſtud eſſem, & inflammarer leviſſimo igne, nulla fabula fuit ſub noſtro nomine. Conjux eſt data mihi prope puero neque digna, neque idonea ; quæ fuit conjux per exiguum ſpatium. Uxor illam excepit, quamvis ſine dedecore, non tamen futura firma in noſtro lecto. Ultima, quæ mecum permanſit in noviſſimos annos, non vetita eſt eſſe uxor mariti profugi. Nata mea fœcunda fecit me avum primâ juventâ, ſed non ex uno marito. Et jam pater meus *abſolverat ſua fata, & adjecerat novem altera luſtra novem luſtris. Non aliter ploravi, quàm ille fuit deploraturus me ſublatum. Perſolvi matri juſta proxima. Uterque beati, & conditi opportunè, quia fato functi ſunt ante diem mei ſupplicii ! Me etiam beatum, quod non ſum infelix illis ſuperſtitibus ; & quòd nihil ægrè paſſi ſunt de me ! Si tamen aliquid ſupereſt mortuis præter nomina & exiles Manes & tant pyras extructas, ſi mea fama ad vos penetrat, Manes parentales, & mea peccata ſunt in foro Stygio.*

NOTÆ.

63. *Fugerem.* | Exilio multatus, *ſcilicet.*

Cremavi. | Neque damnum ullum; ſiquidem ad lenocinandam ultrò prurientem libidinem comparata, quæ nunquam pejora quàm cùm maximè placent.

68. *Nulla.* | Quia cautiſſimè amavit. Atque adeò hinc maximè Auguſto ſuſpectus fuit.

72. *Firma.* | Duas priores uxores repudiavit.

75. *Filia.* | Perilla.

77. *Complerat.* | *Obierat.*

78. *Addiderat.* | Adeoque nonagenarius fuit.

80. *Proxima.* | Poſt patrem matrem compoſuit, quæ ſtatim ab illo fato, functa eſt.

85. *Si tamen.* | Id eſt, ſiquidem animæ immortales, illiſque aliquis ſupereſt ſenſus poſt hanc vitam.

86. *Gracilis.* | Quia ſpiritus.

87. *Umbræ.* | Pro parentum anima.

88. *Stygio.* | *Infero.*

Scite

Scite precor, cauſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ, non ſcelus, eſſe fugæ.
Manibus id ſatis eſt: ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, qui vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulſis melioribus annis,
Venerat; antiquas miſcueratque comas:
Poſtque meos ortus Piſæâ vinctus olivâ
Abſtulerat decies præmia victor eques:
Cùm maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi Principis ira jubet.
Cauſa meæ cunctis nimiùm quoque nota ruinæ
Indicio non eſt teſtificanda meo.
Quid referam comitum; nefas, famuloſq; nocentes?
Ipsâ multa tuli non leviora fugâ.
Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſeque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis:
Oblituſque mei, ductæque per otia vitæ,
Inſolitâ cepi temporis arma manu.
Totque tuli terrâ caſus pelagoque, quot inter
Occultum ſtellæ conſpicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hîc ego, finitimis quamvis circumſoner armis,
Triſtia, quo poſſum, carmine fata levo.
Quod, quamvis nemo eſt, cujus referatur ad aures:
Sic tamen abſumo decipioque diem.

Cognoſcite, oro (neque fas eſt mihi vis decipere) cauſam exilii mandati eſſe errorem, non flagitium. Id ſatis eſt Manibus. Redeo ad vos, viri ſtudioſi, qui petitis facta vitæ meæ. Jam canities mihi orta erat, annis felicioribus exactis; & variaverat crines antiquos: & à meis natalibus eques victor redimitus olivâ Piſæâ repertaverat decies præmia; cùm ira Principis offenſi imperat mihi quærere Tomitas ſitos ad ſiniſtra Ponti Euxini. Cauſa mei exilii nimis etiam perſpecta omnibus non eſt declaranda meo teſtimonio. Quamobrem memorem & nefas comitum, & pravos miniſtros? Paſſus ſum multa non minora ipſo exilio. Animus exhorruit dejici animis, & ſe præbuit indomitum, uſus ſuis viribus: & immemor mei, atque vitæ actæ per otia, ſumpſit arma tempeſtatis manu inſuetâ. Totque paſſus ſum diſcrimina terrâ & mari, quot ſunt ſtellæ inter axem depreſſum & eminentem. Denique tractus Sarmaticus proximus Getis pharetratis eſt tactus à me jactato longis erroribus. Quanquam hic circumſoner armis vicinis, ego minuo fata lugubria carmine, quo poſſum. Quod, etſi nullus eſt ad cujus aures recitetur, nihilominus ita conſumo & fallo diem.

NOTÆ.

91. *Satis.* | Neque prolixâ oratione apud illos opus eſt, quibus omnia nuda apparent.

93. *Melioribus.* | Namque ſenectutem multa circumveniunt incommoda.

95. *Piſæâ.* | Quî apud Piſam, Peloponneſi urbem, coronabantur victores Olympico certamine.

96. *Decies.* | Olympias ſpatium fuit annorum quatuor tantum. Sæpiſſimè tamen apud Græcos atque Latinos auctores, quia quinto quoque anno certamina Olympica celebrabantur terminus qui excluſivè intelligendus, includivè ſumitur, quemadmodum & nos hebdomadam *Octiduum* dicimus. Atque eo modo alicubi quinquennem Olympiadem noſter appellavit: ut hinc quinquagenarium fuiſſe, quo tempore exilio pulſus cogneſcatur.

101. *Comitum.* | Ab Auguſto attributorum, à quibus cuſtodiebatur.

103. *Indignata.* | Ut virum cordatum decet, qui rebus auguſtis fortis atque animoſus apparet.

104. *Uſa.* | In eo ferè poſita eſt Virtus.

106. *Temporis arma.* | Patientiam atque animi fortitudinem: quibus maximè pollet anima.

108. *Occultum.* | Nobis ſcilicet, qui magis ad Septentrionem ſumus porrecti. De Auſtrali Polo agit: quem, ſi Virgilio credis,

Sub pedibus Styx atra videt, Manesque profundi.

112. *Quo.* | Namque nullum aliud ſolatium.

Ergo

Ergo, Musa, tibi gratia quòd vita fruor, & resisto asperis laboribus, neque tædia vitæ anxiæ me tenent. Nam tu ministras solamina : tu requies sollicitudinis, tu medicina morbi : Tu es dux, tu comes : tu nos abstrahis à Danubio, & præbes mihi sedes in medio Helicone. Tu (quod haud vulgare) præbuisti mihi superstiti celebritatem, quam fama consuevit dare post fata. Neque Invidia, quæ imminuit præsentia, rosit dente aëro ullum de nostris operibus. Nam cùm secula nostra produxerint egregios vates, fama non fuit parca meo ingenio. Et cùm præferam multos mihi ; non dicor inferior illis : & multus legor in toto mundo. Si ergo omnia Poetarum habent aliquid veri ; quamvis convinuò moriar, non ero tuus, ô Terra. Seu ego consequutus sum hanc famam favore, sive jure per carmina, ago tibi gratias, Lector candide.

Ergo, quod vivo, durisque laboribus obsto,
Nec me sollicitæ tædia lucis habent :
Gratia, Musa, tibi : nam tu solatia præbes :
Tu curæ requies, tu medicina mali :
Tu dux, tu comes es : tu nos abducis ab Istro ;
In medioque mihi das Helicone locum.
Tu mihi (quod rarum) vivo sublime dedisti
Nomen ; ab exequiis quod dare Fama solet.
Nec, qui detractat præsentia, Livor iniquo
Ullum de nostris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cùm secula nostra poetas;
Non fuit ingenio Fama maligna meo.
Cumq; ego præponam multos mihi ; non minor illis
Dicor : & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum præsagia veri ;
Protinùs ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam
Jure ; tibi grates, candide lector, ago.

NOTÆ.

116. *Lucis.* | *Vitæ, quam in rebus anxiis ago.*

119. *Abducis.* Ubicunque mens cogitat, ob rem si ita loqui ibi verè est : maximamque in se vim habet, quâ se propemodum ad omnia alliget. Verùm istud nunquam assequentur qui vix aliter quam pecorum more, objectis *scilicet* impulsi, cogitare didicerunt : nihil aliud quam quod effluit, & illos in perniciem abripit, per totam vitam agitant.

120. *Helicone.* | Quem Bœotiæ montem Musis sacrum jam centies diximus.

125. *Quod rarum.* | *Quatenus, heu nefas !*

Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

130. *Non ero.* | Quia fama superstes. Verùm enimverò pios majus aliquid movet, qui post fata tum demùm sua opera Deique gloriam manere secum intelligunt.

P. OVIDII NASONIS TRISTIUM LIBER V.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Hunc quoque de Getico] *Mittens Romam è Scythiâ hunc ultimum librum Ovidius, ſui ſtudioſos monet, ut quatuor prioribus libellis illinc quoque ab eo miſſis, hunc etiam addant. Excuſatque ſe non potuiſſe materiam aliam, quàm triſtem, ejuſque rebus miſeris & perditis convenientem ſumere. Quòd ſi in patriam revocetur, ſcripturum ſe jocoſa & læta profitetur: Simulque veniam petit, ſi quid ſit, quod lectorem offendat.*

HUnc quoq; de Getico, noſtri ſtudioſe, libellum
Littore, præmiſſis quatuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ.
Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noſter ſtatus eſt, ita flebile carmen;
Materiæ ſcripto conveniente ſuæ.

INTERPRETATIO.

AMice noſter, adjice etiam quatuor meis præmiſſis hunc libellum miſſum *ab orâ Geticâ. Hic etiam erit talis, qualis ſors vatis. Nihil reperies ſuave in toto carmine. Quemadmodum ſtatus noſter eſt lugubris, ſic verſus* ſunt *lugubres, ſcripto reſpondente ſuo argumento.*

NOTÆ.

1. *Getico.* | Quia ex Tomitanâ urbe, quæ Getico littori adjacebat.

4. *Dulce nihil.* | Si materiam ſpectes, *ſcil.* namque ad ſtilum & ſcribendi modum ſi reſpicias, ſuaviſſima ſunt prope omnia.

Integer

Integer & lætus læta & juvenilia lusi :
Illa tamen nunc me compositisse piget.
Ut cecidi, subiti perago præconia casûs ;
Sumque argumenti conditor ipse mei.
Utque jacens ripâ deflere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem :
Sic ego Sarmaticas longè projectus in oras
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias si quis lascivaque carmina quærit ;
[Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.]
Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Aptior ingenium come Tibullus erit.
Atque utinam numero ne nos essemus in isto !
Hei mihi! cur unquam Musa jocata mea est ?
Sed dedimus pœnas : Scythicique in finibus Istri
Ille pharetrati lusor Amoris abest.
Quod supereſt, animos ad publica carmina flexi ;
Et memores jussi nominis esse sui.
Si tamen è vobis aliquis tam multa requiret,
Unde dolenda canam : multa dolenda tuli.
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte.
Materia est propriis ingeniosa malis.
Et quota Fortunæ pars est in carmine nostræ ?
Felix, qui patitur, quæ numerare valet.
Quot frutices sylvæ, quot flavas Tybris arenas,
Mollia quot Martis granina campus habet ;

Incolumis & festivus cecini festiva & juvenilia : nunc tamen pœnitet me illa scripsisse. Postquam dejectus sum, celebro ruinam repentinam : & sum ipse fabricator meæ materiæ. Et quemadmodum avis Caystria prostrata in ripâ dicitur deplorare suam mortem ore moribundo ; ita ego longè pulsus ad littora Sarmatica curo ne exequiæ sint mihi tacitæ. Si quis expetit delicias & versus jocosos, prædico ne unquam ista scripta evolvat. Gallus magis idoneus ad ea, atque Propertius lenis oris ; Tibullus, ingenium elegans, erit magis idoneus. Atque utinam ne nos essemus in isto grege ! Hei mihi ! quamobrem mea Musa unquam lusit ? Verùm luimus pœnas ; & ille lusor Amoris pharetrati abest in finibus Danubii Scythici. Quod reliquum est, flexi animos ad versus communes, & imperavi recordari famæ suæ. Si tamen aliquis e vobis petat unde scribam tam multa lugenda : passus sum multa lugenda. Non hæc deducimus ingenio, neque arte. Argumentum est ingeniosum propriis malis. Et quantula pars infortunii nostri est in versibus ? Beatus qui patitur quæ potest enarrare. Quot plantas sylva habent, quot Tybris fulvas arenas, quot campus Martis teneras herbas ;

NOTÆ.

9. *Cecidi.* | Patriâ pulsus.
Perago. | *Sum præco & scriba.*
Casus | Exilii.

10. *Conditor.* | *Argumentum suum aliunde desumunt alii scriptores : mihi ipse materiam suppeditavi, qui calamitatis meæ sum auctor.*

11. *Cayſtrius.* | *Cygnus*, Cayſtrum Asiæ fluvium non longè ab Ephesio frequentans.

12. *Dicitur.* Et quidem falsò : verùm, siquidem Apollini sacra avis, & tam pulchrè candida, Poetæ canoram vocem ex rauca facere non dubitarunt.

14. *Tacitum.* | Exequias suas celebrare se dicit.

16. *Quod.* | Prout novo atque insolito modo : quod hic tamen non alienum videtur :

19. *Isto.* | Auctorum blandorum, qui amatoria & delicias scripserunt.

22. *Ille.* | Sese ipse irridet Naso.

23. *Publica.* | Quæ omnes tutò possint legere ; neque in auctorem suam derivent calamitatem.

26. *Unde.* | *Quo ex fonte hauriam : quâ arte tot dicenda inveniam.*

28. *Materia ingeniosa.* | Immò ingeniosissime materiæ ingenium attribuit.

30. *Felix.* | Quia paucula fuerint quæ numeraverit, cum iis collata, quæ passus est Naso.

32. *Martis.* | In quo curulia atque equestria certamina aliaque exhibebantur, ut fere Romanæ militiæ schola esset.

Tot

Tot mala pertulimus: quorum medicina quieſque
Nulla, niſi in ſtudio, Pieridumque mora eſt.
Quis tibi, Naſo, modus lacrymoſi carminis? inquis.
Idem, Fortunæ qui modus hujus erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte miniſtrat:
Nec mea ſunt, fati verba, ſed iſta mei.
At mihi ſi charâ patriam cum conjuge reddas;
Sint vultus hilares, ſimque quod antè fui.
Lenior invicti ſi ſit mihi Cæſaris ira;
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
Nec tamen ut luſit, rursùs mea litera ludet:
Sit ſemel illa joco luxuriata ſuo.
Quod probet ipſe, canam: pœnæ modò parte levatâ
Barbariem, rigidos effugiamque Getas.
Intereà noſtri quid agant, niſi triſte, libelli?
Tibia funeribus convenit iſta meis.
At poteras, inquis, meliùs mala ferre ſilendo;
Et tacitus caſus diſſimulare tuos.
Exigis, ut nulli gemitus tormenta ſequantur;
Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
Ipſe Perillêo Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cùm Priami lacrymis offenſus non ſit Achilles;
Tu fletus inhibes durior hoſte, meos.
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles.
Non tamen & ſiccas juſſit habere genas.
Eſt aliquid, fatale malum per verba levari:
Hoc querulam Prognen Halcyonenque facit.

Tot mali paſſi ſumus: quorum nulla medicina eſt aut ſolatium, niſi in ſtudio & morâ Muſarum. Quis, ais, tibi modus verſuum flebilium, Naſo? Idem qui erit modus hujus ſortis. Illa mihi præbet de fonte exundante quod doleam: neque illa verba ſunt mea, ſed ſortis meæ. At ſi mihi reſtituas patriam cum dilectâ uxore, facies ſit læta, ſimque quod fui prius. Si ira invicti Cæſaris ſit mihi mitior, exhibebo tibi verſus plenos jucunditatis. Neque tamen mea litera rursùs jocabitur, ut jocata eſt: Illa ſemel ſi luxuriata ſuo ludo. Cantem quod ipſe laudet; modò parte ſupplicii imminutâ deſeram barbariem & ſævos Getas. Intereà quid faciant noſtri libelli, niſi lucluoſum? Iſta tibia apta eſt meis exequiis. At, dicit, poteras melius tolerare mala tacendo; & ſilens tegere tuum infortunium. Imperas ut nulli gemitus ſequantur cruciatus; & prohibes ejulare crudeli plagâ adactâ. Ipſe Phalaris conceſſit reddere mugitus in ære Perellêo, & conqueri ore tauri. Cùm Achilles non ſit læſus fletibus Priami; tu vetas lacrymas meas ſævior hoſte. Cùm progenies Latonæ redderet Niobem orbam, non tamen etiam imperavit habere genas aridas. Eſt aliquid, malum fatale minui per voces. Iſtud facit Prognen & Halcyonen querulum.

NOTÆ.

34. *Mora.* | Muſæ verò animum maximâ voluptate demulcent, quæ gratiſſimâ quæque oculis ejus ſubjicunt: vixque alia ſincera eſſe poteſt.

43. *Nec.* | *Amatoria non ſcribam.*

45. *Ipſe.* | Cæſar, *qui in excutiendis meis ſcriptis usque adeò ante ſeverus fuit.*

48. *Tibia.* | Ad cujus lugubrem ſonum Majores funera efferre conſueverant. Per tibiam autem triſte ſcribendi genus intellige.

49. *Melius.* | Videtur equidem generoſius; cæterùm fruſtrà ſunt qui ita abſolutè ſuadent. Sed diſſertationem integram, non notulam, ſibi expetit iſtud argumentum.

53. *Perilleo.* | Perillum in præcedentibus vidimus tauri ænei frabricatorem, quo Siculus tyrannus ſibi inviſos ſuppoſito igne torquebat.

55. *Lacrymis.* | Quibus victus Achilles Hectoreum corpus patri reddidit.

56. *Durior.* | Namque hoſtem Priamum Achilles flere non prohibuit.

57. *Nioben.* | Hanc Tantali filiam vide in Metam. ubi Apollinem & Dianam, Latonæ prolem, illius confodere liberos eâdem operâ invenies.

59. *Eſt aliquid.* | Egeritur verò, dum expletur, & lamentando quaſi cumulatur dolor. Atque hìc aliquid eſt ex intimo naturæ ſinu tribus verbis non expediendum.

60. *Prognen.* | Hujus Pandionis filiæ, atque Halcyones Ceycis uxoris, Fabulas vide in Metam.

Hoc

Iſtud erat quamobrem Pæantius obſtreperet petris Lemniis ſuâ voce in ſpelunca frigidâ. Dolor repreſſus ſufficat, atque intùs ſævit, & cogitur augere vires ſuas. Ignoſce, vel potiùs remove totos libellos, ſi quod me juvat, Lector, illud tibi nocet. Verùm neque poteſt nocere: neque ſcripta cuiquam fuerunt exitialia, niſi auctori ſuo. At mala ſunt, agnoſco; quis ſubigit te capere mala? vel quis prohibet falſum omittere accepta? Neque ipſe hæc mitto: ſed ut compoſita hic legantur. Illa non ſunt inculti ora ſuo loco. Neque Roma debet me componere ſuis vatibus. Ero ingenioſus inter Sauromatas. Denique nulla laus à me quæritur, aut nomen quod conſuevit ſubjectare calcaria ingenio. Nolumus mentem deficere perpetuis anxietatibus, quæ tamen impetum faciunt, & ſubeunt quò prohibentur. Dixi quamobrem ſcribam; petitis quamobrem mandem iſtos? Voveam eſſe vobiſcum quoque modo.

Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
  Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſuâ.
Strangulat incluſus dolor, atque exæſtuat intùs:
  Cogitur & vires multiplicare ſuas.
Da veniam potiùs, vel totos tolle libellos;
  Si mihi quod prodeſt, hoc tibi, lector, obeſt.
Sed neque obeſſe poteſt; ulli nec ſcripta fuerunt
  Noſtra, niſi auctori pernicioſa ſuo.
At mala ſunt, fateor: quis te mala ſumere cogit?
  Aut quis deceptum ponere ſumpta vetat?
Ipſe nec hæc mando: ſed ut hîc deducta legantur.
  Non ſunt illa ſuo barbariora loco.
Nec me Roma ſuis debet conferre poetis.
  Inter Sauromatas ingenioſus ero.
Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
  Ingenio ſtimulos ſubdere Fama ſolet.
Nolumus aſſiduis animum tabeſcere curis:
  Quæ tamen irrumpunt, quoque vetantur, eunt.
Cur ſcribam docui: cur mittam quæritis iſtos?
  Vobiſcum cupiam quolibet eſſe modo.

NOTÆ.

61. *Pæantius.* | Philoctetem quoque Pæantis filium habes in Metam.

62. *Lemnia.* | In Lemno inſulâ relictus fuerat.

63. *Strangulat.* | Optimè dicit. Quanquam tamen ſi cui dabitur devorare atque excoquere dolorem, ille omnium optimè fecerit, & ſibi conſuluerit.

67. *Nec ſcripta.* | Falſum iſtud: namque illis maximè pernicioſa amatoria ejus fuerunt, qui inde gliſcentem ultrò flammam irritavêrunt.

69. *Fateor.* | Per conceſſionem iſtud, & figuram Rhetoricam dicitur, quod aliter non ſatis ex auctoris mente intelligas.

70. *Deceptum.* | Quid priùs quam legiſſes bona eſſe præſumebas.

78. *Quóque.* | Quippe quæ mentem ſubeunt, illamque percellunt.

79. *Iſtos.* | Libellos, *ſcil.*

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Ecquid, ut è Ponto] *Ad uxorem ſcribens, dicit ſe corpore bene valere, quamvis mente langueat. Oſtenditque dolorem eundem eſſe, qui primo fuit, quùm relegatus ſit ab Auguſto. Poſteà commemorat incommoda, quibus ſine fine conficitur. Et quandoquidem levis ſit exilii cauſa, & magna Cæſaris clementia, pro marito roget, hortatur: nec ullam ſibi ſpem relictam, quàm Auguſti clementiam.*

ECquid, ut è Ponto nova venit epiſtola, palles;
Et tibi ſollicitâ ſolvitur illa manus?
Pone metum; valeo: corpuſque, quod antè laborum
Impatiens nobis invalidumque fuit,
Sufficit; atque ipſo vexatum induruit uſu.
An magis infirmo non vacat eſſe mihi?
Mens tamen ægra jacet, nec tempore robora ſumpſit:
Affectuſque animi, qui fuit antè, manet.
Quæque morâ ſpatioque ſuo coïtura putavi
Vulnera; non aliter, quàm modò facta dolent.
Scilicet exiguis prodeſt annoſa vetuſtas,
Grandibus accedunt tempore damna malis,
Penè decem totis aluit Pæantius annis
Peſtiferum tumido vulnus ab angue datum.
Telephus æternâ conſumptus tabe periſſet,
Si non, quæ nocuit, dextra tuliſſet opem.
Et mea, ſi facinus nullum commiſimus, opto
Vulnera qui fecit, facta levare velit:
Contentuſque mei jam tandem parte laboris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.

NOnne, ſtatim atque novæ literæ adſunt ex Ponto, palleſcis? atque illæ à te aperiuntur manu anxiâ? Omitte timorem; valeo: atque corpus, quod priùs nobis fuit impatiens laborum & infirmum, conſtat, & laceſſitum confirmatum eſt ipsâ experientiâ & periculo. An non mihi conceſſum eſſe amplius invalido? Animus tamen infirmus proſtratus eſt, neque confirmatus morâ: & ſtatus mentis qui priùs fuit, perſtat. Et plagæ quas credidi coalituras ſuâ morâ atque tempore, non ſecus dolent quàm modò inflictæ. Nimirum longa vetuſtas minuit levia mala, gravia augentis ſpatio. Pæantius tulit fere integris decem annis ſævam plagam impactam à ſerpente turgido. Telephus obiiſſet confectus lue inſanabili, niſi ma us quæ olfuit auxilio fuiſſet. Voveo etiam ſiquidem nullum flagitium admiſimus, ut qui inſixit meas plagas velit ſanare inflictas. Atque jam tandem explet. s parte meæ pœnæ, tollat paulatim liquoris de pleno æquore.

NOTÆ.

6. *An magis.*] Ex eo fortè ſeſe ſuſpicatur bene valentem, quod morbus augeri non poſſit.

14. *Angue.*] Cujus veneno infectæ fuerant ſagittæ Herculis, quarum una Philoctetes vulneratus; ut dictum in Metam.

15. *Telephus.*] Herculis fuit filius, rex Myſorum, ab Achille vulneratus, cujus haſtâ aut certè ferri rubigine ſanatus eſt. De eo autem in Amoribus.

20. *Mare.*] Jam in ſuperioribus ſe toto obrutum mari dixit.

Quamvis multum auferat, multum supererit immitis; & pars mei laboris erat instar totius. Quot littora habent conchas, quot rosaria amœna habent flores, aut papaver somniferum grana, quot nemus nutrit feras, quot piscibus aqua agitatur, quot pennis volucris sulcat mollem aerem; tot urgeor malis: quæ si nitar in unum cogere, nitar numerare aquam Icariam. Et tametsi omittam periculum itineris, atque acerba discrimina maris, & manus paratas in meam mortem; terra barbara & ultima vasti mundi me tenet, atque locus septus hoste. Ego hinc mutarer (neque enim meum peccatum est capitale) si tibi esset solicitudo de me, quæ deberet esse. Ille Deus, quo Imperium Romanum stetum est, victor sæpe fuit mitis in suo hoste. Quid hæres? quid vereris tuta? accede, & precare: vastus mundus nihil habeat lenius Cæsare. Me infelicem! quid faciam, si omnia mihi juncti sima me deserant? Tu etiam surripis cervicem jugo disrupto? Quo concedam? unde inveniam levamen afflictis rebus? Nulla anchora jam tenet nostram navem. Consuluerit: quanquam odiosus, ipse tamen ad altare confugiam: altare nullas manus repellit. Ecce absens supplex alloquor Deum absentem; si fas est homini posse alloqui Jovem. Arbiter imperii, cui incolumi certum est omnes Deos gerere curam populi Itali; ô gloria, ô imago patriæ per te florentis; ô vir non minor ipso mundo quem temperas;

Detrahat ut multum, multum restabit acerbi:
Parsque meæ pœnæ totius instar erit.
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quotve soporiferum grana papaver habet;
Sylva feras quot alit; quot piscibus unda natatur;
Quot tenerum pennis aera pulsat avis;
Tot premor adversis: quæ si comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Utque viæ casus, ut amara pericula ponti,
Ut taceam strictas in mea fata manus;
Barbara me tellus, orbisque novissima magni
Sustinet; & sævo cinctus ab hoste locus.
Hinc ego trajicerer (neq; enim mea culpa cruenta
Esset, quæ debet, si tibi cura mei. [est)
Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa est,
Sæpe suo victor lenis in hoste fuit.
Quid dubitas? quid tuta times? accede, rogaque,
Cæsare nil ingens mitius orbis habet. [quunt?
Me miserum! quid agam, si proxima quæq; relin-
Subtrahis effracto tu quoque colla jugo?
Quo ferar? unde petam lapsis solatia rebus?
Anchora jam nostram non tenet ulla ratem.
Viderit: ipse sacram quamvis invisus ad aram
Confugiam: nullus submovet ara manus.
Alloquor en absens absentia numina supplex:
Si fas est homini cum Jove posse loqui.
Arbiter imperii, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere Deos:
O decus, ô patriæ per te florentis imago;
O vir non ipso, quem regis, orbe minor;

N O T Æ.

28. *Icariæ.* | Pro quovis mari illud posuit, cui Icarus Dædali filius clade suâ nomen dedit.

33. *Cruenta.* | Id est, *Quæ sanguinem meum, ubi capitale flagitium, deposcat.*

35. *Deus.* | Augustus.

39. *Relinquunt.* | *Deserunt & destituunt me amici atque propinqui.*

42. *Anchora.* | Eleganti metaphorâ sese cuivis periculo objectum sine omni auxilio ostendit.

43. *Viderit.* | Proverbialis locutio in rebus deploratis, quasque tuto consilio non licet exsequi. Gall icè fer è dicimus in hanc sententiam, *Qu'il aille comme il pourra.* Quanquam refertur istud magis ad Augustum.

Aram. | Acutissimè ex honore quem Augusto præstat, sibi ad deprecationis audaciam viam sternit.

45. *Absens absentia.* | Ingeniosè si quicquam aliud: namque & verecundiam habet hæc Antithesis ad petendum; & Cæsari quasi Deo adblanditur.

49. *Imago.* | Repræsentatio publicæ felicitatis.

Sic

Sic habites terras, & te desideret æther!
Sic ad pacta tibi sidera tardus eas!
Parce, precor: minimamq; tuo de fulmine partem
Deme: satis pœnæ, quod superabit, erit.
Ira quidem moderata tua est; vitamque dedisti:
Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest.
Nec mea concessa est aliis Fortuna: nec exul
Edicti verbis nominor ipse tui.
Omniaque hæc timui, quia me meruisse videbam:
Sed tua peccato lenior ira meo est.
Arva relegatum jussisti visere Ponti,
Et Scythicum profugâ findere puppe fretum.
Jussus ad Euxini deformia littora veni
Æquoris: hæc gelido terra sub axe jacet.
Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum,
Glebaque canenti semper obusta gelu;
Nesciaque est vocis quòd barbara lingua Latinæ;
Graiaque quòd Getico victa loquela sono;
Quàm quòd finitimo cinctus premor undiq; Marte;
Vixque brevis tutum murus ab hoste facit:
Pax tamen interdum, pacis fiducia nunquam est.
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma, locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclæa Charybdis
Devoret; atque suis ad Styga mittat aquis:
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ:
Vel freta Leucadii mittar in alta Dei.
Quod petitur, pœna est: neq; enim miser esse recuso;
Sed precor, ut possim tutiùs esse miser.

Ita incolas terras, cœlum te cupiat! Ita serus concedas ad astra tibi promissa! ignosce oro, atque detrahe, minimam partem tuo fulmini: quod supererit erit satis supplicii. Ira tua est quidem temperata, & indulsisti vitam: Neque mihi jus civis, neque nomen desideratur. Nec bona mea sunt data aliis: neque ego appellor exul verbis edicti tui. Atque metui hæc omnia, quia videbam me dignum esse: sed ira tua mitior est meo delicto. Imperasti me pulsum concedere in campos Ponticos, & salcare mare Scythicum navi profugâ. Jussus accessi ad horrida littora Ponti Euxini. Hoc solum perrectum est sub Polo frigido. Neque aer nunquam sine frigore, & cespes semper adustus gelu alto tam me torquet; & quòd lingua barbara est ignara soni Latini; & quòd sermo Græcus est superatus voce Getica; quam quod septus urgeor undiquaque bello vicino, vixque exiguus murus defendit ab hoste. Nonnunquam tamen est pax, nunquam fiducia pacis. Itaque hic locus modò sentit, modò metuit arma. Dum hinc trajiciar, vel Charybdis Zanclæa me absorbeat, & mittat ad Inferos suis aquis; vel ardeam patienter in imbibus ferventis Ætnæ: Vel dejiciar in profunda maria Dei Leucadii. Quod petitur est supplicium; neque verò denego esse infelix; sed posco ut possim esse infelix securius.

NOTÆ.

56. *Nomen.* | *Quia civis adhuc dicor.*
57. *Fortuna.* | *Bona.*
68. *Victa.* | Quia Græci, qui illuc concesserant, coacti denique usu atque barbarorum commercio linguam suam corrumpere.
69. *Marte.* | Bello, quod à Barbaris imminet semper.
73. *Zanclæa.* | Quia non longè à Zancle, Siciliæ oppido, gurges immanis seu vorago illa in quam mutata dicitur Charybdis mulier rapacissima.
74. *Styga.* | *Inferos*, apud quos illa palus. Charybdis verò vorticibus suis in profundum naves trahere dicebatur.
75. *Ætna.* | Qui mons est Siciliæ ignibus quos eructat maximè celebratus. Cæterùm, dum extrema quæque, & maximè formidabilia, videtur arcessere Naso, callidè loca indicat in quæ potuisset & vellet relegari.
76. *Leucadii.* | Qui in insula Leucade colebatur, de qua ne pigeat videre quæ de ejus promontorio in superioribus ipse Naso, Apollo autem hic intelligitur.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Illa dies hæc est, &c.] *Queritur Ovidius, quòd quùm Bacchi festum celebretur, sibi unà cum cæteris Poetis Romæ esse non liceat, ut anteà solebat: miraturque illum sibi uni ex ejus cultoribus non opem tulisse. Demùm illum, studiique consortes Poetas precatur, ut à Cæsare reditum impetrent.*

HÆC est illa dies, quâ Vates consuevêrunt te colere, Bacche, si modò tempora non me decipiunt: atque illi redimiunt lata tempora sertis fragrantibus, & canunt laudes tuas ad tua vina. Inter quos, recordor, dum mea sors me ferebat, ego fui sæpe pars tibi non odiosa. Quem nunc submissum stellis Ursæ Erymanthidos tractus Sarmaticus proximus ferocibus Getis tenet. Quique anteà duxi vitam levem & otiosam in studiis & coronâ Musarum, jam longè à patriâ circumstrepor armis Geticis, passus anteà plurima mari, plurimaque terrâ. Sive fortuna, sive ira Deorum illud præbuit, sive Parca fuit atra mihi nascenti; tu tamen debueras defendisse tuo numine, unum ex sacris cultoribus hederæ.

Illa dies hæc est, quâ te celebrare poetæ,
(Si modò non fallunt tempora) Bacche, solent:
Festaque odoratis innectunt tempora sertis,
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos memini, dum me mea fata finebant,
Non invisa tibi pars ego sæpe fui.
Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos Ursæ
Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quique priùs mollem vacuamque laboribus egi
In studiis vitam Pieridumque choro;
Nunc procul à patriâ Geticis circumsonor armis,
Multa priùs pelago, multaque passus humo.
Sive mihi casus, sive hoc dedit ira Deorum;
Nubila nascenti seu mihi Parca fuit:
Tu tamen è sacris hederæ cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.

NOTÆ.

1. *Quâ.* | Decimo quinto Calendas Apriles Bacchi festum celebrabatur; de quo fusiùs in Fastis.

4. *Tua.* | Quæ à te inventa in tuum funduntur quoque honorem.

5. *Sinebant.* | Non relegatus.

7. *Erymanthidos.* | Ab Erymantho Arcadiæ monte Callistonem Lycaonis filiam nomen habuisse jam sæpe vidimus; quæ in ursam mutata, deinde in cœlum translata fuit.

8. *Crudis.* | Feris atque crudelibus.

13. *Hoc.* | Quod exul miseram vitam ago.

14. *Nubila.* | Atra, quæ filo nigro vitæ meæ seriem descripserit.

15. *Hederæ.* | Quæ Baccho sacra, adeoque illud designat.

An dominæ fati quidquid cecinêre ſorores,
Omne ſub arbitrio deſinit eſſe Deûm ?
Ipſe quoque ætherеas meritis invectus es arces ;
Quà non exiguo facta labore via eſt.
Nec patria eſt habitata tibi : ſed ad uſque nivoſum
Strymona veniſti, Marticolamque Geten :
Perſidaque, & lato ſpatiantem flumine Gangen,
Et quaſcunque bibit diſcolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito bis cecinêre tibi.
Me quoque, ſi fas eſt exemplis ire Deorum,
Ferrea ſors vitæ difficiliſque premit
Illo nec leviùs cecidi ; quem magna locutum
Reppulit à Thebis Jupiter igne ſuo.
Ut tamen audîſti percuſſum fulmine vatem,
Admonitu matris condoluiſſe potes.
Et potes, aſpiciens circum tua ſacra poetas,
Neſcio quis noſtri, dicere, cultor abeſt.
Fer, bone Liber, opem : ſic altam degravet ulmum
Vitis, & incluſo plena ſit uva mero.
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnava juventus
Adſit ; & attonito non taceare ſono.

An id omne quod ſorores domine fati dixerunt, non tendet amplius ex nutu Deum ? ipſe atque conſcendiſti arces cœleſtes tuis præclarè geſtis, cùm ita aperta eſt non parvo laborè. Neque in patriâ permanſiſti ; ſed acceſiſti uſque ad Strymonem nivalem, & Geten bellicoſum, & Perſidem, & Gangem, & quaſcunque aquas niger Indus potat. Nimirum Parcæ trahentes fila fatalia dixerunt hanc legem tibi bis nato. Siquidem licet ferri exemplis Deorum, conditio vitæ dura atque gravis me etiam urget. Neque leviùs proculſi illo, quem ſuperba locutum Jupiter deturbavit Thebis ſuo fulmine. Poſtquam tamen accepiſti Poetam ictum fulmine, potes indoluiſſe recordatione matris. Atque potes dicere, cùm vides vates circa tua ſacra, Neſcio quis noſtri cultor abeſt. Ades auxilio, bone Bacche : ita vitis oneret ſublimem ulmum, & uva ſit plena incluſo vino. Ita alacris juventus Satyrorum te comitetur cum Bacchis, & non tacearis ſono attonito.

NOTÆ.

17. *Dominæ fati.* | Parcæ tres, Lacheſis, Clotho, & Atropos, quæ fatis dicuntur præeſſe.

18. *Deſinit.* | Fato omnia fieri non Stoici modo arbitrabantur ; ſed illi Jovem ipſum ſtare, cui ne quidem quiſquam Deorum reſiſteret, ex Poetarum ſententiâ paſſim, Virgilii in primis, licet cognoſcere.

19. *Ipſe quoque.* | Ut nihil mirum ſit Poetæ, ſi ad cœlum viâ ardnâ ſit contendendum. Quod utinam terræ affixi & ſenſibus devoti noſtri plerique homines ne tam quidem intelligere reformidarent.

Ætherеas. | Cœlum ; quo virtute ſuâ Bacchus tranſlatus eſt.

21. *Patria.* | Thebæ.

22. *Strymona.* | Qui fluvius eſt in Thraciæ atque Macedoniæ confinio, ex Æmo monte decurrens.

Veniſti. | *Atque victoriis peragraſti.*

Marticolam. | Quia bellicoſi.

23. *Perſidaque.* | Quam Aſiæ regionem ſubegit etiam Bacchus.

Gangen. | Indiæ eſt fluvius maximus.

24. *Diſcolor.* | *Indiæ populus niger & mali coloris, ob nimium Solis ardorem.* Plin.

25. *Hanc legem.* | Ut multis laboribus cœlum peteres. At enim non Parcæ modo, ſed ipſa rerum natura, ac Dei Sapientia atque bonitas ita opus eſſe facto aperte indicant.

26. *Bis.* | Bis genitus aut bimater quare dicatur Bacchus, qui ex ventre Semeles deinde & Jovis femore prodiit, prolixè habes in Metam.

29. *Illo.* | Capaneus eſt, de quo in ſuperioribus ; qui magnifica & ſuperba dum jactabat, fulmine ictus eſt.

32. *Matris.* | Semele namque Bacchi mater Jovis igne conflagravit : qui de re in Metam.

35. *Ulmum.* Cui vitis innititur.

37. *Bacchis.* | Quæ etiam thyrſis armatæ Bacchi exercitum ſequutæ dicuntur.

38. *Attonito.* | Quia attoniti atque furentes qui Bacchi Thyrſo tacti, ſacra ejus maximo ſtrepitu cum cymbalis atque tympanis celebrabant.

Ita ossa securigeri Lycurgi malè cubent; neque scelesti Manes Penthei careant supplicio. Ita corona Cretensis tuæ uxoris in cœlo æternum splendeat, & superet sidera proxima. Huc adsis, formosissime, atque minue nostrum infortunium, recordans me esse ex tuis. Est familiaritas Dis inter se. Nitere emollire numen Cæsareum numine tuo, ô Liber. Vos etiam vates, pius cœtus consortes studii, orate singuli hæc eadem vino capto. Atque aliquis vestrûm, nomine Nasonis prolato, deponat pocula mista suis lacrymis: & mei admonitus, postquam circumspexerit omnes, dicat, Ubi est Naso nuper membrum nostri agminis? Idque sic, si meritus sum vestram benevolentiam candore: nullaque litera est spreta meo judicio. Si, quando dignè celebro scripta antiquorum virorum, arbitror recentiora non esse illis inferiora. Ita ergo ducatis carmen favente Apolline, habete nomen meum inter vos quod conceditur.

Ossa bipenniferi sic sint malè pressa Lycurgi:
  Impia nec pœnâ Pentheos umbra vacet.
Sic micet æternùm, vicinaque sidera vincat
  Conjugis in cœlo Cressa corona tuæ.
Huc ades, & casus releves, pulcherrime, nostros,
  Unum de numero me memor esse tuo.
Sunt Dis inter se commercia: flectere tenta
  Cæsareum numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoque, consortes studii pia turba poetæ,
  Hæc eadem sumpto quisque rogate mero.
Atque aliquis vestrûm, Nasonis nomine dicto.
  Deponat lacrymis pocula mista suis:
Admonitusque mei, cùm circumspexerit omnes,
  Dicat, Ubi est nostri pars modò Naso chori?
Idque ita, si vestrum merui candore favorem:
  Nullaque judicio litera læsa meo est.
Si, veterum dignè veneror cùm scripta virorum,
  Proxima non illis esse minora reor.
Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:
  Quod licet, inter vos nomen habete meum.

NOTÆ.

39. *Lycurgi.* | Hujus Thraciæ regis, qui sibi crura amputavit, cùm vites conaretur incidere, Fabulam habes in Metam.

40. *Pentheos.* | Diversè de eo scripserunt. Noster ab Agave matre Echionis uxore, ejusque sororibus in furorem versis, laniatum ideò scripsit, quod Liberi patris sacra aspernatus esset.

42. *Cressa.* | Ariadne namque, Minois filia, Cretensis fuit, cujus corona in cœlum translata. Hujus fabulam habes in primo de Arte Amandi.

43. *Pulcherrime.* | Bacchus verò juxta cùm Apolline imberbes & virgineâ facie pinguntur.

47. *Pia.* | Quia non Musarum modò, sed & Deorum sacerdotes.

48. *Sumpto.* | Postquam pocula libaveritis.

54. *Nullaque.* | *Nullius scripta notavi.*

56. *Proxima.* | Vestra, *scilicet.*

57. *Dextro.* | *Propitio.*

58. *Quod licet.* | Nomine sum vobiscum, quandoquidem corpore propter Augusti iram non licet.

ELEGIA

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Littore ab Euxino] *Epistolam ab Euxino littore Romam venisse, eorumque laudare amici fidem, inducit Ovidius. Eum postremò precatur, ut se constanter tueatur.*

LIttore ab Euxino Nasonis epistola veni,
Lassaque facta mari, lassaque facta viâ.
Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aspice Romam.
Heu quantò melior sors tua sorte meâ!
Flens quoque me scripsit: nec quâ signabar ad os est
Antè, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit;
Ostendi solem postulat ille sibi.
Nec frondem in sylvis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas
Quid Priamus dolear, mirabitur, Hectore rapto;
Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
[Dî facerent utinam, talis status esset in illo.
Ut non tristitiæ causa dolenda foret.]
Fert tamen, ut debet, casus patienter amaros:
More nec indomiti fræna recusat equi
Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram,
Conscius in culpâ non scelus esse suâ.
Sæpe refert, sit quanta Dei clementia: cujus
Se quoque in exemplis annumerare solet.

EGO *Epistola Nasonis accessi à littore Euxini, & defessa mari, & defessa itinere. Qui mihi dixit lugens, Tu cui conceditur visere Romam. Heu quantò fortunâ tua præstantior fortunâ meâ! Exaravit me etiam lugens; neque gemma quâ signabar est ante admota ori, sed humidis genis. Si quis expetit intelligere causam mœroris, ille petit Solem sibi monstrari. Neque videt folia in sylvis, neque teneras herbas in vasto prato, neque aquas in exundante fluvio. Stupebit quamobrem Priamus mœreat Hectore sublato, vel quamobrem Philoctetes morsus à serpente queratur. Utinam Dii præstarent ea esset sors eius, ut causa mœroris non esset deflenda. Tolerat tamen feriter, ut debet, sortem iniquam: neque excutit fræna more equi efferi, Neque putat iram Dei futuram sibi æternam, cùm sciat flagitium abesse à suo errore. Frequenter memorat, quanta sit Dei clementia; in cujus exemplis consuevit se etiam recensere.*

NOTÆ.

6. *Gemma.* Quâ Poetæ sigillum continebatur. *Relata.* Ut humectaretur lacrymis, non linguæ humore, ut fieri mos est.

12. *Philoctetes.* Jam sæpiùs istum Herculis comitem vidimus; qui non modò illius sagittâ unâ Hydræ felle tinctâ, quæ in pedem decidit, vulneratus est, sed insuper hydrâ morsus fuit, ut Sophocle aliique tradiderunt.

13. *Illo.* Nasone *scil.* Sed distichon est adulterinum.

15. *Patienter.* Virtutis verò est maximæ ut fortunam secundam moderatè, ita adversam patienter ferre.

17. *Numinis.* Augusti.

Namque dicit se obtinere dono ejus, quòd habeat divitiæ paternas, quòd nomina civis, denique quod vita fruatur. Ille tamen, si aliquam mihi fidem habes, ô dilecte præ omnibus, habet te semper in toto corde. Teque appellat Menœtiadem, te qui comitatus est Orestem, te Ægiden, atque Euryalum suum. Necue ille plus optat patriam suam, & quæ multa sentit procul esse cum patriâ suâ, quam faciem atque oculos tuos, ô suavior illo melle, quod apis Attica degerit in ceris! Crebro etiam flens revolvit illud tempus, quod dolet non fuisse præventum morte. Recordatur etiam te cum paucis, si quis appellat duos aut tres paucos, mansisse sibi fidelem, cùm cæteri vitarent contagia repentinæ ruinæ, neque vellent accedere ad limen domûs afflictæ. Quanquam attonitus, advertit tamen singula; neque te minus se ingemuisse suis rumnis. Consuevit reminisci voces, & faciem tuam, & fletus; & te lacrymante suos sinus irrigatos fuisse. Quod auxilium sibi præbueris, quo modo sis consolatus amicum, cùm ipse unà esses consolandus. Pro quibus asserit se fore memorem & pium; sive fruatur luce, sive condatur terrâ. Ipse solitus jurare per caput suum & tuum, quod scio non esse illi minus charum suo;

Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina civis;
Denique quòd vivat, munus habere Dei.
Te tamen, ô, si quid credis mihi charior, ille,
Omnibus, in toto pectore semper habet.
Teque Menœtiaden, te qui comitavit Oresten,
Te vocet Ægiden, Euryalumque suum.
Nec patriam magìs ille suam desiderat, & quæ
Plurima cum patriâ sentit abesse suâ;
Quam vultus, oculosque tuos, ô dulcior illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis;
Sæpe etiam mœrens tempus reminiscitur illud,
Quod non præventum morte fuisse dolet.
Cúmque alii fugerent subitæ contagia cladis,
Nec vellent ictæ limen adire domûs;
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem:
Si paucos aliquis tresve duosve vocat.
Quamvis attonitus, sensit tamen omnia: nec te
Se minùs adversis indoluisse suis.
Verba solet, vultumque tuum, gemitusque referre:
Et te flente suos emaduisse sinus.
Quam sibi præstiteris, quâ consolatus amicum
Sis ope; solandus cùm simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memoremque piumque;
Sive diem videat, sive tegatur humo.
Per caput ipse suum solitus jurare, tuumque:
Quod scio non illi viliùs esse suo;

NOTÆ.

25. *Menatiaden.*] *Amicissimum*: qualem Patroclus Menœtii filius sese adversus Achillem præbuit.

Qui comit.] Pylades est, de quo suprà; qui Orestem suum, utcunque furentem, nunquam destituit.

26. *Ægiden.*] Theseum, Ægei filium, qui Pirithoum ad inferos usque comitatus est.

Euryalum.] Nisi atque Euryali egregium amorem, Virgiliano carmine celeberrimum, vidimus etiam in superioribus.

27. *Nec patriam.*] Amicorum verò atque propinquorum causâ patria cuique charissima.

30. *Attica.*] Quæ in Hymetto Atticæ regionis monte mellificat. Laudatissimum autem fuit mel illud.

31. *Illud.*] Quo amicus Poetæ clade non exterritus, neque illi veritus est suam amicitiam, neglecto Augusti odio, patefacere.

32. *Dolet.*] Voluisset Naso ante mori, quàm in exilium mitteretur.

33. *Contagia.*] Periculum nempè maximum erat, ne amicitiâ eorum Augustus offenderetur, qui eam exuli palam testificarentur.

34. *Ictæ.*] Augusti fulmine atque irâ.

37. *Sensit.*] Ut virum cordatum decet, qui mentis integer singula cognoscere atque componere, quantùm licet, pariter debet.

40. *Emaduisse.*] Cùm *scilicet* amicus ille in Poetæ complexibus hærens, flensque ubertim lacrymis suis ejus sinus perfunderet.

42. *Solandus.*] *Cùm ipso Nasone non minùs doleres.*

Plena tot ac tantis referetur gratia factis:
Nec ſinet ille tuos littus arare boves,
Fac modò conſtanter profugum tueare: quòd ille,
Qui bene te novit, non rogat; ipſa rogo.

Gratia integra reponetur pro tot ac tantis meritis; neque ille patietur tuos iuvencos fidere arenam. Fac tantùm indeſinenter defendas exulem. Ego oro quòd ille non orat, qui bene te novit.

NOTÆ.

48. *Arare.* | Fruſtraque adeò laborare, ſiquidem arena ſit ſterilis.

50. *Non rogat.* | Quia turpiter ab alio, atque in ejuſdem dedecus quiſquam requiſierit, quod ille ex officio teneatur facere. Inertiæ quippe tacitè, atque animi pravi, eo pacto arguitur.

Ipſa rogo. | Quam lepidè, quamque ſcitè ſuas partes tueatur hæc epiſtola, nullus non videat qui in totum cæcus non fuerit.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Annuus aſſuetum dominæ] *Seipſum hortatur ad celebrandum uxoris natalem, pro quâ bene precatur, diemque laudat, qui eam elegantiſſimis moribus in lucem protulit. Et quamvis digna eſſet feliciori fortunâ, eam tamen hortatur, ut omnia æquo animo ferat: ſi quidem ejus virtus, nòn niſi in adverſis perſpici poſſit. Demùm Deos precatur, ut ſi nolint ſibi parcere, ſaltem uxori innocenti ignoſcant.*

ANnuus aſſuetum Dominæ natalis honorem
Exigit; ite manus ad pia ſacra meæ.
Sic quondam feſtum Laertius egerit heros
Forſan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adſit longorum oblita malorum:
Quæ (puto) dedidicit jam bona verba loqui.
Quæque ſemel toto veſtis mihi ſumitur anno,
Sumatur fatis diſcolor alba meis.

Natalis annuus dominæ expetit honorem aſſuetum: ite ad pia ſacra manus meæ. Ita fortè heros Laertius celebraverit olim diem feſtum uxoris in ultimo orbe. Lingua favens adſit immemor diutinarum ærumnarum; eius, credo, jam oblita eſt proferre bona verba. Atque candidus amictus diſcolor meæ ſorti, qui ſemel à me induitur toto anno, aſſumatur:

NOTÆ.

2. *Ite.* | *Sacrum facite.*

3. *Laertius.* | Ulyſſes Laertæ filius.

5. *Favens.* | Bona verba, læta, atque bene precantia in dominæ gratiam proferens.

6. *Dedidicit.* | Quia nihil aliud quàm querimonias atque dolores ſuos tamdiu profudit.

8. *Diſcolor.* | Quia fata atra, atque infelicia.

Araque

Araque gramineo viridis de cespite fiat ;
Et velet tepidos nexa corona focos.
Da mihi thura, puer, pingues facientia flammas,
Quodque pio fusum stridat in igne merum,
Optime natalis, quamvis procul absumus, opto
Candidus huc venias ; dissimilisque meo.
Sique quod instabat dominæ miserabile vulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæq; gravi nuper plus quàm quassata procellâ est,
Quod supereſt, tutum per mare navis eat.
Illa domo, natâque suâ, patriâque fruatur :
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in caro conjuge felix,
Pars vitæ tristi cætera nube vacet.
Vivat, ametque virum, quoniam sic cogitur, absens :
Consumatque annos, sed diuturna, suos.
Adjicere & nostros : sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est : fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis ?
Aspice ut aura tamen fumos è thure coortos
In partes Italos & loca dextra ferat.
Sensus ineſt igitur nebulis, quas exigit ignis :
Consilium fugiunt cætera penè meum.
Consilio commune sacrum cùm fiat in arâ
Fratribus alternâ qui perière manu.

Et altare virens struatur de cespite herboso ; & serta texta tegant calidos focos. Phœbe mihi, puer, thura facientia flammas pingues, atque vinum, quod fusum crepitet in igne. Optime natalis, tametsi longè sumus, voveo ut huc accedas nitidus, & discolor meo. Sique aliquod triste vulnus impendebat dominæ, sit perfuncta meis malis in omne tempus. Atque navis quæ nuper plus quam quassata est aspero turbine feratur quod restat per mare tranquillum. Illa fruatur domo, & filiâ suâ, atque patriâ : sit satis hæc sublata esse mihi soli. Siquidem non etiam est beata in dilecto marito, reliqua pars vitæ careat mœstâ nebulâ. Vivat & diligat conjugem absens, quandoquidem ita cogitur ; atque evolvat suos annos, sed longævos. Adderem quoque nostros ; verùm metuo, ne contagia meæ sortis infestent quos ipsa exigit. Nihil est firmum homini. Quis credidisset fieri posse, ut ego celebrarem hæc sacra inter Getas ? Vide tamen ut ventus rapiat fumos conglobatos ex thure in partes Italas & loca dextra. Ergo sensus inest fumo, quem ignis excitat : reliqua fere respondent meo voto. Cum sacrum commune paragatur super altari fratribus qui occidêrunt mutuis vulneribus.

NOTÆ.

9. *Araque.* | Nota ritus, si tanti est, Genio natalem celebrantis. Fœminæ Junoni sacrificabant.

14. *Candidus.* | *Felix* ad dominam meam.

16. *Perfuncta.* | Ut nullo amplius mei causâ dolore afficiatur.

18. *Navis.* | Pro uxore frequenti hîc utitur allegoriâ.

22. *Nube.* | Pro casibus adversis.

30. *Dextra.* | Poetæ respectu, qui sacrificans in ortum obversus.

31. *Sensus.* | Quia eo ferebatur fumus, quo vota sua dirigebat Naso, illud dicit.

32. *Fugiunt.* | Solus quippe fumus idem quod Poeta facere videbatur.

33. *Consilio.* | Hæc est fabula, Eteocles & Polynices Oedipi Thebanorum regis filii fuerunt, quos inter alternis annis, illo mortuo, regnare convenerat. Priores partes natu major Eteocles exequitur. Verùm fratri suo cum renueret regno cedere, Polynices bellum intulit. Mutuis vulneribus occubuêrunt, deinde rogo eidem sunt impositi. Verùm, ut cecinit Statius, altero correpto,

——*Fratris primos ut contigit artus*
Ignis edax, tremuêre rogi & novus advena bustis,
Pellitur : exundant diviso vertice flammæ,
Alternosque apices abruptâ luce coruscant.

Hinc petitum ignis aut fumi consilium.

Ipſa ſibi diſcors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hic (memini) quondam fieri non poſſe loquebar :
Et me Battiades judice falſus erat.
Omnia nunc credo : cùm tu conſultus ab Arcto
Terga vapor dederis, Auſoniamque petas.
Hæc igitur lux eſt : quæ ſi non orta fuiſſet,
Nulla fuit miſero feſta videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroïſſin æquos.
Queis erat Eëtion Icariuſque pater,
Nata pudicitia eſt, mores, probitaſque, fideſque :
At non ſunt iſtâ gaudia nata die :
Sed labor, & curæ, fortunaque moribus impar ;
Juſtaque de viduo penè querela toro.
Scilicet adverſis probitas exercita rebus
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Ulyſſes ;
Penelope felix, ſed ſine laude foret.
Victor Echionias ſi vir penetrâſſet in arces ;
Forſitan Evadnen vix ſua nôſſet humus.

Ipſe niger cinis à ſe diſſentiens de induſtriâ, quaſi imperetur ab illis, dividitur in duas partes. Dicebam olim, recordor, hoc non poſſe fieri ; & Battiades erat falſus me judice. Nunc credo omnia ; cùm tu fume prudens fugeris à Septentrione, & tendas in Italiam. Hic ergo eſt dies, qui ſi non illuxiſſet, nullus feſtus fuit videndus mihi i felici. Ille dedit mores ſimiles illis heroinis, quibus Eetion & Icarius erat parens. Hâc luce pudicitia orta eſt, & mores, & probitas, & fides ; at læti ia non eſt orta : ſed labor, & ſolicitudo, & ſors diſſimilis moribus ; & querimonia aqua de lecto ferè orbe. Nimirum probitas ſtimulata rebus adverſis habet cauſam laudis tempore duro. Si fortis Ulyſſes nihil expertus eſſet adverſi, Penelope eſſet beata, ſed ſine laude. Vix forte ſua terra cognoviſſet ſuam Evadnen, ſi maritus victor ingreſſus eſſet arces Echionias.

NOTÆ.

35. *Illis.* | Eteocle & Polynice fratribus.

38. *Battiades.* | Callimachus Poeta Batti filius, qui & hanc retulit fabulam.

39. *Arcto.* | Plagâ Septentrionali, in quâ erat Naſo.

40. *Terga.* | *Fugeris Italiam verſus*, ubi Poetæ conjux.

41. *Hæc.* | Natalis dies uxoris.

42. *Nulla.* | Namque diem natalem ſuum minimè celebrandum anteà dixit Poeta. Sed enim blandius aliquid in uxorem verba ejus ſonant, quaſi per eam unicè, ſi quid fuit læti, conſequutus ſit.

43. *Heroiſin.* | Dativus Græcus, pro *heroidibus* : quam vocem ſi ex multis veteribus retineas, quatuor ſyllabis per contractionem efferenda erit.

44. *Eetion.* | Qui pater Andromaches Hectoris uxoris.

Icarius. | Hunc habuit patrem Penelope, Ulyſſis conjux.

47. *Impar.* | Quia ut moribus reſponderet fortuna, bonam eſſe decuit.

48. *Penel.* | Quaſi propè in incertas nuptias Naſoni collocata fuerit ejus uxor.

49. *Scilicet.* | Eſt quaſi refutatio eaque ſubtilis ejus quod inſinuaverat miſeram natam eſſe uxorem. Neque verò abs re in bonum atque in laudem derivat, quòd virtuti materiam præbet.

52. *Sed ſine laude.* | Namque Penelopes pudicitia per 20 annorum ſpatium quibus abfuit Ulyſſes maximè patuit : ſiquidem tamen verum fuit quod de ea finxerunt Poetæ.

35. *Echionias.* | *Thebanus.* Cadmo enim Echion in condendis *Thebis* ſocius fuit.

Vir. | Capaneus ; quem fulmine ictum ob impietatem anteà vidimus.

54. *Evadnen.* | Quæ Capanei uxor in ejus rogum ſeſe immiſit ; atque adeò amorem ſuum ex illius clade patefecit.

Cum

Cùm tot sint ortæ ex Peliâ, quamobrem una est celebris? Quia nimirum una fuit juncta marito infelici. Fac ut alius primus tangat littus Trojanum, nihil erit quamobrem Laodamia celebretur. Tua quoque pietas, quòd optavem, manere incognita, si sua aura insiâsset mea carbasa. Dii tamen, & Cæsar Deos aditure, sed post longum tempus, cùm tua fata æquaverint dies Pylios, ignoscite non mihi, qui agnosco meruisse supplicium, sed illi, quæ mœret nullo mœrore digna.

Cùm Peliâ tot sint genitæ; cur nobilis una est?
Nupta fuit misero nempe quòd una viro.
Effice, ut Iliacas tangat prior alter arenas;
Laodamia nihil cur referatur erit.
Et tua, quod mallem, pietas ignota maneret,
Implêssent venti si mea vela sui.
Dî tamen, & Cæsar Dîs accessure, sed olim,
Æquârint Pylios cùm tua fata dies;
Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

NOTÆ.

55. *Peliâ.* | Qui Thessaliæ rex fuit Neptuni ex Tyro nymphâ filius.

Una. | Alcestis *scilicet*, quæ pro Admeto viro sese morti opponere non dubitavit.

56. *Misero.* | Cui nempè excedendum, nisi aliquis, qui pro eo mortem oppeteret, reperiretur.

57. *Tangat prior.* | Fuit in fatis, ut quisquis primus littus Trojanum tangeret, ex Græcis qui illuc belli causâ accederent, interficeretur. Protesilaus ergo eâ causâ mactatus ab Hectore. Illius fata postquam resciisset Laodamia conjux Acasti filia, hoc à Diis solatium postulavit, ut defuncti umbram intueri liceret. Quod concessum ubi esset, in amplexibus ejus expiravit. Atque exinde latus ejus.

59. *Quod mallem.* Quia neque ipse, neque uxor miseri essent.

60. *implêssent venti.* | *Si vires meæ secundæ fuissent.* Metaph. à navigantibus.

62. *Pylios.* | *Longos*, quales fuerunt Nestoris Pylii, quem sæpiùs jam tres ætates implêsse vidimus.

ELEGIA

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Tu quoque noſtrarum] *Queritur ſe ab amico deſtitui : hortaturque illum, ut conſtanter in amicitiâ perſiſtat, quàm primò coluerat.*

TU quoque noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras ;
Tu quoque ſuſcepti curam dimittis amici,
Officiique pium tam citò ponis onus ?
Sarcina ſum, fateor ; quam ſi tu tempore duro
Depoſiturus eras, non ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis ?
Ne fuge ; neve tuâ ſit minor arte fides.
Numquid Achillêos inter fera prœlia fidi
Deſeruit levitas Automedontis equos ?
Quem ſemel excepit, numquid Podalirius ægro
Promiſſam medicæ non tulit artis opem ?
Turpiùs ejicitur, quàm non admittitur hoſpes.
Quæ patuit, dextræ firma ſit ara meæ.
Nil, niſi me ſolum, primò tutatus es : at nunc
Me pariter ſerva, judiciumque tuum.

Tu etiam olim præſidium noſtrarum opum, qui eras mihi perfugium ; qui eras portus, tu etiam abjicis curam ſodalis admiſſi, & depoſis tam citò pium onus officii ? pondus ſum, agnoſco ; quod ſi tu eras depoſiturus tempore adverſo, non fuit recipiendum. Deſeris navem in mediis undis, Palinure ? Ne fugias, neve fides tua ſit minor arte tuâ. Numquid levitas Automedontis deſtituit equos Achillêos inter fera certamina ? Numquid Podalirius non præbuit auxilium promiſſum artis medicæ ægroto, quem ſemel admiſit ? Hſpes turpiùs expellitur, quam non recipitur. Altare quod conceſſum eſt manui meæ ſit certum. Nihil defendiſti primò præter me ſolum : at nunc abſolve me ſimul atque judicium tuum.

NOTÆ.

4. *Officii.* | Quo omni curâ, operâ, diligentiâ, gratiâ, quantùm denique & quibus rebus poſſit amicus amicum juvat.

5. *Sarcina.* | Oneri atque moleſtiæ.

7. *Palinure.* | Aut illi Palinuro ſimilis, de quo Virgilius, qui amicum deſtitutis in rebus adverſis, ſicuti ille ſuum Æneam in mediis fluctibus.

8. *Neve.* | Id eſt, *Cùm poſſis arte tuâ me adjuvare, ne deſit voluntas aut fides.* Neque alius eſt ſenſus.

10. *Automedontis.* | Achillis auriga : cujus exemplo conſtantiam amico inculcat Poeta.

11. *Excepit.* | *Sanandum atque curandum admiſit.*

Podalirius. | Æſculapii filius, qui cum Machaone fratre ad Trojam multam gloriam inter Græcos arte medicâ conſequutus eſt.

14. *Ara.* | De amico loquitur, apud quem præſidium tanquam ad aram quæſierat.

15. *Nil, niſi.* | Veriſſimè atque ingenioſiſſimè rationem utitur ; ex quâ maximè quanti ſit illud Flacci pateat,

Qualem commendes etiam atque etiam adſpice : ne mox.
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.

16. *Judicium.* | Cùm primò me ab obtrectatoribus defendiſti.

Si saltem non est in me aliquod novum peccatum, & flagitia nostra moverunt repentè tuam fidem. Hæc anima, quam malè trahemus aere Stythico, priùs destituat meos artus, quod opto, quam tuum cor leviter ladatur nostro peccato, & jure videar tibi esse vilior. Non adeò toti premimur fatis adversis, ut meus animus sit etiam mutatus diutinis earum iis. Pone tamen mutatum: quoties credis filium Agamemnonis effutiisse voces asperas in Pyladen? Neque longè est à vero, quod etiam appetierit amicum. Ille non minus stetit in suis officiis. Hoc solum est commune beatis cum miseris, quod officium solet præstari utrisque. Ceditur & cæcis, & iis quos pratexta & virga imperiosa cum vocibus facit tremendos. Si mihi non ignoscis, debes ignoscere fortunæ. Nullius ira habet locum in nobis. Elige minimum de parte nostrorum laborum; illud erit majus eo quod autumas. Quam fossæ humidæ sunt consitæ frequentibus cannis; quam Hybla florida habet plurimas apes; quàm multæ formicæ solent trahere parvo colle sub granaria terrena grana inventa; tam agmen spissorum malorum me cingunt. Fidem mihi habe; nostra querimonia est levior vero. Qui non expletur his, mittat arenas in littus, spicas in segetem, aquas in mare.

Si modò non aliqua est in me nova culpa; tuamq;
Mutârunt subito crimina nostra fidem.
Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aurâ,
Quod cupio, membris exeat ante meis;
Quàm tua delicto stringantur pectora nostro,
Et videar meritò vilior esse tibi.
Non adeò toti fatis urgemur iniquis,
Ut mea sit longis mens quoque mota malis.
Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
Dixisse in Pyladen verba proterva putas?
Nec procul à vero est, quòd vel pulsârit amicum:
Mansit in officiis non minùs ille suis.
[Hoc est cum miseris solum commune beatis,
Ambobus tribui quòd solet obsequium.]
Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos
Virgaque cum verbis imperiosa facit.
Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes.
Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige nostrorum minimum de parte laborum:
Isto, quo reris, grandius illud erit.
Quàm multâ madidæ celebrantur arundine fossæ:
Florida quàm multas Hybla tuetur apes;
Quam multæ gracili terrena sub horida ferre
Limite formicæ grana reperta solent;
Tam me circumstant densorum turba malorum.
Crede mihi; verò est nostra querela minor.
His qui contentus non est; in littus arenas,
In segetem spicas, in mare fundat aquas.

NOTÆ.

21. *Stringantur.* | Vel levissimè ladantur.

25. *Agamemnone natum.* | Orestem *scilicet*, de cujus furore jam sæpius.

30. *Ambobus.* | Beatis quidem propter auctoritatem spemque beneficiorum; miseris vero ex humanitate atque misericordiâ.

31. *Quos prætexta.* | Magistratus *scilicet*.

32. *Vir a.* | Lictoris, qui ille obvios ex viâ submovebat.

33. *Parcis.* | Callidissimè admodùm Poeta quasi in se mutati aut parùm firmi amici causam derivat, ejusque misericordiam ex fortunâ solicitat; ut, quod maximè opus fuit illius negligentiam dissimularet. Fides semel in omne tempus deperditur; quam languentem prudenter excitare licet: dilapsam autem apertè accusare nemo sanus aggressus sit.

Fortuna. | Meæ infelicissimæ.

14. *Ira.* | Eà verò delinitâ Poetæ nihil opus est quodammodo fingere videtur; ne infidelitatis amicum arguere intelligatur. Quanquam autem hujusmodi prudentia deficientem animum ad officia vix satis retrahas, ne infensus sit saltem, quod maximè avertendum, cavetur.

38. *Hybla.* | Mons fuit Siciliæ thymi copiâ, atque adeò apibus & optimo melle celebratus. Ibidem urbs fuit ejusdem nominis.

Interem-

Intempestivos igitur compesce timores ;
Vela nec in medio desere nostra mihi.

Coerce ergo metus inopportunos ; neque relinque nostra carbasa in æquore patenti.

NOTÆ.

45. *Intempestivos.* | Omninò, siquidem maximis amicus urgeatur calamitatibus *Timores.* | Sibi verò cavebant Poetæ sodales ; ne si fortè apertè nimis Nasonis causam defenderent, in Augusti offensionem incurrerent

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Quam legis ex illâ] *Amico quærenti quid ageret in Scythiâ, respondet breviter Ovidius, se miserum esse. Postmodùm Tomitanæ regionis incolarum mores describit. Deinde dicit studiis animum detineri, ac pasci, & se carminibus mala sua oblivisci.*

QUam legis, ex illa tibi venit epistola terrâ,
Latus ubi æquoreis additur Ister aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita salute ;
Candida Fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut semper, quid agam, charissime quæris:
Quamvis hoc vel me scire tacente potes.
Sum miser : hæc brevis est nostrorum summa malo-
[Quisquis & offenso Cæsare vivet, erit.] [rum :
Turba Tomitanæ quæ sit regionis, & inter
Quos habitem more ; discere cura tibi est?
Mista sit hæc quamvis inter Graiosque Getasque ;
A malè pacatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticæ major Geticæque frequentia gentis
Per medias in equis itque reditque vias.

Littora quas legis, tibi adsunt ex illâ terrâ, ubi vastus Danubius adjicitur aquis marinis. Si vita tibi tangit cum gratâ salute pars una mea sortis est læta. Nimirùm, ut semper, petis, quid faciam, dilectissime : potes hoc intelligere me etiam non indicante. Sum infelix. Hoc est brevis summa nostrorum malorum : & quisquis vivet Cæsare læso, erit. Cupis cognoscere quis sit grex plagæ Tomitanæ, & inter quos mores degam ? Quamvis hæc regio sit mista inter Græcos & Getas, plus ducit à Getis malè tenitis. Major turba nationis Sarmaticæ atque Geticæ & meat & vemeat in aquis per medias vias.

NOTÆ.

2. *Latus.* | Danubium fluvium esse Europæ maximum, atque in Pontum Euxinum definere juxta Tomos frustrà illis repetiverimus, qui superiora legerint.
3. *Si tibi.* | *Si vivis & vales.*
4. *Candida.* | *Beatus sum una ex parte ; saltem amicitiâ tibi junctus, ut tui pars esse videar.*
9. *Turba.* | *Populi.*
11. *Graios.* | Eorum coloniam fuisse Tomos suprà vidimus.
12. *Plus trahit.* | *Est similior Getis.*

In

In quibus nullus eſt qui non ferat pharetram & arcum, & miſſilia fuſca felle vipereo. Sonus ferox, facies terribilis, veriſſima ſpecies Martis; non capilli, non barba abſciſſa ullâ manu. Dextra non tarda ad infligendas plagas impacto pugione, quem omnis barbarus habet aptatum lateri. Heu amice, tuus Poeta vitam trahit inter hos, immemor mollium amorum; hos intuetur, hos audit! Atque utinam vitam trahas, neque fato fungaris inter illos! Et tamen Manes ſint procul ab odioſis locis! Quod ſcribis noſtros verſus ſaltari pleno theatro, & plaudi noſtris carminibus: nihil equidem ſcripſi theatris, tu ipſe hoc ſcis; neque Muſa mea eſt ambitioſa in plauſus. Neque tamen diſplicet quicquid prohibet oblivia noſtri, & refert nomen exulis in ora. Tametſi nonnunquam male precor verſibus, quos memini perdidiſſe me, atque meis Muſis: poſtquam multum devovi non poſſum tamen eſſe ſine illis, & faveo telis ſanguinolentis meis vulneribus. Et quæ navis Græca nuper fracta eſt undis Euboicis, non veretur ſulcare aquam Capharcam. Neque tamen vigilo, ut laudibus evehar, & curam habeo famæ futuræ, quæ melius latuiſſet.

In quibus eſt nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.
Vox fera, trux vultus, veriſſima Martis imago:
Non coma, non ullâ barba reſecta manu.
Dextra non ſegnis fixo dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his eheu tenerorum oblitus amorum;
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus!
Atque utinam vivas, & non moriaris in illis
Abſit ab inviſis & tamen umbra locis!
Carmina quòd pleno ſaltari noſtra theatro,
Verſibus & plaudi ſcribis, amice, meis:
Nil equidem feci (tu ſcis hoc ipſe) theatris;
Muſa nec in plauſus ambitioſa mea eſt.
Nec tamen ingratum eſt, quodcunque oblivia noſtri
Impedit, & profugi nomen in ora refert.
Quamvis interdum, quæ me læſiſſe recordor,
Carmina devoveo, Pieridaſque meas:
Cùm bene devovi; nequeo tamen eſſe ſine illis:
Vulneribuſque meis tela cruenta ſequor.
Quæque modò Euboicis lacerata eſt fluctibus; audet
Graia Capharêam currere puppis aquam.
Nec tamen ut lauder vigilo, curamque futuri
Nominis, utiliùs quod latuiſſet, ago.

NOTÆ.

15. *Coryton.* | Pro pharetrâ, quomodo Silius & Virgilius uſurparunt: quanquam arcus ſolius ſit theca.

19. *Cultro.* | Pro ſica aut ejuſmodi aliquo telo.

23. *Vivas.* | *Vivas in his* dixerat, tanquam de ſummo malo. Jam illud ipſum *Vivere*, atque malum ingeniosus Poeta, quaſi bonum aliquod, ut miſer maximè videatur, cui mala ſint vice boni, ſibi votis depoſcit. Cæterùm eâ causâ quod malum videbatur, vovebat, ne inter Getas fato fungeretur.

24. *Et tamen.* | *Siquidem in Getis moriar, attamen Umbra abſit ab inviſis locis.*

27. *Nil equidem.* | Ad theatra ſeſe ſcripſiſſe negat Naſo: quanquam hujus non fuit ſemper memor, ut ex illo aliquando patebit.

29. *Nec tamen.* | Quia pronum erat, ut illi Poetæ veniam ab Auguſto peterent, quibus ejus carmina grata eſſent.

31. *Pieridas.* | *Muſas*, hoc eſt, *ſtudium Poeticum.*

34. *Sequor.* | *Illis me inſuper objicio, dum verſus ſcribere non omitto.* Neque certè, longè à vero: niſi me animus fallit, abiit Poeta, quanquam alio ejus ſpectat oratio. Namque eundem eſſe ſemper delictarum amatorem ſatis ſuperque ex iſtis etiam Triſtibus patet.

35. *Euboicis.* | *Eubœam Ægei maris inſulam alluentibus.* In illis verò Græcorum plurimi, Trojâ dirutâ, redeuntes, Nauplii dolo perierunt. Namque ille rex inſulæ, cum Ulyſſis præſertim perfidiâ, omniumque prope injuſtitiâ Palamedem filium interemptum didiciſſet, ut ejus mortem ulciſceretur, facem illis ex Caphareo monte editiſſimo noctu accendit, ut portus fidem faceret: quo cùm acceſſiſſent, inter ſcopulos, qui ibi frequentes, crebroſque undarum vortices, plerique lacerati ſunt. Ad illud autem; nunc de ſe loquens alludit Naſo.

38. *Utilius.* | Quia nullâ famâ aut invidiam, aut cæſaris iram in ſe derivaſſet; neque exulâſſet.

Detineo

Detineo ſtudiis animum, falloque dolores :
Experior curis & dare verba meis.
Quid potius faciam deſertis ſolus in oris ;
Quamve malis aliam quærere coner opem ?
Sive locum ſpecto ; locus eſt inamabilis : & quo
Eſſe nihil toto triſtius orbe poteſt.
Sive homines ; vix ſunt homines hoc nomine digni :
Quamque lupi, ſævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum ;
Victaque pugnaci jura ſub enſe jacent.
Pellibus & laxis arcent malè frigora braccis :
Oraque ſunt longis horrida tecta comis.
In paucis remanent Graiæ veſtigia linguæ :
Hæc quoque jam Getico barbara facta ſono.
Ullus in hoc vix eſt populo, qui fortè Latinè
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ille ego Romanus vates (ignoſcite, Muſæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.
En pudet, & fateor ; jam deſuetudine longâ
Vix ſubeunt ipſi verba Latina mihi.
Nec dubito, quin ſint & in hoc non pauca libello
Barbara : non hominis culpa, ſed iſta loci.
Ne tamen Auſoniæ perdam commercia linguæ,
Et fiat patrio vox mea muta ſono ;
Ipſe loquor mecum, deſuetaque verba retracto ;
Et ſtudii repeto ſigna ſiniſtra mei.
Sic animum tempuſque traho : meque ipſe reduco,
A contemplatu ſubmoveoque mali.

Moror animum, & decipio arumnas ſtudiis, atque conor imponere meis curis. Quid prius agam deſtitutus in regionibus ſolis ? quodve lenimentum nitar invenire arumnis ? Seu intueor locum, locus eſt odioſus ; & quo nihil poteſt eſſe lugubrius in toto mundo. Seu homines, vix ſunt homines digni hoc titulo ; atque habent plus crudelis ferociæ, quam lupi. Non verentur leges, ſed juſtum cedit robori ; & jura ſubjecta protrita ſunt ſub gladio bellicoſo. Malè etiam depellunt frigus pellibus & amplis ſubligaculis ; & vultus ſunt horridi velati prolixis capillis. Indicia linguæ Græcæ ſuperſunt in paucis ; atque hæc jam facta barbara voce Geticâ. Vix ullus eſt in hâc turbâ, qui fortè poſſit exponere Latinè quæſtibet voces ex vulgato ſermone. Ego ille Poeta Romanus (Muſæ, parcite) teneor proferre multa ex uſu Sarmatico. Et pudet, & agnoſco ; vix jam mihi ipſi occurrunt voces Latinæ diutinâ deſuetudine. Neque dubito, quin ſint etiam multa barbara in hoc libello. Hic non eſt error hominis, ſed loci. Ne tamen mihi excidat uſus Linguæ Latinæ, & mea vox fiat muta patrio ſono ; ego loquor mecum, & repeto voces obliteratas ; atque recolo ſigna infelicia mei ſtudii. Ita decipio animum & tempus ; & ipſe me revoco atque retraho ab intuitu calamitatis.

NOTÆ.

39. *Detineo.* | O omnes iſtud ſi poſſent intelligere, aut omnibus luberet exquirere, quod tamen eſt tam aperta in luce poſitum, *Nos id unum nobis eſſe quod cogitamus, cuique mentem noſtram concredimus*, quam facilem, quamque beatam in æternis vitam ducerent, qui tantis conatibus in malam rem, ſeſe totos per quiſquilias ſuas protrahere conſuevèrunt.

40. *Dare verba.* | Abſit verò, ille ut ſibi imponat, qui gratiſſimâ boni ſpecie, jucundiſſimâque veri fruitione (quæ non aliter quam longè à terrâ atque ſenſibus conſequi licet, meditando) cœleſtem præſumit vitam, & ſeſe emeritorum immiſerat choro. Falli putant eos plerique Chriſtiani, qui ita, ſeorſum à corporeis, ætatem agunt. Homo verò Ethnicus ipſas curas atque ærumnas ſuas iſthoc pacto decipere ſe poſſe autumat. Quod verum.

54. *E medio.* | Ex vulgari Tomitanorum ſermone quotidiana & maximè trita.

56. *Cogor.* | Quia vix aliter cum Barbaris rem poterat habere.

61. *Auſoniæ.* | *Latinæ*, Italis familiaris, qui olim Auſones dicti.

62. *Et fiat.* | *Sim illis mutus, cui patrio more loquuntur.* Sonus pro lingua, aut iis qui ea utuntur, poſitus.

64. *Signa.* | Voces, *ſcilicet.*

Siniſtra. | Quia propter voces aut verſus exilio pulſus.

65. *Animum tempuſque.* | *Curas atque temporis tædium decipio.*

Conſector oblivionem rerum miſerarum verſibus. Abunde eſt ſi reporto iſtam mercedem ſtudio.

Carminibus quæro miſerarum oblivia rerum.
Præmia ſi ſtudio conſequor iſta, ſat eſt.

NOTÆ.

68. *Sat eſt.* | Namque aliud bene ſanus quid poſſit ex univerſo mundo conſequi?

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Non adeò cecidi] *Inimicum ſibi inſultantem monet, ut memor fortunæ variæ, minimè lætetur ejus exilio & ruinâ: quandoquidem poſſit accidere, ut in patriam redeat, illumque videat graviore aliquâ causâ fugatum.*

NON adeò depreſſus, quamvis proſtratus, ut ſim etiam infra te; quo nihil poteſt eſſe humilius. Quid tibi addit animos in me, ſceleſte? vel quamobrem inſultas calamitati, quâ ipſe potes premi? Neque arumna noſtra, quibus fera poſſint dolore, faciunt te lenem & placidum proſtratum? Neque times potentiam fortunæ ſtantis in orbe incerto, & vocis elatas Deæ averſæ? Ah! Rhamnuſia vindex repetet pœnas quas meritus es! Quamobrem urges mea fata pede impreſſo? Ego adverti mari extingui, qui irriſerat naufragum: atque, inquam, Nunquam fluctus fuit æquior.

NON adeò cecidi, quamvis abjectus, ut infrà
Te quoque ſim: inferius quo nihil eſſe poteſt.
Quæ tibi res animos in me facit, improbe? curve
Caſibus inſultas, quos potes ipſe pati?
Nec mala te reddunt mitem placidumve jacenti
Noſtra, quibus poſſint illacrymare feræ?
Nec metuis dubio Fortunæ ſtantis in orbe
Numen, & exoſæ verba ſuperba Deæ?
Exiget, ah! dignas ultrix Rhamnuſia pœnas!
Impoſito calcas quid mea fata pede?
Vidi ego, naviſragum qui riſerat, æquore mergi:
Et, Nunquam, dixi, juſtior unda fuit.

NOTÆ.

1. *Cecidi.* | *Sum proſtratus atque protritus meo exilio.*

4. *Poteſt.* | Feri eſt hominis communibus, quæque ſingulis momentis quemlibet poſſint dejicere, non tangi; neque aliorum calamitate moveri.

7. *Dubio.* | Ubi omnia dubia atque incerta.
Stantis. | Ita tamen ut,
Vel retrò quærenda tibi fortuna, vel ante;
Nam ſummum dubio ſub pede ſemper habet.

8. *Superna.* | Namque ut cecinit Flaccus,
Fortuna ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

9. *Rhamnuſia.* | Nemeſis eſt, ſcelerum ultrix, & remuneratrix virtutum, quæ à Rhamnunte Atticæ oppido, ubi templum habuit, illud nomen conſequuta eſt.

12. *Nuncuam juſtior.* | Quia meritò plectitur qui malò gaudet alieno.

Vilis

Vilia qui quondam miſeris alimenta negârat,
Nunc mendicato paſcitur ipſe cibo.
Paſſibus ambiguis Fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo certa tenaxque loco.
Sed modò lætâ manet, vultus modò ſumit acerbos;
Et tantùm conſtans in levitate ſuâ eſt.
Nos quoque floruimus, ſed flos erat ille caducus;
Flammaque de ſtipulâ noſtra breviſque fuit.
Neve tamen totâ capias fera gaudia mente;
Non eſt placandi ſpes mihi nulla Dei.
Vel quia peccavi citra ſcelus; utque pudore
Non caret, invidiâ ſic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu,
Illo, cui paret, mitius orbis habet.
Scilicet ut non eſt per vim ſuperabilis ulli,
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces.
Exemploque Deûm, quibus acceſſurus & ipſe eſt,
[Cùm pœnæ veniâ plura roganda petam.]
Si numeres anno Soles & nubila toto,
Invenies nitidum ſæpiùs iſſe diem.
Ergo, ne noſtrâ nimiùm lætêre ruinâ,
Reſtitui quondam me quoque poſſe puta.
Poſſe puta fieri, lenito Principe, vultus
Ut videas media triſtis in Urbe meos:
Utque ego te videam cauſâ graviore fugatum,
Hæc ſunt à primis proxima vota mihi.

Qui olim non præbuerat tenuem victum egenis, nunc ipſe alitur ſtipe conctâ. Mobilis fortuna vagatur exſiliens incertis, neque ſtat firma & conſtans in ullo loco. Verùm nunc eſt fatens, nunc induit faciem ſuam; & eſt tantùm certa in ſuâ mobilitate. Nos etiam viguimus, ſed vigor ille erat flaxus; & ſplendor noſter fuit de culmine atque brevis. Neve tamen fruaris fœda lætitia animo; non mihi excidit ſpes veniæ Dei leniendi. Vel quia erravi ſine flagitio; & ſicuti error non eſt ſine pudore, ita eſt ſine invidiâ: vel quia vaſtus mundus nihil habet ignis ab ortu Solis ad occaſum, illo, cui obſequitur. Nimirum ut non eſt domabilis per vim ab ullo, ita ille habet cor facile ad preces humiles. Atque more Deorum, ad quos ille etiam eſt venturus, conferet plura petenda cum remiſſione peccati. Si recenſeas dies Sole illuſtratos, & nubilos toto anno, reperies ſæpius fuiſſe puros. Ne igitur nimium gaudeas noſtro exitio, crede me etiam aliquando poſſe redintegrari. Crede poſſe fieri, ut, Principe placato, mœſtus ſpectes meam faciem in Urbe mediâ; utque adſpiciam te ejectum cauſâ atrociore. Hæc ſunt mea deſideria proxima à primis.

NOTÆ.

15. *Ambiguis.* | Quippe quæ hodie favet, cras ea, quæ maximè auxerat, ſubvertit.

20. *Flamma.* | *Decus, Splendor.*

21. *Fera.* | Illa verò fera ſunt gaudia atque adeò homine indigna, quæ ex aliena calamitate naſcuntur.

22. *Dei.* | Auguſti: ut ſuprà ſæpiùs.

23. *Utque pudore.* | Nihil hic ad rem Commentator. Hic eſt ſenſus, nì fallor: Se quidem peccâſſe fatetur Naſo, at non ita ut pudorem aut verecundum animum depoſuerit, quod quibus evenit ad omne nefas projecti videntur. Illùd eſt quod dixit ſæpius, ſe per errorem, non malâ mente, exſpirâſſe. Ignoſcitur autem illis præſertim, quorum fortuna magis quam conſilium peccavit. Poſſis & *pudorem* exponere quod in Poetæ culpa pudendum quidem, at flagitioſum non fuit.

24. *Invidiâ.* | Tempore ſeneſcunt, peccata ſcilicet, quæ invidiam non exaſperat, neque flagitiosè admiſſa fuerunt.

28. *Sic habet.* | Optimè: namque iidem qui generoſiſſimi, & minùs ſunt injuriæ obnoxii, & facilius ignoſcunt.

30. *Cùm pœnæ.* | Scilicet mendoſus eſt hic verſus, niſi aliquid deeſt. Adeoque pro *petam* lege *dabit*, quod voluit clariſſ. ille Tan. Faber; aut quoquo pacto emenda.

32. *Nitidum.* | Ut, ſicuti Jupiter informes hyemes ſummovet, ita & Naſonis calamitatem Auguſtus ad lætiora transferat.

38. *Hæc.* | Ut ob flagitia exilio mulctetur ille malevolus.

Primis. | Quibus reditum ſuum in Urbem accelerabat.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

O tua si fineres] *Laudat amici fidem, fateturque ejus beneficio se vitam ducere, simulque gratias agit. Postremò dicit se libenter ejus beneficia nota omnibus facturum fuisse, si ille suis se scriptis nominari pateretur.*

O *Si concederes tua nomina inseri nostris versibus, quàm sæpe esses à me insertus? Recordans beneficiorum te unum laudatum; neque ulla pagina aucta esset in meis libellis sine te. Cognosceretur in totâ Urbe quid tibi debuerim; si tamen profugus legor in Urbe amissa. Hoc seculum sciret te beneficum, novissimum te nôsset; si talem nostra scripta patientur vetustatem. Neque doctus Lector desineret tibi bene precari: hic honor tibi maneret Poetâ servato. Primum est beneficium Cæsaris, quòd vitâ frimur: Gratia est tibi habenda post magnos Deos. Ille præbuit vitam; tu defendis quam ille largius est: & facis ut liceat frui dono accepto. Et cùm pars maxima horruerit infortunia nostra, pars quoque velit existimari metuisse, & asserit meum naufragium ab excelso colle, neque porrexerit manum natanti per aspera maria; solus reduxisti semineccm ex fluctibus infernis. Hoc etiam quod possumus esse grati, est tuum. Dii præbeant se semper tibi faventes cum Cæsare: votum meum non potuit esse amplius.*

O Tua fineres in nostris nomina poni
Carminibus; positus quàm mihi sæpe fores?
Te solum meriti canerem memor; inque libellis
Crevisset sine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem totâ sciretur in Urbe:
Exul in amissâ si tamen Urbe legor.
Te præsens mitem, te nôsset serior ætas:
Scripta vetustatem si modò nostra ferent.
Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector:
Hic tibi servato vate maneret honor.
Cæsaris est primum munus, quòd ducimus auras:
Gratia post magnos est tibi habenda Deos.
Ille dedit vitam; tu, quam dedit ille, tueris:
Et facis accepto munere posse frui.
Cumque perhorruerit casus pars maxima nostros,
Pars etiam credi pertimuisse velit,
Naufragiumque meum tumulo spectârit ab alto,
Nec dederit nanti per freta sæva manum;
Semineccm Stygiâ revocâsti solus ab undâ.
Hoc quoq; quòd memores possumus esse, tuum est.
Dî tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos:
Non potuit votum plenius esse meum.

NOTÆ.

10. *Vate.* | *Me Ovidio.*
16. *Velit.* | Ut hoc modo malè fidum animum tegerent.
17. *Tumulo.* | Unde securè spectari posset.
19. *Stygiâ.* | *Infernali*, à Styge Inferorum palude: hoc est, alt simo mœrore.
20. *Tuum.* | Quia vitæ defensor, sine quâ nullus gratus & memor esse possit.

Hæc

Hæc meus argutis, si tu paterère, libellis
Poneret in multâ luce videnda labor.
Se, quoq; nunc, quamvis est jussa quiescere, quin te
Nominet invitum, vix mea Musa tenet.
Utque canem pavidæ nactum vestigia cervæ
Luctantem fruſtrà copula dura tenet;
Utque fores nondum reserati carceris acer
Nunc pede, nunc ipsâ fronte lacessit equus;
Sic mea lege datâ vincta atque inclusa Thalia
Per titulum veriti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris lædaris amici,
Parebo jussis (parce timere) tuis.
At non parerem, nisi si meminisse putares.
Hoc quod non prohibet vox tua; gratus ero.
Dumque (quod o breve sit!) lumen solare videbo;
Serviet officio spiritus iste tuo.

Meum studium poneret hæc spectanda in apertâ luce, si tu soveres, in libellis eruditis. Ægrè etiam mea Musa se nunc cohibet, quamvis est jussa silere, cum indicet te nolentem. E sicuti aspera catena coercet canem natium vestigia cervæ timidæ nequaquam obtemperantem: & sicuti generosus equus impetit nunc pede, nunc ipsâ fronte portas carceris nondum aperti, ita mea Musa retenta atque repressa lege impositâ optat sequi laudes nominis prohibiti. Ne tamen malè mulcteris officio grati amici, noli metuere, obtemperabo mandatis tuis. At non obsequerer, nisi si crederes me memorem esse. Ero memor, quod jussum tuum non vetat. Et quamdiu aspiciam lumen solis, quod ô brevis sit! ista anima devota erit servitio tuo.

NOTÆ.

23. *Hæc.* | *Tum beneficia tua, tum vota quæ in tui gratiam concipis.*

Argutis. | Subtili atque erudito stylo exaratis.

28. *Copula.* | Funis est aut catena, quâ canes bini alligantur.

29. *Carceris.* | *Repagula*, quo equi, donec currendi signum sit, coercentur.

31. *Thalia.* | Quæ Musarum est una.

32. *Veriti.* | *Tui* scilicet, *quod prohibes libellis* inscribere.

33. *Officio.* | *Si tuas laudes apertè, prolatoque nomine prædicaverim.*

Lædaris. | Jam sæpè dixi, periculum fuit ne in Cæsaris offensionem incurreret quisquis Nasoni exuli nimis apertè faveret.

34. *Timere.* | *Ne forte nomen tuum proferam.*

35. *Meminisse.* | *Memorem esse.* Vix enim generosus quisquam beneficium à quoquam velit accipere, quod quasi perditum & absorptum ab ingrato videatur.

37. *Breve.* | Optimè, adeoque sensit Poeta, homini non licere, pro libidine, locum & stationem suam deserere, aut mortem optare.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Ut ſumus in Ponto] *Tres annos ſe egiſſe ſcribit Poeta, eos tamen ſibi decem videri, idque loci aſperitate, & difficultatibus, quas deinde ſubjungit.*

EX quo tempore ſumus in Ponto, Danubius ter concretus eſt frigore; fluctus Ponti Euxini ter diriguit. At mihi videor jam eſſe longè à patriâ tot annis, quot Troja Dardana fuit ſub hoſte Græco. Credas tempora conſiſtere, adeò lente fluunt, & annus abſolvit ſpatium tardis greſſibus. Neque Solſtitium mihi quicquam detrahit de noctibus; neque hyems mihi reddit dies breves. Nimirum natura rerum mutata eſt in nobis, & reddit omnia prolixa cum meis ſollicitudinibus. Anne tempora communia abſolvunt ordinarios curſus, atque potius tempora vitæ meæ ſunt aſpera? Quem littus Euxini falſum cognomine, & terra verè ſiniſtra maris Scythici habet. Nationes innumeræ circa intentant ſæva certamina, quæ ſibi in dedecus rapiunt non ali furto & prædâ.

UT ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter:
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul eſſe tot annis,
Dardana quot Graio Troja ſub hoſte fuit.
Stare putes; adeò procedunt tempora tardè:
Et peragit lentis paſſibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitium quidquam de noctibus auſert:
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata eſt;
Cumque meis curis omnia longa facit.
Num peragunt ſolitos communia tempora motus,
Suntque magis vitæ tempora dura meæ?
Quem tenet Euxini mendax cognomine littus,
Et Scythici verè terra ſiniſtra freti.
Innumeræ circa gentes fera bella minantur;
Quæ ſibi non rapto vivere turpe putant.

NOTÆ.

1. *Ter.* | Illic, adeoque tres annos circitet commoratus erat Poeta.

3 *Videor.* | Quia illis longum tempus videtur, qui re aliquâ durâ premuntur.

4. *Dardana.* | A Dardano rege.

Quot. | Decem autem duravit annos obſidio Trojana.

7. *Solſtitium.* | Duo ſunt quæ ita appellantur, quod eo tempore ſtare Sol videatur: quanquam hybernum Bruma ferè appellatur. Hic autem de æſtivo loquitur, quod in octavum Calendas Julii incidit; quo tempore noctes ſunt breviſſimæ. Longiſſimæ tamen Naſoni videbantur, qui inſomnes ducebat, graviſſimis curis confertus *ſcilicet.*

8. *Bruma.* | Quâ tamen dies ſunt breviſſimi, Solſtitio præſertim, ſeu octavo Calendas Januarii; quod quidem Solſtitium per Brumam intelligendum.

9. *Novata.* | *Mutatam* dicit rerum naturam, quia omnia longa & diutiùs manentia videbantur.

12. *Magis.* | Pro *potiùs.* Cauſam enim dicit, quamobrem ſibi tempus longum videatur.

13. *Quem.* | Naſonem *ſcil.*

Mendax. | Quia *Euxinus* atque *hoſpitalis*, cum potiùs *inhoſpitalis* dici mereatur.

14. *Verè.* | Namque ut in ſiniſtrâ parte ſita Euxini, Italorum habitâ ratione qui illud oculos convertant, ita & aſpera atque infelix.

16. *Quæ.* | Immò, ſi Herodoto credis,
Quæ niſi de rapto vivere turpe putant.

Nil

Nil extrà tutum eſt : tumulus defenditur ægrè
Mœnibus exiguis, ingenioque loci.
Cùm minimè credas ; ut aves, denſiſſimus hoſtis
Advolat, & prædam vix bene viſus agit.
Sæpe intra muros clauſis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Eſt igitur rarus, qui rus colere audeat : iſque
Hâc arat infelix, hâc tenet arma manu.
Sub galeâ paſtor junctis pice cantat avenis ;
Proque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope caſtelli defendimur : & tamen intùs
Miſta facit Graiis barbara turba metum.
Quippe ſimul nobis habitat diſcrimine nullo
Barbarus ; & tecti plus quoque parte tenet.
Quos ut non timeas, poſſis odiſſe videndo
Pellibus & longâ tempora tecta comâ.
Hos quoque qui geniti Graiâ creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Perſica bracca tegit.
Exercent illi ſociæ commercia linguæ :
Per geſtum res eſt ſignificanda mihi.
Barbarus hîc ego ſum ; quia non intelligor ulli :
Et rident ſtolidi verba Latina Getæ.
Meque palam de me tutò malè ſæpe loquuntur :
Forſitan objiciunt exiliumque mihi.
[Utque fit, in me aliquid, ſi quid dicentibus illis
Abnuerim quoties annuerimque, putant.]
Adde, quod injuſtum rigido jus dicitur enſe :
Dantur & in medio vulnera ſæpe foro.
O duram Lacheſin, quæ tam grave ſidus habenti
Fila dedit vitæ non breviora meæ !

Nihil extra eſt ſecurum. Collis vix ſervatur parvis muris, & conditione loci. Cum minimè verearis, hoſtis confertiſſimus advolat tanquam alites, & nondum ſatis conſpectus aufert rapinam. Frequenter tollimus intra mœnia per medias vias ſpicula hoſtilia immiſſa obſeratis portis. Adeoque pauci ſunt, qui non dubitent ſubigere agros ; atque illi miſeri proſcindunt terram altera manu, alterâ tractant tela. Opilio ſub caſſide canit calamis copulatis pice ; & oves timidæ metuunt certamina potiùs quàm lupum. Ægrè defendimur beneficio arcis ; & tamen agmen barbarum junctum Græcis incutit timorem intùs. Nempe barbarus promiſcuè nobiſcum degit, & poſſidet plus media *etiam parte domuum. Quos, quamvis non reformides, poſſis odio habere ſpectando tempora velata pellibus & prolixis capillis. Femoralia Perſica, pro amictu patrio, velant etiam eos qui putantur orti ex Urbe Græcâ. Illi utuntur linguâ communi. Res eſt mihi indicanda per geſtum. Ego hic ſum barbarus ; quia non intelligor ab ullo ; & inſulſi Getæ irridēt voces Latinas. Frequenter etiam male prædicant de me ſecurè in conſpectu meo ; & fortè mihi exprobrant fugam. Et, ut fit, ſiquid abnuerim, & quoties annuerim, dum loquuntur, cogitant aliquid adversùm me. Adde quod jus iniquum exercetur fero gladio, & plagæ inuruntur ſæpe in medio foro. O ſævam Lacheſin, quæ non præbuit ſtamina breviora vitæ meæ* mihi *habenti aſtrum tam aſperum !*

NOTÆ.

17. *Extrà.* | *Paulò à mœnibus remotius.*
18. *Ingenio.* | Situ *ſcilicet*, & difficili aditu.
25. *Galeâ.* | Atque adeò nullus non timet.
28. *Barbara.* | Quia Getæ promiſcuè cum Græcis Tomos incolebant.
34. *Patrio.* | Qui Græcorum cultus eſt civilior.
Perſica. | Cujuſmodi etiam utuntur Perſæ.
35. *Illi.* | Græci *ſcilicet.*
Socia. | Geticæ gentis cui ſe addiderunt.
41. *Utque.* | Spurium eſt hoc diſtichon.
45. *Lacheſin.* | Una eſt ex tribus Parcis, quæ fatis præeſſe hominum, illiſque bona & mala aſſignare finguntur.
Tam grave. | *Tam infelici ſidere nato :* tamque adeò miſero.

Quòd orbi ſumus facie patriæ, veſtráque, amici; & quòd doleo hic eſſe in terrâ Scythicâ, utrumque ſupplicium eſt durum. Dignum tamen Urbe exulare; fortè non ſum dignus eſſe ejuſmodi loco. Quid aio, ah inſanus? Merui etiam amittere vitam numine Cæſaris læſo.

[Quòd patriæ vultu, veſtroque caremus, amici;
Quodque hîc in Scythicis finibus eſſe queror;]
Utraque pœna gravis: merui tamen Urbe carere;
Non merui tali forſitan eſſe loco.
Quid loquor ah demens? ipſam quoq; perdere vitam
Cæſaris offenſo numine dignus eram.

NOTÆ.

47. *Quòd Patriæ.* | Spurium hoc diſtichon quamobrem crediderit clariſ. Heinſius non aſſequutus ſum primò: at paulò attentiùs cogitanti ſubiit ultrò male huc incultatum, ut ex ſequenti nota patebit.

49. *Utraque.* | Non illæ quas ſuperius obtrudit diſtichon; ſed quia *grave ſydus*, atque *longa vita*: ex quibus duobus Lachen increpavit.

50. *Forſitan.* | Hæc vox addita, ne Cæſarem, abſolutè loquendo, Naſo læderet, aut injuſtitiæ coargueret.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Quòd te neſcio quis] *Dolet Poeta, uxorem ab inimico jurgiis laceſſitam, exuliſque uxorem appellatam. Eamque hortatur, ut omnia patiatur: quandoquidem Auguſtus ſe non exulem, ſed relegatum nominavit.*

Epiſtola tua queſta eſt, quòd neſcio cuis dixerit interrixas te eſſe conjugem exulis. Moleſtum fuit; non tam quòd ſors mea malè audit, qui jam conſuevi eſſe infelix ſtrenuè; quàm quòd ſim cauſa ruboris cui minimè vellem, & credam te pudore ſuffuſam ex noſtris infortuniis. Perfer & obdura: paſſa es multò duriora, cùm ira Cæſaris abſtulit me tibi. Iſte tamen, cujus arbitrio dicor exul, decipitur. Pœna levior addita eſt peccato meo.

QUòd te neſcio quis per jurgia dixerit eſſe
Exulis uxorem, litera queſta tua eſt.
Indolui; non tam mea quòd fortuna malè audit,
Qui jam conſuevi fortiter eſſe miſer:
Quàm quia, cui minimè vellem, ſim cauſa pudoris,
Teque rear noſtris erubuiſſe malis.
Perfer, & obdura: multò graviora tuliſti,
Cùm me furripuit Principis ira tibi.
Fallitur iſte tamen, quo judice nominor exul.
Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.

NOTÆ.

2. *Neſcio quis.* | Scilicet illum & indicaverat Naſonis conjux, & ipſe noverat: verùm, ut ſolemus per contemptum, & quia non deerant aliæ rationes, nominare eum dedignatus eſt.

3. *Cui.* | Uxori *ſcilicet* optimè meritæ.

7. *Graviora.* | Adeoque & leviora potes ferre, quæ ferenda eſſe Amor conjugalis ſuadet.

10. *Mollior.* | Quia non exul, ſed relegatus dictus.

Maxi-

Maxima pœna mihi est, ipsum offendisse: priusque
  Venîsset mallem funeris hora mihi. [pis:
Quassa tamen nostra est, non fracta nec obruta pup-
  Utque caret portu; sic tamen extat aquis.
Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit; 15
  Quæ merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non adfuit illi,
  Nil nisi me patriis jussit abesse focis.
Utque aliis, numerum quorum comprèndere non est,
  Cæsareum numen, sic mihi, mite fuit. 20
Ipse relegati, non exulis utitur in me
  Nomine: tuta suo judice causa mea est.
Jure igitur laudes, Cæsar, pro parte virili
  Carmina nostra tuas qualiacunque canunt.
Jure Deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant, 25
  Teque velint sine se comprecor esse Deum.
Optat idem populus: sed, ut in mare flumina vastum,
  Sic solet exiguæ currere rivus aquæ.
At tu fortunam, cujus vocor exul ab ore,
  Nomine mendaci parce gravare meam. 30

Supplicium est mihi asperrimum ipsum læsisse; & mallem antè hora meæ mortis incidisset. Navis tamen nostra est quassa, non fracta, neque mersa; & sicuti destituta est portu, ita tamen eminet super aquas. Neque sustulit mihi vitam neque facultates, neque jus civis, quæ omnia merui amittere culpâ meâ. Verùm quia flagitium non fuit coniunctum illi peccato, nihil imperavit nisi me carere domo patriâ, & sicuti numen Cæsareum fuit lene aliis, quorum non datur assignare numerum, ita mihi fuit. Ipse utitur nomine relegati, non exulis erga me: causa mea est secura suo judice. Adeoque versus nostri qualescunque prædicant merito tuas laudes pro viribus, Cæsar. Merito veneror Deos, ut adhuc tibi negent aditus cœli, & velint te esse Deum sine se. Plebs idem vovet. Verùm, sicuti fluvii solent festinare in magnum mare, ita & rivus parvæ aquæ. At tu, ex cujus ore dicor exul, noli premere meam sortem falso nomine.

NOTÆ.

11. *Priusque.* | *Ante quam Cæsarem offendissem.* |
13. *Quassa.* | Optimè exponit hæc comparatio quid exulem inter & relegatum intercedat.
Non fracta. | Quia in Patriam redire possit relegatus.
Nec obruta. | Quia non interemptus Poeta.
14. *Caret.* | Namque maximis calamitatibus in Ponto jactabatur Poeta.
18. *Focis.* | Pro domo.
25. *Adhuc.* | Quamdiu viget ætas, & donec senio confecto ad ipsos Deos accedendi tempus sit.
26. *Sine se.* | Atque adeo in terris, dum illi in cœlis agunt.
28. *Rivus.* | Preces suas cum rivo confert, qui nihilominùs quam vasta flumina, in mare decurrat: ut & illas cœlum penetrare Cæsar intelligat.
29. *Tu.* | Inimicum compellat.

ELEGIA

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Scribis, ut oblectem] *Amico hortanti ut aliquid ſcriberet, reſpondet Poeta: cauſaſque aſſignat, cur id ſibi facere non liceat. Demùm oſtendit ſe non poſſe teneri, quin ſemper aliquid componat, compoſita verò igni comburat.*

Scribis, ut leniam tempus luctuoſum ſtudio, ne noſter ſpiritus vaneſcat indecoro otio. Quod hortaris eſt arduum, amice: quia verſus ſunt opus feſtivum, & volunt habere otium animi. Noſtra ſors jactatur per adverſas tempeſtates, neque fortuna ulla poteſt eſſe mœſtior meâ. Poſtulas, ut Priamus lætetur morte filiorum, & ut Niobe orba agitet lætas choreas. Videorne debere teneri fletibus, an ſtudio, juſſus diſcedere ſolus in ultimos Getas? Quamvis mihi hic præbeas cor ſuſtentatum firmis viribus, quale fama narrat fuiſſe reo Anyti; ſapientia afflicta pondere tanti exilii jacebit. Ira Dei plus poteſt robore humano.

SCribis, ut oblectem ſtudio lacrymabile tempus,
Ne pereant turpi pectora noſtra ſitu.
Difficile eſt, quod, amice, mones: quia carmina læ-
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt. [tum
Noſtra per adverſas agitur Fortuna procellas!
Sorte nec ulla meâ triſtior eſſe poteſt.
Exigis, ut Priamus natorum funere plaudat,
Et Niobe feſtos ducat ut orba choros,
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri,
Solus in extremos juſſus abire Getas?
Des licet hîc valido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuiſſe reo;
Fracta cadet tantæ ſapientia mole ruinæ.
[Plus valet humanis viribus ira Dei.]

NOTÆ.

1. *Lacrymabile.* | Quo exul aut procul à Patriâ.

2. *Pereant.* | Certè verò ignaviâ & deſidiâ non minùs depravatur ingenium, quàm ſitu aut quiete corrumpuntur corpora vel duriſſima.

3. *Difficile.* | Quia nempe in diverſas partes cura atque ægritudo mentem trahunt, quæ tamen niſi ſui compos & in ſeſe collecta, vix quicquam componere accuratè aut eleganter valeat.

8. *Niobe.* | Quam Tantali filiam liberis ab Apolline & Dianâ privatam; ob ſuperbium, deinde in ſaxum mutatum, ob convitia, ſuprà vidimus.

Ducat choros. | *Cantet, ſaltet, & genio indulgeat.*

12. *Anyti reo.* | *Socrati*, quem Anytus, Melitus, & Lycon accuſaverunt. Fortitudinem autem atque animi conſtantiam illi Philoſopho maximam fuiſſe nullus non novit.

14. *Plus valet.* | Ignoſcat mihi vir tantus; quem parùm appoſitum ac proinde ſuſpectum verſum habuit clariſſ. Heinſius: illum ego ut pulcherrimum, ita & maximè cauſæ ſervientem amplector.

Illê

Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
  Scribere in hoc casu sustinuisset opus.
[Ut patriæ veniant, veniant oblivia nostri ;
  Omnis ut admissi sensus abesse queat ;]
At timor officio fungi vetat ipse quieto.
  Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
Adde, quòd ingenium longâ rubigine læsum
  Torpet ; & est multò, quàm fuit antè, minus.
Fertilis, assiduo si non removetur aratro,
  Nil, nisi cum spinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo steterit, malè curret, & inter
  Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit,
  Si qua diu solitis cymba vacabit aquis.
Me quoque despero, fuerim cùm parvus & antè,
  Illi, qui fueram, posse redire putem.
Contudit ingenium patientia longa laborum :
  Et pars antiqui magna vigoris abest.
Sæpe tamen nobis, ut nunc quoq; sumpta tabella est ;
  Inque suos volui cogere verba pedes :
Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis ;
  Digna sui domini tempore, digna loco.
Denique non parvas animo dat gloria vires ;
  Ut fœcunda facit pectora laudis amor.

Ille senex appellatus sapiens ab Apolline non potuisset ducere ullum opus in hoc casu. Quamvis suboriantur oblivia patriæ, & nostri, quamvis omnis sensus peccati possit extingui ; at metus ipse prohibet exsequi munus quietum. Locus me habet clausus ab hoste innumero. Adjice, quod ingenium obtusum diutinâ rubigine langueſcit, & est multò minus quam fuit priùs. Campus ferax, si non renoveatur indefesso aratro, nihil proferet præter herbas cum spinis. Equus qui torpuerit longo spatio malè curret, & incedet ultimus inter eos qui emissi fuerint ex vepallis. Si quæ navis aut linter diu fuit extra aquas solitas, mutatur in friabilem cariem, atque aperitur rimis. Despero etiam, quanquam & fuerim tenuis antèa, me posse fieri æqualem illi qui fueram. Diutina tolerantia laborum hebetavit ingenium, & magna pars pristini vigoris desideratur. Frequenter tamen tabula correpta est à nobis, uti nunc, atque cupivi ordinare voces in suos numeros : nulli versus sunt à me exarati, aut quales adspicis, digni tempore sui domini, digni loco. Denique laus præbet haud exiguas vires animo ; & desiderium famæ præstat ingenia felicia.

NOTÆ.

15. *Ille.* | Socrates, quem sapientissimum Apollinis oraculum judicavit.

16. *Sustinuisset.* | Quanquam ob patientissimum animum non sine causâ maximè fuit commendatus.

17. *Ut.* | *Quamvis*, inquit, *neque me Patriæ desiderium, neque pristini status recordatio ; neque ipse peccati dolor sollicitum minùsque versibus scribendis aptum habeant ; metus tamen*, &c.

19. *Timor.* | Ab hostibus subinde irruentibus.

22. *Minus.* | Nihil verò tantùm à scribendo animum dehortatur, quàm tenuitatis conscientia. Non sine conatu fœtus suos aut concipit aut emittit mens nostra, qui ubi frustraneus est vel minùs idoneus, ita maximè cordatissimum quemque ab incœpto demovet.

23. *Fertilis.* | Comparatio elegans ; sicuti enim ager dum vertitur ad ferendos fructus mitiores componitur, ita ingenium in partes omnes versando fœcundatur.

25. *Tempore.* | Aptissima alia comparatio ; quæ magis adhuc rem ipsam oculis subjicit, ut facilè patebit attendenti.

27. *Vertitur.* | Verè dicit : at non ita respondet ingenii naturæ illa comparatio : nisi ejus cariem dixeris vitia quibus per otium corrumpitur, quæque catervatim, cum nihil agit, ingruunt.

29. *Parvus.* | *Tenuis ingenii.* Invidiam ex superbiâ declinat.

Antè. | Priusquam calamitatibus obrutus.

35. *Qualia.* | *Tenui stylo.* Quanquam elegantissima sunt.

36. *Tempore.* | Infelici atque ærumnoso.

Loco. | Barbaro.

37. *Dat.* | Neque immeritò : multisque de causis ineptissimos coargueris vere gloriæ contemptores, qui dum superbiæ crimen effugere nituntur, suam insuper produnt insciti am. Sed jamdiu invaluit hic mos apud plerosque nostros agyrtas, ut per humilitatem Christianam de quâ pessimè sentiunt, tamen veram laudem aliorum protritum eant ; ne non ex libidine *scil.* luxuriari possit superbia atque invidia sua. At enim quis illis modum faciat ?

Nominis

Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,
Dum tulit antennas aura ſecunda meas.
Non adeò eſt bene nunc, ut ſit mihi gloria curæ:
Si liceat, nulli cognitus eſſe velim.
An, quia ceſſerunt primò bene carmina, ſuades
Scribere, ſucceſſus ut ſequar ipſe meos?
Pace novem veſtrâ liceat dixiſſe, Sorores;
Vos eſtis noſtræ maxima cauſa fugæ.
Utque dedit juſtas tauri fabricator aheni,
Sic ego do pœnas artibus ipſe meis.
Nil mihi debuerat cùm verſibus amplius eſſe;
Sed fugerem meritò naufragus omne fretum.
At puto, ſi demens ſtudium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus?
Non liber hîc ullus, non qui mihi commodet aurem,
Verbaque ſignificent quid mea nôrit, adeſt.
[Omnia barbariæ loca ſunt, vociſque ferinæ,
Omnia ſunt Getici plena timore ſoni.]
Ipſe mihi videor jam dedidiciſſe Latinè:
Jam didici Geticè Sarmaticéque loqui.
Nec tamen ut verùm fatear tibi, noſtra teneri,
A componendo carmine Muſa poteſt.
Scribimus, & ſcriptos abſumimus igne libellos.
Exitus eſt ſtudii parva favilla mei.
[Nec poſſum, & cupio non ullos ducere verſus.
Ponitur idcircò noſter in igne labor.]
Nec niſi pars caſu flammis erepta dolove
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
Perdidit, in cineres Ars mea verſa foret.

Ducebar olim ſplendore laudis & gloriæ, dum ventus propitius impulit meas antennas. Non tam bene eſt nunc, ut fama moveat animum: ſiquidem concedatur, optem nemini eſſe cognitus. An conſulis ſcribere, quia verſus primò bene ceſſêrunt, ut ego ſequar meos ſucceſſus? Detur mihi *proficeri ſine veſtrâ offensâ, novem Sorores; vos eſtis potiſſima cauſa noſtri exilii. Et quemadmodum artifex tauri æreî luit juſtas pœnas, ita ego luo artibus meis. Nihil mihi debuerat eſſe amplius cum carminibus, ſed naufragus fuve averſarer omne mare. At, credo, ſi inſanus denuò experiar ſtudium fatale, hic locus mihi obtulerit inſtrumenta verſuum? Nullus hîc eſt liber, nullus cui mihi præbeat aurem, & intelligat quid mea verba exprimant. Omnia loca ſunt obſita barbarie, & ſonis ferinis, atque plena metu vocis Geticæ. Ipſe mihi videor jam eſſe obitus Latinæ linguæ: jam didici verba facere Geticè & Sarmaticè. Neque tamen, ut agnoſcam verum, Muſa noſtra poteſt abſtinere a ſcribendo verſu. Componimus, & corrumpimus igne libellos compoſitos. Exiguus enim eſt fructus ſtudii mei. Neque poſſum, & opto non ſcribere ullos verſus. Ideoque noſter labor injicitur in ignem. Neque pars ulla ingenii mei, niſi ſubtracta igni fortunâ aut arte, ad vos accedit. Utinam Ars mea, quæ prodidit dominum nihil ſimile timentem, eſſet mutata in favillas.*

NOTÆ.

40. *Antennas.* | Antenna lignum eſt ſupremo malo alligatum, ex quo vela pendent, quod hîc pro navi, ſicuti navis pro vitâ aut Poetæ ſtatu ponitur.

42. *Si liceat.* | Magis iſtud ex arte quàm ex vero petitum.

43. *An, quia.* | Ironicè loquitur. Namque jam ſæpiùs carmina atque ſtudia ſua devovit.

45. *Novem.* | Totidem *ſcil.* recenſentur Muſæ, quarum nomina paſſim, in primis etiam puerorum elementis conſpiciuntur.

47. *Fabricator.* | Perillus, de quo in ſuperioribus, primus, tyranni juſſu, in taurum ſuum conjectus.

50. *Fretum.* | Hoc eſt, *verſus, quibus perii, ſicuti naufragus aquam ubi periclitatus eſt.*

52. *Hic.* | A Barbaris obſeſſus.
Arma. | Libros, & quæ ſubjungit.

63. *Nec poſſum.* | Non immerito in ſpuriis rejecit iſtos verſus clariſſ. Heinſius.

65, 66. *Pars ingenii.* | Pro verſibus ingenio exaratis, Metonym.

68. *Ars.* | Amandi *ſcil.*

ELEGIA

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Hanc tuus è Getico] *Amicum hortatur, ut quandoquidem amoris multa olim pignora ſibi dederit, nunc verbis & literis ne parcat. Quòd ſi emendârit, dicit nihil ab ejus amicitiâ ampliùs deſiderandum eſſe.*

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem :
Mittere rem ſi quis, quà caret ipſe, poteſt.
Æger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi nequa vacet.
Perque dies multos lateris cruciatibus uror,
Sed quod non modico frigore læſit hyems.
Si tamen ipſe vales, aliquâ nos parte valemus :
Quippe mea eſt humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cùm dederis ingentia pignora, cumque
Per numeros omnes hoc tueare caput ;
Quòd tua me rarò ſolatur epiſtola, peccas :
Remque piam præſtas, nî mihi verba neges.
Hoc precor, emenda : quod ſi correxeris unum,
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accuſem ; fieri niſi poſſit, ut ad me
Litera non veniat ; miſſa ſit illa tamen.
Dî faciant, ut ſit temeraria noſtra querela ;
Teque putem falſo non meminiſſe mei.
Quod precor, eſſe liquet : neq; enim mutabile robur
Credere me fas eſt pectoris eſſe tui.

NAſo tuus mittit tibi è littore Getico hanc ſalutem, ſi quis poteſt mittere rem, cuâ ipſe caret. Namque, ne qua pars immunis ſit mihi & ſine dolore, malè ſanus traxi contagia animi corpore : & torqueor doloribus lateris per multos dies, ſed quod bruma afflixit non pauco frigore. Si tamen tu vales, nos valemus aliquâ parte : quippe mea clades eſt ſuſtentata tuis humeris. Qui cùm mihi exhibueris maxima pignora, cumque defendas hoc caput omnibus modis, deerras quòd tuæ literæ me rarò conſolantur ; & perficis rem piam, niſi mihi recuſes verba. Corrige hoc, quæſo ; quod unum ſi emendaveris, nulla macula erit in plurimo tuo corpore. Arguerem te pluribus, niſi poſſit fieri, ut epiſtola non perveniat ad me, illa tamen ſit miſſa. Dii velint, ut noſtra querimonia ſit temeraria, & credam falsò te eſſe mei immemorem. Apparet eſſe quod opto : neque enim licet me credere conſtantiam animi tui eſſe mutabilem.

NOTÆ.

1. *Getico.* | Littore.
6. *Non modico.* | Ne tantùm ex mentis contagio contractum morbum intelligas.
9. *Pignora.* | Quibus Amor cognoſcitur.
10. *Hoc.* | *Meum* ſcil. Naſonis.
12. *Piam.* | *Qui me amicum uſque defendis.* *Verba.* | *Dum rarò ſcribis.*
13. *Hoc.* | *Atque adeò frequentes Epiſtolas tranſmitte.*
14. *Nullus.* | Nihil quod reprehendi poſſit in amicitiâ tuâ.
19. *Robur.* | *Conſtantiam, atque animi firmitudinem, quam in tuendis amicis præſertim approbâſti.*

Cana

Alba absinthia potiùs desiderentur in Ponto frigido, & Trinacris Hybla distituatur suavi thymo, quàm ullus probet te oblitum amici : fila sortis meæ non sunt adeò atra. Tu tamen, ut possis etiam avertere exprobrationem falsi peccati, vide ne appareas quod non es. Et sicuti consueveramus terere longa tempora confabulando, die destituente colloquia, ita nunc epistolæ ferant atque referant verba silentia ; & charta & manus fungantur officio linguæ. Quod futurum esse ne videar nimis dubitare, & sufficiat hic indicâsse paucis versibus : Accipe verbum, quo literæ semper absolvuntur, & ut tua sors differat à meâ, Vale.

Cana priùs gelido desint absinthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo ;
Immemorem quàm te quisquam convincat amici.
Non ita sunt fati stamina nigra mei.
Tu tamen, ut falsæ possis quoque pellere culpæ
Crimina ; quòd non es, ne videare, cave :
Utque solebamus consumere longa loquendo
Tempora, sermonem deficiente die ;
Sic ferat ac referat tacitas nunc litera voces :
Et peragant linguæ charta manusque vices :
Quod fore ne nimiùm videar diffidere, sitque
Versibus hîc paucis admonuisse satis :
Accipe, quo semper finitur epistola verbo ;
Atque meis distent ut tua fata ; Vale.

N O T Æ.

21. *Cana.* | Alba verò sunt alterâ ex parte folia absinthii ; laudatum insuper Ponticum.

22. *Trinacris.* | Eo nomine à formâ triangulâ dicta est Sicilia.

Hybla. | Mons est Siciliæ thymo, apibus, & optimo melle abundans.

24. *Stamina.* | Jam sæpiùs pro ipsis fatis, aut hominum sorte fato præstitutâ Parcarum fila habuimus, quorum candor aut nigrities fausta infaustaque significent.

26. *Cave.* | Quanquam enim singullis satis esse debeat suo functos esse officio ; illud ipsum ex officio est, de alienâ opinione quod satis sit solicitos esse. Quod quidem viro bono in primis notandum.

24. *Distent.* | *Ne & tu, qui mei pars es altera, sis infelix.*

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

Quanta tibi dederint] *In hâc ultimâ Elegiâ uxori immortalitatem pollicetur Poeta: dicitque multas fore, quæ quamvis eam miseram esse existiment, illi tamen invideant, & felicem appellent. Simulque ostendit, nihil à se majus præstari potuisse. Quod cùm ita sit, eam hortatur, ut in fide permaneat, ne à quoquam jure accusari queat, exemplisque etiam probat, ejusmodi fidem erga maritos nullo unquam ævo taceri solitam.*

QUanta tibi dederint nostri monumenta libelli,
O mihi me conjux charior, ipsa vides.
Detrahat auctori multùm Fortuna licebit;
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
Dumque legar, mecum pariter tua fama legetur:
Nec potes in mœstos omnis abire rogos.
Cúmque viri casu possis miseranda videri;
Invenias aliquas, quæ quod es, esse velint:
Quæ te, nostrorum cùm sis in parte malorum,
Felicem dicant, invideantque tibi.
[Non ego divitias dando tibi plura dedissem.
Nil feret ad manes divitis umbra suos.]
Perpetui fructum donavi nominis: idque,
Quod dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quòd, ut rerum sola es tutela mearum,
Ad te non parvi venit honoris onus.
Quod nunquam vox est de te mea muta, tuique
Judiciis debes esse superba viri.

AGnoscis ipsa, ô uxor mihi charior meipso, quantam gloriam libelli nostri tibi pepererint. Fieri poterit ut fortuna multùm deroget auctori, tu tamen celebris eris meo ingenio. Et quamdiu legar, laus tua simul legetur mecum; neque tota potes venire in busta tristia. Et cùm possis videri lugenda clade mariti, reperies nonnullas, quæ cupiant esse quod es: quæ, cum sis in parte nostrorum malorum, dicant te beatam, & tibi æmulentur. Ego non præbuissem tibi plura præbendo opes. Umbra locupletis nihil feret ad manes suos. Præbui munus æterna laudis; & habes illud donum, quo nihil potui præbere majus. Adde, quòd, ut sola es præsidium rerum mearum, accedis tibi onus non exigua gloriâ. Debes gloriari arbitrio tui mariti, quod nunquam vox mea silet de te.

NOTÆ.

4. *Ferere.* | *Qua ab omnibus laudaberis, sicuti ego te laudavi.*
8. *Quod es.* | Ut pariter laudibus eveherentur.
11. *Non ego.* | Meritò suspectum distichon.
18. *Superba.* | *Bene de te sentiens:* quæ voluptas est non parva. In bonam partem posita est illa vox.

Quæ

Qua ne cui liceat dicere vana, perseverato, & custodito simul & me, & tuam fidem. Nam tua probitas stetit sine turpi crimine, dum floruimus, & laus famæ fuit inculpata. Eadem est nunc facta sibi æqualis nostrâ ruinâ. Virtus tua hic statuat opus conspicuum. Pronum est esse bonam, ubi quod prohibeat esse, longè est; & conjux nihil habet quod repugnet officio. Non fugere tempestatem, cum Deus intonuit, illud denique pietas, illud amor conjugalis. Rara quidem virtus, quam fortuna non regat, quæ stet firmo pede, cum illa recedit. Si qua tamen ipsa sibi merces præmii quæsiti, atque difficilis adest in rebus parùm secundis; quanquam recenseas empora, per nulla secula oblivioni traditur, & loca mirantur, quà iter orbis apertum est. Vides, ut fides Penelopæa gloriosa longo seculo permaneat nomen immortale? Vides, ut conjux Admeti, ut Hectoris laudetur, atque Iphias non veritа se immittere in pyras ardentes?

Quæ ne quis possit temeraria dicere, perstа:
Et pariter serva meque piamque fidem.
Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
Et famæ probitas irreprehensa fuit.
Par eadem nostrâ nunc est sibi facta ruinâ.
Conspicuum virtus hîc tua ponat opus.
Esse bonam facile est, ubi, quod vetet esse, remotum [est;
Et nihil officio nupta quod obstet habet.
Cùm Deus intonuit, non se subducere nimbo,
Id demùm pietas, id socialis amor.
Rara quidem virtus, quam non fortuna gubernet;
Quæ maneat stabili, cùm fugit illa, pede:
Si qua tamen pretii sibi merces ipsa petiti,
Inque parùm lætis ardua rebus adest;
[Ut tempus numeres, per secula nulla tacetur,
Et loca mirantur, quà patet orbis iter.]
Aspicis, ut longo maneat laudabilis ævo
Nomen inextinctum Penelopæa fides?
Cernis, ut Admeti cantetur, ut Hectoris uxor,
Ausaque in accensos Iphias ire rogos?

NOTÆ.

20. *Meque piamque.* | Virtus ergo maxima, Ethnici hominis judicio, cum alieno commodo est conjuncta. Quod discere si vellent plerique Christiani, & sese ex factis suis excutere, tam expediti in damnandis illis non essent, quamdiu verbis, non rebus, sese Christo mancipari volunt.

21. *Stetimus.* | *In urbe floruimus.*

23. *Par.* | Quæ in adversis, sicuti olim in prosperis, emicuit.

24. *Conspicuum.* | Ex constantiâ verò, cùm præsertim adversa ingruunt, virtuti fulgor novissimus.

25. *Facile.* | Atque adeò vulgare; ut Poetæ uxori ejus adversis famam sibi conciliare non vulgarem sit reliquum.

27. *Cùm Deus.* | Hæc est res omnibus altiori meditatione digna.

29. *Rara.* | Quo enim se fortuna, eò & favor hominum inclinat: quia *scilicet*, pauci virtuti student.

31. *Ipsa.* | Mercedem ampliorem nunquam vel cogitando invenire quisquam possit, quam Bene fecisse, & sui Bene merentis, Deoque placentis conscium esse. Cæterùm ita rem sese habere vix millesimus ex iis quas videmus hominum larvis odorari possit; in tantùm sunt quisquiliis occæcati, & procul à se Deoque projecti.

32. *Ardua.* | Celsa atque erecta, neque ad fortunam inclinata.

33. *Nulla tacetur.* | Quippe intaminatis fulget honoribus; ut locutus est Flaccus.

36. *Penelopæa.* | Penelopes quippe illibata in Ulyssem mansit fides, quanquam per viginti annorum spatium desideraretur.

37. *Admeti.* | Alcestis *scil.* quam paulò antè vidimus mortem pro marito oppetentem.

Hectoris. | Andromache est, Eetionis Thebarum, in Ciliciâ, regis filiâ, Hectori suo fidissimâ.

38. *Iphias.* | Evadnen dicit, Iphidis filiam, quam suprà in Capanei mariti rogum sese injicientem habuimus.

Ut vivat famâ conjux Phylaceïa, cujus
Iliacam celeri vir pede preſſit humum ?
Nil opus eſt letho pro me, ſed amore fideque.
Non ex difficili fama petenda tibi eſt.
Nec te credideris, quia non facis, iſta moneri.
Vela damus, quamvis remige puppis eat.
Qui monet, ut facias, quod jam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.

Ut Uxor Phylaceïa, cujus maritus calcavit terram Trojanam veloci pede, ſit celebris ? Nihil opus eſt morte mei causâ, ſed amore & fide. Laus non eſt tibi invenienda ex arduo. Neque exiſtimaveris te perduci ad iſta, quod non præſtes. Addimus carbaſa, quanquam navis currat remige. Qui hortatur ut agas quod jam agis, ille hortando probat, & celebrat facta ſuâ admonitione.

NOTÆ.

39. *Conjux.* | Laodamiam intellige Proteſilai uxorem ; cui à Proteſilai avo Phylace, aut eiſdem nominis urbe in Phthioticâ Theſſaliæ regione, illud datum nomen. Quemadmodum autem in defuncti mariti amplexu obierit ſuprà dictum.

40. *Celeri.* | Nimium quidem, cum eâ causâ, quoque primus terram tetigiſſet Iliacam, ex fati præſcripto, mactatus ſit.

41. *Letho.* | Quod aliæ, Alceſtis putà, Evadne, Laodamia, conjugali amore quæſivêrunt.

44. *Quamvis.* | Hoc eſt, *Ex tete officio tuo fungaris.*

FINIS.

4 DE 65

INDEX

VOCABULORUM OMNIUM,

QUÆ

In *OVIDII NASONIS* TRISTIBUS continentur, exceptis illis, quæ ſæpiſſimè occurrunt.

Prior Numerus Paginam, poſterior Verſum indicat.

A.

ABducere 91,17.
abducis 136, 5.
abducta 104, 9.
abeat 57, 7.
aberat 12, 12.
abeſſe 10,26. 20,10. 24,16. 30, 4. 92,6. 100,4. 114,22. 148, 8. 169,4.
abeſt 3,17. 23,10.44,10. 52,18. 56,2.69,14. 75,23.86,16.96, 4,6. 123,27,28. 138,16. 143, 6. 145,18. 169,18.
abeunt 43, 3.
abeuntis 14, 17.
abfuit 117, 29.
abjectus 160, 3.
abierunt 26, 17.
abire 66,8. 168,10. 173,6.
abit 28,6. 113,8.
abitura 78, 4.
ablatum 24,17.
ablatus 119, 17.
abnuerim 165, 26.
abrogat 47, 26.
abrumpi 14, 12.
abſens 78,1. 142,25. 150,15.
abſentem 15,13. 70,1.
abſentia 142,25.
abſim 76,10. 81,19.
abſit 156,10.
abſtulit 10,27. 41,19.
abſtinuiſſe 30, 8.
abſumimus 170, 23.
abſumus 150, 5.
abſunt, 75,17 123,27.
abſynthia 172,1.
abunde 24,10,
Abydenâ 32,16.
abſyrti 87, 6.
Acathoï 33, 9.
acerbi 142, 1.
accedam 14, 22.
accedat 54, 10.
accede 142,17.
accedit 27, 3.
accedunt 42, 15. 123, 22. 141, 12.
accenſos 174, 20.
accepi 65,2. 77,15.
accepit 66,14.
accepta 42, 7.
accepto 162, 15.
acceptum 38, 4.
acceſſurus 161, 17.
acciderint 19, 22.
accipe 72,25. 131,2. 172,13.
accipere 26, 8.
accipiat 27, 14. 107, 4.
accipiemus 8, 22.
accipiter 4, 22.
accipit 106, 28. 122,4.
Accius 52, 1.
accuſem 171, 15.
acer 130 11.
acerbis 21, 13.
acerbos 161, 5.
Achille 28,21. 78,21.
Achillem 55, 3.
Achilleo 5, 18.
Achilleos 5,18. 74,14. 153,9.
Achilles 104,9. 139,23.
Acontius 91, 25.
acrius 12, 9.
acta 10,25. 49,8. 50,15. 104, 20. 129,2. 135,4.
Actæon 41, 15.
acto 135, 21.
Actoridæ 28, 21.
Adamanta 122, 14.
Adamas 128, 7.
adamâſſet 74, 13.
adapertile 93, 25.
adde 20,21. 42,21. 137,2. 165, 27. 169,7. 173,15.
addebat 114,18.
addiderat 134,18.
addnctâ 108,5.
ademit 167, 5.
adempta 44, 24.
adempti 89, 1.
ademptum 3,1. 118,1. 134,19.
adeò 38,24. 50,11. 59,20. 66,17. 80,5. 81, 13. 128, 7. 154, 7.

160, 3. 164, 5. 170, 3.
adeptas 127, 5.
aderant 133, 4.
aderat 11, 13.
ades 66, 18.
adeſſe 7, 12. 8, 26. 29, 2. 45, 12. 76, 10. 133, 4.
adeſt 8, 14. 58, 10. 69, 19. 70, 14. 98, 2. 101, 24. 123, 29. 170, 16
adeſte 33, 16.
adeunda 16, 16. 26, 20. 66, 10. 91, 28.
additur 155, 4.
adfirmo 70, 11.
adfuit 131, 11. 167, 7.
adhuc 21, 6. 24, 10. 29, 6. 39, 31. 75, 7. 89, 1. 109, 19. 130, 11. 167, 15.
adi 5, 14.
adiit 124, 1.
adjice 65, 13.
adjicerem 150, 17.
adimente 42, 15.
adire 5, 4, 13. 25, 12. 77, 8. 148, 14.
adiſſet 18, 16.
adjuvi 39, 28.
Admeti 174, 19.
admiror 28, 13.
admiſſi 169, 4.
admiſſo 79, 14.
admittitur 153, 13.
admoneantque 24, 54.
admoniti 128, 13.
admonito 113, 8.
admonitu 81, 12. 145, 16.
admonitus 2, 17.
adnare 96, 21.
adoranti 48, 11.
adoravi 13, 5.
adſcitus 26, 16.
adſit 145, 22. 149, 9.
adſpiceres 12, 13.
adſpicias 8, 9.
adſpiciat 10, 22.
adſpicies 6, 5.
adſtat 86, 20.
adſtricto 44, 18. 75, 10.
adveniat 33, 11.
adventu 99, 4.
adverſas 168, 5.
adverſi 105, 18.
adverſis 10, 11. 28, 18. 101, 15. 105, 25. 142, 7. 148, 18. 151, 15.
adverſo 104, 2.
advertere 45, 19.
advertite 10, 17.
adulter 59, 7.
adulrera 52, 13.
adulteria 59, 22.
adulterii 45, 8.
adulterium 55, 22.
advolat 165, 4.
aduſta 129, 14.
æde 48, 9, 17.
Ægæas 34, 8.
æger 69, 2, 3. 171, 3.
Ægiden 148, 6.
ægra 86, 17. 113, 7. 123, 25. 141, 7.
ægraque 67, 16.
ægrè 77, 2. 165, 1.
ægræ 86, 9.
ægro 69, 9, 123, 25. 153, 11.
Ægyſthi 53, 20.
Æmathii 78, 23.
Æneadum 47, 9, 10.
Æneam 7, 7.
Æneidos 60, 11.
Æoliæ 32, 3.
Æolus 16, 15.
æqua 7, 6. 95, 4. 104, 19.
æqualis 42, 36.
æquantem 128, 14.
æquârint 152, 8.
æquato 91, 5.
æquè 42, 31. 86, 18.
æquet 90, 2. 121, 11.
æquor 10, 4. 16, 1. 35, 19. 89, 3.
æquora 9, 15. 16, 3. 31, 8. 31, 12. 42, 35. 118, 13.
æquore 8, 7. 25, 1. 41, 9. 94, 11. 115, 9. 160, 13.
æquoreaſque 15, 16.
æquoreis 9, 12. 155, 4.
æquoreos 26, 17.
æquos 121, 9.
æquum 159, 9.
æquus 3, 19. 101, 13.
Aer 8, 9.
aera 39, 4. 142, 6.
ære 19, 25. 139, 21.
Æropen 53, 15.
ærumna 123, 7.
æſtimet 101, 11.
æſtu 106, 1.
æſtus 113, 11.
ætas 38, 20. 126, 3, 13. 162, 7.
ætatis 132, 19.
æterna 141, 15.
æternum 14, 1. 65, 10. 146, 3.
æther 143, 1.
æthere 19, 19.
æthereamque 112, 5.
æthereas 145, 3.
æthereo 9, 2.
Ætnæ 143, 25.
ævo 26, 7. 41, 21. 63, 7. 132, 3. 133, 5. 174, 17.
affecto 69, 14.
affectu 121, 14.
affectum 113, 18.
affectuſque 156, 8.
afferat 79, 14.
afferre 81, 13, 123, 11.
affirmat 148, 23.
afflictumque *ibid.*
agam 2, 12. 78, 8, 82, 6. 142, 19. 155, 7.
Agamemnone 154, 9.
agant 149, 15.
agas 92, 2.
agât 47, 11. 88, 5.
age 64, 17.
agerêre 27, 2.
ager 169, 10.
aget 52, 5.
aggemit 16, 18.
aggere 87, 13.
agi 8, 26. 10, 12.
agis 70, 10, 11.
agit 96, 20. 106, 26. 150, 18.
agitante 53, 9.
agitantibus 42, 35.
agitaret 74, 7.
agitatum 35, 19.
agitatus 20, 15.
agitur 168, 5.
agminibus, 19, 2.
agna 4, 24. 33, 13. 92, 12.
agnoſcat 121, 16.
ago 136, 18. 156, 24.
agros 88, 11. 91, 9.
ah 13, 15, 17. 14, 19. 40, 13. 117, 26. 160, 11. 166, 5.
aheni 170, 9.
ait, 57, 1. 64, 23. 87, 12. 88, 4.
alarque 101, 21.
alas 74, 7.
alba 98. 12. 126, 2. 149, 12.
albus 79, 14.
alea 57, 23.
ales 85, 16. 138, 5.
Alexandri 10, 7.
alicui 124, 7.
aliena 27, 1. 70, 3. 114, 27.
alienis 47, 1.
alii 26, 9. 40, 9. 44, 15. 58. 11. 60, 7. 91, 9. 148, 13.
aliis 57, 23. 58, 15. 62, 10. 75, 20. 91, 2. 109, 11, 12. 143, 7. 167, 9.
alimenta 161, 1.
alio 118, 5.
aliqua 45, 9. 59, 13. 88, 4. 154, 1. 171, 7.
aliquæ 96, 21.
aliquas 173, 8.
aliquem 3, 1. 97, 6.

aliquid 9, 9, 11. 79,5. 99, 9. 102,1. 134,25. 139,27. 165, 25.
aliquis 29,9. 70,7. 83,23. 92, 19. 146,11. 148,16.
aliquo 6,20. 13,15. 60,2.
aliquod 7,11. 22,2. 29,7.
alis 43,21. 90,29.
alit 142. 5.
aliter 12,3. 14,11. 141,10.
aliud 8, 23.
aliam 159, 4.
alium 81, 19.
alius 58, 13.
allevor 86, 15.
alloquar 76, 6.
alloquii 25, 18.
alloquiis 120, 3.
alloquio 17, 4.
alloquor 12,7. 76,6. 142,25.
alma 47, 10.
alta 4,15. 11,4. 12, 20,25. 25, 1. 33,6. 143,26.
altam 145, 19.
altaque 108, 3.
altæ 117, 18.
altas 90, 1.
altè 74, 9.
alter 7, 4. 12,8. 28,17. 58,17. 80,3. 114,20. 118,2. 119,6. 152,3.
altera 6,2. 33, 17, 18. 45, 7. 66,9. 89,15. 112, 1,2. 134, 18.
alterius 45,4. 69,2. 119,6.
alterna 66, 1.
alternâ 150, 26.
alterno 64, 3.
alternos 65,20. 82,10.
altior 105, 14.
alto 14,9. 74,5. 87,11. 88,17.
altos 91, 24.
altus 43,28. 71,15.
aluit 141, 13.
ama 75, 8.
amabo 117, 7.
amans 59,13. 105,3.
amant 43, 6.
amara 142, 9.
amare 6,10. 49,16. 52,7. 63,4. 13, 16.
amaris 93, 11.
Amaryllidis 60, 15.
amisset 53, 15.
amisti 72, 13.
amat 19,12. 28,18. 113,6. 121, 14.
amata 21,2. 54,4. 65,6. 133,2.
amator 48, 5.
amavit 28,18. 76,8.
ambiguis 8,18. 161,3.
ambitionis 132,24.
ambitiosa 28,10. 114,28. 156, 14.
ambo 74,10. 134,21.
ambobus, 154,14.
amborum 131,11.
amenti 70,4.
ames 6, 14.
ametque 150, 15.
amica 70, 28.
amice 18,4. 29,12. 63,2. 80,14. 125,12. 156,8,12. 168,3.
amici 19,5. 30,13. 75,25. 153, 3. 163,11. 166,1. 172,3.
amicis 80, 7.
amicitiæ 25,15. 77,1,6. 80,1. 121,8. 133,14.
amicitias 75, 6.
amico 18,13. 28,23. 73,3.
amicorum 108, 7.
amicos 12,7. 21,15. 27,11. 76, 7. 162,21.
amicum 18, 15. 28,15. 75,3. 148,21. 154,11.
amicus 28,2. 40,17. 69,12. 117, 11.
amisi 71, 7.
amissa 68, 6. 104,12. 162,6.
amissas 28, 2.
amisso, 113, 20.
amne 90,11, 104,2.
amnes 109, 25.
amo 104, 24, 105,6.
amœna 142, 3.
amomi 72, 7.
amor 18, 2. 43.10. 53, 13, 18. 60,14. 80,6. 86,23. 113, 14. 114,18. 169,24.
amore 3,27. 13,13. 26,12. 50, 20. 52,4,11. 53,8,12. 175,3.
amorem 52,17. 75,23.
amores 52,3. 55,21.
amoris 4,13. 18,17. 52,6. 59, 6. 119,1. 138,16.
amorum 72,11. 131,1. 156,7,8.
amplectar 14, 5.
amplexibus 112, 5,
amplius 14,6. 26,7. 99,10. 170, 11.
ampli 85, 5.
an 4,15. 5,9. 11,5. 37,4. 59,25. 65, 6,7,8. 107,8. 141,6. 145, 1. 168,9. 170,5.
anceps 76, 5.
Anchiali 33, 6.
Anchises 49, 1.
anchora 87,12. 142,22.
ancillæ 104, 8,
angue 124,14. 141,14. 147,12.
anguineis 124, 12,
angulus 12, 16.
anguſtæ 90, 26,
anguſtas 32, 15.
anguſtior 90, 11.
anguſtos 164, 8.
anhelanti 106, 22.
anima 120. 3.
animæ 18,6. 70,26. 71,13.
animam 8,21. 16,25.
animi 5,20, 22,18. 26.10. 40,2. 51,17. 61,16. 66,5. 80,7. 141,8
animique 34, 9.
animo 3,13. 12,5. 13.20. 14,8. 18,9. 75, 18. 76, 10. 116, 3. 122,6. 127,15. 169,23.
animoque 43, 9.
animoſus 122, 3.
animum 39, 23. 50, 6. 61, 11. 140,17. 159,1.
animus 11.3. 66,13.
annales 47, 7.
anni 126, 3.
annis 20,1. 83, 3, 19. 117, 13. 127.7. 132,13. 135,5. 141, 13.
anno 149,11. 161,18.
annos 22,9. 43,11. 70,13. 75, 5. 98,3. 126,14. 132,17. 134, 13. 150,16.
annoſa 141, 11.
annuerimque 165,26.
annumerare 42,6. 147,20.
annus 149, 5. 164,6.
annuus 149, 5.
Anſer 56, 3.
ante 5,14. 13.7. 14,25. 22,15. 31, 6. 48, 16, 57, 12. 60,16. 67,10. 75, 19,21. 76.3. 86, 19. 96,19. 101, 11,17. 104, 19. 109, 9. 119, 4. 123, 19. 131, 10. 132, 16. 134, 22. 139,8. 141,3. 141,8. 147,6. 154,4. 169,8,15.
antenna 73, 9.
antennas 170, 2.
antiqua 83, 20.
antiquaque 107, 1.
antiquas 135, 6.
antiqui 64.22. 169.18.
antiquis 95,2. 118,12.
antiquius 87, 5,
antiquos 127. 8.
antiſtes 100. 1.
antro 140, 1.
anyti 168, 12.
Aoniæ 133, 1.
aperire 120, 5.
aperta 68, 8.
aperto 147, 9.
apertos 6, 7.
apes 154, 22.
apis 148, 10.

Apolline

Apolline 149, 19.
Apollinea 69, 10.
Apollinis 33, 5.
Apollo 7, 5.
appares 116.10.
apparet 115, 12.
applicuiſſe 87, 10.
appone 101, 9.
appoſita 65, 3.
apta 11, 15. 13, 18. 23, 4. 51, 18. 69,9. 132,23.
aptaque 82, 10.
aptæ 12, 2.
aptior 138, 11, 12.
aptos 132,11.
aptus 50, 11.
apud 56,1. 78,21.
aqua 35, 6, 12. 68, 4. 96, 12. 104,4. 118,16. 121,6.
aquæ 7,14. 83,2. 85,7. 90,10, 26. 96, 18. 107,12. 141,20. 142,8. 167,18.
aquarum 8, 5.
aquas 8,22. 15,16. 18,16. 25, 4. 32,2,12. 33,18. 38,12. 74, 2,8. 87, 8. 90, 22, 32. 91,4. 96,26. 112,4. 145,8. 147,10. 154,28.
Aquilone 35, 5.
Aquilonibus 91, 5.
Aquilonis 90, 1.
aquis 5, 2,8. 26,18. 31,8. 34,4. 35,2. 39,4. 44,14. 60,6. 69, 7. 89,8. 90,14. 127,4. 129,2. 143,24. 155,4. 167,4.
ara 98,13. 99,5. 118,20. 120, 2. 142,24. 150,25. 153,14.
aram 119,3. 142,23.
araque 150, 1.
arârit 90,26. 150,1.
arat 165, 8.
aratri 122, 1, 13.
aratro 25,3. 169,9.
aratur 50, 7.
arbiter 142, 27.
arbitrii 117, 8.
arbitrio 145, 2.
arbor 65, 4. 96,5,6.
arbore 74, 15. 91,27. 96,5.
arce 4,18. 73,6. 85,4.
arcem 110,17. 112,5.
arcent 90,3. 159,11.
arces 33, 5. 93, 3. 145,3. 151, 19.
arcto 8,15, 60,9. 89,11. 151,5.
Arctos 13,12.
arcum 156, 1.
arcus 46, 1. 101,22. 106, 21.
ardens 109, 19.
ardet 96, 13.
ardor 3, 28.
ardua 115,6. 174,14.
area 115,16. 123,1.
arena 16,4. 48,2. 106,20. 123, 13.
arenam 38,11. 130,11.
arenas 105,25. 138,25, 152,3. 154,27.
Argo 56, 7.
Argolicâ 5, 1.
Argolici 28, 19.
Argolicis 49, 19.
arguiturque 115, 12.
arguor 45,8. 50,7.
argutis 163, 1.
arida 101, 20.
ariſtas 106,1. 122,11.
Ariſtiden 56, 11.
Ariſtides 55, 5,6.
arma 4,27. 19,14. 39, 14, 20. 45, 22. 60, 12. 101,22. 106, 16. 109, 18. 110, 8. 127, 8. 129, 8. 132, 4. 135, 18. 143, 22. 165,8. 170,14.
Armenius 46, 1.
armiferæ 131, 13.
armis 19,11. 20,15. 49,19. 55, 13. 64,25. 96,9. 123,15. 135, 23. 144,11.
ars 8,18. 115,9,10. 170,30.
arſuros 107, 16.
arte 16,10. 38,2. 46,14,25. 49, 5. 55, 16. 57, 2, 14. 69, 10. 132,2. 138,21. 153,8.
artes 29,9. 30,5. 51,5. 57,23. 83,18. 93,22.
artibus 30,7. 47,1. 100,6. 170, 10.
artifici 59,30. 100,6.
artis 35,8. 153,12.
artus 86,9. 88,15. 96,12.
ariva 20,24. 143,11.
arundineo 104, 6.
arundine 154, 21.
Aſiæ 10 6.
aſper 66, 15.
aſpera 106, 15.
aſpexi 83, 3,
aſpice 147,3. 150,21.
aſpicere 91, 27.
aſpicerem 85, 8.
aſpiciare 65, 22.
aſpicias 61, 15.
aſpiciens 145, 17.
aſpicio 35, 9.
aſpicis 27,13. 43,25. 65,19,20. 73,11. 93,25. 174,17.
aſpicite 112, 7.
aſpicitur 117, 6.
aſſiduè 20,15. 59,7.
aſſiduis 140,17.
aſſiduo 67,8. 169,9.
aſſilientia 31, 7.
aſſimilare 22, 12.
aſſimilemque 22, 11.
aſſueſcunt 59, 12.
aſſueta 43, 19.
aſſuetudine 22, 11.
aſſuetum 149, 5.
aſſuetus 20, 16.
aſſuevimus 69, 7.
Athenas 10, 5.
atra 151, 2.
atria 66, 12.
atrox 52, 1.
attamen 12,28. 42,22.
attenuare 122, 18.
attenuâſſe 104, 10.
Attica 148, 10.
attigerit 35,11. 47,5.
attigero 35, 11.
attonito 88,2. 145,2.
attonitum 17, 3.
attonitus 148, 17.
avara 133, 13.
aucta 123, 8.
auctor 13,3. 60,11. 117,12.
auctori 55, 3. 72,18. 117,20. 140,8.
auctoris 30,8. 32,13. 66,13.
auctos 39, 13.
audaces 16,2. 47,16.
audacia 88, 1.
audeat 165, 7.
audet 4,23. 42,5. 50,10. 156,21.
audiar 130, 5.
audiat 3, 3.
audieris 7?,1.
audiero 111, 10.
audis 118, 17.
audîſti 145, 15.
audit 156, 8.
àuditis 94, 12.
auditos 97, 9.
avelli 14, 19.
avenis 165, 9.
averſos 13,9. 53,16.
avertis 114, 10.
aves 27,14. 165,3.
aufert 164, 7.
augurium 29,15. 64.28.
auguror 61,24. 123,22.
auguſta 4, 17.
auguſtas 65, 4.
Auguſte 59, 1?.
Auguſti 10, 30,
auguſtior 48, 7.
Auguſto 118, 9.
Auguſtum 85, 13.
Avi 121, 18.
avidæ 35, 17.

avidi 4,24.
avido 94,10.
avidos 71,14.
avidus 10,3.
avis 95,8. 142,6.
avitis 116,1.
avito 114,5
avos 57,24.
aura 5,9. 16,20,29,6. 74,1. 85,7. 89,7. 150,21. 154,3. 170,2,
auræ 86,7.
auram 31,3. 71,15.
auras 16,15. 18,7. 90,27. 114,1. 162,11.
aurem 170,15.
aures 59,11. 83,11. 133,11. 135,25
auribus 51,18. 77,14. 101,24. 107,4. 111,6.
aurigam 16 14.
auro 23,7.
aurum 18,21.
auſa 87,16. 174,20.
auſaque 174,20.
auſim 36,1.
Auſonia 133,12.
Auſoniæ 142,28. 159,23.
Auſoniam 62,3.
Auſoniámque 151,6,
Auſonias 38,17.
Auſonio 44,21.
Auſonios 10,19.
Auſoniumque 43,21.
auſpicium 43,24.
Auſter 35,2.
Auſtris 33,3.
auſura 87,16.
auſus 17,4.
Automedontis 153,10.
autumnum 86,12. 106,2.
avum 134,16.
auxilio 15,14.
Axe 9,2. 13,12. 44,12. 67,2. 80,12. 112,3. 113,16. 118,18. 143,14.
Axenus 118,12.

B.

BAcchatur 8,15.
Bacche 33,8. 144,2. 146,8.
Bacchica 23,2.
Bacchis 105,11. 145,21.
bacculo 104,5.
barba 90,6. 133,20. 156,4.
barbara 35,17. 45,2. 60,4. 64,10. 70,30. 90,18. 92,7. 119,8,16. 142,11. 143,17. 159,14,22. 165,12.
barbariæ 87,2. 170,17.
barbarie 89,4.
barbariem 139,14.
barbariemque 101,14. 104,6.
barbariora 140,12.
Barbarus 66,2. 91,6. 106,26. 156,6. 165,14.
Baſſus 133,9.
Baſternæ 44,20.
Battiades
Battiade 52,9.
Battis 21,2.
beatis 154,13.
beatum 96,15.
Belides 66,2.
bella 43,23,26. 52. 60,7. 89,8,96,8. 165,10.
bellaque 35,18. 46,4,10.
bellatrix 20,18. 50,1.
belligeris 92,13.
bello 93,7.
bellua 122,8.
bellum 39,15.
bene 8,27. 18,3. 24,3. 30,14. 31,3. 44,25. 70,19. 74,11. 95,3. 112,7. 142,15. 149,4. 154,3. 162,9. 170,3. 156,19. 170,5.
Beſſoſque 106,11.
biberem 105,17.
bibi 75,2. 77,14.
bibit 145,8.
bibunt 90,8.
bima
bimarem 34,5.
binaque 86,18.
bipenniferi 146,1.
bis 8,28. 104,12. 123,1,2. 124,1. 134,15. 145,10.
Biſtonias 33,18.
Biſtonios 32,11.
biſve 133,20.
blandi 57,17.
blando 13,13.
bona 2,20. 29,10. 99,8. 110,2. 116,9, 149,10.
bonâ 5,15. 21,14.
bonam
bonas 83,18. 99,2.
bonæ 22,10. 80,16. 115,4.
bone 146,19.
boni 107,20. 110,24.
bonis 22,18. 108,11. 115,11. 118,22.
bonitate 121,11.
bono 117,2.
Boreâ 92,8.
Boreas 8,15. 89,11,14. 90,29.
Boreo 128,3.
Boſphorioque 48,18.
Boſphorus 75,11.
bovem 93,20,21.
boves 90,18. 149,2.
bovis 93,28. 139,22.
bracca 165,18.
braccis 90,3. 159,11.
brachia 71,3. 104,4. 123,14.
brachiaque 77,15.
breve 111,2. 134,10. 163,15.
brevi 20,1.
breviora 165,30.
brevique
brevis 32,9, 143,10. 155,9.
bruma 164,8.
brumæ 124,1.
brumali 35,25.
bubulcus 96,20.
bubolicis 60,16.
Buſiride 93,19.
beſta 93,6.
Byzantia 33,1.

C.

CAcumen 96,2.
cadat 127,5.
cadens 11,4.
cadente 12,10.
cadentem 9,9.
cadentes 75,1, 77,13.
cadentibus 70,25.
cadet 33,13. 168,13.
cadit 42,34. 74,3,4. 91,15. 106,28.
caduca 65,9.
caducus 161,7.
cæca 81,14.
cæcæ 53,7.
cæcis 154. 15.
cæde 72,10. 87,6. 118,20.
cædes 35,18.
cædis 109,26.
cærulei 16,23.
cæruleis 35,26.
cæruleos 90,13.
Cæſar 9,22. 10,21. 14,24. 19,12. 28,19. 38,2,17,21. 45,5. 46,4. 50,3. 61,5,14. 66,16,18. 96,17. 108,8. 110,9. 117,1. 120,8. 129,11. 152,7. 167,13.
Cæſare 11,2. 46,4. 105,24. 142 18. 155,10. 162,21.
Cæſereamque 4,16.
Cæſareo 108,9.
Cæſareum 79,4. 146.8. 167,10.
Cæſaribus 45,2. 108,1.
Cæſaribuſque 11,2.
Cæſaris 7,3. 9,17. 14,23. 42,10. 50,15. 64,19. 86,23. 92,17,18.

18. 94,24. 97,10. 98,11. 139,9. 162,11. 166,6.
cætera 6,7. 19,6. 75,8. 101,2. 105,24. 113,3. 150,14. 150, 24.
calcas 160,12.
calcavimus 90,23.
calculus 58,6.
calent 105,13.
calentes 110,15.
callida 58,8.
Calliope 61,2.
calui 55,23.
campi 125,8.
campis 106,26.
campos 32,11. 91,27.
canam 61,16. 138,20. 139,13.
canas 122,12.
candida 2,2. 7,13. 65,24. 89, 10. 90,6. 155,6.
candidaque 108,5.
candide 35,21. 136,18.
candidiore 40,16. 74,20.
candidus 42,28. 61,19. 150,6.
candor 57,19. 80,7. 116,4.
candore 146,15.
candoris 216,3.
cane 130,13.
canem 125,2. 162,5.
canemus 46,23.
canenda 50,4.
canendo 104,11.
canenti 143,16,
canerem 162,3.
canes 58,2. 124,13.
canet 110,14.
canibus 41,16.
canis 82,12.
canit 58,13.
canitiem 106,18.
canities 135,5.
cantantis 104,7.
cantat 124,1. 165,9.
cantata 55,19. 133,21.
cantet 103,5.
cantetur 174,19.
canumque 13,19.
canunt 40,10. 58,2 60,8. 167, 14.
Capaneus 114,23.
capax 39,6.
caperetur 12,18.
Capharea 5,1.
Caphaream 156,22.
capi 44,26.
capiant 122,10.
capias 161,9.
capiet 111,3.
capilli 90,5.
capillis 13,7.
capillos 60,5. 71,5.
capit 8,13. 14,21. 78,16.
capitisque 106,9.
Capitolia 12,21.
capitur 40,12.
capta 91,15. 109,8,24.
captaque 46,2.
captat 21,10.
captatur 140,15.
captiva 109,9.
captus 106,27.
caput 4,18. 9,28. 11,4. 25,1. 29,9. 39,14. 41,12. 68,10. 70,29. 79,4. 88,14. 97,12. 121,5. 148,25. 171,10.
cara 11,11. 13,25. 23,8. 92,15.
carbasa 10,19.
carbonibus 93,27.
carceribus 169,12.
carceris 163,7.
care 5,5. 73,1. 78,1.
caream 84,7.
careant 27,4.
careas 4,7.
careat 116,4. 172,2.
caremus 166,1.
carendum 20,25.
carens 71,15.
carent 118,6. 126,10.
carentis 29,7.
careo 92,16. 123,1.
carere 129,12. 132,18. 166,3.
caret 8,29. 161,12. 167,4. 171,2.
cariem 169,13,
carina 16,8. 32,8, 34,6.
carinæ 57,21. 96,21.
caris 80,7.
carisque 126,11.
carmen 24,10,27. 30,9. 45,3. 47,23. 56,1. 101,15. 104, 24. 107,19. 132,11. 137,5. 146,19.
carmina 3,2, 13, 15. 4,1,9. 6,16. 22,13. 24,1. 35,4. 37, 5. 38,18. 40,15. 45,16. 50, 19. 56,10. 59,1. 64,3. 66, 22. 82,12. 100,5,14. 101, 4,23. 107,3,16. 133,12,19. 138,9,17. 139,10. 156,11, 18. 167,14. 169,21. 170, 5.
carminaque 60,19.
carmine 23,11. 40,23. 46,24. 47,3. 49,20. 51,13. 61,17. 64, 2. 76,2. 104,24. 116,14. 120, 15. 135,24. 136,17. 137,4. 138,23. 168,3. 170,22.
carminibus 3,17. 22,20. 40,3. 160,1. 162,2,
carminibusque 134,4.
carminis 36,4. 40,6. 47,12. 139,12. 170,14.
carnifici 93,17
caro 150,13.
carpere 32,11. 126,8.
carpit 31,4. 127,6.
carpitur 65,10.
carum 78,2.
casibus 19. 15. 92,1. 128,13. 160,6.
Cassidē 31,2.
cāstæ 49,10.
castella 109,25.
castelli 165,11.
casti 113,14.
Castora 121,14.
castris 43,19.
casu 29,3. 64,9. 69,1. 81,9. 88, 6. 169,2. 170,27. 173,7.
casus 3,21. 11,7. 19,17, 26,1. 41,18. 75,22. 83,8. 105,10. 107,14. 113,29. 135,19. 138, 3. 139,18. 142,9. 146,5,147, 15. 162,15.
Catonis 56,4.
Catullo 55,19.
cava 127,3.
cave 2,19. 6,2. 172,6.
cavendo 80,17.
caves 100,4.
causa 2,20. 6,2, 22. 8,3. 13, 26. 19,13. 29,10. 39,19. 44, 15. 49,14. 65,11. 70,8. 76, 6. 79,2. 83,12. 86, 10, 16. 88,8. 113,19. 117,5. 130,10. 134,6. 135,11. 147,14. 166, 11. 170,8.
causa 93,1. 161,25.
causam 30,13. 48,1. 57,4. 65, 16. 135,1. 147,7.
causas 47,21. 55,17. 83,17, 109,13. 125,11.
causisque 26,11.
causſa
causaque 28,12.
cautus 47,19. 76,1. 96,26.
Castrius 138,5.
cecidi 77,5. 138,3. 145,13. 160, 3.
cedente 85,7.
cedit 159,9.
ceditur
Cedro 2,1. 64,5.
cedunt 96,8.
celebrant 40,9.
celebrare 100,3. 126,9. 144,9.
celebrari 117,4.
celebrasse 56,13.
celebrata 131,12.
celeres 87,14.
celeri 9,1. 91,6. 96,10. 110, 22. 175,2.
celsis 65,23.

Cenchris 31,9.
cenſibus 84,2
cenſu 120,7.
Centimanumque 124,4.
centum 40,11.
cepêre 25,11. 66,3.
cepimus 38,6.
cepiſſet 74,16.
Cerealibus 96,1.
Cerere 49,2.
ceri 148,10.
cernens 12,21.
cernere 21,12. 26,6.
cernes 110,16.
cernet 100,11.
cernimus 86,22.
cernis 92,6. 169,21. 174,19.
cernit 147,10.
cernitur 16,18.
cernunt 49,13.
certâ 112,14.
certa 112,14.161,4.
certabat 93,7.
certam 13,17.
certamina 106,15.
certè 2,10. 8,30. 9,25. 42,2. 97,4. 111,2. 117,14. 120.13.
certior 12,14. 101,28.
certius 105,6.
certo 97,6.
certum 142,27.
cervâ 128,23.
cervæ 16 ,5.
cervice 109,9.
cervicis 16,12.
cervus 92,11.
ceſpite 150,1.
ceſſantia 68,13.
ceſsâras 83,12.
ceſſaret 162,9.
ceſſat 91,22. 115,11. 130,11.
ceſſavit 124,5.
ceſſerunt 170 5.
charam 58,12.
charior 80,3. 123,28. 148,3. 173,2.
chariſſima 70,1. 75,15.
chariſſime 17,3. 29,5. 80,1.
charta 2,1. 33,26. 63,4. 170,10.
chartæ 124,7.
chartam 65,19.
Charybdis 143,23.
Chimæræ 54,1.
Chimæram 124,13.
chori 146,14.
choros 168,8.
Chryſeidos 52,15.
cibo 160,2.
cibum 9,12.
cibus 69,9. 86,12.
cicatricem 94,18.
cincta 90,5. 124,12.
cinctus 19,2. 142,12. 143,19. 169,6.
cinerem 72,21. 93,6.
cineres 170,10.
cingatur 98,13.
cingens 112,5.
cingentur 110,13.
cingit 65,4.
cingunt 89,5.
cinis 114,5
Cinna 56,3.
Cinnâque *ibid.*
circa 118,15. 164,15.
Circi 48,3.
circum 26,23. 145,17.
circumplaudêre 110,11.
circumſonor 102,3.
circumſpectu 123,26.
circumſpexerit 146,13.
circumſpice 3,21. 5,5.
circumſpicis 45,15.
circumſpicit 20,11. 21,11.
circumſtant 154,25.
circumvolet 43,21.
Circus 48,3. 130,11.
citò 70,14. 153,4.
citra 161,11.
citraque 42,13.
civem 65,13.
civiliter 86,25.
civilius 116,13.
civis 44,26. 143,6. 148,1. 167, 5.
cladis 148,13.
clam 4,9.
clamabis 71,4.
clamor 14,15.
clamore 76,27.
clara 41,22. 173,4.
claram 10,7.
Clario 21,1.
clarus 133,9.
claſſe 5,1.
clauda 64,3.
claudant 167,15.
claudunt 80,16.
clavi 132,21.
clavo 132,15.
clauſa 66,19.
clauſaque 101,26.
clauſas 57,12. 68,14.
clauſis 185,5.
clementia 42,11. 78,23. 118, 9. 128,1. 129,3. 147,19.
clypeum 12,27.
coacta 129,8. 132,21.
coegi 127,23.
Cœlebs 43,13.
Cœleſtia 39,25. 45,9. 132,5.
Cœleſtique 13,1.
Cœli 7,1. 167,15.
Cœlo 14,9. 146,4.
Cœlum 4,25. 25,3. 69,7. 85,7. 110,22. 114,3. 127,11. 143, 10.
Cœlumque 45,11.
cœpi 132,18.
cœpimus 132,19.
cœpiſti 30,14.
cœpit 40,19.
coercet 90,28.
coercuit 60,9.
coeuntia 117,27.
cogere 82,10, 169,20.
cogimur 16,2,
cogit 91,4. 140,9.
cogitur 140,4. 150,15.
cognita 19,4.29,9. 41,14. 44,2. 115,11, 116,9.
cognitiora 123,10.
cognitus 26,15. 77,9. 80,8. 98, 7. 170,4.
cognomina 110,1.
cognomine 164,13.
cognoſcerâ 37,5. 147,7.
cognoſco 106,7.
cognovit 28,19. 119,9.
cogor 159,18.
cohibent 118,11.
coiere 54,6.
coit 44,18.
coitura 141,9.
Colchi 44,13.
Colchis 87,15.
Colchide 87,12.
colere 165,7
colis 10,8.
colit 33,15.
colla 122,2. 142,20.
collaque 110,7.
collatus 94,13.
collecta 19,3.
colligis 100,5.
collo 77,15. 106,27.
collum 108,5.
coloni 87,3.
color 1,6. 86,14. 123, 23.
colore 4,7. 30,11. 65,19.
coloris 58,15.
colorum 95,7.
coluêre 133,17.
colui 133,3.
coluit 118,24.
columba 4,21.
columbæ 27,13.
columnis 66,1.
coma 43,22. 156,4. 165,16.

comas 119,8. 126,2. 135,6.
comes 22,4. 28,2,33. 38,9. 56, 3. 104,14. 119,1. 136,5.
comesque 31,10. 82,4.
comis 2,6. 15,2. 23,2. 59,20. 109,22. 124,12. 159,12.
comites 20,6. 31,5. 105,20.
comite 28,19.
comitis 12,1.
comitorque 84,9.
comitum 19,2.
comitumque 135,13.
commercia 92,9 146,7. 159, 23. 165,19.
commerui 9,19.
commiſimus 141,17.
commiſſa 41,3.
commodet 170,15.
commotus 29,10.
commune 150,25. 154,13.
communi 28,12. 117,2.
communia 109,5.
communibus 82,11.
comparat 47,16.
compede 103,5. 155,1.
compeſce 155,1.
compeſcit 76,1.
compeſcite 10,15.
compeſcitur 122,5.
compeſcuit 114,25.
compleat 43,11.
complectens 14,8.
complecterer 19,27.
complerat 134,17.
complexus 23,7. 77, 3. 119,10.
complorâſſe 15,7.
componendo 170,22.
componimus 138,21.
compoſita 58,15.
compoſito 52,4.
compoſitore 51,16.
compoſitum 101,12.
compoſui 52,3.
compoſuiſſe 58,20. 138,2.
compoſuit 55,9.
comprecor 167,16.
comprèndere 142,7. 167,9.
comprobat 175,8.
compulit 33,12.
conabar 132,10.
conantem 50,14.
conantes 90,28.
conanti 102,16.
concava 35,6.
conceſſa 143,7.
conceſſaque 46,23.
conceſſurus 39,12.
Conchas 142,3.
concidit 49,19.
conciliare 120,14.
conciliâſſe 93,22.
concipiamque 99,2.
concipit 47,25.
concitus 53,12.
concreſcit 96,19.
concreſcant 90,9.
concretas 90,16.
concubitus 55,10. 60,1.
condere 50,16.
condet 70,28.
condita 64,24. 72,8.
conditione 11,7. 79,12. 102,8.
conditor 55,2. 138,4.
coner 142,7,8. 159,4.
confer 78,13.
conferre 140,13.
confido 72,17.
confixa 91,15.
confugiam 142,24.
confugium 153,2.
confundere 52,5.
confuſa 60,21.
confuſos 77,11.
congelat 90,14.
conjectaque 106 27.
conjectura 29,15.
conjiciendus 93,21.
conjuge 42,12. 92,15. 104,12. 113,20. 114,14. 134,16. 139, 7. 150,13.
conjugis 22,10. 75,21. 85,10. 115,4. 146,4. 149,8.
conjux 8,23. 14,17. 14,20. 69, 15. 75,15. 79,10. 113,21. 134,11,14. 173,2. 175,1.
conſcendere 8,27. 85,1.
conſcia 81,10. 87,15.
conſcius 80,9. 147,17.
conſecuiſſe 88,18.
conſequor 160,2.
conſidat 10,1.
conſilio 150,25.
conſilioque 80,14.
conſilium 5,10. 18,1. 150,24.
conſiliumque 109,20. 117,30.
conſiſtere 90,21.
conſiſtunt 90,7.
conſolatus 148,21.
conſortes 146,4.
conſpecta 48,13.
conſpicerêre 22,18.
conſpiciendus 41,24.
conſpicuos 64,26.
conſpicuum 115,14. 174,6.
conſpicuumque 39,22. 135,20.
conſtans 161,6.
conſtanter 68,11. 121,7.
conſtat 87,6.
conſtiterat 119,7.
conſtitit 42,13.
conſtituere 87,4.
conſtituiſſe 33,10.
conſuete 35,24.
conſueto 70,23.
conſuevi 166,10.
Conſul 131,6.
conſule 107,20.
conſultus 151,5.
conſumatque 150,16.
conſumere 172,7.
conſurge 115,3.
contacti 76,14.
contagia 86,9. 101,1. 148,13. 150,17. 171,3.
contemplatu 159,28.
contendere 16,19.
contenta 31,5.
contenti 9,26. 75,5.
contentus 55,21. 154,27.
contigeriſque 6,4.
contigerit 33,13.
contigit 13,8. 20,24. 134,27.
contingam 2,10.
contingere 75,17. 78,11.
contingi 46,26.
contingit 155,5.
contingunt 46,9.
continuâſſe 58,10.
continuuſque 42,36.
contracta 128,11.
contrahe 74,18.
contraria 4,13. 19,13. 39,19. 46,7.
contudit 69,17.
contulit 60,12.
contumularer 7,16.
convaluere 12,6.
conveniat 48,6.
conveniens 1,6.
conveniente 64,2. 137,6.
convenit 99,6. 139,16.
converſis 25,2.
convertite 112,9.
convictu 26,11.
convictus 33,10.
conviva 52,11.
Coo 21,2.
coortos 150,21.
copia 9,24. 101,22.
copula 163,6.
cor 134,6. 161,16.
corda 67,16. 122,16.
corde 71,11. 94,10.
Corinna 133,22.
Corinthe 85,4.
cornibus 110,3.
cornua 2,2. 130,9.
corona 23,4. 146,2. 150,2.
coronæ 65,11.
coronatis 43,28.
coronis 98,13.

corpora 6,18. 8,25. 19,20. 39, 32. 53,2. 59,30. 61,10. 70, 23. 78,17. 85,8. 109,24.
corpore 14,12. 43,23. 46,6. 49,13. 57,7. 60,13. 71,13. 75,18. 86,17. 90,4. 123,21, 25. 171,3,14.
corporibus 119,2.
corporis 113,12.
corpus 9,10. 15,10. 20,13. 21, 11. 35,24. 66,13. 72,21. 77, 7. 86,19. 100,8. 114,6. 132, 23.
corque 107,11.
correxeris 171,13.
corruit 42,7.
corrumpant 150,18.
corrumpi 55,7.
cortex 73,11.
Coryton 156,1.
cothurnis 61,7.
cothurnos 53,17.
cothurnus 61,8.
creata 100,13.
creatus 131,9.
credam 124,11. 135,5.
credar 90,19. 94,12.
credas 61,1. 165,3.
crede 51,13. 74,11. 94,13. 102, 5. 112,13. 117,21. 154,26.
credendos 39,32.
credere 10,9. 50,9. 56,15. 111, 20.
crederet 87,1.
credi 162,16.
credis 73,3. 148,3.
credite 123,21.
creditur 117,6. 154,15.
credo 151,5.
creduntur 165,17.
cremasse 24.5.
cremat 9,18.
cremavi 134,3.
crescens 24.10.
crescunt 108,9.
Cressa 146,4.
crevisset 162,14.
crevit 123,8.
crimen 41,2. 46,14,24. 47,13. 53,20. 57,24. 59,6. 79,7. 81, 17. 90,26. 95,9. 117,7,11. 130,8.
crimina 2,17. 10,24. 24,9. 30, 12. 37,3. 39,29. 45,3. 51,9. 55,5. 59,16. 61,18. 93,13. 134,28. 154,2. 172,6.
crimine 9,25. 41,5. 42,8. 45,7. 48,13. 67,5. 109,1. 114,7. 134,11.
criminis 49,8. 79,10. 81,8. 104, 30.
crimen 53,18.
crinibus 15,6. 110,5.
Crœsus 84,4.
cruciat 143,15.
cruciatibus 171,5.
crucière 113,15.
cruda 92,19.
crudelia 119,11.
crudeliter 40,13. 94,5.
crudis 144,8.
cruente 119,4. 131,4. 142,13. 156,20.
cruentis 60,7.
cruentum 113,15.
cruor 35,18.
cruore 94,9. 118,17.
cruoris 9,23. 21,9. 109,26.
cubent 75,14.
cucurrit 74,2. 87,8.
cui 4,3. 8,12. 17,2. 18,3. 43, 14,24. 55,20. 57,10. 96, 16. 106,3. 123, 14, 16. 147,3. 161,14. 166,11.
cuicunque 84,3.
cuiquam 49,16.
cuique 80,11.
cuivis 93,1.
cujus 42,11. 43,8. 65,1. 88,7. 101,17,23. 109,4. 116,3,5. 120,3,7. 135,25. 147,19. 167,19. 175,1.
culpa 9,20. 13,2. 45,4. 49,17. 60,18. 116,10. 142,13. 154,1. 159,22. 161,12.
culpâ 10,6. 41,14. 147,18.
culpabere 3,9.
culpæ 94,17. 105,4. 172,5.
culpam 48,8. 79,9. 104,18. 117, 23. 166,16.
culta 22,9. 133,12.
cultior 64,6.
cultor 100,1. 145,18,
cultori 38,8.
cultoribus 144,15.
cultro 156,5.
cultu 165,18.
cultus 59,7. 117,13.
cumulant 91,24. 105,25.
cumque 20,19. 22,8. 35,19. 39, 27. 40,7. 44,15. 59,13. 61,4. 83,23. 86,21. 92,8. 109,3. 136,13. 143,13. 162,5. 164, 10. 171,9. 173,7.
cunas 93,10. 100,11. 109,8.
cuncta 5,11. 18,24. 75,18. 79,3. 122,17. 125,5. 167,6.
cunctane 26,17,18.
cuncti 9,27.
cunctis 135,11.
cunctique 77,6.
cunctos 6,6. 152,27.
cuperem 85,1.
cuperes 120,12.
cupiam 140,20.
cupidine 53,9. 120,11.
cupido 111,8.
cupidusque 21,9.
cupienda 118,22.
cupio 16,21. 75,26. 78,12. 154, 4. 170,25.
cupis 46,8.
cupit 163,10.
Cupresso 90,5,
cur 9,13. 10,20. 12,1. 37,3. 41, 13. 41, 14. 48, 17. 49, 15, 20,21. 65,3. 68,9. 103,5. 107,7. 112,11,12. 124,5,7. 138,14. 140,19. 152,4.
cura 6,14. 37,1. 58,15. 62,2. 94,22. 98,5. 107,7. 113,3. 123,27. 124,3. 142 14. 155, 12.
curâ 34,12. 87,7.
curaque 132,1.
curæ 9,15. 38,5. 101,2. 113,9. 136,4. 151,13. 170,3.
curam 115,3. 125,6.
curamque 156,23.
curas 45,14. 67,16. 104,10. 122, 18.
cur'a 132,21.
curis 140,17. 159,2. 164,10.
currere 156,22. 167,18.
curret 169,11.
curriculo 127,22.
currit 31,3.
curru 110,9.
currus 53,9. 85,1. 111,1.
cursu 31,5. 34,5.
curva 6,4. 123,5.
curve 49,16. 160,5.
custodia 101,25.
custos 15,15. 35,1. 66,1. 106, 19.
cutem 123,24.
Cyaneas 33,4.
Cyclades 34,8.
cygnêas 126,1.
cymba 5,3. 40,10. 74,2. 169, 14.
Cyzicon 32,17,18.

D.

DA 3,21. 63,2. 94,2. 140,5. 150,3.
dabas 80,10.
dabis 2,16.
dabit 25,4.
dabitur 110,18.
dabo 70,27. 139,10.
dabunt 5,10. 129,16.
dabuntque 43,5.
dabuntur 129,2.
Dædale 81,6.
Dædalus 74,7.
damna 86,18. 105,3. 113,21. 141,12.
damnâsti 42,17.
damnat 63,8.
damnatas 37,3.
damnaverit 10,23.
damnes 129,5.
damnis 27,3.
damno 50,18. 58,21.
damnosa 83,21.
damnosos 58,2.
damus 117,29.
Danaen 54,5.
Danaesque *ibid.*
dando 173,11.
dantque 43,4.
dantur 165,28.
Danubii 44,14.
Dardana 164,28.
Dardaniamque 32,13.
Dardanii 78,22.
dare 58,4. 99,7. 136,8. 156,5. 159,2. 173,14.
daret 118,1.
das 43,24, 44,7. 136,6.
dat 47,17. 57,13. 58,8. 97,16. 115,13. 169,23.
data 42,13,24. 44,16. 70,20. 97,8. 104,7. 117,20,21. 134, 10.
date 19,8.
dati 22,8.
dato 72,20.
datum 141,14.
datur 14,6. 59,14.
datura 108,12.
daturos 72,17.
Deæ 118,20,24. 119,11. 160, 10.
Deam 48,12.
Deas 53,4. 105,19.
debeat 29,2. 63,5.
debere 81,17. 168,9.
deberem 126,5. 162,5.
debes 22,7. 35,21. 154,17. 173, 18.
debet 50,9. 61,8. 74,12. 90,20. 114,22. 140,13. 142,14. 147, 15.
debilis 74,6.
debilitabit 50,14.
debita 59,24.
debitor 18,6.
debitus 43,10.
debueras 98,4. 144,16.
debuerat 170,11.
debuerim 117,7.
debuit 40,22. 70,13.
deceat 58,4.
decem 41,4. 127,19. 131,4. 132,17. 141,13.
Decembris 34,3. 59,19.
decens 83,19.
decent 23,3.
deceperit 13,1. 104,17.
deceptum 140,10.
deceptus 25,9. 59,1.
deceret 43,13.
decet 1,3. 2,4. 40,9. 42,20. 81, 14.
decies 41,4. 135,8.
decipioque 135,26.
decipiturque 104,8.
decolor 110,4.
decreto 42,17.
decurrere 74,19.
decus 65,10. 142,29.
dederas 40,26.
dedère 26,10. 28,12. 77,6. 133, 14.
dederint 173,1.
dederis 61,15. 151,6,9.
dederit 162,18.
dedi 11,2. 13,21,22,23. 39,27. 52,4. 61,2. 134,2.
dedicique 102,2.
dedicisse 170,19.
dedicit 149,10.
dedimus 61,7. 138,15.
dedisse 16,15. 44,6. 97,6.
dedissem 173,11.
deditti 18,1. 39,11. 59,19. 136, 7. 143,5.
dedit 4,14. 9,17,24. 14,26. 26, 26. 38,26. 54,2. 58,16. 59, 26. 60,10. 82,14. 106,19. 119,10. 128,12. 144,13. 162, 19. 165,30.
deducit 110,23.
deducta 3,13. 140,11.
deduxi 61,14. 83,1.
deduxit 32,3.
defendar 55,13.
defendas 2,19.
defendere 78,5. 79,9.
defendi 10,24. 30,11.
defendimur 89,7.
defendis 75,33.
defenditur 165,1,11.
defensus 78,1.
defessos 96,12.
deficiar 54,11.
deficiat 70,5.
deficiente 138,6. 172,8.
deficio 123,21.
deflere 138,5.
deflexa 55,1.
deformia 143,13.
defuit 24,18. 68,10.
degravet 145,19.
dehiscit 169,13.
dehiscunt 40,21.
Dei 2,14. 9,15. 20,26. 33,13. 39,8. 65,24. 78,10. 143,26. 147,19. 148,2. 161,10. 168, 14.
Deis 108,12.
delapsus 74,5.
delatus 10,7.
delectant 105,5.
delectent 24,14.
delicias 10,8. 40,14. 51,9. 52, 10. 138,9.
delicta 60,19.
delictis 128,1.
delicto 62,6.
deficuit 89,15.
delinquendum 47,4.
delituisse 66,20.
Delphi 128,5.
Delphines 90,27.
delubra 110,17.
dem 99,1.
demas 117,22.
demat 141,20.
deme 23,2. 38,3. 143,4.
demens 104,24. 107,15. 2 23. 170,13.
demere 78,9.
demes 38,3.
demissa 173,9.
demissius 74,9.
demite 9,8.
dempsi 124,7.
dempto 92,2.
demum 38,2. 57,1. 174,10.
denique 3,23. 13,25. 20,23,26, 5. 46,5. 50,3. 52,3. 57,9. 59, 3. 79,1. 114,7. 129,15. 148, 2. 169,23.
densissimus 165,3.
densorum 154,25.
dent 43,5. 64,15.
dente 136,10.
dentem 122,13.
Deo 7,4. 7,12. 16,29. 32,14. 64,26. 65,6. 109,24. 119,18. 121,4. 128,10.

ꝯorum 105,13. 108,7. 144, 12. 145,11.
ꝯos 3,6. 4,20. 8,2. 10,25.27, 10. 38,16. 44,6. 45,11. 105, 16. 133,4. 142,28. 162,12. 167,15.
ꝺeploraræ 77,8.
ꝺeplorato 13,10.
ꝺeponat 95,9. 146,12.
ꝺepopulatur 91,8.
ꝺepoſitum 70,24.
ꝺepoſiturus 153,6.
ꝺepoſuiſſe 43,2. 125,6.
ꝺeprenſus 92,11.
ꝺes 168,11.
ꝺeſcripſit 55,7.
ꝺeſecuiſſet 53,18.
ꝺeſere 30,13. 155,2.
ꝺeſeret 18,8.
ꝺeſertæque 85,9.
ꝺeſertis 159 3.
ꝺeſertos 15,7.
ꝺeſertum 87,9.
ꝺeſeruere 20,6.
ꝺeſeruit 153,10.
ꝺeſiderat 148,7.
ꝺeſideret 19,17. 143,1.
ꝺeſiderii 81,2.
ꝺeſideriumque 68,5.
ꝺeſidiæ 83,17.
ꝺeſinat 16,19.
ꝺeſine 112,13.
ꝺeſinit 145,2.
ꝺeſint 172,1.
ꝺeſpero 169,15.
ꝺeſtrinxi 61,17.
ꝺeſuetaque 159,25.
ꝺeſuetudine 159,19.
ꝺeſunt 102,2.
ꝺet 3,8. 85,16. 108,12. 121, 18.
ꝺetectâ 6,8.
ꝺeteriore 127,20.
ꝺetexit 55,24.
ꝺetineo 159,1.
ꝺetinuere 59,28.
ꝺetonuit 39,3.
ꝺetractas 118,2.
ꝺetrahat 142,1. 173,3.
ꝺetrectare 50,17.
ꝺetrectat 136,9.
ꝺetur 24,24. 27,7.
ꝺevia 83,16.
ꝺevoret 143,24.
ꝺevoveo 156,18.
ꝺevovi 156,19.
Deum 28,24 39,22.85,14.167, 16.
Deumque 20,12.
Deus 7,4. 19,10. 20,17. 40,12. 41,18. 68,12. 117,6. 118,1. 142,15. 174,9.
dextra 93,25. 124,9. 141,16. 144,19. 150,22.
dextræ 153,14.
dextram 64,23.
dextro 146,19.
Dî 4,4. 7,1. 8,27. 9,26. 18,11. 64,15. 66,17. 68,11. 78,5. 96,17. 124,9. 147,13. 152,7. 162,21. 171,17.
Dîque 4,17. 122,5.
Dianam 41,15.
dic 4,13. 82,11. 151,12.
dicam 18,3. 92,4.
dicant 173,10.
dicare 39,7.
dicas 6,14.
dicat 146.14.
dicatur 41,21.
dicemus 130,3.
dicendumque 126,7.
dicentia 24,1.
dicentibus 165,25.
dicere 5,10. 23,9. 38,18. 50, 14. 75,14,26. 8 ,9. 102,1. 113,17. 120,12. 132,12.142, 8. 145,18. 162,9. 174,1.
diceret 128,5.
diceris 114,9.
dices 2,13. 82,7.
dicet 83,22.
dici 23,5. 38,19. 114,16.
dicite 64,11.
dicitur 13,2. 47 21. 87,10.112, 8. 138,6. 165,27.
dicor 30,19. 42,23. 136,14.
dicta 8,1. 14,18. 28,28. 56,6. 64,9. 71,16. 100,9. 133,22.
dictaque 61,9. 96,23.
dictas 33,8.
dictis 2,19. 93,11. 93,22. 132, 9,
dicto 146,11.
dictum 72,25.
dictus 88,17. 99,12. 116,8.118, 12. 169,1.
dicunt 28,24. 70,3. 109,23. 144,4.
didicerunt 51,7.
didici 51,3. 170,20.
diducto 8,7.
die 18,12. 26,6. 41,19. 114,3. 123,20. 151,12. 172,8.
diem 35,1. 108,4. 135,26.148, 24. 149,8. 161,20.
dies 39,15. 42,28. 70,2. 85.12. 111,11. 131,12. 144,1. 152, 8. 164,8. 171,5.
difficile 5,9. 168,3.
difficili 175,4.
difficiliſque 145,12.
diffidere 172,11.
diffugiunt 91,9.
digiti 114,4.
digitis 57,5. 60,5. 69,2.
digita 23,6.
digna 21,4,16. 43,12. 46,16. 64,26. 89,6. 94,2. 110,2. 113,20. 134,9. 169,22.
dignare 100,7.
dignas 160,11.
dignatas 105,22.
digne 146,17.
digni 159,7.
digniſſima 64,1.
dignum 9,13. 42,19. 114,17.
dignus 74,20. 117,16. 126,14. 166,6.
dilata 70,17
dilecta 21,1.
dilectos 128,1.
dilexi 14,3.
diligat 121,13.
diligitis 10,15.
dimidiâ 8,30.
dimidio 43.26.
dimidioque 43,21.
diminui 19,16.
dimittere 26,1.
dimittis 153,3.
dira 66,5. 118,19.
diripiuntur 91,10.
Dîs 127,1. 146,7.
diſcat 83,16.
diſcedens 13,22. 24,3.
diſcedere 14,23. 118,5.
diſcere 115,12.
diſcolor 58,5. 145,8. 149,12.
diſcors 151,1.
diſcrimine 165,13.
dicuſſis 39,4.
diſerta 92,20.
diſerto 93,1.
diſplicuiſſe 3,24. 42,26.
diſſiluit 123,2.
diſſimilemque 18,12.
diſſimiles 30,6.
diſſimilis 6,19.
diſſimiliſque 150,6.
diſſimulante 19,24.
diſſimulare 4,8. 57,20. 63,6. 77,2. 80,2. 114,14. 117,14. 130,14. 139,18.
diſſimulas 23,5.
diſſimulata 56,5.
diſſipat 88,12.
diſſoluüntur 127,4.
diſtamus 7,11.
diſtant 51,13.
diſtante 58,3.
diſtantia 28,3.

distantibus 96,13.
distat 60,24. 131,4.
distent 172,14.
districtus 57,18.
diu 20,24, 169,14.
Diva 20,18.
Dive 66,18.
divellit 88,11.
diversa 12,13. 33,19.
diversæ 67,12.
diverso 101,10.
diversum 111,7.
Divi 11,3. 70,15.
dividor 14,11.
divinante 127,15.
divinavi 29,16.
divitias 10,3. 91,12. 173,11.
divitiis 39,13. 41,23.
divitis 50,15. 173,12.
divos 99,7.
diurna 95,4.
diuturna 75,16. 123,32. 150, 16.
divulsaque 88,11.
dixerat 94,3.
dixerit 166,7.
dixi 11,1. 13,15. 29,11. 64,27. 79,5. 107,7. 160,14.
dixisse 154,10.
dixisses 98,10.
dixit 29,14. 94,4. 132,7. 147, 3.
do 170,10.
doceas 79,14.
doceatur 47,2.
docebit 6,14.
docent 6,10. 78,24.
docere 51,8.
docet 22,10. 57,8. 58,18. 63,4.
docetque 57,13.
docta 67,4.
doctaque 82,12.
doctas 38,7.
docti 19,29.
doctior 47,4.
doctis 66,11.
doctissima 83,17.
docto 86,3.
doctor 45,8.
doctorum 42,5. 55,11. 100,1.
doctus 162,9.
docuêre 51,3.
docui 140,19.
docuisse 56,1.
docuit 52,7.
Dodonaque 128,5.
dole 113,21.
doleat 147,11.
dolebis 83,23.
dolebo 97,13.
dolenda 138,20. 147,14.
dolent 113,12. 141,10.
dolere 94,12.
dolet 8,23. 148,12. 152,10.
dolore 26,2.
dolor 12,5. 53,12. 81,12. 113, 24. 114,22. 129,8. 140,3.
dolore 15,3. 26,2. 152,10.
dolores 159,1.
dolori 113,7.
doloris 113,14,19.
doluêre 134,24.
doluisse 48,12.
doluit 14,13.
domanda 45,21.
domibus 59,29.
Dominæ 57,3. 70,25. 91,26. 126,11. 145,1. 149,5. 150,7.
Dominam 70,7. 112,9.
Domini 24, 2, 6. 63, 5. 100, 10. 101,4. 169,22.
Dominis 65,22.
Domino 1,2. 8,12. 49,14. 64,6. 126,10.
Dominoque 5,15.
Dominum 32,10. 65,1.
domitore 54,1.
domitos 50,13.
domitum 84,14.
domitus 123,6.
domo 12,16. 15,4. 150,11.
domoque 84,7.
domos 20,2. 87,4.
domui 10,29. 57,14.
domumque 96,17.
domum 4,16. 6,4. 65,2. 126,9.
domus 14,2. 20,9. 28,10. 40, 19. 41,20. 42,1,8. 64,7. 65, 5,22. 69,9. 75,19. 77,8. 85, 9. 97,15. 108,10. 117,19. 148,24.
domusque 68,5.
donaque 108,7.
donari 127,10.
donâsse 93,21.
donavi 173,13.
donec 3,27. 27,11. 80,3.
dote 114,17.
dotes 29,12. 82,14.
dracones 85,3.
Drusus 110,1.
duas 53,4. 54,6. 151,2.
dubia 35,10.
dubio 160,9.
dubitanem 5,13.
dubitare 46,19.
dubitas 142,17.
dubitet 56,10.
dubito 113,13,17. 159,21.
dubium 118,25.
dubius 34,13. 51,12. 67,15. 79, 9.
duc 64,17.
ducat 168,8.
duce 11,1. 19,29. 49,22. 111, 4.
ducebam 35,4.
ducem 43,21.
ducenda 26,25.
ducens 64,19.
ducere 94,18. 101,16. 127,11. 170,25.
duces 52,16.
duci 54,4. 109,16.
ducimus 154,3. 162,11.
ducor 65,24.
ductæque 135,17.
ducum 55,12.
ducunt 90,18.
ducuntur 119,3. 122,3.
dulce 75,16. 85,8. 137,4.
dulci 82,3. 155,5. 172,2.
dulcia 14,2. 133,10.
dulcior 148,9.
dulcis 91,43.
Dulichias 20,2.
Dulichio 105,1.
Dulichium 20,9.
dumque 8,20. 163,15. 173,5.
duntaxat 26,15.
duo 19,5. 45,3. 75,16. 77,10. 119,2. 131,12.
duorum 117,5.
duosve 148,16.
duplici 33,16.
dura 90,28. 103,11. 163,6. 164, 2,12.
duram 165,29.
durantibus 90,13.
duras 94,16.
dure 25,14. 98,13.
durior 139,24.
duris 28,15.
durisque 136,1.
duritiæque 27,2.
duro 18,22. 73,1. 96,18. 155.
duros 27,10. 122,4.
durum 20,13. 48,2. 56,15. 90, 23.
durus 151,17.
dux 109,16. 136,5.
duxque 31,10. 82,4.
duxit 56,7. 57,6.

E.

EA 5,17. 6,19. 42,9. 45,1. 46, 18. 49, 14. 55, 11, 72,7. 99,3.
eadem 13,22. 38,14. 48,5. 17. 146,10.
eant 43,18.

as 30,14. 143,2.
at 58,8. 138,8. 150,10. 175,6.
eburnos 111,1.
eburnus 3,10.
ecce 58,13. 98,1.
Echionias 151,19.
ecquid 46,25. 71,1,3. 82,11. 100,3. 113,7. 141,1.
ecquod 21,11.
edax *ibid.*
edere 21,11. 139,22.
edicti 143,8.
edictum 42,21.
edideram 60,19.
edidit 151,9.
edita 24,25.
editus 131,5.
edocto 73,3.
Edoniis 105,12.
Ection 151,10.
effecta 6,19.
effice 27,5. 152,3.
efficio 138,8.
efficit 164,8.
effigiemque 23,7.
effodiantur 90,10.
effracto 142,20.
effudit 13,9.
effuge 84,16.
effugiamque 139,14.
effugiasve 58,2.
effugiatque 71,14.
effugit 73,9. 134,26.
effugiunt 45,14.
egeas 121,10.
egentem 18,11. 53,19. 120,7.
egerit 48,18. 149,7.
egeriturque 131,24.
egi 144,9.
egredior 15,1.
egregio 171,14.
egreſſas 31,6.
egreſſus 44,11.
eguiſſet 9,22.
eheu 156,7.
ejicitur 153,13.
ejus 74,13. 118,18.
ejuſdem 118,18.
Electram 53,19.
elige 154,19.
eloquio 29,10.
eloquium 132,3.
Elpenor 74,5.
emaduiſſe 148,20.
ematuruerit 42,10.
emenda 171,13.
emendaturus 24,28.
emeritis 827,7.
emeruiſſe 128,14.
emiſerit 16,15.
emit 59,16.
empta 49,16.
en 93,15. 110,5. 115,15. 159, 19.
enim 7,1. 28,17. 50,11. 66,17. 78,15. 80,3. 86,1. 107,5. 116, 13. 123,8. 142,13. 143,27. 171,3,19.
Ennius 55,15,16. 98,1.
enſe 47,19. 66,2. 86,24. 88,10. 159,10. 165,27.
enſem 3,17. 104,15.
enſis 35,14.
eodem 36,3.
eoſdem 94,19.
Eous 130,4.
epiſtola 69,1. 124,9. 141,1. 147, 1. 155,3. 171,11. 172,13.
epulis 58,16.
equi 90,16. 96,9. 147,16.
equidem 51,1. 69,9. 90,13. 104, 21. 113,13. 156,13.
equis 25,2. 43,28. 53,10. 155, 16.
equo 16,12. 40,26. 79,14. 91, 6,7. 106,22.
equos 4,26. 12,20. 74,14. 93,8. 109,10. 110,16. 153,10.
equus 14,14. 122,3. 123,6. 127, 6. 163,8. 169,12.
eradere 129,5.
eram 3,27. 24,9,28. 40,18. 41, 2. 43,8. 50,17. 51,2. 67,10. 69,2,4. 83,10,12. 103,3. 109, 4. 117,10,16. 120,7. 126,14. 132,9,24.
erant 4,10. 12,8. 66,10. 109, 29. 118,22. 119,2.
eras 6,24. 114,26. 153,2,6.
erepta 150,12. 170,27.
erepti 15,8. 110,20.
ergo 5,5. 8,3. 22,1. 30,11. 40, 22. 45,9. 60,21. 67,1. 79,9. 82,5. 83,17. 88,3. 89,15. 94, 15. 109,7. 117,29. 127,23. 136,1.
Erichthonium 48,14. 91,29.
eripuiſſet 120,8.
eripuit 7,10.
eris 3,12. 27,11,12. 62,4. 85, 16. 130,8.
ero 8,30. 10,2. 14,20. 18,6. 24, 20. 71,6. 72,4. 111,2,10. 136, 16. 140,14. 163,14.
errat 47,25. 75,19. 161,3.
erravit 20,1.
error 10,27. 13,1. 41,19. 45,3. 65,16. 79,10. 81,8. 104,17. 117,25.
errorem 93,14. 135,1.
errori 128,3.
erroribus 135,21.
erubui 64,6.
erubuiſſe 114,24. 166,12.
erudiuntque 46,18.
erunt 10,5. 103,10.
erutaque 16,8.
Erymanthidos 15,15. 35,1. 75, 9. 144,7.
es 17,4. 40,20. 43,25,26. 51, 6. 52,2. 74,20. 77,7. 92,3. 93,19. 94,15. 97,7. 107,18. 113,19,20. 115,15. 116,8, 10. 120,5. 153,15.
eſſem 26,11. 80,9. 94,8. 114,7. 134,7.
eſſemus 138,13.
eſſes 26,15. 77,3.
eſſet 22,6. 28,9. 42,16. 43,13. 52,1. 80,5. 113,25. 142,14. 147,13.
eſte 9,26. 12,26. 46,21,
eſtis 170,8.
eſto 115,4.
etenim 75,15.
etiam 13,7. 19,11,23. 28,27. 39,13. 41,17. 56,16. 59,28. 70,3. 72,4. 107,9. 110,5. 117, 16. 122,15. 123,7. 148,11. 162,16.
Evadnen 114,24. 151,20.
Eubius 55,8.
Euboicis 5,2. 156,21.
evenit 74,3.
eventu 28,8. 42,11.
eventurum 29,5.
eventus 31,11.
evictus 66,16.
evigilavit 6,6.
evincat 33,3.
evincti 119,3.
Eumedes 74,13.
eundi 68,1.
eundum 64,11.
eunt 140,18.
eunte 77,4.
euntibus 28,3.
evolvere 49,9.
evoluiſſe 46,12.
Eurus 8,13.
Euryali 28,25.
Euryalumque 148,6.
Euryalus 18,19.
Euxini 44,19. 99,12. 106,4. 118,11. 128,4. 135,9. 143, 13. 162,2,13.
Euxino 147,1.
exactus 118,26.
exæſtuat 140,13.
excepit 153,11.

exceptis 66,5. 100,5.
excepto 80,12.
excidet 3,22.
excidit 120,10.
excolimur 132,1.
excreet 57,12.
excuſa 30,13. 102,8.
excuſari 30,12.
excuſata 103,2.
excuſem 125,12.
excuſſa 4,24.
excutiaſque 45,20.
exeat 154,4.
exemplo 83,13. 100,13. 117,5.
exemploque 161,17.
exemplis 12,17. 19,3. 24,12. 38,21. 145,11. 147,10.
exemplum 18,17. 22,10. 119, 1.
exequiæ 78,24.
exequias 25,14.
exequiis 6.16. 136,8.
exercent 165,19.
exercente 101,19.
exercita 151,15.
exhibuit 94,6.
exige 75,6. 113,22.
exigis 139,19.
exigit 149,6. 150,23.
exigua 78,9.
exiguæ 167,18.
exiguaſque 60,10.
exigui 55,23.
exiguis 45,12. 124,6. 141,11. 165,2.
exiguo 39,2. 42,8. 50,10. 123, 18. 145,4.
exiguum 92,15. 141,20.
exiguus 124,6.
exilem 10,14.
exiliique 93,16.
exilioque *ibid.*
exilium 44,7. 101,14. 105,15. 118,7.
exiliumque 165,24.
exiſſet 114,1.
exitii 128,12.
exitus 170,24.
exonerate 121,28.
exorant 38,16.
exorantia 99,7.
exoritur 14,15.
exoſæ 160,10.
expectas 98,13.
expectes 4,15.
expecto 78,11.
expediit 30,4.
experiare 81,9. 94,26.
experior 68,11. 159,2.
explere 94,9.
expletur 13,24.
explicat 55,17.
expoſcit 35,8.
expoſuêre 127,2.
exprimat 60,2.
expulſos 109,5.
exſangui 65,19.
exſerit 96,2.
exſtimulate 68,13.
exſuperante 19,28.
exſuperas 116,2.
extant 24,11.
extentis 122,9.
extenua 71,11.
exterruit 39,3.
extincto 22,4. 72,19.
extet 112,6.
extinctis 134,25.
extinctos 13,8.
extinctum 22,16.
extrema 41,7.
extremæ 11,14.
extremam 98,12.
extremas 100,11.
extremis 69,3,13.
extremo 65,14. 149,8.
extremos 168,10.
extremum 12,7. 129,9.
extulit 29,9.
exul 10,2. 20,8. 42,23. 44,10. 70,20. 72,4. 103,3. 143,7. 166 15. 167,19.
exulat 75,7. 100,11.
exule 8,23.
exulis 1,3. 14,20. 63,1. 98,3. 100,12. 114,9. 134,14. 166, 8. 167,11.
exululata 105,12.

F.

FAbricator 170,9.
fabula 20,22. 51,10. 52,11. 134,8.
fac 100,7. 101,2. 129,4,5. 149, 3.
facerem 13,3. 34,7. 150,20.
facerent 4,4. 147,13.
faceret 139,25.
faciam 104,22. 107,5. 159,3.
faciant 96,17. 124,9. 171,17.
facias 173,7.
faciat 121,17.
faciatis 146,19.
facie 82,13.
facienda 49,10.
faciente 40,21. 83,22.
facientia 150,3.
facies 12,18. 61,10. 83,15. 123, 27.
facile 174,7.
faciles 10,9. 18,11. 78,16. 105, 23.
facili 93,1.
facinus 10,26. 49,9. 60,4. 65, 16. 117,30. 141,17. 167,7.
facinuſque 129,1.
facio 3,19. 10,14,19.
facis 21,7. 39,9. 121,3. 162,14. 175,7.
facit 33,14. 64,4. 65,7. 89,14. 95,4,10. 105,10,24. 122,9, 12. 154,16. 160,5. 164,10. 165,12. 169,24.
facite 33,19. 143,20.
facito 6,12. 72,3. 107,18.
faciunt 26,3. 35,14. 43,17. 59, 25. 85,7.
facta 4,22. 14,21. 22,7. 29,4. 34,2. 40,5. 42,17. 43,18. 45, 16. 47,8. 50,2,6. 55,4,12. 60, 8. 75,20. 81,10. 87,7. 89,10. 101,20. 106,8. 107,10. 114, 27. 115,8. 123,17. 127,22. 133,18. 141,10,18. 145,4. 147,2. 159,14. 164,2. 174, 5.
factas 2,8.
facti 45,4.
factis 43,9. 83,11. 145,1.
facto 81,18. 104,18.
factum 116,11.
facturum 79,11.
factus 131,8.
facultas 129,15.
facunde 30,5.
facundia 47,21. 78,13. 116,5.
fallat 69,12.
fallax 25,11. 54,2.
fallebat 67,16.
fallere 11,8. 57,1,14. 135,1.
falli 45,9.
fallimur 65,1.
fallit 18,4.
fallitur 166,15.
falloque 159,1.
fallor 11,5.
fallunt 10,25. 109,5. 144,2.
falſa 25,7.
falſæ 172,5.
falſi 90,19.
falſo 19,9. 50,20. 99,17. 175, 18.
falſum 55,20. 93,20.
falſus 151,4.
fama 22,6. 40,5. 103,3. 134, 27. 136,8,12. 140,16. 168, 12. 173,5. 175,1,4.
famæ 3,23. 47,8. 120,14. 170,1. 174,4.

famam 94,17. 136,17.
famaque 109,6.
fame 21,9.
famuloſque 135,13.
fas 45, 1, 9. 55, 22. 59, 23. 66, 21. 78, 11, 12. 97, 5. 135,1. 142,26. 155,11. 171, 20.
faſſa 41,6.
faſſus 52,10. 55,22. 60,3.
faſtiditis 42,6.
faſtiditus 24,20.
faſtorum 61,3.
faſve 10,24.
fata 15,13. 42,34. 51,1. 68,13. 70,22. 74,23. 80,15. 83,14. 94, 18. 106,6. 127,17. 133, 14. 134,17. 135,24. 142,10, 144,5. 152,8. 160,12. 172, 14.
fatale 139,27. 170,13.
fatalia 145,9.
fatalibus 27,3.
fatear 47,27. 170,21.
fatenda 28,8.
fatendum 49,17.
fareor 4,27, 46,15. 57,21. 140, 9. 152,9. 153,5. 159,19.
fateri 102,1.
fatetur 57,1. 65,15.
fati 12, 14. 106, 30. 117, 26. 139,6. 145,1. 150,17. 172,4.
fatigaret 140,2.
fatis 67,1. 149,12. 154,7.
fatiſcit 31,8.
fato 74,20. 131,6.
fatove 9,9.
fatum 80,18.
fauces 33,1.
faveas 24,25.
favens 149,9.
favente 99,2.
faventia 110,17.
faventis 114,8.
favilla 72,22. 151,2. 170,24.
favimus 10,29.
faviſſe 39,23.
favor 96,13.
favore 59,14. 61,16. 136,17.
favorem 146,15.
favoris 4,10. 78,3.
fauſto 37,6.
fecère 26,9. 98,9.
fecerit 48,10. 52,16.
fecerunt 18,18. 37,5. 38,1.
feci 41,13. 51,9. 59,1. 156,13.
fecit 5,8, 17. 22,11. 32,4. 38, 20. 51,5. 53,12,13. 55,3. 81, 3. 105,6. 134,16. 141,18.
fefelli 13,23.
fefellit 59,13.
felicem 134,23. 173,10.
felices 2,3. 134,21.
felici 91,28.
felicia 11,1. 23,3.
felicior 5,15. 84,15.
felix 27,11. 60,11. 111,3. 116, 7. 138,24. 150,13. 151,18.
felle 61,19. 156,2.
fer 145,19.
fera 3,16. 10,11. 34,7. 44,1. 52,2. 78,20. 89,5. 92,9. 108, 1. 153,9. 156,3. 161,9. 164, 15.
feræ 109,26. 112,1. 160,8.
feruli 99,5.
feram 9,18. 92,17.
ferar 16,16. 142,21.
feras 94,10. 142,5.
ferat 90,2. 150,22. 172,9.
ferè 102,3. 105,3.
ferebat 20,18. 74,1.
ferenda 66,14.
ferendam 121,3.
ferendo 71,11.
ferens 51,18.
ferent 162,8.
ferentibus 10,1.
ferère 3,10. 173,4.
feret 9,24. 25,3. 38,14. 173,12.
feries 71,2.
ferimus 123,19.
ferinæ 170,37.
ferino 92,3.
feris 26,22.
ferit 133,12.
feritas 122,6.
feritatis 159,8.
feritur 35,26.
feriunt 14,16.
feriuntur 9,3,
fero 42,4. 86,16.
feror 130,9.
feros 72,2.
ferox 7,9. 93,11. 109,19.
ferre 91,17. 126,4, 139,17. 154, 23.
ferrea 145,12.
ferres 6,23.
ferret 29,6.
ferretur 18,13.
ferri 26,24. 47, 11.
ferro 91,16.
ferrove 9,9.
ferrum 53,11.
ferſque 23,6.
fert 7, 4. 110, 8. 123, 16. 147, 15
fertque 31,7. 85,12. 106,24.
ferre 10,19.
fertilis 169,9.
fertilitatis 50,3.
fertis 15,3.
ferto 72,19.
fertur 24,5. 45,18. 88,17. 93, 21. 104,9. 110,5.
fervet 16,4
fervida 91,24
ferunt 8,4
feruntur 26,18
ferus 40,13
feſſo 32,8. 72,23. 123,14
feſſam 16,25
feſſo 63,2
feſſus 104,5
feſta 65,7. 151,8
feſtines 13,16
feſtis 131,13
feſtos 108,8
feſtum 149,7
fiant 113,13
fiat 38,22. 40,4. 81,5. 115, 2. 150,1,25. 159,24.
fibræ 29,13
ficta 20,21
ficto 26,2
fida 31,10. 51,15. 71,2. 82,2.
fidæ 14,4. 28,25. 41,6. 74,22. 106, 10
fidam 76,12
fidamque 20,5
fidaque 75,2
fide 14,4. 28,25. 41, 6. 74,22. 106,10. 112, 14.
fidelem 148,15
fideles 20,5. 120,5
fidem 19,11, 22. 90,20. 120,14. 154,2. 174,2.
fideque 173,3
fides 18, 14, 22. 25,8. 28,42. 112,14. 153,8. 174,18.
fidi 153,9
fiducia 143,21. 153,1
fient 25,7. 70,22
fieri 19,18. 25,7. 42, 27, 32. 57,8. 94,21. 97,8. 131,14. 150,19. 151,3. 161,23. 171, 15
figit 109,17
figuras 60,1
fila 165,30
filia 134,15
filius 74,13
findere 90,32. 143,12
finderur 25,3
findimus 16,1
fine 10,3. 39,31. 41,20. 61, 4. 78,18. 92,2. 123,26. 126,5. 161, 13.
fines 10,20
fingantur 56.17
finge 154,9
fingenti 111,5
fingere 58,2. 24,25

fingite 9,13.
finiat 84,11.
finibus 96,6. 138,15. 162,2.
finiet 118,3.
finis 70, 13.
finita 68,1.
finitimo 143,19.
finitis 71,10.
finitur 173,13.
firma 75,24. 134,12. 153,14.
firmior 19,25.
firmius 128,8.
firmo 126,4.
fit 29,10. 40,3. 41,24. 81, 12. 122,1. 128,10.
fixæ 113,1.
flagrant 129,7.
flamma 53,7. 91,18. 99,6. 120, 4.
flammâ 9,1. 52,15. 74,15.
flammæ 113,1.
flammaque 161,8.
flammis 124,14. 143, 25. 170, 27.
flantibus 33,3.
flavæ 31,1.
flavas 138,25.
flavus 64,5.
fleat 70,24.
flebile 137,5.
flebilis *ibid.*
flectere 146,7.
flecti 62,1.
flemus 14,9.
flenda 93,17.
flendaque 6 20.
flens 12,9. 147,3, 5.
flente 148,20.
flentem 12,9.
fleque 113,23.
flere 68,3. 113,23. 139,20.
fletu 77,12. 107,10.
fleturus 134,19.
fletus 139,24.
flevi 134,19. 139,24.
flexa 88,6.
flexas 78,25.
flexi 138,17.
fleximus 32,5.
flexo 108,2.
flore 95,7. 110,12.
florentis 142,29.
flores 106,1. 142,6.
florida 154,22.
floruimus 161,7.
flos *ibid.*
fluctibus 8,10. 34, 10. 35,19. 153,7. 156,21.
fluctus 8,21. 9,5. 10,15. 31,7. 41,12. 90,30. 115,9.
flumina 25,2. 167,17.
flumine 91,4. 145,7. 147,10.
focis 167,8.
focos 13,8. 107,16. 109,2. 150, 2.
fodiantur 96,18.
fœcunda 134,15. 169,24.
fœcundæ 83,2.
fœdatis 15,5.
fœdere 26,9. 60,14.
fœdus 80,1.
fœmina 12,15. 22,9. 37,6. 25, 17. 55,20. 83,15.
foliis 72,7. 86,14.
fons 101,18.
fonte 127,12. 139,5.
fora 64,19.
fore 123,32. 147,17. 148,23. 172,11.
forem 73,14. 80,14.
forent 19,26.
fores 48,16. 57,12. 65,4. 68, 14. 113,20,26. 119,4. 148, 22. 163,2,7.
foret 8,28. 13,18. 18, 2,17,20. 57, 22. 70,4. 74,13. 90, 26. 103,4. 147,14. 151,18. 170, 30.
fori 96,8. 132,4.
foris 96,14.
forma 75,19. 86,20. 93,24.
formæ 6,15, 83,21. 101,3.
formam 90,7.
formaque 12,14.
formas 24,1. 58,13.
formicæ 28,1. 154,24.
formida 74,17.
formidine 91,19.
formosa 83,23.
foro 116,6. 134,28.
forsan 3,9. 23,9. 77,4. 149,8.
forsitan 4,15. 18,14. 38,13. 50, 11. 62,3. 66,15. 70,9. 72,25. 73,14. 83, 13. 86,3. 105,7. 118, 3, 10. 151,20. 165,24. 166,4.
fortasse 14,5. 46,13. 108,3.
fortè 2,12. 63,3. 71,9. 80,2. 159,15,
fortes 21,15.
forti 71,11.
fortior 123,13.
fortiter 166,10.
fortuna 3,25. 18,22. 29,1. 40, 21. 41,3, 17. 63,5. 66,13. 76,13. 83,7. 93,17, 94,23. 106,5. 115,13. 121,9. 137,3. 143,7. 161,3. 166,9. 168,5. 173,3 174,11.
fortunæ 2,4. 6,18. 19,6. 28,5. 42,24. 86,20. 131,8. 138,23. 139,4. 154,6,17. 160,9.
fortunam 18,12. 74,12. 167,19.
fortunaque 151,12.
fortunis 120,2.
fossæ 154,21.
fossor 103,5.
fovi 19,13.
fovique 133,3.
fracta 167,3. 168,13.
fractis 110,3.
fræna 16,12. 25,10. 85,3. 147, 16.
frænare 85,3.
fræno 123,6.
fragiles 90,10. 126,3.
fragili 2,5. 19,25.
fragor 9,2.
frangitur 11,6.
frater 53,15. 121, 14. 132,3,17.
fraterno 14,3.
fratre 131,9.
fratrem 72,5. 88,6. 119,9.
fratres 6,5. 33,15. 66,5.
fratri 132,14.
fratribus 150,26.
fratris 53,8. 88,18.
fratrum 49,21.
fraude 88,4. 109,21.
fraudi 57,15.
fregêre 101,17.
fregerit 5,12.
fremituque 110,15.
fremunt 8,11.
frequentia 155,15.
freta 20,3. 115,15. 125,7. 143, 26. 162,18.
freti 97,5. 164,14.
freto 90,12.
fretum 32,16. 90, 25. 105,26. 143,12. 170,12.
frigida 118,11.
frigora 90,3. 95,1. 124,1. 159,11
frigore 67,8. 86,13. 90, 9, 16, 143,15. 171,6.
frigoribusque 106,2.
frigus 44,17. 75,13.
fronde 65,9.
frondem 147,9.
fronte 2,2. 6,8. 8,16. 24,21. 83, 20. 163,8.
frontes 2,5.
frontis 40,15.
fruatur 150,11.
fructus 111,6.
fruerêre 80,19.
frugibus 133,1.
frui 74,20. 96,16. 127,14. 162, 14.
fruorque 84,9.
frustra 90,8.
frustrà 7,13. 12,22. 66,7. 71,3. 85,11. 91,14. 163,6.

fruſtraque 8,21.
frutices 138,25.
fucandi 58,15.
fuco 1,5.
fueram 93,5. 169,16.
fuerant 11,15.
fuerat 109,16.
fuêre 12,22. 133,10.
fuerim 131,1. 169,15.
fuerimque 86,22. 107,13.
fuerint 27,12. 103,1.
fueris 6,8.
fuerit 20,26. 42,12,30. 78,23. 118,4.
fuerunt 104,21. 123,9. 140,7.
fuga 3,2. 10, 12. 13, 14. 24,2. 48,18. 86,26. 100,9. 135,14.
fugæ 28,12. 31,10. 34,6. 104, 14. 105,20. 135,2. 170,8.
fugam 12,28. 19,14. 66,14. 70, 18. 118,4.
fugat 10,21.
fugari 44,15.
fugatum 161,25.
fugax 67,9. 92,11. 132,24.
fuge 73,4.
fugêre 77,5. 119,14.
fugerem 134,3. 170,12.
fugerent 148, 13.
fugi 68,9. 106,15.
fugias 6,11.
fugiatve 8,17.
fugiens 58,8. 85,4. 87,9. 94, 11.
fugio 20,8.
fugit 5,1. 28,4. 31,12. 55, 9. 174,12.
fugiunt 19,1. 123,5. 150,24.
fui 20, 16. 39,26. 82,4. 131,9. 132,20. 144,6.
fuiſſe 6,22. 24,6,12. 39,24. 74, 24. 87,6. 121,2. 124,12. 148, 12. 168,12.
fuiſſem 73,13.
fuiſſes 22,5. 46,13.
fuiſſet 70, 17. 90, 25. 115, 7. 151,7.
fulgeat 43,28.
fulgent 59,50.
fulgentibus 64,25.
fulget 109,15.
fulgore 170,1.
fulmen 4,18. 73,6.
fulmenque 44,1.
fulmina 28,13. 39,1. 120,6.
fulmine 42,30. 143,3. 145, 15.
fulra 21,6.
fultum 168,12. 171,8.
fulva 123,13.
fulvo 23,7.
fulvum 18,21.
fumida 98,13.
fumos 158, 1.
fumoſi 58,19.
fundat 154,28.
funebria 119,15.
funera 119,6.
funere 12, 15. 15, 1. 24, 26. 101,4. 168,7.
funeribus 70,29. 139,16.
funeris 78,24. 99,5. 167,2.
funeſti 81,10.
fungi 169,5.
funis 87,13.
funus 138,8.
furiæ 18,18.
furiis 118,26.
furor 42,36. 105,7, 8.
furta 46,23. 51,7. 55, 24. 56,8.
furti 57,13.
furtim 64,13. 132,6.
fuſcabatque 35,1.
fuſo 40,11.
fuſum 150,4.
futura 127,15. 130,6. 134,12.
futuri 29,15. 156,25.
futurus 6,24.

G.

GAlea 165,9.
galeæ 106,18.
Galle 133,15.
Gallo 56,13.
Gallus 138,11.
Gangen 145,7.
garrula 96,8.
gaude 71,10. 121,1.
gaudeat 39,18.
gaudere 61, 23. 118,17.
gaudet 39,17.
gaudia 94,10. 109, 5. 151,12. 161,9.
gelida 15,6.
gelidæ 124,1.
gelidi 34,3. 98,12.
gelido 16,9. 44, 12. 140, 11. 143,14. 172,1.
gelidus 8,15.
gelu 44,18. 75,10. 89,10. 90,6, 31.
gemat 147,12.
gementem 74,23.
geminæ 2,5.
geminas 119,4.
geminaverat 132,17.
gemini 33,2.
gemino 58,6.
geminos 35,14.
gemitque 8,24.
gemitus 130,6. 139,19.
gemituſque 12,13. 14,15. 148, 19.
gemma 96,3. 147,6.
gemmam 57,3.
gemuiſſe 15,9.
genas 12,10. 28,26. 71,5. 139, 26. 147,6.
gener 78,26.
generis 60,8.
generoſa 78,16.
generoſus 116,1.
generum 54,7.
genis 3,2.
genitæ 152,1.
genitale 99,1.
geniti 165,17.
genito 131,9. 145,10.
genitor 74,16. 88,15. 134,17.
genitorque 39,5.
genitrix 47,10.
genitum 26,19.
gens 89,5.
gente 92,9.
gentes 44,25. 89,12. 118,15. 130,1.
gentibus 46,9. 92,13.
gentis 32,18. 142,28. 155, 15.
genu 108,2.
genus 9,7. 26,16. 47,12. 49,12. 53,5. 59,25. 66,13. 116,2.
genuiſſe 66,6.
geras 2,2.
gerat 156,2.
gerentes 109,9.
geret 6,8.
geris 43,23,26. 46,10.
gerit 8,16. 95,6.
Germania 46,3. 97,11. 108,1. 110,5,
geſtum 165,20.
Getæ 165,22.
Getæque 89,5. 107,8.
Getarum 123,29.
Getas 101,26. 139,14.
Getaſque 66,6. 94,7. 106,11. 155,13.
Geten 145,16
Geticæque 155,15.
Getice 170,20.
Getici 32,2. 170,18.
Geticis 96,6. 102,4. 114,11.
Getico 96,4. 127,12. 159,14. 171,1.
Geticos 20,4.
Getis 87,4. 135,22. 144,8. 150, 20. 155,14.
Gigantas 50,13. 125,3.
Gigantæi 40,7.
gigni 98,1.
glacie 50, 5, 21. 91, 1. 96, 19.

gladiator 38,11. 123,15.
gladioque 106,17.
gladios 68,9.
glebaque 143,16.
gloria 18,20. 40,3. 115,6. 146, 15. 169,23. 170,3.
gnava 145,21.
Gorgonis 124,12.
gracili 154,23.
gracilis 134,26.
gradibus 6,23.
gradus 92,5.
Graia 97,3. 156,22. 165,17.
Graiæ 87,1. 159,13.
Graias 87,4. 112,1. 119,8.
Graiis 165,12.
Graio 164,4.
Graioſque 155,13.
gramen 169,10.
gramina 127, 6. 138,26. 147, 10.
gramineo 150,1.
grana 122,10. 142,4. 154,24.
grande 42,4. 43,24.
grandia 42,12. 61,2.
grandibus 12,17. 72,10. 141, 12.
grandior 133,5.
grandis 20,10. 29,12.
grandius 154,20.
graſſetur 58,5.
grata 2,9. 23,11. 105,2.
gratæ 43,10.
grates 136,18.
gratia 21,16. 41,1. 61,26. 81,3. 136,3. 149,1.
gratior 97,4.
gratique 76,3.
grato 120,15.
gratulor 30,2.
gratus 163,14.
gravant 123,10. 127,18.
gravare 167,20.
grave 9,4. 64,11. 72,13. 73,12. 193,6. 126,4. 265,29.
graves 7,14. 39,16.
gravi 94,16. 139,20. 150,9.
gravidæ 11,5.
gravior 42,25. 71,8.
graviora 106,10. 166,13.
graviore 44,15. 161,25.
gravis 14,10. 55,15. 61,8. 127, 22. 166,3.
gravitate 53,5.
gremio 4,12.
gubernator 35,7.
gubernet 174,11.
gurgite 41,11. 90,30.
guſtata 105,1.
gutta 11,14.
gutture 95,8.
Gygen 125,4.

H.

HAbe 1,4. 24,22. 103,2.
habeat 33,30. 58,3. 127, 9.
habebam 6,21. 80,11.
habebat 28,9.
habebis 6,11.
habebit 24,27. 47,13. 169,10.
habemus 70,21.
habenda 3,26. 25.8. 162,12.
habendus 29,8.
habenis 122,3.
habens 106,21.
habent 22,13. 35,18. 56,6. 73, 10. 122,10. 136, 2,15. 159, 8.
habente 106,28.
habentem 32,13.
habenti 165,29.
habentis 39,8.
habeo 123,24.
habere 2,14. 13,17. 15,10. 35, 16. 20,20. 92,4. 101,8. 105, 16. 113, 4, 18. 117, 12. 124,8. 139,26. 152,28. 146, 20. 148,2. 161,4.
haberes 22,17.
haberet 91,25. 114,6.
habes 23,1. 35,24. 71,12. 173. 14.
habet 12,16, 25. 19, 20. 22,2. 26,21,24. 31,2. 35,12. 39,6, 18. 40,4. 41,18. 46,20. 47,2. 53,6. 55,2,14. 60,4. 61,4,18. 64,7,20. 65,10,16. 67,8. 68, 11, 72,26. 75,8. 78,18. 79,10. 81,8. 85,8. 91,12. 99,12. 105, 8,18,26. 110,10. 115,14. 123, 4. 127,24. 138,26. 142,4,18. 148,4. 151,16. 154,18. 156, 6. 161,14,16. 174,8.
habitabile 75,13.
habitabitur 6,25.
habitantia 12,23.
habitat 165,13.
habitata 145,5.
habitem 129,17. 155,12.
habites 143,1.
habitum 1,4.
habitura 19,22.
habuêre 174,10.
habui 127,13.
habuiſſe 79,8.
habuit 14,14. 20,5. 85,4.
hactenus 44,19.
Hadria 34,4.
Hæmonaque 54,6.
Hæmonia 104,10.
Hæmoniæ 32,10.
Hæmonios 93,8.
hærentem 32,17.
hærere 91,1.
hæres 131,7.
hæret 44,22. 86,19. 105,3.
hæſuràque 74,22.
hæſurum 3,18.
Halcyonemque 139,28.
hamatis 91,15.
Harpyas 125,3.
haud 14,11.
hauſta 90,8.
Hector 93,7,8.
Hectora 113,19. 115,7.
Hectore 147,11.
Hectoris 22,3. 28,22. 32,5. 174, 19.
hederæ 144,15.
hederas 23,2.
hei 1,2. 9,1. 22,13. 28,28. 51, 3. 68,7. 97,15. 105,20. 112, 11. 138,14.
Helicone 105,20. 132,9. 136, 6.
Hellen 95,3.
Helles 32,3.
Helleſpontiacas 32,12.
herba 133,6.
Herculis 54,9.
Hermonionem 54,3.
Heroïdas 22,13.
Heroiſin 151,9.
Heroo 133,9.
Heros 49,1. 149,7.
Heſperiæ 130,4.
heu 44,2. 63,8. 75,14. 91,28. 106,30. 120,10. 147,4.
hibernas 73,9.
hibernis 35,19.
hilares 139,8.
Hyppolyto 53,7.
hirſutus 2,6.
hirta 15,2.
hirundo 95,9.
hiſtoriæ 55,2. 56,12.
hœdis 34,13.
Homeri 53,3.
hominem 36,3.
homines 39,1. 115,10. 119,14. 159,7.
homini 142,26. 150,19.
hominum 24,1. 35,13. 40,23. 78,25. 86,21. 118,17. 125,1. 127,14.
hominumque 12,19.
honeſta 51,17.
honeſti 41,1.

honor 162,10.
honore 40,12. 70,29.
honorem 98,13. 149,5.
honores 132,19.
honoribus 39,13.
honoris 76,3. 173,16.
honos 120,16.
hora 14,16. 167,2.
horam 13,18.
Horatius 133,11.
horrea 28,1. 154,23.
horret 5,4.
horrida 159,12.
hortator 109,20.
hortatu 175,8.
Hortensi 56,9.
hortis 35,23.
hortos 127,13.
hoſpes 64,12. 87,12. 97,14. 153,13.
hoſpita 54,2. 72,2. 107,2. 118, 14.
hoſpitioque 58,16.
hoſpitis 53,4.
hoſpitium 97,18.
hoſte 19,12. 28,16,27. 43,27. 44,26. 58,6. 92,14. 118,8, 139,24. 142,12, 16. 143,20. 164,4. 169,6.
hoſtem 39,17. 91,21.
hoſtes 18,19. 44,9.
hoſtia 33,14.
hoſtica 91,18.
hoſtiles 139,20.
hoſtis 39,18. 40,13. 44,17. 78, 18,26. 91,16,7. 106, 21, 26. 165,3.
humanæque 94,19.
humanis 168,14.
humano 105,14.
humeris 14,17. 45,18. 98, 12. 132,15. 171,8.
humida 72,20.
humidaque 107,10.
humo 9,10. 15,6. 21,12. 70,16. 74,4. 90,2. 96,2. 109,17. 112, 6. 144,12. 148,24.
humum 54,8. 58,17. 85,2. 91, 8,20. 98,12. 108,6. 130,12. 175,2.
humus 114,6. 151,20.
Hyadas 35,2.
Hybla 154,22. 172,2.
hyems 3,16. 36,1,2. 86,14. 89, 3. 90,28. 95,2. 171,6.
Hylas 54,10.

I.

JAcens 138,5.
jacent 118,18. 125,8. 159, 10.
jacentem 25,13.
jacenti 61,25. 66,5. 160,7.
jacco 69,13. 72,11. 106,29.
jacet 25,16. 65,14. 67,2. 78, 18. 89,12. 228,4. 141,7. 143, 14.
jactabar 34,18. 67,15.
jactam 89,13.
jactandas 85,5.
jactare 114,13.
jactari 8,25.
jactat 3,16. 8,1.
jactati 113,12.
jactatis 90,29.
jactato 110,12.
jactatus 106,3.
jactor 35,25.
jactu 58,1.
jactuſque 58,13.
jacuiſſet 114,5.
Jambo 133,9.
jamjam 8,6,8.
jamne 97,15.
jampridem 71,12.
jamque 3,18. 12,19,24. 13,11. 97,16. 98,9. 126,4. 127, 19. 132,17.
janua 33,2. 65,3. 68,8.
Jaſion 19,2.
Jazyges 44,23.
ibimus 14,19.
ibis 1,1. 110,11.
ibit 18,8. 28,2. 130,3. 169,12.
ibunt 25,5. 130,1.
Icariæ 142,8.
Icariis 5,8.
Icariuſque 151,10.
Icarus 5,8. 74,8.
icta 31,8.
ictæ 148,14.
ictus 12,3. 115,1. 147,12.
ictu 114,23.
idcirco 19,27. 46,17. 47,13. 170,26.
idem 6,6. 39,8,26. 47,14. 60, 15. 83,5. 93,7. 98,9. 131,11. 139,4. 167,17.
ideo 50,9.
idque 26,3. 39,9. 61,5. 77,9. 81,7. 118,1. 146,15.
idre 57,21.
ierant 90,15.
igitur 19,15. 24,27. 39,5. 40,7. 43,5. 46,11. 47,3,23. 61,23. 70,21. 79,11. 81,15. 87,1. 91, 3,13. 102,7. 105,19. 117,19. 119,13. 122,17 127,9 136, 15. 146,19. 150,23. 155,1. 165,7. 167,13.
ignari 88,9.
ignava 24,13.
igne 4,28. 24,4. 47,15,16. 53, 4. 77,7. 93,20. 98,14. 108, 4. 128,8. 145,14. 150,4. 170, 23,26.
ignem 64,21.
ignes 54,11. 60,15. 82,5. 114, 25. 133,7.
igni 134,7.
ignibus 12,3. 18,21, 14. 94,5. 114,25. 134,2.
ignis 25,4. 55,17. 72,21. 150, 23.
ignoraretur 18,14.
ignoret 88,13.
ignoſcant 4,17.
ignoſcas 116,8.
ignoſcere 35,21.
ignoſcite 159,17.
ignora 152,5.
ignoti 26,3. 69,3.
ignotis 70,21.
ignoto 48,4.
ignotum 4,6.
Ilia 47,8.
Iliacam 54,8. 175,2.
Iliacas 151,3.
Iliacaſque 20,2.
Iliades 112,8.
Iliadeſque 54,10.
Ilias 52,13.
illacrymare 160,8.
Illyricis 16,17.
Illyris 45,21.
imagine 23,1. 93,23.
imago 11 9. 23,11. 35,9. 75, 21. 116,3. 142,29. 156,3.
imber 68,3. 10,12.
imbre 12,10. 123,18.
Imbria 32,6.
imbue 94,4.
imbutaque 106,21.
imis 16,4. 18,5. 30,3.
imitantes 59,23.
imitantur 126,1.
immaduiſſe 28,26.
immane 42,21.
immani 8,11.
immania 50,15.
immemor 2,11. 35,8. 44,3.
immemorem 172,3.
immemoremque 195,10.

immemoresque 109,12.
immensa 113,11.
immensas 64,8. 110,21. 139,1.
immensis 84,2.
immensus 127,24.
immerito 50,7.
immeritosque 47, 22.
immissis 15,2.
immista 102,5.
immo 10,27. 100,7.
imoque 41,9.
immotas 90,22.
immunes 110,24.
impar 151,13.
imparibus 45,16.
impatiens 67,10 141,4.
impedit 156,16.
imperfecta 14,7.
imperii 20,12. 39,10.44,22.45, 15. 46,6. 142,27.
imperiosa 154,16.
imperium 43,16.
impetus 16,13. 120,9.
impia 53,17. 87,9. 146,2.
imple 115,5.
implêssent 152,6,
impleveris 50,3.
implevit 70,13.
impositamque 95,3.
imposito 160,12.
impositumque 75,24.
imposui 24,8.
imposuisse 98,4. 104,22.
impresso 57,8.
improba 36,1. 56,9.
improbe 92,1. 160,5.
imprudenti 41,14.
impuræ 55,8.
imus 132,2.
inamabilis 159,5.
inane 71,4.
inanem 93,5.
inania 28,1.
incaluisse 53,4.
incauto 57,9.
incertas 94,20.
incerto 8,17.
incertusque 69,4.
incessis 93,11.
incestis 59,11.
incidat 121,12.
incipient 90,21.
incipiunt 11,5.
inclusa 163,9.
inclusæque 90,31.
inclusit 109,21.
incluso 145,20.
inclusus 149,3.
incola 91,2. 106,29.
incol[illegible]m 15,19. 100,3.
incolum[illegible]o
incomitatus 58,8.
incorrectum 101,7.
increpuit 16,24.
increscunt 16,3.
incubuit 104,5. 113,7.
incudibus 24,17.
incultis 1,3.
incurvo 122,2.
incustoditæ 91,10.
incustoditum 21,10.
Inda 122,7.
indeclinatæ 121,8.
indelibatas 18,24.
indeploratum 79,13.
indicat 65,12.
indicio 53,3. 76,6. 185,12.
indiciumque 51,17.
indignas 12,10.
indignata 135,15.
indignor 113,19.
indocili 103,6.
indolui 166,9.
indoluisse 28,24. 45,6. 48,12. 61,24. 148,18.
indomiti 147,17.
indomito 35,25.
inducto 90,6
induet 129 8.
induimur 106,20.
induiturque 132,15.
indulgens 13,20.
indurat 89,14.
induruit 141,5.
Indus 145,8.
ineptis 45,19.
inermis 3[illegible],2.
iners 83,8. 91,22.
inertior 126,3.
inesset 98,5.
inest 91,16. 116,3. 150,23.
inexpugnabile 134,5.
inextinctum 174,18.
infans 98,7.
infelix 1,4. 9,18. 24,2. 37,1. 63,6. 68,10. 129,8. 165,8.
inferior 16,5.
inferiora 35,22 45,14.
inferius 47,11. 128,10. 160,4.
infernas 18,16.
infesta 35,12.
infesti 151,17.
infesto 4,28, 130,12.
infestos 101,26.
infestumque 16,24.
inficiandus 114,26.
inficiantque 108,4.
inficit 126,2.
infirmis 5,7.
infirmo 141,6.
Infixa 18,5.
infoecundis 101,18.
infra 74,11. 100,3.
infregisse 55,4.
ingenii 49,18. 50, 15. 170, 28.
ingeniique 3,10.
ingeniis 117,3.
ingenio 4,2. 37,2. 38,6,22. 40, 10. 42,2. 55,16. 60,10. 72, 11,12. 89,6. 100,1. 136,12. 138,21. 140,16. 173,4.
ingenioque 165,2.
ingeniosa 48,18. 138,22.
ingeniosus 51,2. 140,14.
ingenium 3,22. 30,2. 34,10. 101,17. 133,21. 138,12.169, 17.
ingeniumque 82,14. 117,15.
ingens 88,1. 142,18. 161,13.
ingeniem 90,21.
ingenti 25,17.
ingentia 171,9.
ingenuæque 20,14.
ingenuas 29,9. 49,6.
inglorius 75,5.
ingratum 156,15.
ingravat 75,22,23.
inhærens 14,17.
inhæres 82,11.
inhæret 113,5.
inhibes 139,24.
inhonestet 127,5.
inhospita 92, 7.
injecta 89,11.
injicietque 83,21.
inimicus 27,8. 40,18.
iniqua 7,6.
iniquis 31,11. 154,7.
iniquo 136,9.
iniquos 68,11.
injuria 117,9.
injustum 165,27.
innatet 73,11.
innectunt 144,3.
innitens 104,1.
innocuas 47,21.
innocuum 88,10.
innumeræ 164,15.
innumeri 125,7.
innumero 165,6.
inoffensæ 27,7.
inoffenso 74,19.
inquam 12,23. 13,25. 65,1.
inque 12,16.19,12. 26,1,22.35, 6. 43,28. 45,18. 46, 23. 51, 2.60,4. 72,8. 83,18. 87,4. 101,15. 102,6. 107,12. 112, 9. 115,11.132,6. 162,3. 169, 20. 174,14.
inquis 126,11. 139,3,17.
inquit 14,19. 64,19. 88,7.
insania 34,11. 38,9.
inscia 79,7.

Inſcius 41,15.
Inſeruiſſe 56,12.
inſidias 47,20. 104,15. 106, 9.
Inſidiis 35,13.
inſigne 46,21.
inſignes 132,2.
inſilit 16,6.
inſolitâ 135,18.
inſomnia 86,11.
inſonet 90,29.
inſontes 91,18.
inſpice 4,13. 39,31. 59,17. 64, 1.
inſpicienda 18,22. 41,4. 66,4.
inſtabat 150,7.
inſtabiles 33,4.
inſtant 78,19.
inſtar 76,3. 85,5. 142,2.
inſtillato 70,6.
inſtita 46,22.
inſtructa 58,9. 60,7.
inſtruet 47,6.
inſtruit 47,16.
inſtrumenta 2,3.
inſula 33,15.
inſultas 160,6.
inſultâſſe 61,25.
inſultes 92,1.
inſuper 42,15.
intacta 112,6.
integer 70,19. 123,15. 138,1.
intellecturis 101,24.
intelligor 165,21.
intempeſtivi 120,16.
intempeſtivos 155,1.
intenta 103,4.
interdicta 16,18. 96,16. 107,20
interdum 42,27. 47,17. 143,21.
interea 66,19. 78,7. 85,5. 132, 13. 139,15.
interitûs 68,14.
intermiſſique 43,1.
intonſi 65,24.
intonuit 19,1. 174,9.
intra 76,5. 121,1.
intrato 41,9.
intremuiſſe 65,20.
intret 32,2.
intus 12,14. 35,3. 122,10. 140, 3. 165,11.
invalidæ 20,14.
invalidumque 141,4.
invectus 42,19. 145,3.
invehitur 91,6.
invenienda 88,12.
invenies 3,1. 40,1,2. 57,17. 82, 3. 137,4. 161,20.
invenietque 111,1.
invenit 8,18.
invictam 135,16.
invicti 110,6. 139,9.
invida 60,9.
invideantque 173,10.
invideo 1,1.
invidiâ 75,5. 161,12.
invidiam 117,12.
invidioſa 9,23. 118,21.
invigiles 19,15.
inviſa 144,6.
inviſis 156,10.
inviſo 28,16.
inviſum 51,5.
invliſus 142,23.
inviter 101,21.
invitum 163,4.
inutile 132,7.
Ioque 110,13.
Io 110,14.
jocantes 59,5.
jocata 138,14.
jocis 63,6.
joco 61,20. 139,12.
jocos 30,10. 46,12. 56,12. 59, 2.
jocoſa 51,14. 55,14. 67,6.
jocoſe 10,8.
Iole 54,9.
Ionio 48,18.
Ionium 16,1.
Jove 20,19. 39,6. 142,26.
Jovem 16,24.
Jovi 45,12. 97,10. 110,18.
Jovis 4,27. 12,3. 20,20. 40,5. 42,30. 48,9. 50,13. 64,27. 65, 2. 77,7. 94,14. 115,1. 128,8. 129,14.
Iphias 174,20.
ipſane 64,7.
ira 3,7. 5,12. 6,1. 9,17. 11,6. 14,23. 19,16. 20,24,26. 33, 12. 38,22. 47,10. 42,13. 61, 11. 81,5. 86,3,23. 92,5,18. 94,14,24. 98,11. 118,4. 121, 4. 122,5. 128,12. 129,10. 135, 10. 139,9. 143,5,10. 144,13. 154,18. 166,14. 168,14.
iræ 7,3. 68,12. 78,15.
iram 38,15. 39,15. 60,3. 92,17. 157,17.
iras 78,25. 122,15.
iraſci 28,17.
irata 107,15.
irato 7,12. 40,17.
iratos 52,16. 105,16.
iratus 134,4
ire 1,2. 3,23. 8,2. 13,16. 33, 17. 42,28. 49,7. 85,6. 109, 10. 145,11. 163,10. 174,20.
irreprehenſa 174,4.
irrequieta 46,10.
irrita 26,17.
irrumpit 49,7.
irrumpunt 140,18.
Irus 84,4.
is 56,7. 86,15. 94,8. 92,7. 97, 9. 109,15. 111,9.
iſdem 65,22.
Iſidis 48,17.
iſque 80,5. 165,7.
iſſe 161,20.
iſſet 28,23.
iſta 18,10,14. 23,3. 33,20. 38, 10. 64,23. 65,5,8. 83,19. 99, 14. 107,18. 108,10. 111, 8. 116,8. 117,19. 138,10. 139, 6,16. 159,22. 160,2. 175,5.
Iſter 44,25. 90,13. 155,4. 164, 1.
Iſthmon 35,5.
Iſtri 44,11. 138,15.
Iſtro 89,7. 91,5. 136,5.
Iſtrum 96,19.
irque 155,14.
Italas 150,22.
Italia 16,18. 97,1.
ite 149,6.
Iter 25,6. 31,4. 32,4. 33,6. 64, 14. 80,16. 88,16. 90,15. 115, 6. 124,2. 164,6. 174,16.
iterum 49,20.
Ithaceve 20,9.
itur 90,15.
Ityn 53,14.
jube 47,28.
jubeam 4,10.
jubeas 50,13. 61,12.
jubeat 85,6. 118,5.
jubet 10,23. 14,23. 57,20. 135, 10.
jucundi 52,11.
jucundum 70,10.
judex 3,19. 41,5. 87,10.
judice 9,20. 42,18. 93,18. 117, 16. 151,4. 166,15. 167,12.
judiciique 49,18.
judicio 40,16. 41,8. 107,6. 13 4. 164,16.
judicis 3,11.
judiciis 173,18.
judiciumque 153,16.
juga 123,5.
jugali 121,17.
jugis 26,22. 105,12.
jugo 122,2. 142,20.
jugulo 3,18.
juncta 12,12. 14,4. 48,4,16. 66,9. 135,22. 144,8.
juncti 26,3. 104,27.
junctior 82,4.
junctis 165,9.
junctiſſime 85,1.

junctos 125,1.
junctus 60,14. 133,8.
Junonia 48,11.
Junonis 78,26.
junxit 55,5.
Jupiter 39,2. 117,3. 145,14.
jura 59,10. 129,11.
juranti 56,15.
jurare 148,25.
jure 38,7. 39,5,6. 44,21. 60, 20. 105,19. 117,29. 133,8. 136,18. 167,13,15.
jurgia 166,7.
juro 39,21.
jus 110,29. 143,6. 165,27. 167, 5.
jussa 10,20. 42,18. 104,13. 163, 3.
jussæ 10,17. 13,14. 135,2.
jusserat 38,16.
jussis 46,17. 163,12.
jussi 138,18.
jussisti 143,11.
jussit 38,18. 66,8. 139,26. 167, 8.
jussus 143,13. 168,10.
justa 38,23. 134,20.
justaque 151,14.
justas 170,9.
justior 160,14.
justo 113,17. 116,12.
juvans 47,18.
juvat 18,23. 40,6. 86,12.
juvenci 123,5.
juvenem 46,3.
juvenes 108,9.
juveni 30,9. 60,21. 121,12.
juvenile 43,17.
juvenilia 50,19. 133,19.
juveniliter 42,3.
juvenis 60,16. 106,15. 121,15.
juventa 134,15.
juventus 96,11. 145,21.
juves 78,6.
juvet 133,6.
juvit 114,16.

L.

LAbat 112,12.
labe 29,7. 41,20. 127,19.
labente 56,11.
labentes 70,28.
labentia 69,11.
labentibus 90,17. 132,13.
labetur 25,11.
labet 46,6.
labitur 11,14. 107,2.
labor 50,2. 67,17. 104,8. 151, 13. 163,2. 170,26.
laborat 107,7.
labore 145,4.
labori 132,23.
laboribus 144,9.
laboris 67,10. 131,1. 141,19.
laboro 35,13.
laborum 20,13,21. 38,5. 126, 5. 141,3. 154,19.
lacerare 75,1.
lacerata 156,21.
lacertis 91,13.
laceſſit 163,8.
Lacheſin 165,29.
lacrymabile 168,1.
lacrymæ 107,9. 114,2.
lacrymam 26,1.
lacrymas 12, 16. 26,10. 75,1. 77,13. 78 22.
lacrymis 2,8. 14,18. 28,26. 29, 2. 64,8. 70,25. 72,20. 113, 24. 129,3. 139. 23. 146, 12.
lacrymoſi 139,3.
lacte 92,3.
lacu 50,10. 90,10. 96,18.
lacus 91,24. 109,25.
lædar 8,3.
lædere 47,14.
lædant 4,9.
lædaris 163,11.
Laertius 149,7.
læſa 5,4. 146,16.
læsère 83,13.
læſerit 61,20.
læſi 20,26. 42,9. 81. 125,10.
læſiſſe 156,17.
læſiſti 85,14.
læſit 64,8. 86,14. 171,6.
læſo 41,18. 53,12.
læſos 9,25.
læſum 169,7.
læſus 104,24.
læta 6,20. 119,11. 138,1. 161, 5.
lætantur 109,3.
lætère 161,21.
lætitiæ 139,10.
lætos 23,4.
lætum 40,8. 168,3.
lætus 20,7. 99,4. 111,10. 138, 1.
læva 16,17. 35,17. 106,4. 135, 9.
lævi 10,11.
lævis 64,5.
lævum 32,5.
Lampſace 32,14.
langueſcent 70,23.
languidus 126,6.
Laodamia 152,4.
lapillis 38,9.
lapſa 42,8.9. 122,17.
lapſaque 79.6
lapſis 19,7. 142,21.
Late 97,16.
Larem 33,10.
Lares 17,3. 127,8.
Lari 12,22.
laſcivaque 138,9.
laſcivia 49,15. 51,5.
laſcivo 55,19.
laſſaque 147,2.
laſſat 46,7.
laſſus 64,18. 69,13.
lataque 73,10.
latè 91,8,29.
lateri 156,6.
lateris 171,5.
laterum 9,3.
latet 28,4. 42,2. 46,6. 91,23. 115,11.
latices 90,13.
latina 97,3. 107,4. 159,20. 165, 22.
latinæ 143,17.
latinè 64,9. 159,15.
latinis 102,5.
Latio 45,1. 97,10. 111,7. 116,6.
lato 132,15. 145,7.
Latoia 67,3.
Latonia 139,25.
latretur 57,11.
latro 7,19.
latuiſſe 30,2.
latuiſſet 30,3. 156,24.
latuit 74,11. 96,1.
latum 10,4.
laturo 6,24.
laturum 25,10.
latus 16,22. 88,10. 92,14. 93, 26. 106,17. 155,4.
laudabilis 174,17.
laudandos 30,9.
laudari 28,22.
laudatus 24,19.
laudavit 19,21.
laude 3,10. 24,19. 151,16.
laudem 27,6.
lauder 156,23.
laudes 40,10. 115,16. 144,4. 167,13.
laudibus 40,8. 116,8.
laudis 3,26. 120,11. 151,13. 169,24.
laurea 43,22. 110,18.
lauro 65,3. 110,13.
laurus 65,9.
laxis 159,11.
leam 124,14.
Leandre 90,25.
lecta 34,1.
lecto 3,24. 70,23. 103,2.

lector

lector 2,17. 24,20. 35,21. 63,2. 136,18. 140,6. 162,9.
lectores 64,11
lectule 35,24.
lecturis 66,4.
legant 49,10.
legantur 140,11.
legar 173,5.
legas 23,12. 102,6. 107,18.
legat 47,3. 72,9. 138, 10.
legatur 47,23.
lege 163,9.
legebam 83, 9.
legem 145,9.
legenda 86,20. 91, 26.
legendi 12,1.
legendum 4,11.
legent 107,8.
legentem 24,13.
legenti 52,9.
legeremus 53,16.
legeres 45,16.
leges 58,16. 59,18. 159,9.
leget 3,20. 47,8. 101,11. 109, 8.
legetur 173,5.
legi 5,6. 24,15. 40,16. 46,16. 52,12. 61,12. 76,4. 116,14. 133,19.
legibus 25,5.
legimus 165,6.
legis 27,8. 53,19. 53,20. 114, 24. 131,2.
legisses 46,14. 155,3.
legit 40,14. 88,16. 133,5.
legitimo 60,14.
legitimum 46,22.
legitur 56,6. 60,13.
legiturque 57,15.
legoque 107,5.
legor 136,14.
legum 46,7. 46,17.
leguntur 95,5.
Lemnia 140,2.
lene 42,22.
leniet 38,15.
lenior 42,12. 118,4. 139,9. 143,10.
leniri 78,10.
lenis 113,8. 142,16.
lenito 3,4. 161,23.
lentis 93,27. 122,3.
lentos 104,3.
lento 93,20.
lentus 59,22.
leoni 78,17.
leonum 122,5.
Lesbia 52,7. 55,20. 83,6.
Lethæis 26,18. 129,2.
Lethes 105,17.
lethi 9,7.
letho 54,2. 175,3.
lethum 9,7.
levanda 75,4.
levante 20,17.
levantes 105,19.
levare 25,18. 127,12. 141,18.
levari 139,13. 139,27.
levas 75,4.
levat 75,22. 75,23. 104,13. 122, 16.
levata 44,8. 82,8.
levate 76.11.
levavit 15,6.
Leucadii 143,26.
Leucadio 65,6.
leve 45,18. 50,19. 56,4. 57,24. 81,9.
leves 5,16.
levet 69,10.
levi 32,7.
levibus 96,9.
levior 86,26. 106, 5.
leviora 135,14.
levioribus 50,11.
levis 73,11. 74,1. 134,6.
levitate 161,6.
levius 9,3. 145, 13.
levo 135,24.
liba 131,12.
libaque 99,1.
libelli 24,21. 37,1. 60,23. 75, 15. 83,13. 105,5. 139,15. 173,1.
libellis 66,11. 100,9. 101,9. 103,1. 162,3. 163,1
libello 34,1. 159,21.
libellos 2,3. 24,7. 61,3. 140,5.
libellum 102,7. 137,1.
libellus 46,19.
liber 1,1. 2,9. 3,9. 3,23. 4,4. 5,5. 6,23. 47,13. 49,16. 51, 17. 54,12. 55,14. 63,1. 64, 12.
libera 110,21. 171,4.
libertas 66,12.
libet 59,26. 68,3. 72,23. 99,7.
libris 40,15. 56,5. 101,22.
librorum 101,21.
libros 39,29. 82,4.
Libycis 12,13.
liceat 66,20. 170,4.
licebit 14,5. 173,3.
licentia 48,3. 55,23.
licere 59,26.
licet 1,2. 2,10. 4,3. 4,8 12,17. 14,5. 22,12. 42,31. 47,11. 49, 10. 93,1. 96,16. 100,12. 121, 1. 128,7. 129,1. 129,9. 130, 14. 147, 3.
licuisset 24,28.
licuit 80,3. 83,9.
licuitque 26,6.
ligatos 52,1. 91,1.
lime 24,18.
limen 13,19. 77,8. 148,14.
limina 167,15.
limite 32,4. 58,5. 154,24.
limosæ 104,1.
lingua 64,13. 70,5. 72,24. 79, 5. 143,17. 149,9.
linguave 29,14.
linguæ 78,13. 92,9. 116,5. 159, 13. 159,23. 165,19. 172,10.
linguam 56,14.
linguis 19,26.
liqueat 94,25.
liquet 70,11. 89,12. 124,11. 171,19.
liquido 58,18.
liquidus 89,8.
litique 41,4.
litera 34,1. 61,20. 64,7. 65,18. 82,3. 107,6. 107,10. 117,8. 125,9. 139,11, 146,16. 166, 8. 171,16. 172,9.
literaque 51,4.
littori 10,11. 19,8. 32,7. 33,1. 92,7. 97,2. 105,15. 106,4. 118,11, 142,3. 143,13.
littore 96,4. 96,22. 137,2. 147, 1.
littoris 32,2.
littus 105,35. 149,2. 154,27. 164,13.
liturarum 2,7.
Livia 43,11. 108,12.
livor 57,7. 136 9.
loca 2,9. 4,17. 9,18. 10,6. 16, 16. 33,19. 21,28. 92,10. 99, 10. 104,13. 150,22. 170,17. 174,16.
loci 26,16. 75,12. 79,12. 106, 14. 110,20. 159,28. 165,2.
locis 20,10. 39,30. 49,4. 75, 20. 85,6. 88,12. 89,16. 96, 24. 119,12. 127,2. 156,10.
locisque 69,13.
loco 62,2. 64,24. 66,8. 66,20. 70,22. 78,2. 81,6. 86,26 87, 6. 93,16. 96,3. 6,5. 99,7. 101,12. 140,12. 161,4.
locorum 4,17. 68,5. 75,19. 109, 21.
locum 5,4. 22,17. 65,17. 81, 20. 86,21. 97,16. 101,14. 115,13. 118,8. 136,6. 154, 18. 159,5.
locumque 101,27.
locus 20,12. 24,24. 33,2. 48,7. 64,21. 88,17. 91,21. 101,25. 118,19. 128,6. 142,12. 143, 22. 159, 5. 169,6. 170,14,

locusque 5,10. 113,9.
locuta 79,5.
locutum 70, 3. 145,13.
ocutus 13,21.57,5.64,13. 117, 10.
longa 6,25. 43,5. 46,22. 64,4. 72,18. 82,8. 106,30. 123,3. 164,10. 169,17. 172,7.
longa 11,16.18,10.22,11.76, 9. 159,19. 165,16. 169,7.
longæque 97,5.
longe 31 7. 73,4. 75,15. 109, 6. 129,17. 138,7.
longi 26,12.
longinquo 64,18.
longior 95,2.
longis 22,16. 83,19. 135,21. 154,8. 159,12.
longiùs 44,10. 44,17. 81,19. 118,8.
longo 62,3. 66,16. 77,9. 81,1. 101,20. 123,20. 124,3. 169, 11. 174,17.
longorum 149,9.
longum 32,4.
loquar 54,3. 90,9.
loquare 2,16.
loquatur 5,14.
loquebar 151,3.
loquela 145 18.
loquendo 72,23.
loquentis 7,14.
loqui 97,4.102,2.142,26. 159, 18.
loquor 8,20. 14,9. 16,21. 70,1. 117,9. 159,5. 166,5.
loquntur 165,23.
lotos 105,1.
lubricaque 90,22.
luce 5,15. 22,8. 35,25. 99,9. 163,2.
lucem 70,19.
lucent 19,19.
Lucifer 14,10. 79,14. 131,11.
lucis 136,2.
Lucretius 55,17.
lucro 14,6.
lucrosa 59,15.
luctantem 163,6.
luctare 121,3.
luctator 123,13.
luctibus 1,6. 168,9.
luctuque 88,15.
luctus 12,13. 122, 16,
ludere 59,10.
ludet 139,11.
ludi 47,27.
ludis 96, 7.
luditur 57,23. 96, 9.
ludorum 59,17.
ludos 31,18.
luduntur 58,19.
luenda 41,17.
lugenda 113,25.
luget 53,14.
lugubres 26,5.
lugubria 111,11.
lumen 30,4.109,17.118,1.163, 15.
lumina 28,5. 41,13. 50,5. 79, 7. 81,10. 88,6. 814,4.
lumine 68,4.
luminibusque 59,21.
Lunâ 49,1.
Lunaque 12,20.
lupi 4,24. 159,8.
lupis 92,12.
lupo 165,10.
lupos 122,4.
lupus 21,10. 78,19. 106,24.
lurida 156,2.
luserat 60,16.
lusi 67,5. 138,1.
lusibus 45,19.
lusit 63,7. 139,11.
lusor 72,11. 131,1. 138,16.
lustra 134,18.
lustrat 108,22.
lustris 127.12. 134,18.
lusum 30,9.
lusura 106,16.
lusus 26,13. 26,14. 58,11.
lux 71,6. 151,7.
luxuriata 139.12.
Lyæi 54,5.
Lycaonio 67,2.
Lycorida 56,13.
Lycurgi 146,1.
Lyde 21,1.
lyra 104,10. 133,12.
lyrici 52,6.
Lyrnesside 104,9.

M.

MAcer 133,6.
macies 86,12.
mactata 109, 23.
maculosa 64,7.
madens 77,12.
madidæ 154,21.
madidas 147,6.
madidos 60,5.
Mæoniden 3,21.
Mæonides 53,1. 132,8.
Mæonium 22,5.
mage 58,7.
magis 10,17. 19,7. 24,25. 35, 21. 60,13. 67,6. 75,16. 78, 15. 80,6. 93,14. 94,24. 100, 15. 115,3. 123,10,25. 141, 6. 148,7. 164,12.
magister 83,10.
magistri 22,7.
magistri 122,7.
magistro 51,7.
magistrum 170,29.
magna 6,24. 42,33. 44,8. 58, 10. 73,4. 110,14.112,1.114, 19. 130,6. 145,13. 169,18.
magnaque 51,15.
magnæ 50,8.
magnam 4,5.
magnanimo 78,17.
magnas 22,13.
magni 7.3. 48,15. 53,3. 65,2. 70,15. 97,11,119,13. 142, 11.
magnis 84,1.
magno 16,20. 28,21. 46,4. 59, 14,18. 105,24.
magnos 38,16. 44,6. 136,11. 162,12.
Majestas 59,20.
major 23,11. 33,14. 40,3. 78,15. 93,23. 100,16. 111, 12. 155, 15.
majora 19,21.44,5. 45, 15. 86, 1.
majores 133,17.
majus 39,6,31. 78,21. 132,22. 173,14.
mala 5,16. 19,29,30. 20,17. 27,1. 71,11. 75,4. 76,1. 82, 8. 92,17. 94,11. 101,17. 105,19. 106,3. 115,8. 123, 9,20,32. 139,1.17. 140,9. 160,7,
malæ 95,9.
malè 32,15. 41,3. 63,7. 83,2. 90,3. 98 7. 110,3. 123,30. 146,1. 155,14. 159,11. 165, 23. 166,9. 169,11.
malefidus 21,12.
mali 8,24. 81,10. 86,10. 92,18. 117,24. 123,4. 136,4. 159, 28.
malique 123,25.
maligna 136,12.
malignis 107,15.
malis 3,14,22. 8,18. 9,26. 16, 8. 19,4.20,22. 22,16. 61,24. 66,13. 71,10. 92,6. 99,8. 103,4. 107,2.113,22.115,12. 123,12,22. 135,15. 138,22. 141,12. 150,8. 154,8. 159, 4. 166,12.
mallem 46,13. 162,5. 167,2.
malles 114,20.
malo 105,14.
malorum 105,9. 106,5. 128,11. 149.9. 153,25. 155,9. 173, 9.

malum 38,10. 69,10. 80,17. 94, 24,139. 27.
malus 3,3. 41,19.
manat 68,4.
mandare 6,21.
mandata 3,9. 9,11. 13,22. 70, 27.
mandetur 151,1.
mando 6,17. 23,12. 140,11.
maneat 76,13. 128,8. 174,12, 17.
manere 74,12. 89,16.
maneret 152,5. 162,10.
manes 28,23. 72,2. 93,12. 173, 12.
manet 29,12. 31,10. 122,6. 132, 16. 141,8. 155,6. 161,4.
manibus 110,11.
manifesta 112,11.
manifestaque 49,17.
manifesti 78,3.
mansisse 148,18.
mansit 154,12. 174,3.
mansuetior 81,5.
manu 24,1. 35,4. 46,2. 59,30. 71,2. 87,16. 101,6,16,20. 106,16,20. 110,8. 135,18. 141,2. 150,26. 156,4. 165, 8.
manum 20,5. 24,16. 57,4. 63, 2. 76,12. 83,21. 104,22. 162, 18.
manus 14,16,26. 47,16. 61, 9. 66,22. 70,28. 87,14. 88, 14. 94,16. 107,15. 125,10. 142,10,24. 149,6.
mare 3,16. 10,1. 32,3. 39,21. 67,1. 90,14. 96,19. 97,1. 104,16. 141,20. 150,10. 154, 28. 167,17.
margine 44,22.
mari 35,20. 48,18. 147,2.
marinas 91,3.
marique 64,17. 127,1.
maris 7,1, 8,12. 11,6. 32,2. 35, 3,44. 18,112. 4. 128,4. 135, 9. 164,2.
marisque 34,9.
marito 57,9.
maritum 59,13.
maritus 43,14. 51,11.
marmore 72,10. 60,31.
marmoreo 89,10.
Marte 143,19.
Martem 55,15.
Martemque 53,1.
Martia 48,2.
Martiolamque 145,6.
Martis 48,15. 138,26. 156,3.
mater 53,11,14. 60,4.
materia 19,28. 20,16. 78,16. 128,22.
materiæ 59,24. 137.6.
materiam 38,26. 40,6. 50,1. 53, 6. 105,4. 151,16.
maternis 60,6.
matre 24,6. 82,3. 100,13.
matremque 54,5.
matres 48,10. 109,1.
matresque 38,17.
matri 134,20.
matris 95,9. 145,16.
matrona 47,1, 3. 49,11.
matronaque 58,9.
matrum 55,7.
maxima 20,21. 81,2. 94,22. 113,3. 162,15. 167,1. 170,8.
Maxime 39,23. 66,18.
maximus 55,16. 91,29.
mearum 29,1. 173,15.
mecum 8,27. 16,29. 19,23. 24, 7. 104,20. 134,13. 159,25. 173,5.
Medea 87,9.
Medeæ 85,3.
media 5,6. 15,4. 51,11. 89,4. 161,24.
mediam 110,23.
medias 155,16. 165,6.
medicæ 153,12.
medicina 47 17. 136,4. 139, 1.
mediis 34,4. 45,14. 127,4. 150, 20. 153,7.
medio 89,7. 155,2. 159,16. 165,28.
medioque 136,6.
medios 13,6. 44,9. 46,22.
medius 58,6.
medullis 18,5.
Medusæ 124,11.
meique 68,13.
melior 10,13. 24,6. 39,19. 123, 15. 147,4.
meliora 119,12.
meliore 21,4.
melioribus 135,5.
melius 86,17. 107,19. 139,17.
membra 7,2. 14,2. 14,11. 15,6. 86,11. 88,11,18. 133,10.
membris 154,4.
memento 3,23. 93,9.
memini 4,19. 17,3. 40,25. 114, 16. 144,5. 151,2.
meminisse 117,15,26. 163,13. 171,18.
meminit 57,4. 89,1. 148,15.
Memmi 56,1.
memor 27,5. 74,18. 81,3. 94, 19. 112,10. 146,6. 162,3.
memorande 17,1.
memorant 33.9. 118,21.
memorem 2,4. 113,3. 121,2.
memoremque 148 23.
memores 138,18. 162,20.
memori 97,7.
memoris 163,11.
Menandri 52,11.
mendaci 167,20.
mendax 51,15. 83,24. 164,13.
mendicato 160,2.
Menœtiadem 148,5.
mens 10,28. 11,15. 34,12. 78, 16. 103,4. 113,7. 123,25. 132,23. 135,15. 141,7. 154, 8.
mensæ 57,6.
mense 34,3. 58,19. 61,4.
mensibus 131,10.
mensos 20,3.
mensque 81,11. 123,4.
mensura 132,21.
mente 5,5. 30,1. 35,10. 30,24. 47,23. 71,1. 86,4,17. 110, 39. 161,9.
mentem 105,9.
mentes 49,3.
menti 64,28. 88,1. 126,7.
mentibus 119,2.
mentis 53,19. 86,9. 113,18. 168,4. 171,3.
mentisque 42,25.
mentitura 113,2.
meorum 14,15. 24,3.
meque 13,23. 19,24. 39,23. 92, 2. 105,25. 121,2. 159,27. 161, 23. 174,2.
meribus 10,4.
meres 174,13.
meretis 43,9. 74,21.
meretricia 41,13.
meretricibus 49,5.
mergat 73,12.
mergi 160,13.
mergit 41,5.
meri 90,8.
meritæ 33,13.
meriti 60,24. 162,3
meritis 22,14. 50,3. 138,12. 145,3.
merito 110,18. 154,6. 170,12.
meritorum 18,9. 87,15.
meritos 24,7.
mero 56,14. 58,18. 70,6. 79,6. 146,10.
Merops 74,26.
mersa 26,18.
mersit 121, 6.
meruere 100,10.
merui 10,23. 19,14. 146,15. 166 3,4. 167, 6,

meruiſſe 38,23. 65,15. 143,9. 152,9.
meruit 4,14. 65.5. 110. 1.
merum 122,10. 150 4.
Meſembriacos 33,7.
metam 27,7.
Metelle 56,9.
Metereâque 44,13.
meris 127,21.
metu 16,2. 19,9. 42,12. 65,18. 112,12.
metuentem 170,29.
metuis 160,9.
metuit 91,21.
metum 45,22. 83,15. 141,3. 165,12.
metus 3,17. 35,14. 92,10.
metuunt 28,13. 159,9.
metuve 15,9.
micaque 98,14.
micet 146,3.
micuerunt 9,1.
miles 39,17.58,5. 110,14. 127, 7.
Mileſia 55,5.
Miletida 33,11.
Mileto 87,3.
militæ 106,15.
militis 104,15.
mille 39,30. 125,9,11.
millia 61,21. 131,4.
mimis 59,26.
mimos 59,5,23.
minantur 164,15.
minas 9,16. 36, .
minax 8,10. 34,14.
minaxque 42,21.
minata 68,9.
Minerva 7,10. 37,13.
Minervæ 31,1. 87,7. 131,13.
minima 57,18.
minimæ 93,2.
minimam 31,3.
minimè 116,7. 165,3. 166,11.
minimis 10,29.
minimo 4,21. 40,12.
minimoque 134,7.
minimum 123,11. 134,19.
minio 2,1.
miniſtra 82,2.
miniſtrat 139,5.
miniſtro 109,23.
minor 3,10. 5,20. 9,20. 20,10. 29,6. 41,22. 59,24. 78,28. 81,6. 136,13. 142,30. 153,8. 154,26.
minora 22,14. 45,10. 146,18.
minores 133,17.
minuente 147, 9.
minuit 122,16.
minus 10,2.11,15,9. 21,4. 27,1. 33,20.41,16. 56,9. 57, 10. 59,15. 66,15. 85,5 113, 151. 17,1. 118,16. 129,7. 148,18. 154,12. 169.8.
minuunt 95,1.
Minyæ 87,13.
mirabitur 3,19. 101,15. 147, 11.
mirande 64, 3.
mirantur 173,16.
miraris 69,1.
mirer 46,11.
miror 34,9. 64,25.
mirum 96.25.
miſce 72,7.
miſcetur 90,12.
miſcueratque 135,8.
miſcuit 14 18.
miſer 3,5. 7,13. 13,4. 37,2. 74, 5. 106,4. 134,24. 143,27, 28.
miſerabile 9,7. 109,17. 150, 7.
miſeranda 173,7.
miſerarum 160,2.
miſerè 91,15.
miſeri 66,13. 71,4.
miſeris 28,27. 154,13. 161,1.
miſero 3,6. 8,28. 18,2. 21,4. 22,1. 25,10. 44,2. 77,10. 151,8. 152,2. 155,9. 160, 10.
miſeros 98,3.
miſerrima 94,23.
miſerum 8,5. 9,27. 16,2. 41,7. 57,2, 65,17. 106,114. 9,11, 12. 142,19.
miſit 85,2. 98,12. 107,16.
miſſa 58,4. 125,10. 171,16.
miſſe 87,3.
miſſos 169,12.
miſſum 4,15. 101,10.
miſſus 1,14. 44,11. 63,1. 111, 7. 129,9.
miſta 55,11.61,20. 77,16. 112, 12. 146,12. 155,13. 165,12.
mite 18,1. 53,16. 167,10.
mitem 160,7. 163,7.
miti 74,20.
mitia 5,12.
mitiſſima 4,19. 9,17. 113,21.
mitiſſime 38 21. 42,33.
mitius 44,7. 78,25. 118,7.127, 24. 142,18. 161,14.
mittam 140,19.
mittar 143,26.
mittat 39,1. 143,24.
mittere 9,21. 58,4. 171,2.
mittitur 13,25.
mittit 72,26. 171,1.
mittuntur 8,2.
mobile 28,5.
moderata 143,5.
moderatior 28,17.
moderatis 118,13.
moderatus 39,9.
modeſta 86,2.
modicæ 84,1.
modico 171,6.
modis 45,16. 55,4,24. 67,16, 102,4. 132,10.
modos 39,32. 50,12.
modum 35,6. 36,4. 98,4.
modus 29,2. 139,3,4.
mœnia 9,4. 33,6. 93,3. 106,22, 112,7.
mœnibus 33,9. 165,2.
mœrens 148 11.
mœſta 72,22. 93,18.110,6.
mœſtæ 14,16. 107,12.
mœſtiſſima 29,3.
mœſto 77,15.
mœſtos 12,7. 173,6.
mœſtus 24,4. 104,12. 119,6.
mole 25,17. 168,13.
moles 45,17.
molle 96,2. 134,5. 161,16.
mollem 55,3.144,9.
molles 49,9.
molleſque 75,5.
molli 115,2.
mollis 51,9. 138,26. 127,18. 147,9.
molliat 79,11.
mollibus 20,16.
mollior 20,26. 39,22. 121, 4. 166,16.
mollis 67,10.
mollit 103,6.
molliter 64,16. 75,14. 126,8.
momordit 136,10.
monendo 175,7.
moneo 6,13.
moneri 175,5.
mones 168,3.
monet 175,7.
monitis 122,7.
monitor 73,13.
monitus *ibid.*
monſtraret 64,14.
monſtrat 47,18. 58,17.
monſtratis 94.5.
montanis 92,12.
monte 165,5.
montes 8,5. 109,25. 125,7.
montibus 20,12.
monumentis 55,11.
monumenta 75,16. 173,1.
mora 11,16. 14,7. 52,6. 82,8. 94,5. 123,8,14. 139,2. 141, 9.
moræ 6,22. 13,11,26.

morandus 88,4.
morata 51,4.
morbo 38,9.
mordaci 61,17.
mordebere 2, 19.
more 5,18. 14,3. 39,6. 82,12. 147,16. 159,18.
mores 22,8. 30,8. 47,6. 51,13. 82,13. 92,20. 151,9,11. 155, 12.
moreſque 38,1. 40,25. 86,21.
moretur 88, 16.
mori 15,11.
moriar 136,16.
moriatis 156,9.
moriatur 19,23.
moribunda 120,3.
moribus 121,16. 151,13.
moriemur 70,21.
moriendo 15,11.
moriens 9,10.
morientibus 78,19.
moris 98,13.
mors 8,28. 9,8. 70,18. 71,8. 90,26. 113,26. 119,5.
mortale 84,5.
mortalia 10,25.
morte 9,20. 16,25. 71,10,15. 88,8. 113,26. 123,32. 148, 12.
morti 16,25.
mortis 18,2. 35,9,16. 70, 17.
mortuus 72,4. 114,7.
morum 29,7. 46,8. 116,2.
mota 6,1. 105,13. 154,8.
motam 48,15. 154,9.
moti 90,15.
motus 78,16. 132,9. 164,11.
movent 28,28.
moverat 133,21.
moveret 134,6.
movetur 96,3.
movi 15,20.
movimus 106,16.
movit 38,15.
mucrone 110,7.
mugiet 93,28.
mugitus 139,2.
mulcendis 51,18.
mulcet 104,6.
Mulciber 7,5.
multa 12,21. 24,3. 40,2. 45,10, 49,10. 55,14. 59,12,18. 80, 10. 87,16, 90,12. 107,17. 114,18. 134,1. 135,14. 138, 18,20. 144,12. 154,21. 163, 2.
multaque 13,9. 19,21. 55,2. 57, 13. 78,3. 144,12.
multæ 154,23.
multas 48,10. 127,5. 154,22.
multiplicata 123,20.
multis 12,8. 20,1. 46,10. 48,1, 12. 50,4. 52,18. 88,12. 89, 16. 107,17. 124,10.
multos 27,11. 39,13. 55,21. 61, 24. 136,13. 171,5.
multum 142,1. 173,3.
mundi 25,6. 61,13. 114,25. 119,13.
mundus 39,6.
munera 48,15. 72,19. 108,12.
munere 93,23. 94,1. 115,15. 131,8. 162,14. 173,14.
muneris 21,6. 42,16. 85,5.
munus 2,14. 9,8. 94,1. 121,8. 148,22. 162,11.
muri 101, 25.
murmura 34,7.
muroque 106,13.
muros 165,5.
Muſa 37,3. 49,15. 51,14. 52,6. 59,4. 67,6. 104,13. 107,2. 130,13. 132 16. 136,3. 138, 14. 156,14. 163,4. 170,22.
Muſaque 38,15.
Muſas 24,9. 82,9.
Muſis 42,7.
muta 159, 24. 173, 17.
mutabile 171,19.
mutandis 10,4.
mutârunt 154,2.
mutata 6,17. 107,13.
mutatæ 6,15. 101,3.
mutatas 16,15. 24,1.
mutati 11,6. 72,12.
mutato 86,26.
mutatoque 81,6.
mutatum 135,6.
mutaverit 72,21.
mutet 143,23.
mutua 49,21.
Mycenæo 54,4.

N.

NActi 32,7.
Nevus 171,14.
namque 5,17. 6,19. 33,17. 41, 19. 64,17. 105,23.
nandi 58,14.
nanti 162,18.
narrabam 80,11.
narrando 69,12.
narrare 97,9.
narrat 53,2.
narrem 106,9.
narret 111,8.
naſcenti 114,6. 144,14.
Naſo 23,10. 75,12. 139,3. 146, 14. 171,1.
Naſonem 4,25.
Naſoni 119,16.
Naſonis 75,14. 89,1. 97,15. 136,11. 147,1.
Naſoniſque 75,7.
natæve 15,9.
natalibus 131,11.
natalis 98,2. 106,7. 149,5.
natas 74,15.
natatur 142,5.
natìque 150,11.
nati 66,14. 101,1.
natis 105,12.
nato 108, 11.
natorum 53,11. 168,7.
natum 24,5. 45,1. 48,13. 74,15. 154,9.
natura 60,9. 82,13. 164,6.
naturæ 25,5.
natus 43,15. 67,9. 92,3. 121, 15. 132,4.
navalia 127,3.
naufraga 38,12. 57,22.
naufragii 21,8.
naufragio 19,8.
naufragium 9,8.
naufragiumque 162,17.
naufragius 170,12.
navis 18,13,31,2. 118,14. 123, 17. 150,10.
navita 16,8. 97,1.
nautæ 96,23.
ne 8,3. 82,8. 13,2. 19,10. 21,7. 27,5. 35,15. 40,15. 44,24, 25. 50,16. 57,21. 58,8. 61,1, 63,3. 75,13. 83,2. 86,2. 100, 4. 103,5. 103,4. 114,21. 117, 11. 120,15. 122,12. 125,12. 127, 4, 5. 138,8. 150,17, 153,8. 159,23. 163,11. 168, 2. 174,1.
nebulis 150,23.
nec 82 8.
necaturas 8,22.
nece 9,13. 119,10.
necem 8,26. 42,13. 138,6.
necet 133.6.
necis 86,23.
neene 122,10.
nefanda 87,16.
nefandis 118,21.
nefas 50,18. 135,13.
negabant 25,7.
negabat 13,11. 50,1.
negabis 2,13. 117,23.
negabo 38,23.
negantque 43,4.
negarat 161,1.
negat 73,24. 91,25.
negata 1.8,2.
negatur 14,1.

neges 171,12.
neget 56,16.
nemo 5,17. 7,10. 29,8. 51,8. 135,25. 156,1.
nempe 47,8. 74,9. 152,2.
nentes 145,9.
nepotes 43,17. 183,1.
nepotibus 126,11.
Neptuni 20,20.
Neptunus 7,9.
nequa 171,4.
nequeo 156,19.
nequeunt 91,17. 113,1.
nequitiæ 47,28.
Nerítio 19,29. 19,30.
nervis 116,4.
nescia 70,10.
nesciaque 143,17.
nesciat 24,16.
nescio 8,4. 10,13. 21,13. 69,8. 111,9. 135,18. 166,7.
nescis 129,11.
nescit 6,10. 8,12,25,26.
nescius 17,4.
neu 2,19. 21,7. 89,13.
neve 2,7. 7,3. 9,9. 44,26. 46, 19. 55,13. 63,3. 76,12. 78, 25. 94,25. 117,27. 120,15. 153,8. 161,9.
neutrum 41,24.
nexa 73,12. 153,2.
nigra 8,8. 172,4.
nigrâ 2,2.
nigro 106,8.
nihil 8,9. 25,8. 35,9. 44,17. 47,7. 64,1. 75,13. 99,7. 127, 24. 134,14. 137,4. 151,17. 152,4. 159,9. 163,4. 174,8.
nil 8,23. 39,6. 46,23. 47,3,14. 49,17. 68,3. 80,9. 81,15. 93,13. 116,7. 128,7,9. 142, 18. 150,19. 153,15. 156,13. 161,13. 165,1. 167,8. 169, 10. 170,11,29. 173,12, 14. 175,3.
Nile 10,8.
nimbo 174,9.
nimbosis 34,13.
nimia 49,15.
nimii 91,3.
nimio 45,6. 56,14. 79,6.
nimirùm 80,15.
nimiùm 5,7. 19,9. 40,13. 42,2. 44,2. 47,26. 57,9. 67, 8. 68, 11. 74,17. 106,30. 112,11. 135,11. 161,21. 172,11.
Niobe 168,8.
Nioben 139,25.
nisi 7,1. 8,9,19. 16,15. 26,11, 13. 35,9. 38,25. 43,12. 44, 17. 46,23. 49,17. 52,5,7, 13,17. 53,1,3,7. 62,3. 64,1. 68,3. 70,12. 75,13. 81,15. 92,17,96,26. 106,16. 109,6. 139,2,15. 140,8. 167,8. 169, 10. 170,27. 171,15.
Nisique 28,25.
Niso 12,20.
nitet 90,6.
nitidâ 43,22.
nitidi 79,13.
nitidis 123,15.
nitidissimus 14,9.
nitidos 112,9.
nitidum 161,20.
nive 68,4.
nives 106,2.
nivosum 145,5.
nix 80,11,13. 96,17.
nixa 142,15.
nobile 32,18.
nobilis 53,8. 152,1.
nobilitate 41,22. 78,20. 116,2.
nobilitatis 117,18.
nobis 3,25. 6,25. 7,11. 11,3. 14,10. 16,16. 22,15. 23,10. 27,8. 40,13. 41,3. 61,6. 66, 15. 70,8,11. 75,16. 81,1,4. 92,18. 94,13. 99,3,9. 110, 20. 117,25. 118,19. 124,6. 123,16. 141,1. 154,18. 164, 9. 165,13. 169,19.
noceam 120,15.
noceas 5,19.
nocens 38,4. 47,18.
nocent 123,30.
nocentes 135,13.
nocere 47,12,24. 116,12.
nocerent 41,7.
nocet 55,3.
nocitura 60,21. 104,41.
nocte 81,14.
noctem 11,3.
noctes 54,6.
noctis 11,9.
nocturnis 95,1.
nocturnos 12,20.
nocuère 4,20. 30,6. 60,22. 72, 17. 82,9. 100,6. 105,5.
nocuit 41,11. 52,9. 105,2. 141, 16.
noli 78,9. 94,15. 117,14.
nolim 82,7.
nolle 76,2.
nollet 4,26.
noluit 10,21.
nolumus 140,17.
nomen 15,8. 25,15. 31,2. 32, 13. 34,11. 39,8. 42,4. 43,6. 51,10. 55,20. 64,20. 71,4. 72,18. 75,8. 87,5. 89,2. 101, 9. 113,4. 114,14. 120,10. 121,18. 124,8. 129,1. 130, 14. 136,8. 143,6. 146,20. 156,16. 173,18.
nomenque 101,27.
nomina 5,8. 6,8.54,12. 56,10. 57,20. 73,4. 75,12. 76,3. 81, 18. 87,2. 89,6. 109,13. 134, 25. 148,1. 162,1.
nominat 70,1.
nomine 18,3. 33,8. 42,22. 56, 6. 61,5. 74,8. 75,26. 79,12. 108,9. 116,7. 133,22. 134,8. 146,11 159,7. 167,12,20.
nominibus 116,1.
nominibusque 56,2.
nominis 3,28.39,30. 40,1. 44, 3 45,17. 78,2. 120,16. 138,18. 156,24.163,10. 170, 1. 173,13.
nominor 143,8. 166,15.
nondum 89,15. 106,25.117,27. 130,9.
nono 9,6.
nóras 93,9.
nôrint 150,7.
nôris 131,2,5.
nôrit 170,16.
nos 3,5. 16,1. 20,3. 44,23. 60, 17. 105,5. 109,5. 123,19. 138,13. 161,7. 171,7.
noscêre 4,7.
noscitur 19,1.
nosco 87,12.
nóssem 26,14.
nósses 26,13.
nósset 115 7. 151,20. 162,7.
noster 98,2. 137,5. 173,16.
nostra 3,14. 5,16,20. 8,4. 11, 16. 16,1. 19,29. 20,17. 22, 19. 24,8,9. 27,1. 38,26. 39, 29. 43,1. 45,20. 49,15. 58, 12. 65,18. 66,22. 70,25. 75, 1. 76,11. 82,8. 83,9. 86,26. 93,6. 94,8,18,23. 101,4. 105,19,22. 107,6,16. 114,2, 4. 115,13. 117,2,8,9. 118,6. 123,4,9. 129.10,130,1. 134, 28. 136,11. 140,8. 154,2, 26. 155,2. 160,8. 161,8. 162,8. 167,3,14. 168,2,5. 170,21. 171,17. 174,5.
nostræ 10,16. 34,6. 35,15. 61. 2. 71,13. 80,1. 104,14. 138, 23. 170,8.
nostram 142,22.
nostraque 22,14. 129,3.
nostrarum 153,1.
nostras 33 14. 106,6. 125,10. 133,11.

noſtri 2,11. 8,24. 9,23. 25,11. 61,21. 68,7. 70,10. 79,10. 106,7. 112,10. 115,3. 137, 1. 130,15. 145,18. 146,14. 156,15. 169,3. 173,1.
noſtris 9,26. 16,8. 19,15. 20, 12. 21,3. 23,1. 35,23. 40,15. 61,23. 67,1. 75,25. 76,4. 85, 7. 92,1. 101,9. 113,22. 128, 21,13. 132,22. 136,10. 162. 1. 166,12.
noſtro 12,22. 18,9. 38,24. 42, 12. 51,13. 64,15. 65,21. 68, 3. 69,16. 76,2. 81,7. 94,9. 116,11,14. 129,7. 134,8,12. 154,5. 156,11.
noſtroque 123,21.
noſtrorum 6,3. 154,19. 155,9. 173,9.
noſtros 46,12. 59,2. 109,21. 146,5. 150,17.
noſtrum 6,3. 30,3.
nota 21,10. 30,7. 57,18. 65,8. 117,24. 123,9. 135,11.
notam 57,6.
notanda 41,23.
notantem 60,19.
notantia 99,1.
notaque 43,20. 133,18.
notaret 38,1.
notavi 77,11.
notetur 2,1.
noti 75,12.
notis 20,3. 72,10.
notitia 45,10.
notitiamque 29,16,
Noto 97,6.
notum 114,3. 130,2.
Notus 8,1,16. 57,16. 80,6.
nova 22,8. 60,18. 86,14. 105, 1. 107,11. 117,9. 154,1.
novas 61,10.
novem 134,18. 141,1. 170,7,
novemque 134,17.
novercæ 53,7.
noverit 109,14.
novique 66,3.
noviſſima 44,21. 99,11. 142, 11.
novit 42,3. 51,8. 149,4,
novitate 59,13.
novo 88,15.
novorum 100,7.
novos 90,17.
novum 60,18.
novus 81,12. 166,29. 123,13.
nox 13,14. 70,2. 113,11.
noxia 41,13. 165,6.
nube 28,6. 42,28. 150,14.
nubem 12,5.
nubes 11,5.
nubibus 8,13. 28,4.
nubila 3,14. 9,1. 27,12. 144, 14. 161,19.
nubilis 58,9.
nuda 14,16. 54,12. 92,18.
nudam 92,17.
nudas 49,11. 132,11.
nuder 21,7.
nudo 123,2.
nulla 18,20. 21,16. 22,7. 25,6. 41,1. 42,25. 46,6. 51,10. 52, 11. 61,20. 68,10. 70,2. 71, 14. 80,18. 81,16. 90,20. 92, 9,& 17. 123,28. 124,10. 125, 10. 129,15. 134,8. 139,2. 140,15. 151,8. 161,10. 162, 4. 173,15.
nullam 79,1.
nullaque 43,14. 146,16.
nullas 27,14. 132,8. 142,24.
nulli 44,16. 47,24. 58,20. 76, 6. 121,5. 139,19. 170,4.
nulliſque 91,9.
nullius 18,11.
nullo 9,25. 20,17. 26,9. 30,11. 43,12. 68,8. 95,6. 101,19. 126,6. 154,10. 161,4. 165, 13. 169,21.
nullum 41,2,46,14,20. 81,7. 141,17. 169,1.
nullus 28,2. 29,2. 63,4. 69,10. 90,30. 101,23. 171,14.
num 10,2. 65,5. 98,11. 114,24. 164,11.
Numæ 64,22.
Numen 7,12. 33,16. 42,27. 45, 19. 85,13. 146,8. 160,10. 167,10.
numerabis 27,11.
numerare 96,15. 138,24.
numeres 73,15.
numeris 27,4. 50,11.
numero 103,6. 138,13. 146,6.
numeros 58,3. 107,1. 132,11. 171,10.
numeroſus 133,11.
numerum 104,4. 142,8. 167,9.
Numina 4,20. 10,16. 12,23. 16, 23. 38,8. 39,21. 62,1. 78,10. 117,3. 142,25.
Numine 7,8. 31,12. 41,18. 144, 16. 146,8.
Numinis 19,16. 81,5. 128,12. 147,17.
nunciet 70,7.
nunquamne 26,5.
nunquam 10,25. 12,24. 14,5. 17,1. 28,1. 86,16. 89,3. 94, 21. 138,10. 143,15,21. 160, 14. 173,17.
nunquid 153,11.
nuper 6,16. 43,8. 55,9. 61,5. 70,19.
nupta 58,8. 114,11,21. 121, 11. 134,10. 152,2. 174,8.
nuptæ 51,7. 57,14.
nuribus 108,11.
nurum 54,5.
nurus 46,18. 49,6.
nuruſque 38,17.
nutritus 92,3.
nutrix 26,26.
nutuque 57,5.

O.

O 14,4. 17,1,2. 19,7. 42,14. 62,2. 70,11. 70,15. 73,1. 81,1. 85,11. 96,15. 119,17. 120,1. 142,29,30.
obambulat 57,11.
obeſſe 73,8. 140,7.
obeſt 140,6.
obfuit 4,1. 56,11. 104,19. 117, 25.
obit 46,4.
oblata 88,7.
obligor 10,11.
oblita 149,9.
oblitam 113,10.
oblitum 120,9.
oblitus 156,7.
oblituſque 136,17.
oblivia 18,9. 25,11. 94,17. 156, 15. 160,1.
obortis 15,3.
obruat 11,4.
obruit 8,20. 68,10.
obruta 96,1. 167,3.
obſcœna 59,5.
obſcœni 45,8.
obſcœnos 53,2. 55,1.
obſcurâ 6,9
obſequium 154,4.
obſeſſo 90,30.
obſtet 120,16. 174,8.
obſto 136,7.
obſtupuiſſe 34,8.
obtemperat 122,7.
obtutu 105,9.
obuſta 143,16.
occaſum 130,3.
occiderem 70,20.
occidimus 8,19.
occidit 22,16.
occultè 76,8.
occultum 135,20.
occupat 31,6.
occurram 96,23.
occurrit 74,6.
Oceano 155,15.

Oceanusque 41, 12.
oculi 49,13. 59, 12.
oculis 11,14. 12,21. 13,24. 45, 20. 60,4. 109,19. 129,18.
oculo 72,9.
oculos 50,5. 51,4. 59,28. 70,28. 75,19,21. 79,8. 86,19. 110, 23.
oderat 7,7.
Odesson 33,7.
odi 4,1.
odiis 12,28.
odio 86,25. 129,7.
odissem 38,7.
odistis 10,17.
odit 63,8.
odium 40,23.
odoratis 144,3.
Odyssea 52,17.
Oedipodos 4,12.
offendatur 19,10.
offensas 42,20. 86,24.
offensi 33,12,
offenso 155,10. 166,6,
offensus 139,23.
officique 153,4.
officiis 154,12.
officio 163,11,16. 169,5. 174, 8.
officiosa 124,4.
officium 3,11. 18 4. 27,6. 72, 22. 76,1. 116,11.
oleo 96,11.
olim 43,15. 44,4. 62,2. 66,15. 86,3. 93,9. 118,3. 152,7.
Oliva 135,7.
omine 37,6.
omne 3,22. 12,26. 21,6. 22,16, 20. 26,16. 37,6. 40,20. 47, 12. 49,12. 53,5. 61,1. 74,22. 80,16. 94,24. 117,29. 145,2. 150,8. 170,12.
omnes 9,5. 19,17. 22,9. 28,11. 41,11. 46,25. 58,11. 146,12. 171,10.
omni 47,3. 114,17. 127,19.
omnia 6,23. 19,27. 25,5,7. 49,3,4. 50,3. 65,7. 69,15. 88,5. 92,10. 93,13. 112,3. 129,11. 148,17. 151,5. 164, 10. 170,17,18.
omnibus 39,27. 57,22. 117,21. 148,4.
omnis 3,17. 12,16. 34,12. 47, 13. 56,2. 109,7. 156,6. 169, 4. 173,6.
oneratam 42,29.
onus 9,4. 40,20. 45,18. 50,14. 73,12. 75,24. 153,4. 173, 16.
opaca 65,4.
ope 9,22. 65,12. 121,10. 148, 22. 165, 11.
opem 7,4. 11,8. 20 18. 25,10. 35,8. 47,20. 67,4. 76,14. 121, 3. 141,16. 145,19. 153,12. 159,4.
opemque 38,14.
operis 93,24.
operum 51,15.
opes 18,24. 28,2. 33,14. 39,20. 42,16. 91,10. 11. 118,2. 120,8. 132,8. 148,1.
opi 38,18.
opis 18,11.
opisve 12,2.
oportet 13,23.
oppida 10,6. 109,8.
oppressit 20,17.
opprimet 8,21.
opprobrio 56,13.
optabam 127,16.
optandum 85,13.
optârat 4,26.
optarem 85,5.
optaret 66,6.
optas 85,11.
optavi 59,25.
optet 3,3.
optima 71,9.
optime 23,5. 65,13. 150,5.
opto 10,9. 118,7. 141,17. 150, 5.
opus 2,16. 4,14. 24,2,17. 27, 8. 31,3,4. 32,18. 39,31. 50, 8,16,19. 55,18. 56,4. 61,1, 6,14. 63,8. 64,8. 65,1. 83,6. 94,4. 101,5. 103,6. 132,6, 22. 136,10. 168,4. 169,2. 174,6.
ora 7,14. 15,2. 19,26. 22,14. 23,9. 26,4,21. 45,21. 70,25. 75,1. 85,10. 86,11. 89,9. 90,12. 92,20. 101,7. 109,22. 110,10. 114,10. 124,11. 135, 22. 144,8. 155,14. 156,16.
oraque 50,1. 159,12.
oras 100,11. 138,7.
orba 24,33. 97,2. 100,15. 168, 8.
orbam 139,25.
orbe 10,13. 42,4. 57,6. 64,18. 65,14. 96,10. 97,15. 101,10. 106,3. 136,14. 142,30. 149, 8. 159,6. 160,9.
orbem 20,11. 39,3. 45,13. 111, 7. 129,9.
orbis 6,25. 59,21. 69,3. 79,4. 91,29. 98,12. 108,1. 127, 24. 130,2. 142,18. 161,14. 173,16.
orbum 67,11.
orbus 74,13.
ordine 6,5. 47,11. 96,7.
ordinis 131,7.
ore 2,18. 8,22. 13,8. 27,6. 28, 22. 38,24. 40,9. 55,15. 62, 5. 70,4. 72,25. 74,24. 77,14. 88,2. 94,6. 97,5. 99,12. 101, 8. 102,3. 106,12. 115,2. 117, 4,17. 122,4. 138,6. 139, 22.
Oresta 18,18.
Orestæ 28,19.
Oresten 53,19. 148,5.
Orestes 118,25. 119,17.
origine 61,13.
oris 6,11. 12,13. 32,17. 70,21. 78,7. 129,17. 138,11. 159,3.
oro 19,15. 76,11.
Orpheus 104,11.
orta 151,7.
ortos 33,9.
ortu 8,13. 42,1. 130,3. 161,13.
ortum 97,13.
ortus 14,10. 131,10. 135,7.
os 147,5.
osque 77,12.
oscula 13,22. 77,16.
ossa 18,8. 72,3. 75,14. 86,12, 113,12. 123,24. 116,1.
ostendet 6,7.
ostendi 147,8.
Ostro 109,15.
ostia 32,1.
ovaque 105.26.
oves 104,6. 165,10.
ovile 21,10.
ovili 106,23.
ovium 29,13.

P.

PAcatis 155,14.
pace 170,7.
pacem 46,1. 168,4.
pacis 65,5. 143,21.
pacta 143,2.
Pæantius 140,1. 141,13.
pagina 49,6. 162,4.
palam 6,7. 101,2. 120,12. 165, 23.
Palati 64,23.
palatia 4,15. 108,3.
palato 26,25. 70,5. 105,1.
Palinure 153,7.
Pallada 64,21.
Pallade 48,13. 120,4.
Palladio 31,12.
Pallas 7,6.
Pallentesque 88,14.

pallere 65,19.
palles 141,1.
pallidiuſque 77,12.
pallor 88,2.
pallore 16,9.
palma 59,14.
palmas 35,7. 127,5.
palmite 96,3.
paludes 75,11.
pampineâ 91,23.
pampineis 42,29.
pandi 90,27.
Pannonia 45,21.
papaver 142,4.
papyrifero 90,11.
par 55,23. 62,6. 123,8. 174,5.
parque 56,4.
parandi 10,3.
paranti 11,15.
parat 33,17.
parata 99,6.
Parca 144,14.
Parcæ 145,9.
parcatis 10,2.
parce 44,1,715. 93,12. 143,3. 163,12. 167,20.
parcè 42,14.
parcere 72,15. 154,17.
parcior 68,3.
parcis 154,17.
parcite 7,2. 11,3. 16,23. 152, 10.
pareat 8,12. 16,20.
parebo 163,12.
parem 169.16.
parens 47,8. 54,9,66,6.
pavent 10 ,8.
parentales 134,27.
parente 24,23. 43,7. 100,15. 110,2.
parentem 87,9.
parentes 51,3,
parenti 64,15. 65,21. 114,27.
parentis 6,13, 43,18. 132,1.
parerem 163,13.
pares 75,6.
paret 122,3. 161,14.
pari 65,23. 131,6.
parili 26,8.
pariter 16,21. 104,3, 7. 109, 1. 153,16. 173,5. 174,2.
Parrhaſis 13,12.
Parrhaſiæ 44,12.
pars 10,18. 14,12. 19,23. 20, 21. 35,3,17. 41, 6, 11. 42, 8. 44, 8, 19. 45, 7. 46, 6. 50,4. 51, 15. 60, 8,13. 71, 14 81,2. 86,18. 91, 2,13, 15. 99, 11. 109,4,13, 14, 117,2,18. 128,11. 132, 20. 138,23. 144,6. 146,14. 150, 14. 155,6. 162,15,16. 169, 18. 170,27. 171,4.
parſque 24,6. 39,16,26. 60,8. 97,8. 142,2.
parta 4,2.
parte 6,9. 8,30. 16,17. 25,18. 51,10. 69,16. 127,20. 132, 18. 139,13. 141,19. 154,19. 165,14. 167,13. 171,7. 173. 9.
partem 79,10. 143,3.
partes 40,19. 71,3. 150,22. 151,2.
parti 39,11.
partibus 69,3.
participes 68,12.
partim 105,1.
parva 14,22. 39,26. 41,11,20, 21. 42,1. 58,9. 60,2. 64, 22. 70,26. 72,3. 109,6. 123, 22. 170,24.
parvaque 19,20. 95,10. 101,18. 109,4.
parvæ 91,11.
parvam 126,9.
parvas 169,23.
parve 1,1.
parvi 173,16.
parvis 22,12. 73,10.
paruit 64,19.
parùm 16,11. 37,4. 42,16. 51, 8. 60,22. 86,2. 93,18. 109, 14. 126,4. 174,14.
parvo 2,17. 59,16.
parvos 50,12.
parvus 77,1. 169, 15.
paſcitur 118,20. 160,2.
paſſibus 160,3. 164,6.
paſſis 2,6. 13,7. 110,5.
paſſu 83,22. 132,13.
paſſum 67,7.
paſſus 8,27. 19,19. 94,11. 144, 1..
paſtor 104,6. 165,9.
pateat 91,29.
patent 55,12. 66,4.
pater 44,3 51,12. 62,2. 65,13. 66,2. 88,4,13. 100,11. 116, 13. 117,14. 132,7. 151,10.
paterque 39,7.
paterêre 21,14. 163,1.
pateris 129,1.
paterna 126,10.
paternæ 42,15.
patet 48,6. 82,4, 89,11. 115, 16. 130,2. 174,16.
pati 45,2. 59,12. 160,6.
patienda 8,28.
patiens 122,1. 182,23.
parienſque 20,13.
patienter 24,15. 143,25. 147, 15.
patientia 123,3. 169,17.
patientius 123,19.
patimur 66,14.
patior 67,11. 69,7. 106,3.
patitur 31,7. 60,18. 138,24, 14 ,22.
patria 75,15. 131,3. 145,5.
patriæ 10,12. 14, 23. 20,8, 25. 44,10,24. 64,16. 70, 16. 22,16.111,2. 123,1. 126, 12. 128,3. 129,12. 144,11. 148,8. 161,3.
patriaque 150 11.
patriæ 13,13. 39,7. 44,3. 50,2. 62,2. 85,8. 116,5,13. 142, 29. 166,1. 169,3.
patriam 20,7. 45,7. 71,7. 98,6. 129,13. 139,7. 148,7.
patrias 114,1. 120,8. 148,1.
patrii 116,3.
patriis 3,8. 167,8.
patrio 41,21. 82,12, 159,24. 165,18.
patrium 52,18.
patrocinio 2,20.
parnerunt 66,11.
patuit 153,14.
pauca 5,14. 26,2. 61,12,13. 75,12. 125,8. 159,21.
pauci 19,7.
paucis 148,15. 159,13. 172,12.
paucos 28,28. 124,4. 148,16.
pavida 71,2.
pavidæ 163,5. 165,10.
paulatim 128,15.
pauliſper 68,11.
pauloque 62,5. 118,7.
pauper 91,12.
paupertate 41,23.
pax 44,24. 91,19. 143,21.
peccandi 48,1.
peccant 39,1.
peccas 171,11.
peccàſſe 81,15. 167,7.
peccàſſem 38,25.
peccati 27,5.
peccato 81,16. 117,30. 143,16.
peccatum 49,17.
peccatumque 79,8.
peccavi 116,9. 161,11.
peccavimus 60,19.
peccet 57.10.
pectora 11,16. 14,14,16. 29,4. 35,20. 45,9. 71,2. 76,5. 87, 15. 93,15. 104,2. 105,13. 114,3. 121,1. 125,1. 129,7. 135,4. 154,5. 168,2. 199, 24.

pectoribus 21,3. 75,25. 78,4.
pectoribusque 80,10.
pectoris 61,15. 82,5. 171,20.
pectus 26,24. 50,20. 71,12. 92, 4. 93,8. 168,11.
pecudem 106,23.
pecus 91,11.
pedem 2 10. 26,20. 30,14. 32,11. 74,19. 90,24. 105,22. 110,6. 122,17. 123,2. 130 12. 160, 12. 163,5. 174,12. 175,2.
pedem 38,10. 64,18.
pedes 46,22,65,20. 82,10. 169, 20.
pedibus 66,10. 90,15. 97,12.
pedibusque 5,16.
pedis 64,4.
pejor 2,20.
Pelagique 35,13.
Pelago 50,9. 67,7. 105,21. 144, 1.
Pelagoque 135,19.
Pelasgum 54,7.
Pelia 15?,1.
Peliæ 54,7.
pellere 172,5.
pellibus 90,3. 159,11. 165,16.
pellice 53,13.
pellicibus 48,12.
Pelopeia 118,23.
Penates 13,9. 15,7. 20,23. 126,9.
pendeat 98,12.
pendente 90,5.
pendentem 45,13.
pendentia 77,15.
pendere 9,19.
pendimus 93,15.
penè 54 2. 69,4. 80,6. 81,2. 92, 14. 99,11. 118,18. 120,10. 127,21. 134,9. 141,13. 150, 2?. 151,14.
Penelopæa 174,18.
Penelope 151,18.
Penelopes 22,6.
penetrale 6,?. 96,17.
penetralia 119,13.
pentrâſſet 151,19.
penitus 24,11.
pennæ 4,21.
pennas 74,10. 85,5.
pennave 29,?4.
pennis 5,7. 142,6.
penſa 1?4,7.
penſes 94,1.
perque 31,11.
peractis 127,19.
peracto 95,1.
peragant 172,10.
peragar 2,18.
peragenda 128,3.
perages 3,9.
peragi 126,13.
peragit 164,6.
perago 138,3.
petagunt 164,11.
perarata 82,1.
perbreve 134,10.
percipiendus 111,6.
percuſſa 5?,?. 108,5.
percuſſæ 120,6.
percuſſis 86,13.
percuſſit 87,15.
percuſſum 77,7. 145,15.
perdam 159,23.
perdere 58,12. 67,12. 166,5. 167,6
perdes 9?,26.
perdiderint 45,3.
perdiderit 59,4.
perdidit 80,12. 170,30.
perditus 3,17. 78,7.
perdo 7,13.
perdunt 41,9. 91,17.
perdam 8,29.
pereant 71,13. 168, 2.
peregit 124,?.
peregrinis 55,13. 66,1.
peregrinum 127,11.
peregrinus 4,5.
peremptum 72,5.
perennes 121,9.
perenni 121,11.
perfer 166,13.
perfidus 109, 21.
perforat 88,10.
perfuncta 150,8.
perfuſa 56,11.
perhorruit 162,15.
periclo 8,29.
pericula 67,7. 106,9. 128,9. 142,9.
periêre 134,22. 150,26.
perii 37?2. 72,12. 104,17. 117, 23.
periiſſe 16,26. 71 7.
periit 9,?5. 16,26. 41,20. 101, 10. 114,28.
Perilla 83,15.
Perillæ 56,1.
Perillam 82,1.
Perillo 139,21.
periret 83,2.
periſſem 101,5.
periſſet 58,6. 141,15.
perit 132,18.
peritura 24,7.
perituro 70,15.
perlegat 3,2.
permanſit 13?,13.
permiſit 51,1?. 139,21.
pernicioſa 38,8. 140,8.
peroſæ 119,11.
peroſus 24,9.
perpetior 44,9.
perpetua 109,2.
perpetuæ 130,8,
perpetuam 147,17.
perpetui 173,13.
perpetuo 20,?5. 108,10.
perpetuos 65,5.
perpetuus 85,8.
perpetuuſque 18, 6.
perſequar 47,11. 54,11. 58,11.
perſequiturque 105,4.
Perſen 85,6.
Perſica 165,18.
Perſidaque 145,7.
perſonat 9,2.
pertimuiſſe 162,16.
pertulimus 139,1.
pertulit 95,3.
pervenias 5,16.
pervenit 101,7. 110,22. 170,28.
perverſas 49,3.
peruſta 75,10.
pes 13,20.
peſſundare 79,3.
peſtiferum 141,1?.
petam 64,12. 142,21. 161,18.
petamus 33,19.
petar 151,6.
petat 19,18. 43,20.
petatve 8,17.
perebat 20,7.
petendum 99,10.
petens 6,23.
petentem 104,13.
petenti 32,9.
petere 133,1.
peterer 39,25.
peteret 118,10.
petes 110,17.
peti 4,21.
petiête 21,8.
petii 10,5.
petiit 7,9. 20,24.
petis 93,6.
petit 5,7. 32,2,13. 46,1. 57, 9.
petita 52,18. 81,16. 103,3.
petiti 174,13.
petitis 44,5.
petitum 79,3.
petitur 143,27.
peto 10,5. 24,19. 66,9. 106,4.
petunt 10,10.
Phaeton 4,25. 114,26.
Phaetonta 74,26.
Phalaris 94,3. 139,21.
pharetratæ 118,20.
pharetrati 138,12.
pharetratis 135,22.
Phaſiacas 56,7.
Philoctetes 147,12.

Phocæus 118,17. 119,1.
Phœbas 54,4.
Phœbe 115,10.
Phœbo 38,19.
Phœbeâ 110,13.
Phrygiis 53,10.
Phylaceja 175,1.
Phyllidis 66,15.
pia 8,23. 22,7. 39,27. 109,3. 146,9. 149,6.
piæ 114,2.
piam 171,12.
piamque 174,2.
pice 165,9.
picta 51,2 59,30.
pictos 16,6.
Pieridasque 82,4. 156,18.
Pierides 67,3. 129,6.
Pieridumque 139,2. 144,10.
Pieridum 104,22.
pietas 14,24. 18,10. 23,11. 28, 27. 115,14. 124,5. 152,5. 174,10.
pietate 19,10. 74,10.
piget 138,2.
pignora 13,24 40,2. 171,9.
pignoribusque 92,16.
pila 96,10.
pilarum 58,13.
pinea 16,7.
pingues 150,3.
pio 150,4.
Pirithous 18,15.
Pisæâ 135,7.
Pisæam 53,10.
pisce 124,2.
pisces 91,1. 105,26.
piscibus 7,12. 142,5.
piscis 105,26.
pium 72,22. 152,24.
piumque 10,24. 148,23.
piumve 10,24.
pius 11,2. 28,23. 50,2. 118,25. 121,14,
placabile 42,27.
placabilis 78,15.
placandi 43,4. 44,4. 161,10.
placata 65,21. 119,18.
placato 13,4.
placatos 3,6.
placebam 114,17.
placebant 132,5.
placet 57,6. 69,8.
placida 26,19.
placidam 63,2.
placidas 74,2.
placidè 127,16.
placido 121,4. 122,4.
placidos 118,14.
placidumve 160,7.
placitura 134,3.
placuerunt 126,7.
placuit 32,11.
plano 74,3.
plaudat 168,7.
plaudi 156,2.
plaustra 90,18. 91,11.
plausuque 110,15.
plausus 156,14.
plebe 5,6. 51,11. 109,3.
Plebeiæ 66,22.
plebs 119,3.
plector 79,7.
plena 4,10. 26,26. 92,10. 109, 26. 139,10. 145,20. 149,1. 170,18.
pleno 139,5. 141,20. 147,10. 156,11.
plenos 37,30.
plumas 6,21. 126,1.
plura 2,15. 19,30. 72,23. 161, 18. 173,11.
pluraque 19,26.
pluribus 13,5. 19,26. 24,12. 171,15.
plurima 51,18. 58,1. 67,7. 148, 8. 159,18.
pluris 29,8.
plus 19,18. 35,12. 45,6. 51,16. 69,16. 73,10. 117,16. 128, 12. 130,13. 150,9. 155,14. 159,8. 165,14. 168,14.
pluviæve 89,12.
pocula 58,17. 105,17. 146,12.
Podalirius 153,11.
poëmata 59,27.
pœna 9,14. 13,3. 20,10. 38,6. 42,26. 59,2,15, 24. 60,24. 62,6. 70,17. 81,6. 97,16. 129,12. 143,27. 166,3,16. 167,1.
pœnâ 44,8. 146,2.
pœnæ 6,2. 42,11,22. 49,14. 62, 4. 68,2. 79,2. 83,14. 92,15. 94,3. 97,18. 134,22. 139,13. 142,2. 143,4. 161,18.
pœnam 9,19. 37,4. 79,12. 80, 15. 91,30. 100,10. 152,9.
pœnas 4,14. 51,2. 52,4. 93,15. 94,26. 117,29. 138,15. 160, 11. 170,18.
pœniter 49,18.
pœnituisse 129,4.
Pœnorum 122,5.
Poëta 64,8. 75,12.
Poetæ 19,29. 21,1. 59,15. 137, 3. 144,1. 146,9.
Poetas 23,3. 133,3. 136,11. 145,17.
Poetis 140,13.
poliantur 2,5.
pollens 91,37.
polo 113,1.
polum 135,20.
poma 91,25. 106,2. 121,12.
ponam 111,11.
ponat 43,22. 174,6.
pondere 40,22. 46,11.
pondus 22,2.
pone 72,8. 83,15. 141,3.
ponere 9,10. 15,11. 126,14. 140,10.
poni 76,2. 162,1.
ponis 153,4.
ponit 127,8. 148,10.
poniter 20,22. 170,26.
pontes 90,17.
ponti 10,11. 16,23. 26,21. 32, 1. 33,1. 34,7. 92,7. 96,22. 104,5. 105,15. 118,11. 142, 9. 143,11.
Pontica 10,22. 102,6.
Ponticus 133,9.
Ponto 8,25. 98,11. 132,9. 141, 1. 164,1. 172,1.
Pontum 86,11. 90,21.
Pontus 8,9. 34,14. 67,8. 75,8. 99,11.
populi 2,18. 26,4. 61,21. 101, 7,8. 106,12. 110,10.
populisque 69,13.
populo 2,11. 4,6. 43,8. 59,27. 80,5. 133,19. 159,15.
populus 109,7. 111,3. 167,17.
poros 78,23.
porrigat 92,5.
porriget 129,10.
porrigit 4,1. 92,5.
porta 64,23. 101,26. 106,13.
portarum 106,25.
portas 49,22.
portat 47,20.
portem 64,1.
porticus 48,6.
portis 165,5.
portu 35,11. 167,4.
portubus 67,11. 97,2.
portum 35,11.
portus 32,6. 33,7. 118,14. 120, 5. 153,2.
positaque 87,5.
positæ 112,3.
positis 18,3. 116,7.
positos 6,5. 10,13. 135,9.
positum 21,12.
positus 114,5. 162,2.
posse 3,8. 4,6. 6,18. 25,7. 30, 12. 47,12,24. 68, 16. 78,5,10,14. 94,12,21. 102, 4. 116, 12. 12[illegible], 12. 127,16. 142,26. 1[illegible]0,

19. 151,3. 161,22,23. 162, 14. 169,16.
possem 4,4.
posses 38,25. 43,14. 77,2.
posset 40,17.
possim 44,26. 79,9. 86,1. 99,4. 110,19. 143,28.
possint 27,9. 28,7. 40,16. 57, 14. 160,8.
possis 45,19. 46,19. 58,1. 91,9. 129,6. 165,15. 172,5. 173,7.
possit 10,9. 19,24. 21,12. 40,4. 47,14. 74,4. 97,9. 105,7. 171,15. 174,1.
possum 13,4. 79,1. 113,17. 135,24. 170,25.
possunt 49,3. 73,7. 81,13. 90, 27.
postquam 28,19. 34,5. 73,2. 118,25.
postque 83 8. 135,7.
posterior 9,6.
posteriora 127,18.
posteritas 131,2.
posteritatis 130,8.
postes 64,26.
postulat 147,8.
potui 24,1.
potuisse 15,12.
potentem 65,17.
potentes 73,7.
potenti 42,25.
potentia 142,15.
poteras 139,17.
poterat 12,14.
poteris 5,11.
poterit 90,32. 109,7.
poterunt 24,15.
potes 14,19. 23,8. 30,13. 71, 9,11. 73,5. 80,2. 103,8. 108, 2, 117,15. 145,16,17. 155, 8. 160 6. 173,6.
potest 5,18. 9,28. 16,26. 19,18. 21,16. 42,32. 47,1,4. 51,8. 73,8. 76,11. 85,15. 93,17. 97,8. 113,4. 117,1,12. 122, 17. 125 9. 140 7. 159,6. 160, 4. 168,6. 170,22. 171,2.
potiùs 49,19. 73,8. 140,5. 159, 3.
potuère 67,12.
potui 39,24. 41,7. 73,19. 80, 17. 173,14.
potuit 39,10. 56,8. 101,5. 162, 22.
præbebam 83,11.
præbebit 170,14.
præbent 45,22. 47,27. 110,7.
præbes 136,3.
præbet 3,25. 117,3.
præbuerint 127,18.
præcepit 52,6.
præcepisset 70,18.
præceps 115,6.
præce ta 57,13,17.
præceptor 4,13.
præcipit 58,14.
præcipitata 13,11. 93,4.
præcipites 123,17.
præcipue 17,2. 85,10.
præclarique 78,24.
præconia 22,10. 40,1. 130,1. 138,3.
præconsumptum 123,12.
præcordia 26,23.
præda 41,16.
prædam 35,15. 118,15. 165,4.
præferres 114,19.
præclustri 73,6.
præclustria 73,5.
præmia 81,16. 90,19. 94,2. 135,8. 160,8.
præmissis 137,2.
præmoneo 138,10.
prænuncius 79,13.
præpediente 13,6.
præponam 136,13.
præponendos 24,22.
præpositos 66,8.
præpostera 25,5.
præsagia 136,15.
præsens 43 25. 94,4. 111,4. 123,7. 162,7.
præsentem 39,22.
præsentia 88,7. 136,9.
præsentis 75,21. 105,10. 113, 5.
præsta 121,7.
præstanti 57,13.
præstas 46,9. 77,9. 171,12.
præstat 75,23.
præstent 18,12.
præstet 43,20.
præstiteris 148,21.
præstitit 135,16.
præterquam 122,18.
præterea 78,3,
præterentis 40,26.
præteriri 60,20.
præteriti 55,2.
prætexta 154,15.
Prætor 49,16.
præventum 148,12.
prataque 15,7.
pratis 127,6.
prato 147,9.
precamur 3,5.
precanti 8,21.
precantis 39,26.
precare 15,14.
precari 86,1.
prece 13,5.
precer 86,1, 113,17.
preces 99,2.
precesque 8,1.
precor 7,3. 9,26. 24,13. 28,7. 31,1. 32,1. 33,3,16. 35,10, 38,27. 44,1,5,23. 62,1. 65, 21. 66,17. 68,13. 78,12. 93, 12. 94,2. 97,9. 99,10. 105, 23. 112,7. 118,5. 124,11. 135,1. 143,3,28. 171,13,19.
premebat 90,22.
premenda 12[illegible],2.
premente 7,4. 92,14.
premi 57,2. 80,12.
premit 20,20. 47,22. 94,20. 145,12.
premor 44,12. 127,20. 142,7. 143,19.
premunt 93,4.
prensa 53,2.
pressa 123,2. 146,1.
pressère 41,12.
pressit 175,2.
presso 91,20,
pressus 28,4.
pretii 174,13.
pretium 29,8. 38,5.
Priami 139,23.
Priamus 14,13. 147,11. 168,7.
pridem 60,17.
prima 22,17,18. 27,4. 47,10. 49,6. 61,13. 66,11. 87,8. 120,1. 127,17. 131,9, 14. 134,15.
primi 24,21.
primis 117,13. 161,26.
primo 86,13.
primò 153,15. 170,5.
primos 132,19.
primum 133,19. 162,11.
primùm 31,9. 64,24. 71,6. 98, 7.
primus 17,3. 54,8. 83,1,3.
Princeps 22,9. 42,14,33. 45, 15.
Principe 42,19, 46,16. 57,16. 116,12. 161,23.
Principis 3,7. 135,10. 166,14.
principiumque 81,8.
prior 9,6. 22,3. 71,8. 89,15. 116,6. 152,3.
priore 123,7.
priorem 58,7.
priori 6,19.
priorum 19,3.
prisca 59,22.
privatà 111,12.
privatas 41,3.

priùs 10,6. 18,7. 52,15. 73,13. 78,26. 101,5. 106,1. 117,2. 25. 118,21. 124,11. 126,5. 144,9,12. 172,1.
priúsque 167,1.
proavis 131,7.
probæ 114,17.
proba 78,12.
probabas 40,25.
probanda 9[illegible],24.
probaret 55,3.
probaris 22,1.
probâsse 28,20.
probat 19,12. 28,16.
probatur 28,27.
probet 139,13.
probitas 151,15. 174,4.
probitatsque 151,11.
probitate 22,3.
procacior 56,3.
procedit 59,7.
procedunt 164,5.
procella 41,10. 68,10.
procellâ 5,3.
procellas 72,9. 123,17. 168,5.
processus 121,9.
procis 52,18.
proclinatas 40,20.
procubuêre 73,2.
procubuisset 15,4.
procul 4,23. 6,9. 12,13. 16,17. 23,10. 43,26. 46,21. 49,5. 65,14. 70,21. 87,11. 96,4,6. 109,5. 111,7. 113,6. 118,19. 127,21. 128,3. 144,11. 150,5. 164,3.
proderit 117,28.
prodesse 5,19. 73,7.
prodest 41,1. 47,14. 59,15. 67,5. 140,6. 141,11.
proditionis 14,14.
producit 122,11.
produnt 116,9.
prœlia 8,16. 40,7. 153,9.
profana 79,6.
profectu 29,4.
proficientia 7,13. 16,11.
profuga 143,12.
profugæ 14,22.
profugi 93,15. 156,16.
profugum 20,6. 33,10. 149,3.
profugus 100,11.
profundo 35,25.
profusæ 107,9.
progenies 110,2.
progeniesque 100,14.
prognem 139,38.
prohibence 41,32.
prohibentur 44,14.
prohibere 117,1
prohibet 45,1. 163,14.
projecto 76,12.
projectus 44,9. 138,7.
prole 46,3.
proles 139,25.
promissa 108,7.
promissam 153,12.
promissis 109,22.
pronaque 10,16.
pronus 104,1.
propè 139,15.
propera 6,25.
properante 13,15. 72,9.
properata 70,10.
propero 13,25.
Propertì 57,17.
Propertius 133,7,15. 138,11.
propinqua 96,25. 119,14.
propinquius 118,7.
propior 7,7.
propioribus 77,3.
propiusque 44,7.
proponit 88,13.
Propontiacis 32,17.
Propontidos 97,5.
propositæ 13,18.
propositique 74,18.
propriis 79,4. 138,22.
proprio 29,3.
propter 52,17.
propulsaque 33,3.
proque 11,1. 96,14. 165,19.
proræ 16,5.
prosequêre 25,14.
prosunt 30,5.
profit 73,8.
prospera 76,13.
prosperiore 78,6.
prospexit 88,3.
prospiciet 84,14.
prostrasse 78,17.
prostrata 13,7.
prostratum 25,17.
protegit 47,22.
proteris 93,5.
proterva 154,10.
protinus 2,17. 29,11. 49,8. 85,16. 88,9. 91,5. 93,27. 97,14. 106,20. 119,3. 132,1. 136,16.
protrahet 76,8.
protulit 89,9.
proven'unt 3,13.
proxima 28,14. 44,20. 48,11. 75,9. 129,18. 134,20. 142,19. 146,18. 161,26.
prox'mus 109,16.
prudens 60,22.
publica 10,30. 39,28. 55,12. 66,19. 111,12. 115,8. 117,1. 128,17.
publ'caque 26,4.
publicus 2,18.
pudeat 7,7. 114,21.
pudenda 59,12. 114,8.
pudet 114,12. 159,19.
pudicitia 151,11.
pudicos 8[illegible],13.
pudor 3,24. 56,2. 98,5. 114,22.
pudore 66,21. 118,6. 161,11.
pudorem 81,13.
pudori 63,3.
pudoris 46,21. 55,2. 166,11.
puella 48,4. 52,16.
puellæ 65,5.
puellas 5[illegible],7.
puer 54,10. 150,3.
puerque 58,9.
pueri 12,15.
puerilibus 86,11.
pueris 52,12.
puero 132,5. 134,9.
pugna 52,14. 78,18. 131,14.
pugnaces 52,2.
pugnaci 15[illegible],10.
pugnacis 87,7.
pugnæ 109,20.
pugnas 43,23. 130,9.
pugnat 26,1.
pulcherrime 146,5.
pulpita 55,25.
pulsa 43,28. 104,4.
pulsarit 154,11.
pulsat 9,4. 90,16. 130,22. 142,6.
Pulsata 68,7.
Pulsis 135,5.
pulsus 55,6. 65,14.
Pulvere 15,5. 72,7.
Pulvis 17,20.
Pumice 2,5. 64,5.
puppe 143,12.
puppes 90,31. 127,3.
puppique 18,5.
puppis 33,13. 38,12. 90,22. 167,3. 175,6.
purpure 1,5. 8,13. 108,6.
purpureus 110,10. 115,2.
purum 39,1.
puta 4,6. 93,13. 116,12. 161,22,23.
putabis 4,22.
purant 164,16. 165,26.
putarem 64,27.
putares 163,13.
putaret 150,19.
putas 114,11. 154,10.
putasses 77,1.
putat 56,15.

putato 71,7.
putavi 60,21. 94,21. 134,1, 9.
putem 94,12. 171,18.
putes 8,6,8. 43,2. 66,6. 93, 14. 164,5.
putet 4,12. 13,2.
puto 3,18. 9,25. 10,24. 30,12. 34,8. 76,2. 149,10. 170,13.
Pyladem 28,20. 154,10.
Pyrrhique 54,9.

Q.

QUaque 32,15. 33,1. 90,15. 110,11. 141,9.
quadrijugos 110,16.
quadrupedesque 125,1.
quæque 3,7. 14,8. 20,24. 26,25. 28,14. 39,15. 46,22. 47,18. 53,14. 58,18. 61,8. 66,3. 67, 2. 78,13. 122,7. 126,7. 133, 6. 140,15. 142,19. 150,2. 156,21.
quæcunque 34,1. 39,7. 78,20. 101,19.
quædam 19,23. 48,5. 113,23. 134,2.
quælibet 29,10. 159,16.
quæram 56,22.
quærant 118,15.
quære 81,20.
quærebam 66,5.
quærendique 3,18.
quærentem 66,7.
quærenti 2,15. 79,3.
quærere 3,11. 78,8. 135,10. 159,4.
quæret 48 14,17. 109,13.
quæris 6,21. 78,8. 155,7.
quærit 88,5. 138,9. 147,7.
quæritis 135,4. 140,19.
quæro 101,27. 160,1.
quærunt 3,15.
quæsita 123,3.
quæsito 3,12.
quæsitos 20,23.
quæsitum 40,23.
quæso 16,19. 36,3. 100,7.
quale 168,12.
qualem 1,3. 74,24.
qualemcunque 102,7.
qualia 160,21.
qualiacunque 3,20. 23,12. 118, 24. 167,14.
qualicunque 35,4.
qualis 137,6.
quamque 9,17. 49,22. 80,6. 159,8.
quamlibet 10,29. 29,16. 36,6. 93,4. 123,18. 124,3.
quamvis 2,19. 6,14. 7,11. 10, 22. 26,3. 42,3,21. 44,5. 47, 2. 61,9. 64,17. 72,17. 1.76, 9.82,9.90,29. 105,1.109,14. 134,11. 135,23,25. 142,23. 148,17. 150,5. 155,8,13. 156,17. 160,3. 163,3. 175, 6.
quanquam 12,27. 73,7. 88,1. 128,11.
quanta 147,19. 173,1.
quantæ 8,7.
quanti 8,5.
quantis 16,3,22.
quanto 40,9. 147,4.
quantum 21,3. 28,9. 46,5. 61, 15. 70,15. 123,21.
quantumcunque 22,19.
quartus 9,2.
quare 48,6,14. 69,1. 140,1.
quartus 133,16.
quasque 32,2. 64,12.
quascunque 145,8.
quasi 13,12. 24,26.
quassa 93,2. 167,3.
quasse 127,3.
quassata 49,19. 150,9.
quatenus 150,13.
quater 96,15. 131,10.
quatitur 65,18.
quatuor 46,20. 137,7.
queam 101,28.
queat 42,10. 159,16. 169,4.
queis 151,10.
quemquam 6,14. 45,1. 61,17, 25.
quemque 75,26. 76,5.
querar 86,23. 130,2. 139,5.
quereus 129,14.
querela 121,12. 151,14. 154, 26. 171,17.
queri 26,2. 139,22.
querna 64,28.
queror 10,12. 27,6. 166,2.
querulam 139,28.
queruli 86,16.
querulos 94,6.
questa 166,8.
quia 4,11. 25,9. 65,5. 83,13. 88,17. 114,25. 117,1. 143,9. 101,11,13. 165,21. 166,11. 167,7. 168,3. 170,5.
quicquam 164,7.
quicquid 24,27. 68,6. 69,14.
quicunque 5,2. 24,23. 47,25. 94,15. 101,11.
quiddam 47,25. 105,8.
quidquam 73,3.
quidve 82,6. 92,5. 147,12.
quidquid 78,16. 82,5. 130,3. 145,1.
quies 117,28.
quiescebant 12,19.
quiescebat 6,1.
quiescere 168,3.
quietus 6,5.
quieto 168,5.
quietus 60,20.
quilibet 121,16.
quin 7,3. 113,13. 159,21. 163,3.
quinque 121,3. 131,13.
quippe 45,23. 165,13. 171,8.
Quirini 12,25. 16,19.
Quiritem 61,23.
quisquam 39,9. 44,10. 51,11. 72,15. 91,20. 103,28. 107,3. 172,3.
quisque 74,12. 76,11. 146,10.
quisquis 3,5. 75,13. 94,8.97,7. 107,18. 155,10.
quique 6,15. 80,7.
quocunque 8,9. 14,13. 35,6.
quodcunque 47,5. 156,16.
quodque 6,24. 10,12. 50,18.51, 8, 59,26. 67,6. 105,5. 113, 1,4. 130,2. 134,6. 166, 2.
quolibet 86,6. 117,4. 140,20.
quondam 10,5. 19,3.26,25.35, 23. 38,13. 40,22. 63,7. 90, 25. 100,3. 110,1. 112,7.126, 13.127,5.138,20.149,7.151, 3. 153,1. 161,1,22 170,1.
quoniam 8,29. 24,11. 27,3.30, 1. 57,19. 66,19. 76,4. 86, 25. 94,25. 104,11. 107,14. 150,15.
quorum 28,13. 56,5. 101,13. 109,13. 115,1. 117,6. 139, 1. 167,9.
quosque 14,3. 72,9.
quot 19,19,20. 105,25. 135, 15. 138,25,26. 142,3,5,6.
quotque 105,26. 133,4.
quota 138,23.
quoties 13,15,17. 23,9. 39, 1. 96,15. 124,7. 154,9. 165, 26.

R.

RAbies 42,36.
racemis 132,9.
radiantis 50,5.
radios 28,2.
ramus 96,5.
rapax 21,5. 106,23.
rapi 113,16.
rapidæ 143,25.
rapidi 10,19. 55,17.

rapidis 24,8.
rapido 128,8.
rapinæ 35,17.
rapit 16,13. 120,9.
rapitque 84,3.
rapta 6,16. 24,26. 52,16. 90,2. 101,4.
raptaque 84,8.
rapto 147,11. 164,16.
raptus 71,6.
rara 121,12. 174,11.
raram 120,14.
raras 82,14.
rarò 171,11.
rarum 121,7. 136,7.
rarus 97,1,2. 165,7.
rata 3,7. 30,1. 71,16.
ratam 90,20.
ratamque 19,21.
rate 54,8. 87,7. 105,22.
ratem 10,10. 29,6. 41,10. 104, 2. 142,22.
rates 31,6. 90,15. 112,2.
rati 10,16. 14,22. 16,14. 61, 2. 120,6.
ratio 3,26. 29,15. 64,4. 80,18.
ratis 7,2.
ratus 51,6.
re 25,16.
rea 49,8. 104,20.
rear 166,12.
rebar 25,10. 133,4.
rebellatrix 97,11.
rebus 19,7. 21,13. 28,15. 45, 12. 56,2. 94,22. 115,11. 142, 21. 151,15. 174,14.
recens 77,9.
recentes 123,11.
recentis 123,4.
recepit 117,19.
receptum 106,25.
receptus 6,3.
recitare 133,7.
rectem 101,23. 107,3.
recondè 44,1.
recordor 107,13. 156,17.
recta 47,23.
recto 58,5.
rector 8,17. 39,7.
rectorque 39,5.
recumbit 40,20.
recurret 25,2.
recurvæ 16,5.
recusanti 109,24.
recusar 147,16.
recuso 143,27.
reddas 139,7.
reddatur 43,10.
reddere 26,8. 70,19. 81,18. 108,8. 120,13. 159,16.
reddi 21,16.
reddit 39,4.
reddita 97,10, 124,10.
redditur 41,2.
reddunt 160,7.
redeam 44,5. 62,3.
redeas 99,10.
redeat 43,27.
redeuntque 43,3.
redi 13,18.
redire 109,16.
redit 38,12. 94,8.
reditque 155,16.
reditum 85,16.
reduco 159,17.
redundat 66,13.
redundatas 91,4.
redundavit 60,23.
refer 113,2.
referam 39,29. 54,1. 56,1. 64, 18. 78,25. 81,15. 135,13.
referant 119,18.
referantur 72,3.
referat 172,9.
referatur 49,2. 135,25. 152, 4.
referetur 149,1.
referebat 117,17.
referet 97,13. 109,14. 111,9.
refero 38,4,10.
referre 56,2. 97,7. 112,10. 114, 15. 148,19.
referri 6,17. 40,5.
referque 23,6.
refert 57 5. 104,3. 147,19. 156, 16. 168,12.
referte 112,10.
reformida 63,7.
reformidat 81,11.
refugi 61,19.
refugit 101,19.
regale 61, 7.
regat 43,16. 108,10.
rege 7 ,6.
regebat 12 20.
regem 53,13.
reges 109,9.
regi 74,6.
regia 64,22.
regio 95,25. 119,13.
regione 10,18. 66,5. 76,9. 86, 10. 96,25.
regionis 155,11.
regis 112,3. 142, 30.
regit 16,10.
regna 38,13. 118,22.
regnat 20,19.
rejiciarque 4,12.
relata 28,25. 61,16. 147,6.
relegati 23,8. 167,11,
relegatum 143,11.
relegatus 42,23.
releges 44,23.
relegit 32,12.
relevata 34,12.
releves 146,5.
relicta 45,15. 91,22. 113,16.
relictis 19,17.
relicto 132,9.
relinquam 14,11.
relinquenda 13,26. 98,9.
relinquendi 12,25.
relinquet 52,5.
relinquis 153,7.
relinquo 14,7.
relinquunt 142, 19.
reliqui 11,13. 39,31.
reliquit 129,11. 102,8.
rem 58,12. 171,2.
remanent 82,15.
remanentem 28,15.
remige 31,4. 176,6.
reminiscitur 148,11.
remis 5,9. 121,3.
remissum 61,1.
remittit 16,12.
remo 31,4.
remos 87,10. 104,3.
remota 6,26.
remoto 111,5.
remotum 174,7.
remotus 76,19.
remove 83,17.
removit 12,5.
remque 171,12.
Remus 90,32. 112,8.
renovantis 122,13.
renovem 45,5,
renovetur 169,9.
reo 168,12.
reor 4,23. 24,12. 26,19. 146, 18.
reorum 41,3.
repellit 89,8.
repentè 85,8.
reperta 38,6. 91,30. 120,2. 154, 24.
repertor 94 3.
repertus 59,4.
repetet 2,17.
repetit 38,11.
repeto 11,13. 37,3. 159,26.
repperit 106,26.
reppulit 145,14.
repugnant 127,17.
repugnat 123,6.
repulsæ 66,21.
requies 136, 4.
requiesque 103,3.
requievit 68,1.
requirat 2,12.
requiret 82,6. 138,19.
requiro 112,11.

reris

reris 154,20.
rerum 3,11. 29,1. 46,11. 67,9. 153,1. 160,1. 161,9. 173,15.
res 3,11. 19,18. 38,14. 41,5. 49, 14. 73,2. 109,13. 114,19. 117,1. 160,5. 165,20.
reſæviat 6,1.
reſcindere 94,15.
reſecta 133,20. 156,4.
reſedit 104,5.
reſeratâ 163,7.
reſiſtere 110,16.
reſolvunt 89,13.
reſonant 96,14.
reſpectuque 15,12.
reſpiceres 25,13.
reſpiciens 13,24. 51,14.
reſpicio 42,34.
reſque 5,10.
reſtabat 132,21.
reſtabit 142,1.
reſtat 92,5. 134,25.
reſtituenda 70,6.
reſtitui 161,22.
reſurgam 70,7.
reſurrexit 15,5.
retardet 83,7.
retentem 170,13.
retia 73,12.
retine 100,8.
retinebar 13,13.
retorquet 5,2.
retractando 117,27.
retractet 92,19.
retracto 159,25.
retrò 25,1.
revelli 16,21.
reverti 82,9. 127,1.
revertor 130,3.
reum 92,1.
revocare 58,7.
revocaſti 162,19.
revocatus 13,19.
revoces 61,11.
reus 2,18. 97,2.
Rex 93,23. 114,25.
Rhamnuſia 160,11.
Rhenus 110,4.
Rhætica 45,22.
rident 165,22.
ridet 18,23.
rigidas 36,2. 90,32. 122,14.
rigidè 46,25.
rigido 88,10. 165,27.
rigidos 139,14.
rigidum 26,14.
rimam 40,21.
rimiſque 169,13.
ripa 138,5.
riſerat 160,13.
riſus 55,1.
ritè 85,14. 110,10.
rivi 99,9.
rivus 167,18.
robora 141,7.
robore 152,11.
robur 171,19.
rogaque 142,17.
roganda 66,17. 161,18.
rogandus 86,4.
roganti 44,7.
rogat 149,4.
rogate 146,10.
rogetis 76,14.
rogis 24,8. 96,6.
rogo 18,8. 51,4. 146,4.
rogos 15,10. 17,14. 134,26. 173,6. 174,6.
Roma 73,26. 20,12. 50,1. 64, 24. 68,5. 107,20. 140,13.
Romæ 26,15.
Romam 4,3. 147,3.
Romana 44,19. 72,1. 142,15.
Romanæ 110,7.
Romanas 46,18.
Romani 45,17.
Romanum 43,6.
Romanus 55,14. 159,17.
roſatis 142,3.
rubent 123,16.
rubigine 169,7.
rubor 114,10. 115,2.
ruboris 83,12.
rude 24,10, 27. 71,12. 85,2. 127,10.
rudentes 16,7. 35,5.
rudis 55,16.
rugaque 83,20.
ruina 27,5. 127,22. 161,21. 171,8. 174,5.
ruinæ 77,5. 135,11. 168,13.
ruinam 21,11.
rumorem 97,7.
rumpam 117,27.
rupit 24,2. 61,6.
rura 91,14. 126,10.
ruricola 32,4. 123,1.
ruricolæ 122,1.
ruris 91,11.
rurſus 13,21. 38,10. 50,19. 127, 14. 139,11.
rus 165,7.
ruſtica 95,6.
Rutulos 18,19.
ruunt 40,22.

S.

SAcerdos 49,7. 119,7.
ſacerdotis 67,4.
ſacra 83,18. 107,1. 118,24. 119, 11,16. 132,5. 145,17. 149, 6. 150,2.
ſacram 142,23.
ſacratum 61,6.
ſacris 64,20. 104,22. 144,15.
ſacrum 156,25.
ſæpe 7,4, 9, 10. 13, 21, 23. 15,8. 19,11. 34,13,14. 35,3. 38,16. 39,11. 44,6. 48,1. 49, 11. 52,9. 55,19. 57,3,5. 59, 19, 27, 28. 61,2. 83,9, 10. 90,5. 100,11. 101,27. 102,1. 107,7,9. 15. 108,12. 109,24. 110,16. 116,14. 117,10. 123, 6. 124,9. 125,9. 129,14. 132, 7. 133,5,7. 142,16. 144,6. 147,19. 148,11. 162,2. 165, 5,28. 169,19.
ſæva 28,13. 91,3. 162,18.
ſævaque 43,26.
ſævæ 16,25. 159,8.
ſævas 122,15.
ſævi 42,30.
ſævior 93,19.
ſævire 127,23.
ſævis 20,15. 31,8. 35,2. 115,1.
ſævo 118,8. 149,12.
ſævum 73,6.
ſævus 106,22.
ſagitta 91,7.
ſagittis 91,15.
ſalibus 61,19.
ſaltari 156,11.
ſaltata 59,27.
ſaltem 24,24. 26,3. 70,16. 105, 23.
ſaltus 32,9.
ſalvis 45,2.
ſalvo 80,13.
ſalvum 2,13. 9,28.
ſaluſque 62,2.
ſaluta 2,9.
ſalutatem 62,1.
ſalute 96,23. 155,5.
ſalutem 47,17. 79,1. 171,1.
ſalutati 12,26.
ſalutis 8,19. 69,4. 88,8.
Sameve 20,9.
Samii 71,16.
Samon 32,8.
ſanctas 22,17.
ſancte 100,1.
ſancto 66,8.
ſanctum 25,15.
ſanguine 35,15. 40,11. 45,1. 53, 11. 108,6. 110,4. 118,15. 123,16.
ſanguineumque 88,14.
ſanguinis 121,13.
ſaperem 38,7.

ſapiens 169, 1.
ſapientia 168, 13.
ſapore 105,2. 122,12.
Sappho 52, 7,8.
ſarcina 6,24. 14, 22. 100, 16. 152, 5.
Sarmaticæ 155, 15.
Sarmaticas 72,1. 138,7.
Sarmaticéque 170, 20.
Sarmatici 90, 18.
Sarmaticis 127, 2.
Sarmaticiſque 26, 22.
Sarmatico 159, 18.
Sarmaticoſque 20, 4.
Sarmatis 10,10. 135,22.148, 8.
ſat 90,23. 160,2.
ſata 106, 24.
ſatiaverit 86, 3.
ſatis 4,2. 5,6. 6,11. 10,30. 11, 15. 16,24. 28, 9. 50, 12. 59, 11. 69,9. 72,15. 75, 12. 78, 17. 100,2. 127,7. 135,3.143, 4. 150,12. 172,12.
Saturnia 7,7. 48,17.
Satyrorum 145,21.
ſaucia 4,22. 105,11.
Sauromatæ 89,5. 107,8.
Sauromatæque 44,20.
Sauromatas 66,6. 140,14.
Sauromates 93,20.
ſaxa 38,10. 104,12. 140,2.
ſaxis 93, 6.
ſaxove 104, 6.
ſcandere 4,16.
ſceleratа 10, 28.
ſceleratus 53,16. 118,25.
ſcelus 13,2. 81,7. 93,14. 104, 18. 117,23. 135,2. 147,18. 161,11.
ſcena 29,12. 59,26. 96,13.
ſcenica 59, 22.
Schœneia 54, 3.
ſciat 58,7. 89,4.
ſcierit 52,5. 97 3.
ſcilicet 8,19. 18,21. 38, 10,11. 41, 17. 45,15. 59,29. 96,5. 98, 13. 104, 19. 123,5. 141, 11. 145, 9. 151, 15. 155, 7. 161,15. 164,9.
ſcinde 71, 5.
ſcindere 33, 18.
ſcinditur 151,2.
ſcio 148, 26.
ſciremus 53, 3.
ſciretur 162, 5.
ſcis 18,3. 30, 7, 9. 78, 2. 156, 13.
ſciſſes 80, 13.
ſcit 57,11. 104,17.
ſcitque 8,24.
ſcire 76,9. 135,1.
ſcitis 10,26,27. 13,3.
ſcopulis 26,21. 92,3.
ſcopulo 88, 13.
ſcribam 46,19. 140,19.
ſcribebat 64,10.
ſcribendo 125, 11.
ſcribente 107,9.
ſcribentem 34, 4.
ſcribentibus 59,3. 124,5.
ſcribentis 3, 15.
ſcribere 36,2. 59,23.72,23.102, 4. 152,10. 169,2. 170,6.
ſcribimus 35,23. 170,23.
ſcribis 156,12. 168,1.
ſcribite 19,30.
ſcriboque 107, 5.
ſcrinia 6, 4.
ſcripſi 91,3. 134,1.
ſcripſiſſem 59, 5.
ſcripſit 147, 5.
ſcripta 24,12. 46,16. 49,5. 60, 22. 69,2. 107,8. 124,10. 138, 10. 140, 7. 146, 17. 162, 8. 169,21.
ſcriptaque 3, 20.
ſcriptæ 57, 23.
ſcripti 53,5. 59,25. 61,21.
ſcriptis 24, 18. 47, 26. 83, 16. 101,13. 102,6.
ſcripto 60,17. 65,11. 137,6.
ſcriptum 61, 5,7.
ſcutoque 106, 17.
Scylla 53, 17.
Scythia 13, 25.
Scythiam 67, 1.
Scythicâ 154, 3.
Scythicæque 75, 11.
Scythici 164, 14.
Scythicique 102,3. 138,15.
Scythicis 129, 17.
Scythico 97,15. 154,3.
Scythicum 123,29. 143,12.
Scythicus 75, 8.
ſe 3, 25. 15, 7. 36,2. 40,6. 43, 20. 50,9. 56,16. 57,4.65,15. 86,3. 106,23. 146,7. 147,20. 148, 18,23. 163,3. 174,9.
ſeque 135,15.
ſeceda m 101, 25.
ſecedere 4,23. 127,13.
ſeceſſum 3, 15.
ſecet 32, 1.
ſecula 11,1. 30,7. 136,11. 174, 15.
ſecum 3,3. 55,5. 91,17. 94,24. 113,4.
ſecunda 22,6. 170,2.
ſecundam 3, 25.
ſecura 43, 7.
ſecuraque 67, 9.
ſecuri 108,5. 110,7.
ſecurus 3,23. 126,12.
ſecura 32,10. 40,24. 59,2. 83, 14. 106,6.
ſecutus 39, 20.
ſedens 48, 17.
ſedentem 82, 3.
ſedes 64, 12.
ſeder 49,4. 60,3. 88,2. 110,6.
ſedibus 3, 8. 4,19. 12,13. 33, 10. 66,7.
ſedulus 96, 23.
ſegnis 156, 5.
ſelecto 42, 18.
ſemel 5, 3. 26, 7. 37, 4. 38,20. 41, 8. 45, 6. 85, 13. 86 25. 139,12. 149,11. 153,11.
ſemelve 133, 20.
ſemen 85,2. 122,11.
ſemianimis 15, 4.
ſemibovemque 125,4.
ſemina 26,24. 47,27. 55,7.
ſeminecem 162, 19.
ſemper 5,2. 18,5. 28, 7,21. 30, 14. 35,18. 43,9,19. 53,6.59, 6. 65,6,9. 72,2. 73,1. 74,17. 76,10. 78, 5. 100, 2. 105, 9. 106,12. 117,13. 121,13.125, 12. 126, 7. 133, 2. 143, 16. 148, 4. 155, 7. 162,21, 172, 13.
ſenatus 12,17. 58,10. 109,2.
ſenecta 126,2. 127,9.
ſenectus 83, 21.
ſenex 43,16. 127,16. 169, 1.
ſeni 60, 22.
ſenilis 83, 20.
ſenior 106, 17.
ſeniore 43, 16.
ſenis 52,6. 71,16.
ſenſi 4, 27.
ſenſiſſet 18, 15.
ſenſit 148, 17.
ſenſum 123, 4.
ſenſurus 1 0, 7.
ſenſus 12, 6. 15, 11. 105, 18. 150,23. 169,4.
ſentiat 13, 3.
ſentiet 2,8. 72,22.
ſentis 23, 5.
ſentit 46,3. 105,3,19. 107, 11. 148,8.
ſentitur 96,16. 118,1.
ſeparat 32, 16.
ſeparet 124, 14.
ſeptem 20,11. 49,22.
ſeptemplicis 44, 11.
ſeptus 92, 13.
ſepulchræ 9, 11.
ſepulchri 68,7. 70,29.
ſepulti 134, 21.
ſequantur 139, 19.

ſequar 14,20. 170,6.
ſequerêre 98 6.
ſequi 26,4. 56, 10. 58,7. 105, 22.
ſequitur 16, 10. 28, 5. 87, 14. 106,27. 109,23.
ſequor 64,17 156,20.
ſequuntur 18,24.
ſera 60, 23.
ſerena 29, 4.
ſereno 3,13. 18,23.
ſeria 26, 13.
ſerie 133, 16.
ſeries 117, 24.
ſerior 102, 7.
ſeris 129, 3.
ſermonem 172, 8.
ſermonis 13,7. 82,2. 119,9.
ſerò 8,14. 12,27. 63,8.
ſeros 134, 13.
ſerpens 133, 6.
ſerpentipedeſque 125, 3.
ſerpit 90, 14.
ſerta 23,2. 43,22. 72,20.
ſertis 108,3. 144,3.
ſerva 153,16. 174,2.
ſervabile 121, 5.
ſervant 109, 2.
ſervantia 90,7.
ſervare 9, 27.
ſervat 64, 21.
ſervatæ 29, 14.
ſervatis 57,22. 65,13.
ſervato 162, 10.
ſervatos 65, 12.
ſervet 57, 10.
Servi 56, 9.
ſerviet 163, 16.
ſervitium 12[illegible], 8.
ſerum 111, 9.
ſervorum 12, 1.
Seſton 32, 16.
ſeu 10, 15,17. 29,7. 34,11. 78, 11. 80,18. 86,9. 144,14.
ſeveræ 30,6. 46,15.
ſex 24,21. 61,3.
ſibi 75,24. 95,3. 123,8. 147,8, 17. 148, 15,21. 151, 1. 164, 16. 174, 5,13.
ſicca 8, 15.
ſiccaque 72,24. 129,18.
ſiccas 139,26.
ſiccat 60, 5.
ſicci 91, 5.
ſiccis 3, 2.
ſiccus 19, 20.
Siculis 94, 7.
Siculo 93, 21.
ſicut 24,3. 75,21. 129,9.
ſidera 8,6. 19,19. 35,7. 39,25. 143,2. 146,3.
ſidere 15,16. 34,14.
ſideribus 20,3. 75,9.
ſideris 118, 18.
Sidonios 112, 2.
ſidus 43,17. 165,29.
ſiqua 47, 5. 48,8. 50,9. 61,26. 64, 9. 103, 1. 117, 12. 169, 14. 174,13.
ſignificanda 16[illegible],24.
ſignis 18,3. 116,6.
ſignum 119,11.
ſignumve 57, 3.
ſilenda 45,4.
ſilendo 139, 17.
ſilices 92,4. 122,14.
ſim 21, 7. 27, 5. 50, 12. 63, 3. 86,22. 107,13. 117,11. 129, 7,9. 160,4. 166,11.
ſimiles 23,1. 46,8.
ſimili 76, 14.
ſimilis 121, 15.
ſimilſque 55,23.
ſimplicitate 19, 14.
ſimul 14,19. 19,1. 28,6. 32,3. 35,13. 39,16. 45,11. 73,12. 110,15. 148,22. 165, 13,17.
ſimulachra 93, 10,11.
ſin 11, 4.
ſine 1,1. 10,3. 15,1. 39,31. 41, 15,20. 67,5. 70,[illegible]12,29. 75, 5. 89, 2. 91,27. 94, 18. 100 13. 109, 1. 114, 7. 117, 26. 123, 26. 127, 19. 134, 11. 143,15. 151,18. 156,19. 162, 4. 167,16. 174,3.
ſineres 120,13. 162,1.
ſingula 64,25. 75,20. 77,13.
ſingultatis 77, 16.
ſingultu 13, 6.
ſiniſtra 128,4. 159,26. 164,14.
ſiniſtram 106,17.
ſiniſtri 26, 21. 29, 13. 44, 29. 47, 5.
ſinit 8,2. 49,7. 110,24. 113,10. 117,4.
ſinite 9, 18.
ſint 3,7. 10,16. 18,11. 75, 18. 81, 9. 86, 2. 90, 19. 102, 5. 105,23. 1[illegible]2,12. 129,18. 139, 8. 146,1. 152,1.
ſinu 126, 11.
ſinum 107, 12.
ſinus 20,4. 33,5. 148,20.
ſiquid 28,18. 165,25.
ſis 6,2. 81,3. 83, 14. 114, 21. 116,1. 148,22. 17[illegible],9.
Siſenna 56,11.
ſiſtite 9,16.
ſit 3, 4,5. 4, 2,11. 5, 6, 1[illegible],12. 16,24. 20, 19. 25, 1, 35, 19. 42,1, 43, 15. 44, 24. 47, 8. 47,10. 51,12. 58,11. 62,6. 64, 11. 69,2. 75,13. 79, 2. 81,6, 20. 83, 8,15. 86,26. 92, 15. 93,13. 94,13. 101,2,12. 112, 14. 115, 9. 117, 24. 118, 8. 121,15. 123,[illegible]. 124, 9. 125, 10. 126,13. 129,13,15. 130, 10. 139,23. 145,20. 147,19. 150,8,12. 153, 8,14. 154, 8. 155, 11,13. 163,15, 170, 3. 171, 16,17.
ſitque 31,1. 112,10. 172,11.
ſitim 94,9. 127,12.
ſitu 101,20. 168,2.
ſive 15,1. 22,7. 29,7,9. 31,3,4. 34,11. 78,11. 80,17. 85,6. 86, 1[illegible]. 91,3,4. 97,3. 136,17. 144, 13. 148,24. 159, 5,7.
ſocerum 121, 17.
ſociæ 165, 18.
ſociales 43, 11.
ſocialis 17, 10.
ſocioſque 20, 5.
ſocius 121, 13.
ſodalem 23, 17.
ſodales 14,3. 17,1. 85,9. 98,9. 120,1. 123,27.
ſodali 80, 13.
ſodalis 23,10.
Sodalitii 133, 8.
Sol 89,13. 124,1.
Solque 25, 2.
ſola 39,24. 83,6. 90,4. 93,24. 104, 14,15. 113,26. 129,12. 173,15.
ſolandus 148, 22.
ſolare 163, 15.
ſolarêre 25, 13.
ſolatia 136, 3. 142, 21.
ſolatur 171, 11.
Sole 96,17. 120,4.
ſolebamus 172,7.
ſolebas 114,13.
ſolebat 100, 3. 123,23.
Solem 147, 8.
ſolenni 98, 14.
ſolent 28, 14. 58, 12. 144, 2. 154,24.
ſolet 28,17. 42,28. 52,12. 57, 8. 89,16. 131,14. 136,8. 140 17. 147,20. 148,19. 154,14. 167,18.
ſoles 161, 19.
ſoletur 69,11. 123,31.
ſoli 73, 7.
Solis 28, 3. 49,5. 50,5. 53,16. 70,13. 161,13.
ſolita 9,10. 28,22.
ſoliti 98,13.
ſolitis 43, 21.

ſolitos 164, 11.
ſolitus 233,7. 148,25.
ſollicita 86,4. 141,2.
ſollicitæ 34,2. 105,20. 106,29. 136,2.
ſollicitæque 132,24.
ſollicitante 126,6.
ſollicitare 93, 12.
ſollicitâſſe 51, 6,
ſolliciti 92,10.
ſolo 72, 8.
Solſtitium 164, 7.
ſolvat 92, 20.
ſolvere 7, 2.
ſolvitur 87,13. 123,18. 141,2.
ſolum 48,2. 85,8. 153,15. 154, 13. 162,3.
ſolus 5,18. 9,13. 27,12. 44,11. 52, 3, 4. 57,11. 159,3. 162, 19. 168,10.
ſoluta 96,17. 116,10. 132,10.
ſomnus 113,8.
ſonabant 12, 13.
ſonant 16,7.60,7. 90,5.101,22.
ſonent 108, 4.
ſonet 98,14.
ſoni 170, 18.
ſonis 77, 16.
ſona 110, 15. 143, 18. 145,22. 159, 14,24.
ſonos 13,6. 94,6.
ſontem 130,7.
ſontes 47, 22,
ſonumque 86,21.
ſopore 105. 2.
ſoporiferum 142,4.
ſordida 27, 14.
ſoror 24,6. 72,6. 88,18.
ſorores 38,7. 133,1. 145.1.170, 7.
ſororum 104,23.
ſors 17,2. 20,4.38,26. 61,6. 70, 13. 120,1, 145,12. 147,4.
ſorte 76, 14.
ſortis 94,19. 102,8.
ſortita 22, 5.
ſoſpes 3,7. 33,11. 43,15. 80, 14. 129,13.
ſoſpite 43, 15. 108,11. 142,27.
ſpargit 130, 11.
ſpargunt 7, 14.
ſparſiſſent 114, 2.
ſpatiantem 145, 7.
ſpatiatur 110, 21.
ſpatientur 48, 5.
ſpatio 20,1. 60,9. 123,3.
ſpatium 11,15. 48,5. 74,19.
ſpe 35,22. 78,9.
ſpectabile 86, 19.
ſpectacula 111, 3.
ſpectandaque 59, 19.
ſpectantia 114, 3.
ſpectare 109, 7.
ſpectârit 162, 17.
ſpectas 23, 8.
ſpectâſti 59, 19.
ſpectat 58, 10.
ſpectatur 18, 21.
ſpectet 111, 1.
ſpecto 159, 5.
ſpecula 106, 19.
ſpeculator 87, 11.
ſpeculum 83,24.
ſpem 43,4. 44,4.
ſperabimus 42, 31.
ſperamus 129,13.
ſperare 9,11. 42,31. 79,1.
ſperat 147, 17.
ſperaverat 126, 13.
ſperavi 124, 8.
ſperat 35, 15.
ſpes 5, 20. 8,19. 42,33,34. 79, 11. 112,12. 123,31. 161,10.
ſpeſque 70, 8.
Sphingaque 125,3.
ſpinis 109, 10.
ſpiritus 18, 7. 71, 16, 105, 14. 114,1. 154,3. 163,16.
ſpolium 21, 7.
ſponte 16,2. 132,11.
ſqualentia 89, 9.
ſqualida 109, 22.
ſqualidus 15, 2.
ſtabat 7,5. 119,4.
ſtabulis 4, 23.
ſtabunt 90, 31,
ſtamina 106, 7,8. 145,10.
ſtant 49, 4.
ſtantes 49, 12.
ſtantia 93, 3.
ſtantis 160, 9.
ſtare 164, 5.
ſtat 48,16. 123,26.
ſtatio 66, 19.
ſtatione 45, 15.
ſtator 64, 24.
ſtatuam 36, 4.
ſtatui 41, 5.
ſtatus 29,1. 137,5. 147,1.
ſtella 14, 10.
ſtellæ 135, 20.
ſtellas 25, 3.
ſtellis 89,3. 144,7.
ſternit 48, 2.
ſteropes 14. 14.
ſteterit 48,9. 169,11.
ſtetimus 28,9. 174,3.
ſtimulante 21, 9.
ſtipite 24, 5.
ſtipula 161, 8.
ſtirps 67,3. 100,14. 131,9.
ſtola 46, 26.
ſtolidi 165, 26.
ſtrangulat 140, 3.
ſtrenua 33, 4.
ſtrepitum 83, 22.
ſtrepituque 39, 3.
ſtrictas 142, 10.
ſtricto 66, 2. 119,7.
ſtridat 150,4.
ſtridentia 91, 11.
ſtridore 4,21. 16,7.
ſtridula 96,20.
ſtridunt 35, 5.
ſtringantur 154, 5.
ſtrinxerit 51, 10.
ſtructos 15,10. 134,26.
Strymona 145, 6.
ſtudii 146,9. 159,26. 170,24.
ſtudiis 20, 16. 82, 11. 107,15. 126,8. 144,10. 159,1.
ſtudio 30,4. 34,11. 75,3. 134, 4. 139,2. 160,2. 168, 1,9.
ſtudioſa 47,5. 135,3.
ſtudioſe 137, 1.
ſtudioſus 10, 5.
ſtudium 6,6. 38,3. 105,7. 132, 7,16. 170,13.
ſtudiumque 4, 1.
ſtultè 4,26.
ſtultitiamque 81, 17.
ſtulto 58, 8.
ſtultus 74, 14.
ſtupet 8, 18. 105,12.
ſtupor 34, 11.
Styga 143, 24.
Stygia 121,6. 162,19.
Stygias 9, 21.
Stygio 134, 28.
ſuadebant 133, 1.
ſuades 170, 5.
ſuæ 12, 4. 56,8. 21,26. 105,4. 137,6.
ſuam 20,7. 48,8. 74,12. 138,6. 148,7.
ſuas 5, 12. 74, 10. 82,4 86, 24. 93,22. 129,10. 135,5. 140,4.
ſub 11, 7. 12, 13. 21, 12. 24,5. 25,16. 33,5. 41,9. 42,7. 44, 21. 49,22. 61,5. 65,22. 67,2. 90,24. 91,23. 95,10. 108,9. 110,6. 118,18. 124,13. 128, 3. 134,8. 143,14. 145,2.159, 10. 165,8.
ſubdere 140,16.
ſubducere 174, 9.
ſubducite 16, 25.
ſubeant 18,9. 69,15.
ſubeatis 112, 4.
ſubeunda 153, 6.
ſubeunt 6,23. 99,8. 113,9.126, 3. 159,20.

ſubibit 48, 11.
ſubjicioque 106, 18.
ſubit 11,9, 40,33. 68,5. 69,14. 86,22. 107,14. 114,10. 122, 8.
ſubitæ 148, 13.
ſubitas 53, 13.
ſubiti 138, 3.
ſubitis 3, 14.
ſubito 6,19. 82,1. 114,23. 154, 2.
ſublata 24, 11.
ſublevet 15,14. 121,6.
ſublime 45,11. 128,9. 136,7.
ſublimia 5,7. 65,23. 74, 17.
ſublimis 109, 15.
ſubmotum 75, 3.
ſubmotus 110,19. 129,17.
ſubmoveoque 159,28.
ſubmovit 21,15. 142,24.
ſubmovimus 46, 25.
ſubruere 93, 3.
ſubſcribite 7, 3.
ſubſidere 40, 19.
ſubſidunt 8,7. 43,1. 64,3.
ſubter 90, 17.
ſubtrahis 142, 20.
ſuburbana 81, 20.
ſuburbano 72, 8.
ſuccedunque 75, 20.
ſucceſſit 134, 11.
ſucceſſor 133, 15.
ſucceſſus 170, 6.
ſuccis 57, 7.
ſuccubuiſſe 108, 2.
ſuccumbere 155, 15.
ſuccurret 49, 8.
ſuccurrite 19, 7.
ſuffecitque 66, 19.
ſufficiamque 50, 12.
ſufficit 141, 5.
ſuffuſas 64, 7.
ſuffuſis 61, 19.
ſui 22,11. 24,26. 26,10. 30,8. 36,4. 39,10. 43.18. 53,8. 60, 24. 88,10. 100, 10 101, 4. 106,14. 109,12. 122,7. 123, 26. 128,18. 150, 11. 152, 6. 169,32.
ſuis 9,11. 14,18. 19, 12. 27, 4. 40,18. 41,16. 49,4. 55,4. 64, 2. 89,8. 103,4. 107,4. 112,5. 114,28. 116,4. 118,26. 135, 16. 140,13. 143,24. 146,12. 148,18, 154,12.
ſulcat 91, 20.
Sulmo 131, 3.
ſum 4, 13. 8, 27. 13, 17, 19, 21. 19, 19. 21, 6. 25, 9. 45, 5. 64,13. 70,9. 78, 1. 93, 5. 94,11. 98,7. 99,3. 113,19. 115, 1. 120, 12. 129,9. 131,5. 134, 24. 153,5. 165,9. 165,25.
ſumendi 120,10.
ſumere 85,5. 140,9.
ſumitur 149, 11.
ſumit 161, 5.
ſumite 66, 22.
ſumma 8, 6. 13,22. 73,11. 90, 24. 101,6. 155,9.
ſummo 112. 3.
ſumo 12, 27.
ſumus 164, 1.
ſumpſerit 47, 7,9.
ſumpſi 130, 9.
ſumpſit 141, 7.
ſumpta 34, 7. 46, 26. 132, 14. 140,10. 169,19.
ſumpto 146, 10.
ſumptus 55, 17.
ſuos 33, 20. 43,2. 47,6. 55,10. 58, 10 133, 7, 148, 20. 150, 16. 169,20. 173,12.
ſuper 75,1. 110,9.
ſuperabilis 161, 15.
ſuperabit 143,4.
ſuperant 75,11. 93,10.
ſuperatæ 39, 11.
ſuperato 43,27.
ſuperavimus 34, 5.
ſuperba 160,10. 173,18.
ſupercilii 49, 11.
ſupereminet 9, 4.
ſupereſt 40,5. 45,7. 79,11. 88, 1. 89,2. 138,17. 150,10.
ſupereſtis 19, 5.
ſuperetur 50, 16.
Superi 9, 15.
Superis 41, 17.
Superorum 117, 5.
Superos 13,5. 43,5. 128,14.
ſuperpoſitæ 65, 11.
ſuperſtes 8, 30.
ſuperſunt 7,1. 107,17.
ſupervacuus 98, 1.
ſupplex 44,23. 142,25.
ſupplicii 10,18.
ſupplicio 114, 8.
ſupplicium 60, 18.
ſuppoſita 21,5. 118,23.
ſuppoſitum 89,3. 144,7.
ſuppoſitumque 128,10.
ſuppoſuiſſe 97, 12.
ſuppoſuit 72, 6.
ſuppreſſo 70, 5.
ſupraque 128, 9.
ſupremo 26,6. 70,27. 72,25.
ſupremoque 114, 3.
ſupremum 11, 10.
ſurgens 61, 13.
ſurgere 42, 9.
ſurgit 45, 6.
ſurripuit 166, 14.
ſuſcepti 153, 3.
ſuſcipiens 12, 21.
ſuſpiret 3, 1.
ſuſtinet 107,2. 116,14. 142,13
ſuſtinuiſſe 17,4. 101,16. 144,16
ſuſtinuiſſet 169, 2.
ſuſtiruit 134, 14.
ſuſtulerit 48, 14.
ſuſtulit 39, 15.
ſutis 90, 3.
ſuum 24,5. 25, 1,6. 32,10. 53, 14. 55,22. 64, 8 78,18. 97, 16. 124, 2. 130, 14. 132, 6. 148, 6,25.
ſuus 65,16. 66,6. 91,14.
Sybaritida 55, 9.
ſylva 142, 5.
ſylvæ 136, 25.
ſylvas 104,11. 106,24.
ſylvis 147, 9.
Symplegadas 33, 17.

T.

TAbe 141, 15.
tabella 58,9. 60,2. 169,19.
tabulæ 9, 3.
tabulas 21, 8.
taceam 142, 10.
taceare 145, 22.
tacebo 129, 1.
tacente 155, 8.
tacere 56, 8.
tacetur 174, 15.
tacitam 57, 6.
tacitas 172, 9.
taciti 12, 24.
tacito 122,17. 132,13.
tacitum 138, 8.
tacitus 2,15. 3,3. 139,18.
tacta 42,30. 68, 2. 74, 4. 135, 21.
tacto 124, 2.
tacturos 8,6. 8,8.
tactus 45, 7.
tacuêre 55, 10.
tacui 49, 21.
tædia 136, 2.
tale 88,9. 90,25. 170,20.
tali 9,13. 58,1. 74,23. 166,4.
talia 14,25. 58,19. 59,18.
talis 57,13. 137,3. 147,13.
Tanais 75, 11.
tandem 12,6. 97, 11. 135, 21. 141,19.
tangam 10, 11.
tangat 152, 3.
tangebar 3, 27.
tangentibus 89, 3.

tangere 4,26. 27,7. 66,12. 77, 1.
tangis 24, 23.
tangit 113, 10.
tanquam 42, 16. 107,11. 113, 5. 151,1.
tanta 38,9. 42,11. 56,10.
tantaque 59, 16.
tantæ 168, 13.
Tantalides 53, 9.
tantane 25, 11.
tantatum 46, 11.
tanti 45,5. 110,24. 117,24.
tantis 3, 22. 34,9. 99,8. 107,2. 149,1.
tanto 42,29. 46, 5,16.
tantos 10, 15.
tantùm 21,1. 44,17. 55,13. 97, 1. 111,5. 133,13.
tantummodò 83,15. 130,7.
tantus 25, 12. 86,23.
tarda 12,12. 123,13. 127,9.
tardam 104, 2.
tardè 39, 25. 69, 11. 133, 18. 164,5.
tardetur 88, 15.
tardus 13,20. 143,2.
Tartara 8, 8.
Tartareum 28, 24.
tauri 93, 25.
taurica 118, 19.
taurorum 48, 11.
taurus 122,1. 130,12.
tecta 27,13. 40,22. 47,15. 60,6. 95,10. 159,12. 165,16.
tectaque 64,26. 90,2.
tecti 165, 14.
tecto 74, 5.
tectus 110, 3.
tecum 6,23. 43,11. 74,1. 77,1. 117,9.
tegat 123, 24.
tegatur 148, 24.
tegenda 80, 10.
tegente 110, 12.
teget 70, 30.
tegi 19,24. 81,14.
tegis 46, 22.
tegit 86,12. 109,22, 165,18.
teguntur 28, 6.
Teia 52, 6.
tela 44, 1,2. 123,16. 129, 16. 156, 2,20. 165,6.
telaque 156, 2.
Telamonius 60,3.
Telegonoſque 6,12.
Telephus 141, 15.
telis 60,7. 134,5.
tellure 20,25. 94,11.
tellurem 130, 5.
tellus 10,10. 14,21. 68,1. 79,9. 92,7. 142,11.
telo 106,28. 129,14.
telum 105, 6.
temerari 59,11.
temeraria 171,17. 174,1.
temerarius 114, 23.
temerè 78,11. 127,4.
tempeſtiveque 134,21.
templa 12, 24. 48, 11. 65, 24. 66,9.
templis 39,16. 48,7. 108,7.
templum 48, 15.
tempora 3, 11, 14. 27, 4, 12. 43,6. 58,12. 61,14. 69,12. 70, 26, 72,18. 95,4. 98,2. 99,3. 106, 30. 107, 19. 110, 13. 123,22. 126,1. 127,17. 129, 6. 131,5. 144,2. 3. 164,5,11, 12. 165,16. 172,8.
tempore 3,12. 6,20. 18,22 34, 2. 36,3. 38,19. 39,2. 54,11. 60, 24. 62, 4. 66, 16. 68, 8. 73,1. 75,2. 101, 12. 103, 2. 109,11. 111,10. 118,4. 122, 1, 3, 5, 8. 124, 3. 141, 7, 12. 151,16. 153,5. 169, 11, 22.
temporibus 23,4. 64,2. 115,15.
temporis 1,4. 26, 12. 105,18. 120,9. 123, 12. 133,3, 16. 135,18.
tempus 11,10. 12,26. 22, 20. 70, 10, 12, 17. 74,22. 81, 11. 99, 1. 101,14. 111, 2. 113, 22. 114, 13, 15. 122, 9, 11. 127, 10, 11. 133, 14. 134,10. 148,11. 150,8. 174,15.
Tempyra 32, 9.
tenaxque 161, 4.
tendat 33, 6.
tendebat 132, 3.
tendens 71, 3.
tendit 33,6. 128,9.
tendunt 28, 1.
teneat 148, 1.
tenebat 12, 9.
tenebit 25, 6.
tenebris 15,3. 30,3.
tenemur 88, 3.
tenent 33,1. 44,20.
tenenti 38, 13.
teneo 78, 4.
tenera 85, 7.
teneræ 132, 19.
teneram 169, 13.
tenere 39,10. 127,21.
teneri 132, 1.
teneris 83, 3.
tenero 26, 25.
tenerum 142, 6.
tenerorum 72, 11. 131,1. 156. 7.
teneros 52, 3.
teneroſque 60, 15.
tenet 75,10. 86,15. 104,23. 142, 22. 144, 8. 155, 8, 14. 169, 6.
tenetis 10, 21.
tenore 65, 23.
tentabam 132, 12.
tentabat 14, 25.
tentas 132, 7.
tentatas 87, 8.
tentaſſes 98, 8.
tentaverat 14, 25.
tenuandus 18, 7.
tenuat 122, 13.
tenuem 123, 24.
tenuent 92, 17.
tenues 46, 21.
tenui 32, 4.
tenuis 50, 7.
tenuiſſe 56, 14.
tenuit 133, 11.
tenus 32, 10.
tepet 89, 7.
tepido 18, 9.
tepidos 150, 2.
teque 54,4. 61,16. 97,11. 113, 6. 121, 2, 7. 125, 7. 166, 12, 171, 18.
ter 6,15. 13, 19. 101,3. 164,1, 2.
Terentius 52, 11.
terga 28, 12. 77, 6, 151, 6.
tergeniumque 125, 2.
tergum 91, 13.
terit 122, 14.
terna 96, 14.
ternis 58, 9.
terra 6,26. 10, 22. 25,3. 32,6, 9. 35, 12. 44, 16, 22. 64,10. 67, 2. 70, 30, 75, 10, 14. 81, 20. 15, 7. 91, 22, 30. 95, 6. 101,23. 105,21. 118,16. 119, 16. 128. 4. 235, 19. 136, 16. 143, 14. 155, 2. 164, 14.
terraque 64,17. 67, 7. 69,8. 89. 10. 127, 1.
terræ 10, 11.
terram 119, 15.
terrarum 99, 11.
terras 16, 19. 39, 21. 108, 10. 110, 21. 122, 13. 143, 1.
terrebor 35, 11.
terrena 154, 23.
terreor 92, 14.
terretur 4, 21.
terribiles 109, 12.
terribiliſque 8, 1.
terris 65, 8. 67. 15. 110, 1.

terruit 119. 5.
tertia 39,21.
teſſera 58,2.
teſta 58,18. 90,22.
teſtata 65,11.
teſtatus 80,5.
teſte 24.1.
teſtificanda 135,12.
teſtis 22,2. 60,20. 130,4.
tetigêre 27,10.
tetigi 13,19. 86,11.
tetigiſſe 57. 4.
tetigiſſet 53,17.
tetigit 20,23. 32,8. 54,8.
tetrico 54, 1.
Teucris 7,6.
Teuthrantia 38,13.
texiſſent 114,4.
texit 106,23.
texta 16,7.
Thalia 133,18. 163,9.
theatra 57,27.
theatris 156,13.
theatro 66,9. 156,11.
Thebana 72,5, 113,15.
Thebas 49,21.
Thebis 145,1.
Theſei 14,4, 18,15. 54,7.
Theſeus 28,23.
Theſſalico 113,16.
Theſtias 24, 6.
Thoantis 118,22.
Thoas 28,20.
Thraciaque 45, 22.
Threci 104, 15.
Threiciam 32,8.
Threicio 102, 3.
thura 11,2. 32,27. 99,7. 150,3.
thure 150,21.
thuris 40,12. 98,14.
thymo 172,2.
Thyniacoſque 33,5.
Thyrſo 105,13.
tibia 139,16.
tibique 30,1.
Tibullo 133, 13.
Tibullus 56,15. 57,15.
Ticidæ 56,1.
Tigris 26,26.
timeam 44,25.
timeas 94,23.
timenſque 35,10.
timentem 5,13.
timentes 10,9.
timentis 88,9.
timeo 4,20. 9, 7. 35,10. 86,2. 102,5. 150,18.
timeoque 16,21.
timere 4,27. 113,12.
times 142,17.
timet 104,16. 143,21.
timetur 118,16.
timidi 5,5. 46,2.
timidas 161,16. 165,15.
timidi 64,1.
timor 25,12 76,1. 117,25. 169,5.
timore 5,20. 170,18.
timorem 16,9.
timores 43,3. 155,1.
timoris 35,12. 73,10. 76,6.
timui 57,21. 143,9.
tincta 1-3, 16.
tinctile 91,16.
tingat 108,6.
tingeret 53,11.
tingit 96,12.
tingitur 15,15.
Tiphy 115,9.
Tiſiphonæa 129,6.
titubante 64,13.
tituli 3,27. 115,13.
titulis 109,8,
titulo 4,7. 75,15.
titulos 6,7.
titulum 4,13. 35,16. 120,13. 163,10.
titulus 2,1.
toga 132,14.
tollatur 48,3.
tolle 44,4. 94,16.
tollens 35,7.
tollere 5,18. 90,28. 94,19.
tolli 47,28.
tollit 94,19.
Tomitanæ 155,11.
Tomitas 10,13. 135,9.
tomos 88,17.
tonat 4,28.
tonitruſve 29,13.
tormenta 139,19.
tormento 171,4.
toro 42,4. 53,2. 121,12. 134. 12. 151,14.
toros 51,6. 60,12.
torpet 369,8.
torpuerant 11,16.
torruit 93,20.
tot 3,21. 11, 11. 19, 5, 19. 26, 13, 14. 31, 11. 57, 21. 59, 3. 61,21. 68,9. 71,10. 94,11. 101,15. 105,25. 109,25. 139, 1. 142,7. 152,1. 164,3.
tota 30,1. 47,28. 71,1. 80,4. 149,1. 161,9. 162,5.
totam 79,9. 133,18.
toti 154,7.
totidemque 61,3.
toties 26,16. 41,10. 51,12. 60, 20. 68,7.
totieſque 68,9.
totis 141,13.
totius 142,2.
toto 26,7. 34,1. 60,13. 90,4. 106,3. 136,14. 137,4. 148, 4. 149,11. 159,6. 161,19.
totoque 132,9.
totos 140,5.
totum 20,11.
totus 59,21. 100,4. 101,1. 149,5.
trabe 21,5.
trabibus 95,10.
tradat 5,14.
tradere 5,11. 15,16.
tradi 5,11.
tragicis 61,7.
tragicos 53,17. 54,11.
tragœdia 53,5. 55,1.
trahat 47,2.
trahebant 51,1. 80,15.
trahebar 170,1.
trahebat 132,6.
trahentis 104,7.
traheret 104,11.
trahit 9,14. 94,24. 104,2. 155, 14. 159,27.
trahitque 106,24.
traho 78,9.
trahunt 50,5.
trajicerer 142,13.
trans 13 ,5.
tranſeat 3,4.
tranſiluiſſe 112,8.
tranſis 75,13.
tranſit 97,1.
tranſtulit 119,12.
traxi 171,3.
traxiſſent 50,5.
tremente 13,8. 89,12. 94,6.
trementi 35,3.
tremerem 34,3.
trepida 106,20.
trepidæ 31,10.
trepidant 87,13. 91,19.
trepidate 19,9.
trepido 65,18.
tres 6,9. 101,1.
treſve 19,5,77,10. 148,16.
tribuant 72,5. 162,21.
tribuêre 64,15.
tribui 154,14.
tribuit 65,8.
tribus 6,13. 46,20. 96,14. 131, 10. 132,20.
Trinacris 172,2.
triplex 55,18.
Triptolemi 85,1.
triſte 64,1. 70,12. 88,16. 97, 12. 113,24. 139,15.
triſtem 115,5.
triſti 93,19. 101,16. 122,12. 150,14. 151,16.
triſtia 14,18. 59,1. 70,22. 78, 10. 135,24.
triſtibus 42,19.
triſtior 123,7. 168,6.
triſtis 161, 24. triſtiſſima

triſtiſſima 11,9.
triſtitia 147,7,14.
triſtius 159,6.
trita 123,1.
triviæ 119,3.
triumphe 110,14.
thriumphos 65,5.97,9.109,7,9.
triumphum 111,9.
trochi 58,14.
Troja 7,5. 49,20. 115,7. 164, 4.
Trojæ 12,18.
Trojam 7,5. 78,21.
truce 124,14.
trux 156,3.
tuamque 154,1.
tuarum 46,7.
tuaſque 40,9.
tueare 149,13. 171, 10.
tuenda 117,22.
tuenti 45,11.
tuentibus 91,9.
tueri 106,13.
tueris 162,13.
tuetur 75,24. 154,22.
tuique 173,17.
tulerant 39,14.
tulerint 136,11.
tulerit 107,14.
tulerunt 15,13.
tuli 19,30. 29,16. 134,20. 135, 14,19. 136,17. 138,20.
tulimus 19,21. 123,19.
tuliſſet 141,16.
tuliſti 166,13.
tuliſtis 67,4.
tulit 20,4. 39,16. 66,14. 67,14. 78,22. 85,12. 88,6. 109,18. 110,8. 127,8. 153,12. 170,2.
tumeat 122,9.
tumidas 38,12.
tumido 141,14.
tumidus 81,6.
tumuli 35,6. 72,10.
tumulo 72,6. 87,11. 114,5. 162, 17.
tumultus 106,19.
tumulus 165,1.
tuorum 59,17. 110,11.
tuoſque 61,16.
turba 6,7. 9,16. 19,6. 40,24. 44,13. 66,17. 67,4. 101,2. 105,24. 111,4. 123,29. 146, 9. 154,25. 155,11. 165,12.
turbaque 42,5.
turbæ 28,9. 39,26.
turbabere 71,1.
turbat 15,16.
turbidiora 35,20.
turbine 8,11.
turgeſcit 96,5.
Turne 28,25.
Turno 7,7.
turpe 102,1. 114,11. 164,16.
turpes 56,12. 78,9.
turpi 15,5. 45,7. 168,2. 174,3.
turpia 59,23.
turpis 52,13.
turpius 153,13.
turres 90 2.
turrigeræ 38,18.
turris 27,14.
tuta 19,8. 31,12. 32,1,14. 43, 7. 48,3. 49,4. 52,8. 112,13. 117,5. 133,1. 142,17. 167,12.
tutaque 106,21. 107,6.
tutare 121,5.
tutas 74,7.
tutatus 153,15.
tutela 31,1. 46,7. 173,15.
tutiùs 62,5. 143,20.
tuto 58,8. 165,23.
tutori 100,16.
tutum 59,25. 81,9. 106,14. 121, 1. 143,20. 150, 10. 165,1.
tutus 3,12. 7,8. 41,8. 52,8.
tuumque 148,25.
Tybris 138,25.
Tyndaridæ 33,15.
Tyndaridoſque 53,20.
Tyranno 93,21.
Tyrios 60,12.

V.

VAcat 45,12. 141,6.
vacavit 169,14.
vaccinia 1,5.
vacet 115,10. 146,2. 150,14.
vacuam 71,15.
vacuas 18,7.
vacuo 5,11.
vacuos 127,13.
vacuus 46, 3.
vadat 115,6.
vade 1,3. 2,9. 82,1.
vadis 16,4. 87,10.
vagabitur 72,1.
vale 13,21. 26,8. 72,26. 98,2. 172,14.
valeant 58,1. 115,10.
valebunt 22,19.
valedicere 26,3.
valemus 171,7.
valent 93,2.
valentibus 26,11.
valeo 86,17. 141,3.
valere 27,9. 78,14.
vales 171, 7.
valet 80,18. 115,9. 138, 24. 168, 14.
valido 168, 11.
validum 128,7.
validus 16,11.
valitura 13,10.
valles 8,7.
vana 8,19.
vaneſcere 11,5.
vanus 128,6.
vapor 151,6.
variantque 43,3.
Variis 55,24.
Variorum 95,7.
varios 60,1.
Vaſta 5,3. 38,2.
vaſti 32,1.
Vaſto 90,12.
vaſtum 167,17.
vate 162,10.
vatem 25,5. 145,15.
vates 83,6. 133,4. 156,8. 159, 17.
vaticinatur 55,18.
vaticinor 25,9.
vatum 100,7. 117,3. 136,15.
ubera 26,26.
uberiore 40,10.
uberrimus 131,3.
ubique 59,20.
uda 60,5.
udaque 90,7.
vectæ 32,15.
vehêris 110,9.
vehor 9,14.
vela 5,2. 13,20. 16,14. 61,2. 73,10. 74,18. 87,12. 88,3. 97,6. 119,18. 152,6. 155,2. 175,6.
velaque 8,4.
velatur 65,3.
velent 1,5.
velentur 108,3.
velet 150,2.
velim 19,24. 94,26. 113. 18. 130,10. 170,4.
velint 167,16. 173,8.
velis 4,8. 31,3. 80,2. 81,18. 162,16.
velitis 9,27.
velle 58,7.
vellem 51,1. 85,3. 104,21. 120, 13.
vellent 37,5. 148,14.
vellere 106,8,
velut 57,3.
veluti 21,5. 42,35. 81,11. 89, 19.
vena 83,2. 101,18.
venæ 26,23. 82,4.
venenato 61,20.
venino 106,21.

venerabile 25,15.
venerantia 40,15.
venerat 118,26. 135,6.
Venere 49,1. 87,3.
Venerem 52,5. 53,1.
Veneris 49,12. 56,8.
Veneriſque 63,1.
venerit 43,15.
veneror 105,19. 146,17.
venerorque 65,17.
veni 53,19. 106,5. 143,13. 147, 1.
venia 4,20. 102,7. 107,18. 161, 18.
veniæ 38,26.
veniam 24,19. 39,11. 41,18, 140,5.
veniant 27,13. 169,3.
venias 4,5. 52,6. 150,6.
veniat 96,24. 121,4. 171,16.
veniebas 98,3.
venientia 88,3. 165,5.
veniet 111,11.
venimus 32,6.
venio 62,1.
venire 4,6. 125,10.
veniſſe 70,7. 52,5.
veniſſet 167,2.
veniſti 145,6.
venit 4,18. 9,5. 70,2. 73,6. 83, 22. 87,12. 89,15. 97,2. 101, 10. 109,6. 141,1. 155,3. 173, 16.
veniunt 113,11.
venti 3,16. 8,3. 8,11. 10,19. 119,17. 152,6.
ventis 8,26. 16,3, 31,11. 42, 35. 90,13. 118,13.
ventiſque 10,1.
vento 18,13, 3[illegible],7. 77,4.
ventos 10,9. 26,17. 33,19. 104. 16.
venturos 84,16.
venturus 21,14.
Venus 7,6. 47,10. 48,16. 60, 5.
vera 19,4. 28,8. 81,18. 93,13. 106,1. 111,3.
verba 7,13. 13,9. 14,7. 26,2. 42,24. 55,2. 75,2. 77,13. 79, 6. 82,10. 91, 26. 99,8. 102, 2, 6. 107, 4. 117, 20. 132, 10. 139, 6, 27. 148, 19. 149, 10. 154, 10. 159, 16, 20, 25. 160, 10. 165, 22. 169,20. 171,12.
verbaque 58,8. 170,16.
verberat 16,6.
verbis 19,27. 42,19. 143,18. 154,16.
verbiſque 2,9.
verbo 172,13.
verboſi 96,8. 132,4.
verbum 101,27
verè 164,14.
vereare 117,11.
verecunda 51,14.
verecundo 118,6.
verendos 154,15.
verentur 165,10.
vereor 6,22. 35,15. 83,7. 120, 15.
vereorque 65,17.
verere 94,20.
vereri 112,13.
veri 19,17. 78,2. 93,28. 119,1. 136,15.
veris 114,18.
veritus 120,5.
verna 68,4.
vernat 97,8.
verno 96,17.
vero 14,15,17. 22,1. 67,5. 113, 20. 133,22. 154,11,26.
verſa 39,32. 61,10. 170,30.
verſaque 13,12. 77,6.
verſat 88,5. 104,4.
verſibus 38,4. 76,4. 83,11. 117, 17. 156,12. 170,11. 172,12.
verſos 109,12.
verſu 52,10. 64,3.
verſus 14,13. 24,21. 34,1. 46, 20. 49,9. 61,18. 63,4. 72,9. 76,7. 124,3. 132,12. 170,25.
vertit 56,11.
vertitur 169,13.
verum 65,2. 170,21.
Veſtæ 64,21.
Veſtales 49,13.
veſte 41,15.
veſter 111,6.
veſtigia 105,21. 159,13. 163, 5.
veſtis 12,2. 59,29. 98,12. 149. 11.
veſtroque 166,1.
vetante 72,6.
vetantur 140,18.
vetas 139,20.
vetat 7,12. 46,26. 72,5. 105,9. 140,10. 169,5.
vetate 68,14.
veteres 66,3. 123,5.
veteris 60,23.
veterum 77,10. 146,17.
vetes 41,31.
vetet 174,7.
vetitas 16,19.
vetiti 49,8. 59,6. 163,10.
vetitos 51,6.
vetus 30,9. 87,5. 123,18. 131, 7.
venuſta 107,11.
vetuſtas 122,17. 141,11.
vetuſtatem 162,8.
vexant 86,11.
vexata 49,20.
vexatum 141,5.
vexit 53,10.
via 6,25. 14,21. 64, 4, 20. 68, 1. 110,22. 115,8. 145,4. 147, 2.
viæ 13,18. 33,16. 34,2. 67,12. 142,9.
viæque 125,7.
viam 10,14. 111,1.
vias 106, 6. 110,12. 155,16.
viator 47,19. 72,9.
vice 107,13. 119,9.
vicerit 39,17.
vices 94,20. 172,10.
vicina 75,14.
vicinam 91,8.
vicinas 96,26.
vicinis 12,23.
vicino 66,9.
viciſſe 58,10.
victa 41,6. 108,2. 122,8. 128, 1. 143,18.
victaque 11,6. 159,10.
victam 16,10.
victas 14,26.
victima 108,6.
victor 39,12. 43,28. 135,8, 142, 16. 151,19.
victorque 20,7.
victore 110,9.
victores 108,8.
victoria 43,19.
victrix 48,13.
victum 39,18.
victus 20,8. 38,11. 62,4.
vide 13,16.
videam 10,8,13. 161,25.
videar 42,3. 100,4. 154,6. 172, 11.
videare 2,6. 172,6.
videas 161,24,
videat 148,24.
videatis 112,3.
videbam 143,9.
videbar 50,17. 114,19.
videbis 5,11. 6,9. 64,1.
videbit 109,10.
videbo 110,19. 163,15.
videbuntur 64,9.
videnda 12,24. 75,18. 151,8. 162,2.
videndo 165,15.
videndos 26,5.
vident 10,20.
video 16,14. 59,3. 64,25. 123, 30.

videor 102,4. 164,3. 168,9. 170,19.
viderentur 128,6.
videri 28,7. 93,17. 105,7. 114, 11. 173,7.
viderit 141,23.
viderunt 79,7.
vides 23,8. 173,2.
videt 49,12. 91,21. 92,8. 156, 8.
videto 5,19.
videtur 60,6. 113,11.
vidi 29,5. 39,14. 42,29. 74,23. 75,1. 77,11. 133,13. 160, 13.
vidimus 90,21. 91,1.
vidisse 90,23. 97,13.
vidisset 15,10. 74,15. 151,17.
vidisti 59,22.
vidit 34,4. 41,15. 87,11. 113, 16.
viduo 151,14.
viget 96,13.
vigil 120,4.
vigilatorumque 38,5.
vigilo 156,23.
vigoris 22,15. 70,8. 169,18.
vili 25,16.
vilia 161,1.
vilias 148,26.
vim 161,15.
vimque 43,2.
vina 144,4.
vincat 36,2. 146,3.
vince 125,11.
vincere 31,5. 80,18.
vincet 83,6.
vincetur 129,3.
vincimus 88,7.
vincis 69,15.
vincit 53,5.
vincla 45,2.
vinclaque 109,3.
vinclis 77,3.
vincta 163,9.
vincti 90,9.
vinctis 91,13.
vinctum 156,6.
vinctus 26,12. 93,8. 103,8. 135, 7.
vincula 108,27. 110,8. 124,7.
vindicet 86,24.
vindicta 60,23.
vindictæ 129,15.
vino 52,5.
violam 95,5.
violentaque 79,5.
vipereo 156,2.
vir 39,23. 52,18. 114,20. 142, 30. 151,19. 175,2.
virque 12,15.
vires 5,12. 8,13. 19,28. 20,14. 22,13. 60,10. 66,14. 74,24. 81,3. 93,2 123,11,23. 127, 9. 129,16. 140,4. 169,23.
viret 65,9. 129,14.
virgaque 154,16.
Virgilium 133,13.
virgine 96,12.
virginibusque 52,12.
virginis 32,15. 44,12. 83,3. 88, 2. 124,13.
virginitate 109,21.
Virgo 48,13. 54,3. 58,9. 109, 2. 118,23.
viri 15,8. 66,3. 71,4. 114,14. 134,14. 173,7,18.
viribus 16,22. 42,14,29. 50,18. 78,1. 86,15. 105,14. 132,22. 135,16. 159,9. 168,14.
virideſque 9,15.
viridi 63,7. 105,13. 110,3. 132, 3.
viridis 149,1.
virili 167,13.
viris 41,4. 42,6. 132,20.
viro 13,1,10. 21,4. 22,4. 42,26. 48,4,16. 80,8. 91,28. 93,10. 114,24. 152,2.
virorum 55,11. 59,29. 100,1.
viros 57,14. 132,2.
virtus 21,15. 92,3. 115,12. 174, 6,11.
virtuti 115,8.
virtutibus 115,5.
virum 121,11. 125,1,4. 128, 14. 150,15.
virumque 52,14. 60,12.
virus 91,16. 106,28.
vis 5,19. 80,1. 90,1. 91,3. 94, 10. 104,23. 112,13.
visa 10,6. 14,12. 17,2. 38,2. 95,2.
viscera 24,8.
visere 25,18. 67,1. 143,11.
visi 127,14.
visum 127,1.
visus 165,4.
visusque 77,11.
vita 30,7. 42,13,16. 43,13. 51, 14. 67,9. 70,20. 73,5. 113, 25. 114,8. 117,22. 128,2,3. 155,5.
vitæ 12,4. 27,7. 29,7. 38,3. 70, 9. 74,19. 127,20. 129,5. 131, 17. 135,4,17. 145,12. 150,14. 164,12. 165,30.
vitam 9,17. 106,13. 144,10. 162,13. 166,5. 167,5.
vitamque 40,25. 143,5.
vitare 80,17.
vitaret 4,25.
vitet 48,7.
vitiabitur 83,19.
vitiant 86,9.
vitibus 42,29.
vitii 24,27. 47,25.
vitio 51,12. 123,11. 167,9
vitiosa 103,1. 134,1.
vitis 96,3,4. 145,20.
vitium 47,6.
vitta 119,8.
vittæ 46,21.
vittaque 46,26.
viva 14,1. 91,2.
vivant 24,13.
vivas 156,9.
vivat 15,13,14. 118,3. 148,2. 150,15. 175,1.
vive 73,4,5. 75,5.
vivendi 18,1. 73,14.
viventibus 134,23.
vivere 2,13. 64,16. 82,7. 89,4, 106,11. 126,6. 127,16. 164, 16.
viveret 4,25.
vives 22,20.
vivi 22,15.
vivit 12,4. 113,6. 156,7.
vivo 14,1. 136,1,7.
vivorum 57,20.
vivus 18,16.
vixque 14,26. 54,21. 54,12. 75,12. 86,11. 106,14. 122, 10. 123,24.
vixi 74,1. 114,7.
vixit 74,11.
ulcere 94,16.
ulla 43,6. 51,4. 60,13. 75,1. 85, 12, 116,6. 130,10. 142,22. 156,4. 164,6. 170,28.
ulli 19,1. 140,7.
ullis 63,6. 66,15.
ullius 41,22. 61,18. 154,18.
ullo 24,15.
ullos 17,1.
ullum 61,23. 101,15. 136,10.
ullus 70,24. 98,5. 139,15. 170, 15.
ulmum 42,29. 145,19.
ulterior 44,16. 92,5.
ulterius 75,13.
ultima 13,14. 14,21. 24,18. 41, 9. 44,9. 61,9. 67,11. 75,14. 117,22. 134,11.
ultimus 6,26. 98,8. 169,12.
ultores 14,14.
ultori 48,16.
ultra 98,6.
ultrix 160,11.
ultus 42,20.
ulva 110,3.
Ulyſſem 7,9.

Ulyſſes 94,13.
umbra 28,3. 74,6. 91,2. 146,2. 156,10. 173,12.
umbræ 134,27.
umbram 93,5.
una 8,3. 38,20. 41,10. 50,4. 52, 18. 57,22. 123,31. 131,12. 132,20. 152,1,2.
unam 70,1.
unda 8,12,20. 11,4. 16,6,22. 25,1. 35,14. 44,18. 73,11. 142,5. 160,14. 162,19. 164, 1.
undaque 90,4.
undæ 16,13.
undas 9,21. 32,15. 56,7. 83,1. 90,15. 130,5.
unde 13,10. 41,24. 44,22. 47, 8,10. 63,3. 107,14. 138,20. 142,21.
undecimoque 9,6.
undique 92,13. 110,12. 143,19.
undis 9,3. 20,19. 67,15. 90,17. 97,5.
unguibus 4,22.
ungula 90,16.
uni 160,12.
uno 42,7. 75,2. 93,18. 134,16.
unquam 39,9. 46,5,12. 76,13. 138 14.
unum 8,24. 42,32. 59,3. 65,13. 75,7. 144,15. 146,6. 171,13.
unus 12,8. 39,17. 46,10. 61,22. 64,14. 68,12. 89,12. 119,2.
vobis 76,13. 138,19.
vobiſque 84,7.
vobiſcum 37,1. 140,20.
vocari 81,17.
vociſſe 15,8.
vocat 148,16.
vocati 11,7.
vocato 58,3.
vocatur 39,5.
voce 26,8. 97,4,7. 110,14. 113,2. 140,2.
vocem 26,4.
voces 6,12. 12,19. 172,9.
vocibus 59,11.
vocis 130,4. 143,17.
vociſque 170,17.
vocor 167,19.
volabat 72,9.
volante 91,7.
volat 71,15.
volatibus 85,7.
volebatis 76,3.
volet 3,6,7. 9,4.
volubilis 161,3.
volucres 53,13. 85,15. 133,5.
volucri 81,5. 91,16.
volui 116,7. 130,13.
voluiſſe 15,11.
voluiſſet 9,21.
voluit 16,13.
volvitur 46,10.
volumen 61,4.
volumina 6,15. 24,23. 101,3.
volunt 168,4.
voluptas 51,17. 113,24.
volvuntur 8,5.
vomere 94,20.
vota 7,1. 10,10,14. 27,9. 39, 28. 86,2. 97,10. 110,18. 118,6. 161,26.
voraque 8,4.
votis 35,8. 85,11. 110,17.
voto 66,18.
votum 78,14. 162,22.
vovcam 74,21.
vox 13,11. 19,25. 70,1. 72,23. 93,28. 130,6. 156,3. 159,24. 163,14.
urat 43,25.
urbe 11,10. 24,24. 26,13,20. 32,16. 55,6. 64,12. 68,6. 73, 14. 80,4. 87,5. 89,2. 96,16. 98,10. 109,8,12. 127,14. 131,4. 161,24. 162,5,6. 166, 3.
urbem 1,1. 4,5. 12,7. 33,5, 11. 43,25. 63,1. 110,23. 133,21.
urbes 87,1.
urbis 43,10. 123,27. 132,2.
urbs 12,25. 46,7. 75,19.
ure 93,27.
urere 47,15.
urgemur 154,7.
urges 13,16.
urget 25,17.
urna 72,3.
uror 171,5.
urſa 92,8.
urſæ 15,15. 35,9. 144,7.
urſi 78,19.
urſis 92,11.
uſa 92,8. 135,16.
uſe 42,14.
uſibus 73,3.
uſque 12,10. 15,14. 80,5. 103, 4. 131,7. 145,5.
uſtus 43,3. 67,8. 86,25.
uſu 77,9. 81,1. 93,23. 141,5.
uſus 77,1. 96,9. 124,6.
utar 10,1. 101,24.
utaris 5,9.
uterque 128 8. 129,6. 131,6
utere 39 8. 115,15.
utero 124,13.
uti 12,17. 47,1.
utile 98,1.
utilis 69 9. 127,7. 134,9.
utilitate 14,26.
utilitatis 80,16. 105,8.
utilius 47 15. 156,24.
utimus 59,21.
utinam 27,9. 30,3. 61,11. 7 13. 79,13. 113,25. 138, 1 147,13. 156,9. 173,29.
utitur 107,11.
utraque 9,16. 13,26. 39,16. 18. 112,2.
uva 91,23. 122,9. 123,2. 14 20.
vulgavit 55,21.
vulgus 28,5. 123,29.
vulnera 5,17. 12,27. 45,5. 4 21. 81,11. 92,19. 94,15. 10 6. 107,11. 117,28. 141,1 18. 156,5. 165,28.
vulnere 139,20.
vulneribuſque 156,20.
vulnus 38,14. 105,11. 4141,1 150,7.
vultibus 113,5.
vultis 9,19.
vultu 18,23. 60,3. 74,23. 10 18. 166,1.
vultum 6,8. 85,9.
vultumque 148,19.
vultus 8,20. 19,22. 23,1. 26, 40,24. 77,11. 88,5. 109,1 113,9. 114,10. 139,8. 148, 156,3. 161,5,23.
uxor 12,9. 13,5. 14,1. 21, 22,3. 54,9. 114,9. 123, 134,9.
uxorem 166,8.

Z.

Zanclen 143,23.
Zephyri 95,1.
Zephyrus 8,14.
Zerynthia 32,7.

4 DE 65

FINIS.

11375.c 2